Den uforbederlige bibliotekar

Niels Jensen

Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn

Udgivet af Johan Werfel (1804-09), S. Soldin (1810-25), derefter Fr. Thaarup.

Udkom 1804-31. Fortsat som Allernyeste Skilderie af Kjøbenhavn, 1831-37.

Papiret er spækket med mørke nistre og meget bulet, det sidste får siderne til at fremstå skæve, og beggte dele vanskeliggør OCR. På nogle sider kan OCR-teksten mangle, da siden har været for vanskelig at tolke.

Skønlitterære bidrag indekseret på Dansk Forfatterleksikon:

https://danskforfatterleksikon.dk/1850p/p173876.htm

Udarbejdet 2025 af Niels Jensen

At ſamle paa ædle Ting er en varig Glæde
EX
BIBLIOTHECA
&
PINACOTHECA
IOHAN FRIEDRICH
ERICHSEN

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Udgivet af S. Soldin.

Tre og Fyrretyvende Bind.

Kjøbenhavn, 1825.
Trykt paa Udgiverens Forlag, hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Toogtyvende Aargang. No. 1.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 1 Januari 1825.

Nogle Strøg til Kornbrænderiets Historie.

(Indsendt.)

Den fordums Konst, af Korn at berede den berusende Drik, vi kalde Brændevin, er efterhaanden vorden en Haandtering, der snart øves med, snart uden synderlig Kundskab, ofte efter blotte Haandgreb, hvorved Resultatet dog maa blive meget ulige. Vigtig Indflydelse har denne Kornets Anvendelse paa Agriculturen, Handelen og Statsindtægterne, og ei mindre paa Menneskesamfundet, alt eftersom Nytte og Brug styres af Klogskab, eller af Tilbøjelighed og Vane. I nogle Stater betragtes denne Beredelse som et Regale, i andre som en borgerlig Næringsgren, og atter i andre Lande som en fri Haandtering. I Sverriges kornrigeste Provinds, Skaane, forbrænder Bonden sin Sæd og sælger Brændevin paa Kjøbstædtorvet, ligesom Bønderne hos os sælge Melken. I Norge, hvor Mangelen paa Korn kun levner Kartofler til dette Brug, skal Beredelsen af Brændevin ikke desmindre i nogle Egne være saa almindelig, at den Gut, som kan rødde en Plet Jord, og derpaa avle een eller nogle Tønder Potatos, som snarest søger at skaffe sig en Kjedel eller Gryde tillaans, og stræber nu, saa godt han kan, at forvandle sin Avl til Brændevin. Intet Under derfor, at dette er Letkjøb der, hvor Friheden til at berede det, tilligemed Materialet, befinder sig i Landalmuens Hænder. Mærkeligt er det derhos, at just der, hvor Brændevin er allerlettest i Pris, der skal Brødet, som oftest, være dyrt og slet, og ei altid forefindes til Nødtørft.

Af Kornets Beredning til Brændevin kan Staten, som bekjendt, drage een af de meest reelle og under alle Tidsomstændigheder mindst uforkortede Intrader. Dette er udentvivl Tilfældet, saaledes som Afgivten hæves i Danmark, siden Kornbrændingen fornemmelig er indskrænket til Kjøbstæderne, hvor det fornødne Opsyn og Control med Værkernes Drivt, tilligemed Sikkerhed for Afgivtens Oppebørsel, allene er muelig. Skjøndt denne Afgivt, efter Varenes

Natur, ikke kan ansees som trykkende for Consumenterne, bliver den dog, formedelst denne Vares ualmindelig lave Pris, en Medforhindring for Handelen dermed og Afsætningen deraf til Fremmede, efterdi samme paa det nærmeste udgjør 8 Skilling pr. Pot, det er fuldkommen saa meget som Indførselstolden af Rom og Genever. Denne Hindring lod sig vist hæve ved en Godtgjørelse, af lige Størrelse med Afgiften, for det Brændevin, som gjennem Toldstederne udførtes til Fremmede.

Paa Landet har Brændevinsbrænden i Almindelighed, allerede længe været anseet som skadelig for Almuens Tarv, og er, tilligemed Kroholdt, forsaavidt dette ikke er nødvendigt for Veifarende, afskaffet. Jagttagere, som til Tid og Sted kan samle Erfaringskundskab om Vanens Magt, ville have bemærket, hvormeget given Leilighed befordrer denne, og ved hvilket Middel Lidenskabernes Tømme snarest brister. Maaskee Forestillingen om, at Kjøb og Salg af Landmandens Producter og disses Forædling, udgjør Kjøbstædborgernes Næring, og at disse maatte gaae til Grunde, naar Landboen erholdt de samme Friheder. Maaskee ogsaa Betænkeligheden ved at forandre den Sikkerhed, hvormed de Kongelige Intrader i Kjøbstæderne hæves af Kornbrændingen, til Vilkaarlighed og Uvished. Eller muelígt, at Betragtningen af det Tab, som ukyndig Behandling i Sædens Anvendelse til Brænding paafører den Enkelte, og som virker tilbage paa Staten, naar ikkun et ubetydeligt og slet Product udbringes af Sæden, hvorved denne i egentlig Forstand kan ansees som spildt — hvilket nu forebygges derved, at Enhver, her som Borger vil drive Brænderie, maa

først underkaste sig Examen, og godtgjøre sine Kundskaber om den rigtige Behandlingsmaade — mere eller mindre kan have foranlediget de Anordninger, der i saa Henseende ere bekjendte.

Adskillige have forhen været af den Mening, og ere det maaskee endnu, at Kornbrænding paa Landet skulde være gavnligt, deels fordi den af Brændingen overblevne Masse (Bærmen) er tjenlig til Creaturers Føde, og altsaa Formerelse, deels at Kornet, forvandlet til Brændevin, som saadant, bedre og med mere Fordeel kunde sælges. Medens Agerdyrkningen hos os endnu stod paa et saare lavt Trin, førend Udskiftning, Jordernes hensigtsvarende Behandling, Vexeldrivt og Brak var brugelig, og især førend man kjendte Kartoflers, Kløverens og andre Foderurters Dyrkning, kunde Fodermidlernes Knaphed og ofte Utilstrækkelighed lettelig vække det Ønske hos de større Jordejere, ved Brændingen at formere disse Midler; men ved Agerdyrkningens store Fremskridt i vor Tid, og især ved Kartoffelavlen, kan Trangen til hin Tids Behov nu ikke mere være forhaanden. Vel muligt, at Kornbrænding for øvrigt, kunde være fordeelagtig for enkelte Landbrugere, især for dem, som kunde fremme deres Afsætning til Pligtkjøbere; men denne Enkeltes Fordeel vilde dog kun vare saalænge Haandteringen ikke var almindelig. Saasnart denne Omstændighed indtraadte, maatte Prisen, formedelst Mængden af Concurrenter, dale saa lavt, at Kornet paa denne Maade anvendt, blev et saare kostbart Foder for Creaturet, ligesom dettes Værd tillige, formedelst uforholdsmæssig Forøgelse, rimeligviis vilde synke ned til en Ubetydelighed. Vilde man forestille sig den overflødige Kornmængdes

Forvandling til Brændevin, som et Middel til sammes Afsætning, da maatte derhos betænkes, at denne Fabrication tilstrækkelig udøves i alle Lande, baade i de, som have Overflod af Korn, og i de, som mangle det, og at alle Staters Toldlove fornemmelig og paa det allerstrængeste ere rettede mod denne Vare. Denne Toldspærring, saavelsom Norges Fraskillelse og Handelens Frigivelse paa Island til Fremmede, har havt til Følge, at af de Brænderier, som for 10 til 20 Aar siden vare i Drivt, hvis Forøgelse i sin Tid blev agtet tjenligt at begrændse ved Forbud, en stor Deel senere frivilligt ere nedlagte; en Deel indskrænker Driven til Dagens Behov, da der overalt kun brændes til indenlandsk Forbrug, men at det dobbelte Qvantum snarlig skulde virkes, saafremt Afsætning fandtes.

De senere Aars lave Kornpriser, som trykke Landmanden, have foranlediget, blandt andre, ogsaa den Lettelse, at Yderne kunne betale Skatterne, istedetfor med Penge, med Korn in natura. Hvorsomhelst dette befindes, bliver det til alle Tider en reel Handels- og Fornødenhedsvare, hvortil andre Nationer ofte trænge, og Omstændighederne kunne snarere end man forestiller sig, fremkalde denne Søgning og Prisernes Stigen. Blev Kornet derimod af Landmanden forvandlet til Brændevin, som Ingen skjøtter om, og som ikke kan afhjelpe Nogens Trang; som Staten ikke kunde være tjent med at modtage og Producenten ikke kunde sælge, da maatte han udentvivl endnu mindre formodes istand til, foruden de ordinaire Skatter, tillige at svare Staten Afgivt af den for hans Dont fremmede Haandtering. Saalidet Landbruget i Almindelighed kan tænkes at have virkeligt Gavn eller Fremme

ved den Kjøbstædnærings Aftagelse eller delvise Undergang, som kjøber og forbruger en stor Mængde Korn, saalidet har vist den Tanke Hold, at Landmandens Kaar forbedres derved, at Herresæder, Avls- og Bøndergaarde blive Brændevinsværksteder, og hvad der i saa Fald ikke kunde afværges, tillige Krosteder, alt efter Enhvers Leilighed og Behag.

Men det, som fortrinlig kunde gavne Landbruget, var udentvivl, om Handelsstanden kunde og vilde anvende nogle Capitaler paa Handelen med dansk Korn, og med Kraft virke til, at samme blev mere bekjendt paa de store Korntorve i Holland og Engelland, hvor det sjeldent nævnes. Vor kraftige Rug og skjønne Byg, som kun faa andre Lande kunne frembringe Mage til, skulde ved omhyggelig Behandling vist hyppigere søges til de hollandske Brænderier, og bringe Landet og Handelen en Vinding, langt virkeligere end Coursspeculationer og Spil i store Lotterier. N.

---

* * *

Paa en Tid som denne, da vor Literatur er saa rig paa Skrifter, der behandle Materier, som tilforn almindeligen ansaaes for at ligge indenfor Theologens Enemærker; nu da Determinismen og Indeterminismen atter prøves, medens at paa den anden Side Andre, maaskee med mindre Overvejelse, allene bygge paa den religiøse Følelse eller den dunkle Bevidsthed om den oversandslige Verden, — vilde det maaskee ikke være dette Blads ærede Læsere ukjerkomment at see, hvorledes Professor Krug i Leipzig

ytrer sig i denne Henseende i hans "Grundlage zu einer neuen Theorie der Gefühle und des sogenannten Gefühlsvermögen.

Hvad den religiøse Følelse angaaer, gjør han følgende Bemærkninger: Den (siger han) der vilde blive staaende ved denne Følelse, som saadan, ja vel endog gjøre den til det øverste Princip i Religionsvidenskaben (det vil sige: i Troeslæren, som Videnskab betragtet), vilde give sig selv og hele Menneskeheden (saa meget nemlig, som den beroer paa ham), til Priis for de Vildfarelser, Urimeligheder og Grusomheder, som Mennesкehistorien i Almindelighed og i Særdeleshed Religionshistorien og Kirkehistorien giver saa mangfoldige som nedslaaende Efterretninger om. Thi der er jo ingen Forestillingsmaade om Guddommen og om et Liv efter dette, den være nok saa flau; der gives ingen udvortes Religiouscultus, nok saa urimelig; overhoved ingen Handlemaade saa latterlig eller afskyelig, at den jo kunde bringes, snart i nærmere, snart i fjernere Forbindelse med den religiøse Følelse, ja endog kunde sanctioneres af den. Den religiøse Følelse kan ahne noget guddommeligt i enhver Naturkraft, hver Stjerne, hvert Menneske, hvert Dyr, hver Plante, ja endog i enhver Steen. Naar den derfor ikke bliver berigtiget ved fornuftig Eftertanke, kan lige saa godt Polytheismus, lige fra Astrolatrie til den laveste Fetischismus, forbinde sig med den, som Monotheismen og selv Pantheismen, der kun i det hele Alt finder det Guddommelige. Derfor kan ogsaa den blotte Religionsfølelse ligesaavel søge og finde sin Tilfredsstillelse i et virkeligt Menneskeoffer, som i hint symbolske, der feires af den christelige Kirke i den hellige Nadvere. Ja,

den religiøse Følelse kan i sin raaeste Skikkelse gjøre Mennesket saa blodtørstigt, at han farer rasende frem med Ild og Sværd imod dem af hans Medmennesker, som have en anden Tro; dette bevises nøksom tilstrækkelig af Forfølgelserne mod de Christne i det gammel-romerske Rige, af Muhameds Omvendelsesiver, Bartholomæusnatten, Trediveaarskrigen, Kjetterdragonaderne, Autodafeerne, Pojchlianernes blodige Sværmerier og andet lignende Barbarie. Thi om endog tildeels en herskesyg Politik har blandet sig med ind i disse Handlinger, som opstod af en religiøs Fanatisme, der i Grunden er blot en ikke-luttret Religionsfølelse, der er ophidset af Phantasien og just derfor bleven udsværvende, om endog det har været Tilfældet, saa var det dog ikke altid og stedse; meget mere gaves der vist Tusinde fromme, men ufornuftige Ivrere, som bare et Stykke Brænde hen til en saakaldet Kjetters Baal, allene i den Mening, for at gjøre Gud en Tjeneste dermed, eller i den Hensigt, for at bringe det højeste Væsen deres Hylding; følgelig af virkelig Religionsfølelse, omendskjøndt meget vildledet. Derfor kan denne Følelse ligesaalidet tjene Religionslæren til Basis eller til Princip, som den moralske Følelse kunne være det for Sædelæren. Selve Troen maa lade sig referere til Fornuftgrunde, ifald den ikke skal blive en ufornuftig, baade Gud og Mennesket uværdig Tro; og hine Grunde er det, som Religionslæreren, i det mindste, maa søge at blive sig bevidst med den størst muelige Klarhed og Tydelighed. Beraaber han sig blot paa sin religiøse Følelse, for at retfærdiggjøre sin Tro; vægrer han sig ved at indlade sig paa en grundigere Prøvelse og sammes højere Udledning, saa sætter han sig ganske

og aldeles jevnsides den ringeste Fakir eller Schaman; thi denne kan og vil beraabe sig paa sin religiøse Følelse med samme Ret, hvor urimelige eller flaue endog de Forestillinger og Bestræbelser maatte være, som ere fremkomne af denne Følelse og som nu gaae ud paa det oversandslige.

J. N. Esbensen;
Candidat i Theologien.

Om Drengebørns Ansættelse i Haandteringer.

Ingen Tidsalder pralede mere med sin Oplysning og Menneskekjerlighed end den, hvori vi leve, og ingen Tidsalder kan opvise flere Exempler paa Raahed og Egennytte end netop denne, forstod den end tusind Gange bedre end hver af de foregaaende, at paasætte sine Udyder en blændende Sminke. Mangfoldige Erfaringer have lært os, hvor meget mange Mennesker søge at gjøre Ondt værre, og med grusom Haand at tilintetgjøre endog den Rest, en haard Skjebne har skaanet.

Vi behøve ikke at anføre Beviser paa vor Paastands Sandhed. Hvem er ikke Krigsaarene endnu i frisk Minde? Hvo har glemt, med hvilken Gridskhed den Gang Egennytten søgte at gjøre de forvirrede Forhold end mere forvirrede?

Den tilbagevendte Fred, som udbredte Næringsløshed og Fattigdom blandt saa mange Familier, har hos de fleste ikke forandret den Tænkemaade, der, som man troede, blot et Foster af Krigen, skulde forsvinde med denne.

Egennytten har kun antaget andre Skikkelser og virker lige saa rasende som forhen. Meest føle Forældre, der have en talrig Børneflok, dens Virkninger. De kunne sjeldent faae dem ansatte i de simpleste Haandteringer uden Pengeopoffrelser. Haandværksmestere og Handlende ville ikke modtage Drenge mere i Lære, uden, hvad der var uhørt i fordums Dage, at faae en vis Sum i Betaling eller at Børnenes Forældre og Foresatte forpligte sig til at klæde dem. Dette beviser nu rigtig nok, at der maa være en Overflødighed af Drenge, som søge at komme i Lære, men man seer deraf tillige, at der gives Mennesker, som ikke agte paa den gamle Sandhed, at en Arbeider er sin Løn værd, og som, for at lære en Dreng et Haandværk i sex, syv Aar, hvad han kunde lære i to, og lade ham derhos løbe hundrede, Haandteringen uvedkommende, Ærinder om Dagen, børste ti Par Skoe og Støvler, banke en heel Garderobe rc., ville af de arme Forældre have en Godtgjørelse, som om den Konst, de lærte dem, var Canovas, og som de aldeles ikke havde nogen Nytte af de Børn, der sættes i Lære hos dem.

Denne Uskik kan rigtig nok ikke vare evigen; lige saa lidet som den, at en Deel Leiere ikke engang ville betale Huuseieren saa meget i billig Leie, at han kan svare Renter og Skatter af Eiendommen. Men inden saadanne Misbrug jevne sig selv, lide dog de Forældre, hvis Sønner have naaet en Alder, at de maa ansættes i et Fag, meget derved. Naar de ikke ville see deres Børn drive ørkesløse omkring, maa de gjøre Pengeopoffrelser, og naar de ikke ville lade dem gaae lasede eller med vaade Fødder,

maa de selv betale deres Klæder og Fodtøi. Denne Uskik kunde imidlertid for en stor Deel forebygges, naar Forældre ikke vare alt for overilede i at indgaae saadanne urimelige Forpligtelser, og heller beholdt deres Børn noget længer hos sig. Vedkommende kunne lige saa lidet undvære Drenge, som Drengene Vedkommende. Enhver Yderlighed maa tilsidst ophæve sig selv.

Indenlandske Efterretninger.

I Kirkeaaret 1824 ere i Fyens Stift: Wgteviede 1147 Par; Fødte: af Mandkjøn 2143, af Qvindekjøn 2029, hertil Uægte 601, er 4773; Døde: af Mandkjøn 1442, af Qvindekjøn 1311, er 2753; altsaa 2020 flere Fødte end Døde. Iblandt de Fødte ere 41 Par Tvillinger, og 2 Koner have født Trillinger. Et Drengebarn født meget vanskabt paa Hænder og Fødder. Iblandt de Døde ere 200 dødfødte, og 865 ere bortdøde Børn i en Alder under 10 Aar. — Usædvanlig høi Alder have opnaaet: 409 en Alder fra 70 til 80 Aar, 263 fra 80 til 90, 51 fra 90 til 100, og 3 en Alder over 100 Aar. — 8 ere bortrykkede ved pludselige Dødsfald, blandt hvilke en Mand funden død efter en Ruus; ved ulykkelige Hændelser ere 28 omkomne, og af Selvmord have 21 fundet Sted, hvoraf dog 4 i Vildelse og en 76 Aar gammel Mand, som, under smertefuld Sygdom, qvalte sig selv paa Sottesengen.

I Hr. Hempels Avis No. 183, for f. A., læses følgende: Ved det frygtelige Orcanveir i Mandags Aftes blev 14 Fag Tag med Tømmer og Alt kastet af min Præstegaards største og bedste Ladebygning, det afkastede Tømmer ganske itusiaget, den hele Lade selv forskuppet, det endnu staaende Tag gjort faldefærdigt, og desforuden det Halve af en anden Længe gjort ganske brøstfældigt. Et med indavlet Rug for det Meste opfyldt Korngulv, der et Par Dage

ikke har havt andet Tag end Himmelen, og endnu kun er tildækket med nogle løse Klapninger, har været og er endnu udsat for den næsten uophørlige Regn; hvilket ligeledes et Par Dage har været Tilfældet med mit udenfor i Hæs staaende Korn; da et Hæs har været reent omkastet og Overdelen med endeel af Kornet selv er fløiet af de andre. Denne mig ramte Ulykke, hvorved endog alt mit hidindtil udtørskne Foder er fordærvet, nøder mig, som i hvis Henseende er værre faren end den Brandlidte, til at anmode dem, der endnu have Pengefordringer paa mig, som skulde være afgjorte i denne Termin, at tilstaae mig nogen Betalingsfrist, da jeg haaber, at Gud ved opvakt Hjelp igjen opklarer for mig Nutidens og især Dieblikkets mørke Udsigter. — Gamborg Præstegaard, Dagen før Juul 1824. — Høgh.

Endvidere læses i samme Avis No. 184, for f. A., følgende under (Indsendt.) Den af sidste Storm anrettede og vist betydelige Ødelæggelse paa Steentage, bringer Indsenderen til at bekjendtgjøre for de Herrer Bygmestere og Teglmestere: at han i flere Aar har tænkt sig en Form paa Tagsteen, hvorved det ei allene vilde gjøres høist vanskeligt, at et Tegl-Tag kunne brydes, men og megen Skjelling spares. — Han beskriver den ei her offentlig, fordi han frygter den kunde finde for megen Vanskelighed i Anvendelsen eller ved Brændingen. Men skulde der være Nogen, som agtede herpaa, er han aldeles villig til at give den ham muelige Underretning, til hvilken Ende Adressecontoiret giver den fornødne Anviisning.

Odense, d. 28 Decbr. 1824. Det vedbliver endnu stedse med det haarde Veir, hvorved Manges Juleglæder ere forstyrrede. Næsten hver Aften reiser sig en frygtelig Storm, som med korte Mellemrum vedholder langt ud paa Natten. Vandet nedstrømmer derhos saa overflødigt, at Engene langs med Aaen ligne Søer. Flere Skibe skulle være strandede paa Sjællands Kyst. I Søndags maatte Brevposten saavelsom Børten vende tilbage til Korsøer, og naaede først i Gaar over. Pakkeposten, der kom til

Nyborg om Eftermiddagen, maatte flere Gange stryge paa Overfarten. — I Onsdags, den 22 d., bleve her i St. Knuds Kirke ordinerede: Cand. Theol. Hr. Niels Erik Behr Christensen, til Sognepræst for Dreiøe Menighed her i Stiftet; Cand. Theol. Hr. Niels Rasmus Baggesen, til Sognepræst for Orre og Sinding Menigheder i Ribe Stift. Ordinationstalen holdt Hs. H. Hr. Biskop, Dr. Theol. Plum, Ridder af Dannebrog, over Luc. 21, 33. Hr. Christensen prædikede over Ebr. 10, 24., og af Pastor Wiberg intimeredes over 2 Tim. 2, 22.

Aalborg, den 27de December 1824. I den haarde Storm imellem 20de og 21de forliste paa Hirsholmen Skonneren Forward, Cpt. O. J. Bækken af Christianssund, bestemt med Korn og forliste Søfolk fra Aalborg til Drammen. — Den 24de kom hertil Mandskabet af et ved Hanstholmen den 12te Dennes strandet Barkskib, the Betsy, Capt. Joseph Cock, hjemmehørende i og bestemt til Gr. Yarmouth med Planker fra Cronstadt. Besætningen, som bestaaer af en Styrmand, og ni Matroser og Lærlinge, afseiler i Morgen til Helsingøer. — Natten imellem 25de og 26de blæste det igjen en meget haard Storm og sidste Nat en temmelig haard Storm med Torden og hyppige Lyn og et saa høit Vand i Fjorden, som i de sværeste Orcaner i forrige Maaned. — Nogle og tyve Kjøbenhavnsfarere ere ivente her til Fjorden, som Man maa ønske lykkeligt at komme frem.

Viborg, d. 24 December 1824. Solhvervsdagen har bragt os Slud og Storm, og Natten til den 23de stærk vedholdende Storm af Nordost med Snee; men Frosten er ikke alvorlig. — Sidste Løverdag var, som Sjeldenhed, her paa Torvet en Vogn med gode Cathrineblommer og Svedsker, de første til 16 a 24 ß., de sidste 8 ß. Pdt. — samt franske Rainetter; en Følge af Indstranding ved Vesterhavet.

Skuepladsen. Mandag (d. 3 Jan.): Christian den Fjerdes Dom.

Blandede Efterretninger.

Medens det øvrige Europa arbeider paa at befrie Africas Sorte fra Slavelænker, er i Rusland endog de Hvides Livegenskab meget almindelig. Men Trællenes Eiere have i nyere Tid begyndt at lade dem lære Konster og Haandværker, og derfor drives mange Haandteringer i Rusland blot ved Livegne, som stundom for deres sammensparede og møisomt fortjente Penge kjøbe sig fri. Nyligen havde man et rædsomt Exempel paa Følgerne af Livegenskab. En Godseierinde var taget ud paa sit Gods, ikke langt fra Residentsen, d. 24 Mai f. A. Ledsaget af en liden Tjener træder hun ind i Drivhuset, hvor hendes Gartner, en Livegen, arbeider. Hun møder Forsømmelser, overøser ham med Skjældsord, og bliver omsider ved hans Koldsindighed saa opbragt, at hun befaler Drengen at hente en Svøbe, for selv at revse ham. Nu kunde den ulykkelige Livegne ikke holde sig længer. Medens Drengen er fraværende, træder Gartneren hen til hende og spørger hende: Siig nu, om jeg er i Din eller Du i min Vold? Medens hun blegner og udbryder i Skjældsord, giver han hende et Ørefigen, river hende i Haaret omkuld, slæber hende ind i et mørkt Aflukke, giver hende med et Møggreb mangfoldige Stik og dræber hende paa det grusomste.

I Leipz. Literat. Zeit. recenseres Briefe eines Augenzeugen der griechischen Revolution vom Jahr 1821, Halle 1824. Rec. kalder Bogen et vigtigt Bidrag til Tidshistorien. Man erfarer deraf, siger han, hvorledes Rusland oprørte Grækerne 1778 og 1790, for siden at overlade dem til deres barbariske Beherskeres grusomme Hevn; hvorledes Riga 1797 blev arresteret i Triest og derpaa fra Wien af overgivet til Tyrkerne, der saugede ham levende over; hvorledes Ypsilanti havde den store Plan, at frarive Tyrkerne Constantinopel selv, men hvilken Engellænderne forraadte og saaledes voldte mange Tusindes Drab.

Fordum brugte man Hunde til at vende Steg. For 55—60 Aar siden havde man i College de Plessis i Paris to saadanne Dyr, der besørgede deres Forretning saa godt, at Stegen aldrig brændte, og at de, naar den havde faaet nok, hvilket Lugten sagde dem, underrettede Kokken derom ved Gjøen. De skiftede om Arbeidet og om Fredagen, da intet Kjød spistes, vare de fri. Hver af Hundene kjendte sine Dage og lod sig uden Modsigelse bringe i Hjulet. En Onsdag vilde Kokken spænde den for, som havde arbeidet Dagen forhen. Den følte sig fornærmet, knurrede, rev sig løs og skjulede sig i en Krog. Forfulgt af Kokken viser den Tænder og truer med at bide. Kokken griber efter en Knippel, men Hunden løber afsted og hen til Pladsen Cambray, hvor hans Kammerat leger med Nabohundene, napper denne i Ørene og trækker den hjem til Kokken, og dens Pantomime siger tydeligen: her er Onsdagshunden, lad ham arbeide!

Maaden, hvorpaa Kjød røges i Hamburg.

Kjødet bliver ombyggeligen saltet og røget paa et meget hensigtsmæssigt indrettet Sted. Røgen frembringes i Kjelderen og Røgkamret er i fjerde Etage af Bygningen. I det sidste findes to Afdelinger over hinanden, hvoraf den øvre er bestemt for Pølser ꝛc. I den nedre hænge Kjødstykkerne, 6 Tommer langt fra hverandre. Røgen underholdes Dag og Nat uafbrudt. Vedet maa være Egetræ eller Spaaner, meget tørt, og ikke have mindste Lugt af Skimmel; thi den sidste meddeles ellers Kjødet.

Kjøbenhavns Børs, d. 31 December, 1824.

Cours. Hamb. 2 M. 217, a visto 220. Spec. 224. — Specier solgtes til 13 Rbmk. 7 ß. Disconto 5 pC. — 4 pC. Kongelige Obligationer (uden Renter) 86¾ a 86. Nationalbank-Oblig. (afLaanet 4Febr. 1820, udenRenter) 100½ a 100¾ Rbd. r. S. ell. 112½ Rbd. Sedl. pr. 100 r. S. Hamborger Laan af 1819: 3000 Bcomk. 98.

Dito 4000 Bcomk. 98. — 6 pC. norske Obligationer ved Hambro & Søn 105 a 105½. — Norske Speciessedl. pr. 10 Specier = . — Svenske Sedler = . — Asiatiske Actier 90.

---

* * *

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere. I Følge Kgl. allernaadigst Tilladelse, forsendes det med Brevposterne, og kan bestilles paa alle Postcontoirer. Her i Staden modtages Subskriptionen hos Bogtrykker Höecke, i store Helliggeiststrædet No. 144. Enkelte Numere overlades ikke.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Toogtyvende Aargang. No. 2.
Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 4 Januari 1825.

Erklæring i Anledning af Herr Pastor Thisteds Sendebrev i Skilderiet.

(See No. 101.)

"Spot er en ond Urt, som kun voxer paa Kjærligheds Grav."

Grundtvig.

Undertegnede, som har skrevet Recensionen af Herr Pastor Thisteds Kors og Psalter, læste ovenmeldte Sendebrev med Forundring, næsten med Forfærdelse. Thi det er forunderligt, personligt at angribe en literair Tidendes Redacteur for et Stykke i Bladet, som ikke gaaer ud paa at angribe det recenserede Skrifts Forfatter, men kun hans Skrift og Skribentmaneer; og det er endnu mere forunderligt at angribe samme Redacteur, som om han var Recensenten, saalænge Forfatteren ikke veed, hvem Recensenten er, og saalænge den høieste Øvrighed, af gode Grunde, tilstaaer Bladet Anonymitetens Rettighed; og det er endelig forunderligt og urimeligt at angribe en Skribents personlige Characteer for en Kritik, som bør angribes med Modgrunde, og ikke med Skjeldsord. Men det er forfærdeligt, at en Forfatter, som vil stride for Christendommens hellige Sag, kan saa aldeles glemme den Kjerlighed, uden hvilken ingen kan være en Christen; det er forfærdeligt, at han kan bruge de meest vanhellige og uchristelige Vaaben — bidende Spot og giftige Bitterheder; det er forfærdeligt at see, hvorledes den blinde Iver kan forgribe sig paa den agtværdigste Mands Navn. Med Forfærdelse maa man spørge, hvad kan være den Skribent helligt, som saaledes trodser Christendommens hellige Bud om Kjærlighed og Agtelse for andre Mennesker, endogsaa for de Ringeste? For saadanne Tings Skyld kan Christi hellige Navn blive bespottet af Vantroe og Ildesindede.

Recensenten havde ikke sagt i Recensionen, at man ikke kan dømme for haardt om Herr Pastor Thisted, hvilket Herr Pastoren behager at beskylde ham for; thi han stræber alvorlig at vogte sig for baade at mene og at sige noget

saa uchristeligt; men han har sagt, at man ikke kan dømme for haardt om visse Yttringer og Udtryksmaader, som ere ugrundede, unødvendige og farlige. Saadanne Yttringer og Ord ere fordømmelige; og saadanne ere de fleste Yttringer i bemeldte Sendebrev. Men dermed siger jeg ikke, at Herr Pastor Thisted er fordømmelig; thi han kan have overilet sig, han kan fortryde sin Forseelse og bede om Tilgivelse; og saaledes kan han rense sig og befries fra det Fordømmelige, som ligger i hans Ord. Og jeg haaber, at dette vil skee, saasom jeg aldeles ikke kan troe, at Herr Pastor Thisteds Christendom er blot et Mundsveir. Men er den ikke dette, da maa det skee tidligere eller sildigere, naar hans Vrede har lagt sig, og naar Kjærlighedens og Fredens Aand igjen kan besøge hans Inderste.

Ovenstaaende vilde jeg, efterat have læst bemeldte Sendebrev, strax have ladet indrykke i Skilderiet; men jeg syntes siden, at det behøvedes ikke. Thi ligesom et godt og grundigt Skrift indeholder i sig selv det bedste Forsvar for Forfatteren, saaledes indeholder et slet og grundløst Skrift i sig selv det frygteligste Angreb paa Forfatteren. Skulde derfor nogen angribe hiint Sendebrev, saa maatte det allerførst være Herr Pastor Thisted selv; thi han kan ikke afviske den Plet, som han selv har sat paa sin Forfatterære, førend han faaer hiint Sendebrev tilintetgjort; men dette kan han gjøre ved en kort Erklæring, hvortil jeg herved opfordrer ham. Og det er tildeels derfor, at jeg har skrevet disse Linier. Tildeels har jeg ogsaa skrevet dem, fordi en Mand, hvis Mening hos mig har megen Vægt, meente, at det var passende, at jeg navngav mig som Recensent, for at Herr Pastor Thisted desto bedre kunde indsee sin Feiltagelse og sin ubillige Adfærd mod Literaturtidendens høiærværdige Redacteur, en Mand, hvem jeg, og jeg tør sige, hvem alle mine samtidige Medstuderende, især unge Theologer, skylde meget i mange Henseender, og hvem vi derfor nævne med Taknemmelighed og Høiagtelse som vor samvittighedsfulde, sandhedskjerlige, blide og grundige Lærer i Tale og Skrift; en Mand, hvis christelige Retsindighed og Sagtmodighed har gavnet Christendom og Videnskab langt mere, end de blinde Ivrere kunne indsee eller ville paaskjønne.

Egentligt finder jeg intet i Herr Pastor Thisteds Sendebrev, som behøver eller fortjener Svar eller Gjendrivelse. Men jeg vil blot bemærke for det første, at jeg ikke har den Ære at kjende Herr Pastor Thisted personlig (jeg veed ikke engang, at jeg nogensinde har seet ham), og jeg har i Recensionen ikke villet angribe ham personlig; men jeg følte mig opfordret til at ivre imod hans Misgreb i Fremstillingen af christelige Lærdomme og Følelser; og dertil følte jeg mig opfordret deels ved Tidsalderens Gjæring og Retning, deels ved Herr Pastor Thisteds ualmindelige Veltalenhedsgave, som er en bedre Retning værd. Andre Hensigter har jeg ikke havt med Recensionen, andre Bevæggrunde har jeg ikke fulgt; det veed jeg; og derfor bekymrer jeg mig aldeles ikke om, hvilke Hensigter Ukjerlighed eller Uvillie kan finde paa at tillægge mig. Skulde jeg have feilet i enkelte Yttringer og Domme, er jeg villig til at erkjende og tilstaae det, naar man vil ordentligt og roligt overbevise mig derom.

For det andet maa jeg bemærke, at Herr Pastor Thisted vel har samlet og sammendynget paa eet Sted alle de enkelte haarde Yttringer eller Domme, som indeholdes i Recensionen af Kors og Psalter; men han har ikke beviist, at disse Yttringer og Domme ere upassende eller ugrundede. Altsaa har han aldeles intet beviist med denne Sammendyngen af enkelte Ord og afbrudte Sætninger uden dette, at der var fældet en haard Dom over hans Bog; men dette behøvede intet Beviis; thi det havde Recensenten selv sagt. Men ved saaledes at udrives af Sammenhæng, og ved saaledes at dynges sammen paa eet Sted, gjendrives disse Domme lige saa lidet, som Domme i Almindelighed kunne gjendrives derved, at man vrænger Munden eller peger Fingre ad Dommeren. Ved slig Adfærd viser man sig som en uopdragen Dreng. Dette er vist og sandt; men det vilde være falskt og en ondskabsfuld Ordfordreielse, om nu Herr Pastor Thisted vilde sige, at jeg havde kaldt ham en uopdragen Dreng. Dette finder jeg det nødvendigt at erindre.

Thi for det tredie maa jeg bemærke, at Herr Pastor Thisted mener, at alt hvad der i Recensionen er sagt om hans Yttringer og Ord, det er sagt om ham selv eller hans Person. Men dette er aldeles falskt. Fordi jeg siger, at et vist Udtryk er katholskt eller hedenskt o. s. v., derfor siger jeg ikke, at den, som har brugt dette Udtryk, er en Katholik eller en Hedning o. s. v. Udtrykket kan jo være forfeilet, det kan være en Misforstaaelse af Begrebet, en Misbrug af Ordet, hvilket alt kan fortjene streng Dadel, uden at falde tilbage paa Forfatterens moralske Characteer. Fordi jeg mener og siger, at den

Østerrigske Jagttager ofte udtrykker sig som en Tyrk, derfor mener og siger jeg ikke, at han er en Tyrk; thi jeg troer og indrømmer gjerne, at han er en Katholik, og jeg har en vis Respekt for ham. Saaledes ogsaa her, mutandis mutatis.

Endelig maa jeg erklære, at skjøndt jeg ingenlunde ønsker Strid med Herr Pastor Thisted eller med nogen anden, saa vil jeg dog ikke unddrage mig derfra, naar han vil finde sig i at stride med Rolighed, med Fornuft og med Grunde; thi naar en Strid føres saaledes, og naar den fremfor alt styres af Sandhedskjerlighed, leder den til Sandhed, og er da en gavnlig og glædelig Strid, som er langt at foretrække for Ligegyldighedens Roe. Men naar han vil stride med Grovheder og med Spot, vil jeg ikke indlade mig i Strid med ham, lige saa lidet som med nogen anden, der fører saadanne smudsige og giftige Vaaben. Og dette er ikke af Frygt; thi jeg har et godt Skjold imod Giftskud. Men det er, fordi en saadan Strid strider imod Sandhedskjerlighed og aldrig leder til Sandhed, som kun kan findes og fattes af et reent og roligt Sind. Derfor er en saadan Strid unyttig og skadelig; og derfor vil jeg ikke svare paa Grovheder og Skjeldsord, med hvilke det desuden i en vis Henseende forholder sig som med en Forbandelse, om hvilken Walter Scott saa træffende siger, at den er som en Steen, hvilken et Menneske kaster mod Himlen; men som falder ned paa hans Hoved, der kastede den.

N. Fogtmann,
Licentiat i Theologien
og Lector ved Sorøe Academie.

Indenlandske Efterretninger.

Ved Aarets Begyndelse var Antallet af de tjenstgjørende Kongel. Danske Søeofficierer: 1 Admiral, 1 Vice-Admiral, 5 Contre-Admiraler, 9 Commandeurer, 5 Commandeur-Capitainer, 23 Capitainer, 26 Capitain-Lieutenanter, 41 Premier-Lieutenanter, 39 Second-Lieutenanter.

Søe-Cadet-Corpset har sin Chef, 4 Subalterne-Officierer, 1 Auditeur, 1 Læge, samt 19 Lærere i de forskjellige Videnskaber og Sprog, og bestaaer af 10 Cadetter (af hvilke 6 ere Underofficierer) med 100 Rbdlr. Gage, 30 Cadetter med 50 Rbdlr. Gage, 6 uden Gage og 56 Indskrevne.

De under Admiralitets- og Commissariats-Collegium sorterende civile Kongel. Betjente bestaae, foruden 4 Justitsbetjente, af 13 Contoir-Chefer og Forvaltere ved Magazinerne o. s. v., 21 Fuldmægtige og 29 Copiister.

Ved de Kongelige Værfter ere ansatte: 20 Mestere og Mestersvende og 3 Skippere.

Ved Søe-Etaten er ansat: 2 Over-Læger, 1 Divisions-Chirurg, 2 Reserve-Chirurger og 4 Under-Chirurger.

I Søe-Etatens Hospital i Nyboder have i afvigte Aar 1089 Personer været indlagte til Cuur og Pleie; af disse ere 981 udgaaede som restituerede og 55 døde, altsaa tilbage ved Aarets Udgang 53 Syge. I Stiftelsen er født 4 Børn.

Fra den 21 December 1823 til den 21 December 1824 ere, ifølge en authentisk Fortegnelse, i Residents-Staden: copulerede: 875 Par; fødte: af Mandkjøn 1782, af Qvindekjøn 1635, tilsammen 3417 (af hvilke 1128 paa Fødsels- og Pleie-Stiftelsen, og 3 i Tugt-, Rasp- og Forbedringshuset); døde: af Mandkjøn 1719, af Qvindekjøn 1493, tilsammen 3212 (af hvilke 15 Qvinder og 387 Børn paa Fødsels- og Pleie-Stiftelsen, og 317 paa det almindelige Hospital, samt 244 Fattige, som ere døde udenfor Hospitalet). Ere altsaa 205 flere fødte end døde. [I Aaret 1823 vare 816 Par copulerede, altsaa 59 Par flere i 1824; i Aaret 1823 fødtes 3265, altsaa 152 flere i 1824; i Aaret 1823 døde 2852, altsaa 360 flere i 1824; i Aaret 1823 vare 413 og i Aaret 1824 ere 205 flere fødte end døde.] — De Døde ere bortrykkede af følgende Svagheder: Afsindighed (Raserie, urolige Tanker) 3; Alderdom 339 (næstforrige Aar 273); Barselseng 54; Benedder 5; Benskade 3; Betændelsesfeber (Inflamation) 37 (næstforr. A. 17); Blodstyrtning 14; Brok 2; Brystkrampe (Asthma) 25; Brystsyge (Lungesyge) 516 (næstf. A. 487); Bylder 10; Bændelorme 1; Cachexie 5 (næstf. A. 16); Drik 8; Druknede 35; Dræbt sig selv 16; Durkløb 19; Dødfødte 217; Faldne til Døde 6; Feber (hidsig Feber, Forkjølelse, Flodfeber 37; Fistel 1; Forraadnelsesfeber 82 (næstf. A. 109); Forstoppelse (Obstruction) 2; Fundne døde 4; Galdefeber 1; Gevært 2; Gigt (Værk, tør Værk) 25; Gulsot (Leversyge) 19; Halssyge 5; Hastig Død 14; Hjernebetændelse 3; Hovedpine 1; Hævelse 2; Indvortes Svaghed 51; Kighoste 25; Kirtelsvaghed 44; Koldbrand 4; Koldfeber 1; Kopper 41 (næstf. A. ingen); Krampe 419 (næstf. A. 329); Kræft 13; Lamhed 1; Langvarig Svaghed 2; Ligfald 1; Mavekrampe 7; Moersyge 6; Nervefeber 47; Nervesygdom 71; Nyfødte 25 (næstf. A. 48); Orm 3; Rosenfeber 6; Skarlagensfeber 30 (næstf. A. ingen); Skjørbug 2; Slag (Krampeslag) 193; Slagflod (Apoplexie 98 (næstf. A. 67); Slimfeber 8; Sprinkler 1; Sten 10; Stikflod 5; Sting (Pleuris, Sidesting, Hold) 4; Strubehoste 13; Svindsot (Tæring, tærende Syge) 195; Tarmeslyng 1; Trødske 55 (næstf. A. 38); Tænder 107 (næstf. A. 68); Ulykkelig Hændelse 43; Vand i Hovedet 23 (næstf. A. 10); Vattersot 138; Venerisk Sygdom 4; Uangivne Svagheder 2.

Følgende er en Fortegnelse over Antallet af samtlige Lauges Interessentere og Mestere i Kjøbenhavn i afvigte Aar 1824, tilligemed en Angivelse af Nogle, ved hvilke Forandring har havt Sted, hvorledes sammes Antal var 1823: Bagere 56; Barberer 18; Blytækkere 3; Bogbindere 38 (næstforrige Aar 42); Brændeviinsbrændere 242; Bundtmagere 12; Bødkere 47 (næstf. A. 51); Dreiere 18; Dugmagere 24; Feldberedere 3; Garvere 31 (næstf. A. 29); Gjørtlere 10 (næstf. A. 9); Glarmestere 38; Grov- og Kleinsmede 148 (næstf. A. 145); Guldsmede 87 (næstf. A. 90); Handskemagere 22 (næstf. A. 24); Hattemagere 21; Hjulmagere 20; Hørkræmmere 36 (næstf. A. 28; Isenkræmmere 22 (næstf. A. 24); Kandestøbere 7 (næstf. A. 6); Knapmagere 13; Kobbersmede 26; Lygtemagere 15 (næstf. A. 13); Malere 72 (næstf. A. 70); Muurmestere, Gibsere og Steenhuggere 38; Møllere 30 (næstf. A. 31); Naalemagere 11; Nagelsmede 9; Parykmagere 24 (næstf. A. 28); Posementmagere 11 (næstf. A. 10); Rebslagere 19; Sadelmagere 33; Seil-, Flag- og Compasmagere 7 (næstf. A. 9); Silke-, Ulden- og Lærredskræmmere 147 (næstf. A. 138); Silkevævere 2 (næstf. A. 3); Skippere 751 (næstf. A. 783); Skomagere 471 (næstf. A. 446); Skorsteensfeiere 6; Skræddere 372; Slagtere 89; Snedkere 236; Stolemagere 22 (næstf. A. 27); Sværdfegere 2; Tobaksspindere (de privilegerede Fabriker iberegnet) 31; Tømmermestere 26; Tøimagere 35 (næstf. A. 39); Uhrmagere 26 (næstf. A. 24); Urtekræmmere 188 (næstf. A. 180); Viinhandlere og Fasbindere 42; Vognmænd 41; Vævere 16. Ialt 3714 Interessentere og Mestere. Hos disse vare i Arbeide og Tjeneste 4121 Svende (næstf. A. 3843), 2379 Drenge (næstf. A. 2410); desforuden aparte Arbeidere og faste Folk 1516 (næstf. A. 1638), samt 257 (næstf. A. 234) faste Folk eller Karle, som bruges ved de for nærværende Tid her i Staden i Drift værende 54 (næstf. A. 50) Bryggerier.

Kjøbenhavn, den 3die Januari. Til Hamburg er der ankommen en russisk Estaffet; men hvad den har medbragt, er ubekjendt. Der tales adskilligt om nye Ødelæggelser, Oversvømmelser skulle have anrettet i St. Petersburg. Himmelen give, at det, der siges, blot maa være et ugrundet Rygte!

Odense, d. 31 December 1824. I Onsdags havde Vi her nogenlunde klar Luft og det tegnede til en Forbedring i Veiret, efterat vi nu i samfulde 7 Uger have været hjemsøgte af daglig Regn og Blæst. Men om Natten begyndte Stormen atter at tude, og i Gaar Morges henimod Solens Opgang havde Luften her (ligesom der meldes nylig at have viist sig i Berlin) et paafaldende Ildskjær, der gav alle Gjenstænder et rødligt-guult Udseende, og hen paa Formiddagen var Stormen atter heftig. Uagtet det vedbliver at regne har Barometret baade i Gaar og i Dag staaet paa godt Veir. Den Ladebygning af Wibye Præstegaard paa Hindsholm, som Orcanen d. 20de omkastede, var 30 Fag stor i en Længde af 61 Alen, og nylig opført afvigte Sommer for Præsten, Hr. Rützaus egen Regning. Af 36 Køer, som han havde paa Stalden deri, bleve 4 dræbte, de andre laae i Behold under en Vægt af flere tusinde Pund Høe, som var sat paa Slyden.

Aalborg, d. 30 Decbr. 1824. Kjøbenhavns Post, der sædvanligen indtræffer hertil Onsdag Morgen, ankom først i Dag Morges. Afvigte Nat havdes atter en stærk Storm af V. S. V., som endnu henpaa Formiddagen vedvarer.

Aarhuus, d. 31 Decbr. 1824. Ligesom der for nylig meldtes fra Berlin, var der ogsaa her udspredt en Spaadom, som sagdes at være af en berømt Astronom, ifølge hvilken der den 27de eller 28de Decbr. skulde skee en meget stor Oversvømmelse paa Jorden. Denne Forudsigelse fløi som et Lyn fra Mund til Mund, og satte saadan Skræk i mange Mennesker, at de med Angstelse imødesaae den benævnte Tid. Over-

svømmelsen i St. Petersborg, hvorom man nylig havde læst saameget sørgeligt, forøgede hos Mange Frygten for en lignende Skjebne. Den 27de kom, stormfuld og mørk, som endeel af de foregaaende Dage; det høitstegne Vand i Aaen slog op over Broerne; Stormens Heftighed tog imod Aften til, og Frygten ligesaa. Men over Midnat sagtnedes Uveiret, og ikke Faa sloge sig først da til Rolighed. Den 28de gled endnu bedre hen, og man takkede nu Gud ret inderligt for, at det kun blev ved Skrækken, samt indsaae tillige, hvor ilde man gjør ved at fæste Lid til slige uhjemlede Rygter.

Skuepladsen. Tirsdag (d. 4 Jan.): Lulu, original Opera i 3 Acter, med tilhørende Dands. — Onsdag: Svend Grathe (for Løverdags Abonnenterne d. 1ste Jan.). — Torsdag: Slottet Montenero, Syngest. i 3 Acter, og et Divertissement. — Fredag: Vestindianeren, Lystsp. i 5 Acter, og en Entree. — Løverdag: Azemia, Syngest. i 3 Acter, og Silkestigen, Lystsp. i 1 Act.

Blandede Efterretninger.

En sand Berigelse for Statistiken er Dr. G. Hassels Statistischer Umriß der sämmtlichen europäischen u. der vornehmsten aussereuropäischen Staaten u. s. w., 3 Hefte, Weimar 1823—24. Under Oversigten Asiatiske Stater, Landskaber og Øer fremstiller Forf. 1) Det osmaniske Rige; 2) Arabistan; 3) Iran (Vestpersien); 4) Afganistan (Østpersien); 5) Beludchistan; 6) Turkestan; 7) Forindien; 8) Bagindien; 9) Schina; 10) Japan; 11) Øerne i det indiske Archipel; 12) det russiske Asien. — Forf. antager for Iran 22,104 Qvadratmile med 11,387,000 Mennesker, som antaget Folketal, fordeelt i 12 Provindser; for Afganistan 16,339 Qv. M. med 12,620,000 M. i 6 Provindser; for Beludchistan 9,554 Qv. M. med 3,900,000 M.; for Turkestan (Dschagatai) 32,618 Qv. M. med 3,300,000 M. Hovedstaden Bukhara giver han 200,000 Indb. I Forasien stilles den brittiske Stat med 45,483 Qv. M. og 111,600,000

M. (deraf 80,817,000 M. paa det umiddelbare Gebet og 31,283,000 M. i beskyttede og tributære Stater), og desforuden som selvstændige indiske Stater: 1) Maha Rajas Sindia's Mahratstat med 4 Mill. M.; 2) Staten Sickhs med 4 Mill.; 3) Staten Nepal med 2½ Mill., og 4) det portugisiske Generalgouvernement Goa med 417,500 M. — Den bagindiske Halvøe angiver Forf. i det Hele for 40,789 Qv. M. med 35,700,000 Indb. Deraf komme paa Kongeriget Assam 1 Mill., paa Keiserdømmet Birma 10 Mill., paa Halvøen Malacca 500,000, paa Kongeriget Siam 1,200,000, og paa Riget Anam 23 Mill. Mennesker. — Det chinesiske Rige (det meest befolkede og, næst Rusland, det største Rige paa Jorden) har 252,448 Qv. M. med 293,350,400 Indb. Deraf kommer 1) paa Keiserdømmet China 61,137 Qv. M. med 257,850,400 M.; 2) paa de undertvungne Provindser 153,040 Qv. M. med 6½ Mill. M.; 3) paa de under Beskyttelse staaende Stater (Tibet, Batan, Korea, og Likeio-Archipel) 38,271 Qv. M. med 29 Mill. M. — Japan beregnes til 12,569 Qv. M. med 40,600,000 M., og det indiske Archipel (Sumatra, Borneo, Celebes, Java 2c.) til 34,525 Qv. M. med 27,865,700 M.

Africanske Stater, Landskaber og Øer: 1) Staten Marokos (13,712 Qv. M. med 14,800,000 M.); 2) Staten Algier (8975 Qv. M. med 2½ Mill. M.); 3) Staten Tunis (3533 Qv. M. med 4½ Mill. M.); 4) Staten Tripolis (18,758 Qv. M. med 2½ Mill. M.); 5) det osmanniske Afrika (23,233 Qv. M. med 6 Mill. M.); 6) Rigerne Habesch (16,200 Qv. M. med 4 Mill. M.), 7) Sudan eller Nigritien, med Sahara (115,646 Qv. M. med 20 Mill. M.); 8) Senegambien (29,070 Qv. M. med 12 Mill. M.); 9) Guinea (34,200 Qv. M. med 10 Mill. M. — deraf paa Riget Assanthi 1 Mill. M.); 10) Vestkysten eller Nederguinea (15,750 Qv. M. med 5 Mill.? M.); 11) det africanske Indland (272,440 Qv. M. med 15 Mill. M. (en Blanket paa Kortet i Jordbeskrivelsen og Statistiken); 12) Østkysten (47,925 Qv. M. med 4 Mill. M.?); 13) Capland (5,330 Qv. M. med

129,000 M.); 14) de østlige Øer i det indiske Hav (9,354 Qv. M. med 4,325,800 M.); 15) de vestlige Øer i det atlantiske Ocean (425 Qv. M. med 617,800 M.).

America efter fire Hovedafdelinger: Nordamerica, Sydamerica, Vestindien, Polarlandene. — A. Nordamerica: 1) de americanske Forbundsstater (113,802 Qvadratmile med 10,645,600 M.); 2) Mexico (72,699 Qv. M. med 6,868,400 M.); 3) de forenede Stater af Mellemamerica eller Guatemala (15,498 Qv. M. med 1,485,400 M.); 4) det brittiske Nord-America (119,075 Qv. M. med 1,043,000 M.); 5) det russiske Nordamerica (24,000 Qv. M. med 50,000 M.); 6) de franske Fiskerøer (6 Qv. M. med 2000 M.). — B. Sydamerica: 7) Republiken Columbia (88,199 Qv. M. med 3,367,700 M.); 8) Peru (28,329 Qv. M. med 1,929,300 M.); 9) Chili (8,437 Qv. M. med 1,656,300 M.); 10) de forenede sydamericanske Stater (67,814 Qv. M. med 2 Mill. M.); 11) Patagonien og Ildlandet med Falklandsøerne (24,029 Qv. M. med 4 Mill. M.); 12) Guiana, det franske, (4,533 Qv. M. med 66,700 M.); det nederlandske (490 Qv. M. med 70,300 M.); det brittiske (419 Qv. M. med 147,000 M.). — C. Vestindien: 13) Hayti (1,385 Qv. M. med 700,000 M.); det spanske Vestindien (2,498 Qv. M. med 707,700 M.); det brittiske Vestindien (685 Qv. M. med 797,000 M.); det franske Vestindien (59 Qv. M. med 253,800 M.); det nederlandske Vestindien (14 Qv. M. med 26,200 M.); det danske Vestindien (8 Qv. M. med 46,300 M.); det svenske Vestindien (2 Qv. M. med 18,000 M.). — D. Den vestlige Hemisphæres Polarlande: 108,195 Qvadratmile og 22,000 Mennesker.

Australien bestaaer af 1) Australland; 2) større Øer; 3) Øearchipeler.

I Europa fremstiller Forf. fem store Magter og 52 andre Stater. De have tilsammen et Areal af 155,220 Qv. M. og 206,772,400 Indb.

(uden Colonierne); en Landmagt: i Fred af 1,806,617 M., i Krig af 3,999,506 M.; en Sømagt af 2023 Seilere; en Statsindtægt af 1,606,365,590 Conv. Fl., en Statsudgivt af 1,581,375,347 Conv. Fl., en Statsgjeld af 12,596,568,916 Conv. Fl. (Uden Gjeld ere ene Jonien, Liechtenstein, Lucca, St. Marino, Oldenburg og Schweiz.) — For Asien antages Totalsummen 818,599 □ M. med 586,525,400 Mennesker; — for Afrika Totalsummen af 511,693 □ M. med 104,430,100 Mennesker; — for Amerika Totalsummen af 816,206 □ M. og 38,065,100 M.; — for Australien 159,303 □ M. med 2,628,000 Mennesker. Jordoverfladens Totalbeløb er, efter denne Beregning, 2,461,023 □ M., 938,421,000 Mennesker.

Staternes Rangliste er bestemt efter Fladeindhold, Folkemængde, Tæthed, Befolkning og efter Stæder, som tælle over 10,000 Indb. Ved Fladeindholdet begynder Rusland og slutter St. Marino. Ved Folkemængde begynder Schina og slutter Liechtenstein. Ved Befolkningens Tæthed paa een □ Miil begynder Hamburg og slutter Sydamerika. Blandt 90 Stæder med flere end 100,000 Mennesker begynder Jeddo (med 1,680,000 M.) og slutter Bahia. London følger efter Jeddo og Peking; Paris har kun den niende, Petersborg den 21de, Wien den 25de og Berlin (med 192,917 M.) den 39te Plads blandt disse Stæder.

Nationerne efter deres Nedstammelse inddeles i 1) kaukasisk Menneskerace 436,625,000; 2) mongolisk 389,375,700; 3) malayisk 32,500,000; 4) æthiopisk 69,633,300; 5) americansk 10,287,000.

Religionerne: 382,823,700 Individer, som Bekjendere af monotheistiske Religioner; deriblandt 252,565,700 Christne; 120,105,000 Moslemen; 3,930,000 Jøder; 477,530,000 Individer af polytheistiske Religioner, og 78,067,300 Individer, som Bekjendere af naturlige Religioner, uden hellige Bøger.

Klaproth bemærker i sit Værk Asia Polyglotta, at den Lighed man har fundet mellem Bouddah og Odin, er mere skarpsindig end grundet, og for at vise dette har han samlet Materialierne til sine Efterretninger om hiin Person af mongoliske Bøger. Værkets Recensent, J. P. Abel-Rémousat, i Journ. des Savans, mener derimod, at man maaskee kan sige om Bouddah hvad der vilde være ligesaa sandt om Odin, d. e. at dette Navn betegner to forskjellige Personer; den ene mythologisk, d. e. Guden Bouddah, og een af Wischnou-Formene, præsiderende Planeten Merkur, og den anden historisk, Chakia eller Chakia-mouni, født i Indien i det 10de Aarhundrede, med Tilnavn Bouddah, fordi de, der antoge hans Lære, forudsatte, at han havde været legemliggjort af den første. Har den skandinaviske Gud nogen Lighed med den hindostanske, som man maaskee lidt for løseligen har sluttet af Navneligheden, saa er det ikke nok at vise, at imellem Lovgiveren Chakia-monui og den skandinaviske Erobrer ingen Overeenstemmelse er, hverken i Henseende til Tidspunkten eller Begivenhederne, eller at Brahmanernes Religionsreformator ikke har noget Lighedstræk med den nordiske Gud, som har faaet sit Navn af den; men det maa ogsaa godtgjøres, at begge Guddomme fremstille sig i hvert af begge Systemer med forskjellige Attributer, og at Navnets Analogie er aldeles tilfældig. Dette er hidtil ikke fuldstændigen blevet beviist.

Hvad Oeder i sit Skrift: Bedenken über die Frage: wie dem Bauerenstande Freiheit u. Eigenthum verschaffet werden könne, — for 50 Aar siden har skrevet i Danmark, det har nyligen igjen med megen Sagkundskab en Dr. Ludvig Küchler bragt paa Bane i et Skrift: Die Vorzüge des Ackerbau treibenden Staats, nebst den wesentlichsten Mitteln zu dessen Begründung und Vervollkommung. Forf. viser deri de Fortrin, som en Stat besidder, der i sin Jordbunds productive Kræfter og sammes Benyttelse, finder Grunden til sin Velstand, og de Fordele, den har fremfor andre Stater, der maa søge deres Støtter udenlands. Han paastaaer, at Landmanden bør have en lovmæssig Frihed og en almindelig og hensigtsmæssig Cultur, og viser, hvorledes Statsregjeringen i den Henseende, saavel negativ som positiv har at forholde sig.

Et mærkelig Skrift er Essai sur l'emploi du temps &c. par Marc-Antoinne Julienne, hvoraf det tredie Oplag er udkommet i Paris 1824. Forfatteren viser deri Maaden, hvorpaa man paa det bedste skal ordne og anvende sin Tid, som det første Middel til at være lykkelig.

Gottfried af Bouillons Grav findes i St. Petersklosteret i Jerusalem. Paa en hvid, velbevaret Marmortavle læses i det latinske Sprog de Ord: "Her hviler Gottfried af Bouillon, som har gjenoprettet Jesu Lære i dette Land. Han hvile i Fred!"

Kjøbenhavns Børs, d. 4 Januari, 1825.
Cours. Hamb. 2 M. 216, a vista 219. Spec. 223. — Specier solgtes til 13 Rbmk. 6 ß. Disconto 5 pC. — 4 pC. Kongelige Obligationer (uden Renter) $85\frac{3}{4}$ a 86 Nationalbank-Oblig. (af Laanet 4 Febr. 1820, uden Renter) $100\frac{1}{2}$ a 101 Rbd. r. S. ell. $112\frac{3}{4}$ Rbd. Sedl. pr. 100 r. S. Hamborger Laan af 1819: 3000 Bcomk. 98. Dito 4000 Bcomk. 98. — 6 pC. norske Obligationer ved Hambro & Søn $105\frac{1}{2}$. — Norske Speciessedl. pr. 10 Specier $16\frac{1}{4}$ a $16\frac{1}{2}$. — Svenske Sedler 52. — Asiatiske Actier = .

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere. I Følge Kgl. allernaadigst Tilladelse, forsendes det med Brevposterne, og kan bestilles paa alle Postcontoirer. Her i Staden modtages Subskriptionen hos Bogtrykker Höecke, i store Helliggeiststrædet No. 144. Enkelte Numere overlades ikke.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Toogtyvende Aargang. No. 3.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 8 Januari 1825.

Om Expeditions- og Udleveringsgebyhrer af Breve, m. m., Postvæsenet betræffende.

Det er uden tvivl en Sandhed, som Erfaringen stadfæster, at Embedsmænds Lønning ved Sportler ikke er fri for Misligheder; enkelte af den senere Tids Anordninger om Modificationer og nærmere Bestemmelser ved det for de juridiske Embedsmænd fastsatte Sportelreglement, syns ogsaa at vidne herom. Man kan derfor ikke andet end billige Generalpostdirectionens Varsomhed, i det den, ved i Aaret 1820 at indføre denne ny Maade at lønne Postmesterne paa, har i Bekjendtgjørelsen herom tilføiet: "indtil videre"; hvilket med Føie kan forklares ved: dersom denne Indretning findes tjenlig, ikke for trykkende for Vedkommende, eller ledsages af uforudsete skadelige Misbrug; hvorved altsaa den høie Direction meget rigtig har forbeholdt sig fri Raadighed i Henseende til Ophævelsen eller Indskrænkningen af denne Sportelløning. Anmelderen formoder derfor ogsaa, i Analogie hermed, at det ikke vil være Generalpostdirectionen uvelkomment at erfare, hvad hiin Indretning har ført til, og af hvad Grunde den, der med Opmærksomhed og Upartiskhed betragter den, let maa hælde til den Mening, at den saavel, under visse Omstændigheder, kan vorde en trykkende Skat, som lede til Bestemmelser, der have en, som det synes, ubillig Medfart i Følge med sig; hvorved Egennytten muligen kan lucrere og Medborgere kunne fornærmes. Ihvorvidt denne hans Mening er rigtig, underkastes imidlertid Sagkyndiges Bedømmelse, til hvis Prøvelse han fremstiller det Følgende.

Naar man betragter den Leilighed til at meddele sig, som Postvæsenet medfører i det civiliserede Europas Stater; den Indflydelse, dette har paa Culturen og paa Letheden i at verle Ideer og Følelser, foruden de overordentlige Fordele, det bringer de commercielle og andre borgerlige Forhold, da maa det unægtelig erkjendes for en af de vigtigste og i sine Følger frugtbareste Indretninger i Borgersamfundet; men for at være hvad det kan være, et Almeen-

gode, er det vel ønskeligt, at det ikke medfører større Byrder og Ubeqvemmeligheder, end just fornødent gjøres; altsaa at Omkostningerne ved de skriftlige Meddelelser ikke vorde for store; hvilket saa meget mere bør forudsættes, naar, som her er Tilfældet, Postvæsenet har Privilegium exclusivum paa at befordre Breve, og den underkastes Straf, som besørger dem udenfor den anordnede Vei.

Ihvorvidt Portoen her kan kaldes for høi, vil Anmelderen ikke driste sig til at afgjøre; kun kan han ikke lade ubemærket, at den ikke er bragt i samme Forhold til Pengevæsenet, som alt Øvrigt; thi Portoen alene er vel, paa Lidet nær, beregnet efter 1 Rigsdaler Courant, det samme som den beløb sig til før 1807, og den er derhos forhøiet med Expeditions- og Udleveringsgebyhr. Men seer man hen til de Velgjerninger, der tilflyde det Offentlige ved Postkassen, hvoraf saa Mange understøttes, saa bringes man lettere til, i Almindelighed taget, at oversee den høiere Porto, især dersom det ikke stundom maatte synes, at nogen Vilkaarlighed fandt Sted ved Bestemmelsen af den; ligesom ogsaa en Indretning findes ved samme, der forekommer Anmelderen meget besynderlig; nemlig, at enkelte Embedsmænd ere berettigede til, med Attest at bevidne, at deres Breve indeholde Embedsanliggender, altsaa qvalificere sig til Udskrift: "Kongelig Tjeneste" og Portofrihed; Andre derimod, hvis Embedsstilling medfører, at deres Attester ere gjeldende i Menneskelivets vigtigste Anliggender, ei have denne Tilladelse, men skulle, naar dem af en Uprivilegeret tilsendes et Brev i Embedssag med Udskrift: K. T., enten producere en anden Embedsmands Attest

for, at Tingen har sin Rigtighed, som i de fleste Tilfælde vilde være for vidtløftigt for en Affaire af den Ubetydelighed, som et enkelt Brev, — eller Udskriften af vedkommende Postmester vorder afviist, i det Portoen anføres.

Hvad Expeditions- og Udleveringsgebyhrene angaae, kan ikke let, det som er fastsat under Litr. a i Bekjendtgjørelsen af Generalpostdirectionen, hvori det hedder, at "for ethvert affendende eller modtagende privat Brev, hvis Porto eller Franco beløber 8 Rbß. i Sølv — erlægges 1 Rbß. Tegn", give Anledning til Misforstaaelse. Litr. c i Bekjendtgjørelsen kan derimod, efter Anmelderens Formening, lettere misforstaaes, og lede til en Fremgangsmaade, som Generalpostdirectionen vel neppe billiger, naar den tilfulde er oplyst, uagtet Bekjendtgjørelsens Bogstav maaskee kan tilbyde Vedkommende en liden Hage at holde sig ved; under Litr. c er nemlig anført: "At de Kongelige Postcontoirer ere berettigede til at oppebære foranførte" (benævnte under Litr. b) "Bærepenge, saavel for de private Breve, som, efterat Karterne have været udhængte, tilbringes Eierne, som for de Breve der, fordi de ikke i den Tid at Karterne ere udhængte, afhentes af den, til hvem de ere, eller forsaavidt disse ere bosiddende paa Landet, af nogen af Stedets Indvaanere, som dertil have faaet Opdrag, blive overliggende paa Postcontoirerne, og det uden Hensyn til, om Eierne efter denne Tid selv eller ved deres Bud lade dem afhente, da vedkommende Postcontoirer saaledes foranlediges Uleilighed med Omsorgen for sammes Opbevaring og Udleveringen udenfor de dertil bestemte Tider. Dog skulle for saadanne Breve ikkun betales de anordnede Bærepenge; men intet Udleveringsgebyhr m. m."

Upaatvivlelig har det ikke været eller er Generalpostdirectionens Hensigt og Villie, at den her anførte Bestemmelse især skulde vorde et byrdefuldt Paalæg paa "de Bosiddende paa Landet", saa meget mindre, som Landbeboerne ere de af Statens Borgere, der fornemmelig lide ved Tidernes Tryk, og det derfor vist ikke burde vanskeliggjøres for dem, at føle en Lettelse eller Opmuntring ved skriftlige Meddelelser; men at det alligevel er Tilfældet med den trufne Indretning, troer Anmelderen, uden Vanskelighed, at kunne bevise.

At den Udladelse i Bekiendtgiørelsen om de paa Landet Bosiddendes Breve: "blive overliggende paa Postcontoirerne," ikke er anderledes at forstaae end om Breve, der henligge uafhentede fra den ene Postdag til den anden, eller dog i det høieste kun forsaavidt kan anvendes paa Udleveringsdagen, som Brevene ikke bleve affordrede, førend efterat Contoirtiden paa bemeldte Dag var tilende; hvilket ogsaa oplyses ved det Følgende: "da vedkommende Postcontoirer saaledes foranlediges Uleilighed med Omsorgen for sammes Opbevaring og Udleveringen udenfor de bestemte Tider;" dette synes at være udenfor al Tvivl, saa meget mere som man paa Postcontoirerne, hvor Vedkommende lønnes for, at modtage og udlevere Breve og Pakker, som ankomme og affendes, dog aldrig med Grund kunde klage over Brevenes "Opbevaring og Udlevering" paa selve Dagen da Posten er ankommen, og enhver Ansættelse af Gebyhr herfor maa vel altsaa i det ringeste ansees for en Misforstaaelse af Generalpostdirectionens Bestemmelse.

Alligevel maa Anmelderen antage, at paa det Postcontoir, som han har at gjøre med, efter

den der indførte Praxis, udtolkes Bekjendtgjørelsen saaledes, at Beboerne paa Landet fra det Øieblik af at Karterne ere indtagne, skulle være forpligtede til, at betale de nærmest for Byerne, bestemte Bærepenge, hvis Vedkommende ikke ville beqvemme sig til, enten at lade Postmesteren føre en særskilt Postbog for sig, imod en vis aarlig Betaling, eller, medens Karterne ere udhængte, ved et Bud lade deres Breve affordre, efter No. og Navn paa Postkartet. Om denne Fortolkning er den almindelige ved Postcontoirerne er Anmelderen ubekjendt; men at denne Paastand neppe har Medhold fra det Offentliges Side, eller kan kaldes billig, er mere end sandsynligt; uagtet det ikke kan nægtes, at det maa kunne være en meget væsentlig Sportel, at lade Enhver paa Landet, hvis Leilighed ikke indbyder til at give Vedkommende aarlig Løn for den omskrevne Postbog, betale 4 Rbß. Tegn, foruden Portoen, for ethvert ankommen Brev, endogsaa Embedsbreve, betegnede af vedkommende Øvrigheder med Udskrift "K. T."; især da der gives det enkelte Sogn paa Landet i Danmark, hvori Antallet paa de afgaaende og kommende Breve sikkert er ligesaa stort, som Antallet paa samme i een af de smaa Kjøbstæder.

Vil man bemærke herved, at Folk paa Landet, ligesom de, der boe i Kjøbstaden, jo kunne lade deres Breve afhente medens Karterne ere udhængte, af dem, der kunne læse Skrift og angive Brevets Numer og Eierens Navn, og derved befrie sig fra at betale Bærepenge for de ankomne Breve, saa maa Anmelderen tillade sig at gjøre opmærksom paa, hvor vanskelig denne Fordring kan opfyldes af dem, der

boe paa Landet, og hvilke Ubeqvemmeligheder der desuden for Mange af disse er forbunden med deres Correspondence. De, der boe flere Mile borte fra den nærmeste Kjøbstæd, maa enten allene, eller i Forening med Andre, holde et gaaende eller ridende Bud, for at faae deres Breve afhentede paa og tilbragte vedkommende Postcontoir, og boe Enkelte af de Correspondeerende afsides, maa de endvidere sikkre sig et Afleveringssted, for ei at opholde Postbuddet paa hans Hen- og Tilbagevei, til Tab for Andre. At fordre af et saadant Bud, der kan være meget skikket til sin Bestilling, uden at kunne læse Skrift med Færdighed, at han, naar han til Flere og maaskee til Mange har Breve at besørge, skal, medens Karterne ere udhængte, opgive ethvert Brevs Numer og Eierens Navn, er at fordre noget, som ei kan lade sig udføre, og Fordringen er altsaa urimelig, som den synes meget ubillig. Skal imidlertid denne Ubillighed vedblive, vilde Anordningen erholde en Bestemthed, der svarede til, hvad Praxis nu viser, og være forstaaelig for Alle, hvis det i samme heed: "Alle, som boe paa Landet, skulle betale Bærepenge af deres Breve"; thi Enhver vilde da vide, hvorefter han havde at rette sig, og vilde ikke i denne Henseende kunne besvære sig over en *uhjemlet* Behandling af vedkommende Postcontoir.

Vilde Nogen mene, at Gjenstanden ikke er af Betydenhed, saa maa Anmelderen henvise til, hvor Mange der vist i disse Tider maa nægte sig den uskyldige Nydelse, at correspondere med deres Venner, i Betragtning af Bekosteligheden derved; ligesom ogsaa at ethvert Heelt bestaaer af Dele, og at den, der alene hver Uge

modtager 2 Breve, har aarlig en Udgift i Bærepenge af over 4 Rbdlr. Det Paafaldende heri vorder endmere indlysende, naar man seer hen til enkelte Personer, som denne Bestemmelse rammer, f. Ex. Landsoldaten, der ligger i Garnison i Kongens Tjeneste, og som søger en naturlig Glæde i, hver 14de Dag at faae Brev fra sine Forældre, maa, fordi han ikke er saa øvet i, at læse Skrift, at han kan finde sit Numer og Navn paa det udhængte Postkort, betale over 1 Rbdlr. aarlig alene i Bærepenge, for de Breve han selv afhenter; hvilket synes at indeholde baade en Modsigelse og en Haardhed.

Hvad for øvrigt den Paastand i Almindelighed angaaer, at Bærepenge skulle betales af Breve, som ikke afhentes medens Karterne ere udhængte, da forekommer det Anmelderen, at de, der forlange deres Breve udleverede medens Karterne udhænge, og som det altsaa maa være meest om at gjøre, at faae Brevene strax udleverede, med større Rimelighed kunde paalægges at betale et Udleveringsgebyhr eller Bærepenge, hvad man vilde kalde det, end de, der give Tid, til deres Breve, efterat Karterne ere indtagne, i den anordnede Contoirtid, blive dem udleverede; dog synes ogsaa hine at burde forskaanes herfor, deels i Betragtning af at Portoen, som anført, neppe kan kaldes lav, deels med Hensyn til, at de, ved den Indretning som finder Sted, paa en høist ubehagelig Maade, ved at maatte blande sig imellem og stundom lade sig trykke af allehaande Pøbel, have forskaffet sig deres Breve udleverede tidligere end ellers, og altsaa desuden kjøbt Fordelen temmelig dyrt.

Sange,

den 30te December 1824.

Et talrigt Selskab, mest bestaaende af Embedsmænd, Videnskabsdyrkere og Kjøbmænd, der enten vare fødte eller bosatte i Island, samledes her i Staden til et festligt Aftensmaaltid, i Anledning af forhenværende Provst og Lector Theologiæ Hr. Steingrim Johnsens nylig skete Indsættelse til Landets Biskop, hvorved han selv, som Indbuden, var tilstede. Efter Affyngelsen af nedenstaaende danske Sang, forfattet ved Hr. Rector Poul Arnesen, blev først den høitelskede Landsfaders, H. M. Kongens Skaal, høitidelig udbragt og drukket. En latinsk Sang (som ogsaa meddeles her) samt tvende islandske, ledsagede, tilligemed tvende yndede Folkesange, de øvrige til Leiligheden passende Mindebægre.

I.

Hist hæver sig i fjerne Nord
  Af Havets dybe Strømme
En Øe, saa underrig og stor;
  Den tør sig vel berømme;
Thi Issens Snee i Eth'rens Blaae,
  Og Ild i Klippebarmen
Som sindrig Manddoms Minder staae,
  Og styrke Kæmpearmen.

Heel mangen Urt om Fjeldets Lie
  Mildt nærende oplives,
Og Hjorders Flok paa bratte Stie
  I kraftig Fedme trives,
Mens Dalens rige Blomsterbed
  En livlig Grøde pryder,
Hvor Elvens Sølv sig slynger ned,
  Og Sundhedskilden flyder.

Smaaøers Bred en Fuglehær
  Med Æg og Duun omkrandser;
Rigtladte Baad mod Fiskevær
  Paa Bølgetoppen dandser;
Velsignelsen af Hav og Land
  Hver Sommer ny udstrømmer;
Med Flid den samler Islandsk Mand;
  Men ingen Flid den tømmer.

Naar saa i lange Vinterqvel
  Han rolig Arnen priser,
I gammel Bog han grandsker vel,
  Og qvæder fromme Viser; —
Men og til Samtids ædle Færd
  Opmærksom glad han lytter;
Thi Landets Hæder har han kjer,
  Og hvad hans Brødre nytter.

"I denne glade Juletid" —
  Ham Vennebrev mon lære —
"Herr Steingrim Jonson vist er vi'd
  Til Islands Bisp at være." —
""Gud signe Kongen, som os bød
  Saa from og nidkjer Hyrde,
Der øm skal lindre Aandens Nød,
  Og lette huld dens Byrde!""

II.

Dulce ridet poculum
laudante camæna;
dulcius est gaudium
in fraterna cæna;
omnium dulcissimum
ex paterno more
tollere heic jubilum
patriæ splendore.

Alma lux accenditur
bruma jam fugata;
annus mox incipitur;
instant nova fata.
Læta sunt auspicia —
manet sempiternum:
Deus, lex et patria
vivunt in æternum!

Lanrigera patria,
en pastorem bonum!
surge, surge, jubila!
ecce Dei donum!
audi pio gaudio
filiorum dicta:
benedic episcopo
illi benedicta!

Steingrim Jonæ filium
fidum, bene dignum,
hic laudamus iterum
magnum et benignum.
Vivat, ovet, floreat,
sancto verbo duce,
patriamqve foveat
alma sua luce!

J. B.

Indenlandske Efterretninger.

Den 4de d. M. døde i Kjøbenhavn den første og ældste Admiral i den danske Søetat, Johan Peder Wleugel, første Deputeret i det Kongel. Admiralitets- og Commissariats-Collegium, Ridder af Elephanten, Storkors af Dannebrogen og Dannebrogsmand, i en Alder af 89 Aar. Han blev d. 22 Mai 1782, som Commandeur-Capitain og Equipagemester paa Doqven, adlet med følgende Vaaben: Et tverdeelt Skjold med et Guld-Hjerteskjold, hvori to krydsviis satte Canoner under to store Ørneslugter. Det større Skjolds øverste Feldt er deelt af Sølv og rødt, hvert med en Indfatning om, det nederste Feldt blaat, hvori tre røde Hjerter. Paa Hjelmen en Krone, hvorpaa to krydsviis satte Stangkugler imellem to sorte Ørneslugter.

Et Tillæg til den Hempelske Avis No. 2 for d. A. indeholder en aftvungen Erklæring, foranlediget ved den Paastand i Conversationsbladet: at "Aarhuusavisen er den bedste og meest velskrevne af alle danske Provindsialblade, af hvilke de fleste kun ere et Echo af den". Hr. Hempel siger: Flere af disses Udgivere, der ikke syntes at have gjennemskuet Coalitionens uværdige Hensigt, toge til Gjenmæle; vant til at staae paa sine egne Been og Hader af at blande sig i uvedkommende Ting, taug han hidtil, skjøndt maaskee ingen bedre end han —

ifølge særegne Omstændigheder — var istand til at løfte Dækket og vise det hele Gjøglespil. Men da man nu begynder at fægte paa fremmed Grund og bliver høirøstet (S. Kjøbenhavns nyeste Skilderie No. 103 for f. A.), saa bøde flere agtværdige Opfordringer og Hensyn ham at tale. Han forsikkrer, at hiin Paastand, at Aarhuus Avis &c., ikke allene er blottet for alt Beviis, men at netop denne Avis, trods nogen anden, har smykket sig med stjaalne Fjær, hvilket han i fornødent Fald skal documentere, og at den staaer i indvortes Værd langt tilbage for Borchs Aalborgske, Randers Avis, Viborg Samler og Iversens Avis; thi hvad nogle Strønotitser fra Hovedstaden angaaer, da kan der, ved vor periodiske Literaturs nærværende Frugtbarhed, ikke af Privatcorrespondence blive stort andet Udbytte at opsanke end Ammestue-Eventyr og Gadehistorier, hvorfor det ikke lønner sig at salarere Nogen, ei at tale om de Uleiligheder, Erfaringen har lært Man derved kan paaføres.

I afvigte Kirkeaar 1824 ere i Viborg Stift copulerede 635 Par. Fødte af ægte Børn: Drenge 994, Piger 1009, Summa af begge Kjøn 2003; udenfor Ægteskab af begge Kjøn 146. Dødfødte: Drenge 47, Piger 31, af begge Kjøn 78. Døde: Mandkjøn 658, Qvindekjøn 653, Summa af begge Kjøn 1311. — Mærkværdigheder ved de Fødte: en Kone født Trillinger, hvoraf 2 døde 14 Dage efter Fødselen; en Kone fødte i 1 Time 4 Drengebørn, af hvilke een døde 3die, en anden 4de, den 3die 6te og den fjerde 12 Dage efter Fødselen. Mærkværdigheder ved de Døde: et Par Tvillinger død i et Døgn af Strubehoste; 18 ere omkomne ved ulykkelige Hændelser og 4 ved Selvmord.

Skuepladsen. Mandag (d. 10 Jan.): Barberen i Sevilla, Syngestykke i 2 Acter.

Blandede Efterretninger.

Om tydsk Historieskriven.

Fichtes bekjendte Ord: "det vilde ikke være godt, om Tydsken ikke var bedre end hans Historie", kan rigtig nok taale forskjellige Forklaringer og vil, naar vor Tid og Literatur engang ere blevne Oldsag, ogsaa forklares forskjelligen. Men laae i de anførte Ord en Dadel over den tydske Histories Behandling, saa maatte maaskee allerede nu Fichte tage en Deel af sin Paastand tilbage. Thi det kan virkeligen ikke nægtes, at vor Historiesdyrkning stedse drives stærkere, og er Grandskningen, Talen, Skrivningen derover mere levende; at der i Mængden af de over samme Gjenstande udkommende Skrifter ganske andre Kundskaber maa forudsættes, end dette endnu for 20—30 Aar siden var Tilfældet. Det kommer ikke her an paa at nævne saa mangen Mester i historisk Fremstilling og Grandskning, men vel, ikke at lade blive ubemærket, at nu hos de Tydske Grandskning og Fremstilling hyppigere og lykkeligere end tidligere ere forenede og at fremfor Alt findes en Bestræbelse, stedse at rive sig mere og mere løs fra det Sædvanlige og Vedtagne og danne sig en egen selvstændig Bane. Hos faa Nationer bliver i nyere Tider Historien saa eiendommeligen og dog saa forskjelligen opfattet, og saa uafhængig fra det saakaldte Conventionelle i Videnskab og Behandling fremstillet, som nu hos de Tydske. Ja, hvilket Folk i vore Dage, det engelske maaskee undtaget — egner sig efter sin Nationalcharacteer, efter den faste Alvor og Flid, efter omhyggelig Prøvelse og Paaagten af alt Fremmed og Tilegnelse af alt Udenfra kommet Bedre, efter den Kraft, at skabe noget Værdigt, bedre til Historiens ægte Behandling, end det tydske? Maatte dog endnu den Resignation komme til, af meget møisomt Erhvervet og Tilegnet, kun at fremstille det Vigtige kort og fyndigen, og stedse at mindes Lacretelles Ord: Historien maa gjøre lange Undersøgelser og korte Bøger. Hvad Recensenten endeligen til den tydske Historieskrivers Roes maa sige — og han yttrer her et stort Kjetterie — er, at den Tydske stedse bliver mere fri for den Vildfarelse, at burde efterligne de Gamles store Historieskrivere. Vi skulle ikke skrive som Grækere og Romere, men som Tydske, og betænke, at Oldtidens store Mestere i vore Dage og ved vore Stoffer og Arbeider ogsaa havde skrevet anderledes.

(Leipziger Literat. Zeit.)

Disse Betragtninger over den tydske Historieskriven lede naturligviis paa Tilstanden af vor egen. Ingen Historie — paa Engellændernes nær — har havt saa mange og utrættelige Granskere, som den danske. Hvilket Folk har vel eiet en Historieforsker, der har virket og arbeidet ved sin Aand og sin Formue saaledes som en P. F. Suhm? Hvad gjorde man i Tydskland for den tydske Historie, da en Langebek og Schiønning arbeidede for den nordiske? Hvilken Literatur har flere og vigtigere Materialier til en Nationalhistorie end vor? Og dog — med Bedrøvelse maa det siges — eie vi endnu ingen anden egentlig dansk Nationalhistorie end den Holbergske, og Fædrenelandsvennen kan næsten ikke uden med Undseelse gjentage, hvad forhen har været sagt, den bedste Historie om Danmark, der haves, er skrevet paa Fransk og af en Franskmand, skjøndt ikke engang oversat paa Dansk, hvori man dog har Oversættelser af de maadeligste Romaner. Den Fædrenelandshistorie, som læses meest, næst Holbergs, er F. Sneedorffs. Men oprindeligen bestemt til Forelæsninger kunde dens alt for tidligen bortdøde Forfatter hverken tilbørligen ordne eller file den, og den Faderløses Indtrædelse i Verden maatte ledes af fremmed, just ikke alt for omhyggelig Haand. Nu staaer den der som et Stykke Erts, der vel er rigt paa Guld, men endnu trænger til Smeltning og Luttring. Allerede i Aaret 1808 sagde een af vore Skribenter, at den store Krands, som en Fædrenelandshistorie kunde forskaffe, end ikke er vunden. Vi skrive nu 1825, og den hænger endnu uvunden og næsten ubeilet til! Og dog behøvedes der nu, efter at der haves saa mange ypperlige Forarbeider og Ma-

terialer, kun en Mand, der, med en god Fremstillelsesgave, forenede udholdende Kraft, og fremfor alt Sandhedskjerlighed.

En engelsk Officeer, som i Aarene 1821 og 1822 besøgte Ægypten og Palæstina, fortæller i sin Dagbog følgende: "Jeg har hørt fortælle meget overordentlige Ting om en engelsk Dame (Lady Esther Stanhope), som syntes at være lidt forstyrret i Hovedet. Hun beboer et Kloster paa Bjerget Libanon. Indbyggerne der i Landet agte hende meget og frygte hende endog. Hun bærer en stor Antipathi mod sine Landsmænd." — En engelsk Reisende, dreven af Nysgjerrighed, gjorde forskjellige frugtesløse Forsøg for at faae hende i Tale. Tilsidst anmodede han hende i en meget høflig Billet om Tilladelse at see hende. Hun svarede med de Ord: "Troer De jeg er en Antik?" Deres ꝛc. H. S. — Et Esel, som var hendes Yndlingsdyr, løb bort og forvildede sig. Hun skrev til Paschaen af Jerusalem og Acra om, at være hende behjelpelig i at opsøge dette Dyr. Han udsendte Patrouiller til Hest i alle Retninger, men man fandt intet. Begge erklærede Damen skriftligen, at Eftersøgelsen var til Unytte. Paschaen af Acra lod med Brevet følge to Heste og et Muulæsel. Damen tilbagesendte disse tre Dyr, og lod vide, at dersom hendes Esel ikke blev fundet, vilde hun skrive desangaaende til Storherren i Constantinopel. Paschaen sendte derpaa ufortøvet tre Hundrede Ryttere med den Befaling, at sætte Ild paa alle Landsbyerne omkring Klosteret, saafremt Yndlingsæslet ikke inden en bestemt Tids Forløb var blevet tilbageleveret. Dette gjorde Virkning; Dyret fandtes og blev givet sin Eierinde tilbage. — Nogen Tid derefter tilmeldte hun Paschaen af Acra, at dette Esel havde kastet et Føl, og at dette Føl lover meget. Paschaen, istedet for at gjøre Sendebudet en Foræring, som Skik er, i Tilfælde af glade Budskaber, svarede ligefrem, at han var henrykket derover. Hun optog dette meget ilde, og bevidnede ham uden Skaansel sit Mishag. — En Franskmand af hendes Bekjendtskab blev fornærmet af Indbyggerne paa Libanon, og hun anmodede Paschaen om at sende en Militairexecution til de Landsbyer, som de Anklagede hørte til. Paschaen undslog sig derfor. Hun truede ham igjen med at udvirke i Constantinopel en Befaling til at faae ham halshuggen. Nu sendte Paschaen 100 Ryttere, som afbrændte de Anklagedes Huse. — Araberne beundre og agte hende. Hvad Tyrkerne angaaer, da frygte de hende, paa Grund af den grændseløse Indflydelse, som de troe, hun har i Constantinopel. — Denne Amazone har gjort en Reise i Ægypten med tredive Ryttere. Hun fremstillede sig, klædt som et Mandfolk, for Mahomed-Ali-Pascha, der reiste sig for at modtage hende. Det er en Ære, som han aldrig har vist Nogen. — Man siger, at hun antager Titel af Dronning af Palmyra; dersom hun vedbliver i denne Selskab, saa kan det paadrage hende Ubehageligheder, uagtet Palmyra nu ikke er andet end en Samling af Ruiner.

Kjøbenhavns Børs, d. 7 Januari, 1825.

Cours. Hamb. 2 M. 216, a visto 219. Spec. 222. — Specier solgtes til 13 Rbmk. 5 ß. Disconto 5 pC. — 4 pC. Kongelige Obligationer (uden Renter) $86\frac{1}{4}$ a $86\frac{3}{4}$. Nationalbank-Oblig. (af Laanet 4 Febr. 1820, uden Renter) $100\frac{1}{2}$ a 101 Rbd. r. S. ell. $112\frac{1}{4}$ Rbd. Sedl. pr. 100 r. S. Hamborger Laan af 1819: 3000 Bcomk. 98. Dito 4000 Bcomk. 98. — 6 pC. norske Obligationer ved Hambro & Søn $105\frac{1}{2}$. — Norske Speciessedl. pr. 10 Specier $16\frac{1}{4}$ a $16\frac{3}{8}$. — Svenske Sedler $51\frac{1}{2}$. — Asiatiske Actier = .

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Toogtyvende Aargang. No. 4.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 11 Januari 1825.

Den literariske Krigscoureer.

No. 1.

En almindelig Fred lader sig snarere tænke i Politiken end i Literaturen. Her støder de forskjellige Interesser alt for tidt sammen, til at Krig kan undgaaes, og det ubetydeligste Tønder frembringer den største Ildebrand. Selv naar Freden synes meest befæstet, behøves kun en Herostrat, der vil gjøre sit Navn udødeligt, og strax staaer et Dianatempel i Lue. Krigen føres mellem de store Magter indbyrdes og mellem de ganske smaa, med svære Orlogsskibe og med Kuttere, med Malmcanoner og Flitsbuer, med uskyldige og med giftige Pile. Der gives ogsaa en stor Hob Corsarer, som foruroliger Literaturens Farvande, men som man sjeldent bryder sig om, og som nærværende Krigscoureer heller ikke agter at lægge Mærke til.

Een af de nyeste literariske Kampe er Krigen angaaende Aarhuusavisens Herredømme paa Provindsialavisernes Hav. Anledningen dertil er givet ved et Manifest i Conversationsbladet, som erklærede hiin Avis for den bedste og meest velskrevne af alle Provindsialaviser, af hvilke de fleste andre kun ere et Echo. Neppe var dette Manifest udstedt, saa lod den Iversenske Avis strax seile en liden Escadre til Kjøbenhavn, for at bringe Recensenten i Conversationen til Fornuft. Som et Lyn forplantede Efterretningen om det skete Attentat sig til Viborg og Randers. Hr. P. D. i Randers kastede i Viborg Avis ikke en simpel Randers, men en virkelig Staalhandske til Conversationsrecensenten, hvilken igjen udsendte nogle lette Tropper i Skilderiet, og saaledes var da Krigen saa godt som declareret.

Den literariske Krigscoureer iagttager en fuldkommen Neutralitet og hans Valgsprog bliver: relata refero.

Naar Hr. P. D. mener, at Recensenten i Conversationsbladet har paastaaet for meget, saasom Hr. Iversen for nogle Aar siden har sagt, at Aviserne ligne Haner, som, naar den ene galer, alle gale, da kan der indvendes mod

hans Paastand følgende: 1) At det ikke var for nogle, men for 22 Aar siden, at Sammenligningen mellem Aviser og Haner blev fremsat; 2) at det ikke var af Hr. Iversen, men af Skilderiet (1803, S. 48) at den blev fremført; og 3) at Sammenligningen i og for sig intet beviser mod Aarhuusavisen; thi vel er det unægteligt, at alle Haner, naar de ellers befinde sig vel og ikke ere for gamle, gale, men een iblandt dem maa dog hver Gang gale først, og kan Recensenten i Conversationsbladet godtgjøre, at Aarhuusavisen altid galer først, saa bliver den dog, om just ikke den bedste Høne, saa dog den bedste Hane i Avisliteraturens Kurv. Har man nu end ikke anseet det nødvendigt at anføre omstændelige Beviser herfor, saa har man dog fremsat tre nok meget vægtige Argumenter: 1. At Aarhuusavisen har 1500 Subskribenter; 2. at den er den eneste Provindsialavis der findes paa de offentlige Steder i Hovedstaden, naar undtages Slagelseavisen, og 3) at alle Provindsialaviser øse af den som en Hovedkilde. Disse Indvendinger synes ogsaa at have løftet Hr. P. D. ganske af Sadlen. Og hvorledes skulde de vel kunne gjendrives, uden negando narrata prout narrantur, hvilket man nok vogter sig for? Vist nok vilde det falde Recensenten i Conversationsbladet vanskeligt, at tilveiebringe en Probatio plena for, at den recenserede Avis virkeligen har 1500 lyslevende Subskribenter, og at den, med Undtagelse af Slagelseavisen, ene holdes paa de offentlige Steder i Kjøbenhavn. Men slige Paastande fremsættes altid bona fide, da det ellers vilde medføre en evig Bevisførelse, om Saadant altid skulde documenteres, og i sidste Fald maatte Recensentvæsenet ogsaa snart aldeles ophøre.

Derimod har Hr. P. D. fuldkommen Ret, naar han erklærer den ene Avises Laan fra den anden for tilladelige, da Aviserne, ligesaalidet som mangfoldige af deres Abonnenter, mindst i vore Dage, kunne bestaae uden Laan. Men Laan er eet og Laan er et andet. Da slige Laan i det Højeste kun kunne betales ved Liqvidation, hvor der er noget at liqvidere, saa er dog den mindste Erkjendtlighed, Laantageren skylder den, han laaner af, at han nævner den sidste. Men slig en Oprigtighed finder saare sjeldent Sted. Stundom har man endog fundet, at en vigtig Artikel, som med stor Møje var samlet i Kjøbenhavn og der trykt f. Ex. d. 4 Sept., og den 5 Sept. ombragt til Abonnenterne, allerede den 6te ordlydende, og uden Kildens Nævnelse, var trykt i Slagelse, og en Postdag derefter i Aarhuus, Aalborg ꝛc., saa at den med slige Laan mindre Fortrolige havde Aarsag til at tvivle: om Kjøbenhavn havde faaet den fra Slagelse eller Jylland, eller Jylland fra Slagelse, eller Slagelse fra Kjøbenhavn. Saaledes læste man nyligen under Artiklen St. Petersborg paa første Side af Aarhuusavisen en Beskrivelse over denne Keiserstad, som aldrig havde seet Petersborg, men var ligefrem tagen af et Kjøbenhavnsk Blad (hvori den havde staaet en Postdag tilforn), uden Kildens Nævnelse, og saaledes har Fru Cayla ligeledes nyligen forvildet sig fra samme Kilde ind i Aarhuusavisen, uden at de fleste af dens 1500 Abonnenter vide hvor den vildfarende Frue er kommen fra. Mange have troet, at det eneste Fortrin, som den Skrivende i vore Dage har for den blot Aftrykkende er det, at han, i Tilfælde af Paatale, som første Anmelder, nyder den Ære at staae til Ansvar, og den blot Aftrykkende kun i

ligt et Tilfælde siger: suum quique! Men det er nu noget, som Redacteurer i Hovedstaden maa finde sig i, ligesaa godt som den, der lader sine Duer flyve ud, maa taale, at de, naar de først eengang have taget Flugten, fanges af Naboen og sælges eller spises af ham, uagtet denne ikke har havt mindste Uleilighed med at opklække dem. Vist nok kan man tage Repressalier, og tager dem ogsaa, men hvor intet er, har Keiseren tabt sin Ret. — Derfor ere de Fleste vel ogsaa nuomstunder saa kloge, ikke at lade for mange saadanne Duer, næsten stegte, flyve Andre lige ind i Kjøkkenet, og heller beholde dem hjemme. Mueligt kan dette betragtes som en Medaarsag til, at Fædrenelandet bliver i Aviserne til et Terra incognita — at man har fuldstændigere Efterretninger fra Missolunghi, Constantinopel, Birman og Assianternes Rige end fra Danmark, og at man bedre veed hvad der foregaaer to Tusinde Mile fra os, end det, der stundom forefalder lige for vore Dine. Ogsaa synes Publicum at være blevet saa vant til at lægge mere Vægt paa og agte høiere det, der ligefrem oversættes fra en tydsk Avis eller et tydsk Maanedsskrift, end det, der oprindeligen er opvoxet paa Dansk Bund. En Amme- eller Spøgelsehistorie, øst af den tydske periodiske Literaturs store Ocean, er de Fleste nuomstunder kjerere end det vigtigste Aandsproduct, der vedkommer Fædrenelandet. Oversættere fra Tydsk have derfor aldrig havt en mere blomstrende Periode, aldrig kunnet høste flere Laurbær og Penge, end nu. Naar de kun vide hvilken Madding der skal sættes paa Krogen, er Guldfisken snart fangen. De ere i alle Henseender ovenpaa — medens den, der skriver Originalartikler i det

Høieste har den Fornøielse, at see dem som Cassebørn vandre navnløse omkring i andre Aviser. Naar derfor Hr. P. D. siger, at Nyheder om Concerter, Virtuoser og dramatiske Sager ikke ere Alle lige magtpaaliggende, saa havde det været at ønske at han havde sagt os, hvad der da i vore Dage egentligen er Alle lige magtpaaliggende? I det mindste er Theatret noget, som næsten Enhver kan og næsten Enhver tør tale om.

Naar Hr. P. D. kalder det en Smaahed, at en Reisende beretter at have seet en Kotzebue som Landmand i Egnen af en jydsk Kjøbstæd og hørt Janitskarmusik i samme Stads Gader i Anledning af Stadshauptmands-Sønnens Bryllup, saa kan man ikke give ham Ret heri. I vore Dage ere slige Efterretninger ingenlunde Smaaheder. Tvertimod ere de sande Storheder. Det vilde see ilde ud med vore Tidender, dersom den største Deel af Læsere skulde være af samme Tanker, som Hr. P. D. Avisernes Galen maatte da blive til blot Kaglen. Vel ere Efterretninger om Oversvømmelser i St. Petersborg og Tyrkeflaadens Opbrændelse unægteligen vigtigere, men saadan Ulykke og Lykke kan jo ikke spørges hver Dag. Lad nu end være, at det ikke var Stadshauptmanden selv, der havde Bryllup, saa var det dog hans Søn. Lad end være, at det ikke var Kotzebue, men kun hans Brodersøn, den Reisende saae, saa bliver det dog altid en Kotzebue, en Ætling af den germanisk-skandinaviske Thalias Repræsentant, følgeligen en Mærkværdighed paa Jyllands Bund.

Det Argument, at Aarhuusavisen er den eneste Provindsialavis, der med Undtagelse af Slagelseavisen, findes paa de offentlige Steder i

Hovedstaden, er ellers et stort Beviis for, at den er Prima Donna blandt Provindsialaviserne; thi da disse Steder nu maa betragtes som den periodiske Literaturs første Opmuntrere og Understøttere, uden hvilke den snart maatte gaae aldeles under, saa maa Valget af Blade nu ikke mere ansees for at være Vertens, men Resultatet af Gjæsternes Raad og Anbefaling.

Iøvrigt synes nu Krigen mod Aarhuusavisen og dens Allieret at tage en alvorlig Vending. De mod begge udsendte Flaader have givet dem det glatte Lag. Coalitionen mod dem synes at blive hver Dag stærkere, og naar Aarhuusavisen saaledes angribes baade fra Jylland og Fyen med forenet Magt, saa maa den enten søge at faae flere Allierede eller ogsaa stryge. Coureerverlingen er levende, men sammes Indhold en Hemmelighed. Det hedder, at der er afgaaet en ny Flaade fra een af Jyllands Havne med hemmelig Ordre ombord, som ikke maa aabnes førend den er ankommen paa Kjøbenhavns Rhed.

Aalborg, den 2 Januari 1825.

Indenlandske Efterretninger.

I Gaar Formiddags bragtes afdøde Admiral Wleugels jordiske Levninger til deres Hvilested paa Holmens Kirkes Kirkegaard her i Staden. Ligfølget var meget stort. Ved Søe-Etatens Artillerie løsnedes 27 Minutskud fra 9 af Flaadens Canoner, som vare hensatte paa Slotspladsen lige over for Holmens Kirke.

Ifølge den udstedte Convocationsbillet, indbyder Directionen for det Kongelige Octrojerede Danske Asiatiske Compagnie sammes

Herrer Interessenter at møde i en Generalforsamling, som holdes i Compagniets Huus Torsdagen den 20de denne Maaned, om Eftermiddagen Kl. 5, for: 1) At lade sig meddele de Efterretninger, som Directionen maatte have at foredrage; 2) at anhøre Decisionen over det Europæiske Regnskab fra 12 April 1823 til 11 April 1824; 3) at vælge en lovkyndig Directeur i Etatsraad og Borgermester Schäffers Sted; 4) at meddele Autorisation til at anvende den af Commissionen, som Følge af Generalforsamlingens Resolution af 14de Nov. 1822 angaaende Deciforembederne foreslaaede Edsformular; 5) at vælge een lovkyndig og een handelskyndig Decisor, blandt de dertil af Commissionen foreslagne Interessenter.

Fra Sjelland haves paalidelig Efterretning om følgende uhørte Mordtildragelse: For omtrent 14 Dage siden savnedes Indsidderſken (en Enkekone henimod 80 Aar gammel) hos Gaardmand Jens Rasmussen i Græse, under Frederiksborg District. Ingen i Gaarden havde da seet hende i 3 Dage, og Jens Rasmussen, som angiver at have været fraværende paa en Reise i ligesaa lang Tid, spurgte efter hende strax ved sin Hjemkomst. Ved Undersøgelse fandtes Indgangen til hendes Bolig, i bemeldte Jens Rasmussens Gaard, lukket; men da denne aabnedes, forefandtes i Kjøkkenet, ligeud for Skorstenen, en betydelig Deel Tørveaske, og deri nogle faa Levninger af Indsidderſken, som forøvrigt var aldeles opbrændt. De anstillede Retsforhandlinger lede til det Resultat: at Indsidderſken er myrdet, og hendes Liig derefter brændt af Morderen, for destobedre at skjule Forbrydelsen. Gjerningsmanden er endnu ikke opdaget; men Jens Rasmussen, som svarede den Afdøde en betydelig aarlig Undertægt, maa udholde Forhør.

(Mariboe Avis.)

Odense, d. 7 Januari. Vor for sine sjeldne Kundskaber og Embedsiver, sin geniale Aand og ædle Characteer saa almindelig agtede og elskede Overlærer Bergenhammer blev Os i Forgaars Aftes ved en blid Død berøvet. Hvad Skolens Ungdom og selskabelig Omgang tabte ved denne

Ædlings Bortgang, var Udgiveren for meget hans Hjertes Ven til, i Savnets første Dieblik at kunne tolke. (Hempels Av.)

Den 29de December f. A. blev Pastor Melbyes Embedsjubilæum høitideligholdt i Middelfart. Under Klokkeringning gik Jubeloldingen, ledsaget af Amtsprovst Holm og tolv Embedsbrøde, til Kirken, og indtog en for ham ved Alterfoden hensat Lænestol, medens de tolv andre Præster ligeledes toge Plads, sex ved hver Side af Alteret. Amtsprovst Holm lykønskede Jubellæreren til sit hæderligen udførte Kald og holdt en passende Tale. Da Høitideligheden var tilende, fulgtes Oldingen hjem af samtlige Geistlige, og Amtsprovsten overrakte ham derefter Bestalling paa en af Hs. Majest. ham forundt Rang, efter Rangforordningens 6te Classe No. 13. Byens Ovrighed, Cancellieraad Stabell, og mange flere Honoratiores, ydede ham deres Lykønskning. Borgerskabet lod ham ved to Repræsentanter tilstille en smuk Sølv Caffekande, og fra sine fjorten levende Børn modtog han ligeledes en Sølvpocal. Efter Frokosten hos Jubellæreren indtoge 45 Personer et Middagsmaaltid hos Byens Gjæstgiver, og samme Dag bleve 57 Fattige bespiste ved et frivilligt Sammenskud af Borgerne.

Børnekopperne have ogsaa fundet Veien til Vendsyssel. De bleve bragte did fra Kjøbenhavn i afvigte Aars Foraar ved en permitteret Soldat, som kom syg hjem. Allerede Dagen efter hans Hjemkomst udbrøde de. Districtslægen, Hr. Synkenberg havde, ved Amtmandens Understøttelse, gjort Alt for at standse Smitten. En almindelig Vaccination blev foretagen i hele Omegnen. Ialt vare henimod en Snes Mennesker angrebne af Sygdommen, men ingen af dem døde, og selv en høifrugtsommelig Kone gik den igjennem; men mange af de Smittede ere blevne meget koparrede, og endnu ligge Nogle syge.

Aarhuus, d. 4 Januari. I Gaar Aftes bleve de af Byens Indvaanere, som boe langs med Aaen, der løber igjennem Byen, satte i Skræk, da Vandet steg indtil $5\frac{1}{2}$ Fod over dets sædvanlige Maal, og satte hele Gaden under Vand, der, hvis det var steget endnu een Fod, var gaaet ind i mange Huse, fornemmeligen i de Pakhuse, som ligge tæt ved Bolværket. Men til Lykke faldt det igjen Klokken omtrent 8, under et særdeles stille og mildt Veir. — Justitsraad Leth, i endeel Aar Bye- og Herredsskriver i Faaborg, nys udnævnt til Byeskriver og Raadmand her i Byen, og for en 14 Dagestid siden kommen hertil for at træffe nogle foreløbige Arrangements for sin Familie, er død i Søndags, efter nogle Dages Sygeleie. — I to Maaneder venter man nu her paa Efterretning fra to af Byens Skibe, førte af Capt. Warenback og Olsen, der paa Reisen fra Hamborg hertil med en betydelig Deel Kjøbmandsgods, vare gangne ud fra Cuxhaven Dagen før den haarde Storm først i Novbr. Et tredie, ført af Capt. Schmidt, paa Fart i Middelhavet, har man ikke i flere Maaneder hørt noget fra. — I Morgen, den 5te Januar, er det 25 Aar siden, Privatskuespillene begyndte her i Aarhuus.

Viborg, d. 5 Januari. I Søndags Aftes Kl. $4\frac{1}{2}$ reiste sig en Storm af Sydvest, der varede til Kl. 10 og var i Heftigheden omtrent liig den af 18de Novbr., dog skete her ingen Skade.

Skuepladsen. Tirsdag (d. 11 Jan.): Svend Grathe. — Torsdag: Bagtalelsens Skole, Lystspil i 5 Acter, og en Entree. — Fredag: Joconde. — Løverdag: Vestindianeren.

Blandede Efterretninger.

Mexicos Sølvminer.

I tre Aarhundreder havde Spanien faaet Millioner Pund Sølv fra de mexicanske Miner, og i Mexico selv bleve enkelte Familier uhyre rige ved at drive dem. En Hr. Otragon, der siden gjordes til Greve, fik for mange Aar siden,

i Forening med sin Fælle, fra en Mine af samme Navn, en aarlig Indkomst af 250,000 Pd. St. Grev Regla, een af de rigeste Mænd i Mexico, erholdt af Minerne i Biscaina, mellem Aarene 1762 og 1774, en reen Fordeel af over 1 Mill. Pd. St. Foruden de to Orlogsskibe, eet paa 120 og et andet paa 74 Canoner, som han forærede Kongen af Spanien, laante han Regjeringen i Madrid 5 Mill. Fr., som han aldrig fik tilbagebetalte. De i hans Mine anlagte Værker kostede ham over 400,000 Pd. St., og han kjøbte Godser af uhyre Omfang og efterlod sin Familie en Formue, der i Beløb kun kunde sammenlignes med Grev Valenciana's Efterladenskab. Grev del Apartado erholdt fra sin Mine i sex Maaneder 800,000 Pd. St., og da ingen anden Mine kom den nær i Givtighed, saa gjeldte den for en Grube af første Rang, indtil Urolighederne begyndte. I disse Miners Drivt herskede den største Afvexling i Lykke. *Humboldt* fortæller, at en Franskmand, *Joseph Laborde*, der kom meget fattig til Mexico 1743, erhvervede sig en stor Formue ved Minen La Canada. Efterat han havde bygt en Kirke i Tasco, som havde kostet ham 84,000 Pd. St., kom han i den yderste Fattigdom, ved den hurtige Aftagelse af de samme Miner, som han aarligen havde faaet 130 til 190,000 Pd. Sølv af. Med en Sum af 20,000 Pd. St., som han fik ind ved at sælge en Deel Guld, han i sine lykkelige Dage havde foræret Kirken, og som Erkebispen tillod ham at tage tilbage, paatog han sig at udtømme en gammel Mine, men han tabte derved den største Deel af sin Capital og maatte opgive den. Men med den tabte Sum, der blev ham tilovers, vovede han et nyt Forsøg, som for en kort Tid var høist fordeelagtigt, og han efterlod ved sin Død en Formue af over 120,000 Pd. St. — Det er ikke at undres over, at et Clima, der frister saa meget til Orkesløshed, og hos Folk med en saa levende Indbildningskraft, de faa Exempler paa uhyre Lykke i at drive Minerne ere mere istand til at opmuntre, end de ubekjendte Exempler paa Vanheld til at afholde fra saa fortvivlede Foretagender. De Uheld, der nyligen med tungeste Vægt rammede Minernes Drivt, kunde aldrig

faldet Nogen ind, der indlod sig herpaa. De meest gjennemtrængende Dine kunde ikke have forudseet Revolutionens Storm eller dens Omfang, Rasenhed og Hurtighed. Ulykkeligviis begyndte, som Ministeren Alaman siger, Revolutionen 1810 i de Egne, hvor de rigeste Miner findes, og deres Eiere vare dens første Offere. Ved Adskilliges Drab, ved Andres Ødelæggelse gjennem Krigen og de overdrevne Ydelser, ved Pengemangel og deraf flydende Mangel paa Redskaber og Fornødenheder til at fortsætte Arbeiderne, standsede de ligesom paa eengang. Den berømte Grube i Guanaxuato, gav, uagtet dens Aarer ikke vare blevne ringere, i 1818, 150,000 Mark Sølv og 400 M. Guld, medens den frembragte førend Aaret 1810 mere end alle Perus Miner sammentagne, til Beløb 600,000 Mark Sølv og 2000 Guld. I Mønten i Mexico prægedes i Aaret 1821 ene 6 Mill. Dollars, medens der førend 1821 prægedes fra 25 til 28 Mill. aarligen. Minernes Oversvømmelse har været den uundgaaelige Følge af at de bleve forladte under Krigen. Arbeidet deri kan ikke begyndes igjen førend Vandet er blevet afledet, og til at bevirke dette have de mexicanske Miners Eiere, fattige midt i Rigdommene, hverken de til Udførelsen fornødne Maskiner eller Capitalerne til at tilveiebringe dem. — Heraf er det forklarligt, hvorfor Sølvets Fødeland, Mexico, har nyligen maattet gjøre Laan i Europa. — (Efter de nyeste Beretninger er imidlertid nu opstaaet i Engelland et nyt Bergværkscompagnie med en Fond af 600,000 Pd. St. for de store Sølvgruber i Pasco i Peru.)

Den forbedrede Fremgangsmaade i at skille disse ædle Metaller fra de Aarer, som indbefatte dem, skyldes en Corporation, der kaldes Tribunal general de la Mineria, der samler de dueligste Studenter til at undersøge Minerne og meddele Kundskab om nye Kjendsgjerninger og videnskabelige Forbedringer. Der gaves to Maader at gaae frem paa; den første bestod i den i en lang Tid almindelige Smeltningsmethode. Da Brændeved er sjeldent i de Egne, hvor Minerne findes, og Amalgamationsprocessen blev bekjendt, kom og den gamle Fremgangs-

maade alt meer og meer af Brug, og den nye Methode at adskille Metallerne fra Ertsen blev almindeligere. Denne Adskillelse bevirkes ved Qvægsølvets vedhængende Egenskab, understøttet af Liim, Svovel og andre chemiske Ingredientser, der forøge Intensiteten af dets Virkning. Da Mængden af det Sølv, der paa denne Maade skal frembringes, beroer paa Forraadet af Qvægsølvet, da Forsynelsen dermed baade i Qvantitet og Qvalitet nødvendigviis var uvis og da det, som et Kongeligt Monopol, ene var overladt til Vicekongens Raadighed, saa blev det en Gjenstand for bestandige Intriguer ved hans Hof, og almindeligen uddeelt efter Gunst og Gave. Qvægsølvet fra Minerne i Istrien ansaaes for mindre reent end det, der erholdtes fra Minerne i Almaden i Spanien. Adskillige Vicekonger gjorde deraf en Kilde til stor Rigdom, da de, der bestak ham eller hans højeste Embedsmænd, kunde faae det bedste Qvægsølv. Det Qvægsølv, Mineeierne fik, stod i Forhold til den Mængde Sølv de frembragte, og ansaaes for et Baand paa Toldsvigen. Disse Miners Frembringelse tiltog bestandigen indtil 1810. Følgende Oversigt viser blot, hvormeget der aarligen betaltes Afgivt deraf i Dollars, men det antages almindeligen, at en ikke ringe Deel undgik Toldbetjenternes Argusblik:

1695 — 4,000,000.	1788 — 20,000,000.
1726 — 8,000,000.	1795 — 24,000,000.
1747 — 12,000,000.	1802 — 26,000,000.
1776 — 16,000,000.	1809 — 28,000,000.

Man har ingen nøiagtige Efterretninger om de siden paafulgte Urolighedsaar. I en Beretning fra Staden Mexico i Aaret 1813 hedder det, at i 1811 kun bragtes 3½ Mill. Sølv i Mønten, og i en anden af næste Aar, at det beløb sig til 2 Mill., som tildeels var de Requisitioner af Sølvtøi, der paalagdes Private og Communer. Man antager, at der fra 1813 til 1820 ikke er blevet aarligen frembragt mere end fra 4 til 4½ Mill. Da i Aaret 1821 Afgivten af Sølv blev nedsat fra 17 til 3 PC., var, deels paa Grund af denne Nedsættelse, deels paa Grund af Eiendomssikkerhedens Gjen-

tilvéiebringelse, Beløbet af de ædle Metaller steget til over 5½ Mill. og i næste Aar, 1822, efterat Iturbide var bleven udraabt for Keiser, til 7 Mill. Den fremtidige Tilstand af denne Industriegreen, nu da Qvægsølvet kan faaes i Overflødighed og Afgivten er nedsat, maa blive heldig, naar Regjeringen saaledes befæstes, at den yder den fornødne personlige og Eiendoms-Sikkerhed.

Den nuværende Monark af Persien skal have 50 Sønner og ligesaa mange Døttre i Live; et lige Antal af hans Afkom er bortdød, saa at hans hele Familie maa have udgjort over 200 Personer. Han er nu omtrent 54 Aar gammel. Over 20 af hans ældre Sønner ere Gouverneurer i Stæder og Provindser, men Abbas Mirza, den anden Søn, er hans Yndling. Engang havde han erklæret sit Ønske, at see denne Prinds som Efterfølger paa Tronen, ja, han skal engang, da alle Prindserne vare forsamlede hos ham, have forlangt af sine andre Sønner, at de skulde hilse hans Yndling som deres tilkommende Souverain; hvorpaa hans ældste Søn, Mohamed Aly, Prinds af Kermanschah svarede: han ønskede Hans Majestæt endnu mange Aar at leve i, men hvad Tronfølgen angik, saa var det bedst, at Sværdet afgjorde denne Sag. Det var altid den nuværende persiske Regjerings Politik, at gjøre Prindserne til Gouverneurer over Provindserne og give dem deri næsten den højeste Magt. Denne Politik forskaffer Monarken, og tilligemed ham Staten, Fred, saalænge han lever, men den truer med et skrækkeligt Optrin af Anarchie og Blodsudgydelse, saasnart han døer. Formodentligen vil alle Brødres yderste Stræben gaae ud paa, at erobre Tronen; den Stærkeste maa da befrie Staten for de øvrige, og enten lade dem afhugge Hovedet eller udstikke Øinene, saasnart de ikke ere heldige nok til at redde sig ud af Riget.

Udtog af et Brev fra Værdalens Præstegjeld i Nordre Throndhjems Amt, den 10 December 1824. Her have vi som i Danmark

gode Tider, Kornet er i ingen Pris, og Værdalens Hovednæringsvei er Kornsalg. Fiskerierne ved Havsiden ere gode, men ingen Priis i, ligesaa Trælasten. — Her arbeides nu paa en Vei herfra Værdalen over Fjeldet til Jemteland.

Kjøbenhavns Børs, d. 11 Januari, 1825.
Cours. Hamb. 2 M. 215, a vista 218. Spec. 222. — Specier solgtes til 13 Rbmk. 5 ß. Disconto 5 pC. — 4 pC. Kongelige Obligationer (uden Renter) 86 a $86\frac{1}{2}$. Nationalbank-Oblig. (af Laanet 4de Febr. 1820, uden Renter) 101 Rbd. r. S. ell. $112\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl. pr. 100 r. S. Hamborger Laan af 1819: 3000 Bcomk. $98\frac{1}{2}$. Dito 4000 Bcomk. $98\frac{1}{2}$. — 6 pC. norske Obligationer ved Hambro & Søn $105\frac{1}{2}$. — Norske Speciessedl. pr. 10 Specier $16\frac{3}{8}$ a $16\frac{1}{2}$. — Svenske Sedler $51\frac{1}{2}$. — Asiatiske Actier = .

Nødvendige Bemærkninger

til Recensionen af Revisor Tregders Haandbog for Reisende o. s. v., i Literatur-Tidenden No. 51, for 1824, forsaavidt som Recensionen af Postkortet angaaer.

Forfatteren af Kortet har med velberaad Hu udeladt alle indenlandske Skjel, da det med Hensyn til Postvæsenet kan være den Reisende gandske ligegyldigt at vide, hvad enten han, f. E., befinder sig i Aalborg eller Viborg Stift. I alt Fald havde det kunnet være gavnligt, af Kortet at kunne seet, i hvilket Amt man befandt sig; men Kortets Størrelse kunde naturligviis ikke tilstede Amternes Anbringelse.

Kortets Graveur var Enger, en Tydsker, fra München, som ikke forstod et dansk Ord, langt mindre dansk Skrivemaade. Al Paamindelse uagtet graverede han næsten altid tydske ä istedet for danske æ, og for at undgaae Klatterie, var Forf. nødsaget til at lade de første blive staaende.

Forf. har ikke givet noget dansk Kort i en dansk Bog, hvilket Sammenligningen af Kortets Aarstal 1820, med Bogens 1824, noksom kan godtgjøre.

Den Hob Skrivfeil betræffende, som bestaaer af fem Ord, da har Vid. Selsk. Special-Kort baade Sæber og Sæbersund; Vid. Selsk. Kort, Pontoppidans Danske Atlas og flere have alle Braabye, ja selv Sognets Beboere benævne Byen saaledes. De samme Aut. have Klodmølle. Man finder baade Vilsund, Viilsund og Vilssund; men Øvrighedens Plakat af 29 October 1811, ang. Taxter for Færgen, har Vildsund. Der staaer paa Kortet Nyborg, og ikke Nyburg.

Hirtshals er det mærkeligste Forbjerg imellem Skagen og Hanstholmen, og Forfatterne af Landkort have for Skik, at sætte Landpynts Navn udenfor samme i Havet.

De angivne Veilængder ere de Længder, Postvæsenet tager Betaling for, og ikke altid Veiens virkelige Længde. Det samme er Tilfældet med Veien imellem Hamborg og Altona, og hvis Pladsen havde tilladt, saa var ingen Notits derom bleven speciel tilføiet.

Det overlades nu Publikum at bedømme, om en Forf. ikke maatte ønske, ja endog billigen kunde fordre, at hans Arbeider maatte underkastes en Kritik, der forraadte mindre Ukyndighed og mere Sandhedskjerlighed, end den omtalte, der krævede disse Bemærkninger

af Kortets Forfatter.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tooogtyvende Aargang. No. 5.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 15 Januari 1825.

Til Herr Licentiatus og Lector N. Fogtmann.

Uden al Indledning vil jeg korteligt gjennemgaae først den Recension af "Kors og Psalter", hvis Forfatterskab De har maattet vedkjende Dem, dernæst den Erklæring, hvortil De har fundet Dem foranlediget ved mit Sendebrev til Herr Prof. Müller, og skal jeg i følgende Linier beflitte mig paa en Rolighed, Alvorlighed og Grundighed, der, som jeg tør haabe, ikke skulle lade Dem Noget tilbage at ønske.

De begynder Recensionen med at vise, hvorlunde vor almindeligbrugte Psalmebog ikke svarer til sin Bestemmelse; udleder deraf, hvormegen Trang vi have til en bedre Samling af Psalmer; mener, at Denne bedst kunde bringes tilveje, naar en from og forstandig christelig Digter vilde bearbeide vore gode gamle Psalmer, og selv lægge Nogle til; omtvivler dog derhos, hvorvidt Herr Pastor Grundtvig, som har lovet noget Lignende i Fortalen til sit Digt "Nytaarsmorgen", vil kunne udføre dette Arbeide med Held og til sand Opbyggelse. Og her troer De nu, at være kommen til det Punkt, hvorfra De bedst kan vurdere "Kors og Psalter", hvis Værdie, som De mener, især maa beroe paa, hvorvidt Samme kan ansees for et passende Bidrag til at afhjælpe den omtalte Trang til gode Psalmer.

En Smule forrykt tillade De mig at kalde denne Indgang. Thi De forrykker virkeligen mit Standpunkt paa en ganske utilbørlig Maade. Et Exempel vil vise det klarest. En Mand har opført en Privatbygning, som stander ulastet et Aar tilende. Da falder det en Architekt ind, at fælde en Dom derover, eller rettere, at domfælde Den, og han kommer nu anstigende med disse Præmisser: Det var vistnok ønskeligt, om Staden maatte vorde forsynet med flere Kirker, da saavel Folkemængden, som Attraa efter Deeltagelse i den offentlige Gudstjeneste, tiltager jo længer jo mere. Dette finder jeg passende at bemærke, før jeg begynder at omtale det Huus,

jeg egentligen vilde anmelde (ↄ: nedrive). Thi herved er jeg kommen til det Punkt, hvorfra jeg bedst kan vurdere den private, ifjor i **gaden opførte Bygning, hvis Værd især maa beroe paa, hvorvidt Den kan ansees for et passende Bidrag til at afhjælpe Stadens Trang til Kirker.

Er dette Exempel tydeligt nok? Eller vil De have Et, som ligger Dem nærmere? Velan: De har udgivet en Lærebog i Religionen. Hvad vilde De nu dømme om mig, hvis jeg fremtraadte som Dens Recensent, og indledte min Fordømmelsesdom derover med den Yttring, at bemeldte Lærebogs Værd især maatte beroe paa, hvorvidt Den kan afhjelpe vor Literaturs Mangel paa gode Prækener?

Thi det er vist og sandt, at jeg aldrig har yttret, og aldrig tænkt, ved "Kors og Psalter" at levere noget Bidrag til en Psalmebog. Og om jeg end aldrig udtrykkeligen havde erklæret mig derover, vilde dog en upartisk Dommer ved første Blik i Bogen overtyde sig om, at dette ikke kunde være Dens Tendents. Men da jeg har afgivet en saadan Erklæring, som gjør det kundbart, at Skriftet kun har adskillige Christnes Ønske, i en Samling at eje de i Andagtstimerne og i Tidsskriftet "for Christne" adspredte Digte, at takke for sin Tilværelse, da fremdeles De, Herr Fogtmann, har læst denne Erklæring, og endda underlægger mig et aldeles falsk Standpunkt, hvoraf De endogsaa gjør Bogens Værd afhængigt: maa De finde Dem i, at Man, efterat have seet Dem bortkaste al Sanddruhed, kaster Deres Recension bagefter.

Allerede hermed kunde Recensionen være affærdiget, men jeg vil, uagtet De er langtfra at være billig mod mig, indrømme Dem Mere, end billigt er, idet jeg nærmere belyser Den.

Ventet havde jeg forvist, at de Linier, der, istedetfor en Fortale, findes for i Bogen, skulde have forebygget al Mistydning. Jeg beder deri:

"Gud ville beskjerme Det, som er
"Hans Eget, og udslette Alt,
"hvad Mit er."

Tydeligere kunde jeg dog ikke erklære, hvor aldeles jeg ønskede, at have arbeidet i Herrens Navn, hvorlidet jeg tilskrev mig selv Noget af det Gode, som fandtes i Bogen, hvor villigen jeg derimod erkjendte det Ufuldkomne deri at være min egen Skrøbeligheds Gjerning. Men netop disse Yttringer maa give Dem, Herr Fogtmann, Stof til de mest krænkende Beskyldninger. De siger nemlig:

"Saaledes at spille med det Hel-
"lige, er det Samme som at spotte
"dermed, ja, vel endnu værre."

Ingen Christi Bekjender lader det sidde paa sig, at Nogen udraaber hans Navn, som en Gudsbespotters, paa Torve og Gadehjørner. Saameget mindre kan jeg, som en indviet Christi Præst, lade mig sigte for Blasphemie og tie dertil. Beviis, at De har Ret, og jeg skal strax lægge Kjole og Krave, som Den, der ikke er værd, tiere at betræde en Prædikestol, ikke værd, oftere at betjene Guds hellige Sakramenter. Men indtil De beviser det, skal De gaae og gjælde under det Navn, Skriften tillægger Den, der siger sig at elske Gud, og endda hader sin Broder,

Urigtige finder De de Udtryk:

"Vor Brøde, vi bede i Tro og Bod,
"Aftvættet være med Jesu Blod —"

og De tilføjer: "Saadanne Udtryk ere ikke at undskylde, thi de ere ikke reenbibelske, de ere unødvendige og farlige."

Sandelig, skulde Man fra Recensionen slutte, hvorvidt De kan være Licentiat i Theologien eller ikke, da maatte Man dømme: De kan kun være det forsaavidt som De anmasser Dem den ugudeligste Licents i theologiske Materiers Behandling. Har De en Bibel? Man fristes til at tvivle derom. Tillad, at jeg lægger Dem Min under Dine.

Læs I Ped. I, 19: "I ere forløste med Christi "dyrebare Blod, som et ustraffeligt "og lydeløst Lams."

Læs I Joh. I, 7: "Jesu Christi Guds Søns "Blod renser os af al Synd."

Læs Aabenb. I, 5: "Han aftvættede os fra "vore Synder med sit Blod."

Nys var jeg en Spotter i Deres Mund, her er De det i Deres Egen, og Sagen faaer en endnu alvorligere Vending. Thi her lader De dog vel være at sige, at det kun er mine Udtryk, De erklærer for urigtige, uforsvarlige, ubibelske, unødvendige og farlige. Her taler Gud Selv og siger: Vil Du gjøre min Dom til Intet? Vil Du dømme mig at have handlet ugudeligt, at Du selv kan være retfærdig?

Om et følgende Vers, hvori den simple evangeliske Sandhed fremsættes:

"At Christus er død af Kjærlighed til "Dem, som uden Ham vare forlorne i "deres Synder —"

dømmer De, at Det maa efterlade en Braad af Uvillie og Modbydelighed i de bedste Hjerter, som mindst kunne taale, at Man saaledes spiller med det Hellige. Og den samme Dom fælder De om Dette:

"Paa Korset maatte briste
"Hans Hjerte himmelreent:
"O, at dog Alle vidste,
"Hvor vel Han har det meent!
"Bøj, Hjerte, Dig i Bønnen
"For denne Smertens Mand,
"Thi ikkun udi Sønnen
"Alfader kjendes kan —"

hvori De finder det "hernhuthiske" Udtryk: "Denne Smertens Mand" høist anstødeligt. For det Første vil jeg foreholde Dem det Lastværdige i Deres hyppige Udfald mod Brødremenigheden, som jo vel, saalænge Den beskyttes af Regenten, tør gjøre Regning paa, at forblive uantastet af en Undersaat, saameget sikkrere, som Den ingen anden Troesbekjendelse har, end den uforandrede augsburgske Confession, der, saavidt vides, endnu er en symbolsk Bog i den danske Kirke; for det Andet skal De vide, at De, vistnok meget imod Deres Villie, har erklæret "herrnhutisk" og "bibelsk" for Synonymer, eftersom det Udtryk "Smertens Mand" virkeligen er udgangen af Guds egen Mund (Læs Es. 53); og hvor overmaade daarligt og jammerligt det maa være bevendt med det Menneske, ja ydermere med den Licentiatus Theologiæ, som

finder Guds Ord høist anstødelige, vil jeg for det Tredie give Dem selv at betænke indtil videre.

Dog — jeg bør haste mod Enden. Mener De, at jeg i denne min Drøftelse af Deres Recension har forbigaaet Noget af Betydenhed, da vil De maaskee finde det i mit Sendebrev til Herr Professor Müller, af hvilket De ville behage at tage den Part, Dem kan tilkomme, hvorhos jeg lover, en anden Gang at indhente, hvad der dog muligen kunde befindes at være forsømt. Her vil jeg blot berøre Hovedsagen endnu engang. At

"Frelseren har baaret Straffen
"for vore Synder, og forløst vore
"Sjele med sit Blod —"

har jeg sagt, og siger det endnu. De erklærer derimod, at denne Paastand ikke er reenchristelig, og om lignende Yttringer paastaaer De siden, at slige blodige, farlige Billeder ere en grov Vanhelligelse af de helligste Sandheder, ja, en grov Catholicisme. — Jo, De har en Bibel, jeg tvivler ikke mere, men De har Den under Deres Fødder! Ved en Mand, der viser sig at være Korsets affagte Fjende, var det vel ikke Umagen værdt, at opholde sig et Øjeblik, thi da De fornægter den christelige Aabenbarings første Principier, maa det agtes daarligt, at ville disputere med Dem om Kirkens Lære; men da secundus theologus ved Kjøbenhavns Universitæt har værdiget Deres ganske antichristelige Yttringer Optagelse i den Tidende, som er stemplet med hans Navn, og derved stiltiende erklæret, at han ikke fordømmer dem; da fremdeles summus theologus ved samme

Højskole, hvis Maade af fortolke de hellige Bøger paa er mere end famøs nok, vorder mere og mere højmælet, erklærer jeg hermed, at ville drive Sagen til den højeste Grad af Alvorlighed, ja, om det skal gjælde, at ville bringe Den for Landsfaderens Trone, for Hans Trone, der er Kirkens højeste synlige Beskjermer i sine Lande, og tilforladeligen vil, at det skal være christelige Lærere uformeent, i Skrift og Tale at bekjende den Gud og Herre, Hvis Navn de, saavel ved hjertelig Overbeviisning, som ved Landslov, Kirkelov og Embedseed, tilholdes at bekjende for hele Verden.

Jeg skrider nu til at omtale Deres i No. 2 af Kjøbenhavns Skilderie indrykkede Erklæring, og vil her begynde med at fortælle Dem en Historie af den virkeligste Virkeligheds Rige.

En Pillegrim gik fredeligt hen ad Landevejen, udenat tænke Ondt, udenat vente Ondt. Pludseligen seer han sig overrumplet af en Mand, hvem det var overdraget af en Ubenævnt, at ihjelslaae ham med et Vaaben, som Denne til saadan Brug havde givet ham ihænde. Den Angrebne forsvarede sig, saa godt han i den Skynding kunde. Dette tog den Tredie, som saae til i en Frastand, ilde op, traadte frem, navngav sig, og sagde til Den, som forsvarte sig: "Med Forundring og Forfærdelse seer jeg, hvorlunde De vover at værge Dem, hvilket ganske strider mod den christelige Kjærlighed. Jeg opfordrer Dem til, at bede ydmygt om Forladelse; thi ved Deres Nødværge har De plettet Deres Ære overmaade. Det er mig, som ønsker Dem aflivet, men det er langtfra, at jeg ønsker nogen Strid med Dem derom,

og Denne kan bedst undgaaes, naar De staaer ganske stille, at Man kan døde Dem uden megen Møje!"

See, den Ubenævnte, som angriber paa Livet, men ingen Strid ønsker, er De, Herr Fogtmann; den Angrebne er jeg; Manden, som havde Deres Hverv, er Prof. P. E. Müller; Vaabenet, De havde smedet imod mig, er Deres Recension.

Er det nu vist, at de Træk, denne Begivenhed leverer af Dem, maa kaldes træffende, kan Man ikke noksom undre sig over den fornemme Tone, der gaaer igjennem Deres Erklæring, hvori De taler om Skjældsord, Ukjærlighed, Spot o. s. v., som om Deres Recension ikke var sammenvævet af disse og endnu grovere Traade. De gaaer endogsaa saavidt, at De opfordrer mig til, at gjøre Afbigt. Til saadan Opfordring hører saadant Svar: Ja, naar det kommer saavidt, at en Recension som Deres viser sig at være grundet i Sandhedskjærlighed og i Sandhed selv; naar Christus ophører at være al Saligheds Grund og Bibelen at være Guds egen Haandskrift; naar Troens Retfærdighed vorder et Eventyr og Evigheden et Drømmebilled — da skal jeg gjøre Afbigt, men vent det ikke et Øjeblik før!

Hvor ynkeligt krymper De Dem ikke, forat give Striden Udseende af en blot Ordstrid! Paa en Saadan skulde det ikke lettelig falde mig ind, at indlade mig. Det er ikke min Fremstilling af den christelige Lære,

De ivrer imod, som De gjerne vilde indbilde Folket — jeg har viist, at det er Lærdommen selv. De angiver som Bevæggrunde til Deres Anfald deels Tidsalderens Gjæring — lad det dog først faae afgjæret i Deres egen Hjerne, inden De tænker paa at ville læge Tidsalderens formeente Brøst! — deels min ualmindelige Veltalenhedsgave (sic!) som er en bedre Retning værd. Hertil svarer jeg: Har jeg nogen saadan Gave, da bekymre De Dem slet ikke derom, men lade Ham, som har forlenet Den, give Den hvad Retning Han vil.

At Man kan vise sig som en uopdragen Dreng ved at pege Fingre ad Dommeren, deri er jeg ganske enig med Dem. Men naar det nu er en uopdragen Dreng, som vil agere Dommer, hvad da?

Det er ikke krænket Forfatterære, som opsætter sig mod Deres Dom. Jeg er mig min menneskelige Skrøbelighed fuldtvel bevidst, og forlanger ikke, at de Ord, jeg har talet eller skrevet, skulle agtes gyldige eller staae til Troende, uden forsaavidt de ere en tro Gjenklang af Guds hellige Aabenbaring. Men da De har haanet mig argest, hvor jeg har gjengivet Denne med ordlydende Troskab; da De har vanhelliget de Christnes eneste Erkjendelseskilde og fordømt de Grundsætninger, hvorpaa ethvert troende Hjertes Overbeviisning og Fortrøstning hviler; da De altsaa har angrebet Alt, hvad der udgjør et Christenmenneskes egentlige Liv: indseer jeg ikke, med hvad Ret De kan sige, at Intet af alt Dette skal gjælde mig selv, men blot min Maneer. Er da Christendommen kun en Maneer, et udvortes Gøglespil? Er Den da ikke det

Element, hvori Hjertet slaaer? ikke det aandige Livs Rod og Kraft?

For dennesinde være Dette Nok. Jeg er rede, at gribe Pennen, saasnart jeg atter finder mig opfordret dertil, dog erklærer jeg hermed, i saa Fald at ville flytte Kampens Skueplads andenstedshen. Saaledes som Sagerne nu staae, maa Eet af To snart vise sig: Briste eller bære. Hvilket der vil vise sig, forudseer allerede det Haab, hvis Stjerne er Christus, og Hvad Det forudseer, forudsiger Det her, med disse Ord: Om end tusinde Neologer sammensværge sig og skrige: "Det maa briste," er der dog Een i Himlen, som sætter sin Stemme derimod, og siger: "Det skal bære!" Og hvad den Ene siger, Det pleier ved Magt at stande.

Kjøbenhavn, d. 10 Januar 1825.

J. Thisted.

Indenlandske Efterretninger.

Fra Pressen er i disse Dage bleven færdig: Veiviser, eller Anvisning til Kjøbenhavns, Christianshavns og Forstædernes Beboere for Aaret 1825, udgiven af Boghandler L. Thiesen. 560 S. i 12mo. Bogen er, som sædvanligen, trykt med tæt, men dog særdeles tydelig Tryk, paa meget godt Papir, og den Flid, som Udgiveren altid har anvendt paa at forøge dens Brugbarhed, er ogsaa ved denne Aargang umiskjendelig. Denne Gang ere alle de, som have eens Navn, og ere af een og samme Haandtering eller Næringsbrug, men som i de forrige Aargange stode mellem hverandre, samlede efter deres Stand, f. Ex. Embedsmænd, Militaire, Næringsdrivende, og derved kan man nu langt beqvemmere end før, finde den, man i saa Henseende søger. Bogen faaes hos Udgiveren paa Børsen No. 12 og ved Nybørs No. 65, første Sahl, for 12 Mk. paa Trykog 18 Mk. paa Postpapiir, indbunden.

Hr. Dr. Med. og Generalkrigscommissair Neergaard agter i Vinter offentligen at foredrage en af ham physisk-psychisk og pragmatisk bearbeidet Lære om Menneskenes Temperamenter og leilighedsviis at tage Hensyn paa Mimiken og den gallske Organlære. For at see sine Jagttagelser og Ideer, hvorpaa Temperamentslæren grunder sig, endnu mere prøvede, er Hr. Dr. villig til at besvare, efter Forelæsningerne, de Spørgsmaale og Indvendinger, man maatte ville gjøre ham. Forelæsningerne, som ikke betales, begynde Søndagen d. 16de dennes Kl. 11½ og holdes i Prof. Ørsteds Auditorium i Studistræde No. 97. Adgangsbilletter, saavel for Herrer som Damer, kunne i Forveien afhentes i Studistrædet No. 62, 1ste Sahl, om Formiddagen fra Kl. 9 til 12.

Med No. 4 af Hempels Avis for d. A. følger et Tillæg paa tre Sider, der har til Overskrift: Haandlygte til Iversens Avis. Lygten, som er foranlediget ved den af sidste Avis nyligen fremsatte Paastand, at den d. 1ste Januar 1825 kunde høitideligholde sit hundredeaarige Jubilæum, oplyser, at den Biskop Kingo 1682 meddeelte Bevilling paa et Bogtrykkerie i Odense, ikke omtaler nogen Avis; at kort efter 1750 hverken noget Bogtrykkerie var i Gang eller nogen Avis udkom i Odense, og at Hedegaard fra den Tid af maatte lade sine Skrifter trykke deels i Kjøbenhavn, deels i Sorøe, ja Salomon von Haven sin Cantate over Frederik den Femtes Fødselsfest endog i Hamborg, og at denne Provindses Tilstand var saaledes lige indtil 1772, da S. G. Bierring, i Følge Kongel. Bevilling, anlagde et ordentlig Adressecontoir og Bogtrykkerie for Fyens Stift. Hr. Iversen oprettede først i Aaret 1780 et nyt Aviscontoir, og begyndte fra den Tid af at udgive sin Avis to Gange ugentligen. Derimod var hans Privilegium paa at oprette et Bogtrykkerie fra 1779. Først under Krigen 1811, da det paalagdes alle politiske Tidender at forsyne sig

med Privilegium, fik ogsaa den Iverkenske et Avisprivilegium.

Orgel-Concert.

Med allerhøieste Tilladelse har Undertegnede førstkommende Søndag den 16de dennes, om Aftenen Kl. 6, den Ære at give en Concert paa Orgel i Helliggeistes Kirke, af følgende Indhold: Første Afdeling. 1) Phantasie paa Orgel efter Indholdet af en Ode til Orgelet, af Zacharia; 2) Sang for Sopran, Alt, Tenor og Bas, med Ledsagelse af Orgelet; 3) Forspil til en Choralmelodie; 4) Choral med Forandringer. — Anden Afdeling. 1) Sang med Ledsagelse af Orgel; 2) Potpourri paa Orgel (Fortid og Nutid), Erindringer om Compositioner, som fortrinligen ere blevne bekjendte af ældre og nyere Mestere, som: Hændel, Bach, Mozart ꝛc.; 3) Sang med Ledsagelse af Orgel; 4) Stor Phantasie med Fuga paa Orgel, med Afbenyttelse af hele Orgelværket. — Billetter til Gulvet 4 Mk. og til de aflukkede Stole paa Pulpituret 1 Rbd. bekommes dagligen i Musikhandelen i Gothersgaden No. 348, hos DHr. Conditore Pleisch paa Amagertorv No. 2, Pedrin Nytorv No. 89, Mini Kongens Nytorv No. 3, i min Bopæl Hôtel Royal, Gammelstrand No. 152, samt om Aftenen ved Indgangen, som aabnes Kl. 5.

Barthel,
Hof-Organist og Musikdirecteur.

Skuepladsen. Mandag (d. 17 Jan.): Prolog til Lystspillet Skuespillerselskabet; derefter: Skuespillerselskabet, Lystspil i 5 Acter, og en Entree.

Blandede Efterretninger.

Straffen for en politisk Libel eller verbalt Oprør straffes i det Østerrigske Italien første Gang med carcere duro paa ubestemt Tid — hvilket betegner ensomt Fængsel, uden Lys, undtagen for

en halv Time om Dagen, naar Vand og Brød fremsættes, med Jern af maadelig Vægt og Halm at ligge paa. For anden Gang begaaet Forbrydelse er fastsat carcere durissimo, hvori Lys og Føde kun gives eengang i to Dage, og Fangen belægges med Jern, saa tungt, som det uden umiddelbar Fare for Livet, kan bruges, og befæstes i en saadan Stilling, at han aldeles ikke kan lægge sig ned og ene tilstedes at søge Hvile ved at sidde eller støtte sig op mod en Steenpille. Disse Straffe ere, som man har forsikkret, strængeligen blevne anvendte i de sidste to Aar. (Edinb. Review, Jan. 1824.)

Paa Theatret i Darmstadt blev i Februar Maaned f. A. givet Holbergs Stundesløse, efter Oehlenschlägers Oversættelse, under Titel af Viel Geschrey und wenig Wolle, men faldt igjennem. Holbergs Stykker synes ikke at ville gjøre Lykke paa de tydske Skuepladse. De møde en dobbelt Anstødssteen; deels ere de et heelt Aarhundrede gamle, deels alt for nationale. Satiren maa paa fremmed Bund ganske tabe sin Braad. Hvorfor den Stundesløse her er oversat med Vielgeschrey und wenig Wolle, indseer Anm. ikke. Holberg har rigtig nok kaldet sin Stundesløse Vielgeschrey; men Stykkets Tendents er at vise den Stundesløses latterlige Travelhed, ikke Følgerne af stor Allarm over ingen Ting, hvilket Ordsproget Viel Geschrey und wenig Wolle, saaledes som det engelske much ado about nothing dog egentligen udtrykker.

I Bombay findes endnu, efter den engelske Reisende Lieuten. T. Lundsons Beretning, en Colonie af Parser eller Ildtilbedere. De kunne ikke kaldes nogen høisindet Nation, thi de ere hverken krigerske eller lærde, men de ere et virksomt Folkeslag og indlade sig med de første europæiske Kjøbmænd i Bombay dybt i Handelsspeculationer. De tilbede Ilden og underholde i deres Templer bestandigen en hellig Lue.

Den persiske Prinds Hussein Aly Mirza er en meget smuk Mand paa omtrent 30 Aar, siger

Ludson, som 1820 havde Audients hos ham. Han har et saare behageligt Væsen og hans Klædedragt var af ganske hvidt Musselin, gjennemvirket med Guld. Foran stod een af hans Sønner, meget prægtigen klædt, bedækket med Juveler. Audientssalen var liden, men meget pragtfuld, ganske indfattet med Speilglas, selv ved Dørrene, hvorpaa de persiske Laase vare af Sølv.

Saltminerne i Wielicza ere meget mærkværdige. Lieuten. Lundson og hans Reisefæller havde faaet Tilladelse af Gouverneuren til at besee dem. Deres Ledsager bragte dem hvide Klæder, som de trak over deres egne, for ei at smudse disse. Fire Drenge toge brændende Lamper, og de Reisende bleve med dem, i dertil tilberedte Slynger, nedhidsede et kort Stykke, hvorpaa de satte sig i andre Slynger og kom ned i en firkantet Schacht af 40 Favnes Dybde. Derfra gik de over brede Gallerier, der enten vare huggede gjennem Klipper, Salt eller Jord, og i sidste Tilfælde befæstede og jevnede med Træstammer. Siden kom de ned ad adskillige Trapper af Træ, indtil de havde seet alle fem Etager af Udhulingen, der af Arbeiderne ere udarbeidede uafbrudt i adskillige Aarhundreder, og som nu gaae en betydelig Strækning under Wielicza. Den yderste Dybde, de kom ned til, udgjorde 828 Fod. Paa Bunden kom de til en Vandpol i en meget stor Hule, som de seilede over i et Slags Baad. I en anden Hule saae de en smuk Pyramide, opreist, eller rettere udhuggen, til Hæder for den nuregjerende Keiser af Østerrige, saaledes som den gyldne Indskrift udviser. I en tredie vare tre Saltbugter prydede med en smukt ordnet Bueport og et Transparent. I den fjerde fandt de det Indere af et Capel med en Forestilling af den Korsfæstede og andre Afbildninger, f. Ex. af polske Konger. Alt dette var udhugget i faste Saltklipper. Ledsagerne satte bag een af disse et Lys, som gav samme Udseende af et gjennemsigtigt Menneske. Siden kom de igjennem en med Salttønder opfyldt Hule, hvilke allerede stode beredte til at bringes op. I en anden, hvor en løs Bund var indtrængt mellem Saltaarerne, fandtes Træstammer lodret optaarnede paa hverandre, for at støtte Gallerierne. Paa et tredie saaes et Maskinerie til at bringe Saltet i Veiret, og de Heste, der for at sætte samme i Bevægelse, vare fordømte til dette Arbeide paa Livstid, saae aldrig mere Dagens Lys. Efter Lundsons Mening gives der i Verden intet saadant Mindesmærke paa menneskelig Kraft og Udholdenhed. Da de Reisende, som havde opholdt sig der over to Timer, kom op igjen, forelagdes dem en Bog, hvori de indskreve deres Navne, og hvori de ogsaa fandt Keiseren og Keiserinden af Østerriges Haandskrift, saavelsom Keiser Alexanders. I Anledning af disse høje Besøg havde Vandhulerne været illuminerede, og en stor Concert opført i Minerne. Efter Ledsagerens Forsikkring har Capellet allerede været til for 300 Aar siden.

Det store Lod i det 49de Kgl. Classelotterie i Berlin blev vundet af omtrent 80 Personer, der næsten alle vare i trængende Omstændigheder og formedelst Gjeld paa Veie at see deres Eiendom solgt.

Kjøbenhavns Børs, d. 14 Januari, 1825.
Cours. Hamb: 2 M. 214, a visto 217. Spec. 221. — Specier solgtes til 13 Rbmk 4 ß. Disconto 5 pC. — 4 pC. Kongelige Obligationer (uden Renter) $87\frac{1}{2}$ a 88. Nationalbank-Oblig. (af Laanet 4de Febr. 1820, uden Renter) 101 Rbd. r. S. ell. 112 Rbdlr. Sedl. pr. 100 r. S. Hamborger Laan af 1819: 3000 Bcomk. $98\frac{1}{2}$ a 99. Dito 4000 Bcomk. $98\frac{1}{2}$. — 6 pC. norske Obligationer ved Hambro & Søn $105\frac{1}{2}$. — Norske Speciessedl. pr. 10 Specier $16\frac{3}{4}$ a $16\frac{1}{2}$. — Svenske Sedler 50. — Asiatiske Actier = .

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere. I Følge Kgl. allernaadigst Tilladelse, forsendes det med Brevposterne, og kan bestilles paa alle Postcontoirer. Her i Staden modtages Subskriptionen hos Bogtrykker Høecke, i store Helliggeiststrædet No. 144. Enkelte Numere overlades ikke.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tooogtyvende Aargang. No. 6.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 18 Januari 1825.

Bemærkninger til Stykket i Skilderiet No. 3, Postvæsenet angaaende.

"Intet under Solen er fri for Anke."

Af de i Staten bestaaende offentlige Indretninger er der ingen, der oftere angribes end Postvæsenet. Det kan da ikke feile, at meget saaledes fremført er af den Beskaffenhed, at der aldeles ikke kan tages Hensyn derpaa, thi Ukyndighed med Gjenstanden forraade de fleste Reformatorer i en høi Grad, ved med Dristighed at skrive om enkelte Dele af et Heelt, hvoraf de Intet kjende. Det kunde synes, at ugrundet Anke ei fortjente at besvares, da de Indsigtsfulde let adskille det Sande fra det Sandsynlige, og kun disses Bifald kan være den Løn, Generalpostdirectionen ønsker for dens utrættelige Bestræbelser til det Almindeliges Bedste — dog deres Tal er vel neppe Fleertallet. Mængden læser og troer, uden selv at tænke, og let udbredes Misfornøielse og Mistro, hvor varm Erkjendtlighed burde paaskjønne de rige Frugter, denne Indretning bærer. Uden at ville have foranførte ubetinget gjort anvendelig ved denne Leilighed, troede man det dog ei at være overflødigt her, hvor Lysten til at forbedre har fremkaldt Forslag, som i Udførelsen vilde medføre mange og skadelige Følger. Forfatterens Paastand er, at Bestemmelsen om Sportler er et Misgreb, der snarest maatte ønskes hævet, paa Grund af deres trykkende Byrde for det Almindelige. Dette Resultat og formeentlige Medhold troer Forf. at have i de Foranstaltninger, der ere skete ved de juridiske Embedsmænds Sportelreglement, uden at overveie Forskjelligheden af de Tryk, dette medførte mod Postvæsenets, hvis Sportler ikke ere af den Beskaffenhed, at Misligheder derved kunne finde Sted, eller Størrelsen deraf i nogetsomhelst Tilfælde kan vorde betydeligt for den Enkelte, hvilket hine vare og Toldvæsenets endnu ere.

Forf. finder Portoen ikke at være for høi, paa Grund af dens Anvendelse, uagtet det vist nok er føleligere at give nogle Mark for et

Brev, end een eller fire Skilling. Han vil, at Expeditions- og Udleveringsgebyhrerne skulle bortfalde, uden at han angiver noget Middel til at erstatte Vedkommende dette Tab; ventelig blev det Generalpostdirectionens Sag af Postcassen (Pensionscassen) at supplere dette for Enhver høist Nødvendige, uden hvilket Størstedelen af Postbetjentere ei kunne bestaae, og saaledes vilde da vel Hundrede eller flere værdige Trængende — Embedsmænds Enker og Børn — komme til at give Slip paa en Skjærv, der har ydet dem Huuslye og Varme, fordi at Peer eller Poul kunde blive fri for at give en Skilling i Gebyhr. Det vilde være glædeligt, om Skatter i Almindelighed, og Fattigskatten i Særdeleshed, kunde opkræves paa en saa umærkelig og lidet trykkende Maade; thi Erlæggelsen for Breves Forsendelse kan man vel kalde en Skat, forsaavidt den aarlig bestemt giver et betydeligt Overskud, der kommer den Trængende tilgode, og stifter ulige mere Nytte end det almindelige Fattigvæsen, med dets altfor store Indtægter. Var Danmark hvad det har været, almindelig Velstands Hjem, da kunde man med Billighed ønske Nedsættelse saavel i det ene som det andet; men naar Armod i alle Classer griber om sig, da maa man vel vide den Indretning Bistand og Tak, der saa mægtigt formaaer at hjelpe, og det kan Generalpostdirectionen, fordi Sparsommelighed og Upartiskhed her fører Ordet.

Hvad Forfatteren yttrer om Rettighed til at give Attest, er i lige høi Grad forkastelig, da Erfaring har lært Generalpostdirectionen, at den medfører Svig og Bedrag, og ikke er det længe siden, at endeel Attestberettigede bleve mulcterede, for at have paa private Breve skrevet: "K. T." Ei er det derfor tvivlsomt, at Tab paa denne Maade for Postvæsenet betydeligt vilde forøges med Udstrækningen af Attestberettigede, noget, der strengt og nøie bør afpæles, hvilket Hans Majestæt Kongen og har fundet, og desaarsag befalet en Commission at afgive det herhen hørende Forslag, som vel snart kan ventes offentliggjort. Hvad Forf. Paastand anbelanger om "Mænd, hvis Attester ere gjeldende i Menneskelivets vigtigste Anliggender", troer Man at burde erindre, at den Tid er kommet, som ikke stort reflecterer paa Attester og Anbefalinger, da Mange med de brillanteste af disse har fundet Vei til Embeder, hvorfra de ligesaa snart som Bedragere ere bortjagede.

Da Forf. formodentlig er bosiddende paa Landet, er det at undskylde, at hans Angivende om den Mængde Breve, der ankomme til mange Sogne er aabenbar urigtig. Hovedpostcontoiret her i Staden, fortrolig med denne Sag, vil sikkert bevidne det Modsatte, ligesom de Classer af Correspondenderende, som Forf. omtaler, er saa godt som Intet, og det af ganske andre Grunde end det af Erlæggelsen af Gebyhrer. I en Roman kunde det være ganske smukt, men i Virkeligheden findes ikke slige Idealer, ugentlig corresponderende Bønder; hverken levnes dem Tid eller Evne hertil, og om end Portoen ganske bortfaldt, vilde disses Brevskriven dog derfor ikke blive større.

Uden at ville, hvad der maatte medføre for stor Vidtløftighed, gaae en detaille om hans øvrige Paastande, der alle ere lige ugrundede, eftersom Udførelsen vilde medføre mere Skade end Gavn, tilføies blot, at Postmesterne i Al-

mindelighed, med de dem tilstaaede Rettigheder, kun har saa meget, at deres Kaar slet ikke ere misundelsesværdige, og nogle end ikke dette; — at de skulde miste, kan altsaa ingen Retsindig ønske. Generalpostdirectionen vilde derfor gjøre vel i, om den nøie tog denne Sag i Betænkning, siden den er kommet til offentlig Omtale, og søgte i Gageringen at bringe nogen mere Ligevægt med andre Collegier, da stræng Oeconomie her vel ikke er anvendt paa sit rette Sted. Hvad Mangel kan bringe til er Generalpostdirectionen bekjendt, og det herved voldte Tab er ikke sjeldent betydeligt. Flere Administrationer, saasom Banken, Lottoet o. s. v., hvor Penge og Penges Anliggender roullere, have indseet dette og derved frelst Mange fra Fordærvelse.

Forf. slutter disse Bemærkninger med den Bøn til Generalpostdirectionen, at da Gjenstanden ei er en Ubetydelighed, den ikke af utidig Opmærksomhed vil gjøre et Skridt, der intet Væsentligt gavner, men bringer Tidens trykkende Aag til end at vorde tungere for de Mange, som det maatte ramme.

Det er vel ikke overflødigt at tilføie, at personlig Interesse her ganske er uden for Sagen, da Forf. ei paa nogen Maade staaer i Forbindelse med Generalpostdirectionen eller dens Indretninger.

Indenlandske Efterretninger.

Hr. S. Hempel i Odense, som flere Gange har talt ulykkelige Brødres Sag, anmodede nyligen i sin Avis Menneskevenner om Understøttelse for de ved Digebrudet i Breitenburg-

Districtet Ødelagte. I Følge denne Anmodning er indtil 10de d. M. til ham indsendt 36 Rbdlr. Sedler.

Aalborg, d. 6 Januari. I Nørre-Sundbye have nu ogsaa Børnekopperne begyndt at yttre sig. I Gaar blev en Dreng bragt herover paa Sygehuset, og alle Forsigtighedsregler ere trufne, for at afvende Koppernes Udbredelse.

Allgemeine Moden-Zeitung, No. 50, har under Overskriften unerhörter Vorfall, en høist ufuldstændig, og tildeels urigtig, Efterretning om den Sygdomshistorie, som Professor Herholdt har beskrevet i sin berømte Afhandling: Observatio de affectibus morbosis virginis havniensis &c., hvilken Meddeleren i Modejournalen ikke engang synes at have læst, uagtet han dog nævner den. Først siger han, at man ikke veed, paa hvilken Maade Patientinden har faaet Naalene ned og hvilke Bevæggrunde hun havde dertil, og derpaa, at man troer — men paa hvad Grund? — at Naalene enten have været i et stort Etui, som den Ulykkelige maaskee i et Anstød af Nervesvaghed har anseet for et Glas og saaledes nedsvælget dets Indhold, eller at hun i Fortvivlelsen vilde gjøre Ende paa sit Liv. Til Slutningen beretter den unavngivne Anmelder, at Patientinden, siden sin Ankomst paa Hospitalet har lært fire levende Sprog, uden Lærers Hjelp, og bragt det til en temmelig Grad af Fuldkommenhed deri. Denne Paastand, som Anmeld. blot synes at have fremsat for at uddrage deraf den Slutning, "at Naturen har villet staae hende bi ved Studiet af hine Sprog, under de frygteligste Lidelser", bliver høist paafaldende for Enhver, der veed, at hun kun i tre Aar har ligget paa Hospitalet, og i tre Aar lærer end ikke det største Sproggenie fire Sprog til en Grad af Fuldkommenhed.

Ved den Kgl. Skueplads begynder man nu at tage gamle, men erkjendte gode engelske Stykker frem igjen. Det skeer med saa meget større

Føie, som de fleste nyere tydske Fabrikproducter ikke bære Vand mod de ældre gode engelske Lystspil, og som vi netop nu have adskillige Skuespillere, der med Held kunne udføre adskillige af de originale engelske Characterer. Saaledes gaves i Løverdags Vestindianeren af Cumberland, efter en ny Oversættelse af Hr. Dorph. Stykket er, saavidt Anmelderen mindes, længe ikke givet paa vor Skueplads. Vel ere Characterne og selv Situationerne i dette Lystspil noget forældede, men det gaaer dermed som med Antikerne i den plastiske Konst og med Mesterværker i Literaturen; de kunne hundrede Gange copieres; Originalerne beholde dog altid deres Værd. Montagnes og La Bruyéres Tanker ere ligesom Shakespears og Schillers tusinde Gange gjenfødte i Andres Hjerne, og mange af dem derved blevne til Almeentanker; men Formen, hvori de først støbtes, er og bliver evig. Vestindianeren blev første Gang givet i Engelland 1769, altsaa for 55 Aar siden, med stormende Bifald, og er uden Tvivl det bedste af denne frugtbare Lystspildigters Arbeider. Intriguen ligger just ikke dybt, men Characterne ere vel vedligeholdte og Dialogen flydende og vittig. Den ny Oversættelse er meget smagfuld, men dog støder man strax i een af de første Scener (i det mindste ved Opførelsen), paa: jeg skal opdage Dem, istedetfor: aabenbare Dem. Jeg har flaaet den gamle &c. i sidste Act, kan neppe være rigtigt, da dette Ord altid bruges synonymt med bedrage groft, udsuge, plyndre; men Majoren kan umueligen sige om sig selv, at han har flaaet den gamle &c. Formodentligen staaer i Originalen stripped; men dette Ord maatte i det Begreb, der forekommer her, oversættes anderledes. I vore Dage synes det ogsaa, selv i en nær Paarørendes Mund upassende, at kalde en Fændrik han.

Skuepladsen. Tirsdag (d. 18 Jan.): Barberen i Sevilla, Syngest. i 2 Acter. — Onsdag: Aftenunderholdning paa Hoftheatret. — Torsdag: Lulu. — Fredag: Tempelherreretten, nyt romantisk Drama i 5 Acter, efter W. Scott, af Lenz. — Løverdag: Bagtalelsens Skole, og Divertissementet Det forstyrrede Malerie.

Blandede Efterretninger.

De i forrige Aar i London udkomne "Reiser gjennem Sverrig, Norge og Finmarken til Nordkap, i Sommeren 1820, ved A. de Capell Brooke" *), indeholde mange læseværdige Efterretninger angaaende disse Lande. Forf. beskriver den beundringsværdige Trollhættecanal, men siger os ikke om den i en Klippe udhugne Fæstning Lekio endnu er til: et mærkeligt Værk, om hvilket Ole Magnus fortæller, at det ikke blot blev udført med Jernredskaber, men ved en Lue, der dagligen underholdtes med 300 af de fedeste Fleskesider, da Erfaringen har lært, at intet snarere gjennemtrænger den haarde Klippe der end Flesk og Svinesidt. — Stockholm har Forfatteren fundet, ligesom London, ganske øde om Sommeren, naar Adelen og Folk af Stand ere paa deres Landsteder i Nærheden, af hvilke mange, langs med Mælaren, ere særdeles romantiske. De Svenske have stor Nemhed for at lære fremmede Sprog, og Forf. traf i Stockholm Pigebørn, som ikke vare over ti Aar, der talte fem forskjellige Sprog med lige Lethed, medens Engellænderne, der blandt alle Nationer ere de ivrigste Reisende, neppe kunne gjøre sig forstaaelige i eet fremmed Sprog. Bogens Recensent forklarer i Quarterly Review dette Særsyn — pudseerligt nok! — deraf, at Engellænderne anvende de Aar, der følge paa Barndommen, og hvori man lettest lærer et levende Sprog, til at lære de første Grundsætninger af de classiske Sprog, hvis Studium siden medtager en god Deel Tid, medens de nordiske Nationer kun lidet give sig af med at studere den classiske Literatur. Men — vedbliver han — der gives endnu en anden Grund, Presserne i Sverrig, Danmark og Rusland frembringe saa faa Bøger i deres eget Sprog, at de maa tage deres Tilflugt til saadanne, der ere forfattede paa Engelsk, Fransk og Tydsk, hvilke Sprog der ere af mere udbredt Brug end deres eget, og som de finde deres

---

*) Travels through Sweden, Norway and Finmark to the Northcape, in the Summer of 1820 &c.

Fordeel ved at lære." (Man seer heraf hvilken Forestilling endog oplyste og lærde Britter gjøre sig om vor Literatur.) — Den Skik at tage en Middagslur midt om Dagen, er saa almindelig i Stockholm, at hver Kræmmer lukker sin Boutique fra Kl. 2 til 4, for at nyde Middagsro. Gaderne ere paa den Tid øde og eensomme; Boutiquerne lukkes sædvanligen ikke op førend mellem Kl. 4 og 5. Over de svenske Postgaarde leveres en ikke opbyggelig Beskrivelse. "Ved første Øjekast seer det ud, som om Stedet var ubeboet. Efter lydelig at have raabt paa Staldkarlen, naar det er om Eftermiddagen, vaagner Gjæstgiveren formodentlig ved den Allarm, man gjør, og naar han, med sin Nathue paa, seer, at det kun er en Reisende, giver han sig igjen tilfreds. Da nu intet Menneske kommer til Hjelp, saa stiger man omsider af, og ved at blive vaer en aaben Dør, gaaer man ind i et stort Værelse, som just ikke er belæsset med Møbler, hvis Loft og Vægge ere af Brædder, og hvis Gulv er bestrøet med Gran. Det er Spisesahlen. Efterat have ventet noget, træder en barfodet Pige ind, med Haaret flettet som Halerne af de engelske Karetheste. Det er Opvartningspigen. I Haanden har hun hvad i Norden ansees for Livets Balsom og hvoraf hun skjænker en Snaps, og finder man ikke Lyst til at drikke den, saa falder hun i største Forundring." (Dette kan dog neppe gjelde om alle Postgaarde i Sverrige. Der gives adskillige, som i Malmøe o. fl. St., der fuldkomment kunne maale sig med hver anden Stads.) — I Breiden (i Trondhjemsstift) tog Forf. ind paa en Gaard, hvis Eier havde 17 Børn og ligesaa mange Tjenestefolk. En Morgenstund traadte han her ind i et Værelse, der Aftenen tilforn havde været Kjøkken, men nu var Sovekammer. Her laae i fem eller fex store Senge eller rettere Krybber af Træ, henved tyve Personer af begge Kjøn, ganske nøgne. Paa Gulvet laae adskillige Sviin. Den Skik, at begge Kjøn ligge ganske nøgne, er efter Forf. Forsikkring, almindelig i Norge, og Hovedaarsagen dertil mener han at være den stærke Hede i Værelserne baade om Dagen og Natten. Trondhjem er en prægtig Stad, Gaderne vide og regelrette, og Husene, skjøndt af Træ, behagelige for Øjet, baade i Henseende til Størrelse og Nethed. Faa Slotte kunne i Omfang sættes ved Siden af det i Trondhjem. Omegnen er høist romantisk og malerisk. — Nordcap, som nu er saa øde, maa fordum have været beboet af en anseelig Befolkning. Der findes endnu Spor af fire Kirkegaarde.

I de Deputeredes Kammer er den franske Finantsminister atter fremkommen med et Lovudkast, angaaende en Gjentagelse af den for et Aar siden forkastede Reductions-lov, modificeret saaledes, at Eierne af 5 Procent Statsrente-Inskriptioner kunne faae dem ombyttede inden 22 Juni 1825 imod 3 Procent til 75 Fr. og inden 22 Septbr. d. A. imod $4\frac{1}{2}$ pC. al Pari, med Garantie for, at Tilbagebetaling ei skal skee før den 22 Septbr. 1830. De herved besparede Summer skulle fra Aar 1826 anvendes til Nedsættelse af Grund-, Person-, Møbel-, Dør- og Vindueskatten rc. Ved dette uventede Forslag reiste de Deputerede sig fra deres Pladser og fordeelte sig i Grupper omkring i Salen, saa det kostede Præsidenten Umage igjen at tilveiebringe Rolighed.

I Bollows Falls i Staten Vermont, paa den sydlige Side af Connecticutstrømmen, har man atter opdaget en Klippe, paa hvilken adskillige menneskelige Skikkelser, som man antager for dette Lands ældre Beboeres Værk. Klippen er 6 Fod lang og 4 Fod høi. Ved høit Vand bliver den bedækket af Bølgerne, og det synes, som sammes Gnidning har beskadiget Figurerne meget. Det er vanskeligt at begribe, paa hvilken Maade det har været muligt, uden Hjelp af Metalinstrumenter, at grave i en saa haard Steen. Øine, Øren, Næse og Mund ere antydede ved Fordybninger. Paa den yderste Ende af Klippen findes et Hoved, der bedre har vedligeholdt sig end alle de øvrige, fordi det mindre har været udsat for Bølgernes Gnidning. Det er af ophøjet Arbeid, og skjøndt Øinene, Næsen og Munden næsten aldeles ere tilintetgjorte, saa seer man dog paa Panden, Kinderne og Hagen meget

skjønne Former, som aldeles ikke have mindste Lighed med det indianske Physiognomie. De ydre Dele af Hovedet ere meget glat polerede, hvilket man mere maa tilskrive Vandets Arbeide end Menneskenes. Man antager denne Steen for et Gravmæle. I det mindste har man fundet paa dette Sted mange Hjerneskaller og Been.

I een af det store brittiske Bibelselskabs sidste Forsamlinger oplæste Secretæren en lang Afhandling om de Christnes Forøgelse paa Jorden. Man saae deraf at deres Tal, som i det første Aarhundrede kun udgjorde 500,000, var allerede i det andet 2 Mill., i det tredie 5, i det fjerde 10, i det femte 15, i det sjette 20, i det syvende 25, i det ottende 30, i det niende 40, i det tiende 50, i det ellevte 60, i det tolvte 70, i det trettende 75, i det fjortende 80, i det femtende 100, i det sextende 115, i det syttende 155, i det attende 200. Disse 200 Mill. dele sig i *romersk-catholske 90*, græske eller orientalske 35, protestantiske og andre 75. De Christnes Tal har i alle Dele af Jorden tiltaget siden 1818 betydeligen. Af evangeliske Missionairer vare i Aaret 1800 kun 157 Etablissementer paa hele Jorden, nu tælle de derimod 252.

To unge Naturforskere, som for ikke længe siden reiste til Sydamerica, Boussingault, en Franskmand, og Rivero, en Peruaner, have opdaget 20 franske Mile fra Santa-Fé, en Meteorsteen, der veiede 1500 Pund, og som i Aaret 1810 skal være fundet af en ung Pige paa en Høi, uden at man i ringeste Henseende havde lagt Mærke til dens Nedfalden; men hvilket dog maa være indtruffet i nyere Tid, thi man seer endnu den Huling, den har foraarsaget, og adskillige Stykker deraf ligge omspredte. Massens Korn er fiint, men det mangler den forglassede Skorpe, som ellers er Aeroliterne egen. Ved en chemisk Undersøgelse fandtes, at den indeholdt 99. 41 Jern og 8. 59 Nikkel.

Paa Kysten af Sumatra findes en Planteorm, Sombero kaldet, der fremvoxer ligesom af

Kystsandet, lig en Plante. Den har en tyk Stamme med Blade, som den trækker tilbage i Sandet, naar man berører den. Det lykkes kun med Møje at faae fat paa Ormen, fordi den ved hver Berørelse smutter tilbage i Sandet. Tidligere Reisende ansaae den for en vidunderlig Plante. Tørret ligner Dyret en Corall.

Høje Theepriser i Engelland. Sagkyndige paastaae, at dersom det engelsk-ostindiske Compagnies Monopolium blev ophævet, vilde Theen kunne sælges i Engelland 15 til 20 pC. lettere end i America eller paa Fastlandet. Men i det mindste burde Prisen dog imidlertid nu være ligesaa billig som i Hamburg og New-york. Dette er langtfra ikke Tilfældet. Efter Hamburgs Priscourant kostede der 1823 f. Ex. et Pd. Congo 1 Sh. 1 D. til 1½ D., medens det i London kostede 2 Sh. 7 D. indtil 3 Sh. 9 D. Af autentiske Kilder er det godtgjort, at det engelsk-ostindiske Compagnie har ladet sig betale 2,218,000 L. mere for de af det solgte Theer i Storbritannien end den samme Qvantitet kunde kostet, dersom Handelen havde været fri. Compagniets Monopol koster saaledes den engelske Nation To Million To Hundred Tusind Pund Sterling aarligen! — I Aaret 1820 solgte dette Handelsselskab ialt af forskjellige Sorter Thee 7,078,089 Pd. (Jvf. Edinburgh Review, Jan. 1824.)

Brugen af Krydderier har saaledes aftaget paa det faste Land af Europa, at Priserne paa disse Producter stedse maatte falde. Saaledes var Prisen paa Muskatnødder i Aaret 1806: 20 til 38 Sh. og nu staae de i 2⅓.

I forrige Aar bleve tre Kudske paa Veien fra Rocca til Papa i Kirkestaten overfaldne af to Røvere. Men uagtet de bleve angrebne med Geværer og Stiletter, jagede de dog den ene Røver paa Flugten og bandt den anden ved Vognen. De overleverede ham til Øvrigheden og han blev henrettet.

I Paris gives nu fri Undervisning i Anvendelsen af en i Engelland opfunden Regne-

Lineal, hvormed man, uden Blæk og Papir, kan gjøre alle Regninger, fra de simpleste indtil de meest sammensatte.

St. Petersborg kan betragtes som et Billed paa det uhyre Rige, hvis Hovedstad det er. Ligesom dette er denne Keiserstad først i det attende Aarhundrede fremsteget af Mørkets Skjød og bleven til en sand Colos. Czar Peter, denne geniale Moskovit, satte en Stolthed i at ville have en Flaade i Østersøen, og besluttede til den Ende (1703), at anlægge en Stad, der kunde blive Middelpunkten for Handelen i hele hans Rige. Den Grund, han valgte, var en lav, moradsig og udyrket Øe, der dannes ved Arme af Neva, førend den falder i den finske Bugt. Om Sommeren var denne Øe bedækket med Dynd og om Vinteren en tilfrossen Sump, næsten utilgjængelig formedelst frygtelige Skove, dybe Moradser, Opholdssteder for Bjørne, Ulve og andre vilde Dyr. Efterat Peter havde taget Fortet Natteburg og Staden Neuschanz i Aaret 1703, forsamlede denne mægtige Erobrer i Ingermanland 300,000 Mennesker, Russer, Tartarer, Cosakker, Livlændere og Andre, endog fra de fjerneste Dele af hans Rige, og lagde Grunden til Citadellet og Fæstningsværkerne, som bleve færdige i fire Maaneder, næsten til Trods for Naturen. Han var nødsaget til at aabne Veie gjennem Skove, udtørre Moradser, anlægge Diger og Chausseer, førend han kunde lægge Grunden til den ny Stad. Arbeiderne vare kun slet forsynede med de fornødne Redskaber, som Spader, Hakker, Skovler, Planker, Hjulbøre; de vare endog tvungne til at bære fra en lang Afstand Jorden i Skjødet af deres Klæder eller i smaa Poser, forfærdigede af gamle Maatter og sammensyede Laser. De havde hverken Hytter eller Huse, som de kunde søge Ly i mod Veirligets Strænghed; Landet, som var blevet ødelagt ved Krigen, kunde ikke tilveiebringe saadan en Mængde Levnetsmidler, og de, der bragtes paa Ladoga, bleve ofte opholdte ved Modvind. En Følge af disse Trængsler var, at omtrent 100,000 Mennesker skulle være omkomne; men desuagtet

fremmedes dog Værket med utrolig Eftertryk og Hurtighed; medens Peter, til Betryggelse for hans Arbeidere, dannede en stor Leir, saaledes, at hans Infanterie forblev i Finland og hans Cavallerie indqvarteredes i Ingermanland. Da adskillige svenske Krydsere opdagedes i Nabolavet, posterede Czaren et Troppecorps paa Øen Rutzari, hvorved de Svenske bleve tilbagedrevne og Værket ikke mere mødte nogen videre Standsning. Stadens Bygninger holdt Skridt med Fæstningen, som i Middelpunkten af Staden paa alle Sider er omgiven af Neva, og i noget over et Aar vare 30,000 Bygninger opførte, som i en Række af hundrede Aar bleve til over dobbelt saa mange.

Men man kan tvinge Mennesket, ikke Naturen, i det mindste ei ustraffet. Endog den mægtigste Monark paa Jorden nødes til ved saadan Leilighed at mindes Knud den Store, der, for at beskæmme sine Hyklere, stillede sig ved Havbredden, raabende: "Hav, du hører mig til, og den Jord, jeg sidder paa, er min; jeg byder dig, ei at stige frem eller røre din Behersters Fødder"; men, som vædet af de ulydige Bølger, derpaa sagde: "Vide skulle al Jordens Indbyggere, at Menneskets Magt er forfængelig og ringe, og at kun han, som byder over Himmel, Jord og Hav, tilkommer Navnet Konge!"

Fire Gange har Havet allerede truet at opsluge Peters Kjæmpeværk. To og tyve Aar efter at Staden var bleven færdig (d. 1 Nov. 1726) og et Aar førend Keiserens Død, stod Vandet 8 Fod 2 Tommer høit. Mærkværdigst var Oversvømmelsen 1777. Den 9de September s. A. bragte en voldsom Storm fra S. V. og derefter fra V. Neva og dens forskjellige Arme til at stige saa høit, at Kl. 5 om Morgenen Vandet gik over sine Bredder, og pludseligen oversvømmede Staden; men i Særdeleshed Vassili Ostrof og Øen St. Petersborg. Det stod i adskillige Gader 4½ Fod høit og oversvømmede adskillige Bygninger og Broer. Henimod Kl. 5 dreiede Vinden sig til N. V. og Vandet faldt pludseligen, og om Middagen vare de fleste Ga-

der, som om Morgenen kun vare fremkommelige i Baade, tørre. For en føie Tid steg Vandsloden 10 Fod 7 Tommer over sin almindelige Bredde. Prof. Kraft, daværende Professor i Experimentalphilosophien ved det Keis. Videnskabers Academie, har skrevet en Afhandling om Nevas Oversvømmelse. Deri siger han, at Oversvømmelsen nu er mindre farlig end før, da Vandets Stigen til omtrent 6 Fod er den almindelige Høide, der pleier at oversvømme hele Staden, ikke længer har nogen Virkning, undtagen paa de lavere Dele af Petersborg: en Omstændighed, der skyldes Grundens gradvise Forhøielse ved Bygninger og andre Aarsager. — Ved at skildre de vigtigste Oversvømmelser beretter Professoren, at den ældste, Sagnet taler om, indtraf 1691, og anføres af Weber, efter en Fortælling af adskillige Fiskere, som havde boet nær Nieschants. Paa den Tid steg Vandet sædvanligen hvert femte Aar, og Indbyggerne i den Egn mærkede aldrig saasnart de særegne Storme, som en sørgelig Erfaring havde lært dem at være en Oversvømmelses Forløbere, førend de toge deres Hytter fra hverandre og sammenføiede Plankerne i Form af Tømmerflaader, befæstede dem ved Toppen af de høieste Træer og trak sig til Duderof, som er henved $1\frac{1}{2}$ Mile fra deres Boliger, hvor de opholdt sig indtil Vandet var faldet. Den 2 October 1752 steg Neva 8 Fod 5 Tommer. — Af en lang Række af Jagttagelser har Prof. Kraft uddraget følgende Slutninger. Det høieste Vand, nemlig det, som steg til omtrent 6 Fod, er i Almindelighed indtruffet i een af de fire sidste Maaneder af Aaret; ingen mærkelig Virkning har nogensinde Snee eller Regn havt. Stundom foraarsages ved Ismassernes Opdyngelse i Mundingen af Neva høit Vand; men Hovedaarsagen til denne Flods Oversvømmelse hidrører fra heftige Storme, der blæse fra S. V. eller N. V., som i Almindelighed rase i Efteraars Jevndøgn, og Vandets Høide retter sig altid efter disse Stormes Voldsomhed og Vedvarenhed. Kort, de Omstændigheder, der meest befordre Nevas Oversvømmelser, indtræffe i Efteraarsjevndøgn, tre eller fire Dage efter Fuld- eller Nymaane, i det dette Himmellegeme er nær sit Perigæum

(Jordnærhed), og en voldsom Nordvestvind driver det nordlige Verdenshavs Vand, saalænge Flodindflydelsen virker, ind i Østerhavet, og er ledsaget og umiddelbart fulgt af en Sydvestvind i dette Hav og den finske Bugt. Alle disse Omstændigheder mødte under Oversvømmelsen 1777; den indtraf to Dage førend Efteraarsjevndøgn, fire førend Fuldmaane, to efter at Maanen var passeret Perigæum og under en Storm fra S. V., foran hvilken gik stærke Vestlige Vinde i det nordlige Ocean og en voldsom Nordvind i Bugten af Østersøen.

Mere angaaende dette Emne, der især i dette Øieblik er af stor Interesse, kan læses i Notices & Remarques sur les debordemens de la Neva à St. Peterbourg, accompagnées d'une carte representant la crue & la diminuation des eaux &c. i Nov. Ac. Pet. for 1777, P. II. p. 47.

Kjøbenhavns Børs, d. 18 Januari, 1825.
Cours. Hamb. 2 M. 216, a vista 219. Spec. 222. — Specier solgtes til 13 Rbmk 5 ß. Disconto 5 pC. — 4 pC. Kongelige Obligationer (uden Renter) 88 a 87. Nationalbank-Oblig. (af Laanet 4de Febr. 1820, uden Renter) 101 Rbd. r. S. ell. 112 Rbdlr. Sedl. pr. 100 r. S. Hamborger Laan af 1819: 3000 Bcomk. $99\frac{1}{2}$. Dito 4000 Bcomk. $99\frac{1}{2}$. — 6 pC. norske Obligationer ved Hambro & Søn $105\frac{1}{2}$ a 106. — Norske Speciessedl. pr. 10 Specier $16\frac{3}{8}$ a $16\frac{1}{2}$. — Svenske Sedler $50\frac{1}{2}$. — Asiatiske Actier = .

Røst fra Graven.

O, skal jeg Arme uophørlig være
Et Maal for dum og overmodig Spot?
Var det ei nok, min Old til liden Ære,
At jeg i Livet grumt blev stillet blot?
Vil man i Graven ei den Ro mig yde,
Som end den Lastefulde der kan nyde?

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Toogtyvende Aargang. No. 7.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 22 Januari 1825

Bemærkninger ved Herr Pastor Thisteds Replik i Skilderiet No. 5.

"At man saa lidt i Verden veed
Af Jesu søde Kjærlighed,
Det volder, at den bittre Aand
Saa stærkt har taget Overhaand."

Biskop Brorson.

Endskjøndt Herr Pastor Thisteds ovenmeldte Replik ligesaa lidet, som tilforn hans Sendebrev, behøver nogen Gjendrivelse, da enhver kyndig og forstandig Læser ikke vil lade sig forvirre af Skingrunde og Ordfordreielser; og endskjøndt den intet Svar fortjener, fordi den er affattet i en spodsk og bitter Tone, som ikke kan bestaae med Sandhedskjærlighed, og som altid røber en slet Sag: saa har jeg dog af en vis Grund anseet det for rigtigst, at ledsage den med nogle korte Anmærkninger. Det er nemlig en almindelig Erfaring, som man ogsaa paany har gjort i en anden Strid, der føres i vor Literatur, at dristige Paastande, ihvor ugrundede de endog ere, ofte antages for sande, just fordi de ere dristige. Og dertil er den gode Grund, at redelige Mennesker ikke kunne troe, at noget Menneske vilde saa dristigen paastaae Usandhed. Men just af den Grund kan man ikke lade dristige, men falske Paastande staae upaatalte; og af den Grund alene vil jeg paatale nogle af dem, som indeholdes i bemeldte Replik. Herr Thisteds Grovheder og Skjeldsord lader jeg naturligviis være ubesvarede.

I. Herr Pastor Thisted finder det upassende at gjøre Overgangen fra en Betragtning af Kirkepsalmer til hans Qvad, fordi disse have en anden Bestemmelse. Dette er ikke rigtigt. Den offentlige Psalmebog forholder sig ikke til en privat Samling af christelige Sange, som en Kirke til en Privatbygning, eller som en Lærebog til Prædikener. Thi disse Ting have en heel forskjellig Bestemmelse. Men den kirkelige Psalmebog og de andre christelige Sange have i det Væsentlige een og samme Bestemmelse, nemlig ved Poesiens Hjelp at vække og nære christelige Følelser, Andagt og Begeistring. Derfor

maa samme Aand leve i dem, og de maa kunne bedømmes efter een Maalestok i Hovedsagen, d. e. i Henseende til Aanden og Udtrykket, hvilke i begge Slags maae være christelige, livfulde og opbyggelige. Saaledes havde jeg ogsaa i Recensionen betragtet og bedømt Sagen, og deri havde jeg neppe feilet.

2. Jeg har i bemeldte Recension ikke "underlagt Herr Pastor Thisted noget falskt Standpunct", som han behager at sige; men jeg har ganske ligefrem sagt, fra hvilket Standpunct jeg betragtede hans Qvad. Heri ligger aldeles intet Falskt paa min Side. Hvorledes kan Herr Pastor Thisted da sige, at jeg har bortkastet al Sanddruhed? Er det ikke aabenbart nok, hvem denne Beskyldning rammer?

3. Herr Pastor Thisted vil stille min Recension i et forhadt Lys ved at sige, at jeg har kaldt det Spil og Spot med det Hellige, at han i sin Qvasi-Fortale havde bedet Gud at beskjærme det, som var Hans eget, og at udslette det Øvrige. Men dette er en ugrundet Beskyldning imod Recensionen; thi at paakalde Gud og at bede til ham, det er just det, som jeg i Recensionen havde kaldt det Hellige; men at gjøre dette paa en affecteret Maade, i et kort Fortaleriim, som har den Overskrift: istedetfor en Fortale, og som har Udseende af en Dedikation, og som er underskrevet T., det har jeg kaldt upassende Spil, og jeg kalder det endnu saaledes. Just af Ærbødighed for Tingen, har jeg dadlet de sære Manerer.

4. Herr Pastor Thisted paastaaer, at jeg har kaldt den hellige Skrifts egne Ord urigtige.

Dette er atter en falsk Beskyldning. Jeg havde sagt om visse af Herr Pastor Thisteds Udtryk, at de ikke vare reenbibelske; men jeg har ikke sagt, at de bibelske Udtryk ere urigtige; thi de Ord, som jeg har dadlet, staae ikke i Bibelen. "Vor Brøde aftvættet være med Jesu Blod!" Disse Ord staae ikke i Bibelen, og de ere ikke reenbibelske. Der er Forskjel paa Synd og Brøde, saa at jeg vel kan sige, at mine Synder ere aftvættede, men ikke at min Brøde er aftvættet. Thi endskjøndt jeg troer Syndernes Forladelse for Christi Skyld, saa føler jeg dog min Brøde. Herr Pastor Thisted har altsaa feilet ved at bruge dette Udtryk. Hans Udtryk er det, jeg har dadlet, ikke den hellige Skrift, som jeg vil stræbe at holde i Ære baade imod Herr Pastor Thisted og mod andre, som ville tillægge deres egne Ord samme Vægt som Bibelens. Forresten er her ikke Sted til at afhandle sligt. Men saameget er vist, at man maa være forsigtig og nøiagtig i sine Udtryk, naar man taler om vigtige og hemmelighedsfulde Sandheder; og det er unegteligt, at man bør foretrække den hellige Skrifts klare Ord og egentlige Udtryk for de mere dunkle og billedlige, som beviisligen ere blevne meget misforstaaede og sørgeligt misbrugte.

5. Fremdeles siger Herr Pastor Thisted, at jeg har dadlet det Vers, hvori den simple Sandhed fremsættes, "at Christus er død af Kjærlighed til dem, som uden ham vare forlorne i deres Synder." Dette er igjen en hæslig Fordreielse af mine Ord. Jeg havde nemlig dadlet det Udtryk: "Han elsker sig til Døde, den Kjærlighedens Helt." Og dette Udtryk fortjener vistnok Dadel; men den, som saaledes

kan forfalske de tydeligste Ord, fortjener endnu en større Dadel. Disse Forfalskninger af mine Ord forekom mig saa utrolige, at de maatte paavises; og de berettige mig fuldkommen til hermed at erklære, at jeg ikke oftere vil besvare Herr Pastor Thisteds Beskyldninger og Angreb, der ere ligesaa hadefulde, som de ere ugrundede.

6. Endvidere beskylder Herr Pastor Thisted mig for, at jeg har gjort hyppige Udfald paa Brødremenigheden. Denne Beskyldning er ogsaa falsk. Jeg har ingensteds gjort Udfald paa den agtværdige Brødremenighed; men jeg har sagt om visse Udtryk, som findes hyppigt i denne Menigheds Sange, uden at være reenbibelske eller ægte christelige, at de ere hernhuthiske. Dette er intet Udfald; men det er et simpelt og sandt Udsagn, hvori der kun ligger dette, at denne Menighed har visse særegne Udtryk, som den almindelige christelige Kirke ikke vedkjender sig. Dersom dette var et Udfald paa denne Menighed, da er det ogsaa et Udfald paa samme, naar en Kirkehistoriker regner denne Menighed blandt de separatistiske, hvortil den hører. Det dadlede Udtryk "Smertens Mand" hører beviislig med til de særegne Udtryk, som denne Menighed bruger eller har brugt om Christus, og det kan ikke kaldes ægte christeligt; thi Propheten Esaias's Udtryk "en Mand med Smerter" eller "en Smerternes Mand" betyder egentlig "fuld af Smerter", som Luther rigtigen har oversat det, og det bruges desuden ingensteds i det Nye Testamente.

7. Indtil Herr Pastor Thisted beviser, at jeg har negtet nogen sand christelig Lærdom, erklærer jeg alle hans Paastande om mine antichristelige Yttringer o. s. v. for ugrundede og ugyldige, ligesom jeg er overbeviist om, at enhver retsindig Læser vil erklære dem derfor. Og jeg giver Herr Pastoren endnu engang at betænke, om det kan bestaae med Sandhedskjærlighed og med et christeligt Sind aabenbart at fordreie en andens Ord til sin Fordeel, og at paadigte ham Yttringer, som han aldrig har frembragt, og at gjøre ham Beskyldninger, som han aldeles ikke har fortjent.

Mere finder jeg det ikke fornødent at oplyse ved Herr Pastor Thisteds Antikritik. Hermed er Striden, da jeg seer, hvorledes Modparten vedbliver at føre den til offentlig Forargelse, endt fra min Side.

Sorøe, d. 16 Jan. 1825.

N. Fogtmann.

Om Ryttere paa Volden, og Fodgjængere.

En Mand, som nyelig, ved at gaae paa Volden, har været i Fare for at overrides af en galopperende Cavalleer, men dog slap med en let Contusion, tillader sig at indstille til vedkommende høje Autoriteters indsigtsfulde Bedømmelse, om der ikke skulde kunne findes Midler til at sikkre de Spadserende mod slige Vanheld? Det er bekjendt, at Volden, som tilforn var en behagelig Spadseregang for Fodgjængerne, er i senere Tider bleven næsten ufremkommelig, formedelst den overvættes Mængde af ridende Cavalerer, som ofte 3 og flere i Rad bespænde Vejen. Blandt disse Herrer findes der Personer af mangfoldige Arter: Rangspersoner og Ucharacteriserede. Det er ikke at vente, at *iblandt*

denne store Mængde af Ridende alle skulle være Mænd af saa god Levemaade, at de skulde ville tage Hensyn til saa ubetydelige Væsener, som Fodgjængerne. Det indtræffer derfor meget ofte, at Fodgjængerne, for ikke at overrides, maa træde ud i det dybeste Dynd, og at de spadserende Damer faae deres Klæder overstænkede med Skarn.

Det forekommer Indsenderen, at det egentlig ikkun ere nogle enkelte Classer, for hvem det kan være en Nødvendighed at ride paa Volden. Blandt disse menes at være:

1. Officerer af alle Grader. Disse kunne have Tjenesteforretning paa Volden, og naar de ride der, er det ikke mueligt at skjelne, om saadant skeer i Tjenesteforretning eller ikke.

2. De til Hofetaterne henhørende Cavalerer. Disse kunne undertiden være i Tilfældet, at følge med deres høje Herskaber til Hest, og derfor maa saavel de selv, som deres Heste, være øvede i Ridning paa Volden.

3. Beridere af alle Slags. Da deres Forretning er at dressere Heste ogsaa for dem, der have Tjenesteforretninger paa Volden, saa er det for dem nødvendigt, at vænne de dem betroede Heste til Ridning paa Volden. Endelig

4. Synes det at være en Opmærksomhed mod de til corps diplomatique henhørende Personer, at tilstede dem Ridning paa Volden. Disse Herrer ere i Regelen Mænd af fiin Levemaade, og der er ikke fra deres Side at frygte for Misbrug.

Alle øvrige ridende Cavallerer, uden Undtagelse, synes at kunne henvises til at bevæge deres egne og resp. Hestes Lemmer paa Steder udenfor Volden. Dette vilde uden Tvivl ogsaa være en sand Velgjerning imod dem, da en stor Deel blandt dem ere saa jammerlige Ryttere, saa de aldeles dependere af deres Hestes Luner og gode Villie, og Herrerne ofte derved staae Fare for, til største Skade for deres Liv og Lemmer, at komme hovedkulds ned af Voldbakkerne, saafremt Hesten faaer en saadan Idee.

Skulde det imidlertid findes betænkeligt, at betage alle de nu med Voldtegn forsynede Ryttere hiin Tilladelse, at være Fodgjængere til Uleilighed paa Volden, saa kunde det maaskee være hensigtsmæssigt, at lade alle de Ridende, som ikke henhøre til de ovennævnte Classer, betale dette Fortrin med noget anseeligere end det nuværende, f. Ex. med Et Hundrede Rigsbankdaler rede Sølv aarlig til den Casse, som nu har Indtægten af Voldtegnene. Dette blev da en god Indtægt for Cassen; og da disse Voldryttere alle maa ansees som bemidlede Herrer, saa vilde et saadant Bidrag ikke allene være uden Byrde for dem, men endog være dem behageligt, eftersom deres Privilegium derved end= og blev end mere udmærket og fornemt, hvilket jo dog er Hovedsagen.

At Dhrr. Jokeyer og Rideknegte bortvises fra Volden, naar de ikke ledsage deres Herskaber, dette synes at være ubetænkeligt.

Indenlandske Efterretninger.

I Generalforsamlingen i det asiatiske Compagnie d. 20de d. M. blev følgende foretaget:

1.) Directionen berettede: a) at fra Factor Schiellerup er indløbet Brev, dat. Panama d. 30 Marts 1822, hvori han tilkjendegiver, at han resignerer paa Tjenesten, og derefter et andet Brev fra ham, dat. Juni 1824, som beretter, at han har etableret sig i Lima, hvor han tilbyder Compagniet sin Tjeneste, dersom Chinaskibe fra samme skulde anløbe Lima. Schiellerups Gage, 1200 Rupier, spares nu, og Berg er ansat som Factor; b) den 30 Marts 1824 døde Compagniets Archivarius Schmidt, hvorved spares hans havte Gage 130 Rbdlr. Sølv, og c) ved Conferentsraad Hausers Død spares hans havte Pension, 750 Rbdlr. S.; d) i en Generalforsamling er forhen blevet besluttet, at Antallet af Revisorerne skulde indskrænkes, og da Commerceraad Rabeholm nu er gammel og svag, blev af en Interessent foreslaaet, at Rabeholm maatte beholde sin Gage i Pension, hvilket af Generalforsamlingen blev indvilliget.

2.) Da intet kan falde Directionen eller Compagniets Betjente til Last, saa udbad den sig, som sædvanlig, Interessenternes Quittering ved Underskrivt i Generalforsamlings-Protocollen, for derefter, ifølge Octroyen, paa sædvanlig Maade at kunne indberette det til Hs. Majest. Kongen.

3.) Etatsraad Schæffer, der med 81 Stemmer paa ny blev valgt som lovkyndig Directeur, modtog Valget.

4.) Den af Commissionen foreslaaede Formular til Eden for Decisorerne, blev af Generalforsamlingen approberet.

5.) Til lovkyndig Decisor blev med 61 Stemmer valgt Hr. Conferentsraad Schlegel, som var tilstede og modtog Valget.

Tillæg til Generalforsamlingen. Der blev oplæst et P. M., dat. 10de d. M., fra Hr. General-Consul Tutein, betræffende at vælge en Commission af 3 eller 5 Interessenter, hvilke skulde undersøge Compagniets Tilstand og den sidst gjorte Evaluation; men da Klokken allerede var henved 9, blev efter flere Debatter, Generalforsamlingen erklæret for endt og i denne Sag ei videre foretaget.

Aalborg. Efter de af vedkommende Herrer Sognepræster meddeelte Beretninger ere i Aalborg Stift i Kirkeaaret 1824 ægteviede 925 Par. 2950 Børn ere fødte, 1538 af Mandkjøn og 1412 af Qvindkjøn, foruden 268 uden for Ægteskab og 118 dødfødte. 1820 Personer ere døde, 938 af Mandkjøn og 882 af Qvindkjøn, de Dødfødte uberegnede, altsaa 1398 flere fødte end døde. 587 ere døde i en Alder under 10 Aar, 45 mellem 10 og 20 Aar, 95 mellem 20 og 30 Aar, 78 mellem 30 og 40 Aar, 115 mellem 40 og 50 Aar, 172 mellem 50 og 60 Aar, 259 mellem 60 og 70 Aar, 312 mellem 70 og 80 Aar, 145 mellem 80 og 90 Aar, og 12 alene af Qvindkjøn mellem 90 og 100 Aar. Blandt de Fødte 27 Par Tvillinger, og 2 Koner fødte Trillinger, 2 Pigebørn fødte vanskabte, hvoraf det ene med een Haand. Ved Døde er bemærket, at 7 have hængt sig selv, hvoriblandt et Par Ægtefolk, 1 druknet sig selv, 13 af Vaade og 3 fundne druknede, 1 indebrændt, 5 pludselig døde, 2 fandtes døde paa Marken, et Fruentimmer over 70 Aar gammel døde af Kræft i Brystet, 2 Koner døde i Barselseng uden at blive forløste, 2 andre strax efter at have født, 2 faldt fra et Kirketaarn og døde strax, 1 ihjelslagen af et Træ, under dets Fælding, 4 Sødskende døde omtrent paa een Tid af Strubehoste, 1 dræbt under en Vogn og 1 skudt sig selv i Vildelse.

Astronomen Olber har offentligen erklæret det udspredte Rygte, at han skulde have forkyndt en ganske usædvanlig Nærmelse af Maanen til Jorden i December Maaned f. A., og deraf spaaet Oversvømmelse, for aldeles ugrundet, da Maanen hver Maaned nærmer sig Jorden og netop i denne Maaned bliver i en større Afstand fra samme end den pleier. Heller ikke traf Maanens Nærmelse i December sammen med Fuld- eller Nymaane, saa at af Maanens

Lsb aldeles intet høit Vand var at forudsee. Efter Meteorologiens nuværende Tilstand anseer han det for aldeles umueligt, forud at bestemme det kommende Veirligt for hele Maaneder, ja endog blot for enkelte Dage. — Ved denne Leilighed fortjener det at bemærkes, at i Kjøbenhavn i den sidste Tid Høivand oftere er indtruffet end tilforn. Det har to Gange viist sig af særdeles Betydenhed, nemlig d. 20 Dec. f. A., da det gik over Langebro ind i Gaden ved Reberbanen, og d. 10de Jan. d. A., da det imellem 11 og 12 om Middagen steg med saadan Voldsomhed, at man med en liden Jolle skal have kunnet seile langs med Reberbanen lige ned til Veirmøllen ved Rabes Hauge; men det faldt pludseligen igjen imellem Kl. 12 og 1 samme Middag. Begge Gange er Vandet i en Tid af en Time gaaet høit op paa Amager, og har saavel paa Broen som i Søndbyvester i de fleste Huse staaet indtil en Alens Høide. I den til Capitain Casses Oliemølle hørende Hauge ødelagte det Frugttræerne, og i Værelserne af Bygningen Møblementet. I Stjernekroen trængte det ogsaa ind. Endnu i Onsdags Middag (d. 19de d. M.) var der saa høit Vand ved Langebro, at det spillede op paa Broen og at man i Joller kunde roe over Stakkaderne ud til Amager.

Skuepladsen. Mandag (d. 24 Jan.): Vestindianeren, og en Entree.

Blandede Efterretninger.

Den nuregjerende Konge af Frankrig er født i Versailles, d. 9 Oct. 1757. Den 22de

Oct. 1773 formælede han sig med Maria Theresia af Savoyen, som døde d. 2 Juni 1805, og i hvilket Ægteskab han avlede to Børn, Hertugen af Angouleme (nu Dauphin kaldet) og Hertugen af Berry. Den 17 Juli 1789, da Revolutionen udbrød, forlod han Frankrig og begav sig til Turin. 1791 gik han til Worms, var da overværende Monarkernes Congres i Pillnitz, og reiste derpaa til Coblenz, hvor mange Emigranter samledes omkring ham. Efter det ulykkelige Feldttog 1792 i Frankrig, reiste han til St. Petersborg, hvor Catharine II. modtog ham meget glimrende. 1796 begav han sig til Engelland, hvor han var indtil 1814. Efter Napoleons Fald ankom han i Paris, d. 12 April 1814, og besteg, efter sin Broder, Ludvig XVIIIdes Død, Tronen d. 16 Sept. 1824.

Jubelaaret 1825 blev kundgjort i Rom paa Christi Himmelfartsdag med de sædvanlige Høitideligheder. Indenfor Hovedindgangen til St. Peterskirke var opreist en Prækestol, hvorfra Prælaten Testa oplæste den af Paven udstedte Bulle i det latinske Sprog. De pavelige Løbere opsloge derpaa trykte Exemplarer af den pavelige Anordning, paa St. Peterskirkens Søilegange, satte sig derefter til Hest og begave sig, ledsagede af 4 Trommeslagere til Fods og 4 blæsende Trompetere til Hest, hen til de tre andre Hovedkirker, hvor Bullen ligeledes blev oplæst og derpaa opslaaet. Løberne holdt, da de rede omkring, deres med en Sølvknap besatte Stok tvers over Sadelknappen; een af dem bar den pavelige Bulle, der hang ned over hans venstre Skulder, i et rødt Silkebaand. Ved den Kirke, hvor Toget holdt stille, løsnedes Canoner og ringedes med Klokkerne. — Henimod Middag holdt Paven i det sixtinske Capel, siddende paa Tronen, Høimesse; hørte den af Abbed Luzi i det latinske Sprog forfattede Tale, og satte sig derefter paa den Lænestol, hvorpaa han blev baaren i Procession af Geistlighedens Skuldre, mellem to vifteagtigt udbredte Paafuglehaler, forføjende sig til St. Peterskirkens Balcon, hvor han, under Klokkernes Lyd, Canonernes Torden fra Engelsburg, Musketilden og Regimentsmusiken fra den i Parade opmarscherende

Schweizergarde uddeelte Velsignelse til den paa Kirkens Forplads forsamlede uhyre Menneskeskare.

Paa Messen i Leipzig udmærkede for ikke længe siden en Elephant sig, der viste stor Færdighed og kunde commanderes i forskjellige Sprog. Særdeles Lykke gjorde to Esquimaux, Mand og Qvinde. Den første viste sin Færdighed i at behandle en Canot (Cajak). Med sit Kastespyd rammede han Gjæs og Ænder i en Frastand af 30 til 40 Skridt, og naar Ænderne ikke vare ganske døde, bed han Hovedet af dem med Tænderne.

I Sydamerica har man opdaget et Slags Laurbærtræ, der giver en ganske overordentlig Olie. Det vorer i Egnen mellem Floderne Parima og Oronoko, og yder, naar man gjør Indsnitter deri, denne Olie i stor Overflødighed. Den er yderst reen og dens specifiske Vægt overstiger Alcoholens. Den er gjennemsigtig, farveløs, varm, kraftig og vellugtende og synes at besidde alle Egenskaberne af den fortræffeligste Olie.

En Notar fra Bourbon-Vendee red i August Maaned f. A. hjem, blot ledsaget af sin Hund. Han kom til et Vadsted, som han kjendte, og som han derfor ikke tog i Betænkning at ride igjennem. Midt i Vandet kastede imidlertid hans Hest sig ned, førend han fik Tid til at tage Fødderne ud af Stigbøilene. Han var i øjensynlig Livsfare, da hans Hund svømmede til den modsatte Bred og der, siddende paa Bagpoterne, hylede saa frygteligen, at omsider to Bønder, der arbeidede i Marken, kom tililende. Hunden holdt nu op at tude, løb foran dem og viste dem Veien hen til sin Herre. De trak ham op af Vandet, bar ham hen til et nærliggende Huus, og ved passende Midlers Anvendelse kom han snart til sig selv igjen.

For ikke længe siden døde i London en Kone i største Elendighed, som efterlod over 40,000 Pd. St. (henved 300,000 Rbdlr.) I hendes Testamente tilstod hun, at hun aldrig

havde nydt sin Formue og endog nægtet sig det Nødvendigste; hendes usle Føde og Ureenligheden med sine hæslige Følger fremskyndte hendes Død.

I de sachsiske Erzgebirge i Schneeberg levede en Bjergsmed, navnlig Müller, der besad en saa overordentlig magnetisk Kraft, at en Jernstang, som han med den blotte Haand tog fat i, efterat han havde slaaet nogle Gange paa den med Hammeren, kun med Magt kunde tages fra samme. Han helbredede sine Bekjendter for Tandpine, enten ved at stryge den lidende Deel, eller lægge Fingeren paa den Tand, der føltes Smerte i.

Voltaire naaede en Alder af 84 Aar, uagtet hans svage Legemsbeskaffenhed og alt for hyppige Nydelse af Caffe. Men han drak ogsaa Chocolade, og tempererede den med hiin; meget hyppigen var Caffeen blandet med Chocolade, men af den sidste var Tilsætningen altid størst. En Hr. Dumont i Paris har paa denne Maade nu forfærdiget en Chocolade, som han kalder Voltairechocolade og som finder meget Bifald.

En Speculant i Statspapirer, der i Berlin var bleven rig ved denne Handel, indlod sig, opmuntret ved Lykken, han havde gjort, i stedse større Vovespil, og kjøbte for 800,000 Thl. Papirerne faldt pludseligen, og han maatte spille Bankerot. Endog Embedsmænd give sig i denne Stad af med denne Speculation, uagtet Lovene have sat Cassationsstraf derpaa.

En Tapetserer i Treviso havde kjøbt en gammel Lænestoel efter en afdød Canonicus, for at bruge Materialet, og fandt, da han tog Haarene ud, en Skat af 50,000 Lire i Guld deri.

Politiedirecteuren Besini.

I Edinburgh Review leveres efter et i Torres 1823 udkommet Skrift om Processerne og Dommene mod de for Majestætsforbrydelse

Anklagede &c. i Modena, en Skildring af den derværende Politiedirecteur Giulio Besini. De Arresteredes første Forhør var overdragen til Politiedirecteuren. Hans Maade at gaae frem paa var denne. Arrestanten blev i Førstningen godt behandlet; efter nogle Dages Forløb blev han bragt i Forhør. Besini anvendte Trudsler, List og Løvter vexelviis, for at faae den Tilstaaelse, han ønskede. Naar Arrestanten intet kunde sige — eller havde Mod nok til at tie, blev hans Taushed strax til Forbrydelse. Han blev kastet i et mørkt og usundt Fængsel, hvor han fordømtes til at blive eller fyldestgjøre sin Inquisitor ved at gaae til Bekjendelse. — Besini, handlende efter denne Plan, anvendte andre Midler, passende til Fangernes særegne Stilling. Francisco Caronozis Kone bad ham at tage sig af hendes Mands Skjebne. Besini modtog hende med Høflighed, satte Mod i hende, og bestræbte sig for at berolige hende i hendes Angest. Han forsikkrede hende, at der var intet Farligt i Sagen — at Hertugen ikke ønskede at straffe, men blot at vide Alting — Oprigtighed og Tillid kunde gjøre Alt godt igjen. Siig derfor Deres Mand, at han uopholdeligen skal vælge Midler til at komme tilbage i sin Families Skjød. Caronozis Kone følte sig overtydet. Hun formaaede sin Mand til at gjøre Besini bekjendt med hans uforsigtige Forbindelse og overlevere ham Lovene af et hemmeligt Selskab, han var Medlem af. Caronozi blev dømt til 20 Aars Arbeide paa Galeierne, men Hertugen formildede siden Straffen til 15. — De samme Konstgreb brugtes mod Dr. Farriolis Kone, men Doctoren, af fastere Characteer end Caronozi, forbød hans Kone at besøge ham i Fængslet, for at undgaae Faren, at give efter for besværlige Bønner. — Manzotti, St. Ilarios Secretair, blev ved Halsen lænket fast til Muren af sit Fængsel, saaledes at han var tvungen til at staae opreist. Man lod ham blive adskillige Dage i denne Stilling, til han begyndte at blive forvirret i Hovedet. Da han bragtes for Besini, sagde han hvad denne ønskede; fortalte Alt hvad han vidste og ikke vidste. Han mistede aldeles Forstanden, og den Ulykkelige hørtes ideligen i sit Raserie yttre Klageskrig og gjøre sig selv

Bebreidelser over, at have opoffret Uskyldiges Liv, for at frelse sit eget. — Antonio Nizzoli fra Brescello blev i 40 Dage saaledes indspærret og lænket, at han ikke kunde sidde eller bevæge sig uden med udstrakte Arme. I denne Forfatning blev han angreben af en stærk Feber. Hans Fængsel blev aabnet om Midnat og han bragt for Besini. "Skurk, sagde Politiedirecteuren, tilstaa dine Forbrydelser." — "Jeg veed intet. Jeg veed ikke hvad jeg siger eller gjør. Jeg veed allene, at jeg er uskyldig; men i den Forfatning, jeg befinder mig, kunde jeg sige jeg er skyldig." — "I er et Uhyre — underskriv dette Papir." — "Hvad er det for et Papir?" — "Det kommer ikke Jer ved. I har allene at underskrive det. See Jer omkring." Nizzoli saae Bødlerne nærme sig med Svøber i Haanden. Hans Mod og hans Sandser forlode ham og han underskrev Papiret. — Jeg har, siger Forf., blot anført de meest paafaldende Træk; men hver Fange kunde betragtes som Gjenstand for en særlig moralsk eller legemlig Tortur, og sædvanligen for begge paa eengang. Adskillige fik en mindre Portion Føde end de behøvede. En Anden nægtedes Brugen af Snustobak. En Tredie maatte næsten ene leve af Caffe, indtil hans Forstandskræfter vare ganske svækkede. — Besini blev myrdet i Modena af en ubekjendt Haand d. 14 Mai 1822, og døde Dagen derefter.

Kjøbenhavns Børs, d. 21 Januari, 1825.

Cours. Hamb. 2 M. 217, a vista 220. Spec. 222. — Specier solgtes til 13 Rbmk. 5 ß. Disconto 5 pC. — 4 pC. Kongelige Obligationer (uden Renter) 89½ a 90. Nationalbank-Oblig. (af Laanet 4 Febr. 1820, uden Renter) 101 a 101¼ Rbd. r. S. ell. 112 Rbdlr. Sedl. pr. 100 r. S. Hamborger Laan af 1819: 3000 Bcomk. 99½. Dito 4000 Bcomk. 99. — 6 pC. norske Obligationer ved Hambro & Søn 106. — Norske Speciessedl. pr. 10 Specier 16¾ a 16⅞. — Svenske Sedler 50. — Asiatiske Actier = .

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Toogtyvende Aargang. No. 8.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 25 Januari 1825.

Om Handelen med Statspapirer.

Denne Handel synes i vore Dage at have naaet en forhen ubekjendt Høide. Naar man betænker, at den europæiske Statsgjeld beregnes til 10,688 Millioner Fl. *), hvoraf den største er Obligationsgjeld, saa kan man let forestille sig, til hvilken Omsætning en saadan Masse af Statspapirer maa give Anledning paa alle Europas Børser. Paa Pariser-Børsen sælges Statspapirer ved Auction til den Høistbydende mod contant Betaling, og ved en Klokke kundgjøres Auctionens Begyndelse og Slutning. En offentlig Udraaber bekjendtgjør hver Gang Priserne, som, efter et Gjennemsnit, siden trykkes i de offentlige Tidender. Salget mod Contant skeer fra Kl. 2 til 3, paa Tid indtil Kl. 4. Man sælger ogsaa mod Præmie, en Skik, der i nyere Tid ligeledes er indført paa andre Børser, det vil sige, man betaler strax ved Kjøbslutningen en vis Sum contant, som man, i Tilfælde af, at man ei vil modtage det Kjøbte til den fastsatte Tid, maa give Slip paa. Kjøberen er saaledes forvisset om, ikke at kunne tabe mere end det, han har betalt i Præmie. For Speculanter i det Store er denne Maade at sælge paa meget vigtig; thi de kunne derved faae de mindre til at løbe med og opdrive Priserne, naar det findes fordeelagtigt. Handel paa Præmie sluttes ofte fra een Dag til den anden. Den drives i Paris for det meste af de Speculanter, der kaldes Coulissieres, fordi de gjerne trænge sig hen til det indsluttede Rum, hvor Vexelagenterne opholde sig, for at erfare de øieblikkelige Priser, og af hvilken Aarsag Coulissen er opfyldt med Mennesker. De, som saaledes indbyrdes speculere paa Statspapirer, bruge ingen virkelige Mæglere. Men Benævnelsen Coulissieres maa ophøre med den nuværende usle Børsbygning, naar den allerede siden Napoleons Tid under Bygning værende pragtfulde Børs bliver færdig. Deres Speculationer medføre ofte de sørgeligste Resultater. De have vel en egen Mægler, men som med Rette ikke staaer i nogen Agtelse. — Paa de andre europæiske Børser er Handelen med Statspapirer ikke meget forskjellig fra den i Paris. I Løbet af forrige Aar oplevede Papirhandelen en egen, vigtig og mærkelig Epoche. Det være nu, at de Privates Tillid til Regjeringerne steg, eller at Mangel paa andre Veie at anbringe Capitaler tvang dem til at sætte de ledige store Summer i saadanne Effecter, nok er det, den største Deel af de Statspapirer, der hidtil befandt sig i de

*) Efter de Pradts Beregninger er der allene i Aarene 1822 og 23 laant en Milliard Fr., hvoraf svares 60 Mill. Renter.

første Laan-Entrepreneurers eller andre Speculanters Hænder, gik efterhaanden over i de Privates, som endnu kunde have til de Priser, de kjøbte, 5 PC. af deres Penge. Dette Forhold vedblev til den franske Regjering i Juli 1823 negocierede 23,114,516 Fr. Renter. Paa Børsen stode 5 PC. Renter kun i 88½ Fr.; men det Huus, som paatog sig Laanet, antog det for 89 Fr. 55 Centimer. At paatage sig et nyt Laan over Børscoursen syntes høist voveligt, saaledes som Tingene da stode. Den franske Statsgjeld var i Navneværd dog bleven forøget med 462,290,320 Mill. Fr., og Udfaldet af Krigen i Spanien var endnu usikkert. Men ved sine egne mægtige Midler og Forbindelser vidste det contraherende Huus for en Stund at kjøbe alle de Fonds, der forekom paa Børsen, mod Contant, til sig, og igjen at sælge dem under Haanden til en høiere Priis. Derved holdtes ikke allene Coursen, men var endog i Slutningen af Aaret 91 til 92. Alt, som forefaldt i Papir, havde imidlertid kun havt ringe Indflydelse paa Priserne af andre Staters Fonds. De østerrigske 5 PC. Metalliques holdt sig i Dec. 1823 paa 81 og 82, de preussiske 4 PC. paa 74 og 75, det preussisk-engelske Laan paa 93, det norske 6 PC. paa 97, og de danske 4 PC. uopsigelige paa 80 Rbdlr. N. V. — Nu gjorde i Begyndelsen af Aaret 1824 Østerrige et Laan paa 2,500,000 Pd. St. i London til at liquidere dets Gjeld til Engelland. Contrahenterne paatoge sig det til 82 for 100. Da den største Deel af den østerrigske Statsgjeld befinder sig, ikke i Privates, men i Speculanters Hænder, saa maatte man befrygte, at det ny Laan vilde have en skadelig Tilbagevirkning paa de ældre Papirers Cours, og et ganske andet Manøvre var her altsaa nødvendigt. De ældre Papirers Priis maatte drives i Veiret og siden holdes. Operationen begyndte nu i Italien. Allevegne fra gjenlød, at i Mailand 5 PC. Effecter af Monte Lombardo-Venitio vare stegne til 88. Strax betaltes nu paa Wiener Børs Metalliques med 31. Det Rygte udbredtes, at disse fra nu af vilde blive en Artikel paa Londons Torv; Engellændere betalte deres egne 3 PC. allerede med 87, hvorfor skulde de da ikke kjøbe østerrigske

5 PC. for samme Priis. Det ny østerrigske Laan betaltes med 3 til 4 PC. Præmie i London.

Da Alting nu var saa godt paa Gled, kom Rentereductions-Projectet i Frankrig. Underhandlinger havde desangaaende allerede en Tidlang fundet Sted. Alt i de første Dage af Marts stege de franske Renter til 104. Paa samme Tid blev Projectet bekjendt og en Gjenstand for Debatter i de forskjellige Partiers Blade. Efter den Pariser Børs rettede nu alle andre Staters Børser sig. Alting gik som om en eneste usynlig Haand ledte det Hele. De østerrigske Metallique nærmede sig Pari, og allerede den 5 Marts var paa Børsen i Frankfurt Tale om indgangne Forpligtelser til 100 med 1½ Præmie. Med Bestemthed taltes og skreves om Rentereductioner i andre Lande. Men, formodentligen som en Følge af Standsningen imellem de franske Ministeres og Banquierernes Underhandling, sank de franske Renter til Pari, og efter dem fulgte alle andre Staters Papir, som en Flok Lam efter Klokkefaaret. Dette varede med ringe Afvexlinger indtil ved Aabningen af Kamrenes Møde, da det blev officiel bekjendt, at Reductionen virkeligen skulde gaae for sig. Nu stege Renterne igjen over Pari og alle andre Statspapirer med dem. Alt, hvad der kun havde Navn af Papir og svarede Renter, steg, fordi man meente, at naar den franske Stat med en Gjeld af over 4½ Milliarder kunde faae sine Renter betalte over Pari, saa maatte andre Staters Papirer være lige saa meget værd. Det syntes nu, som et nyt Mexico eller Peru var blevet opdaget for Europa; thi det antoges for afgjort, at alle Staters Papirer med ringe Forskjel i Coursen ville blive staaende i Pari. Europa's 10,688 Mill. Fl. ansaaes nu for lige saa meget rede Sølv — kun Skade, at denne forhen ukjendte Rigdom allene var nominel. Imidlertid vare de norske 6 PC. Obligationer stegne 7—8 PC. over Pari, og den norske Regjering gjorde nu den Clausul i sin Laanecontract gjeldende, at naar Obligationerne vare Pari, skulde den til aarlig Amortisation bestemte Sum ikke opkjøbes, men trækkes. Det samme gjorde den preussiske Regjering. Ved en Cabinetsbefaling af 19 Maj blev anordnet, at Statsgjeldsbeviserne

(som da stode 84—85, og d. 24 Aug. derefter 87—88) ikke skulde kjøbes, men trækkes, og til deres fulde Værdie udbetales Ihændehaverne. I Begyndelsen af Maj, da det franske Reductions-project var antaget i de Deputeredes Kammer, stode de franske 5 PC. Renter mellem 104 og 105, de østerrigske 5 PC. Metallique 96 og 97, de preussiske 4 PC. Statsgjeldsbeviser 94—96, det preuss. engelske Laan 102—103, de engelske 3 PC. Stocks 96. — Den 4 Juni forkastede Pairernes Kammer Lovudkastet til Rentenedsættelsen, og de franske Renter gik ned til Pari. Dette virkede som et electrisk Slag i alle andre Staters Papirer. Ligesom deres Stigen i Begyndelsen af Aaret udgik fra Frankrig, saaledes udgik nu ogsaa derfra deres Synken.

Det var at forudsee, at Projectet ikke saa let vilde kunne bringes til Virkelighed, som Banquiererne og med dem den hele Hær af Speculanter drømte sig den; thi to vigtige Hindringer lagde sig her i Veien. Den største var, at Eierne af de franske Renter nu eengang havde gjort en fast Beregning paa at nyde 5 PC. af deres uopsigelige Renter, og derefter indrettet deres Udgivter. En Forringelse af en Femtedeel i deres Indtægter vilde medført en saa meget større Forvirring i alle borgerlige Forhold, som ingen Dødelig kunde forudseet endog kun Muligheden af, at den franske Regjering vilde reducere sine 5 PC., for faa Aar siden gjorte, Laan til 4 PC. og kun overlade Eierne deraf det Alternativ, at indrømme Nedsættelsen eller modtage Capitalen udbetalt til Pari, endskjøndt Fristelsen til at vælge det sidste var stor, da Renterne endog efterat Reductionen var antaget for afgjort, betaltes paa Børsen 4—5 PC. over Pari og Ministerne meente, at ingen var saa taabelig at forlange sin Rente udbetalt med Pari, naar han paa Børsen kunde faae 4—5 PC. derover. Men at denne Stigen over Pari var konstig, det oplystes siden, da Reductionen forkastedes i Pairernes Kammer, og Renterne gik ned til 101 a 101½. Den anden Hindring var Banquierernes høist sandsynlige Mangel paa Evne til at opfylde de Forpligtelser, der vare indgaaede. Efter den

officielle Angivelse var den Capital, som kunde kræves udbetalt, 2800 Mill. Vel hedte det den Gang, at de contraherende Huse havde en Fjerdedeel af denne Sum eller 700 Mill. i Beredskab til Udbetaling. Men at dette var en blot Illusion, det saaes tydeligen af Discontoens betydelige Stigen paa alle Børser, saalænge der skulde gjøres Anstalter til Udbetaling, og dens Tilbagesynken fra det Øieblik af det rygtedes, at Reductionsprojectet gaaer overstyr. Ved at betale en overdreven Disconto havde det vel blevet Vedkommende mueligt, at sammenbringe, for en kort Tid, en saadan Sum. Men den høie Disconto havde igjen virket tilbage paa Statspapirernes Priis og nedtrykket denne; thi hvo vil vel sætte sine Capitaler i uopsigelige 4 PC. Statspapirer, naar man kan faae 8—10 PC. Disconto af gode Vexler? — Hvor stor var altsaa ikke Faren for de contraherende Huse? Sæt, at de ikke kunde have sammenbragt saa uhyre Capitaler, eller at flere havde forlangt deres Penge udbetalte end de havde gjort Regning paa, eller at den mindste Sky havde ladet sig see paa den da overalt klare politiske Himmel — saa var jo den hele konstige Bygning falden over Ende som et Korthuus.

Man seer heraf, hvor urigtig det er, at antage de europæiske Statspapirers nuværende høie Priser som nogen fast Maalestok. Vel hører man uophørligen tale om de uhyre Capitaler, som ikke kunne anbringes paa anden Maade, da al Handel og Industrie i de fleste Lande ligge i Dvale. Men man betænke dog, at disse Capitaler ere nominelle; at Europa engang tilforn maa have besiddet en lige saa stor idealsk Rigdom, da, efter Massons Forsikkring i sin Forestilling angaaende Rentenedsættelsen i de Deputeredes Kammer d. 17 April f. A., Frankrig allene ved Bankerotterne i Revolutionstiden havde tabt 8—9 Milliarder, og at, naar Europa paa denne Maade allene i det sidste Aar ved sine Papirers Stigen er bleven en Femtedeel rigere — denne Rigdom kun bestaaer i nominel Værd — i en Drøm.

Efter Humboldts Undersøgelser udgjorde

Massen af rede Penge i Europa i Begyndelsen af dette Aarhundrede henved 8600 Mill. franske Pd. Fra America blev der aarligen indført 228 Mill., hvoraf tre Femtedele gik paa de forskjellige Handelsveie til Asien. Naar denne Udførsel fra Europa siden den Tid ikke har forringet sig, det fraregnet, som Engelland ved sine Manufacturproducter maaskee mere kan saldere end fordum, saa har Pengeindførslen fra America betydeligen aftaget. Denne Aftagelse kunde maaskee anslaaes til det Halve, altsaa en Forringelse i de rede Penge af over en Sjettedeel af Europas hele Pengemasse. Hvor er altsaa al den uhyre Rigdom kommen fra?

Blandede Efterretninger.

Ved Høitideligholdelsen af Jean Pauls Fødselsdag i Berlin var man efter Bordet saa lystig, at en Deel unge Mennesker, Referendarier, Officerer og Studenter bleve enige om, i samme Locale at høitideligholde en Efterfest (et Slukefest?). En Subskriptionsseddel gik omkring og omtrent 30 tegnede sig, mod at det overlodes til Enhver, at bringe een eller flere Gjæster med. Man sendte Seddelen til Værten i det engelske Huus, og Festen skulde begynde, naar Skuespillet var ude. Dagen kom og Kl. 10 indfandt Gjæsterne sig. Gadedørren var lukket, men, efter gjentagen Banken, blev den aabnet. En Marqueur forsikkrede, at Hr. Bandemer laae allerede. Der var ingen Anstalter føjede, og hele Selskabet, omtrent 50 i Tallet, maatte nu tye til et bekjendt Viinhuus, hvor man ikke lidet forbausedes over et saa uventet og talrigt Besøg. Hr. Bandemer undskyldte sig med, at han umueligt kunde antage en i en beruset Tilstand foranstaltet Subskription for ramme Alvor og at han havde ventet, at i det mindste een af Selskabet, naar Rusen var uddunstet, vilde inden de 8 Dage vare forløbne, bringe ham nøjere Besked. — Naar de saakaldte "Gefeierte" dog altid vidste, hvor meget oftere det er Bacchus end dem selv, der ved saadanne Feste hyldes, saa vilde de ikke sætte synderligt Værd paa slige Æresbeviisninger!

Museet i Glasgow eier en levende Klapperslange. Den er indelukket og fødes med Æggeblomme i smaa Portioner. Dyret er yderst behændigt. Med Fugle og Muus forliges det godt, men en Canin, som man satte ind til det, bed det strax, og den døde under de skrækkeligste Krampetræk.

Georg Stauffer og Maximilian Heidinger i Wien have faaet et udelukkende Privilegium paa en Forbedring af Pianofortet, som i det Væsentlige bestaaer i, at Claviaturen faaer en flad cirkelformig Skikkelse og Tangenterne derefter aftage i deres Mensur, hvorved Spillet lettes og den mindste Haand kan udføre de vanskeligste Compositioner.

Den lille Mademoiselle har af Kongen af Frankrig faaet et prægtigt Sølvtoilette, i Form af en Kurv med en Psyche over, i Nytaarsgave, og hendes Broder, Hertugen af Bordeaux, en Artilleriepark af Guld og Sølv med Redouter, Pallisader og spanske Ryttere, samt indvendig besat med Canoner, Haubitser, Bomber, Kugler 2c.

Kjøbenhavns Børs, d. 25 Januari, 1825.
Cours. Hamb. 2 M. 219, a visto 222. Spec. 224. — Specier solgtes til 13 Rbmk. 7 ß. Disconto 5 pC. — 4 pC. Kongelige Obligationer (uden Renter) $91\frac{1}{2}$ a 92. Nationalbank-Oblig. (af Laanet 4 Febr. 1820, uden Renter) 101 a $101\frac{1}{4}$ Rbd. r.S. ell. 113 a $113\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl. pr. 100 r.S. Hamborger Laan af 1819: 3000 Bcomk. $99\frac{1}{2}$. Dito 4000 Bcomk. $99\frac{1}{2}$. — 6 pC. norske Obligationer ved Hambro & Søn 106. — Norske Speciessedl. pr. 10 Specier $16\frac{1}{8}$ a $16\frac{1}{2}$. — Svenske Sedler 51. — Asiatiske Actier - .

Skuepladsen. Tirsdag (d. 25 Jan.): Tempelherre-Retten. — Torsdag: Brudgommen fra Mexico. — Løverdag (29de Jan., i Anledning af H. M. Kongens høje Fødselsdag): Floribella, ny romantisk Opera i 4 Acter, af Seminarielærer Boye, Musiken af Prof. Weyse, med tilhørende Dans.

Regnskab for Bombebøssens 21de Qvartal.

(Oprettet 1819, den 11te August.) — (See Skilderiet No. 84 for f. A.)

Ved Bombebøssens 19de Aabning, den 5te Januar sidstleden, fandtes i samme . . . . r. S. 42 Rbd. 52 ß. og S. o. T. 36 Rbd. = ß.

	r. S. Rbd.	ß.	S. o. T. Rbd.	ß.
Endvidere toges til Indtægt ved denne Samling: Renter for et Aar, til 11 Decbr. sidstleden, af den Bombebøssen af det oeconomiske Velfærdsselskab skjænkede Capital, 6225 Rbd. i Kongel. Obligationer . . .	249 —	=		
Capitain Rauberg indleveret en paa hans Skib opsat Bøsse, i hvilken befandtes	1 —	80	8 —	39
samt 19 Francs, 6 Shilling Sterling og 3½ danske Kroner, der ere omverlede til	=	=	14 —	45
Hr. Procurator Porth fra St. Thomas indsendt, som indsamlet af ham og Hr. John Wright hos flere Bombebøssens Velyndere paa St. Thomas: 100 Francs og 330 Patacons. De 100 Francs ere indkomne i 4 Napoleonsd'or og 1 Louisd'or, som ere omsatte til	=	=	38 —	2
og de 330 Patacons har Hr. Porth havt den Godhed at indbetale med	660 —	=		
Oplagde Renter af den Sum, Bombebøssen havde indestaaende i Sparecassen	162 —	95		
Renter til afvigte 11 Dec. af Bombebøssens forskjellige Obligationer	223 —	35	25 —	64

Ialt r. S. 1339 Rbd. 70 ß. og S. o. T. 122 Rbd. 54 ß.

I Løbet af October Qvartal har Directionen seet sig istand til at kjøbe Gaarden No. 167 paa Hjørnet af Dybensgaden og Sqvaldergaden, som med Hensyn til dens Beskaffenhed og Beliggenhed er særdeles skikket til Fribolig for de gamle Sømænd, der af Bombebøssen understøttes. Med Hensyn til dette Kjøb, og at man, som en Følge deraf, har maattet omsætte Bombebøssens Capitaler, bliver nu dens

Status.

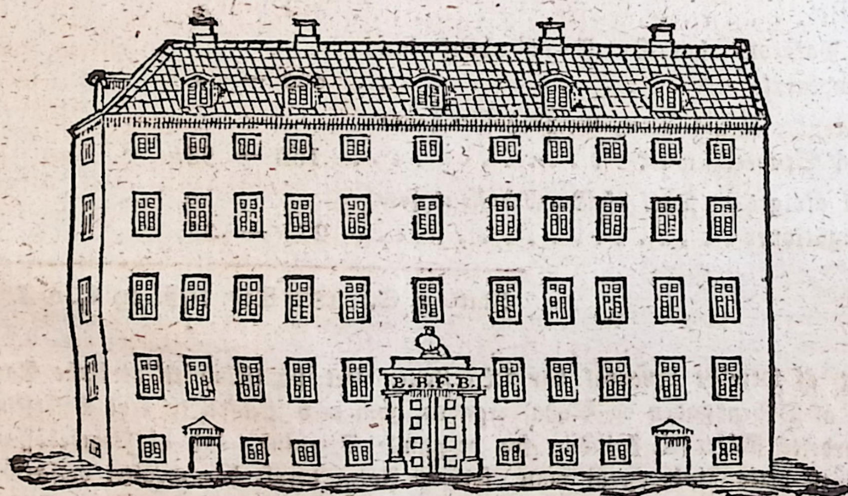
1.	Gaarden No. 167 paa Hjørnet af Dybensgade og Sqvaldergaden, der, efter Kjøbesummen for samme, med Tillæg af den senere indløste Bankheftelse, ansættes til Værdie	rede Sølv	13,000	Rbd.	
2.	Inventarium af Senge, Sengeklæder, Borde m. m.	—	1000	—	
3	Hofraad Meyers Legat, Kongelige Obligationer à 4 pC.	Sølv	2500	—	
4.	Den af Pastor Walther og Hustrue legerede Depositocasse-Obligation, à 4 pC.	—	500	—	
5.	En Kongelig Obligation, à 4 pC.	—	293	—	$39\frac{1}{2}$ ß.
6.	Den af det oeconomiske Velfærds-Selskab skjenkede Capital i Kongel. Obligationer, à 4 pC., til Beløb	—	6225	—	=
7.	En Obligation af Laanet i London, à 5 pC. Bcomk. 1400.				
	Ialt Bcomk. 1400. r. S. og	Sølv	23518	Rbd.	$39\frac{1}{2}$ ß.

Directionen for Bombebøssen i Kjøbenhavn, den 22de Januari 1825.

Sølling. Langberg. Lütken. Schack. L. Larsen.
Duntzfelt. Palme. Rauberg. Arboe. J. C. Møller.

* * * * * *

Maalet er naaet — den gamle trængende Sømand har nu siden 17 Nov. f. A. faaet sin egen faste Bolig. Paa Hjørnet af Sqvalder- og Dybensgade No. 167 der staaer den — og saaledes seer den ud:

Denne Bombebøssens Fribolig indeholder 32 smaae Værelser, hvori ere 22 Kakkelovne og 8 Kjøkkener; desuden har den 2 beboelige Kjeldere. Directeurerne ere alle enige i, at dette Huus er særdeles tjenligt til sin Bestemmelse, formedelst dets Indretninger, og Beliggenheden midt i Staden, hvor man selv kan oftere see ind til Mændene, lige langt fra disses Sjouerpladse: Nyholms og Christianshavns Værfter, og i det Qvarteer af Staden, som fordum kaldtes Skipperboderne, hvor i vore Dage Søfolkene meest vanke og boe, hvor Bygningen altsaa oftere falder dem i Øie og kan glæde deres Sind, og indgyde den unge Sømand en trøstende Udsigt for hans tilkommende Alderdom. Bygningen staaer os i Et og Alt i 13,000 Rbdlr. r. S., som strax ere udbetalte. For det Første leies Halvdelen af Bygningen bort, indtil man tør udvide sig mere.

Man ville nu tillade mig at vedføie mine egne Bemærkninger over dette Qvartal.

Det forrige Qvartal indbragte 500 Rbdlr., jeg haabede at dette skulde blive bedre, og det blev 3 Gange bedre. Saa stort kunde jeg umuligen forestille mig; dog, derfor have vi Hr. Porths og John Wrights Bestræbelser at takke. Alt er kommet fra Øen St. Thomas, skjøndt den ingen Producthandel har; men slet intet fra St. Croix! — maadelig Høst kan vel gjøre noget dertil; men sikkert ogsaa Mangel paa Opmærksomhed for denne Stiftelse, og det baade hos høiere og ringere Vedkommende, skjøndt dog de Søfolk, der hjelpe til at føre Øens Producter til Europa, burde komme i Betragtning hos dens Beboere, efterdi den langt hyppigere Fart til dette Eiland giver Anledning til flere Uheld for danske Søfolk, saavel hvad Climatet, som Søfarten selv angaaer. Et ringe Bidrag fra Enhver vilde allerede udgjøre noget Betydeligt; kun en Kalkun mindre hvert Aar paa deres Bord — ikke mere!

1) Gaven fra St. Thomas, stor 660 Rbd., findes anført i Regnskabet*). Dette er allerede den anden betydelige Gave fra denne Øe.

2) Den lille Bombebøsse farer heldigt med Capit. Rauberg; den er atter i Aar kommen velbeholden tilbage fra Færøerne og Bourdeaux, og har undgaaet alle Stormenes Rædsler. Da vi aabnede den, fandtes, som tilhørende hvad i Regnskabet er anført, følgende Sedler: een, hvorpaa stod: "3 Femfrancsstykker for veloverstandne Farer"; en, med Udskrivt til Capt. Rauberg, hvorpaa var skrevet: "For en heldig Overreise til Færøerne fremsendes Dem herved 5 Rbd., hvilke De ville behage at nedlægge til Bombebøssen for gamle Søfolk; ærbødigst C. Pram-Gad"; og en med de Ord: "Fra Hr. Amtsprovst Hertz paa Færøerne 3 danske Kroner af Christian den Femtes til Bombebøssen."

3) At den røde Bog, der udgjør 300 Sider, nu er fuldskreven med smaae Gaver, som Sømænd frivilligen have givet, saavel i dette Qvartal, som i de foregaaende 5 Aar, — den vidner om, at de i disse slappe Tider for Søfarten have gjort, hvad de formaaede. Den sorte Bog over de Vrangvillige, har i samme Tidsrum kun faaet $1\frac{1}{2}$ Side fuldskrevne.

Hvad de Gamles Underholdning angaaer, saa faae de den ved at arbeide. Søetaten giver, foruden sit anseelige aarlige Pengebidrag, 12 à 16 af dem Arbeide inde paa Holmene. Ingen er ledig. I Frimaaneden kniber det; denne Gang især, da indtil sidste Stund intet var indløbet af Penge eller Fødevarer, naar undtages, at Hr. Ankersmed Lund Juleaften tracterede dem hæderlig; men uventet modtog jeg Juleaften fra Capit. Kristensen, som 2 Gange forhen, ved nogle af sine Venners Understøttelse, har hjulpet paa de Gamle ved Nytaarstid, følgende Skrivelse, med de deri nævnte Levnetsmidler, fra samme Velyndere, som ved passende Sparsommelighed have været tilstrækkelige til deres Underholdning i næsten 3 Uger:

---

*) Deres Navne, som have bidraget hertil, kunne, formedelst Mangel paa Plads, ikke anføres denne Gang; men skulle blive meddeelte i næste Numer af Skilderiet.

"Jeg har i Aar, ligesom i forrige, ved nogle gode Venners Hjelp, sørget for, at de gamle Sømænd i Bombebøssens Fribolig kunde faae en lille Forfriskning i Helligdagene, da de i disse ikke kunne erholde nogen Fortjeneste. Jeg beder derfor Hr. Commandeuren at lade afhente hos mig: 3 Lispd. grønsaltet Flesk, 1 Lispd. Klipfisk, 1 Skjeppe Ærter, 1 Skpe. Gryn, 1 Sæk Kaal og Urter, 1 Rbdlr. til Peber, Salt &c., som af mig er indkjøbt for følgende Bidrag: Brødrene S. 4 Rbdlr., Inspect. S. 2 Rbd., M. 1 Rbd., Selv tillagt 2 Rbd. Desuden har Hr. Lieut. og Bager Müller givet 10 Rugbrød, Bager Jansen endeel Suurbrød, Hørkræmmer Larsen 1 Lispd. Klipfisk og noget Salt, Brødrene S. circa 16 Pd. Skraatobak, Hr. Brøndum 4 Potter Brændevin."

Dertil kommer endnu fra D. 5 Rbd., Bl. Tø. 2 Rbd., K. 1 Rbd., S. 2 Rbd. Paa samme Tid indløb en anonym Skrivelse til mig, med 5 Rbd., som anvendtes til 3 Maaltider à parte i Julen, hvoraf fulgte, at de aldrig før havde levet saa sorgløst og godt paa deres gamle Dage. Brevet lyder saaledes:

"Jeg har i Søen giort et Løfte der Som Vi Kunde holde Skibet for ikke at Synkke Skulde jeg give til gammle Udslidte Søemend en Liden Skierv for at der Ved Nogle faae Kunde bekomme en liden Vederkvegels Som jeg overlader til Comanduren at bestride disse medfølgende 5 Rbd. Sedler til en Passende thid ieg har forsømt og ikke fulbyrdet mit Løfte før en Nu Som burde Værret Sendt før — ærbødigste Tiæner."

Paa Hendes Majest. Dronningens høie Fødselsdag blev vor Snees gode gamle Sømænd anseeligt beværtede for Bombebøssens Regning.

Som enhver af Directeurerne har sine specielle Forretninger ved Stiftelsen, have ogsaa de Herrer Justitsraader Langberg og Schack ved den kjøbte Bygning overtaget sig de Byrder, der paaligge en Huuseier. For den Orden og raske Gang, som er indført i Forretningerne, har jeg mine dygtige Medhjelpere at takke, hvis Arbeider ere betydeligt tiltagne og stedse tiltage med Stiftelsens Fremvæxt, især Hr. Consul Duntzfelts som Bogholder og Casserer, og Hr. Overretsprocurator Palmes som Protocolfører og Correspondent.

Jeg øiner endnu en Gang et stort Qvartal. Havde vi nu kun en Fond til Strandede, hvoraf, desværre, alt for mange hvert Aar melde sig; men den feiler! Sal. Pastor Walther har i sit Testament lagt Grund til den ved sit Legat af 500 Rbdlr.

Til de i Anmærkningerne ved sidste Regnskab omineldte to Vacancer blev af Directionen antaget: Skibs-Seilmager Torgius Gram, 70 Aar gammel, og Baadsmand Hans Fisker, 67 Aar, og bekom et Kammer og hver deres opredte Seng, et Sæt Gangklæder og et lidet Inventarium. For mig vare disse tvende Gamle, som bleve hjulpne for yderlig Trang, især kjerkomne; thi Gram var med mig til China 1774, og er den eneste Mand, der endnu er i Live af 160 Mands Besætning; og Fisker har faret med mig for Baadsmand paa Ostindien fra 1790 til 1797.

Vore to Gange ti Gamle ere, ved at være blevne befriede for Kummer, og ved den gode Pleie, de have, uagtet deres høie Alder, alle sunde og raske.

Fama fortæller, at der fra Minervas Sønner igjen er en Gave i Farvandet, som kommer fra en theologisk Orlogsfærd.

Waterskouts-Contoiret, ved Holmens Canal No. 256, d. 24 Januari 1825.

P. N. Sølling.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Tooogtyvende Aargang. No. 9.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 29 Januari 1825.

Anmodning til en i Amtstue-Beregninger kyndig Mand.

Det er bekjendt, at Hs. Majestæt i de senere Aar allernaadigst har forundt Bøndernes og Proprietairernes Hartkorn ikke ubetydelig Lettelse i Skatterne. I Særdeleshed i Aar skeer det derved, at det er Skatteyderne tilladt, i Afdrag paa Skatterne at levere et vist Qvantum Sæd af hver Tønde Hartkorn, der godtgjøres dem med høiere Priis end den, de kunne erholde paa Torvene.

Det er ogsaa bekjendt, at en Kongelig allernaadigst Forordning udkom 11 September 1822 igjennem det Kongl. danske Cancellie, angaaende Lettelse for Geistligheden i Danmark i Henseende til Udredelsen af de Skatter, der hvile paa de den, som Embeds-Indkomst tillagte Jorder og Tiender m. m.

Ved denne Forordning ophævedes den ved Forordningen af 15 April 1818 paabudne Landskat af Præstegaardsjorderne saavelsom Skatten af de Tiender, hvormed Geistligheden er beneficeret, og til Vederlag for den ved Forordningen af 1 October 1802 paabudne Skat, blev det befalet, at 1 Rbdlr. Sølv skal svares af hver Tønde Præstegaards-Hartkorn.

Derimod blev det ved samme Forordning Præsterne paalagt, uden Godtgjørelse, at svare, saavel af deres Jorder som deres Tiender, de fulde Bankhæftelses-Renter, af hvilke, indtil Forordningens Emanation, de fem Sjettedele liqvideredes i de Kongl. Skatter, som det endnu finder Sted med alle paa det ikke-geistlige Hartkorn hvilende Skatter. Og blev tillige allernaadigst paabuden, at disse fem Sjettedele blive som Skat at erlægge til Hs. Majestæts Casse fra den Tid af, at Nationalbankens Ret til dem er udløben.

Da nu disse Renter stedse maa erlægges i Sølv med deres fulde Beløb, uden at mindste Liqvidation, som for det øvrige skatteydende Hartkorn, maa finde Sted: saa giver man sig herved den Frihed, at anmode en i Amtstue-Beregninger øvet Mand, til Berigtigelse af de temmelig gængse vildfarende Meninger om Geistlig-

hedens Kaar og Klager, i et af de offentlige Blade at fremsætte en sammenlignende Beregning over, hvad Skatterne af et af de for bedre anseete Kald, med den Bønder og Proprietairer tilstaaede Moderation, vilde have været paa nærværende Tid, om Lettelsen ved Forordningen af 11te September 1822 ikke var bleven Geistligheden allernaadigst forundt, og hvad de nu udgjøre efter at de fulde Bankrenter ere den paalagte.

Som Maalestok fremsættes et Kald af følgende Beskaffenhed. Præstegaardens Hartkorn er 10 Tønder, Tiendernes 450. Bankheftelses-Renterne af begge udgjøre omtrent 122 Rbdlr. Sølv. Tiendeskatten betaltes forhen med 24 ß. S. af Tde. Hartkorn. Præstegaardens Assurance-Sum 450 Rbdlr. S.

Det dobbelte Syn.

At Mands List er behænde,
Men Qvindelist uden Ende,
Har gamle salig Vessel sagt;
Og saare Mange har det bragt
Saa vidt, at ogsaa de erkjende,
At Qvindelist er uden Ende.

Hør Læser! hvis Du tænker,
Du Qvindekjønnet krænker,
Naar denne Paradox Du troer,
Jeg i Uskyldighedens Vand mig toer,
Og min Historie fortæller,
Om Du end nok saa meget spræller.

En Bondemand — Du rynker
Jo Panden alt og klynker:
"Hvorfor vel just en Bondemand"?
Ei ei! en Bondemand er dog en Mand,
Der ønske kan, som hver en Anden,
Sig fri for Dit og Dat i Panden.

Den Bonde, som jeg siger,
Fra Konens Side viger
Saa glad en aarle Morgenstund.
Hun laae endnu i Søvnens Blund.
Mens han om Halsen Kluden svøber
En Skeefuld Kjernemælk han søber.

Han havde saa en Vane
(Ak ei han kunde ahne
Det slemme Uheld deraf fød.)
At op hver Morgenstund han brød
Et Qvarteerstid før Solen smilte
Fra vaade Leje, hvor den hvilte.

Lidt sine Been han rørte
Og derpaa Skjæbnen førte
I Sovestuen ham igjen.
Men — da han vender Øjet hen
Til Sengen, hvor hans Mage sover, —
At troe sit eget Syn han neppe vover.

Thi to Par Træskoe stander
For Sengen — fælt han bander
Og Døren strax paa Nakken ta'er.
Vor Ægtemand ei af de Kjække var;
Thi ellers vilde Træskoemanden
Vist mindedes hans Værk i Panden.

Dog deri jeg ham priser,
At Tænderne han viser,

Hver Gang han Konens Aasyn seer;
Men Staklen tør ei driste sig til meer!
Og heri Du ham ei fortænke —!
Hvor tidt maa Du ei Sceptret sænke?

Dog ligegyldig ikke
Den Kone saae de Blikke,
Som Mandens Mine gjorde suur.
Hun hele Morgenstunden var paa Luur,
For gunstig Leilighed at finde
Paa Ærmet Manden Lidt at binde.

Men spildt var hendes Møje,
Thi intet venligt Øje
Den hele Formiddag hun saae.
Hun vidste ei hvor Raad hun skulde faae;
Og dog hun ønsked' i sit Hjerte
At lindre Mandens bittre Smerte.

I Byen var et sandt Orakkel,
Et gammelt fælt Spectakkel,
Som Gunnild ligned' i Peer Paars,
Hvis Reise gik til Staden Aars.
Med andre Ord: en gammel Kjelling,
Hvis Livret var den søde Velling.

Did Konen sig begiver,
Og hende fuldt beskriver
Den Knibe, hvori hun var sat;
Den Gamle tog en Priis og strøg sin Kat,
Og sagde: "nævn mig Træskomanden!"
„"Det vores Jeppe var, hvem anden."„

"Sig — sagde Qvinden atter —
"Erindrer Du, min Datter,
"Hvad nød Din Mand imorges først?"
„"Med Kjærnemælk han slukkede sin Tørst."„

"Godt, godt! gaae Du kun nu tilbage,
"Du Aarsag ei skal faae til Klage."

Vor Kone gik. Den Gamle
Sees efter Krykken famle,
For hen til Bondens Gaard at naae.
Hun heldigviis ham finder ovenpaa.
Paa Taget mener jeg, hvor Vinden
Just havde revet Lidt af Pinden.

"Guds Fred I To deroppe!
"Kan I dog Hullet stoppe
"Som Blæsten rev forgangen Nat?"
„"Pak Jer, I Hex!"„ gjensvarte Manden brat;
„"Vil I mig gjøre Hov'det kruset?
„"Jeg ligger ene her paa Huset."„

"Haha! — er I ei Tvende?
"Troer I mig overende,
"At jeg ei skulde troe mit Syn?
"I har jo samme Mine, samme Bryn.
"To Traade ingenlunde spindes,
"Som mere lig hverandre findes."

„"Hør Qvind! jeg troer I raser?
„"Saa gammel end I fjaser,
„"Fy skam Jer dog, for en Ufærd!
„"Hvor staaer nu to? — nu er jeg nede her."„

For hende Synet at omvende
Steg Manden ned til hende.

Den Gamle langsomt grunder:
"Ja det er intet Under —
"Nu husker jeg det først, min Ven!
"I Dag jeg dobbelt seer igjen;
"Thi Kjærnemælk i fasten Mave
"Hos Mange denne Virkning have."

„"O Himmel! gamle Sidse!
„"Troer ogsaa I tilvisse,
„"At Mælken denne Virkning har?"„
"Det kan I sikkerligen troe, min Faer!
"Thi naar jeg fastende den nyder,
"Et dobbelt Syn mig altid bryder."

Vor Mand løb ind til Konen
Og venlig sød i Tonen
Bad hende om Tilgivelse.
Den kjere Kone maatte næsten lee,
Da hun fik Sidses Konst at høre,
Og glemte ei sig den til Gavn at føre.

P. E. Becker.

Indenlandske Efterretninger.

I Anledning af de Bemærkninger, der læses i Skilderiet No. 5 d. A., angaaende den Iversenske Avis, kan følgende tjene til Berigtigelse.

1) I bemeldte No. 5 hedder det om denne Avis, at "først under Krigen, 1811, da det paalagdes alle politiske Tidender at forsyne sig med Privilegium, fik ogsaa den et Avisprivilegium." — Folk, som ikke kunne skjelne hvad Forskjel der er imellem et Privilegium og en ligefrem Bevilling, kalde denne sidste, i almindelig Talebrug, Privilegium, og en saadan allernaadigst Bevilling er allerede for over 30 Aar siden forundt Hr. Iversens Kone, 19 Aar før 1811 (10de Aug. 1792), der indeholder: "at hun, efter hans Død, ved en duelig Factor og dertil kyndige Folk maa fortsætte det ham tilhørende Bogtrykkerie, samt ligeledes fortsætte den af ham udgivende Fyens Avertissements-Tidende." — som ogsaa siden, efter vor nuværende allernaadigste Konges Regjerings Tiltrædelse, er under 27de Novbr. 1810 allernaadigst confirmeret, tilligemed hans egen; — og anderledes benævnt, end Bevilling, har dek før ingen Avisudgiver i Provindserne været clausuleret, indtil, under Krigen, d. d. 10 Septbr. 1811 tilstilledes alle, som didtil havde udgivet politiske Tidender, en fornyet allernaadigst Bevilling, udtrykkelig benævnt som Privilegium og aldeles gratis; dette foreskriver de Pligter, Udgiverne af politiske Tidender have at iagttage. — Antages nu, at vore Provindsial-Aviser først fra den Tid kunne ansees som privilegerede; saa ere de jo Alle lige gamle, og da har i saa Henseende den ene ikke Fortrin eller Rettigheder for den anden.

2) Forholder det sig ikke saaledes: "at Hedegaard lod sine Skrifter trykke i Kjøbenhavn eller Sorøe"; — det gjorde hans Forlæggere, Pelt og siden ogsaa J. G. Rothe, som fandt det beqvemmest, da de begge boede i Kjøbenhavn; og at Hr. Salomon von Haven lod trykke en Cantate i Hamborg, var vel en Følge af at han havde sendt Manuskriptet til sin lærdere Broder (der den Tid opholdt sig i Hamborg) til Gjennemsyn og Rettelse, som muligen ønskede det trykt under egen Correctur. Denne Broder, navnkundig af sin Reise til Rusland, døde siden som Professor i Sorøe.

Ved en Auction, som holdes d. 7 Febr. i Kirkeværløse Kro, under Kjøbenhavns Amt, over en Deel Skoveffecter, sælges ogsaa endeel omblæst Træ af Eeg, Bøg og Esp i Joenstrupvang, Hareskov og Nørreskov.

Skuepladsen. Mandag (d. 31 Jan.): Floribella.

Forrige Løverdag opførtes paa det Kongl. Theater første Gang Tempelherre-Retten, et romantisk Drama efter Walter Scotts Roman Ivanhoe, af Hr. Lenz (egentlig Kühne, Skuespiller ved det Hamburgske Theater), oversat af Hr. Seminarielærer Boye. — Huset var fuldt, hvortil W. Scotts berømte Navn nok havde bidraget det Meste. Stykket kan, saaledes som

det her er leveret, ikke have kostet sin Forfatter meget Arbeide. Den dialogiserede Form, hvori de skotske Romaner for størstedelen ere forfattede, maa gjøre det let for Enhver, at sammenføie Hovedmomenterne deraf til et Drama. Men desto vanskeligere er det at sammentrænge Forfatterens ypperlige Characteerskildringer saaledes, at de ikke blive til afpillede Beenrader, og at give Hovedtrækkene med faa, men levende, Penselstrøg. Dette har ogsaa været den Klippe, hvorpaa nærværende Forfatter strandede. Som Skuespiller fortrolig med Theatereffecten, har han fremført Alt, hvad der kan befordre denne — lige indtil en Tempelret med dens summum jus — et Baal og to Morianer med brændende Fakler i Haanden, som staae beredte til at tænde det. Ligesaa har han vidst at beholde en Deel af den Skotske livfulde Dialog. Men de fleste Characterer opløse sig her til næsten uigjenkjendelige Figurer, som Billederne i en Laterna magica, der holdes for langt borte fra Væggen. Den, som ikke forud har læst Romanen, kan neppe gjøre sig noget tydeligt Begreb om denne Front de Boeuf, Tempelherre, Eremit ꝛc. De egentlige Grundmotiver vises ikke og Tidsalderen characteriseres alt for svagt. Handlingen begynder med Rebekkas Rov, uden at man, som i Romanen, bliver bekjendt med Anledningen dertil, der udgjør saa skjønt et Partie af W. Scotts Fortælling. Heldigst udført er imidlertid Tempelherren og Rebekka. Handlingen foregaaer syv Hundrede Aar tilbage i Tiden og i et Land, hvor religiøs Fanatisme netop var stegen til det Høieste ved Siden af den umenneskeligste Raahed i Sæder og Tænkemaade. Stykket viser os i det Hele næsten intet andet end nogle ryggesløse Riddersmænd, hvoraf den ene, i Tillid til sin Overmagt, først vil bemægtige sig en uskyldig Piges Hjerte, og siden hendes Haand; en Røver, der vil aftvinge en Mand, som han kalder en Aagerkarl, tusind Pund Sølv, ved at stege ham levende; en Pige, der kunde være en fortræffelig Character, naar kun hendes Dannelse stod i Harmonie med det 12te Aarhundredes Sæder og den Opdragelse, hendes Fader formaaede at give hende, og endelig en Stormester for en Orden, der fælder Domme uden mindste Bevis, ved Si-

den af Baalet, og kun frikjender for den græsseligste Dødsstraf, naar en Ridder vil fægte for den Anklagede og godtgjøre hendes Uskyldighed ved at kjæmpe med en anden Ridder, noget, som i de Dage kaldtes en Gudsret. Hvortil det kan gavne, at opfriske saadanne Afskyeligheder, som enhver Nation, især den brittiske, burde søge at drage et Slør over, har allerede Anmeld. ikke kunnet begribe, da han læste Romanen Ivanhoe, hvis Fortrinlighed iøvrigt ingen mere levende føler end han; men endnu langt mindre begriber han, hvorfor de ere bragte paa den tydske og nu paa den danske Skueplads. Eier Historien ikke Exempler nok paa Stordaad og Høimodighed — behøver den dramatiske Digter just at opsøge dens værste Skyggesider, for at ydmyge Menneskeheden? Overalt, hvad kunne hine raa Riddere, der ere stolte af deres Byrd, uden at kunne læse Skrift, prale med deres Høimodighed, i det de leve af Rov og Plyndring, af deres Ridderære, i det de handle som de vildeste Barbarer, vel interessere en dannet og oplyst Tidsalder? Have vi desuden ikke allerede seet nok af saadanne ridderlige Voldsmænd, saadanne skumle Munke ꝛc., hvortil uophørligen fremføre nye, der ikke ere synderlig forskjellige fra de ældre? Men det er atter et Bevis paa, at vort Old mangler ægte dramatiske Genier. De Fleste, som skrive for Skuepladsen, savne den indere Sands til at tale til Hjertet og tale derfor helst til Øiet, for igjennem dette at kunne bane sig Veien til hiint. Intet Under derfor, at alle mulige Bøddelredskaber og Rædsler bringes paa Skuepladsen, for i det mindste at ryste Sjelen, naar man ikke kan røre den.

I Hall. Lit. Zeit. No. 139 f. A. læses en meget anbefalende Recension over Prof. F. Høegh-Guldbergs Digte over bibelske Emner ꝛc., Kbh. 1823. Rec. siger, at Skriftet hører til de heldigste i dette Slags, som den danske Literatur eier. En særdeles Værdie faae disse Sange derved, at de alle kunne synges efter bekjendte Choralmelodier og at Kammermusicus Kuhlau har lovet at levere nye, lette, til firstemmig Sang, satte Melodier til dem, der beqvemmest lade sig synge.

Blandede Efterretninger.

I Paris gjorde den foreslagne Rentenedsættelse i Fjor et overordentligt Indtryk paa de forskjellige Classer; thi alle, lige fra den Fornemste til den Laveste, hørte til de Paagjeldende. Særdeles opbragt var man i Begyndelsen over Duc-d'Ore-rente, som man kaldte Hr. Villele. Man fandt virkeligen følgende Vers af Boileau at være gaaede i Opfyldelse:

Et ce visage enfin plus pâle qu'un rentier
A l'aspect d'un édit que retranche un quartier.

Og hiint Ansigt var langt blegere end en Renteneer
Ved Synet af en Lov, som kniber et Qvarteer.

— I Edinburgh Review for October—Decbr. 1824 meddeles et Udtog af et udkommet Skrift: "Modern Egypt". Det indeholder interessante Efterretninger om Egyptens tiltagende Cultur i de nyere Tider under den navnkundige Vicekonge Mahomed. Man finder deri tillige et Raisonnement om Quarantainens Unødvendighed og Underretning om hvorledes de 20—30,000 Baller Bomuld, England aarligen henter fra Egypten, Pestens vedvarende Opholdssted, i England enten slet ikke eller dog kun i nogle Havne underkastes en ubetydelig Observations-Quarantaine. Holland synes ogsaa deri at følge Englands Exempel. Et Skib bragte dertil en Ladning Bomuld, indtagen i Alexandria, hvor, som bekjendt, Pesten ofte raser. Skib, Mandskab og Ladning bleve kun lagte i Observations-Quarantaine i 2 Dage.

I München giver en Lieutenant Hebenstreit, formodentlig af Mangel paa anden Beskjeftigelse i denne Freds-, skjøndt just ikke altid fredelige, Tid, sig af med at holde et Slags Phalæner til en regelret Virksomhed. Han lader dem nemlig væve Vadt, og har til den Ende i den engelske Hauge i München indrettet en Sahl med Paaskrift: "Straffeanstalt for skadelige Insecter." I denne Anstalt have ved en egen

Indretning 300 Phalæner, fra 5 til 16 Juni f. A. ikke allene spundet et Stykke Vadt paa 7 Qvadratfod, men og vandtætte Slør, blandt hvilke nogle af en skjøn hvid Farve, gjennemsigtigere end en tynd Isplade. Af dette fine Spind har Lieutenanten ladet forfærdige smaa Luftballoner, der, fyldte med brændbar Luft, stege 200 Fod høit. I eet af samme have Insecterne maattet spinde Figuren af en Krone, og for at bevirke dette, tegnede han den attraaede Figur med Spiritus paa Vævet og de overstrøgne Steder omgive Phalænerne, som vedblive at væve rundt omkring, indtil Tegningen er fremkommen! (Dersom disse Phalæner kunde tale, saa vilde de maaskee sige til Hr. Lieutenant v. Hebenstreit: Hr. Lieutenant! De kalder os skadelige Skabninger — hvoraf veed De da, at vi ere skadelige? Eller troer De overalt, at Naturen har frembragt noget egentligt skadeligt Væsen? eller at den Nytte, vi stifte, ikke langt overstiger den tilfældige Skade, vi tilføje Deres Værter? De vil straffe os for den Virksomhed, Naturen har anviist os — hvormed beviser De Deres Strafferet? — Hvorfor straffer De ikke heller de mange skadelige Væsener, der findes blandt Deres egen Art? De, Hr. Lieutenant, nedlægger i Krig Deres saakaldte Fjender, fordi De siger, at Krig er Deres lovlige Kald? Er da vort Kald, som vi have faaet af Naturen, mindre lovligt? De kan i alt Fald dræbe os, fordi det forekommer Dem, at vi ere skadelige; men langsomt pine os til at spinde Vadt, som ikke hører til vor Forretning, er De ikke berettiget til.)

Efter der Freimüthige beløbe de catholske Capeller i Engelland, hvoraf de fleste bleve byggede for 35 Aar siden, sig nu til 9000, og tæller det catholske Universitet i Stoughourst 500 Disciper. Førend Jesuiternes Ankomst fandtes i Nabolavet deraf kun 10—12 catholske Indbyggere, nu findes der nogle Tusinde. Siden kort Tid ere i den Egn to Capeller opførte, hvoraf hvert kan rumme 2000, men alligevel er i begge ikke Plads nok for de Nyomvendte. I Manchester, Liverpool og Preston bleve 1813 tre Tusinde catholske Børn confirmerede. I Grevskabet Lan-

caster ere de catholske Capeller næsten ligesaa talrige som de protestantiske, og overalt forrette Jesuiter Gudstjenesten. Disse eie i Stinghurst Godser paa 1000 Acres Land og naar de protestantiske Forpagteres Tid er ude, besætte de samme, naar hine vægre sig ved at lade sig omvende, med andre i deres Sted. De have vidst at gjøre en Mængde (?) protestantiske Boghandlere det umueligt, at sælge Bøger mod Catholicismen, medens der i hver stor Stad findes en catholsk Boghandler, der i Overflødighed er forsynet med Bøger imod Protestantismen. De bedste Talere præke uophørligen mod samme.

I Irland har følgende græsselige Exempel paa Fanatismus givet Anledning til en Criminalproces. Ved en Circulaire var Egnens Beboere i en Strækning af adskillige Mile blevne underrettede om, at den høiærværdige J. Croll, romersk-catholsk Præst i Ballymore, vilde d. 9 Juli gjøre et Underværk. Paa den berammede Dag begav han sig til en vis Henrik Neale, der var bleven rørt af Slag, og erklærede, at den Syge var besat af Djævlen. Han sprang adskillige Gange op paa hans Mave, tilraabte de Tilstedeværende, at forene deres Bønner med hans, for at faae den urene Aand til at fare ud af den Døende. En Qvinde faldt derover i Besvimelse, men Præsten sprang ud af Sengen, hvor den Lidende imidlertid opgav Aanden, trampede paa Konen og knækkede hende adskillige Ribbeen. Da den mishandlede Qvinde spyttede Blod, raabte den overtroiske Hob, at den havde seet Fanden fare hende ud af Munden. Derfra begav Fanatikeren sig til en vis Robert Morans Huus og slog hans Kone til hun spyttede Blod og næsten mistede Mælet. Herpaa drog han, ledsaget af 50 Personer, til en Nagelsmed, Thomas Sumot, hvor han lod sig give nogle Forfriskninger, og medens han nød disse hørte han i et Sideværelse et Barn paa 2 til 4 Aar skrige. Han talte paa sin Rosenkrands og fandt at Barnet var besat af Djævlen. Han springer ind i Sengen og bærer sig ad som hos Neale. Barnet raaber Hjelp mig! Hjelp mig! og Faderen træder ind, men holdes med Magt tilbage af den fanatiske Præst. Moderen blev rolig

derved, da de andre Tilstedeværende forsikkrede hende at hendes Barn var besat. Hun understøttede endog den fanatiske Klerk i hans afskyelige Handling, og medens det stakkels Pigebarn laae svømmende i sit Blod i Sengen, hentede hun, efter Præstens Befaling, en Krukke med Eddike og Vand, som han derpaa øste over Barnet, og da Vandet blandede sig med Blodet, raabte hun: O, hvilket Underværk, jeg har forvandlet Vand til Blod! Herpaa skar han med nogle Skaar af den sønderbrudte Krukke Halsen af paa Barnet. Efter dette Mord forbød han Forældrene at berøre Barnet, førend han var kommen tilbage fra Werford, hvor han begav sig hen. Næste Morgen lod Præstens Søster Medlemmerne af Familien vide, at ved hendes Broders Tilbagekomst vilde Barnet være helbredet. — Præsten skal rigtig nok have været affindig, men hvad skal man dømme om dem, der taalte saadanne Galskaber?

Auctionen over det berømte Meermannske Bibliothek i Amsterdam har indbragt 131,000 Gylden.

Siden det femte Aarhundrede har man i Egypten ikke havt nogen Elephant, med Taarn paa Ryggen. Nyligen er ankommen en Saadan, bestemt for Paschaen af Egypten, til Cairo. Den var henved 9 Fod høi, og det Taarn, den bar, omtrent 42 Fod. Det sidste er aldeles af Ibenholt, med massive Sølvsøm, og de forskjellige Etager ere befæstede til hinanden med Beslag af Bronze. Det kan beqvemt rumme 25 Kæmpere, og for Anføreren er et særskilt Værelse med et Vagttaarn.

I London bygges en ny Hænge-Bro af Jerntraad over Themsen, der fra Grundpillerne af skal være 24,000 engelske Alen lang. Skibe paa 200 Td. Drægtighed ville kunne fare under den for fulde Seil. Man troer den vil koste 392,000 Pd., men den vil ogsaa kunne indbringe 43,800 Pd. St., uden at den vil koste mere aarligen at underholde end 2200.

Fortegnelse

over dem, som paa Øen St. Thomas have bidraget til den Capital, der er indsendt til Bombebøssen og anført i sammes Regnskab i Skilderiets forrige Numer.

1. Indsamlet af Hr. Procurator Porth.

Hr. Gen. Krigscommissair Søbøtker 100 Francs i Guld. Patacons fra de Herrer: Kammerjunker Colbiørnsen 8, Capit. og Stadshauptmand S. C. Deville 16, W. P. Furniss 12, C. & L. Lopez Dubec & Comp. 8, John Morrison 8, Hoheb & Cappe 16, Capit. John King 8, Capit. Louis Michel 8, Arve P. Magens 8, C. Sarguy 8, C. G. 8, Contant 8, Dito 4. Ialt 100 Francs i Guld og 120 Patacons.

2. Indsamlet af Hr. John Wright.

Patacons fra de Herrer: J. G. Vatable 16, G. Michaux 16, Phœnix Phifer 4, Peter James 4, Cornelius de Wendt 2, Contant 24, Dito 10, Joseph Romney 4, J. C. Friborg 8, A. A. French 4, James Dorsett 20, William Tapshire 8, J. W. Sesmann 4, Peter G. Vessuup 16, Michael Christian 4, G. Coucheville 8, A. Coucheville 4, Albino Domingo 8, Valentin Ricardo 6, J. Lacrooz Zoon 4, A. Frederick 4, John Wright 32. Ialt 210 Patacons.

Rettelse. I No. 7, P. 105, Lin. 2 og 9, istedetfor: Schiellerup læs: Fiellerop.

Kjøbenhavns Børs, d. 28 Januari, 1825.

Cours. Hamb. 2 M. 217, a vista 220. Spec. 222. — Specier solgtes til 13 Rbmk. 5 ß. Disconto 5 pC. — 4 pC. Kongelige Obligationer (uden Renter) 91½ a 92. Nationalbank-Oblig. (af Laanet 4 Febr. 1820, ud. Renter) 101¼ a 101½ Rbdlr. r. S. ell. 112½ Rbdlr. Sedl. pr. 100 r. S. Hamborger Laan af 1819: 3000 Bcomk. 99½ a 99¾. Dito 4000 Bcomk. 99½. — 6 pC. norske Obligationer ved Hambro & Søn 106. — Norske Speciessedl. pr. 10 Specier 16½ a 16⅝. — Svenske Sedler 52½. — Asiatiske Actier = .

Til S. T. Frue Justitsraadinde A. Thorlacius,

i Anledning af hendes Søns S. T. Herr Assessor i Lands-Over- samt Hof- og Stadsretten Christian Ludvig Thorlacius's Død (38 Aar gammel) den 19 Januar 1825.

Fromme Moder! Ak! din Søn er ikke meer!
Midt i Kampen er det ædle Hjerte brustet!
Taaren i dit Øje staaer, men dog jeg seer
At til Sorgens Strid du er med Taalmod rustet.

Hvor min Barm da vorder tung og veemodspændt,
Naar jeg seer den tause, Gud hengivne Jammer!
Mange bittre Suk jeg har den Elskte sendt:
Ak men Sukket naaer ei Dødens stille Kammer.

Trofast var han Gud og Fædrelandet huld,
Landets Ædle sørge ved den sorte Baare;
Tro som Søn og Mand: og det er meer end Guld
Glimrer paa hans Grav hans Moders, Huustroes Taare!

Saaret er dit Bryst af Kummers hvasse Tjørn;
Men du har jo Lægedom for al din Smerte;
Alt, hvad elskeligt og høit hos Støvets Børn,
Gjemmer jo dit milde, englerene Hjerte.

Trøst du faaer af Mange, som du trøstet har,
Trøst i Fromhed, som var fast i dine Tanker,
Trøst i Troens Kors, som liflig Frugt dig bar,
Trøst ved Kiærlighedens Ild og Haabets Anker.

Ja! jeg veed det! den Fortrøstning giør dig stærk,
At forklaret du ham seer paa hine Steder,
Og du ærer fromt og ydmygt Herrens Værk,
Selv naar det nedbryder dine bedste Glæder.

Men jeg priser Gud, at mine Øine saae
Klart i dig et Mønster paa en Dannequinde.
O! tilad mig at med Haabets Grønt jeg maae,
Denne Sørgekrands omkring din Isse binde.

Kjøbenhavn, d. 23 Januar 1825.

G.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kiøbenhavn.

Toogtyvende Aargang. No. 10.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 1 Februar 1825.

Et lidet Gienmæle, i Anledning af: Bemærkninger til Stykket i Skilderiet No. 3, Postvæsenet angaaende.

Uagtet Anmelderen ingenlunde agter at indlade sig i en Pennekrig, som han, ved den inhumane Maade, som slig Feide sædvanlig føres paa i vore Dage, høilig afskyer, saa er der dog Adskilligt i Bemærkningerne til Stykket i Skilderiet No. 3, om Postvæsenet, der byder ham at fremsætte endnu et Par Ord til nærmere Prøvelse.

Hvad Indsenderen paastaaer som afgjort, at Postvæsenet er een af de offentlige Indretninger, der oftest angribes, synes Erfaringen ikke at bekræfte, med mindre Angrebene maa være hemmelige og private; men var det endogsaa Tilfældet, vilde det ikke være at undres over ved et saa aldeles practisk Anliggende; thi hertil behøves ikke den dybe Indsigt, som Indsenderen lader til at antage, at der udfordres til at have en fornuftig og velgrundet Mening om samme, da det er en Sag, som den sunde Menneskeforstand saa let kan gjennemskue.

Naar Indsenderen siger: "Forf. finder Portoen ikke at være for høi o. s. v." saa bedes kun enhver Fordomsfri at være uleiliget med, at gjennemlæse Stykket i Skilderiet No. 3, og det vil snart vise sig, hvad der er Sandhed i dette Tilfælde.

For at betragte en Gjenstand i det rette Lys, gjør man bedst i, at vælge sig en rigtig Standpunct, som ei maa forrykkes; thi ellers viser Gjenstanden sig anderledes for os end den skulde, og saaledes var her enkelte Postindretninger og Følgen af dem det, man ønskede rigtig at beskue; men Inds. synes at have forrykket Standpunctet, og lader til at mene, at vi mere skulle betragte Postvæsenet i Danmark som en Forsørgelsesanstalt end som en Postindretning. Denne Anskuelse kan Anm. ingenlunde dele med ham, og endnu mindre hvad der vel skal resultere heraf, at man med Hensyn til de Velgjerninger, som mange Trængende nyde af Postpensionscassen, ikke skulde tillade sig, at frem-

sætte offentlig, hvad der ved Postvæsenet kunde antages for Misforstaaelse og Misbrug, hvilke Sidste kunne være meget trykkende for saare Mange; var det rigtigt, saa maatte det af samme Grund ikke være tilladeligt at skrive offentlig om Classelotteriets Anliggender, da, som bekjendt, Opfostringshuset bestaaer ved dets 12 Procent Rabat, og det saa meget mindre, som Enhver kan, om han vil, lade være at spille i Classelotteriet; men at correspondere hører undertiden til de helligste Pligter.

Indsenderens Mening om Rettighed til at give Attest med Embedsbreve er meget fornærmelig for alle Embedsmænd, der ere sig bevidst, aldrig at have besveget det Offentlige, og aldrig at ville besvige det, og idet det i denne Forbindelse hedder, at "der strengt og nøie bør afspæles", saa anseer Anm. sig forsaavidt for lykkelig, at han hverken skal opsøge eller nedramme Pælene; thi her kunde man let staae Fare for at træde Moraliteten vel nær, og opofre den Agtelse, man skylder Medborgere, for at sikre sig imod et — maaskee indbildt — pecuniair Tab. Hvad Indf. siger om Attester i Almindelighed, behøver Anm. ikke at hæve, da det høist Anstødelige deri er let at finde; skulle vi forkaste Alt hvad der kan gjøres Misbrug af i denne Verden, hvad beholde vi da tilbage, at bygge vor Tro og vort Haab paa? Af det Helligste er der gjort de største og skjændigste Misbrug!

Indf. tager ikke Feil i, at Anm. boer paa Landet; men han har fordrejet hans Udsagn, naar han tillægger ham, at have omtalt "den Mængde Breve, der ankomme til mange Sogne", og deraf har taget Anledning til at erklære hans

Paastand for urigtig; hvad han derimod har sagt om enkelt Sogn paa Landet i Danmark, kan sikkert, hvis Generalpostdirectionen ønsker det, oplyses, og maaskee stadfæstes ved mere end 20 Aars Erfaring. Hvad Landsoldaternes Correspondence angaaer, lader Indf. til at ansee en Bonde for halvt et Menneske og halvt et Trældyr, der ikke kan føle nogen Slags høiere Trang. Romanagtigt kan vel neppe det kaldes, som er særdeles naturligt, og hvorom man med Grund kan ønske, at det maatte være ganske almindeligt, om det end sjeldent finder Sted, og hertil regner Anm., at Bønderfolk, der have en Søn i Kongens Tjeneste, jevnlig kunde skrive til ham og jevnlig faae Brev fra ham; thi hvad der kan knytte Baandet mellem Forældre og Børn fastere, er altid noget Ønskeligt; jo bedre Sønner og Døttre et Land har, des troere Borgere og desbedre Undersaatter har det sikkert ogsaa.

Besynderligt nok er det, at Indf. ganske forbigaaer at tale om det, som især er bleven moveret, nemlig: den tilsyneladende Misforstaaelse af Generalpostdirectionens Bekjendtgjørelse af 1820, og de Misbrug, som deraf have reist sig i Henseende til Udleveringsgebyhrene, fornemmelig for Folk, der boe paa Landet, hvis Correspondence desuden — hvilket er oplyst — er forbunden med saa megen Besværlighed og Bekostning; i dets Sted gaaer han den kortere Vei, ved at erklære samtlige Paastande for — "lige ugrundede."

Til Slutning vil Anm. tilføie: for at skrive paa en passende og værdig Maade om en Materie, bør man holde sig til Sagen og drøfte

den med muligste Grundighed, i en sindig Tone og paa en human Maade; thi dette alene fører til Sandhed, der burde være Endemaalet for alle Undersøgelser; Inds. vilde derfor, efter hans Formening, have gjort vel i, om han havde afholdt sig fra det forhadte Sideblik til "det almindelige Fattigvæsen med dets altfor store Indtægter", og den derved dragne Paralel.

Studerede og ustuderede, latinske og danske Jurister.

Fordum har man altid i daglig Tale kaldet de Retsstuderende, som ikke havde taget Examen philosophicum, danske Jurister, til Forskjel paa dem, der forhen havde taget hiin Examen og siden den anordnede latinsk-juridiske Examen, og sædvanligen hedte latinske Jurister. Begge Benævnelser vare i sig selv saa ubestemte, at man, naar man udenlands talte om en dansk Jurist, saae sig nødsaget til at give en nøjere Forklaring over Udtrykket, da en Udlænding neppe kunde begribe, at der i Danmark gaves andre end danske Jurister, og mindst at der gaves latinske Jurister. I Almindelighed kalder en dansk Jurist sig Examinatus juris, til Forskjel paa en latinsk, som hedder Candidatus juris, skjøndt Forskjellen mellem Examinatus og Candidatus dog i Grunden ikke kan være her synderlig stor.

I nyere Tider har man i de offentlige Bekjendtgjørelser angaaende hver Examens Udfald kaldet de danske Jurister ustuderede Jurister. Dette Udtryk er endnu mere forvirrende end dansk Jurist. Jurist betegner, som bekjendt, en Retsstuderende, Retskyndig, Retslærd, Retslærer. Ingen kan være Jurist, uden i det mindste at have studeret Jura, og en ustuderet Jurist med Characteer af Beqvem, er et ubegribeligt Væsen, thi, ikke uden at studere, kan han have gjort sig beqvem til en saadan Characteer. Vist nok skal Prædicatet "ustuderet" her ene sigte til Juristen, at han ikke har taget de to Examina som Student, men saa maatte der bruges et ganske andet Udtryk end ustuderet Jurist. Man kunde f. Ex. sige simpel Jurist, men ustuderet er deels et modsigende, deels et i menig Mands Øine alt for ringe Tanker opvækkende Begreb om den saakaldte Jurists juridiske Studium.

Man synes i de forhen nævnte Bekjendtgjørelser at have villet trække en Grændselinie mellem en latinsk og dansk Jurist, ved at kalde den første Candidat og den sidste Person. Men gaaer man tilbage til begge Ords oprindelige Bemærkelse, saa finder man, at de passe paa begge lige godt. Hos Romerne kaldtes Candidatus den, der anholdt om en Hædersplads, fordi den Attraaende altid havde en fortrinlig hvid Toga paa, og hvorefter enhver, der attraaede noget, hedte Candidatus. Persona betegner oprindeligen en Maske og da Skuespillerne i Almindelighed bare Masker, kaldtes enhver Rolle, som hvert Menneske spiller i Verden, Person. Nu er det uimodsigeligt, at en dansk Jurist, ligesaafuldt som en latinsk, attraaer et Embed eller en Plads, og at begge spille eller gjerne ville spille en Rolle, altsaa passer Candidat og Person paa begge; ja selv en Feuerbach eller Weber ere Candidater, forsaavidt de attraae højere Embeder, og Personer, forsaavidt de ville spille en Rolle.

Indenlandske Efterretninger.

Hans Majestæt Kongens høie Fødselsdag høitideligholdtes i samtlige Underviisningsanstalter for Underofficierer og Spillemænd, samt i de Børneskoler, der ere under Bestyrelse af Directionen for Garnisons-Skolevæsenet, ved et godt Middagsmaaltid, ifølge Hans Majestæts allerhøieste Befaling.

168 Voxne og 221 Børn deeltoge i denne Fest.

Reen Taknemmelighed, saavel for denne Naade som for de mange andre store Velgjerninger, Monarkens Mildhed lader see mod denne Classe af hans Undersaatter, udtrykkedes i det hjerteligste Udraab: "Længe leve Kongen!", som Indbegrebet af enhver tro Undersaats Ønsker.

Et af de skjønneste Malerier, som den Kongelige Malerjesamling i Kjøbenhavn eier, er Jonas, der præker for Ninivitterne, af Salvator Rosa. Det har forhen prydet Frederiksborg Slotskirke, men blev i nyere Tider ophængt paa Konstkamret. Kongen betalte det med 8000 Rdlr., hvilket Mesterens Qvittering, som endnu bevares, udviser. Af Lady Morgans Life and Times of Salvator Rosa, Lond. 1824 sees nu, at Kongen bestilte dette Malerie hos Konstneren, da denne opholdt sig i Rom, hvor han var dragen hen til fra Florenz og hvor han havde valgt sin Bopæl paa Monte Pincio, i et Huus, der laae mellem Claude Lorrains og Nicholas Poussins. Ogsaa Kong Ludvig den Fjortende bestilte paa samme Tid hos Konstneren et Bataillestykke, som endnu sees i det Pariser Museum. Man seer af den Sum, han fik for Jonas, at han vidste at lade sig betale for sit Arbeid. Han lod sig heller aldrig noget afprutte. Men imidlertid kunde han ogsaa vise sig uegennyttig ved visse Leiligheder. Saaledes sendte ham engang Connetable Colonne en Pung med Guld for eet af hans skjønneste Landskaber, han havde modtaget. Konstneren sendte igjen Prindsen et andet Maleri som Foræring — hvilket Prindsen betalte med en anden Pung. En anden Forære ring og en anden Pung fulgte, og denne Kamp mellem Høimodighed og Gavmildhed vedblev, indtil Prindsen, som kom tilkort i denne ædle Kamp, sendte Salvator to Punge med den Forsikkring, at han maatte indrømme ham Kamppladsen. Iøvrigt bør det her bemærkes, at det nok neppe kan have været, som i adskillige danske Skrifter anføres, Christian den Fjerde, men Frederik den Tredie, der bestilte hiint Malerie hos S. Rosa; thi Lady Morgan nævner Aaret 1662, som ikke længe efter hans Tilbagekomst til Rom, og Christian den Fjerde døde allerede 1648.

I en Recension over Biskop Münters Afhandling om en nylig blandt Ruinerne af Carthago opdaget Punisk Gravskrift, Kbh. 1824, indført i Heidelberger Jahrbücher, Maj f. A., hedder det: Sjællands flittige og for de Lærde stedse sørgende Biskop har atter foræret os et Stykke af hans uudtømmelige Oldtidsskat. Gravstenen blev fundet i Aaret 1823, og Tegningen deraf har Generalconsul Falbe tilsendt Forfatteren. Til Slutningen hedder det: "Ikke uden glædelig kan Anmeldelsen af en Commentationis de monumentis Phoenicio-punicis literatis, som Læreren i det østerlandske Sprog, Adjunct Lindberg, agter snart at udgive, være os".

Skuepladsen. Tirsdag (d. 1 Febr.): Bagtalelsens Skole, og en Entree. — Onsdag (istedetfor Fredagen d. 28de Jan.): Tempelherre-Retten. — Torsdag: Christian den Fjerdes Dom. — Fredag: Floribella. — Løverdag: Hagbarth og Signe.

Blandede Efterretninger.

Tonekonstens Virkning.

Seer De Kong Friedrich den Anden af Preussen, efter den Hubertsburger Fred, ind-

sluttet i sin Garnisonskirke, sidde ganske allene, høre Grauns Te Deum laudamus, ved Salvum fac populum nedbukke aldeles det allerede nedbøiede Hoved og folde Hænderne? Er det vel hos en Character som hans et blot flygtigt Indfald af Bevægelse; men har det maaskee ikke været af varigt Gavn for Tusinde? — Seer De Kong Georg den Første af Engelland umiddelbart efter at have hørt Händels Te Deum laudamus, til den Utrechtske Freds Festligholdelse, rystet træde ind i sit Cabinet og undertegne en almindelig Amnestie for mange i den endte Strid Compromitterede, hvilken han endnu Aftenen i Forveien undslog sig for? — Seer De Kong Georg den Tredie i Westminsterabbedie ved Opførelsen af Messias i Anledning af Händels Mindefest, i Halleluja, ved de Ord: "Han regjerer fra nu af og i Evighed, Kongers Konge, Herrers Herre!" falde paa Knæ og med ham de Tusinde Tilhørere, og alle ligge der for Gud, indtil selv den sidste Tone af denne uforgængelige Lovsang er forsvunden? (F. Rochlitz i "Für Freunde der Tonkunst", T. I, 1824.).

Calcutta.

Will. Huggins skildrer i sine Sketches in India &c. 1824, Calcutta som een af de barokeste Stæder i Verden. Den hvide Stad kan man kalde Palladsernes Stad; Husene ere opførte i en moderne, tildeels stor, Stiil, alle af Steen og overstrøgne med en Composition, som bliver steenhaard, saa at det Hele kun synes opført af een Steen. Tagene ere flade, det Hele omgivet med en Veranda eller med en Søilerække indfattet Gang, og grønne Jalousier indtage Vinduernes Plads. Intet ligner det Indtryk, som en med saadanne Huse besat Gade gjør. Adskillige store Pladser pryde Staden, hvoriblandt Tank square er den prægtigste. Men saa skjøn den hvide Stad er, saa meget afstikker mod samme Peltah eller den sorte Stad. Denne har kun Leer-, Bambus- eller Tørvshytter, hvori den yderste Smudsighed findes og en ubeskrivelig Mængde Mennesker lever sammentrængt. Aarligen forøges denne Menneskemasse endnu meget ved Landboere fra Omegnen, hvilke, naar deres Landhytter sættes under Vand ved Ganges's og dens Armes Oversvømmelse, flytte ind i Staden og da dobbelt, ja trefold formere samme. Det er derfor høist vanskeligt, at bestemme denne Stads Folkemængde, og naar en brittisk Folketælling for Aaret 1823 angiver det for 178,000, saa er deri kun indbefattet den Folkemængde, som til sædvanlige Tider befinder sig i begge Stæder, men ikke de vidtløftige Forstæder og hvad der ligger udenfor Calcuttas District, og med samme kan Calcutta altid indbefatte 600,000 til 800,000 Mennesker. Frygteligt er Skuespillet af en i denne sorte Stad udbrydende Ildebrand, endskjøndt den aldrig er af de Følger, som i Constantinopel, fordi her er brittisk Politie og brittiske Brandanstalter. Af den hvide Stads Forskjønnelse har især Marquis Wellesley erhvervet sig store Fortjenester; Regjeringspalladset er opført af ham; det er en Bygning, som udholder en Sammenligning med de fleste Kongeborge, men som ogsaa har kostet 1 Mill. Pd. Sterling. Et lignende Pallads var man i Begreb med at opføre i Barrakpur, da det ostindiske Compagnie tilbagekaldte den pragtelskende Statholder og nu har Lady Hasting kjøbt de Materialer, der havdes, til sig og bygt deraf et prægtigt Orangeriehuus. Naar Heden er stærkest, er den hvide Stad næsten som uddød; alle rige Indbyggere forlade den og flygte til den en halv Miil derfra liggende Hauge Reach, et langt kjøligere Opholdsted, der, omgivet af høje Trægrupper og Lunde, og vandet af den skjønne Flod, ligner et sandt Paradis. Her har det ostindiske Compagnie sin berømte ostindiske Hauge. — Britten lever vel i Calcutta efter engelske Skikke, men imidlertid har dog det saa væsentlig forskjellige Clima gjort en Afvigelse heri nødvendig. Et rosværdigt Træk hos alle Britter, der nedsætte sig i Ostindien, er deres Gjæstfrihed; de leve her indtil de have opnaaet en vis Velstand, med Luxus, holde meget Selskab og et prægtigt Bord, hvorved de meest udsøgte Retter, de fineste europæiske Vine ikke maa mangle. Det er almindeligt, at enhver Mand holder sig en indisk Concubine; men da han unødigen lader sin Formue gaae over til unaturlige Børn, saa rækker han sædvanligen i Mellemalderen et brittisk Fruentimmer Haanden, uden derved at see paa per-

sonlige Yndigheder, paa Formue eller andre Egenskaber, og engelske Fruentimmer, der ikke kunne blive gifte i deres Fædreneland, reise i dette Haab til Calcutta, hvor de sjeldent blive skuffede i deres Forventning. Brittiske Piger vare ellers en meget søgt Vare. Men dette har i nyere Tider meget forandret sig, og mangen Britte finder det nu mere passende for sin Interesse og sine huuslige Forhold, at tage en elskværdig og rig Indianerinde til Ægtemage. Dog, derved binder Britten sig alt mere og mere til Hinduerne og giver en *Mellemrace* Tilværelse, som maaskee med Tiden kan blive farlig for Moderlandet.

Lord Caledon, Gouverneur over Cap-Colonien, udsendte engang, under Dr. Cowan og Capitain Donavon, en Expedition, hvis nærmeste Formaal var en Forbindelse mellem Colonien og de portugisiske Besiddelser ved Østkysterne; men man har siden ikke erfaret, hvor den er bleven af. J. Burchell, Esq., lod sig det for nogle Aar siden, paa hans Reise i det Indere af Sydafrica, være magtpaaliggende, at faae at vide, hvad man i Buthuanas eller Batschapins Land meente om denne Expeditions Skjebne, men Alt hvad han kunde erfare var, hvad allerede Campbell havde hørt, at hine Reisende vare blevne dræbte i Wanketsernes eller Nuakketsirnes Land, men Burchell beviser næsten uimodsigeligt, at dette Foregivende var opdigtet og af Batschapins blot gjentaget og udgivet for Sandhed, for at gjøre Nuakkatsi forhadte hos Engellænderne.

Af "Betragtninger over Hittebørn i Europa's vigtigste Stater", forelæste i det franske Academie den 11 August 1823, sees, at Tallet af Hittebørn i disse Stater var: i Rom 1000 eller 1200 i Aaret 1810; i London 6000 i Aaret 1760; i Frankrig 135,500 mod Slutningen af Aaret 1821, og naar de Døde og de af Forældrene tilbagetagne Børn fradrages, 9,410. Forholdet af Hittebørnene imod Fødslerne i Almindelighed var: i Paris i Aaret 1820 som 23 mod 100; men deri regnes de Hittebørn, som ere bragte

fra Provindserne og hvis Tal er omtrent en Ottendedeel af det Hele. I Henseende til hele Riget var Forholdet i Aaret 1821 som 1 mod 28 eller 3½ mod 100. Forfatteren omtaler de forskjellige Hittebørns Hospitaler. Hos Romerne gaves allerede eet under Constantin 331, og i Frankrig under Carl den Store. Guido, Greve af Montpellier, gav en Deel af sin Formue i saadant Øiemed. Under Innocent den Tredie bleve i Rom 600 Børn samlede i Conservatoriet la Ruota. I Florenz blev stiftet et prægtigt Hospital og opført af Cellini 1316. I Frankrig tillod Carl den Syvende endnu ikke 1445 at modtage i Helligaandshospitalet de Børn, der fandtes i Staden eller om Natten henlagdes paa Gaderne. 1553 paalagde Parlamentet i Paris Godseierne den Forpligtelse, at føde og opdrage de Børn, der henlagdes indenfor deres Værneting. Lyon havde i det 16de Aarhundrede et Hospital for Hittebørn; men i Paris gjorde man intet Eftertrykkeligt for dem førend henimod 1638. Imidlertid havde St. Vincent de Paule indført de barmhjertige Søstere, som fra den Tid af sørgede for et større eller mindre Antal af hine Ulykkelige; siden i et Huus i Faubourg og St. Victor, derpaa i Bicêtre o. s. v. I Engelland opfordrede Addison allerede 1713 forgjeves til at indrette lignende Stiftelser; det første blev stiftet efter en Begjering fra en Kjøbmand ved Navn Coram; Maleren Hogarth prydede det med adskillige Malerier. Førend Joseph den Anden fandtes intet saadant Hospital i Wien, og det i Hamburg er ikke ældre end fra 1795; det i Stockholm er stiftet af Frimurerne; i Berlin gives ogsaa eet, og Catharine den Anden og efter hende Paul den Første stiftede en Fødsels- og Pleiestiftelse i St. Petersborg og Moscau. — Mærkeligt er det, at Forfatteren aldeles ikke omtaler den herlige Fødselsstiftelse i Kjøbenhavn.

Under Califen Alhakem blomstrede Literaturen og Poesien i Spanien. Han selv var en saa lidenskabelig Ven af Lærdom, at han fra alle Kanter af det arabiske Rige lod sammenbringe de kostbareste Værker over Digtekonst, Veltalenhed, Historie og Geographie, og opstille

i sit Pallads Meruan. Alle disse Værker vare omhyggeligen ordnede efter Fagene, og i Fortegnelsen over samme, der bestod af 44 Bind, vare deres Forfatteres Navne, Herkomst, Fødsels- og Dødsaar nøje anmærket. Eet af de anseeligste Academier var i Huset hos Ahmed ben Said, Alfaqui i Toledo. Forsamlingssahlen var behængt med kostbare Tæpper og varmedes ved en midt i Sahlen staaende høi Støtte, der blev fyldt med gloende Kul. Kalifen lod forfærdige en Optegnelse paa alle Stæder i hans Rige, og efter samme fandtes da i Spanien 6 store Stæder og Sæder for Militairdistricter, 80 Stæder af stærk Befolkning, 300 af tredie Rang. Antallet af Flekker, Landsbyer, Slotte og Meierier var saa stort, at det District, der vandes af Guadalquivir, allene indbefattede 12000. Cordova skal den Gang have havt 200,000 Huse, 600 Moscheer, 50 Hospitaler, 80 offentlige Skoler og 900 offentlige Bade. Statsindtægterne beløb aarligen sig til 12 Mill. Guld-Mitcaler. Bjergværkerne dreves med Iver, ligesaa Jord- og Haugedyrkningen. Enhver pleiede at tilbringe en Deel af den skjønne Aarstid paa Landet. Spanien blomstrede herligen i Velstand og Fred. Alhakem lod i alle Provindser istandsætte Moscheer og anlægge Herberger, Landeveie, Broer og Vandledninger; han elskede Digtekonst og var selv en fortræffelig Digter. Han døde 366 Aar af H. eller 1167 efter Chr. F. Hvo der vil sammenligne Spaniens Tilstand under Araberne med dets nuværende Forfatning, vil finde mange interessante Oplysninger i det ypperlige Værk: Geschichte der Herrschaft der Mauren in Spanien, nach arabischen Hand- und Denkschriften dargestellt v. Don Joseph Anton-Conde, hvoraf 1ste Bind er udkommet 1824.

I Engelland blev der for ikke længe siden anmeldt en europæisk Revue, som skulde udgives paa Engelsk, Fransk, Italiensk og Tydsk. Paa engelsk er det første Hefte nu udkommet under Titel af: The European Review, or mind and its productions, in Britain, France, Italy, Germany &c., by association of their literary men, Edinbourgh, 1824, 146 p. gr. 8. Blandt

Medarbeiderne nævnes for det tydske Drama Müllner, for tydsk Historie Prof. F. C. Schlosser, og for dansk-norsk Literatur Heiberg.

Grev F. L. von Stolberg ligger begraven i Klosteret Stockkemptens Kirkegaard i Grevskabet Ravensburg. Paa hans Gravsteen læses: Her hviler F. L. Greve af Stolberg, født d. 7 Mai 1750, død d. 5 Dec. 1819. Han efterlod tre Børn. I Længsel, Haab og Kjerlighed venter efter tredive Aars lykkeligste Ægteskab hans ham overlevende Enke Gjenforeningen. Joh. 3, 16. — Med Føie kunde man her spørge: hvorfor nævnes blot hans Dødssted og ikke hans Fødselssted? — Han var, efter Worms Lexicon født i Kjøbenhavn; efter hans Biograph i Zeitgenossen (1821) i Bramstedt i Holsteen, og efter Anmeldelsen af hans Død i tydske Tidender 1819, i Hamburg. Hvorfor svæver der en saadan Taage over hans Fødselssted?

Den hellige Elisabeths Gravmæle i St. Elisabeths Kirke i Marburg blev, som bekjendt, i Aaret 1810, under den Kgl. vestphalske Regjering, ført til Cassel. Rygtet, som ansloq dets Værdie til 3 Mill. Thaler, de mange Gemmer af græsk, romersk og orientalsk Arbeide, en Mængde kostbare Perler, hidrørende fra Oldtiden, de 824 Ædelstene, 59 Perlemorsplader, de to meget store og en Mængde mindre Perler, som det virkeligen indbefattede, og vare af en høi Alderdom, vare sikkert Hovedaarsagen til denne Forflyttelse. Gravmælet kom vel siden tilbage igjen til Marburg, men berøvet sit Metal og sine Klenodier. Dog, selv i sin plyndrede Tilstand, beholder Værket og det skjønne Arbeid paa de forgyldte og af Sølv forfærdigede Figurer og de mange fortræffelige Gemmer og Kameer, som ere levnede det, endnu et meget betydeligt Værd for hver Ven og Kjender af Oldkonst. En fortræffelig Beskrivelse over Kirken og Gravmælet med Afbildninger findes i Die Vorzeit, ein Taschenbuch für 1824.

Champollions Opdagelse af de phoeniciske Hieroglypher er meget oplysende for Ægyptens

Oldsager. Han har, ved at anvende dem paa visse Mindesmærker i Philæ, Ombos, Theben, Esn., Dendare og Dyrekredsen fra begge de sidste Stæder, fundet paa Alle adskillige græske og romerske Herskeres Navne, hvoraf han slutter, at adskillige af disse Bygninger, navnligen de med Dyrekredsene, uden Tvivl høre til det romerske Herredømmes Tid. Paa denne Maade lode sig alle Mindesmærker, der ere opstaaede efter det persiske Indfald under Cambyses, forklare og classificere; endskjøndt de talløse hieroglyphiske Indskrifter ikke destomindre blive uforklarede, saa kunde dog hiin Opdagelse ogsaa i den Henseende lede til bedre Oplysning.

Den i Marts f. A. i Calcutta afdøde lærde Bentley skal i et under hans Bestyrelse trykt Værk paa det klareste have bevist, at den Tidspunkt, de ældste Stjernekigere anvise Skabelsen stemmer overeens med Syndflodens; at det første Skridt til at hæve Stjernekundskaben formedelst Jagttagelser, til en Videnskab, havde fundet Sted 1426 Aar før Christi Fødsel, og at de uhyre Tidsrum, hvori Hinduerne nu inddele deres Verdenshistorie, først ere blevne opfundne i det 6te Aarhundrede, for at beskjæmme den christelige Religion, som den Gang begyndte at gjøre stor Fremgang i Landet. Ogsaa skal han have fundet, at Dyrekredsen i Denderah, som adskillige Forfattere have tillagt en Alder af 15,000 Aar, ikke er andet end en hieroglyphisk Fremstilling af Calenderen for det 708de Aar fra Roms Opbyggelse.

Een af de meest udvalgte Samlinger af ægyptiske Oldsager, er den, som for ikke længe siden den berømte Caillaud har bragt fra Ægypten til Paris. Den bestaaer af 400 Stykker, som alle ere meget godt vedligeholdte. De komme for det meste fra Theben, men ogsaa fra den øvre Deel af Nubien.

Da en Bonde i Langen-Bielau, i Schlesien, i Maj Maaned f. A. vilde grave en Gjødningskule, stødte han paa en lang snever Kiste, hvori fandtes en Mængde Been, Dele af et menneskeligt Beenrad. For henved 15 Aar siden opgravede man omtrent 15 Alen fra dette Sted Beenradet af et Menneske i en lignende Kiste. Man har derom forskjellige Formodninger. Nogle troe, at i Trediveaarskrigen, da deels Wallensteinske, deels svenske, og engang ogsaa danske Tropper laae i Langen-Bielau (thi man har fundet der ved Pløining alle Slags Mynter med den danske Konge Christian den Fjerdes Billed), maaskee i Fægtningen faldne Officerer, til Udmærkelse fra de Gemene, ere blevne jordede her i Casser, i Form af Liigkister. Andre fortælle, at en vis Straus for en Tid siden skal have boet i Nærheden af disse Begravelsessteder, hos hvem engang to østerrigske Viinhandlere, der ogsaa, ligesom han, handlede med Bomuld, havde forespurgt sig om en Kammerad, men som man siden aldrig hørte noget mere til. Hans fortrolige Tjenestekarl havde paa Dødssengen yttret, at en stor Forseelse betyngede hans Samvittighed, men at en høi Eed bandt hans Tunge.

Kjøbenhavns Børs, d. 1 Februari, 1825.

Cours. Hamb. 2 M. 215, a vista 218. Spec. 220. — Specier folgtes til 13 Rbmk. $3\frac{1}{2}$ ß. Disconto 5 pC. — 4 pC. Kongelige Obligationer (uden Renter) $91\frac{3}{4}$ a $91\frac{3}{4}$. Nationalbank-Oblig. (af Laanet 4 Febr. 1820, ud. Renter) $101\frac{1}{2}$ a $101\frac{3}{4}$ Rbdlr. r. S. ell. Rbdlr. Sedl. pr. 100 r. S. Hamborger Laan af 1819: 3000 Bcomk. $99\frac{3}{4}$. Dito 4000 Bcomk. $99\frac{1}{2}$. — 6 pC. norske Obligationer ved Hambro & Søn $105\frac{3}{4}$ a 106. — Norske Speciessedler pr. 10 Specier $16\frac{1}{2}$. — Svenske Sedler 52. — Asiatiske Actier = .

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere. I Følge Kgl. allernaadigst Tilladelse, forsendes det med Brevposterne, og kan bestilles paa alle Postcontoirer. Her i Staden modtages Subskriptionen hos Bogtrykker Höecke, i store Helliggeiststrædet No. 144. Enkelte Numere overlades ikke.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Toogtyvende Aargang. No. 11.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 5 Februar 1825.

Major

Johan Arnold von Schultz,

af H. H. Prinds Christians Regiment.

(1773 — 1825 — 52)

Hvo føres hist til Fredens stille Bo,
Mens Smertens dybe Vemodstoner klage?
Var det en Olding, segnende til Ro,
Nedbøiet — træt af Livets mange Dage?

O, nei! — det var en Gut fra Norges Fjeld:
Rank, kraftfuld, Granen liig paa Dovres Tinde;
Hans Øie lued' Mod og Kraft og Held,
Hans Hjerte maatte alle Hjerter vinde.

Meer tro hans Haandtryk var, end røden Guld:
Hvem han det gav han aldrig sveeg i Nøden;
Trods Stormands Naade — Rigdoms usle Muld,
Han fulgte Ret og Sandhed indtil Døden.

Som Franklands Ridder, uden Frygt og Meen,
Hans Sværd var viet Fædreland og Ære;
Naar Tiden knuser Løgnens Marmorsteen,
Skal end hans Minni Frelstes Hjerte være.

Nys stod han saa, med Manddoms Ørneblik,
Og skued' roligt Tidens vilde Bølge;
Da rakte Nornen ham en Malurtdrik,
Og bød ham Smerten i sit Indre dølge.

Som Ormen gnaver Blomstens skjulte Rod,
Og suger Purpursmilet fra dens Kinder;
Saa suged' stille Sorg hans Hjerteblod,
Og snart de visned', Livets blaae Kjærminder.

Dog — Held ham! han har naaet Fredens Havn;
Han skuer salig Hjemmets Morgenrøde!
Her slynger Æren Laurbær om hans
Navn;
Hist juble Himlens Engle ham imøde!

Blok Tøxen.

Svar til Gjenmælets Forfatter i Skilderiet No. 10, Postvæsenet betræffende.

Da jeg i Skilderiet No. 6 nedskrev mine Bemærkninger til Deres Afhandling om Postvæsenet i samme Blad No. 3, havde jeg intet mindre end Polemik for Øie; jeg ønskede at overtyde Dem om det Feilagtige i Deres Anskuelser og at forelægge Almeenheden et Grundrids af Postindtradernes velgjørende Anvendelse, der tilfulde maa forsone Enhver, der finder Portoen for høi; at De har læst hvad jeg skrev, troer jeg, men forstaaet mig har De ikke kunnet, eller ikke villet; tvertimod gaaer De i Deres Gjenmæle i No. 10 af Veien for Hovedgjenstanden, og holder Dem til Biting, uagtet De selv tiraader det Modsatte. De nøder mig paa den Maade til at besvare Deres uvæsentlige Ankeposter, og lade det øvrige staae mindre belyst, end jeg havde ønsket.

Jeg sagde: "Af de i Staten bestaaende offentlige Indretninger er der ingen, der oftere angribes end Postvæsenet" — og det siger jeg endnu, uagtet De ligefrem benægter det, med Tilføiende, at Angrebene maaskee ere private; nei de ere offentlige, ligesaa offentlige, som hvad De og jeg skrive i Skilderiet; dette simple Factum forudsatte jeg at være Dem bekjendt, da i Kjøbenhavn enhver Ølkjeldergjæst vil vide at tale derom, og adskillige af vore Blade kunne, om fornødent gjøres, bevidne dette. De private Angreb ere alt for hermanbremenske, til at der paa dem kan tages noget Hensyn; thi hvo troer sig ikke istand til at kunne regjere Stater, skjøndt de ikke engang ere Herrer i deres eget Huus; derfor ere Yttringer som min Hr. Mod-

standers "for at bedømme det danske Postvæsen behøves ikke dyb Indsigt, men kun sund Menneskeforstand" — langtfra ikke sjeldne, thi hvo vil ikke troe at have sund Forstand, og dog erfarer man daglig, at dette er heel problematisk og vel nok saa sjeldent, som Sølvet var i sin Tid.

Jeg sagde: "Forf. finder ikke Portoen at være for høi" — Man efterSee Skilderiet No. 3, hvor De, paa Grund af dens Anvendelse, intet finder derimod at anføre. Dette vil De nu fragaae, i det De forkaster den Godgjørenhedsanstalt, der er forbundet med Postvæsenet. Dette heel snurrige Argument har jeg alt forhen et Par Gange hørt af gamle Capitalister og Pebersvende, som for sig og Sine vidste sig sikkre for ikke at komme til at nyde Fordele heraf. Velan da! fremkom med et udførligt Forslag til en ny Organisation af Postvæsenet, hvorved det ene bliver dette, og Portoen vil da aldrig kunne blive mere end det Halve, af hvad den nu er; men De foreslaae da tillige, hvorledes de flere Hundredetusinde Rigsbankdaler, Pensionscassen aarlig udbetaler, bedst kan reparteres paa samtlige Communer, saaledes at de hermed forbundne Udgifter til en særskilt Administration ei forhøjer Afgiften til det Dobbelte. Deres Fortolkning af Generalpostdirectionens "indtil videre" kan ikke andet end bringe mig Beaumarchais's "Egennytten vil altid have et eget Standpunct" i Erindring. Dette "indtil videre" vil antyde, naar Handelen oplever og Postindtraderne, som en Følge heraf, vorder større og de Hjelpsøgendes Antal mindre, da vil Postcassen see sig istand til at aftræde Sportlerne, og selv paa en passende Maade lønne

samtlige Over- og Underpostbetjente; dog ei efter en saa glubsk Maalestok, som den, eet af vore Blade vil have gjort anvendelig for Landsbyepræsterne, ved at foreslaae for selv den ringeste af disse — 1200 Rbd. Sølv i aarlig fast Løn; et interessant Bidrag til denne Classe af Geistlighedens Prætensioner.

En oplyst Regjering vil vist aldrig formene Nogen Ret til at skrive om offentlige Indretninger, og beklageligt er det, at denne skjønne Rettighed endnu ikke har baaret saa herlige Frugter: Lottoriers Afskaffelse, i hvis alt ødelæggende Fjed Fattigvæsenet maa udøse Hjelp til mange paa den Vei forarmede og fortvivlede Ulykkelige.

Min Forsikkring om Misbrug af Attest-Rettighed synes De at ville ignorere som Hjernespind, uagtet de ikke faa Paagjeldende i Virkeligheden herfor har maattet bøde Betydeligt. Dog kan dette ingenlunde være en Fornærmelse mod dem, som efter Pligt have brugt deres Embedssegl. Mere fornærmelig er den Skygge, De vil paakaste Postbetjenternes Redelighed, naar De i det Foregaaende taler om Leilighed til at lucrere og Vilkaarlighed i Portobestemmelsen.

Min forhen yttrede Paastand "at til intet Sogn i Danmark afgaaer med Postbefordring saa mange Breve, som til de mindre Kjøbstæder, vedbliver jeg endnu, og da jeg herom fuldelig er overtydet, vil jeg raade Dem, hos den altid beredvillige Generalpostdirection at søge end ydberligere Oplysning desangaaende. Uventet og overraskende er mig den Slutning, De har ud-

fundet af mit Svar, at jeg skulde mene, Landsoldaten kun halvt at være et Menneske, fordi jeg paastod, at han kun skriver faa Breve; vel er jeg tilbøjelig til at troe, at han og Almuen i Almindelighed ikke staaer saa høit paa Culturens Trin, som Mange ville indbilde en Tidsalder, der i flere Henseender gaaer tilbage, og at det med Soldaten heri ikke er saa rigtig bevendt, maa De jo selv give Medhold, i det De fortæller, at han som oftest ikke kan læse sit Navn paa de udhængte Postkarter — og dog vil De af ham gjøre en flittig Correspondent. Endelig tilkjendegiver De Deres store Forundring over at jeg ikke skal have berørt Deres fornemste Paastand "Erlæggelsen af Gebyhrerne til Postmesterne i Kjøbstæderne" — jeg maa derfor bede Dem om, endnu engang at læse hiint Stykke, og sært skulde det være, om De ikke kom til det Endemaal, som De saa høiligen har kjert. Jeg sagde: "Postmesterne have med de dem tilstaaede Rettigheder kun saa meget, som behøves til et simpelt, nogenlunde sorgfrit Liv" — denne min Anskuelse af Sagen udtaler sig ligeledes i et af vore offentlige Blade af en competent Stemme, der forøvrigt foreslaaer, at tillægge Gebyhrerne Portoen — dog, kommer det ikke ud paa Eet, hvad Navn man giver det, da det er notorisk, at de ei ganske kunne bortfalde; jeg kan følgelig ikke, fra det Synspunct jeg betragter Postvæsenet, som den nyttigste og følgerigste Indretning i Staten, gaae ind i Deres Ideer, der gaae ud paa, at tilintetgjøre et saa skjønt Værk; mod Misbrug kan man betrygge sig, og i ethvert Tilfælde skaffe sig Fyldestgjørelse, om Nogen — hvorpaa ei haves Exempler — saa aldeles skulde forglemme sin Pligt og sit ei ubetydelige Ansvar. Deres

hjertelige Udbrud af Glæde over, ikke at være blandt dem, der skulle bestemme, hvo der skal være Attestberettiget, synes intet Begreb at have om Vigtigheden af et saa hæderligt Hverv, der i Bevidstheden om, at have handlet efter Samvittighed, see sig lønnede i den høie Tillid, der overgav dem dette Arbeide, og ledede dem ved dets Udførelse, — hvor alle smaaelige Hverdagshensyn maae træde tilside, skjøndt det vel stundom kan have sine store Ubehageligheder. Særdeles ilde optager De mig mine Yttringer om det almindelige Fattigvæsen, som De endogsaa behager at tillægge Prædicat af "hadelige", skjøndt jeg intet saadant er mig bevidst; jeg veed for Øieblikket intet bedre Brug at gjøre af dette Prædicat, end at lade det retournere til Dem og hefte sig til Deres Yttringer om Postvæsenet. At Fattigvæsenet har meget betydelige Indkomster, sees af dets Regnskaber; at der med disse kunne stiftes stor Nytte, omtvivler jeg ikke. Kun sagde jeg, at Postpensionscassen stiftede mere Nytte, da den veldædigen skaffer betydelig og varig Hjelp til Mennesker, hvis Trang er dobbelt følelig, da disse stundom i en høi Alder, uskikkede til Arbeider, der forskaffe Livets Ophold, pludseligen see sig fra Velstand henførte i de virkelig Trængendes Tal. Dog, udførlig her at udvikle dette, er ikke min Hensigt og ei Sagen vedkommende; men skulde De fremdeles finde Dem forpligtet til nøiere Drøftning heraf, skal jeg ikke udeblive.

Den indbyrdes Underviisning.

Indbyrdes Underviisnings Venner ville mindes, at denne Sags Fremgang i 1823 havde

været saa betydelig, at der, den 31te December 1823, fandtes i Danmark:

1) Skoler, i hvilke indbyrdes Underviisning var indført i nederste Classe . . . . 244.

2) og saadanne, i hvilke den kunde ventes indført i 1824 . . . . 263.

i Alt, som havde erklæret sig for denne almeennyttige Sag: . . . . 507 Skoler.

Man begyndte saaledes Aaret 1824 med det bedste Haab, og man tillod sig at troe, at ved Enden af Aaret 4—500 vilde have indført indbyrdes Underviisning, og maaskee 100 eller 200 flere endvidere vilde have erklæret sig for den.

Udfaldet har langt oversteget Forventningen. Der var i Danmark den 31 December 1824:

1) Skoler, i hvilke indbyrdes Underviisning var indført i nederste Classe . . . . 602. (og rimeligen end nogle flere, da Meddelelse fra eet af de 42 Amtsprovstier og Provstier mangler.)

2) og saadanne, i hvilke den ventes indført i Løbet af 1825 . . . . 414. (og rimeligen end nogle flere, da Meddelelse som anført fra eet af de 42 Amtsprovstier og Provstier mangler.)

det er: over 1000 danske Skoler, der have erklæret sig for indbyrdes Underviisning.

Ved dette herlige Udfald frembyde sig endnu to meget glædelige Anskuelser:

den ene: at de 1000 Skoler befindes i 530 Pastorater. Altsaa har over Halvdelen af de Geistlige i de dansktalende Provindser (de have

lidet over 1000 Pastorater) erklæret sig for indbyrdes Underviisning;

den anden: medens af de 500 Skoler, der 31 December 1823 havde erklæret sig for Sagen, kun den mindre Halvdeel (244) virkeligen havde den i Gang, saaes den 31 December 1824 den større Halvdeel (602) af de 1000 Skoler, der da havde erklæret sig for den, virkeligen at have indført den indbyrdes Underviisning.

Alt som denne interessante Sag mere kjendes, vinder den flere og flere Yndere og Befordrere. Vidnesbyrdene om den, fra de Skoler, i hvilke den i længere Tid har været i Gang, blive klarere og utvetydigere, Dommene fastere og bestemtere. Sagens Modstandere trække sig tilbage, de bedre af dem gaae over til den almeennyttige Læremaades Parti; ja, endeel af dem, endog nogle heftige, ere blevne nidkjære Befordrere og troe Venner af dette gavnende Foretagende.

Hans Majestæt Kongen, der saa faderligen beskytter hvert nyttigt Foretagende, skyldes fremfor Alt denne overordentlige Fremgang i 1824, Fremgang, der med Hensyn til Landets Størrelse er maaskee eneste i sit Slags. Selv har vor eiegode Konge opmuntret til Indførelsen; befordret den ved allernaadigst at forsyne 364 fattige Skoler med Tabeller; hævet Misforstaaelse og Fordom ved Rescriptet af 16 Mai 1824, der bestemmer ½ Times Religionsunderviisning dagligen efter gammel Fremgangsmaade inden at indbyrdes Underviisning begynder; gjort den til een af Hovedgjenstandene ved den seminaristiske Dannelse ved Resolution af 8 October 1824; belønnet og hædret mange af de Mænd, der arbeide med Kjærlighed for denne Sag, hvortil fornemmeligen bør regnes det allernaadigste Rescript af 9 December 1824, hvorved særdeles Tilfredshed tilkjendegives den værdige og høifortjente Olding Hs. Excellence Hr. Geheimeconferentsraad Classen, samt Embedsmændene i Aarhuus Amt og paa Falster; Selv værdiget at antage Sig de flere hundrede kjøbenhavnske Børn med Skolealder, der aldeles ingen Skolegang havde, saaledes, at de dog nu rimeligen efterhaanden komme til Underviisning; med flere ligesaa vise og hensigtsrette, som naadige Skridt til denne almeennyttige Sags Fremme, hvorved imidlertid end altid:

1) indbyrdes Underviisnings Indførelse kun er tilladt, ei befalet; og

2) strengt overholdes, at indbyrdes Underviisning ene anvendes paa Elementerne.

Anm. I Slutningen af denne, eller i Begyndelsen af næste Maaned, vil den anden Generalrapport om indbyrdes Underviisning udkomme, i hvilken, Skole for Skole, enhver af disse 1000 Skoler, m. m. vil blive anført nøiagtigt.

---

* * *

I det høist lærerige Skrift "Brasilien, geschildert vom Ritter von Schäffer, Altona 1824", læses og følgende saare interessante Betragtninger.

Det er en almindeligen vedkjendt Grundsætning, at i den Tid, vi leve, beroer en Stats Held paa Statscrediten, som paa sin paalideligste Støtte. Intet hjælper saaledes til at regjere som Penge, som bare, indløselige Fonds; i Mangel af samme staaer Fristaten, saavelsom det

meest uindskrænkede Monarchi, trods nok saa stort et Fladerum og nok saa betydelig en Befolkning, paa de svageste Fødder. Finanzuordener hidledede Frankriges Revolution, bragte Familien Wasa ned af den svenske Throne; ved Finanzuorden ere Riger, der forhen gave Jorden Love, komne ligesom til Tiggerstaven. Som nu Ingen kan blive en dygtig Chemiker, der ei i et Apothek vedbørligen har gjort sig bekjendt med de practiske Haandgreb og har der udlært, saaledes maa og hver Finanzier være Kjøbmand fra Grunden af; thi den saakaldte Finanzvidenskab er ingen Videnskab, men en Kunst, den nemlig at kunne behjælpe sig med Penge og i visse Henseender skaffe dem; den er et Slags fornuftig Guldmagerkunst; og kun i de Lande, f. Ex. i Storbrittanien, de forenede nordamericanske Fristater, hvor den er practiskviis dreven til denne Høide, gjør den Nytte. Undtages Lægekunsten, gives der vel ingen menneskelig Viden, hvorover der er skrevet mere Vaas, end over Finanzvidenskaben. Den har optaarnet sig et Labyrinth af Theorier, der næsten alle, satte i Udøvelse, ere blevne de europæiske Stater en Fordærvelse. Den, der med sundt Øie overskuer dette Labyrinth, Den, der paa Barneviis lader sig oplære af erfarne Kjøbmænd, som have Deel i Verdenshandelen og forstaae dens Gang, han faaer visse simple Grundsætninger klart ind, ved hvilke en Stats, eller et Riges Finanz- og Handels-Tilstand ikke blot indsees, men og paa en hensigtspassende og heldig Maade bedres. Disse Grundsætninger ere saa simple, og den deraf flydende Fremfærd saa let, at man mindes Fortællingen om Columbus og hans Æg.

Hvad betyder nu — Penge? Det er det første, nødvendige Spørgsmaal, denne Undersøgelse leder til. Penge ere ikke møntet, eller umøntet Behold af ædle Metaller, men den Mulighed, at kunne i Øieblikket og paa alle Steder forskaffe sig disse, der blot ere en Vare, som alle andre Varer forresten. En Skat i Kisten er nu for Finanzer intet Andet, end en død Capital. Statscredit er og bliver Hovedsagen. Men denne Statscredit bestaaer ikke blot i Troen paa en Stats Evne til at kunne betale; nei! og-

saa i Tilliden til at den i Nødsfald kan hjælpe en anden. Statscrediten er aldeles ikke væsenligen forskjellig fra en Verdenskjøbmands Credit. Ikke den Stat — eller den Privatmand — har Credit, om hvis Evne til at kunne betale man er overtydet, men den Stat, hvor man, hvis det Tilfælde indtraf, kan bringe et Laan tilveie, eller der kan concurrere med til et Laan. Ikke det Land, der har mange kostbare Vare at udføre, men det Land, der forstaaer at gjøre de største Pengeomsætninger, har den meest anseelige Indflydelse paa Verdenshandelen og bemægtede tidt sig samme udelukkende; hvilket eengang Venedig og Genua — næsten kun to Stæder — og endeligen det lille Holland har beviist, dette Land, der ikke blot førte Verdenshandelen to hele Aarhundreder næsten ene, men endog steeg til en saadan Statsmagt, at snart det samtlige Europa blev skatskyldigt til det. De egenlige Capitalister (monied men) i hele Verden, det vil sige de høist agtbare Mænd, der virkeligen besidde Credit i Ordets nys opgivne Mening, de ere nu Statscreditens Støtter, og dem er det, hvis Tillid en Stat, der vil komme frem i Verden, maa vedligeholde sig. Vilkaarlighed og Bedrageri ere dem lige forhadte; og, da de have Venner hele Verden over og allevegne modtages med aabne Arme (man tænke blot paa den gamle Schimmelmanns Modtagelse i Danmark!), ogsaa have allevegne et Fædreland, fordi det allevegne gaaer dem vel, saa vandre de let ud med Alt, hvad de eie; og Vee den Stat, med hvilken de ei ville have at skaffe! Søger en Kjøbmand Credit hos en saadan Matador, slaaer han ærligen sine Bøger op og siger: "see her, min Høistærede! saaledes staae mine Ting. Kræves det, kan jeg igjen tjene; hjælp mig blot nu!" Den Stat, der vil forhverve sig disse Mænds Agtelse og Fortrolighed — hvorpaa Alt beroer — maa bære sig ligeledes ad. Dens Finanzer maae under streng Control ligge offenligen tilskue, som det i America overalt er Skik, og hele Finanzbestyrelsen maa ligge udenfor Statsmagtens Omkreds; den maa være Statsmagtens Støtte men ikke samme underlagt. Fatter nu, som i England, Capitalisten Tiltro til en saadan Stat, saa har Staten Credit og kan gjøre Jertegn. Der gi-

ves desaarsag ingen fordærveligere Fordom, end den Tanke, at hine Rige maae være Undersaatter af en Stat, saa at de nødes til at rykke ud med Penge, saa at de kunne tvinges. De ere frie Verdensborgere, dem man maa tilbyde fordeelagtige Leiligheder til at sætte deres Capitaler i Virksomhed; da vise de sig endog kaknemmelige. Saaledes fremmes Statsvellet ved Frihed og Redelighed, og her, som i mange andre Tilfælde, er Intet visere, end at ville regjere saa lidt muligt. Man lade Pengeomsætningen nyde saa stor Frihed tænkes kan, bryde sig ei derom, at ædle Metaller gaae ud af Landet! Hvor Intet gaaer ud, kommer og Intet ind. Har man bemægtet sig Capitalisternes Tillid, er med Statscrediten ogsaa Statspapirernes Credit frelst; selve Statsgjelden er da — hvilket med god Føie paastodes af en stor Statsmand i de forenede Stater i Nordamerica — en Statsvelsignelse; og det vil sagtens synes mangen en tydsk * Finanzier ubegribeligt. Derfor er en tillukt Handelsstat et Non plus ultra af Sludder, da al heldbringende Pengeomsætning maa omkredse den hele Jord, og den Stat, der har sand Credit, forstaae at gjøre samme gjeldende paa alle Torvepladser i den hele cultiverede Verden. Ligesom Guld og Sølv ere, efter høiere Handelsbestuelser, intet Andet end Varer, saaledes staae alle Varer i et bestemt Forhold til et Lands Pengeomsætning, i det de kun for saavidt ere Noget, som de kunne gjøres til Penge. Et Pakhuus, fyldt med Varer, Ingen vil kjøbe, er egenligen talet endnu ufordeelagtigere, end et tomt, i det Varerne i hiint koste Pakhuusleie og maaskee bedærves. At bringe søgte Varer tiltorvs er Kjøbmandens sande Kunst. Det Land har altsaa kun en Skat i sine Varer, der ejer søgte Varer. Det er derfor en gammel, ofte sagt, men visseligen sand Lære, at Omsætningen af Varer maa, som Omsætningen af

* End da hos os, hvor alle Stænder og alle Medlemmer i alle Stænder forstaae sig bedre paa Finanzbestyrelsen, end paa deres eget Fag? Hvor Mange gives der iblandt os, som ei dagligen pølse Noget af sig ogsaa i dette Stykke?

Penge, gjøres saa fri muligt, da ellers Kjøbmanden ikke er istand til, at affende og lade komme søgte Varer. Ved fri Handel kan han gavne Staten og forhjælpe samme til Hvad den maatte behøve. Da opstaaer ei den ulykkelige Opposition imellem Kjøbmandsverdenen og Staten, der var en Hovedaarsag til, at Napoleon blev forhadt og gik sin Undergang imode. Desto værre vedvarer endnu denne Opposition i mange af Europas Lande, hvor tunge Toldafgifter trykke Handelsforretningerne og ere forbundne med Misbrug, der volde Kjøbmanden daglig Ærgrelse og bevæge ham til Forholdsregler, der ere under hans Værdighed. Statscredit er den ene sande Statsskat. Roligen lade Regenten Capitalerne være i deres Eieres Hænder; de yde Staten dem gjerne, naar denne opfylder punctligen og samvittighedsfuldt sine paatagne Forpligtelser, og Statscrediten virker fordeelagtigt tilbage paa deres Privatcredit. Den sande Statsskat bestaaer langtfra ikke i et med døde Klenodier spækket Skatkammer — i Storbrittaniens Treasury gives kun Papirer, gode —; men i fyldte Arsenaler, Overflødighed af velforsynet Skyts og, hos en Sømagt, en slagfærdig Marine, for, om endog blot et Algier gjør sig udtilbeens, at være rede til en eftertrykkelig Revselse. Statscreditten skaffer Penge til Krig; og paa den Maade staaer en saadan Magt hvert Dieblik virkeligen rustet og selvstændig frem og frygter ei en heel Verden i Vaaben. Med Hensyn til hine Krigsfornødenheder hedder det medrette: "Kjøb itide! saa har Du i Nødens Tid"; og forstørstedelen ere de og af den Beskaffenhed, at de ei bedærves ved at ligge længe. Ogsaa lyde de hemmelige Efterretninger, som hver den Magt, der har et Anfald isinde, pleier forud at indhente sig, slet ikke opmuntrende fra et saadant Land, kunne maaskee og i mangt et Tilfælde afholde fra Tanken om et Anfald. Saaledes leve et Lands Finanzer og Handel i den inderligste Fælledsvirken; uden levende Handel staaer det sig — i det mindste i de store Stater — slet med Finanzerne; og, hvor disse ere i Uorden, kan aldrig Handel trives.

Meddeelt.

Naar det i en saakaldet Berigtigelse, indført i Skilderiet No. 9, antages: at i Provindserne ingen Avisudgiver har havt Bevilling under Benævnelse af Privilegium, før det under Krigen i Aaret 1811 alle politiske Tidender tildeelte nye Privilegium, da maatte det tillades, at berigtige hiin Berigtigelse med denne faktiske Kjendsgjerning:

at den af Hs. Majestæt Kong Frederik den Sjette allerhøist egenhændig underskrevne Confirmation for S. Hempel og Hustrue efter hans Død, til at fremholde Fyens Stifts Adressecontoir og Bogtrykkerie, af Dato den 27 Novbr. 1810, udtrykkelig benævnes:

"Privilegiums Konfirmation"

ligesom og den af S. Hempel udgivne Avis, i hiint senere forandrede Privilegium af 1811, er tituleret:

"Fyens Stifts Kongelige allene privilegerede Adresse-Avis og Avertissements-Tidende.

Da altsaa Præmissen er falsk, maa den paa samme opførte Slutning om Provindsial-Aviserne:

"saa ere de jo Alle lige gamle"

følgelig ogsaa bortfalde som aldeles urigtig.

Blandede Efterretninger.

I en Bedømmelse over Karl Blums Kleine Bühnenspiele i Jen. Liter. Zeit., hedder det i Anledning af Farcen der Langweilige: "Holbergs meget talende Barbeer kjeder ligeledes de øvrige Personer i Lystspillet, men morer dog Tilskuerne; her kjeder den Kjedsommelige baade Theaterfigurerne og Publicum, ja Stykket skulde egentligen hedde de Kjedsommelige.

Daarehuset i Genf er opfyldt med Afsindige, der have mistet Forstanden ved religiøs Fanatismus, og adskillige af dem have ombragt sig selv. For ikke længe siden styrtede en ung Mand, fanatiseret ved en Qvindes (Convertitindes) Præken sig i Vandet, og undgik kun ved et Vidunder Døden.

I Østerrige har en Mand faaet Patent paa den Opfindelse, formedelst en flydende Substants at forfærdige Papirsegl af alle muelige Slags Papir, som, dyppede i Vand, kunne indsuge deraf den til deres Brug fornødne Qvantitet og skulle have Fortrin for Oblater.

I Engelland haves nu Dampmaskiner, hvoraf hver dagligen forfærdiger og spinder saa megen Jerntraad, som udkræves til at omringe hele Jordkloden to Gange. — De nye Væverstole (Pover-looms) forfærdige i hvert Minut et Stykke Klæde af 27 engelske Alens Længde, og dagligen et Stykke af over 15 engelske Mile i Længde.

Bublayes Kalkuleermaskine er een af den menneskelige Aands herligste Opfindelser. Denne Regnemaskines forskjellige Dele ere sammensatte af 30,000 Tal, og den er saa fuldkommen, at selv naar en Feil indløber, samme strax kan mærkes og berigtiges.

Skuepladsen. Mandag (d. 7 Febr.) Tempelherre-Retten.

Kjøbenhavns Børs, d. 4 Februari, 1825.
Cours. Hamb. 2 M. 215, a 15 217. Spec. 220. — Specier solgtes til 13 Rbmk 3½ ß. Disconto 5 pC. — 4 pC. Kongelige Obligationer (uden Renter) 91 a 91½ Nationalbank-Oblig. (af Laanet 4de Febr. 1820, uden Renter) Rbdlr. r. S ell. Rbdlr. Sedl. pr. 100 r. S. Hamborger Laan af 1819: 3000 Bcomk. 99½. Dito 4000 Bromk. 99. — 6 pC. norske Obligationer ved Hambro & Søn 105½ a 106. — Norske Speciessedler pr. 10 Specier 16½. — Svenske Sedler 52. — Asiatiske Actier = .

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Toogtyvende Aargang. No. 12.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 8 Februar 1825.

Om gudelige Forsamlinger.

Det er almindelig bekiendt, at der, paa den senere Tid, hist og her i Fyen, yttrer sig hos Almuen Hang til gudelige Forsamlinger udenfor Kirken, samt at adskillige Præster have klaget derover til den verdslige Øvrighed, og derved bragt Endeel af deres Sognefolk under Tiltale for Retten. Det har altid været mig en sørgelig Tanke, at Saadant skulde finde Sted, men ret levende blev Sorgen, og dybt følde jeg mit Kald til at tale Samvittighedens og Kiærlighedens Sag, da jeg nyelig læste en Doms-Act over endeel Personer i Ellinge Sogn, der ikke vare beskyldte for mindste Uskikkelighed, men havde tvertimod, tildeels af Præsten, deres Anklager, de ærefuldeste Vidnesbyrd. Disse Mennesker havde nogle Gange, paa den roligste og ærbarste Maade, forsamlet sig til fælles Opbyggelse, da der, paa Klage fra Præsten, udgik et Politie-Forbud derimod, men da de, vel ikke uden Føie, meende, det kun grundede sig paa Forsømmelse af de ved Forordningen af 1741 befalede Regler, henvendte de sig til Præsten, og udbad sig hans Nærværelse. Om han virkelig styrkede dem i deres Forsæt og lovede selv at komme i deres Forsamling, som de paastaae, tør Retten ikke afgjøre, da der mangler gyldigt Beviis, men den finder det dog ganske rimeligt, at han, ved tvetydige Ord, kan have givet dem Anledning til at troe noget Saadant. Ikke desmindre blev de, der forsamlede sig, tiltalte, og da det kun gjaldt om Overtrædelsen af et Politi-Forbud, troede Retten ei at burde anstille nogen Undersøgelse om den virkelige Beskaffenhed af de holdte Andagts-Øvelser, men holdt sig, desuagtet, berettiget til at erklære de Tiltalte for Tilhængere af den fanatiske Kierteminde-Sect o. s. v.

Hvorvidt nu denne Adfærd af Præsten og af Retten er lovlig, maae de høiere Retter, for hvilke Sagen svæver, afgiøre, og jeg vil undertrykke enhver Anmærkning, der herved paatrænger sig, for ikke, maaskee, ved min Personlighed at skade den Sag, hvis Talsmand jeg er. Forvisset om, at det er vor landsfaderlige Regjerings

Ønske at see det vanskelige Spørgsmaal om gudelige Forsamlinger upartisk drøftet, med Hensyn til det borgerlige Forhold, vil jeg her, som ærlig dansk Undersaat, bidrage min Skiærv dertil, og intet andet.

Hvorvidt den Grund-Sætning at formilde Straffe-Lovene, uden mange Indskrænkninger, fortjener at anbefales, derom kan vel være grundet Uenighed, men ligesom det er unægteligt, at den mildeste Mening herom har i vore Dage fundet mest Medhold, saaledes er det vist ogsaa en afgjort Sag, at Straffe-Lovene ei uden høieste Nødvendighed bør skiærpes. Da nu Forordningen af 1741 aabenbar har til Hensigt ei at lægge Hindringer i Veien for gudelige Forsamlinger, men netop at bortrydde Hindringerne, ved, saavidt mueligt, at forebygge Uordener, og betage Præsterne al grundet Aarsag til Klage, saa opstaaer det Spørgsmaal, om det almindelige Bedste fordrer en skiærpet Lovgivning i denne Henseende, hvorved de gudelige Forsamlinger udenfor Kirken, blot som saadanne, giøres til Forbrydelser, som, hvis de ei ved Lovens Trudsel kan forebygges, maa alvorlig straffes?

Ved at besvare et saadant Spørgsmaal, i en Tid, der har havt Tolerance, tildeels endog grændseløs Tolerance til sit Løsen, befinder man sig nu vist nok i en ikke ringe Forlegenhed, og fristes lettelig til, uden videre Undersøgelse, at svare med det bestemteste Nei, og kun beraabe sig paa den saa almindelig erkiendte Sandhed, at hvad man vil troe, og hvor man vil søge sin Opbyggelse, er Noget, man kun skylder Gud og sin Samvittighed Regnskab for,

saa det kun giælder om, ei, under Paaskud af en særegen Tro eller Andagt, at begaae Forbrydelser, eller forstyrre den borgerlige Orden. Imidlertid gaaer det dog ikke an at tage sig Spørgsmaalet saa let; thi paa den ene Side har Staten aldrig vedkiendt sig Tolerancen i en saadan Udstrækning, og paa den anden Side lærer Erfaring, at selv Tolerancens ivrigste Talsmænd tit ved en besynderlig Selv-Modsigelse paastaae, at Staten vel bør tolerere den aabenbareste Vantro og Foragt for alle Opbyggelses-Midler, men ikke mindste Yttring af den Tro eller Andagt, der, efter deres Mening, er urigtig eller overdreven.

Man giør da udentvivl her bedst i at vælge den længste Vei, og begynde med det Spørgsmaal, om det er rimeligt, at Staten, hvis den ansaae de gudelige Forsamlinger for skadelige, ved Straffelove kunde gjøre dem sjeldnere og mindre skadelige; thi maa dette Spørgsmaal, som jeg troer, besvares med Nei, da maa Øvrigheden finde, det nytter slet ikke, Alt hvad man opregner om en Tings Skadelighed, det nu engang er umueligt at hemme, og som man derfor kun, ved aarvaagent Opsyn, maa stræbe at giøre saa taalelig, som mueligt. Adspørge vi nu Erfaringen, som ene kan lære os, hvad rimeligt er, da veed vi, at lige fra Christendommens første Dage indtil de Haugiske Bevægelser i Norge, har ethvert Forsøg af den verdslige Øvrighed paa, med Magt, at undertrykke Yttringerne af et vaagnende religiøst Element ei blot været frugtesløst, men øiensynlig bidraget til at forstærke og udbrede det, hvad der naturligviis altid blev til største Skade for den Stat, der satte sig selv i fiendt-

ligt Forhold til den Tro, der altid flytter Bierge. Jeg mener derfor virkelig, at om ogsaa Øvrigheden troede sig ligesaa fuldelig overbeviist om Skadeligheden af de gudelige Forsamlinger udenfor Kirken, som den er det om Skadeligheden af Kroe-Gang med Drik og Spil, med Svir og Sværm, saa maatte den dog svare de kirkelige Zeloter, som den svarer de moralske: kan I forvandle Statens Borgere, saa de blive bedre, skal det være os inderlig kiært, og at arbeide derpaa er eders Kald og Pligt, men vi maae nødvendig tage Menneskene, som de ere, og lade den Steen ligge, vi ei kan løfte, og derfor ei vil spilde Statens Kræfter paa at flytte. Saaledes troer jeg Øvrighedens Viisdom maatte afvæbne Allarmisterne, endog naar den selv ansaae Hang til gudelige Forsamlinger for lige saa stor en Pestilentse, som herskende Lyst til at fordrive sin Tid og fordærve sig selv i Kroer og Kipper, ja, var det endog muligt, hvad dog vel Ingen vil paastaae, at de gudelige Forsamlinger maatte være en fornuftig Øvrighed vederstyggeligere end de meest ugudelige, saa maatte Klogskab dog vel fraraade at forkynde et Element aaben Feide, som, hvad det saa ellers er, unægtelig har viist sig at være det stærkeste af alle dem der giærede i Menneske-Samfundet, saa at selv i den frivoleste Tid og i den letsindigste Kreds, en Napoleon maatte bekiende sin Afmagt til at tvinge dette Elements Bevægelser!

Dog, skiøndt jeg troer, denne Betragtning maatte være Nok til at vise, en Stat langt heller skulde formilde end skiærpe sin Lovgivning i Henseende til gudelige Forsamlinger, kan og vil jeg dog ikke undlade at betragte Sagen fra den anden Side, og spørge: hvad Statsklogskab

i denne Henseende maatte raade en Øvrighed, som troede, at de gudelige Forsamlinger, ved Straffe-Love kunde hemmes, og hvad enten jeg betragter Sagen i Almindelighed, eller under de nærværende Omstændigheder, kan jeg ikke skiønne rettere, end at den statskloge Øvrighed, langt fra at hade og frygte, maatte ynde og lykønske sig med alle de gudelige Forsamlinger, som, i Christenheden, med mindste Føie kan kaldes saa. Herom vil man nu vist nok, i Almindelighed, ei være nær saa enig med mig, som man nødes til at være det om den første Betragtning, men det behøves ikke heller, da det Første, i Politiken, maa gjøre Udslaget, og jeg tør dog haabe, man, efterat have hørt mig, ligesaa rolig, som jeg taler, ei skal kunne kalde min Mening ugrundet.

Jeg mener nemlig, Øvrigheden gjorde vel i, at betragte enhver gudelig Forsamling, den ei selv har foranlediget, som en selskabelig Forlystelse, hvori Endeel af Folket søger sin Opmuntring og Vederkvægelse, medens Andre søge deres ved Skue-Spil, Kort-Spil, Strænge-Leg, Giæste-Bud eller hvad Andet Menneskens Børn kan forlystes ved at nyde i Fællesskab, og, uden nu at tale nogen Forlystelse for nær, tør man dog vel paastaae, der er ingen af dem, ved hvis almindelige Udbredelse Staten vover mindre og kan vente at vinde mere, end af Samlingerne til fælles Opbyggelse. At der ogsaa ved dem kan foregaae Uordener, ja, at de endog, naar en sværmende Aand behersker dem, kan give Anledning til Forbrydelser, hvem vil nægte det, og hvor kan det anderledes være, da jo alt Saadant i Verden er, som det bruges til, men kan Nogen virkelig for Alvor paastaae,

at selv de anstændigste Forlystelser kan tænkes almindelige, uden at der foregik nogen Uorden, og uden at der i slette Gemytter foranlediges onde Tanker og Forsætter, eller maa man ikke dog tilstaae, at mellem alle Selskaber give de gudelige mindst Anledning til Ondt. Og hvad siger nu ikke Erfaringen, den lille og den store, den daglige og den historiske? Maa den ikke sige: det er vel et stort Spørgsmaal, om de Fleste, der saaledes sætte deres Glæde i gudelige Forsamlinger, derved blive bedre Mennesker, men der er intet Spørgsmaal om, at de, i det Mindste for en Tid, blive bedre Borgere, og tilbagegive Staten en Deel af de Kræfter, som ved de støiende Glæder og de sædvanlige Forlystelser bortødsles. Den Alvorlighed og udvortes Ærbarhed, den Modbydelighed for Verdens vilde Væsen, og den idelige Beskæftigelse med oversandselige Gienstande, som pleier at være Hoved-Trækket hos dem, man spotvis kalder de Hellige, var ikke blot hos de Bedste af Deeltagerne, men vel endnu meer hos de Værste en Vinding for Staten, som derved fik langt færre Forbrydere, langt flere ordenlige, arbeidsomme og nyttige Borgere. Man tænke saaledes kun paa, hvad Qvækerne have været, og tildeels endnu ere, for England og Nord-Amerika, eller man underrette sig om, hvad Vidnedsbyrd Haugianerne i Norge fik af Venner og Fiender, saasnart man vandt Rolighed Nok til upartisk at drøfte Sagen, og da dømme man, om min Paastand er ugrundet, at selv naar Staten troede det muligt med Magt at undertrykke de gudelige Forsamlinger, skulde den dog aldrig finde det klogt.

(Fortsættes.)

Om Ryttere paa Volden, og Fodgjængere.

Under denne Overskrivt stod i No. 7 af Skilderiet en Opsats, som Indf. af disse Linier, med Hensyn til Ubeqvemmeligheden for Fodgjængere, i eet og alt underskriver. Han er selv af de til Ridning paa Volden, efter Forfatterens Mening og af vedkommende Authoritet, berettigede Personer, hvilken Frihed han troer aldrig at have misbrugt, da han stedse tager Hensyn til, ikke at uleilige Fodgjængere og mindst de spadserende Damer, ved at komme dem for nær eller ved at ride dem forbi i Trav eller Galop. Men, der gives ogsaa Fodgjængere af forskjellige Slags. Nogle, især af det andet Kjøn, ere saa ræde for enhver Mand tilhest, at de ikke troe at kunne komme langt nok afveien for en Saadan, og i deres Angst løbe snart til een, snart til en anden Side. Andre, dog kun faa og af Mandkjønnet, vise en Slags Trods med ikke at ville gaae afveien for en Ridende, vel vidende at enkelt Rytter ikke er noget farligt Væsen. Saadanne Fodgjængere ere nu, selv for den sindige Rytter, ogsaa ubehagelige at komme ikast med. Det er altsaa ingen Tvivl underkastet, at denne Gjenstand, baade med Hensyn til det ene og det andet Parti, kunde trænge til en Revision. For at komme til Maalet tillader Indf. sig, til de respektive Vedkommendes Omdømme, at fremsætte følgende Udkast til et Reglement for Spadseren paa Volden tilhest og tilfods.

Enhver til Ridning paa Volden, enten ifølge sin Stilling eller for Betaling, berettiget Person, burde kun tilstædes Adgang op ad de Appareiller, som ere ved de 3 forskjellige Port-

vagter eller ved den saakaldte Philosophgang, og for den der posterede Skildvagt forevise sit Tegn, som af denne nøie maatte eftersees om det ogsaa var rigtigt. (Men, hvo som saaledes med Tilladelse er kommen tilhest paa Volden, burde være fritagen for at forevise sit Tegn til de andre paa Volden posterede Skildvagter, hvilket stundom forlanges og efter Indf. Mening synes overflødigt.) De andre Appareiller kunde jo spærres med en Bom, til hvilken vedkommende Møllere eller de til Møllerne kjørende Folk, kunde have en Nøgle eller ogsaa denne gjemmes i nærmeste Vagt.

Naar det kunde tillades Fodgjængerne paa Volden at spadsere paa Kronen af Brystværnet (dog kun paa de lige Linier, Courtinerne) eller, da det nu her er tilladt at benytte Optrinet til Brystværnet, Parapetet, til Spadsering, hvor der haves en skjøn Udsigt over Kjøbenhavns Omgivelse, saa, naar dette gjordes noget bredere, saa 2 til 3 Mennesker kunde gaae ved Siden af hinanden; kunde Fodgjængerne have denne Vei aldeles for dem selv og de Ridende og Kjørende beholdt da den brede Kjørevei til Afbenyttelse.

Men da dette muligen har sine Vanskeligheder, saa kunde man jo gjøre den Bestemmelse, at alle Ridende skulde holde sig nogenlunde midt i Kjøreveien og at det ligesom paa andre Veie er en Regel, at man stedse rider afveien for hinanden til Høire. Fodgjængerne vilde da ved at benytte, deels Parapetet, deels Fodstien inden for Træerne nærmest Gaden, være aldeles sikkre for at uleiliges af Ridende.

Om der for Tilladelsen til Ridning paa Volden burde betales en høiere Kjændelse end

hidtil eller, om denne Tilladelse uden Betaling, bør udvides til alle dem, som Forfatteren i No. 7 omtaler, drister Indf. sig ikke til at bedømme, men at Volden ingenlunde bør benyttes af Rideknægte eller Jokaier, naar disse paa egen Haand røre deres eller deres Herskabers Heste, synes uomtvisteligt, og kunde denne Klausul muligen, til Efterretning for Vedkommende, anføres paa Voldtegnet.

Da der i vore Dage virkeligen gjøres saa meget for den offentlige Beqvemmelighed, hvilket af Enhver med Erkjendtlighed bør paaskjønnes, saa haaber Indf. at nærværende Linier ville af Vedkommende tages i gunstig Overveielse, da de kun have Orden og offentlig Beqvemmelighed til Formaal.

Indenlandske Efterretninger.

Løverdagen den 5te d. M. fandt i Regentskirken Universitetets aarlige Høitidelighed Sted i Anledning af Hs. Majestæt Kongens høie Fødselsdag, ved hvilken Leilighed Universitetets Rector, Hr. Professor, Doctor Medicinæ O. Bang holdt en latinsk Tale, der handlede om: "at vedligeholde Statens Sundhed." Han oplæste derpaa Bedømmelserne over de i forrige Aar indkomne academiske Priisskrifter, og bekjendtgjorde de Studerendes Navne, som havde vundet Præmier. Talen endtes med Bøn til Gud for Kongen, for Landet og det Kongelige Huus. Indbydelsesskriftet var forfattet af Hr. Etatsraad og Professor B. Thorlacius, R. af Dannebr., og indeholdt et hidtil uudgivet Græsk Skrift om det guddommelige Forsyn, hvis Forfatter er Georgius Scholarius, siden kaldet Gennadius, Patriark i Constantinopel paa den Tid, da Byen af Tyrkerne blev indtaget. Denne Afhandling er nu paa det Store Kongelige Bibliothek i Kjøbenhavn, hvortil den er kommet ved afdøde Conferentsraad Moldenhawers

betydelige Donation. Udgiverens Fortale fremstiller korteligen Gennadius's Levnet, og de af hans Skrifter, som staae i Forbindelse med denne Græske Afhandling. Deres Navne, som tilkjendtes de academiske Præmier, vare: i Theologien: Marcus Pauli Hvass, Cand. Theol.; i Medicinen og Naturhistorien: Peter Wilhelm Lund, Cand. Philos.; i Historien: Carol Holger Visby. Accessit erholdt i Philosophien: P. Rützov, Cand. Theol.

Odense, d. 4 Febr. I nogle Dage, men især sidstafvigte Nat, har Stormen atter været orcanagtig med Sneefog og Frost, som endnu i Dag vedvarer. — Til Synderligheder hører, at et Faar paa Hindsholmen har faaet to Lam, hvoraf det ene har Lighed med en Sælhund, det andet er ganske naturligt. Sammesteds er født en Griis med en Snabel, ligesom Elephantens.

Skuepladsen. Tirsdag (d. 8 Febr.): Barberen i Sevilla, Opera i 2 Acter. — Torsdag: Floribella. — Fredag: Hagbarth og Signe. — Løverdag: Lulu.

Blandede Efterretninger.

Mærkværdige Døre.

Oldgrandskeren F. Adelung har udgivet en Beskrivelse over de Kursimske *) Døre i den

hellige Sophies Kirke i Nowgorod. De findes i den vestlige Side af Kirken, men bruges ikke til at lukke, hvortil andre Døre ere bestemte, men ere befæstede til Muren. De ere af Træ, belagte med omtrent $\frac{1}{8}$ Tomme tykke Metalplader og $11\frac{3}{4}$ Fod høje, i hver Fløi 3 Fod brede. Hver Fløi indbefatter i en rigt ziret Indfatning, 24 Feldter af forskjellig Størrelse, der, efter visse Stillinger, ved zirlige Striber, ere skilte fra hverandre. Disse Feldter ere prydede med Fremstillinger i ophøiet Arbeide, hvoraf de fleste forklares ved latinske eller russiske Paaskrifter. Den største Deel af Gjenstandene er laant af Bibelen, fornemmelig af Christi Levnet; desuden sees allegoriske og mythologiske Figurer og adskillige Portraiter. Forestillingerne af den hellige Historie bære Præg af den byzantinske, nygræske Stiil, simpelt og konstløst dannet, men i Udtrykket en dyb Følelse og stundom originale Ideer. De fleste af de andre Billeder have en anden Stiil og synes at være fra sildigere Tid. — I samme Kirke findes de saakaldte svenske Døre, som ere af Træ, beklædt med en støbt Metalplade, $\frac{1}{4}$ Tomme tyk. Hver af Fløiene indbefatter tre lige store Afdelinger eller Feldter, prydede med et Kors. Striberne rundt omkring samme bestaae af Zirater, besatte med Roser og Arabesker. Om disse Døres Alder, Fædreneland og Historie vides intet med Vished. Efter et Sagn skulle de af Nowgoroderne været bortførte fra den gamle svenske Stad Sigtuna, men hvilket ikke er sandsynligt, da Ziraternes Arbeide røber, at de ere fremkomne i en nyere Tid.

Linguistisk Opdagelsesreise.

Allerede længe har man paastaaet, at adskillige i det Indere af Rusland boende Folkeslag, Sirjenerne, Permierne, Wotjakerne, Tscheremisserne, Mordwinerne, Tschuwascherne, Wogulerne og de i deres Nabolav sig befindende Ostiaker-Stammer i Sprog, Levemaade og Sæder vidnede om et ubekjendt Slægtskab med Finnerne. Denne kun af enkelte Lærde (som f. Ex. Adelung i

*) Kursimsk kalder man i Rusland alle de Konstværker, hvis virkelige eller foregivne Oprindelse falder i Perioden af Wlademirs Daab, 988, der fandt Sted i Chorssun eller Cherson ved Sewastopol i Taurien (Krim) indtil omtrent ind i det 15de Aarhundrede. Fra Cherson og det nærliggende byzantinske Rige kom, fra hiin Tid af, de fleste Konstværker til Rusland, hvorfor de vel ogsaa kunde kaldes byzantinske. Men i vidtløftigere Forstand og i Folkets Mund hedder kursimsk overhoved det Gamle, Sjeldne, Fortrinlige.

Mithridad) bestridte, men iøvrigt almindeligt antagne, Mening har ogsaa Klaproth i Asia polyglotta optaget i sin linguistiske Folke-Classification, dog med Føje som det synes, udeladende fra denne Stamme Tschuwascherne, og gjort gjeldende ved mangesidige Sprogsammenligninger. Men til at udbrede Lys over dette Partie af Nordens Sprog- og Folkekundskab er endnu uendelig meget at gjøre tilovers. Høist glædeligt er det derfor, at denne saa vigtige Gjenstand nu i en vis Henseende er bleven en fælles Nationalsag for Rusland og Finland. Keiseren har paa en Forestilling fra Statssecretæren i de finlandske Anliggender, Baron von Rehbinder, samtykket i, at Hr. Dr. Siøgren, en født Finlænder, der har studeret sit Fædrenelands Sprog og Historie saavelsom Ruslands efter Kilderne, gjør, paa den finlandske Statscasses Bekostning, en Reise igjennem Rusland, for at tage de ovenanførte Folkeslag i nøjere Undersøgelse. Da der, som det ligger i Sagens Natur, kun vil være ringe Udsigter for ham til at opdage egentlige historiske Mindesmærker, saa maa Linguistiken blive den egentlige Mark for hans Grandskning, dog med tilbørligt Hensyn til hine Folkeslags Sæder, Skikke og Vedtægter. De Gouvernementer, over hvilke hans Reise vil strække sig, ere: Olonez, Archangel, Wologda, Wotka, Perm, Orenburg, Saratow, Astrachan, Simbirsk, Pensa, Kasan, Nischna-Nowgorod, Wladimir. Meget hensigtsmæssigt synes det, at han begynder sin Vandring fra Nordvest med Carelierne, paa Grændsen af Storfyrstendømmet Finland, og i Gouvernementet Olonez (der, efter hans Forsikring, ikke ved andet end en russisk Udtale er væsentlig forskjellig fra de egentlige Finner), og derpaa vender sig mod Østen, for gradeviis at forfølge Sporene. Først tænker han imidlertid at gaae indtil det vestligen for det hvide Hav liggende russiske Lapmark, om hvis Sprog i Forhold til Svensk-Laplandsk og Norsk-Laplandsk man aldeles ikke har nogen Oplysning. Egentligen kunde ogsaa endog Samojeder regnes med i Kredsen af hans Undersøgelser, om deres Berøringspunkter paa den ene Side med de Finske og med Stammerne i Kaukasus, ligesom man paa den anden, efter nyere Sproggrandskere (som Prof. Rask), ikke kan tvivle om de to sidstnævntes Slægtskab med Folkeslagene af finsk Herkomst. Men maaskee turde det være endnu nødvendigere, at Hr. Sjøgren udbredte sin Reise i det mindste over Ural, om ikke de for samme bestemte to Aar selv for den meest indskrænkede Plan næsten maatte befindes utilstrækkelig, da Sagen her mindst ved en blot Gjennemreisen og flygtig Jagttagelse kan afgjøres.

P. Amedée Jaubert, Ridder af Æreslegionen og Prof. i det tyrkiske Sprog, gjorde i Aarene 1805 og 1806 en Reise gjennem Armenien og Persien, som han har udgivet en Beskrivelse over, af hvilken der ogsaa haves en tydsk Oversættelse ved Oberst Trezel. Heri berettes, at Kurderne leve som Nomader under den persiske Schachs Beskyttelse, og nedstamme fra de gamle Karducher, hvis Maade at føre Krig paa, de have vedligeholdt. De ere næsten alle gode Cavallerister og danne et fortræffeligt Cavallerie, men som dog er farligere for de fredelige Indbyggere, end for Fjenden. Ligesom Rovdyr seer man dem stedse gaae ud paa Rov. De, der høre til Stammen Yezidis skulle, som man siger, ikke dyrke Gud, men en ond Aand, maaskee de gamle Persers Ahriman. — I deres raa og støjende Adfærd danne Tyrkerne en sand Contrast mod Perserne. Hine Barbarer foragte Videnskaberne og have ingen Sands for Konst. Perserne derimod besidde Industrie og Konster. De elske Pragt og Livets finere Nydelser, der lede til milde Sæder, og bandlyse Characteerraahed. Men i Henseende til Videnskaber staae ogsaa de, som næsten alle Asiater, paa et meget lavt Culturtrin. Grunden dertil synes at ligge i deres politiske Indretninger og fortrinligen i deres Clima, som i det den meddeler Phantasien et høit Sving, maa give Aanden en for videnskabelige Grandskninger skadelig Retning. I denne Punkt er der i Persien siden de tidligste Tider ikke foregaaet nogen Forandring. De talrige Nomadestammer, der nedstamme deels fra Tartariet, deels fra Araberne og med deres Hjorder gjennemstreife Persien, udgjøre den kraftigste

Deel af dette Riges Befolkning. De danne et fortræffeligt Cavallerie, der kan betragtes som Kjærnen af den persiske Hær, der tæller 200,000 Mand. Disse Hyrdefolkeslag, hvis Forretning tvinger dem til at blive den gamle Levemaade tro, besidde deres Forfædres Mod. Man kan betragte dem som Hovedstøtten for det persiske Rige, hvilket, truet af en mægtig Nabo, synes at være sin Ende nær. For kraftigen at kunne møde Russerne i deres Erobringer, har Schachen af Persien forflyttet sin Residents til Teheran, ikke langt fra det caspiske Hav. Men det vigtigste Onde, der nager paa dette Rige, synes at ligge i dets Regjeringsform og Despotismen, hvorunder Landet sukker. For Ordet "Frihed" har det persiske Sprog intet Udtryk, og Følelsen for Ret er hos Regjeringen, som hos de Undergivne, saa sløvet, at de skjændigste Forbrydelser, den offentlige Mening til Trods, begaaes; at Røverne sælge deres Bytte, som Landmanden Producterne af sin Industrie, og at der ved det Teheranske Hof er ansat en egen Embedsmand, som Opsigten over Gifterne og deres Blanding er betroet til.

I der Freimüthige anmeldes det Forbund af Særlinger, der nyligen har dannet sig i Sverrig. Formodentlig er det det under Navn af Manhem bekjendte Selskab. Anm. kalder dem "Männer für sich". Man maatte meget tage Feil, om dette ikke er en urigtig Oversættelse af Manhemer eller Medlem af Manhem (Manddommens Hjem).

Den nu henved 80 Aar gamle Jefferson, forhen Præsident i de forenede nordamericanske Stater, har i Charlestown, ved sin Bolig Monticello, oprettet et Universitet, der i Begyndelsen skulde have 10 Professorer. Nu indbyder han duelige Lærde fra begge Verdensdele til at komme did og paatage sig et Professorat.

I London er opstaaet et Selskab til at bringe Dampvogne i Gang. Dets Capital er bleven bestemt til 200,000 Pd. St. i Actier til 10 Pd. hver. Af disse erlægges kun en Tiendedeel strax og Resten naar Opfinderen er kjørt med en Dampvogn fra London til York og har tilbagelagt 10 engelske Mile i hver Time.

I en Tid af 14 Dage døde 7 Skibstømmermænd og to Saugskjærere paa Verften i Plymouth, der ved Bearbeidelsen af Teak-Træ meer eller mindre havde saaret sig, og andre laae endnu syge. Saarlægen Dr. Bell, havde aabnet een af de Døde, og derved saaret sig en Finger; ogsaa han døde efter nogle Dages Forløb.

I Engelland har man fundet et forstenet Dyr, som man gav Navn af Plesiosaurus, og især udmærker sig ved en overordentlig lang Hals.

I Paris har man opfundet en Vogn, hvis Casse er gjennemsigtig, flettet af Jerntraad.

Kjøbenhavns Børs, d. 8 Februari, 1825.

Cours. Hamb. 2 M. 217, a vista 220. Spec. 222. — Specier solgtes til 13 Rbmk. 5 ß. Disconto 5 pC. — 4 pC. Kongelige Obligationer (uden Renter) 91 a 91½. Nationalbank-Oblig. (af Laanet 4de Febr. 1820, uden Renter) 102 Rbdlr. r. S. ell. 113¼ Rbdlr. Sedl. pr. 100 r. S. Hamborger Laan af 1819: 3000 Bcomk. 99½. Dito 4000 Bcomk. 99. — 6 pC. norske Obligationer ved Hambro & Søn 105¾. — Norske Speciessedler pr. 10 Specier 16¾. — Svenske Sedler 52½. — Asiatiske Actier = .

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere. I Følge Kgl. allernaadigst Tilladelse, forsendes det med Brevposterne, og kan bestilles paa alle Postcontoirer. Her i Staden modtages Subskriptionen hos Bogtrykker Höecke, i store Helliggeiststrædet No. 144. Enkelte Numere overlades ikke.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Toogtyvende Aargang. No. 13.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 12 Februar 1825.

Om gudelige Forsamlinger.

(Slutning; see forr. No.)

Saaledes i Almindelighed, men nu under nærværende Omstændigheder! At hvad der i det Hele er umueligt eller uklogt, ogsaa er det i det Enkelte, følger af sig selv; men Omstændighederne kan bidrage saare meget til at hindre eller lette Indsigten i Stats-Sagers Behandling, og jeg troer, de nærværende Omstændigheder ret ere skikkede til at gjøre hine Paastande i denne Sag indlysende. Naar skulde det vel være mindre mueligt med Magt at undertrykke en religiøs Bevægelse, end paa en Tid, da man, fra Overst til Nederst, langt klarere end nogensinde før, indseer, at Troen og alle dens Yttringer, inden for de ellers i Staten lovlige Grændser, er Noget, intet Menneske engang maa ville beherske hos Andre, er i Grunden ingen Stats- men en Samvittigheds-Sag, paa en Tid, da det er almindelig indseet, og, vi maa jo lægge til, paa en Tid, da man kun alt for gjerne, selv til Trods for overveiende Grunde, holder haardnakket fast ved sin egen Mening? Naar skulde det nu heller, allerede derfor, være mindre klogt at bruge Magt mod de gudelige Forsamlinger, og naar, maa jeg lægge til, havde Staten dem øiensynligere behov! Om Staten nemlig behøver Religionen, derom er den vel mangensteds endnu ikke ret, efter den overilede Benægtelse, blevet enig med sig selv; men at den behøver en Rolighed, Nøisomhed, Lydighed, Tarvelighed, Ærbarhed, og i det Hele hvad man kalder Sædelighed og Skikkelighed, som den ei selv kan frembringe, men kun eftertragte ved Kirken, og understøtte ved Love, det vil man udentvivl indrømme. Og naar da nu, paa en Tid, da alle statskloge Folk maa grue for den Svækkelse og indvortes Opløsning, den Mangel paa Ærlighed og Ærbarhed, den Jagt efter Vinding og Nydelse, de koste hvad de vil, den Misfornøielse med det Nærværende og fortvivlede Betragtning af det Tilkommende, som kun er alt for øiensynlige, naar paa en saadan Tid det vaagnende religiøse Element, som, efter alle Tiders Erfaring, ene kan bringe Menneske-Livet i en taalelig Lige-Vægt, naar det, siger jeg, ei finder sig tilfredsstillet,

maaskee end ikke tiltalt i Kirken, hvad skulde da vel Staten ønske, naar det ogsaa blot kom derpaa an: enten at dette kraftige, for Staten saa velgjørende Element, skulde hendøe igjen, eller søge sin Næring, hvor det kan finde den! Var den Danske Regjering for 100 Aar siden saa erfarings-klog, at den ei vilde bekæmpe de gudelige Forsamlinger, uagtet de dengang let kunde synes unødvendige, ja vel endog skadelige, sikkert vil den da, besjælet af samme landsfaderlige Mildhed, nu betragte dem i et end gunstigere Lys, da levende Religjøsitet er vort aabenbare Savn, og da det umulig kan være andet, end at det religjøse Element, som oplivede vore Fædre, naar det vaagner, maa mangensteds finde sig fremmed i Kirken. Det være nemlig godt eller ondt, glædeligt eller sørgeligt, saa er det vist, at Theologien, og den deraf udgaaende Kirke-Tjeneste, har i det sidste Aarhundrede lidt en Forandring, saa stor, at hvem der har gammeldags Christendom, vanskelig kan finde sig opbygget men lettelig forarget deraf. Under denne Forandring tabde Kirken aabenbar næsten sin hele Indflydelse paa Folket, og det saa meget nødvendigere, som det kolde og tvungne Bog-Sprog, der nu i Kirken blev det herskende, var for Almuen hardtad saa godt som Latin, og hvor kan det nu andet være, naar gammeldags luthersk Christendom vaagner hos Folket, end at de smertelig maae opdage, hvilken himmelhøi Forskjel der, baade i Materie og Form, er mellem Luthers og de nu almindelige Prædikener! Herved opstaaer, med den strængeste Nødvendighed, Trang til gudelige Forsamlinger udenfor Kirken, og saadanne Surrogater, for en gammeldags luthersk Kirke, ere, efter Alt hvad jeg veed, de fyenske gudelige Forsamlinger, hvor Luthers Po-

stil for det Meste fører Ordet. At der nu, paa denne Maade, saare let kan opkomme en ubehagelig Spænding mellem en Præst og en Deel af hans Sogne-Folk, er begribeligt nok; men aldrig kan den vist nok have værre, for Staten skadeligere Følger, end naar Præsten, blot ved at erklære sine Sogne-Folk for Kjættere og Fanatiker, kan faae dem tiltalte og afstraffede som saadanne; thi hvad maatte dog ikke Almuen tænke, naar den var sig bevidst kun at have øst sin Christendom og Opbyggelse af den Danske Bibel, af Luthers og andre berømte Læreres Skrifter, og hørde sig derfor kaldt en fanatisk Sect! Sandelig, er det i Almindelighed klogt at skaane de gudelige Forsamlinger, da skjønner jeg ikke rettere, end at her, hvor Talen synes at være om de religjøse Grund-Sætninger, Statens Love selv hellige, og om Forsamlinger, man efter Lovene umuelig kan paatale, uden at kløve Formaliteter, her kan intet Spørgsmaal være om, hvilket Partie den verdslige Øvrighed vil tage, saasnart Sagen bliver upartisk fremstilt og behørig oplyst. Dette har imidlertid sin store Vanskelighed paa en Tid, da de lærde Theologer saa ganske have slaaet Haanden af den gammeldags lutherske Christendom og Andagt, at neppe de, end sige da Mængden af deres Disciple, kjende den igjen, og kalde derfor lettelig det en for Staten farlig Fanatisme, som dog kun er et Glimt af hvad vore Fædre, med Luther, kaldte christelig Tro og ret Forstand, og hvis velgjørende Virkninger den danske Stat har, igjennem Aarhundreder, for godt erfaret, til at finde det farligt. At nu Amtmænd og Herreds-Fogeder skulde, bedre end Præsterne, forstaae at skille gammeldansk Cristendom fra Fanatisme, kan man hverken vente, eller med Bil-

lighed forlange, og saaledes kan det letteligt skee, at Regjeringen bestandig hører kun den ene Part, som, deels ved sin egen Indvikling i Sagen, deels af Mangel paa ret kirkehistorisk Kundskab og Indsigt, nødvendig maa betragte de gudelige Forsamlinger i et urigtigt Lys. Denne Betragtning er det som har bevæget mig til at gribe Pennen i denne Sag, og med al muelig Upartiskhed fremstille den i sin sande Sammenhæng, og jeg vil gjøre det offenlig, for at Andre kan sætte til hvad de synes her fattes, og modsige hvad de troe er urigtigt; thi er det mig i nogen Ting blot om det Rette, det Klogeste og det Bedste at gjøre, da maa det nødvendig være her, hvor jeg taler til Forsvar for Noget, jeg selv i Grunden slet ikke ynder, men maa, som Menneske, ønske mildt behandlet, og, som Historiker, anbefale til Statens gunstige Opmærksomhed.

Om det virkelig er mit Alvor, at jeg i Grunden ikke ynder de gudelige Forsamlinger, Menig-Mand selv anstiller, og hvis Hoved-Hensigt er indbyrdes Opbyggelse, det kan vist nok være Staten ligegyldigt, da det ikke er min Mening, men mine Grunde det er værdt at agte paa; men hvem der har læst mine historiske Skrifter, vil neppe tvivle om, at slige gudelige Forsamlinger virkelig i mine Oine kun ere maadelige Surrogater for det kirkelige Liv, og kun maadelige Plante-Skoler for sand Gudsfrygt, Ydmyghed og Kjærlighed. Kirke-Historien har nemlig lært mig, at en vis sygelig Pietisme, i slige Forsamlinger, saare let parrer sig med forskruede Indfald, Ringe-Agt for Lære-Standen, og omsider for Skriften selv, og derfor har jeg aldrig tilraadt men snarere fraraadt dem, og, i de Aar jeg,

som Præst, var uden for Kirken, maaskee endog med overdreven Ængstelighed, skyet Alt, hvad der kunde have mindste Skin af noget Saadant. Men her er jo Spørgsmaalet ikke om, hvad vi ansee for tjenligst til sand Christendoms Udbredelse og Vedligeholdelse, hvorom enhver af os maa dømme, som han har Tro og Forstand til; Spørgsmaalet er kun, hvad vi, som de Statens boglærde Tjenere, der bedst maae kjende det religiøse Element, hvad vi bør raade Staten at gjøre, naar der yttrer sig Hang til saadanne gudelige Forsamlinger; om vi da skal raade den at slaae til med Sværd, eller at see til med Rolighed! Det Sidste raader jeg, med den fuldeste, paa hele Menneske-Historien grundede Overbeviisning, at det er et Raad, ingen Stat nogensinde vil fortryde at have fulgt, og troer Nogen, at kunne, med lige saa vel grundet Overbeviisning, raade til det Modsatte, da gjøre han det, ligesaa aabent og frimodig som jeg, men troe kun ikke, det beviser noget, at slaae om sig med Phraser og Skjældsord, med Obskurantisme, Fanatisme, det gruelige Uhyre, og andet Sligt; thi her er ikke Spørgsmaalet om, hvor den sande, oplyste Christendom findes, en Undersøgelse, som, foretaget efter Danske Lov, neppe heller vilde være alle Præster behagelig; her er kun Spørgsmaalet: hvad Staten gjør klogest i: at komme Olie i Saaret, eller kaste den i Ilden?

Men, vil man vel sige, er ikke dog Fanatisme noget Farligt og Grueligt, som den verdslige Øvrighed, uden Spørgsmaal om, hvad det kan nytte, maa paa det Alvorligste bestride og stræbe at hemme!

Hertil maa jeg svare, at det er stor Skade,

naar Konst=Ord, som, under Tidens Løbskiftte Bemærkelse, have indsneget sig i Lov=Sproget, og det er desværre Tilfældet med Ordet: Fanatisme; thi hvad der er Mord, Tyverie, Bedragerie og andet Sligt, det veed man, men hvad der er Fanatisme, derom kan trættes uendelig, fordi det er et Konst=Ord, som ingen bestemt Bemærkelse har og kan derfor bruges i høist forskjellig Betydning. Herved er nu, fornuftigviis, ikke andet at gjøre, end enten at ombytte dette Ord i Loven med et Andet, der, ligesom Mord og Tyverie, har en bestemt og fast Bemærkelse, eller ogsaa undersøge, hvad man forstod ved Ordet, da man satte det i Loven, og hvad der maa forstaaes ved det, naar det skal være Navnet paa en borgerlig Brøde. Undersøge vi nu, paa den historiske Vei, hvad man i Christenheden har kaldt Fanatisme, da finde vi, at man først, med dette Ord (laant af fanum ɔ: et Afguds=Tempel) betegnede den hedenske Præste=Pøbels Raserie, som, med Ild og Sværd, vilde udrydde de Christne, fordi Christendommens Udbredelse gjorde Templerne tomme og Offerne smaa. Siden kaldte man ogsaa Mahomeds Lære fanatisk, fordi den vilde udbredes ved Sværdet, og i Reformations=Tiden kaldte man dem fanatiske, som, tvertimod Skriften, tilsidesatte Ærbødigheden for den verdslige Øvrighed, og vilde, under Foregivende af guddommelig Indskydelse, have Ret til at vende op og ned paa det borgerlige Forhold, efter eget Tykke. I den sidste Bemærkelse var det naturligviis Ordet fik juridisk Vigtighed, og det er da et overflødigt Spørgsmaal, om Staten skal taale Fanatisme; thi det er aabenbart, at Staten ikke kan taale, hvad Loven kalder Fanatisme, da det er Ondskab eller

Galskab, som, under Skin af Hellighed, prædiker Oprør, og Fanatisme i Loven betyder da ingen vis gudelig Retning, som Staten anseer for strafværdig, men enhver, mod den borgerlige Orden stridig Udsvævelse, enhver urolig politisk Retning, af det religiøse Element.

Derimod blev det, under og efter den pietistiske Gjæring, i forrige Aarhundrede, mere og mere almindeligt, at kalde enhver Udsvævelse af det religiøse Element, som yttrede sig med nogen mærkelig Kraft, Fanatisme, saa Betydningen heraf blev: vildt, haardnakket Sværmerie, hvad enten saa Retningen var politisk eller ikke, ja, uden mindste Spørgsmaal om, enten den borgerlige Orden derved truedes eller befæstedes. I en Tid, der var nogenlunde enig med sig selv om religiøs Ædruelighed, vilde det vel ikke gjort synderlig Forskjel, skjøndt det altid er en farlig Sag at udvide juridiske Udtryk i det Ubestemte; men i en saadan Tid, som den vi oplevede, maatte det have de sørgeligste Følger, naar Lov=Fortolkerne vilde under Fanatisme forstaae Alt, hvad det herskende Partie i Literaturen faldt paa at kalde saa, eller stemple med Navn af vildt, haardnakket, farligt Sværmerie; thi derved stod Staten Fare for, at laane sin Arm til hvad der slet ikke var bedre end Fortidens Kjætter=Forfølgelser, ja kunde omsider komme til at straffe, som saakaldte fanatiske, de, i politisk Forstand, aller roligste og ædrueste Yttringer af den Troe og den Gudelighed, dens egne Love priste og paa det Stærkeste anbefalede. Det ligger nemlig i Sagens Natur, at saasnart man ikke længer anseer den politiske Retning for det Characteristiske ved Fanatisme, men vil derved forstaae alt vildt og

haardnakket religiøst Sværmerie, da har Ordet ikke længer nogen vis Bemærkelse, betegner ikke længer Noget, der kan være Gjenstand for juridisk Undersøgelse, men Noget der kun har theologisk og philosophisk Virkelighed, og kan derfor ligesaalidt juridisk defineres, erkjendes og skjelnes, som hvad man ellers har kaldt Kjætterie og Sværmerie, Ord der bestandig forandrer Gjenstand, efter deres Tanke-Gang, Tro eller Vantro, Klogskab eller Dumhed, der bruger dem, da Enhver naturligviis kalder det Kjætterie, der aabenbar strider mod hans Tro, og Sværmerie hvad der vil overflyve hans Tanke-Gang, uden paa nogen Maade at rime sig dermed. Kom der nu en Tid, og den kom, da det blev Moden i Literaturen at kalde omtrent Alt, hvad der ikke var haandgribeligt, Sværmerie, al gammeldags Christendom Overtro, al Nidkjærhed i dens Forkyndelse, som et usvigeligt Guds Ord, al kraftig Yttring af den Tro, at Christus aandelig er med sin Menighed alle Dage indtil Verdens Ende, og af den Overbeviisning, at det ei nytter et Menneske, om han vandt al Verden, naar han skulde lide Skade paa sin Sjæl, kom der en Tid, da alt Saadant sædvanlig kaldtes Fanatisme, og det ikke alene er kaldt, men kaldes endnu daglig saa af Mange, hvad maatte da Følgen blive, naar man anvendte Lovstederne om Fanatisme meer eller mindre paa hvad der for Øieblikket kaldtes saa, hvad andet end at Staten kom i Modsigelse med sig selv, forbød og straffede Yttringen af hvad dens egne Love indskjærpede og anbefalede.

Det er da aabenbart, at enten maa Staten hylde den catholske Grundsætning, at lade sine Præster eller Bisper afgjøre, hvad

der skal kaldes Fanatisme, og straffes som saadant, hvorved da Grunden lægges til et nyt Hierarchie, med alle sine Kjætter-Forfølgelser og andre Rædsler, eller den maa holde hardt ved den protestantiske Grundsætning, at, hvilke Skjælds-Ord end de religiøse Partier bruge mod hinanden, saa er dog for Staten kun det Fanatisme, som den, uden at spørge Bisper og Præster til Raads, selv kan erkjende paa den politiske, mod Guds Ord stridende Retning! Jeg siger det derfor reent ud: naar Præster vil have den verdslige Arm til at forme deres Sogne-Folks Tro og Andagt, efter deres Hoved, og naar de raabe paa Fanatisme, uden at kunne godtgjøre den politisk farlige Retning, da er de Papister i Grunden, hvor høitidelig de saa end protestere mod Navnet, og den statskloge Øvrighed vil da sikkert være døv for deres Klager!

N. F. S. Grundtvig.

(Meddeelt.)

Den Berigtigelse, som findes i Skilderiet No. 11, angaaende Berigtigelsen i No. 9, sættes endnu følgende ydermere Berigtigelse.

Ved nærmere Eftersyn findes ogsaa i den, Iversen og Hustrue, allernaadigst forundte og af Hs. Majestæt Kongen allerhøiftegenhændig underskrevne Confirmation at staae, ligeledes paategnet fra Expeditions-Contoiret:

"Privilegiums Confirmation o. s. v."

og sees endvidere: at samme Privilegiums allernaadigste Confirmation er forund disse paa selv samme Dag som S. Hempel og Hustrue, nemligen d. 27de November 1810.

Præmissen i No. 9 er altsaa ikke falsk, og den, for Publicum, ellers saare uvigtige, Slutning deraf staaer da fast: "at i det mindste begge de svenske Aviser paa den Maade ere lige gamle."

Indenlandske Efterretninger.

Den 6te Februar d. A. underkastede Studiosus Philologiæ Hans Nicolai Madewig sig den ved Forordningen af 24de October 1818 befalede Embedsexamen for Lærerne ved de lærde Skoler, og erholdt eenstemmig Charakteren: Laudabilis. Da det maaskee vil være behageligt for Læserne, især for de ved Landets lærde Skoler ansatte Lærere, at erfare, hvilke Spørgsmaale ved denne Examens skriftlige Prøve blive Candidaterne forelagte, saa anføres her de Themata, der have været opgivne for de 2de Candidater, der hidtil have underkastet sig denne Examen.

a.) De for Hr. Hans Morten Flemmer, som den 17 Juli 1823, ligeledes med bedste Characteer, udholdt denne Examen, forelagte Opgaver, vare følgende:

1. Novo examini et interpretationis et rationis criticæ subjiciatur initium Trachiniarum Sophoclis usque ad v. 200 ed. Brunckianæ; breviter exponantur, quæ ad mythum dramatis pertineant, in locis difficilioribus solide & perspicue constituatur textus, semota omni in aliis refellendis prolixitate. Consultari possunt, quæ ad manum habentur, subsidia in fine ipsius disquisitionis indicanda.

2. At udvikle Hovedaarsagerne til, at den romerske Stat fra en ringe Begyndelse opsvingede sig til Herredømmet, først over Italien, siden over den største Deel af den bekjendte Verden.

3. Ostendatur, quibus artibus Romani melioribus reipublicæ temporibus juventutem suam educare & formare studuerint; præmissa fontium & subsidiorum, unde hujus rei cognitio peti possit, succincta expositione.

4. Vaticinii contra Babylonios in Cap. XIII & XIV Esaiæ argumentum, structura & series exponatur! simulque præcipuæ carminis hujus elegantiæ, quantum temporis ratio permittit, enucleentur atque illustrentur.

5. Consilio, quod sequebatur Cicero in Libris de divinatione, paucis proposito, exhibeatur versio Cap. XLVIImi Libri Imi; ostendatur loci nexus; detur vocum, quæ diligentiorem explicationem desiderant, interpretatio grammatica, critica & antiquaria, adjungaturque, cum de prudentia Ciceronis civili, in his libris conspicua, tum de metricis ejusdem operibus, breve judicium.

6. Efter forudskikkede Notitzer om de vigtigste Kilder og Hjelpemidler til Carl den Vtes Tids Historie gives en Udsigt over Tydsklands politiske, kirkelige og literære Tilstand ved den Tid da Karl blev Keiser.

7. Quum in poetis græcis, præsertim tragicis recensendis nimio editorum emendandi studio textus haud rare male mutatus videatur; quæritur, profueritne seriori tempore literis græcis, an obfuerit, hæc Criticorum licentia?

b.) For Hr. Candidat Madewig 1824.

1. Æschyli Prometheus vinctus vv. 197—241. Ἀλγεινὰ μέν μοι καὶ λέγειν ἐςὶν τάδε sequ. — Nexu horum versuum cum eis, qui antecedunt, exposito, illustrentur ea, quæ in ipsis explicatione maxime egere videantur. Deinde ostendatur, quamnam auctor hujus fabulæ rationem secutus sit in describendo Jovis charactere et indole: qua in re explicanda interpres ita versari debet, ut judicium feratur, de Jovis ad Prometheum totumque genus hominum ratione, qualis in hac Æschyli fabula sistitur.

2. At vise og ved Exempler at forklare, hvorledes den gamle Historie kan oplyses ved Hjelp af Mynter.

3. Exponantur patronorum ac clientium jura & officia apud Romanos; ostendatur istius instituti ambitus omnisque ratio; monstreturque, quam vim id habuerit in civitatis gubernatione

4. Explicentur Exodi capitis decimi tertii versus 1—9 (incl.)

5. Detur versio capitis XLVti Libri Imi Ciceronis de re publica, et philologicus in istum locum commentarius. Præmittatur brevis introductio de consilio operis, de ejus fontibus et nexu cum aliis libris Ciceronianis, atque de argumenti cum universe, tum præcipue in Libro Imo distributione.

6. At oplyse de Hohenstaufiske Keiseres Politik, med Hensyn til de Nordiske Riger, især med Hensyn til Danmark.

7. Ostendatur, quanti momenti sit, ut studium mythorum cum monumentorum artis studio jungatur; deinde explicetur ea, quæ in his studiis jungendis commendatione maxime digna videatur methodus.

Oversvømmelse.

Odense, d. 7 Febr. Hamborger Brevpost ankom først hertil i Aftes Kl. henimod 10, som en Følge af det sidstmeldte Orcanveir, der i Holsten og paa flere Steder skal have forvoldt nye Oversvømmelser, hvorover dog endnu kun haves ufuldstændige Beretninger. Saaledes skrives fra Hamborg under 4de dennes: "Ved Fuldmaanens Indtrædelse i Gaar bleve Vi atter hjemsøgte af overordentlige Naturtildragelser. Kl. 4 om Eftermiddagen bebudede Signalskud Flodens Stigen; om Aftenen havde Vi Lynild og Torden og den første betydelige Sneefog med Frost for i Vinter. Henimod Kl. 1 i Nat steg Floden endnu langt høiere end den 15 Novbr. f. A. Noget efter Kl. 3 bemærkedes en pludselig Falden, som lod befrygte et Digebrud, men snart igjen ophørte og endnu Kl. 9 om Formiddagen stod Vandet i Gaderne, saa Man let kan forestille sig, hvor megen Skade en saa uformodet Oversvømmelse i denne gyselige Nat har anrettet paa Varer o. s. v." Siden har Man erfaret, at det befrygtede Digebrud havde fundet Sted ved Saugmøllen. Fredag Middag Kl. 12 paafulgte atter et stærkt Tordenskrald, strax derpaa blev det stille og Solskin; men lidt efter Kl. 1 begyndte Vandet atter at stige. Ved Flodens Virkning var samme Morgen et Huus indstyrtet, dog uden at Nogen kom til Skade. —

Fra Ribe bragte Posten ogsaa kun et Qvartblad af Avisen med Avertissementer, ovenfor hvilke blot findes disse gaadefulde Linier:

"Til Læserne.

"En indtruffen Naturbegivenhed (enten Oversvømmelse eller Jordskjælv kunde dog vel have været tilføiet) forhindrer Udgiveren i at levere andre Efterretninger for i Dag."

(Hempels Av.)

Ribe, d. 8de Februari. Natten mellem den 3die og 4de Februari gik Vesterhavet atter over sine Bredder, og foraarsagede en Oversvømmelse, som neppe nogen Nulevende har seet Magen til. Her i Byen er der anrettet megen Ødelæggelse paa alle de Bygninger, som ligge Vandet nærmest. — En gammel Kone, som ikke vilde forlade sin Bopæl, fandtes druknet i sit Kjøkken. — En Stald blev aldeles nedskyllet, mange Kjøbmandsvarer, meget Brændsel, Høe og Korn er deels bedærvet, deels bortskyllet; Broer ere afkastede, og de ophøiede Veie nærmest Byen have lidt særdeles meget. Fra Landsbyerne langs med Kysten høres sørgelige Efterretninger. Flere Gaarde skulle være ruinerede, mangfoldige Kreaturer og nogle Mennesker druknede. Naar man hertil lægger den Skade, som den nedlagde Vintersæd tager ved at overskylles med det salte Vand, saa er det lidte Tab ikke at beregne.

(Riber Av.)

Uetersen, d. 6te Februar. Som vi erfare, ere alle Digerne lige ned til Glückstadt gjennembrudte; alle Marsklandene (lige til vor Klostermarsk) Seestermich, Sondich, Neuendorf, Collmar, Breitenburg, Bielenburg, Hasselau og Hasseldorf ere oversvømmede. De to sidste os nærmest liggende Districter have lidt skrækkelig. Mange Huse ere af den fremstrømmende Flod omkastede og Mennesker og Qvæg druknede. Man er endnu bestandig beskjeftiget med at hente Folk, som ere flygtede op paa Husenes Loster.

(H. C.)

Kirchwärder i Vierlandene, d. 5te Februar. Natten mellem den 3die og 4de dennes var ogsaa for vor Landskab skrækkelig. Digerne kunde ikke modstaae den med utrolig Hurtighed voxende Flod. Kl. $5\frac{1}{2}$ om Morgenen blev Diget gjennembrudt paa et Sted, hvor dette allerede under 15de Novbr. f. A. var skeet, hvorefter det strax var bleven istandsat. Vandet brød med overordentlig Magt ind i Landet, saa at en Strækning af Diget paa 200 Fod i Længden og 50 Fod i Dybde blev bortrevet. Dette Lands Indvaanere see en sørgelig Sommer imøde, da deres Vintersæd er fordærvet, Landet gjort ubrugbart til Sommersæd, og Digets Opførelse igjen vil udfordre de største Anstrængelser og Omkostninger. Omtrent 1500 store Morgen Marskland, der var af det bedste, er bedækket med Vand.

Een af de største Oversvømmelser, der nogensinde har hjemsøgt Omegnen af Hamburg, fandt Sted i Aaret 1771. Ødelæggelsen varede fra d. 8de til den 22 Juli. Digebrudene foraarsagede en Skade, der beløb sig til $1\frac{1}{2}$ Mill. Mk. Bco. Paa Mindestenen, der i Form af en Spidssøile staaer uden for Deichthor, læses Aaret og Dagen og en kort Fortælling om den ødelæggende Oversvømmelse, hvis skrækkelige Følger kun ved formuende Hamburger Indbyggeres Velgjørenhed nogenlunde blev formildet. Til Erindring om denne sørgelige Begivenhed blev fastsat en aarlig Bede- og Fastedag, som siden udsattes til første Torsdag i November Maaned. Der blev i hiin Tid oprettet nye Assuranceselskaber, som meget forøgede Stadens Credit.

Skuepladsen. Mandag (d. 14 Febr.): Ulysses von Ithaca; og Balletten: Afguden paa Ceilon.

Blandede Efterretninger.

I Suze ved Crest blev d. 11 Aug. f. A. afsagt Dom over en vis Odier, der havde myrdet en formeentlig Hex. De i Sagen som Vidner afhørte Landboer forklarede, at den

Dræbte virkeligen havde drevet Hexerie, og at det fra Arilds Tid har været Skik i hendes Familie at drive samme. Drabsmanden blev som ufrivillig Morder kun dømt til to Aars Arrest.

De i Pompeji nyligen opdagede Bade vare for størstedelen Svedebade. I eet af de dermed forbundne Gemakker har man fundet 600 Leerlamper.

Maanedsroser, som nu ere saa almindelige, vare i det 11te Aarhundrede endnu saa sjeldne, selv i Spanien, at Krøniken fortæller om Muhamed Ben Elisei, en Digter, der stod i stor Yndest hos Maurerfyrsten Almanzor, at han ved sit Huus havde en Hauge med Rosenstokke, der hver Maaned bare friske Roser. Disse pleiede han at sende Hagiken som en Tribut, ledsaget af skjønne Vers. Den samme Opmærksomhed viste han Hærføreren Jali Ben Ahmed, Ben Jali, og skrev ved en saadan Leilighed følgende Vers til Almanzor:

Naar Rosen i sin hulde Pragt
Dig, Herre, stundom bliver bragt,
Og Folkets Røst forundret lyder:
Hvor skjønt et Aar, som tidlig pryder,
Ja, fast for tidlig, Lund og Vang
Med Blomster af den første Rang!
Hvad Under om Almanzors Tid
Var Vaaren stedse, skjøn og blid?

Kjøbenhavns Børs, d. 11 Februari, 1825.

Cours. Hamb. 2 M. 219, a vista 222. Spec. 224. — Specier solgtes til 13 Rbmk. 7 ß. Disconto 5 pC. — 4 pC. Kongelige Obligationer (uden Renter) 92 a $92\frac{1}{2}$. Nationalbank-Oblig. (af Laanet 4de Febr. 1820, uden Renter) Rbdlr. r. S. ell. Rbdlr. Sedl. pr. 100 r. S. Hamborger Laan af 1819: 3000 Bcomk. $99\frac{1}{2}$ a $99\frac{3}{4}$. Dito 4000 Bcomk. 99 a $99\frac{1}{2}$. — 6 pC. norske Obligationer ved Hambro & Søn $105\frac{3}{4}$ a 106. — Norske Speciessedler pr. 10 Specier $16\frac{1}{2}$ a $16\frac{3}{4}$. — Svenske Sedler 52. — Asiatiske Actier = .

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Toogtyvende Aargang. No. 14.
Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 15 Februari 1825.

Om Kunstnid,
et Ord talt til sin Tid,
af
Torkel Baden, Prof.

Jeg føler Kald hos mig til at tale om Kunstnid, og troer ei, at jeg, optrædende for et forberedt Publicum, har nødig at fremlægge mit Kaldsbrev. Vil man vide, hvorledes Uhyret, Kunstnid, seer ud, behøver man kun at høre Beskrivelsen over Apelles's berømte Malerie af samme. "Til høire Side stod en mandlig Figur med lange Øren, som Midas, og rækkede Bagtalelsen Haanden; omkring denne stode Uvidenheden og Mistanken. Fra en anden Side kom Bagtalelsen ansættendes, der var en skiøn Figur, men hidsig og opbragt; i den høire Haand holdt samme en brændende Fakkel, med den anden Haand trak hun en Yngling ved Haarene, der hævede Hænderne til Himmelen, og ligesom anraabte Guderne til Vidner. Før Bagtalelsen traadte en stor og som af langvarig Sygdom udtæret Mand til, med et skarpt Øiekast, som forestilte Misundelsen. Bagtalelsens Ledsagerinder vare to Qvinder, som pyntede og tiltalede hende, nemlig Falskheden og Efterstræbelsen. En anden Figur gik bagved i sorte og lasede Klæder, sørgmodig, der afbildede Fortrydelsen; denne saae sig skamfuld og med grædende Øine om efter Sandheden". Hvo er den Yngling, som bestandig svæver mig for Øine? Det er Apelles, Grækenlands Rafael, og Kong Ptolemæus's Yndling. Maleren Antiphilus giorde Forsøg paa at styrte ham, men det mislykkedes. Han anklagede nemlig sin Kunstforvandte falskelig som medskyldig i et Landsforræderie, og dersom ikke en af de Sammensvorne, harmende sig over Antiphilus's Ubluehed og ynkende den ulykkelige Apelles, havde erklæret, at han aldeles ingen Deel havde haft i Sammensværgelsen, var Apelles bleven et sørgeligt Offer for den sorteste Kunstnid. Ptolemæus, forvisset om den Anklagedes Uskyldighed, skienkede ham til Erstatning for den ham tilføiede Uret en Tønde Guld, og dømte Bagvaskeren til Slaveriet. Apelles, der ei kunde glemme den overstandne

Fare, hævnede Bagvaskelsen ved forbenævnte Malerie. Det kan minde enhver Konge om, i lignende Tilfælde at vise sig som en Ptolemæus.

Kunstnid er en afskyelig Last, men klæber, til Menneskelighedens Ære, kun ved Middelmaadigheden, efter det Gamle: qui invidet, minor. Baroccio var et ulykkeligt Slagtoffer for Misundelsen, som han indskiød sine Medbeilere, og man veed at en af dem bibragte ham en Gift, hvis Virkning standsedes ved hastig Hjelp, men som foraarsagede ham Lidelser saa længe til Døden giorde Ende paa dem. Alle hans Fiender vare ikke saa grusomme; nogle indskrænkede sig til at hævne deres Middelmaadighed ved Streger, som viste mere eller mindre Nederdrægtighed. En saadan er følgende. Da Baroccio en Dag var i en Malers Verksted, med hvilken han stod i Forbindelse, malede han et Fruentimmers Hoved paa en gammel nygrundet Duug. De Lovtaler, han erholdt for samme, og den Priis, en Kunstelsker bød derfor, opvakte den Malers Misundelse, hos hvilken Baroccio havde udført dette Stykke. Han siger ham nogle Dage efter: "Jeg giemte hos mig et Christus-Hoved af Correggio, som har været stiaalet og overstrøget; jeg havde bag paa Dugen giort et Kors for at adskille det fra andre Stykker, men jeg veed ikke hvor det er blevet af". Baroccio, da han var kommen hiem, betragtede Hovedet, som han havde malet, og erkiendte Mærket, som Maleren uden Tvivl med Overlæg havde giort derpaa. I den Overbeviisning, at han ejer et Stykke af Correggio, vil han, førend han giver det til Eiermanden, nyde Synet af dette Mesterverk, og uden at skaane sit eget Verk, kradser han Dugen med Omhyggelighed, for at borttage de

forskiellige Lag af Farver indtil han opnaaer sin Hensigt. Det var det, som den lumske Maler havde villet, og som en mindre beskeden Kunstner end Baroccio ej havde giort. Hvor forbauset blev han ikke, da han i Stedet for at finde en Correggio, ikkun bemærkede et slet Arbeide af en Maler, som havde bedraget ham. Denne, da han erfarede det lykkelige Udfald af sin List, loe i Lommen af Baroccio, der selv havde tilintetgiort et Hovedverk af sin Pensel.

Guido, følgende sin Lærers Han. Carracci's Advarsel, forsagde Efterligningen af Michelangelo fra Carravaggio, og giorde sig en egen Maneer. Man veed at denne Forandring var meget hastig og meget lykkelig for Guido, uagtet de Forfølgelser, som han siden maatte lide af Carravaggio. Thi dette grove og uhøvlede Menneske, da han havde erfaret, at Guido havde antaget en Maneer, som var gandske modsat hans Maneer, og giort for at bringe ham i Miscredit, troede sig vanæret, naar han ikke krævede Fyldestgiørelse af ham for en saadan Fornærmelse. Hans Forbittrelse steeg til det Høieste, da han saae at Guido's nye Arbeider giorde en saa overordentlig Lykke. Carravaggio søgte ham overalt for at hævne sig; lykkeligen flygtede Guido til Bologna, og blev befriet for denne krakelske Malers Forfølgelser.

Af samme Caliber vare de Mennesker, som forfulgte Dominichino, en Kunstner, der anbefalede sig ikke mindre ved sin Blidhed og sin Beskedenhed, end ved sine Talenters Overlegenhed. Spagnoletto sagde om denne store Mester, at han neppe forstod at handtere Penselen. En anden søgte alle Leiligheder til at nedsætte ham,

og til at betage ham Arbeider, som vare ham betroede. Man ophidsede de neapolitanske Malere imod ham paa en Tid, da han i Neapel malede Kuppelen i Skatkammeret, og foraarsagede ham Misgunst og Ærgrelser, der forkortede hans Dage.

Hvilke Forfølgelser maatte ikke Poussin udstaae, da han, efterat have fuldendt sine Studier i Italien, var kommen tilbage til Frankerige! Ugunst, Nid, Middelmaadighed forbandt sig mod ham; man sværtede hans bedste Arbeider. Han besluttede derfor at forlade Frankerige, og forlod det, for aldrig meer at vende tilbage. Nu stride Frankerige og Italien om Æren, at have frembragt denne store Mester.

Cignani's Lykke skaffede ham et stort Antal Misundere, som ikke nøiede med at bagtale ham offentlig, dreve Nedrigheden saa vidt at de stympede hans Verker. Lignende Uværdigheder udøvede le Sueur's Fiender paa denne store Malers Arbeider. Le Sueur besad, ligesom Rafael, denne Oprigtighed, denne Retsindighed, som giver ophøiede Talenter et saa stort Værd. Lidenskabelig indtagen for sin Kunst, alt for hengiven til sammes Øvelser, ærgret, forfulgt af misundelige og mægtige Rivaler, døde han, ligesom Rafael, før den Alder, hvori Kunstnerne have bragt deres Talenter til den Grad af Fuldkommenhed, som er dem beskæret.

Det giør mig ondt, at jeg til disse lave Siæle maa regne et kronet Hoved. Fyrsterne staae paa et saa ophøiet Ærestrin, og ere af Lykken saa begunstigede, at man ikke begriber, hvorledes de kunne misunde andre end deres Lige. Dog er det saa. Architekten Apollodor

giorde sig paa offentlige Steder lystig over de Mangler, han fandt i Bygningsmaaden af et til Venus helliget Tempel, som Hadrian havde ladet bygge i Rom efter sin egen Tegning; hvorover denne Keiser blev saa rasende vred, at han lod Architekten dræbe. Historieskriverne tale om denne Handling som den uretfærdigste og grusomste, denne Keiser har udøvet; og man kan sige at den har efterladt hans Minde en saa betydelig Plet, at Glandsen af hans største Handlinger derved er fordunklet. Hadrian opførte Mængden af Bygninger, men havde en meget slet Smag for Architekturen, ligesom for alle de andre Kunster. Aurelius Victor furſvandser, naar han siger, at Hadrian, som Kunstner, kunde staae ved Siden af Polyklet og Euphranor.

Nu hvor mangen ung Kunstners Fremskridt har ikke Lærerens Misundelse forhalet eller standset! Pantormo studerede under Andrea del Sarto, der misundelig over en Eleves Fremskridt, hvis Verker saa meget havde indtaget Michelangelo og Rafael, jog ham ud af sin Skole. David Calvart, Dominichino's Lærer, var saa misundelig paa Carraccierne for deres store Navnkundighed, at han aldrig, uden at græmme sig, kunde høre tale om deres Skole. Da han en Dag havde fundet Dominichino beskiæftiget med at copiere nogle af Carracciernes Tegninger, blev han saa opbragt, at han, søgende et andet Paaskud til Klammerie, anfaldt ham med Uqvems Ord, og jog ham ud af sit Huus. Tintoret var først i Lære hos Tizian, som misundelig over hans rivende Fremskridt, sendte ham tilbage under en Forevending. Det samme Uheld havde Guercino's Eleve, Mola, og Tizian selv, Giorgione's Eleve.

Ingen virkelig stor Kunstner giorde sig nogensinde skyldig i Kunstnid. Rafael levede med sine Elever, som med sine Venner, og omgikkes dem som sine Lige; elsket, agtet af de Kunstnere, hvis Kiærlighed han havde vundet ved sit blide Væsen, fandt han en besynderlig Fornøielse i at forbinde sig alle dem, som lagde sig efter samme Fag med ham; og naar de forlangte noget af hans Haand, slap han strax sine Arbeider for at tiene dem. Han overlod gierne sine Tegninger til sine Elever, og han giorde sit Testament til deres Fordeel. Giulio Romano, den kiæreste blandt dem, fik Broderparten.

Carl Vanloo levede paa samme Fod med sine Elever. Van Veen glimrer i Kunstens Aarbøger, som en ypperlig Maler, som en Mand af udbredt Lærdom, og som Rubens's Læremester. Rubens beundrede Veens Arbeider, og denne, fornøiet over at have en saa haabefuld Eleve, anvendte al sin Flid paa hans Dannelse, og ophørte ej at fryde sig over Rubens's Fremskridt, selv naar denne havde overgaaet ham. Veen opmuntrede ham til at giøre en Reise til Italien for at blive en fuldkommen Kunstner, og han forestilte ham for Statholderen, for at forskaffe ham nyttige Anbefalinger. Saa ædelt handlede den Mand, som var for Nederlænderne, hvad Polydor fra Carravaggio var for Italienerne; begge to have givet Reglerne for det Klardunkle, og Rubens har, i denne Henseende, ikke giort andet end fuldkomme for den flandriske Skole, hvad Veen havde udøvet før ham.

Rubens selv besøgte sielden sine gode Venner; men han tog meget vel imod enhver, som kom til ham, og han undskyldte sig med sine

Arbeider og Mængden af byrdefulde Forretninger. Imidlertid undslog han sig ej for at gaae hen og see de Maleres Arbeider, som begierede hans Raad; og langt fra at tillade sig nogensinde at fortale sine Kunstbrødres Verker, indskiød han dem en ædel Kappelyst ved at rose deres Bestræbelser. Rubens udmærkede sig ej alene ved sin Kunst, men og ved Statsklogskab og Lærdom. Aner, Titler og Ordensbaand, som der til hans Tid var meget godt Kiøb paa, agtede han for intet, førende altid i Munden Livius's Sprog: gloriam qui spreverit, veram habebit, det er, hvo som foragter Æren, erlanger den sande Ære. Det samme Sprog har Salvator Rosa taget til Text for sin bekiendte Satira della pittura, som egentlig er en Satire paa de fleste Kunstneres Raaehed og Uvidenhed, hvorfra alle Daarligheder, selv den, om hvilken her tales, Kunstnid, reise sig. (*)

Nogle have paastaaet, at Rubens, misundelig paa van Dyck, og frygtende for at overgaaes af ham, havde faaet ham til at forlade Historiemaleriet, for gandske at opofre sig til Portraitet. Men Rubens kunde ikke være misundelig paa nogen af sine Jævntidige, og hans bekiendte Karakter giendriver tilstrækkelig denne Beskyldning. Det er ydermere af de Malerier,

(*) Hvo kan her bare sig for at tænke paa den smagløse Allegorie og lige saa smagløse Tegning af Monumentet til Føhr, som dog var udkastet af en Architekt og, hvad endnu meere er, af en Professor i Videnskaberne, og det ved et Academie, som Kongen har skienket den skiønneste Bogsamling. Til hvad Nytte er denne Bogsamling, naar den ikke benyttedes ved en saa overordentlig Leilighed?

som van Dyck har efterladt os, indlysende, at Rubens ej kunde frygte for at blive fordunklet af sin Eleve, da Kiendere vel i disse Malerier have bemærket ypperlige Egenskaber og selv Aand, men dog fundet, at de staae langt neden for Rubens's fornemste Frembringelser. Langt fra at beskylde Mesteren for Misundelse, maa man rose ham for at have forudseet, at hans Eleve aldrig vilde giøre Lykke i Maleriets Hovedfag, men at han var kaldet til at bringe et lavere Slags til Kunstens høieste Spidse, og saaledes at sætte sig ved Siden af de største Mestere. Man kan derfor med Rette tillægge Rubens's Raad van Dyck's glimrende Lykke.

Cavedone blev af en Stormand, der opdagede et fortrinligt Anlæg til Maleriet hos ham, betroet til Hannibal og Ludvig Carracci's Omsorg. Inden kort Tid opvakte den unge Kunstner sine Kammeraters Misundelse, blandt andre Tiarini's, der adskillige Gange rev hans Tegninger i Stykker. Guido derimod, glad over at have en saadan Meddiscipel, førte ham til Rom for at dele sine Arbeider med ham. Cavedone opholdt sig ej længe i denne Stad, og kom tilbage til Bologna, hvor han snart giorde Ludvig Carracci Rangen stridig. Denne, ubekiendt med Kunstnid, ophørte ej at bevidne ham Agtelse.

Det kan dog ikke negtes, at Kappelysten, der opstaaer mellem de dueligste Kunstnere, frembringer undertiden Misundelse og Had. Pordenone blev efter Giorgione's Død, anseet for den eneste Maler, som man kunde sætte mod Tizian. Denne fattede en Misundelse, hvorpaa han gav saa kiendelige Prøver, at Pordenone

ikke troede at være sikker paa sit Liv i Venedig, hvor Senatet ofte brugte ham med Udelukkelse af Tizian. Han malede ej meer uden at have sin Kaarde og sit Spær ved Siden, som om han havde frygtet at Tizian skulde myrde ham. Det hemmelige Fiendskab, som bestandig herskede mellem disse to Malere, lod dem anspænde deres Kræfter for at overgaae hinanden indbyrdes, og Pordenone's Ære udbredte sig over hele Europa.

Hannibal Carracci og hans Broder Augustin kunde ej leve sammen i en fuldkommen Enighed, og længtes efter hinanden, naar de vare adskilte. Flyttede de sammen? deres Klammer begyndte med fordobblet Heftighed. Saalænge de vare under Ludvigs Øine, formildede denne ved sin Blidhed, deres modsatte Gemytter; men han kunde ei forhindre, at den enes Medgang jo avlede den andens Misundelse. Lykkeligviis faldt denne Kappestrid ud til Fordeel for deres Kunst.

Et mærkeligt Exempel paa Kappelyst, som ej førte til Kunstnid, er følgende. Albano og Guido stræbte af al Magt at overgaae hinanden. Denne Stræben maa det tilskrives, at de frembragte saa mange beundringsværdige Verker. Naar Guido giorde et Stykke, og udstillede det i Bologna's Kirker, var man vis paa snart at see et af Albano paa samme Sted. Dog bare de, uagtet denne Kappesyge, giensidig Høiagtelse for hinanden.

Man finder kun to berømte Kunstnere, som Misundelsen har sparet. Rafael er den ene. Hans Samtidige betænkte sig ej paa at erkiende hans Talenters Ypperlighed, og man ventede ej paa hans Død for at tilkiende ham den Rang

som tilkom ham. Den anden er Correggio, som aldrig har drømt om, at der skulde skrives Tragoedier over ham. Thi han var i alle Henseender et Lykkens Barn, som jeg paa et andet Sted har beviist. Men et Lykkens Barn er intet Emne for Tragoedien.

Jeg har nu betragtet Kunstnid fra alle de Synspunkter, Historien tilbød mit forskende Blik. End staaer tilbage, at paavise de Reder, hvor Kunstnid udklækkes. Disse Reder ere Kunstacademierne. Jeg forbeholder mig til en anden Gang, at beskrive dem saaledes som de af fordomsfrie Jagttagere ere befundne at være, og som jeg selv i Virkeligheden har lært dem at kiende.

---

* * *

I Begyndelsen af det henrundne Aar forsøgte Underskrevne at udgive et Tidsskrift, under Navn: "Eusebia, eller Underholdning i alvorlige Timer." Af Mangel paa Subskription maatte jeg standse med dets Udgivelse, efterat 3 Hefter vare udkomne, og min Beslutning var at lade et Arbeide hvile, der syntes kun at have faa Venner. Imidlertid har jeg modtaget flere, baade skriftlige og mundtlige, Opfordringer, at fortsætte, om mueligt, hiint litteraire Arbeide. Jeg tager mig derfor den Frihed herved at indbyde til fortsat Subskription paa bemældte Tidsskrift. Dets Bestemmelse er, at række en kjær Nydelse for Læsere, der glæde sig ved deres Troe, og som have levende Sands for Livets Helligdomme. Da jeg har Adgang til Udlandets bedste Arbeider i dette Fag, haaber jeg herved, i Forening med originale Udarbeidelser, at kunne fremvirke stigende Interesse hos Læserne.

I Kjøbenhavn har Hr. Boghandler Bonnier, ligesom i Slagelse Hr. Bogtrykker Magnus, den Godhed at modtage Subskription. Skulde, ved Marts Maaneds Udgang, Subskribenternes Antal være tilstrækkelig, udkommer 1 Hefte paa 4 Ark maanedsviis. 3 Hefter betales med 1 Rbd. Sedler.

Til ydderligere Oplysning anføres her noget af de udkomne Hefters Indhold: "Hvilket Sind skulle vi have under Bedrøvelser? — Om Fortids Minder. — Det døde Barn. — Hvor virksomt paa vor Roe er det, at agtpaagive Guds Forsyns Aabenbarelse i Menneskelivet. — Henrykkelsen, eller Kilden til Sjælerøe. — Tanker over Liv, Død og Udødelighed. — Evangeliets Seier. — En døende Faders Sorg over efterladte Børn. — Frelserens aandelige Strid i Gethsemane. — Hvad vil det sige, at være aldeles trøsteslos? — Følg Jesum efter, og lær af ham at forsmaae Verdens Forfængeligheder. — Hvad er det vigtigste i Evangelierne? — Ædle Træk af Ulykkelige i Livets afgjørende Øieblik — o. s. v.

D. Luplau,
Sognepræst til Skiørpinge
og Faardrup.

Skuepladsen. Tirsdag (d. 15 Febr.): Røver-Capitainen, Lystspil i 1 Act; og Azemia, Syngestykke i 3 Acter, med tilhørende Dans. — Torsdag: Nina, romantisk Skuespil i 5 Acter, af Dr. Heiberg. — Fredag: Figaros Giftermaal, Opera i 4 Acter, med Musik af Mozart. — Løverd. Vexlen, nyt Lystspil i 1 Act, og Henrik den Femtes Ungdom, Lystspil i 3 Acter; imellem Stykkerne en Entree.

I Anledning af den i Skilderiet No. 9 indførte Anmodning, meddeles i den Hempelske Avis følgende Beregning over, hvad Skatterne af et Præstekald af den opgivne Beskaffenhed (sc. Præstegaardens Hartkorn 10 Tdr., Tienderne 450. Bankrenten af begge 122 Rbd. Sølv. Tiendeskatten betaltes forhen med 24 ß. S. af hver Td. Hartkorn) vilde have udgjort, dersom den Geistligheden ved Forordningen af 11 Septbr. 1822 bevilgede Lettelse ikke fandt Sted, og hvad de nu udgjøre efter bemeldte Lettelse. — Da Beregningen for 1824 og 1825 giver forskjellig Resultat, fremsættes samme for begge Aar.

1. For Aaret 1824.

a) Dersom Lettelsen ikke fandt Sted.

Bankrente 1ste Termin 61 Rbd. Sølv efter Cours 250 76 Rbd. 24 ß.
2den — 61 — — — — 237½ 72 — 42
148 Rbd. 66 ß.

Landskat af 10 Td. priv. Hartk. a 5 R. 24 ß. 52 R. 48 ß.
af 450 — tiendeyd. Hartk. a 18 ß. 84 - 36
136 Rbd. 84 ß.

afgaaer ⅚ Bankrente
1. Termin: 50 R. 80 ß. Sølv ..... 63 R. 52 ß.
2. — 50 - 80 — ..... 60 - 35
123 — 87
12 — 93
161 Rbd. 63 ß.

b) Efter Lettelsen.

Bankrente, som ovenanført .... 148 Rbd. 66 ß.
af 10 Tdr. Hartkorn a 1 Rbd. .... 10 — =
158 — 66

2. For Aaret 1825, naar antages, at nugjeldende Qvartalscours 225 bliver uforandret.

a) Dersom Lettelsen ikke fandt Sted.

Bankrente 122 Rbd. Sølv er .... 137 Rbd. 24 ß.
Landskat af 10 Tdr. privilegeret Hartkorn:
for de 2 første Qvart. a 2 Rbd. 60 ß. 26 Rbd. 24 ß.
for de 2 sidste — — a 3 — ... 30 — =
af 450 Tdr. tiendeydende Hartk.:
for de 2 første Qvart. a 9 ß. .... 42 — 18
for de 2 sidste — — a 12 ß. .... 56 — 24
154 Rbd. 66 ß.
afgaaer ⅚ Bankrente 101 R. 64 ß. Sølv er .... 114 — 36
40 — 30
177 Rbd. 54 ß.

b) Efter Lettelsen.

Bankrente, som ovenanført .... 137 Rbd. 24 ß.
10 Tdr. Hartkorn a 1 Rbd. .... 10 — =
147 — 24

Den Deel af Landskatten, som bliver tilovers, efter at de ⅚ Dele Bankrente er fradraget, er det Pengebeløb, hvorfor kunde have været leveret Korn, dersom Eftergivelsen ikke fandt Sted, som vilde have udgjort for Aaret 1824: 2 Tdr. 1 Skp. 2 Fdkr. Rug og 2 Tdr. 1 Skp. 2 Fdkr. Byg, og for Aaret 1825 6 Tdr. 6 Skpr. 2 Fdkr. Rug og 6 Tdr. 6 Skpr. 2 Fdkr. Byg; hvorimod nu kun kan leveres Korn for Skatten 1 Rbd. pr. Td. Hartkorn, der udgjør 1 Td. 5 Skpr. 2 Fdkr. Rug og 1 Td. 5 Skpr. 2 Fdkr. Byg af de 10 Tdr. Hartkorn. — Brandhjelpspenge og Communeafgivter er ikke medtaget under Beregningen, da de i ethvert Tilfælde blive de samme, og erlægges uden nogen Liqvidation.

Indenlandske Efterretninger.

Ribe, den 4 Februari. Lige til den frygtelige Vandflod afvigte Nat har ikke været i Ribe siden December 1792 og Februari 1793, der dog ikke var saa høi som denne, men medførte da store Iisstykker, der gjorde mere Skade paa Husene. — I Aftes Kl. 9, ved klart Maaneskin med enkelte Hagelbyger og svære Kulinger af S. S. V., begyndte Vandet i Aaen at stige og vedblev indtil henimod Kl. 4 i Dag, da det naaede en Høide af 15 Fod over dets Overflade i Ebbetiden. Vandet indsluttede Byen paa alle Kanter, saa at Veiene til Byen bleve ufremkommelige og kunne endnu i dette Øieblik, sønden for samme, ikkun passeres i Baade. Vandet stod høit i mange Huse og nødte Familierne til at søge Tilflugt i de øverste Værelser og paa Lofterne. Vandet gik ind af Vinduerne i Skibbroegaden; i Forstaden uden for Nørreport omkastedes en for 2 Aar siden opbygget Lade. Paa Gaderne svømmede Tømmer, Baade, løsrevne Døre og Vinduer, Huusgeraad, Kjøbmandsvahre m. m. — I Storegade steg Vandet forbi Apotheket, og Gaden kunde ikke passeres uden i Baade; paa denne Maade vare Gjenboer og Naboer isolerede og kunne ikke komme hverandre til Hjelp. — Barometret stod overordentlig lavt. (Det samme var Tilfældet i Viborg.) — Skaden denne Flod har anrettet paa Husene, isærdeleshed dem, der ligge paa Mellemdammen og i Nørregaden, er betydelig; meget Kjøbmandsgods er ødelagt, og denne fattige Bye, der forhen — formedelst sin Beliggenhed og de ødelæggende Vandfloder — var begunstiget med mange Privilegier, der nu desværre ere tabte for den, vil længe sørgeligen erindre denne Flod. — Hvorledes det seer ud paa Landet, veed man endnu ikke. Rygtet siger, at mange Creaturer ere druknede i Staldene og at mange Huse ere bortrevne. Denne Flod var den syvende i Vinter. — Vinterrugsæden her i Egnen er mange Steder ødelagt, og det er at befrygte: at Engene, formedelst den seige Liim, Floden efterlader, ville blive ufrugtbare dette Aar.

Blandede Efterretninger.

I Riga blev den kæmpestore Støtte, forestillende den hellige Christopher, der stod paa Carlsportens Værk, omkastet ved Orcanen den 23de Decbr. f. A. Denne Helgens Fald dræbte en Soldat. — Man har i Provindserne ved Østersøen gjort den Bemærkning, at i sidste Sommer i den finske Bugt næsten ingen Sardeller bleve fangne, der dog i Mængde ellers falde der. Man formoder deraf, at disse Søedyrs Instinct har mindet dem om det i Novbr. kommende Uveir, der oprørte Havets Bund. (Dette er høist rimeligt; det kloge Dyr Mennesket, kan, ved at give Agt paa Fugles og visse Dyrs Adfærd, spaae vissere om kommende Veir, end Professor Dittmar. At Fiskene, der ofte paa de sædvanlige Strøg blive borte, maae have deres Aarsager, er derfor høist rimeligt. Sildefiskeriet i Liimfjorden har og i Vinter været ringe; Delen har kostet fra 3 til 4 Mk.) Fra Narva skrives: at alle Brøndene kogte imod Høivandet den 19de Novbr. og selv paa de høieste Steder steg Vandet høiere end sædvanligt.

Kjøbenhavns Børs, d. 15 Februari, 1825.

Cours. Hamb. 2 M. 218, a vista 221. Spec. 222. — Specier solgtes til 13 Rbmk. 5 ß. a 13 Rbmk. 4 ß. Disconto 5 pC. — 4 pC. Kgl. Oblig. (uden Renter) 92 a $92\frac{1}{2}$. Nationalbank-Oblig. (af Laanet 4 Febr. 1820, uden Renter) $102\frac{1}{2}$ a 103 Rbdlr. r. S. ell. Rbdlr. Sedl. pr. 100 r. S. Hamborger Laan af 1819: 3000 Bcomk. $99\frac{1}{2}$. Dito 4000 Bcomk. 99. — 6 pC. norske Obligationer ved Hambro & Søn $105\frac{1}{2}$ a $105\frac{3}{4}$. — Norske Speciessedler pr. 10 Specier $16\frac{1}{2}$ a $16\frac{3}{4}$. — Svenske Sedler 52. — Asiatiske Actier = .

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere. I Følge Kgl. allernaadigst Tilladelse, forsendes det med Brevposterne, og kan bestilles paa alle Postcontoirer. Her i Staden modtages Subskriptionen hos Bogtrykker Höecke, i store Helliggeiststrædet No. 144. Enkelte Numere overlades ikke.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Toogtyvende Aargang. No. 15.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 19 Februari 1825.

Om den ny Søbadeanstalt.

Uagtet Kiøbenhavns Beliggenhed frembyder den bedste Leilighed til en offentlig Søbadeanstalt, savnede man dog hidtil i denne Hovedstad et, paa Fleerhedens Tarv beregnet, hensigtsmæssigen indrettet, Anlæg af denne Art, der kunde sættes ved Siden af dem, som haves i flere andre, endog mindre betydelige Søstæder.

Undertegnede kom derfor overeens om, at søge dette, især med Hensyn til Sundheden høist følelige Savn afhiulpet, og efterat have erhvervet det i saa Henseende fornødne allernaadigste Privilegium, udstedtes i Sommeren 1822 en Indbydelse til Subscription paa Actier i en fuldstændig Søbadeanstalt, som man, hvis en tilstrækkelig Sum indkom, agtede at foranstalte anlagt paa det dertil udsøgte, til Hensigten beqvemmeste, Sted, nemlig ved Ryssensteens Lynette ved Langebroe, og hvor der skulde forefindes saavel varme og kolde Søbade i Land, som Bade paa Strømmen.

Flere af Stadens Indvaanere fandtes beredvillige til at fremme dette almeennyttige Foretagende, saameget mere, som det med Rimelighed kunde forudsættes, at den paatænkte ny Søbadeanstalt, hensigtsmæssigen fuldført, og tilbørligen vedligeholdt, vilde kunne indbringe saameget, at Actiehaverne ikke allene kunde sikkres for Tab, men ogsaa have noget Udbytte af deres indskudte Capitaler.

Ved det af Hans Majestæt Kongen allernaadigst ydede Bidrag, og de øvrige Tid efter anden indkomne Summer, blev man sat i Stand til, i Begyndelsen af forrige Aar, at begynde paa den forehavende Plans Udførelse. Badene i Land var man først betænkt paa at indrette, og da et dertil beqvemt Locale kunde paa den formeentligen mindst bekostelige Maade erholdes i den forrige Sukkerformefabrikbygning, som netop paa den Tid skulde sælges, saa blev denne Bygning, der er beliggende imellem Langebroe og Estakaden, kiøbt for Badeanstaltens Regning.

I Løbet af forrige Aar er der arbeidet paa at give Bygningen den Udbedring og de Ind-

retninger, som efter Planen fandtes fornødne til dens Bestemmelse. Arbeidet fuldendtes i Slutningen af Aaret; foruden 13 med de nødvendige Beqvemmeligheder forsynede Badekamre med kolde og varme Bade, til Afbenyttelse, de 6 for Herrer, og de 7 for Damer, er ogsaa indrettet Restaurations= samt Aftrædelsesværelser; de for Fruentimmer bestemte Badekamre ere, ligesom deres Samlingsværelse, aldeles afsondrede fra de for Mandfolkene indrettede Leiligheder, og have egen Til= og Fragang. Adskillige Logisværelser ville vorde færdige til næste Sommer, og til Foraaret vil den ved Bygningen liggende Plads, af omtrent 3000 Qvadrat=Alens Størrelse, vorde indrettet til Have. Desuden er Badegjesterne forbeholden Promenaden under Volden langs med Stadsgravene tæt derved.

Der staaer nu tilbage, at faae anlagt hensigtsmæssige Bade paa Strømmen. Dette vil ufortøvet sættes i Arbeide, saa at disse Bade kunne afbenyttes betimeligen i tilstundende Sommer, da man ikke tvivler paa, at den Sum, som dertil endnu udfordres, forinden vil vorde tilveiebragt.

Da det er at formode, at Mange interessere sig for dette ny Anlæg, og ønske strax at tage den allerede færdige Deel deraf i Øiesyn, saa staaer Adgangen til Bygningen og de deri værende Badekamre aaben i Marts Maaned hver Søndag, Onsdag og Fredag fra Kl. 9 om Morgenen til Kl. 5 om Eftermiddagen. Den der boende Inspecteur ved Badeanstalten forevisér Indretningerne for Enhver, som ønsker at besee dem, og som derom behager at henvende sig til ham. Til Beqvemmelighed for de Besøgende er

der føiet Anstalt til, at der paa forbemeldte Dage kan erholdes Forfriskninger i Restaurationslocalet.

Kiøbenhavn, den 14de Februari 1825.

Collin. Turen. Fenger.
Bech. Malling.

Reisen til Hamburg.

(Slutning; see No. 104 f. A.)

Hvad Øen Amager er for Kjøbenhavn, det ere Vierlandene for Hamburg. Ligesom Amagerne udmærke Vierländerne sig ved deres Klædedragt og have endog heri nogen Lighed med hine. Fruentimmerne bære paa Hovedet et eget Slags Straahatte, men deres Dragt er sædvanligen af sort Farve. De synes at være komne et Par Aarhundreder tidligere til Hamburgs Omegn end de frisiske Familier, med hvilke Dronning Elisabeth befolkede Amager. Man antager, at den hamburger Erkebisp Friedrich, i Forening med Adolph I., Greve af Schaumburg, i Begyndelsen af det tolvte Aarhundrede, har ladet en stor Deel af sine Undersaatter besætte de holsteenske Egne ved Østersøen, hvorved hans Land ved Elben ikke blev lidet blottet for Folk, hvilket bevægede ham til at lade komme fra Holland, Friesland og Flandern nye Colonister, som han anviste Bopæle i de forladte Egne. Af disse Nybyggere skulle de nuværende Vierländere nedstamme; de ligne i Legemsform, Klædedragt og Sæder deres Stammefædre, og, ligesom Amagerne, gifte de sig sædvanligen indbyrdes.

For os Danske ere disse Vierlande dobbelt mærkelige. Det er Digteren, Lægen og Menneskevennen J. C. Todes Fædreneland. Her blev han født (d. 24de Juni 1736) ved den saakaldte Zollensspieker. "De ligge, som han i sin Selvbiographie bemærker, ligesom paa Randen af Holsteen, hvor der er een af de stærkeste Passager over Elben, baade til Lands og til Vands. Disse fire Lande høre Stæderne Lübek og Hamburg i Fælleskab til og ere Overflødighedens, ældgammel Enfoldigheds og den sande Friheds Sæde. Hvad den sidste angaaer, saa have Indbyggerne vel en Øvrighed, som er sat af de nævnte Rigsstæder og boer i den lille Kjøbstæd Bergedorf, og de betale Skat; men alle deres Trætter afgjøre de selv paa Kroen, hvor enten Oldingerne dømme imellem dem, eller, naar de ikke kunne anderledes komme ud af det, en Tvekamp med Næven ender Tvisten, da den nemlig holdes for og maa finde sig i at have Uret, som kommer til at bukke under."

Disse fire Sogne ere overalt inddigede, og have hvert sin Præst. Man har ikke uden Føje kaldet dem et nordisk Ægypten, thi fra Høsten indtil Begyndelsen af Foraaret oversvømmes de lavtliggende Jorder og Oversvømmelsen efterlader, ligesom Nilen, en feed Gjødning, der frembringer den yppigste Plantevært, uden at der her, som i Ægypten, gives Crocodiller, der dræbe Mennesker, eller Sandskyer, der gjøre dem blinde, skjøndt, men meget sjeldent, denne deres Velgjører kan blive deres Ødelægger, naar, som nyligen har været Tilfældet, Oversvømmelsen bliver for stærk. Vil man gjøre sig en Forestilling om det forjettede Land, saa gaae man til Vierlandene. Her flyder i egentlig Forstand Melk og Honning.

Man træffer der ikke allene Alt, hvad man møder paa Amager, men ogsaa hvad man savner der, nemlig hele Marker med Asparges, Jordbær og alle Slags Blomster, som Levkøier, Lilier og Jasminer. Vierländerne ere overalt meget dygtige Haugedyrkere og avle endog de fortræffeligste Ferskener og Aprikoser. De fede ogsaa Kalve og Fjerkræ, og forstaae ypperligen at benytte deres herlige Græsgange. Frugter saavelsom Grønt bringe de sædvanligen til Hamburg i store Kurve, som de bære i et Slags Aag. Hver Sommer forsyne de denne Stad med adskillige Hundrede Tusinde Pund af de skjønneste Jordbær og ideligen hører man dem paa den Tid raabe: Erdberen! Erdberen! De drage endog til Messen i Leipzig saavel med fersk og røget Lax som med Negenøine, og forsyne dermed de derværende Italienerkjeldere. Veien fra Hamburg til Vierlandene gaaer igjennem Billewärder, en meget mærkelig Strækning Land mellem Elben og Bille, beliggende paa begge Sider af disse Floder og inddiget. I Frugtbarhed ligner denne Strækning Vierlandene og dens Beboere ere meget velhavende. Men i deres Sæder og Klædedragt ere de snarere Kjøbstædsfolk end Landboer. Deres Fruentimmer klæde sig i den fineste ostindiske Sirts, Moll, brüsseler Kniplinger, og pryde sig endog med Diamantsmykker. Mange af disse Landmænd eie Bogsamlinger, hvilke de fleste Lemmer af den Kjøbenhavnske elegante Verden mangler, eller og laane, i Mangel heraf, Bøger fra Leiebibliothekerne i Hamburg. De tjene til Bevis paa, at ogsaa Bonden er istand til at modtage en temmelig Grad af Cultur, uden Skade for hans Dygtighed som Jorddyrker, og de beskjæmme hine, der endnu i vore Dage synes at troe paa

de gamle Bondeplageres Axiom: "naar Bonden ikke er bunden, er han værre end Hunden!"

Altona ligger, som bekjendt, kun et Canonskud fra Hamburg. Navnet Al=to=na (alt for nær) viser hvad man i ældre Tider tænkte om dette Naboskab. Staden synes først at være opkommen henimod Aaret 1500, men som en ubetydelig Landsby, hvis Beboere søgte Hamburgs Kirker og hvis Værneting Ottensen var. Da Byen afbrændte 1547, syntes Hamburgerne at ville modsætte sig dens Gjenopbyggelse paa det gamle Sted, fordi det "al to na" laae dem bestandigt i Hovedet, men forgjeves.

I Aaret 1604 fik Altona Navn og Rettigheder som Flekke, og allerede 1601 tillodes det forskjellige Religionssecter at nedsætte sig der. Under Kong Frederik III. blev det 1664 en Stad. Nu er Altona, skjøndt den yngste, dog den vigtigste Stad i Holsteen, og den anden i Danmark, saavel i Henseende til Handel, som til Størrelse. Det er forholdsviis voxet ligesaa hurtigen frem som Kjøbenhavn, thi det tæller mellem 24 og 30,000 Indbyggere, og regner man at Kjøbenhavn er omtrent 600 Aar gammelt, saa er Befolkningen tiltaget i samme Forhold. Dog, uagtet Altonas Handel og Fabriker befinde sig i en temmelig blomstrende Forfatning, saa er Hamburg dog den egentlige Sjel i dette dobbelte Legeme. Ved at træde ind i Altona møder man smukkere Gader og Bygninger end i Hamburg, men langt fra ikke saa meget Liv og Virksomhed, som i hiin den tydske Handels store Tumleplads. Bygningerne ere ikke meget over Hundrede Aar gamle, thi 1713 afbrændte den svenske General Steenbuck, Natten mellem d. 8de og 9de Januar,

Staden, og Luerne skaanede kun tre Kirker og tredive Huse. Man har en Afbildning i Kobber af dette rædsomme Optrin, stukket af P. Schenk i Amsterdam, med den Underskrift: Altona in brant gesteken door den zweedsen Velt-oversten Steenbok, vorgevallen tusschen den agten en negenden van Loumaant des jaers 1713 door omtrent 3000 zoo Kerken als Huizen en Pakhuizen door de vlam verteert zyn. Af dette Kobber sees, at Staden i en Tid af 112 Aar er bleven forøget med omtrent 1000 Bygninger, thi nu tæller den 4000. Altona's Brand var een af de sørgeligste Begivenheder i Fædrenelandets Aarbøger. Den svenske General havde, efter Sneedorffs Beretning, forlangt af de ulykkelige Indbyggere 300,000 Rdlr. *), og slog af lige til 50,000. Besynderligt nok, at de ikke kunde tilveiebringes. Baron Pölitz, en Samtidig, beretter i sine Memoirer, at Indbyggerne tilbød Steenbuck en betydelig Sum, og da han forlangte en større, indrømmede ham Alt, naar han kun vilde give dem saa længe Frist, til de havde faaet Pengene laante af Hamburg. Men den Haardhjertede vilde ikke tilstaae dem denne Frist. Indbyggerne maatte nu drage ud; Luften gjenlød af deres Skrig. De havde endnu ikke alle forladt Staden, da de Svenske, med luende Fakler i Haanden, trak derind og afbrændte Bygningerne lige indtil Kjelderne. De ulykkelige Altonaere, som saae deres Boliger gaae op i Røg, maatte i den kolde Aarstid ligge under aaben Himmel, hvor den største Deel omkom af Kulde, Elendighed og Fortvivlelse. Hamburgs Porte vare lukkede for dem,

*) Hos Sneedorff staaer 30,000, men det er en aabenbar Trykfeil.

og Pölitz mener, at Hamburgerne af en dobbelt Grund maatte nægte hine Ulykkelige et Tilflugtsted, thi deels, siger han, havde Churfyrsten tvunget dem til at afbryde alt Samqvem med Holsteen, hvor den Gang Pesten rasede, der hver Maaned bortrykkede 1500, og i det Hele over 11,000 Mennesker, deels vilde det have været uklogt af dem, om Natten at aabne deres Porte, da det ei var sikkert, om ikke de Svenske, i Forening (?) med Altonaerne, vilde rykke ind i Staden. Vi ville, af Agtelse for Menneskeligheden, troe ham, men Hamburgerne burde ikke klage saa meget over, at Frederik IV. samme Aar lod dem betale en Brandskat af 230,000 Th. Den fjendtlige General undskyldte sig med, at hiin Brand var intet uden Gjengjeldelse, fordi de Danske havde afbrændt Stade, men Forskjellen var, som Pölitz meget rigtig anmærker, at de Danske havde ødelagt Stade med Bomber, Steenbuck derimod Altona med Morderfakler. Den svenske Historieskriver Lagerbring siger ogsaa "Steenbuck kunde have ladet det være, thi han havde ingen Ære og Sverrig ingen Nytte deraf." Danmarks Frederik den Fjerde ophjalp imidlertid Staden meget snart. Han forsynede Indbyggerne med Bygningsmaterialier til at gjenopføre deres afbrændte Huse, og udvidede deres Privilegier. Med Moderstaten høstede Altona lige velgjørende Frugter af den lange Fred, og den nordamericanske Krigs, men endnu mere den franske Revolutionskrigs Periode forøgede i høi Grad Stadens Omfang, Handel og Befolkning. — Bag Altona ligger Landsbyen Ottensen, som en smuk Allee fører hen til. Paa Kirkegaarden sees Digteren Klopstocks og hans Families Grav. I Sammenligning med vor Ewalds simple Ligsteen paa Trinitatis Kirkegaard i Kjøbenhavn er det Klopstockske Gravmæle Kongeligt. Det er omtalt næsten af alle de Reisende, som have været i Hamburg og udgivet Beskrivelser over deres Reise. Fra Konstens Side er det aldeles ikke mærkværdigt. Den store Lind, som Klopstock selv har plantet, staaer i sin fulde Kraft og udbreder sin Skygge over den Uforglemmeliges Hvilested.

Ikke langt fra Klopstocks Grav staaer et Mindesmærke, som det Hamburgske patriotiske Selskab har ladet oprette for 1138 Hamburgere, der i Julenat 1813 bleve fordrevne af Davoust, siden døde af en smitsom Syge i Altona og derpaa begravedes paa en Mark ved Ottensen.

Et Stykke herfra ligger Rainvilles Hauge, uden Tvivl eet af de skjønneste, om ei det skjønneste, Gjæstgiversted i Europa. Konst og Natur have forenet sig om at forherlige det. Udsigten fra Terrassen til Elben er ganske fortryllende og Bygningen pragtfuld i høieste Grad. Rotunden er prydet med Stuccaturarbeide og store Speile; Værelserne ere prægtigt møblerede. I Haugen ere de nydeligste Anlæg. Men alt det uagtet paastaaes dog, at den Rainvilske Hauge langtfra ikke besøges mere saa meget nu, som tilforn. Hamburgerne og Altonaerne have og saa mange offentlige Forlystelsessteder, at det næsten intet Under er, at de blive kræsne og egne i deres Valg. Maatte vi Kjøbenhavnere dog kun have en Tiendedeel af denne Overflødighed!

Godset og Landsbyen Flottbeck, en halv Miil fra Altona, tilhører Friherre v. Vogth. Hele Agerdyrkningen er her indrettet paa engelsk Fod. Omegnen kan ikke tænkes yndigere. Paa

venstre Side sees Elben, bedækket med Øer og Skibe og ved den skraa Strandbred ligge de nydeligste Lyststeder og Hauger.

Nienstädt, en Miil fra Altona, er en Landsby ved Elbens Bred, og her have mange rige Hamburgere og Altonaere deres Landsteder og Hauger. De mærkværdigste blandt de sidste ere Bauers og Parisch's. Den bauerske Hauge er udmærket, saavel i Henseende til Omfang som Anlæg. Men Naturen har gjort endnu mere for den end Konsten. Beliggende ved en Skraaning af Elbkysten har man her det majestætiske Syn af de forbiseilende Skibe. Paa Anlæggenes Forskjønnelse sparer Eieren intet, og man har forsikkret mig, at Haugens Vedligeholdelse koster ham 8000 Mk. Banco aarligen. Bestandigen ere her en heel Deel Arbeidere sysselsatte. Den Gang var man i Færd med at opføre et nyt Tempel, men af Steen, istedet for at det gamle var af Træ. Den sammenstyrtede Hvelving blev paa ny opmuret og allerede laae der 6 til 8 Søiler af Sandsteen, kostbart tilhugne, som skulde afløse de af Træ.

Her dreier Veien af fra Elben og gaaer over Agere og Marker til Dockenhuden, en Landsby, hvor de Herrer Cæsar og Peter Godefroy have deres Landsteder med prægtige Haugeanlæg, til hvilke Enhver, ligesom til Bauers, har fri Adgang. Mærkeligt er Dockenhuden, som den udødelige Hugo Grotius's Tilflugtssted, da han 1632 blev fordreven fra sit Fædreneland. Man finder endnu en skjøn og skyggefuld Allee, hvis Træer han med egen Haand skal have plantet.

Derfra kommer man til Blanknäse, maaskee det yndigste Fiskerleie i Europa, sædvanligen Maalet for Hamburgernes og denne Gang for vor Lystreise. Dens Beliggenhed paa et Bjerg er høist malerisk. Bønderhusene synes ligesom Svalereder at være heftede til Sandhøjene og naar man staaer paa Bakken Süllenberg, har man hele Landsbyen liggende for sine Fødder og en Udsigt til Elben i en Omkreds af adskillige Mile, der i Skjønhed overgaaer al Forestilling — et naturligt Panorama, hvis Lige kun findes paa faa Steder i Verden. Indbyggerne bryde sig intet om den utaknemmelige Jordbund, som kun den rige Hamburger og Altonaer, med stor Bekostning, tvinger til et Slags Frugtbarhed, men de pløje Søen, som er deres egentlige Element, medens Oldinger og Qvinder røgte Huset hjemme. Ved min Indtrædelse i Landsbyen kom mig en gammel Kone i Møde, som bad mig om en Almisse. Jeg spurgte hende, hvor gammel hun var? Hun svarede: "tachten Jahr". Jeg spurgte hende om "tachten" var saa meget som achtzig. "Ne", vedblev hun, rystende paa Hovedet, "tachten Jahr". Min Ledsager, som var en født Hamburger, smilede ligesaa meget over mit Spørgsmaal, som over den gamle Kones Svar, da "tachten" i det Blanknäsiske Sprog er det samme som fiirsindstyve.

Vandringen er endt, og Pillegrimsstaven staaer atter i sin vante Krog. Hvad jeg har følt og hvad jeg har iagttaget, har jeg stræbt at gjengive saa godt og saa tydeligt, som min Pen formaaede det. Men Veien fra Hjertet til Papiret er lang — meget gaaer tabt derpaa. Maatte det Tabte kun ikke være for meget og det Levnede ikke for lidet!

Indenlandske Efterretninger.

Boghandler Reitzel indbyder til et Læseselskab for nye historiske Skrifter i det franske og tydske Sprog. Bøgerne skulle bestaae af saadanne Skrifter, der behandle den sidste Tids Begivenheder, af interessante Reisebeskrivelser og af nogle faa historiske Tidsskrifter. To Bøger ombringes ugentligen og Betalingen bliver 2 Rbd. rede Sølv quartaliter og 24ß. i Tegn til Budet. For Selskabets Indtægter og Udgivter aflægger Hr. Reitzel aarligt Regnskab til Medlemmerne, hvis Abonnement gjelder for 1 Aar, og, naar Bøgerne have circuleret, sælges de til den Høistbydende blandt Medlemmerne, og det muelige Overskud afdrages i Betalingen for det næste Quartal.

Concert.

Med allerhøieste Tilladelse vil Pianofortespillerinden Louise David, (Eleve af Schwenke og Grund) og Violinisten Ferdinand David (Elev af Spohr), have den Ære, at give Søndagen den 20de dennes, Kl. 7, paa det kongelige Theater, en stor Vocal- og Instrumental-Concert, under Anførsel af S. T. Herr Professor, Musikdirecteur og Ridder Schall, og understøttet af det kongelige Capel, af følgende Indhold: Første Afdeling. 1.) Ouverture for Orchester; 2.) Stor Concert for Pianoforte, af Kalckbrenner, spilles af Louise David; 3.) Arie med Orchester-Accompagnement, af Coccia, synges af Hr. Kirchheiner; 4.) Potpourri for Violin og Pianoforte, af Spohr, udføres af Louise og Ferdinand David. — Anden Afdeling. 1.) Ouverture for Orchester; 2.) Concert for Violin, af Spohr, spilles af Ferdinand David; 3.) Arie med Orchester-Accompagnement, af Simon Mayr, synges af Jomfru Ida Wulff; 4.) Introduction og Variationer over Alexander-Marschen, for Pianoforte, med Orchester-Accompagnement, componeret af Moscheles, spilles af Louise David. — Billetter til hele Loger og enkelte Pladser kunne dagligen erholdes, til de sædvanlige Theaterpriser, paa Hjørnet af lille Kirkestræde og Høibroplads Nr. 43, 2den Sahl, fra Kl. 9 til 2. Parket-, Parterre- og Pladsloge-Billetter faaes ogsaa i Musikhandelen i Gothersgaden Nr. 348.

Skuepladsen. Mandag (d. 21 Febr.): Verelen, Lystsp. i 1 Act af Georg Lotz (Oversættelse), og Jeannot og Colin, Syngest. i 3 Acter. Imellem Stykkerne: En Entree.

Blandede Efterretninger.

Mad. Mara er i Petersborg nyligen bleven overkjørt paa Gaden. Denne uden Tvivl ældste Sangerinde i Europa har eengang været sin Tids Catalani og tjener til et sørgeligt Exempel paa, hvor utaknemmeligen enhver transitorisk Konst som oftest lønner sine Dyrkere. Friedrich Rochlitz har i sin Bog: Für Freunde der Tonkunst, Leipzig 1824, meddeelt nogle biographiske Efterretninger om hende, der tildeels ganske afvige fra de i de sædvanlige Biographier om hende meddeelte. Hendes Fader var Stadsmusicant Schmeling i Cassel. En Musikynder tog Faderen og Datteren med sig til Messen i Frankfurt a. M. Her fandt den lille Violinspillerinde Understøttelse. I sit niende Aar gav hun Concerter i Wien, og i hendes tiende spillede hun i London i de Kongelige Kammerconcerter. Maaden, hvorpaa det svagelige Pigebarn behandlede Instrumentet, vakte Latter, Forargelse og Medlidenhed. Man ønskede at hun skulde lære at synge; men hendes Talent udviklede sig den Gang endnu ikke i nogen saa høi Grad, at hun i London kunde gjøre Opsigt. Faderen gik med hende til Cassel, hvor Landgreven ikke fandt Behag i hendes Sang. Schmeling henvendte sig nu til Hiller i Leipzig og denne blev ikke allene hendes Lærer, men ogsaa hendes musicalske Pleiefader. Kongen af Preussen tog hende siden i sin Tjeneste med en aarlig Løn af 3000 Thl. og i London gjorde hun overordentlig Lykke. Men hendes Giftermaal med Violoncellisten Mara blev Aarsag til, at hun siden ikke havde noget stadigt Opholdsted. Han

Pilte hende ved de mange Tusinde, hun fortjente i London. Efterat hun havde ladet sig skille fra ham, fremtraadte hun i sit 50 Aar igjen i Tydskland, ledsaget af en kun 24 Aar gammel Signore Florio, i Begyndelsen af dette Aarhundrede. Hun var saa heldig at komme i Besiddelse af en Eiendom i Moskou; men hun mistede denne i Ødelæggelsen 1812 og maatte tage sin Tilflugt til Livland, hvor hun gav Børn Undervisning i Sang. I Aaret 1819 gjorde hun, for at faae en betrygget Rolighed i sin Alderdom, en Reise fra Berlin til London. Men forgjeves! Orglet i hendes Bryst var forfaldet og forældet. Hun gik til Cassel — men hun behandledes som en Nattergal, der har mistet sin Stemme. Derpaa vendte hun tilbage til Rusland. Hun er nu 75 Aar gammel, og har overlevet sig selv.

Nyt Slags Pligter.

Moralisterne have hidtil, naar Talen var om Menneskets Forhold til Gud, kun talt om Menneskets Pligter mod Gud. Men i Frankrig, hvor hver Dag og Time opdages og opfindes saa meget Nyt, har man nu ogsaa opdaget et ganske nyt Slags Pligter, nemlig Guds Pligter mod Menneskene, og det nemlig mod Bourbonnerne og de Franske. Denne skjønne Opdagelse, hvorved Moralen saa meget udvides, skylde vi Aristarquen, et bekjendt Ultrablad, men som nu staaer i Opposition til Regjeringen, fordi dets Hovedeier, Greve Labourdonnaie, gjerne vil være Minister. Dette Blad fortæller nemlig, i Anledning af Ludvig den Attendes Hedengang, hvorledes Gud har styrtet Napoleon og gjenoprettet Bourbonnerne, for at gjøre Frankrig lykkeligt, og slutter denne Fortælling med den emphatiske Phrase: La providence a fait son dévoir! (Forsynet har gjort sin Pligt.) — I Revolutionstiden erklærede de Franske, at det høieste Væsen virkeligen eristerede. Under Napoleon erklærede de dette Menneske for almægtigt som Gud. Nu erklære de Gud for forpligtet imod dem; thi den gode Gud har i deres Øine kun

gjort sin Pligt, da han gav de Franske deres gamle Kongestamme igjen. Naar mon man vil ophøre paa hiin Side Rhinen at laste Gud?

(Prof. Krug.)

Besynderligt fyrsteligt Ægteskab.

I F. J. Lizowsky's historische Schilderung von Karl Ludwig, Churfürst v. d. Pfalz, u. Maria Susanna Louise Raugrafin von Degenfeld, læses om denne Churfyrste (f. 1617 d. 1685), at hans Frille Susanne (om hvem det hedder i hans Breve ædibus in nostris est sus, quæ dicitur Anna) blev elsket paa hans Gemalinde Charlottes Bekostning. Denne sin Ægtemage behandlede han med Ørefigen, som der flød Blod efter, forsonede sig derefter med hende og lod hende siden arrestere, af hvilken Aarsag hun vilde skyde sin Medbeilerinde ihjel med en Pistol. I hans Kjerlighedsbreve til Susanne skriver han blandt andet: una nox tecum in lecto peracta plus valet, quam centum anni cum Charlotta ista in contubernio deperditi!

Kjøbenhavns Børs, d. 18 Februari, 1825.
Cours. Hamb. 2 M. 218, a vista 221. Spec. 222. — Specier solgtes til 13 Rbmk. 5 ß. Disconto 5 pC. — 4 pC. Kongel. Obligationer (uden Renter) 91½ a 92. Nationalbank-Oblig. (af Laanet 4 Febr. 1820, uden Renter) 102½ a 103 Rbdlr. r. S. ell. 114 Rbdlr. Sedl. pr. 100 r. S. Hamborger Laan af 1819: 3000 Bcomk. 99½. Dito 4000 Bcomk. 99. — 6 pC. norske Obligationer ved Hambro & Søn 105 a 105½. — Norske Speciesfedler pr. 10 Specier 16½ a 16¾. — Svenske Sedler 51¼. — Asiatiske Actier = .

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere. I Følge Kgl. allernaadigst Tilladelse, forsendes det med Brevposterne, og kan bestilles paa alle Postcontoirer. Her i Staden modtages Subskriptionen hos Bogtrykker Höecke, i store Helliggeiststrædet No. 144. Enkelte Numere overlades ikke.

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Toogtyvende Aargang. No. 16.

Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 22 Februari 1825.

Om
det gammel=nye, tydske, Munke= eller gothiske Alphabet,
et sundt Ord til alle Skriftudgivere, Bogtrykkere og Boghandlere.

Det hører med til vore Dages Misgreb og Forvildelser, at jage efter det Synderlige og Afstikkende i alle Arter af Videnskaber, Kunster og Haandteringer. Tidsalderens Forkjærlighed for Alt hvad der smager af Ælde, rækker troligen Haanden til hine Misgreb og Forvildelser. Til Trods for al Forstandighed, Tydelighed og Skjønhed, indsnige de sig og hyldes af forskjellige Aarsager. End ikke Sprog= og Skrifttegnene — Bogstaver, ere fritagne for denne Archaiomani. En engelsk Skriftstøber f. Ex. finder nogle gamle Matriser eller Moder=Bogstaver liggende i en Skuffe; faaer det Indfald, deraf at drage Fordeel, afstøber dem og forærer dem til en Bogtrykker, der maaskee uvidende og smagløs anvender dem i sit Bogtrykkeri; som Engelsk, optages dette Snurrepiberi snart med Bifald, som noget Sjeldent og Afstikkende, i det hele lærde Tydskland, oversvømmer Nabolandene og naaer omsider til det lille Danmark, hvor det Nye og Udenlandske finder altid god Modtagelse; og det uanseet, at hine Bogstaver baade ere utydelige og stygge — kun at de gaae og gjelde for gammel=gothiske. Dette er og virkeligen Tilfældet; thi hine Bogstaver ere netop det første Slags, hvilke brugtes ved Bogtrykkerkunstens Opfindelse: de ligne Munke=Skrift, især Begyndelses= eller Versalbogstaverne, hvilke sædvanligen saaledes udpyntes, at Man, naar de staae uden Forbindelse med Andre, har megen Møie med at kjende dem. Man havde dengang ingen bedre, og derfor vedligeholdt de sig gjennem det 16 Aarhundrede. Men med Føie forkastede Man dem. Og nu — nu, da Man borde være gaaen videre frem i Kunsten; nu, da Man, ved saa mange andre Leiligheder, spørger om Tydelighed og Skjønhed — nu optages de atter som noget saare Rart. Et maadeligt Vidnesbyrd om den herskende

Smag! — Nej! vil Man i Fædrelandet følge nogetsomhelst udenlandsk Trykkevæsen, da følge Man det Didotske, Mønsteret for Smag, hvis Opfinder staaer, som Skriftstøber og Bogtrykker, langt over alle baade Engelske og Tydske i dette Fag! *)

Længe har Undertegnede været fristet til at misbillige og dadle denne Forkjærlighed for hint gamle Alphabet, der meer og meer griber om sig, ogsaa hos os, og han var allerede i Begreb med at betroe sin billige Anke herover til et eller andet af vore offenlige Tidsblade, da han stødte paa efterstaaende Recension i Conversationsblatt for 1824 No. 272, hvori Hans, og han tør vel haabe, flere Sagkyndiges — Anskuelse af denne — Gothomanie finder Medhold. Han meddeler derfor her det Stykke af Samme, der angaaer ovenstaaende Æmne, og anbefaler Recensentens Yttringer til Ovenangivnes modnere Overvejelse.

Titelen paa den recenserte Bog, trykt med hine gothiske Bogstaver, angiver Rec. saaledes:

"Geschichte des ostgothischen Reichs (l. Reichs) in Italien von Manso (l. Manso.) — !!!"

og nu begynder han sin velskrevne, grundige Recension saaledes:

*) Firmin Didot er kongelig Bogtrykker i Paris. Det Meget, Han, som Regjeringens Bogtrykker, har havt Leilighed til at fortjene, har han anvendt til Videnskabelighedens, Kunstens, sine Medborgeres og eget Gavn, paa at fuldkommengjøre sit Skriftstøberi. Hvad Han i denne Henseende har ydet, vidner ej alene om en Mand af Hoved, men og om Manden med dannet Smag. O, at vort kjære Danmark ejede en Saadan, der med Hans Formue forbandt Hans Hoved og Smag; da vilde Man endeligen engang glædes ved et godt, brugbart og skjønt Skriftstøberi hos os, hvor vore Bogtrykkere nutildags hente næsten Alt fra Udlandet!

"Endnu var Rec. ikke kommen til sig selv af sin Forundring over de svare Trykfejl i Titelen paa Foranstaaende, da en Bekjendt strængeligen irettesatte ham med disse Ord: "O, Du Uvidende! Allerede i mange Aar var Du sysselsat med det Gammel-Tydske, og kjender endnu ikke det nymodens gammel-tydske Alphabet! Har endnu ikke hørt om, med hvilken Begejstring Forlæggere, endog i Modsigelse med anderledes sindede Forfattere, staae hart paa dette bagvendte Fremskridt? *) Ei alene Titler — nej, hele Bøger og fornemmeligen nogle tusende Minnesange skulle saaledes trykkes, og den ædle Holding, Svingene, Støtterne, Staverne, Fodskamlerne og Hovedbedækningen i denne Oldvorden (Altwerden) atter iføres vore skaldede, ubrugelige, simple Bogstaver; gives dem i Haand, underlægges og paahæftes dem." — Var jeg iforvejen forundret; jeg blev det end meer efter denne Irettesættelse. I det jeg mindede mig Iveren for de nye Secter og Sprog, og for dog ej at stampe mod Braadden, besluttede jeg at

*) Ogsaa Indsenderen hører til disse Modsigende, som man allerede aabenbarligen seer; har og disputeret med Bogtrykkeren. Men med mig fik Denne ingen Bugt. Jeg vedblev at gjentage Ordene: Utydeligt og Stygt! saa længe, til den bagvendt Fremskridende maatte give efter.

tie og lære bogstavere; da videre Samtale siden gav mig Anledning til følgende Philippica:

"Altsaa, de Bogstaver, hvilke et Par Bogtrykkere, Formskærere eller Skriftstøbere sammenrapse fra flere Aarhundreder og Lande, eller, efter eget Tykke, udsmykke, skulle gaae og gielde for ægte gamle, gammel-tydske (gothiske)? Dertil er dog sandeligen end mindre Grund, end naar Man kalder den polske Overkjole et tydsk (dansk) Klædemon. Thi denne sorte Kjole, renligen afbørstet, tager sig dog ganske godt ud, og opfylder bedre sit Øjemed, end vor svalehalede Frak. Hvormeget maatte Man derimod nedbørste, afkradse, afraspe, afhøvle, affile og afskære af hint, de velvorne Bogstaver paahængte, Snurrepiberi, for at trænge gjennem til den sunde, simple Grundbygning? Visse, tilforn ukjendte Glæder blive imidlertid derved Læserne til Deel. Naar Man paa et Maskebal opdager et, med Poscher, Slæbekjole, Fontanger og andre naragtige Ragerier behængt og tiltaklet Fruentimmer, saa studser Man iførstningen; men tillader Hun, at Man følger Hende i et Sideværelse, for at afføre hende i al Mag det ene Stykke af Maskeringen efter det andet; hvilken Glæde, omsider at opdage den smukke Pige, der venligen svarer til vor Tale! Saaledes og med hine Bogstaver. Har Man møisommeligen befriet dem fra deres Paahæng, der virkeligen er end mangfoldigere, end Kaiserens paa det Homannske Kort over Tydskland; hvilken Glæde da, omsider at kunne udraabe: "Ej, Du gamle, ærlige A, er det Dig? Nær havde jeg sandeligen ikke gjenkjendt Dig; ej troet, at Du endnu var saa spøgefuld, at gjøre slige Løjer! — Men vilde nu A svare, at baade Hun og hendes

Søstre, de gamle Møer fra B til Z ikke holde denne Dragt for en naragtig Forklædning, men for smuk, ærværdig og høitidelig; at De hverken Dag eller Nat ville lægge den af — saa maatte Man fast frygte for, at de Alle, paa deres gamle Dage, vare gangne fra Forstanden."

"Naar det nu" — for at vedblive prosaisk — "for Den, der ej forstaaer Tydsk, Dansk eller Svensk, ofte falder heel tungt, at vide, om Han seer et f eller et ſ, et æ (å) eller et ø (oe); eller naar han skal efterſee og efterslaae det i Ordbogen; hvor langt mere trættende for Øjnene ville da de tregange bestrøgne og tigange behalede Bogstaver være! Allerede ved bekjendte Ord vilde Gjetningen ofte koste megen Umage; og ved Egennavne gaaer Sandheden aldeles tabt. Have ikke Recensenter, der ellers kunne see som Falke, forvansket den om Eyk saa grundigen skrivende Waagen til en blot Magen (paa Dansk: Mave); og var nærværende Rec. selv ikke i Fare for at tilskrive det fortræffelige Værk af en i Literaturen særdeles bekjendt Mand en Ubekjendt; og at indføre i Meußels gelehrte Teutſkland Wanſo isteдет for Manſo?"

Hvo, som har Ører at høre med, Han høre!!!

—n.

Indenlandske Efterretninger.

I Søndags Aftes gav Pianofortespillerinden Louise David den bebudede Concert paa det Kgl. Theater for fuldt Huus og med udeelt Bifald. Hun spiller med en, især for hendes Alder — 13 Aar — overordentlig Færdighed og Smag, og svarede ganske til de Forventninger, som de Efterretninger, man allerede førend hendes Ankomst hertil, læste i udenlandske Tidsskrifter angaaende hendes Talent, havde opvakt om hende. Hendes Broder, som er 15 Aar gammel, behandler ogsaa Violinen med Færdighed og Smag, og vandt især ved den Concert af Spohr, han udførte, fortjent og almindeligt Bifald.

Den berømte Pianofortespiller Moscheles er i denne Tid i Hamburg, hvor han gav Concerter, til hvilke Billetterne allerede otte Dage i Forveien vare optagne. Han har ikke allene vundet Euterpes, men ogsaa Hymens Krands i Hamburg, ved at forlove sig der. Det hedder, at man ogsaa kunde vente ham til Kjøbenhavn.

Odense, d. 18 Febr. I Gaar Morges udbrød den for at have forfærdiget Rigsbanksedler eengang dømte og anden Gang tiltalte bekjendte Niels Møller med endnu 2 andre Forbrydere fra Raadhuset igjennem Vægtervagten og tog Flugten igjennem Gaderne og Vindegadsporten ud paa Landet. Dragoner bleve strax udsendte saavel tilfods som tilhest; men endnu til i Dag har det ikke lykkedes at faae dem opsporet.

Skuepladsen. Tirsdag (d. 22 Febr.): Hvilken af dem er Bruden? Com. i 5 Acter, og En Entree. — Torsdag: Tempelherre-Retten. — Fredag: Værtshuset, Lystspil i 1 Act; og Savoyarderne, Syngespil i 1 Act; derefter: Det sælsomme Lotterie, Lystspil i 1 Act. — Løverdag: Fanchon, Syngest. i 3 Acter.

Blandede Efterretninger.

Det tyrkiske Rige.

Der gives ingen Menneskeven, som, uden den meest levende Deeltagelse, kan betragte Kampen mellem Grækerne og Tyrkerne. Nedbøiede i hele Aarhundreder under et fornedrende Aag, finde de ulykkelige Afkom af Darius's og Xerxes's Overvindere i deres Nationalminder intet andet end en Forøgelse af deres Kummer. — I de sidste tredive Aar have forskjellige Omstændigheder oplivet Grækernes Virksomhed og Konstflid, udbredt iblandt dem nye Indsigter og udvidet deres Forhold til Europas civiliserede Nationer. — Bør man forundres over, at de, naar de see Fordelene, hine drage af deres Indretninger, føle en Attraa efter at besidde lignende og modsætte sig Herredømmet af vankundige og barbariske Herrer, der er svorne Fiender af al Civilisation? Jeg veed, at der i vore Dage gaves Forfattere, som have søgt at skildre Grækernes Forfatning, om just ikke som mild og lykkelig, saa dog som taalelig; men, til at vurdere denne Synsmaade er det nok, at betragte, uden at indlade sig i de enkelte Omstændigheder, begge Nationers gjensidige Stilling fra eet Øiepunct. Historien viser os ideligen civiliserede Lande, hvor meer eller mindre barbariske Nationer gjorde Indfald; men overalt see vi Folkeslagene antage det erobrede Lands Nations Sæder, Skikke, Sprog, Religion; vi see Erobrere og Erobrede, efter adskillige Menneskeslægter, saa meget sammensmeltes, at de kun udgjøre een Nation. I Grækenland gik det anderledes. Tre Aarhundreder ere forløbne siden Tyrkerne have bemægtiget sig dette Land, og Skillerummet, de i Erobringens Dieblik have opreist imellem sig og de Erobrede, er endnu til; ingen Forandring i Sæder, Vedtægter, religiøse Skikke; ingen Nærmelse; det samme Had, den samme gjensidige Foragt adskiller dem nu som den allerførste Dag. Berøvede Eiendomsretten til den Jordbund, de boe paa, ere Grækerne nødsagede til at dyrke, som Forpagtere eller Dagløønnere, deres Fædres gamle Arvelod, og naar Seierherren ikke ganske har udryddet dem, er det ikke saa meget af Menne-

skekjerlighedsfølelse, som fordi han behøver deres Arme til Arbeider, han selv ringeagter. Alting i deres Stilling er dem forundt som Naade, Alting beroer paa deres Herrers Luner. Tvungne af en Magt, der er frygtelig for alle dens Naboer, hvilken det, ved at adskille dem fra de christne Nationer, lykkedes at udslukke blandt dem alt Lys, have Grækerne længe taalt denne Fornedrelsestilstand. Men nu, da de see denne herskende Magt hurtigen forfalde; nu, da en stor Deel af deres unge Mennesker, opdragne i Tydsklands, Frankrigs og Italiens Skoler, hjembringe til deres Fædreneland de under en regelmæssig Regjering levende Nationers Ideer, Følelser og Fornødenheder, hvorledes kunne de nu længer ville leve som sande Øebeboere? Thi denne er deres Forfatning, hvad man end anfører om Tyrkernes særlige Dyder og deres Regjerings foregivne Mildhed; hvorfor skulde de ikke vove Alt i Verden, for at forandre deres Tilstand? Vil det lykkes dem at faae Rang blandt de europæiske Nationer? Vi vove ingen Formodning i den Henseende; det, som synes aabenlyst, er, at det Rige, som de hidtil have været underkastede, gaaer sin Ende i Møde. Dets Undergang kan blive fremskyndt eller forhalet af Tidsbegivenheder; men den synes uundgaaelig hvad enten Grækerne seire eller bukke under.

De meest oplyste og dannede Tyrker troe selv paa det tyrkiske Riges nærforestaaende Undergang. De vide meget vel at vurdere, paa den ene Side, de Fordele, deres Naboer høste af Civilisationens Fremskridt, paa den anden deres Riges Svaghed, en Følge af deres stillestaaende Forfatning. Synet af det russiske Flag næsten paa Seraillets Mure, opfylder dem med Rædsel. Det, som Venetianerne vare i Begyndelsen af det trettende Aarhundrede, da deres Flaade bemægtigede sig Constantinopel, synes dem at ville fornye sig i vore Dage, og det saa meget lettere, som de samme Aarsager, der have svækket det græske Rige, findes nu hos Halvmaanen: Oprør fra de skatydende Folkeslags Side; Angreb udenfra, svagt tilbagedrevne; de offentlige Embedsmænds vilkaarlige og trykkende Bestyrelse, hvilke berøve Sultanen hans Undersaat-

ters Kjerlighed; Troppernes uophørlige Opstand; disse vare de Aarsager, der frembragte det græske Riges Undergang og som i vore Dage true det ottomanske Rige. Falder Hovedstaden, Middelpunctet for alle Statens Kræfter, Handelens vigtigste Sæde, Arsenalernes Opbevaringssted, Foreningspuncten mellem Europa og Asia, vil Rigets Fald være en nødvendig Følge deraf. Denne Frygt synes især grundet, naar man betragter den Tilstand af Anarchie, hvori Tyrkiet befinder sig. Storsultanen anmasser sig i sin Egenskab som Kalifernes Efterfølger, den politiske og religiøse Overmagt over alle muselmanske Stater. I Kraft af Koranens Bud, er han den eneste Grundeier i hans Stater; han raader som enevældig Herre over sine Slavers Person og Eiendom, og ingen lovlig Borgen betrygger hans Undersaatter mod egenraadige Handlinger; men naar han i Theorien nyder en grændseløs Magt, møder i det Praktiske hans Villie ved hvert Skridt Hindringer, der ere vanskeligen at overvinde eller farligen at bekæmpe. De offentlige Embedsmænd, som Storherren er nødsaget til at betroe Regjeringen over de Provindser, som ligge fjerne fra Rigets Middelpunkt, arbeide ofte, istedet for at understøtte, plumt paa at undergrave det eller aabenbart at angribe det. De nyde ingen Løn; de kjøbe tvertimod deres Bestillinger for store Foræringer, og hvert Aar maa de bringe nye Foræringer, for at holde sig paa deres Post. Den høie Port giver dem ingen Forskrifter i Henseende til deres Bestyrelse; som Sultanens Repræsentanter nyde de i deres Paschalik alle Fyrstens Rettigheder og Privilegier under eget Ansvar. I Almindelighed have de ogsaa forpagtet de offentlige Indkomster, Statens Domainer og Regalierne; de ere ligeledes bemyndigede til at fordele Paalæggene efter eget Tykke. Denne udbredte Magt er begrændset ved den Indflydelse, som A g a e s have i de fleste Provindser. Disse have oprindeligen været Høvdinger for Communerne, valgte blandt hvert Districts anseeligste Indbyggere. Den største Deel af dem er det lykkedes at gjøre deres Poster arvelige; de betragtes ikke som Sultanens Tjenere eller Embedsmænd, og deres Myndighed grunder sig kun paa deres Rigdomme, Familieforhold og

Hengivenheden af deres Medborgere, som de forsvare, saa meget det er dem muligt, mod Paschaens Undertrykkelse. Naar Porten udnævner en Pascha, betragtes denne i Forveien af sine tilkommende Undergivne som en Fjende, der kommer for at plyndre dem; Ayans beqvemme sig heller ikke til at erkjende ham, førend de have foreskrevet ham Betingelser, der indskrænke hans Magt. Naar Paschaen er saa rig, at han kan lønne et Troppecorps, saa tager han sin Tilflugt til Vaaben, for at sætte sig i Besiddelse af sit Paschalik; men da har han bestandigen Opstande at befrygte, og det er kun ved Magten at han kan holde sig.

Naar det lykkes Paschaen, at blive enig med Ayans og at sætte sig i Besiddelse af sin Værdighed, saa begynder han at frygte for Seraillets Intriguer og er bange for, at een eller anden Medbeiler, der byder en endnu større Sum for Forpagtningen af de offentlige Indkomster, skal fortrænge ham. For at sætte sig i Sikkerhed mod et saadant Uheld, søger han at forvisse sig om sine Nabopaschaers Bistand, og stræber derved at kunne holde sig i sit Paschalik, endog imod Portens Villie; og naar denne vil afsætte ham eller give ham en Efterfølger, kan han ikke forekomme det, uden paa sin Side at underhandle med Nabopaschaerne og formaae dem ved Løfter eller Afstaaelser til at erkjende den ny Pascha eller skaffe ham Bistand. Man indseer let, hvor meget Forhandlinger af den Natur mellem Souverainen og dens første Agenter maa undergrave hans Myndighed og forhindre Oprettelsen af al ordentlig Bestyrelse; desuden er her kun Talen om Paschaer, der ikke gjøre Fordring paa at gjøre sig uafhængige.

Portens Myndighed agtes ikke bedre i Rigets store Stæder, fjern fra Hovedstaden. De regjeres tilsyneladende ved en Befuldmægtig af Paschaen, i det Paschalik, hvor de ligge, og denne Embedsmand kaldes Musselim; men den virkelige Magt er sædvanligen i Hænderne paa visse rige Familier, som, formedelst deres Rigdomme, eller andre gunstige Omstændigheder, have erhvervet sig en arvelig Indflydelse og stiftet et Slags Oligarchie. Det er kun efter disses Godtbefindende og paa de af hine Familier foreskrevne Betingelser, at Musselimerne udøve deres Kald, og Porten har ingen andre Midler til at gjenvinde nogen Indflydelse end at udstrøe Tvedragtens Sæd blandt de herskende Familier. Man kan med Sandhed sige, at Tyrkiet i vore Dage ikke er andet end en Samling af Fyrstendømmer og næsten uafhængige Republiker, uden andet indbyrdes Baand end Koranen og Vanen, at modtage, med Respectens Former, den høje Ports Befalinger — Befalinger, som de, der faae dem, imidlertid ikke udføre, uden naar de finde dem overenstemmende med deres Interesser.

(Fortsættes.)

En ny tydsk Oversættelse af Shakespears Værker.

Boghandler J. G. Göschen i Leipzig har anmeldt paa Prænumeration en meget billig Udgave af Shakespears samtlige Værker, trykt i Lommeformat, som Klopstocks og Wielands Værker, og bestaaende af 16 Bind, som han vil overlade for 4 Thl. Sachs. 8 Bind skulle leveres til Paaskemesse 1825 og de øvrige 8 til Michaelismesse s. A. "Denne Oversættelse og Critiken", siger Hr. Göschen i sin Anmeldelse: "helligedes en lang Række af Aar, og Publicum faaer her Shakespear i det tydske Sprog næsten ordret tro, skjøn og ligesaa forstaaelig for Tydske, som Originalen er det for Engellænderne. Alle metriske og rimede Steder i Shakespeares Værker ere ligeledes givne i Oversættelsen metrisk og rimede. De Herrer Hofraad Böttiger, Arthur vom Nordstern, Fr. Kuhn i Dresden, og Contessa, som alle forstaae Engelsk og tillige ere Digtere, have bekræftet Sandheden af denne Dom". Paa det Publicum kan bedømme hvad der er at vente af dette Foretagende, har Hr. Göschen, der er i Besiddelse af hele Manuskriptet til alle 16

Bind, ladet aftrykke Prøver fra forskjellige Stykker i Bilaget af Abendzeitung f. Aug. d. A. "Oversættelserne af Schlegel og Voß, hedder det endvidere i Anmeldelsen, ere erkjendte som mesterlige; efter saadanne Forgjængere kan det ikke synes fremmed, at en ny Oversætter, der ogsaa er en Mester, har leveret et Arbeid, som man ikke kan nægte sit Bifald."

Anmeld., der ogsaa anseer sig for et Lem af det Publicum, som de anførte Prøver forelægges til nøiere Bedømmelse, tillader sig at fremsætte her Beviser for, at denne Oversættelse, hvis gode Sider han iøvrigt ingenlunde vil nægte, ikke er feilfri, og altsaa langt fra at være mesterlig.

Hans Erindringer ville tillige tjene til et Exempel paa, hvorledes man i Tydskland stundom forstaaer at læse Shakespear.

Prøverne ere af Kjøbmanden fra Venedig (Merchant of Venice, A. II S. VI S. VIII; A. III S II):

Entfaltet nun die Kästchen
discover the several caskets

Burde nok hedde enthüllet. Man kan entfalten (udfolde) et Klæde rc., men intet Skriin.

Wie nun erfahr' ich ob ich recht gewählt?
How shal I know if I do choose the right.

Det maatte nok hedde:
Wie nun erfahr' ich, ob ich das rechte wähle?
eller ob ich recht wähle; thi Prindsen skal jo først vælge.

Wer mich erwählt, der giebt und wagt sein All!
Der giebt — wofür? — für Blei! und wagt für Blei?
Must give and hazard all he hath —
Must give?

Rigtigere
— der Alles geben, wagen muß?
Der muß? rc.
Tanken mister sin Kraft, naar dette "muß" udelades.

Wer mich erwählt erhält was er verdient.
So viel als er verdient?
Wo chooseth me shall get as much as he deserves;
As much as he deserves?

Her maatte det hedde:
Wer mich wählt, erhält so viel als er verdient.
Paa det det kan svare til Gjentagelsen i næste Linie: So viel als er verdient?

Indeß besorgt seyn über mein Verdienst,
Das wäre schwaches Mistraun meiner selbst.
Were but a weak disabling of myself.

disabling kan ikke oversættes med schwaches Mistrauen, hvorom her i Grunden ikke er Tale. Men Prindsen siger: at han, ved at bære Frygt for sin Fortjeneste, kun vilde berøve sig selv Kraften (nemlig til at vælge). Maaskee det kunde oversættes saaledes
Indeß, besorgt seyn über mein Verdienst,
Das wäre, schwach, der Kraft mich selbst berauben.

Manchen floh das Lebenslicht,
Weil er mir sah ins Gesicht.
Many a man his life hath sold
But my outside to behold.

Her er Originalens Mening neppe truffen. I ligefrem Oversættelse hedder det:
So Mancher hat sein Leben hingegeben (verkauft)
Um nur mein Aeusseres zu sehen.

Wurm vergoldet Holz zerbricht.
Gilded tombs do worms unfold *).

Der Wurm zernagt — men den kan aldrig zerbrechen. Unfold hedder her entblößen (aabne, blotte).

Wär't Ihr klug, wie kühn, und nicht
jung an Leib nur, auch gewichtvoll an Urtheil, kündet nicht
diese Anwort mein Gedicht:
Pakt euch! kalt ist eure Pflicht!

*) Vilde man læse infold istedet for unfold, saa blev Tanken, at forgyldte Grave indeholde Orme.

Hvo skulde vel troe at disse slaue Riim ere den mesterlige Oversættelse af følgende skjønne Linier:

Had you been as wise as cold,
Young in Limbs, in judgment bold,
Your answer had not been inscrol'd:
Fare your well your suit is cold.

Urimet kunde det oversættes saaledes:

Vergoldet Sarg der Wurm entblößt,
Wårt Ihr weis' wie dreist gewesen,
Jung am Leib', alt an Verstand,
Eu'r Antwort wår nicht eingeführt:
Lebt jetzt wohl! kalt ist eu'r Dienst!

Beglücktes Ende!
a gentle riddance!

Istedet for: Ein schöne Entledigung! — Upaatvivleligen ironisk; thi her kan jo ikke være Tale om noget lykkeligt Udfald.

II A. 8 Sc.

Auf dieser Vorschrift schwört ein jeglicher,
Der meines Unwerths wegen kommt, zu wagen.
For my worthless self.

Maa nok hedde:

Meiner Geringheit wegen 2c.

self kan ikke her udelades, uden at forstyrre Meningen, og Unwerth ikke bruges, uden at forandre den.

Die nicht ins Innre schaut; der Schwalbe gleich
Im Wetter baut an einer Außenwand,
like the martlet
Builds in the weather *) on the outward wall.

Rigtigere:

der Schwalbe gleich
Baut, in der Höhe an einer Außenmaur.

Wand er altid indvendig i et Huus; men Svalen bygger udenfor, altsaa ved Muren.

---

*) Som i Veiret paa Dansk?

Fehlen und richten sind getrennte Aemter
Und widersprechen der Natur.
To offend, and judge are distinct offices,
And of opposed nature.

Formodentlig er widersprechen der Natur en Trykfeil istedetfor widersprechender.

Mancher Schatten küssen thut
Dem wird Schatten Segensgut.
Some there be that shadows kiss,
Such have but a shadow's bliss.

Rigtigere:

Manche giebts die Schatten küssen
Solch' Schattenheil nur haben.

Vi standse her, for ei at trætte Læserne. Man indvende ikke, at det er et hertulisk Arbeide at oversætte den hele Shakespear, jeg vil ikke sige mesterligen, men blot godt. Det nægtes ikke. Men den Steen, man ikke kan løfte, skal man lade ligge, og en Arroganz er det, at ville give Originalens metriske og rimede Steder ligeledes metriske og rimede i en Oversættelse, som skal være ordret tro, skjøn og ligesaa forstaaelig for Tydske som Originalen for Engelske, naar man ikke forstaaer Shakespear bedre end ovennævnte Prøver vidne om.

Kjøbenhavns Børs, d. 22 Februari, 1825.

Cours. Hamb. 2 M 218, a vista 221. Spec 221. — Specier solgtes til 13 Rbmk 4ß a 13 Rbmk. 5ß. Disconto 5 pC. — 4 pC. Kgl. Oblig. (uden Renter) 91½. Nationalbank-Obligat. (af Laanet 4de Febr. 1820, uden Renter) 102⅞ Rbdlr. r. S. ell. 113⅞ Rbd. Sedl. pr. 100 r. S. Hamborger Laan af 1819: 3000 Bcomk. 99½. Dito 4000 Bcomk. 99. — 6 pC. norske Obligationer ved Hambro & Søn 105½. — Norske Speciessedler pr. 10 Specier 17¾. — Svenske Sedler 51½. — Asiatiske Actier = .

Rettelse. I forr. No., S. 240, Lin. 3, istedetfor: laste læs: spotte

---

Kjøbenhavn. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Toogtyvende Aargang. No. 17.
Udgivet, redigeret og forlagt af S. Soldin.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 26 Februari 1825

Sprogbemærkninger.

Det er vist, at vort Sprog kunde beriges meget, dersom man vilde gjøre sig den Umage, at drøfte Provindsialdialecterne og skille Hveden fra Klinten. Saaledes finder man i den Fortegnelse paa nogle møenske Ord og Talemaader i Paludans Beskrivelse over Møen, adskillige Bidrag hertil. F. Ex. flidsom (stræbsom, flittig), Karskab (Tallerkener i en Ræk), klein (tynd, smal) forekommer endnu i Kleinsmed, klein (spæd) af Lemmer; krank (forekommer ofte i Kjæmpeviserne for lidt sygelig, skranten, og er ægte dansk i det Begreb, uagtet det synes tydsk); lydhør (som kan meget godt høre); Omtanke (Betænkning); med "om" lader overalt endeel Ord sig sammensætte, som Omsyn (Umsicht) o. s. v.; Seelse (Lys af hvilketsomhelst Slags); selvgod (egoistisk), hvoraf kunde dannes Selvgodhed, som var langt bedre end det af nogle brugte Selvhed og Selviskhed; Spindekone (langt ædlere og mere digterisk end Edderkop); Utingen (Sygdom eller Upasselighed, som man ikke veed anderledes at benævne). I Skriftsproget kaldes nu Uting efter det Tydske Unding (Non-ens); men naar en Landmand hører dette Ord, saa vil han forbinde et ganske andet Begreb dermed.

Der har ofte været skrevet om det Udtryk det sælgende Huus, den holdende Auction, og Nogle have ordentligen villet bevise dets Sprogrigtighed. Men aabenbart er dette Sproggalskab bleven indført af slette Oversættere fra Tydsk, hvilke ikke vidste, at i dette Sprog Præsens Part. kan faae en passivisk futurisk Bemærkelse, naar Partiklen zu sættes foran, f. Ex. das zu verkaufende Haus, die zu haltende Auction (det Huus, som skal sælges, den Auction, som skal holdes). De troede at slippe bedst ved blot at oversætte Participiet og udelade Partiklen.

En Franskmand har, formodentligen af Skjærds, villet finde Grunden til, at Ordet Sæk

er eens næsten i alle Sprog, i den Omstændighed, at da ved det babyloniske Taarns Bygning Alle løb fra hverandre, hver raabte paa en Sæk eller Pose. En Tydsker, som nu i der Gesellschafter har fundet Leilighed til at udbrede sig herover, mener, at naar Talen er om Ords Lighed i alle bekjendte Sprog, saa vige de næsten hver Gang af fra det Hebraiske, medens det Græske maa betragtes som Moderen til alle saadanne Ord. Til Bevis herpaa anfører han Scorpion og Elephant, der i alle Sprog, lige indtil Svensk og Dansk, ere lige, men i det Hebraiske hedder Kakrab og Hab; thi i Kongernes B. 10. 22. findes Ordet Shen-habbim, hvilket oversættes med Elphenbeen. Hab hedder altsaa (?) Elephant og Kahabbim Elephanter. Men den gode Etymolog har ikke betænkt, at man i de fleste Sprog har optaget græske Ord, der have faaet et Slags Borgerret, uden derfor at være andet end græske, f. Ex. Philosophie, Electricitet o. fl. I Naturhistorien gives der saa mange Benævnelser, der paa ubetydelige Forandringer nær, ere eens i de fleste Sprog, f. Ex. Buk, Muus, Kat, Løve, Østers ꝛc. Ligeledes Dele af det menneskelige Legeme, som Næse, Øre ꝛc. Vanskeligt bliver det altid at sige, hvilket der er Modersproget til saadanne Ord. Det er begribeligt, at de Ord, der komme fra det Hebraiske, i Tidens Løb have været underkastede større Forandring end de, der synes at komme fra det Græske og Latinske, og at man i de nordlige nyere Sprog mere har hjulpet sig med disse Sprog end med hiint. Men Grundbegreberne af mange nyere Ord vil man dog finde i det sidste, f. Ex. Lingua (Sprog, Tunge) har samme dobbelte Bemærkelse i det Hebraiske. Homo, som aabenbar kommer af

Humus, Jord, er det hebr. Adam, som ligeledes kommer af Adama, Jord. (See Schellers store Lexicon under Ordet Humus.)

Da den gamle Tizian kom paa det Indfald, at ville overmale og forbedre sine Malerier fra hans bedste Dage, fordærvede han adskillige deraf, og hans Folk blandede derfor Nødolie i hans Farver, der ikke tørredes, og bortviskede det Tilmalede, naar han var gaaen. Mangen stor Forfatter gaaer det i hans Alderdom ikke bedre med hans skriftlige Omarbeidelser, skjøndt det, han forandrer, ikke saaledes kan udslettes, som de Tizianske Farver kunde bortviskes. Overalt kommer der sjeldent noget ud af saadanne sildigere Forbedringer. Hvad der vindes paa den ene Side, tabes sædvanligen paa den anden. Selv de Forandringer, Schiller har gjort i nyere Udgaver af sine Digte, vare neppe de heldigste. Nyligen har Goethe leveret en ny, af ham selv gjennemseet Udgave af Leiden des jungen Werther, første Gang trykt for 50 Aar siden. I denne ny Udgave har han blandt andet forandret die gelben Hosen til gelben Beinkleider: et Ord, der vel characteriserer vor Tidsalders Peenhed, men neppe er rigtigt. Beenklæder var i alt Fald en passende Oversættelse af Stivletter, der egentligen beklæde Benene, men Hoser eller Buxer ere dog noget mere end blotte Klæder for Benene. — T. Thaarup blev engang dadlet fordi han skrev: bag hver Mands Gaard en Hesse staaer, og man meente, at det let kunde forbyttes med En fra Hessen. Han synes ogsaa at have agtet paa denne Rettelse, thi i den ny Udgave af Høstgildet har han forandret det til: bag hver Mands Gaard et Hes hen-

staaer. At en Hesse er nok saa rigtig som et Hes, derom kan der neppe være nogen Tvivl. Det kommer sikkert af hidse (op) og i visse Egne af Jylland siges ogsaa heise, men ikke hesse, naar Talen er om at sætte Korn i Hesse. Det første var altsaa baade sprogrigtigt og velklingende. Nu er baade Velklangen og Sprogrigtigheden forsvunden ved det underlige henstaaer.

Ordet Gaard udleder Videnskabernes Selskabets Ordbog af det Hebraiske Geder Gjærde, Indhegning, hvilken Betydning det ogsaa fordum har havt i Dansk og endnu har i det Islandske; gaarde kaldes paa gammelt Dansk indhegne. I det puniske Sprog, der har saa stor Lighed med det Hebraiske, betegner Gadir en med Mure omgiven Stad. Slaverne have dannet deraf Grad, som Nowigrad og Belgrad; Pomerinkerne Gard, som i Stargard; Polakkerne Grod, som i Kapaygrod, Szaygrod og Janogrod, og Diminutivet Grodek; Russerne Gorod, som i Nowogorod og Basiligorod; Bøhmerne Hrad, som i Wischerad. Ordets nuværende Bemærkelse paa Dansk er noksom bekjendt. Det er mærkeligt nok, at et saadant enkelt Ord kunde gaae over i saa forskjellige Sprog og altid beholde een og samme Betydning. Iøvrigt viser Ordet Gard eller Gadir at Stæderne oprindeligen kun vare indhegnede eller omgjærdede Pladser.

Det Ord Mandinde, efter det latinske Virago, som allerede findes i den danske Bibeloversættelse og af Ewald for nogle og fyrgetyve Aar siden er brugt i hans Adam og Eva, begynder man nu først at ville indføre i det Tydske,

under Benævnelse Männinn, og en Recensent siger, at Sproget hidtil har manglet et saa simpelt-betegnende og romantisk-ædelt Udtryk.

Indenlandske Efterretninger.

Hr. Jerwitz forevise i denne Tid blandt sine Panoramer en Forestilling af Kjøbenhavn og af Engelsborg i Rom. Prospecten af Kongestaden er optagen paa Frederiksberg Bakke og herligen udført. Man seer i Forgrunden Ridebanen, Staldene, Frederiksberg Kirke, &c., og i Baggrunden Staden i sit hele Omfang. Engelsborg er, som bekjendt, et befæstet Slot og kaldtes fordum Moles Hadriani.

I Aarhuus Stift er i afvigte Aar 1824: ægteviede 1333 Par; fødte af Mandkjøn 2527, af Qvindekjøn 2393, samt Uægte af begge Kjøn 427, tilsammen 5347; døde af Mandkjøn 1797, af Qvindekjøn 1651, tilsammen 3448. Altsaa ere 1899 flere Fødte end Døde. — Blandt de Fødte vare 41 Par Tvillinger og 15 Trillinger. Af de Døde ere 41 omkomne ved ulykkelige Hændelser og af Selvmord have 12 fundet Sted.

Reisende fortælle som tilforladeligt, at Vesterhavet i Uveirsstormen mellem 3die og 4de dennes, skal i Nærheden af Harboøre have gjennembrudt den smalle Landstrimmel og være gaaet ind i Liimfjorden, en høist mærkværdig Naturbegivenhed, der for Beboerne af Thye vil have de vigtigste Følger. Den Canal, som Vesterhavet saaledes selv har aabnet sig, skal have en Brede af circa 30 og en Dybde af 7 til 8 Alen. — Ogsaa Gudenaae var paa samme Tid stegen saa høit, at Vandet gik ind i det ved Udbyhøi paa den nordre Side af Udløbet beliggende Pakhuus, Noget, som ikke er skeet før, saalænge Pakhuset har staaet der.

Man har nyligen i Anledning af den i Generalforsamlingen i det asiatiske Compagnie

foreslagne Expedition til China, for at hente Theer, beraabt sig paa Stettin. Nu læses fra denne Stad (S. Handelstidenden No. 13 og 15 for d. A.) følgende Efterretning af 1 Februari, som godtgjør, at man ogsaa der ikke spinder Silke ved den chinesiske Handel. "Som bekjendt har den preussiske Chinafarer Mentor, som Retourladning, medbragt en betydelig Ladning Thee, hvorover der holdtes Auction her i forrige Maaned. Udfaldet svarede ikke til Forventningen. Budene vare saa lave, at Søcompagniet saae sig nødt til at beholde selv hele Ladningen, paa et ubetydeligt Partie Cassia nær. Denne Omstændighed synes at bevise, at Compagniet, som har udrustet denne Expedition, ikke kan holde Priis med den øvrige handlende Verden, hvilket er saa meget mere at beklage, da der med Mentor skulde gjøres Forsøg paa, om man ikke tilsøes kunde finde Erstatning for den forrige Landhandel med China". — Fremdeles hedder det fra Stettin, under den 3 Febr. "Det tydeligste Beviis paa vore Kjøbmænds svage Kræfter var det, at den hertil komne chinesiske Ladning ikke kunde blive solgt, men at Alt maatte sendes til det bedre Marked i Bremen.

Den Stettin-Ebnerske Boghandling har, i Anledning af en Bekjendtgjørelse i der Gesellschafter, at adskillige inden- og udenlandske Lærde agtede paa dens Forlag at udgive et dansk Museum og anstændigen at honorere Bidrag dertil, erklæret, at den hverken med Prof. Dr. Gräter, som Stifter og Forstander af Gesellschaft der Dänenfreunde an der Donau, eller med nogen Anden, har sluttet en Overeenskomst angaaende et saadant Museum, og at den heller aldrig vil gjøre det, paa det der ei urigtigen skal tilsendes den saadanne Bidrag.

I en Anmeldelse af Gardthausens Eidora, som læses i Tillægget til der Gesellschafter af No. 208 for f. A., hedder det: "Der langs Epistel des verstorbenen Baggesen" ꝛc. Vi ville af vort ganske Hjerte haabe og ønske, at det er en Feiltagelse, og at det kun er paa Papiret, denne vor berømte Landsmand er død.

I den til det brittiske Museum hørende Manuskriptsamling findes 43 Bind islandske Manuskripter, og et endnu større Antal trykte Bøger, som Sir Joseph Banks har foræret Museet.

Skuepladsen. Mandag (d. 28 Febr.): Røvercapitainen, Lystsp. i 1 Act, og: Joconde, Syngest. i 3 Acter, med tilhørende Dans.

Blandede Efterretninger.

Det tyrkiske Rige.

(Fortsættelse; see forr. No.)

Naar Ulemas-Corporationen paa den ene Side tjener til at understøtte Portens Myndighed i nogle Henseender, saa indskrænker paa den anden Side dets Indflydelse Storherrens Magt og standser ofte Tingenes Gang. Ved det Hverv, at forklare Koran, der indeholder baade Tyrkernes Constitution, deres civile Rettighed og criminelle Love, og tjener til Grundvold for deres Moral, ere Ulemas baade Nationens Lovgivere og Præster. De udmærke sig i Almindelighed fra deres Medborgere ved en ordentlig Opførsel og større Indsigter. De dømme i almindelige Retssager, uden Appel, og Folket agter og elsker dem som Lovens Haandhævere og Vilkaarlighedens Fjender. Storherren raader hverken over deres Person eller Eiendom, men han kan skille dem ved deres Statsværdigheder, uden at de have Ret til at gjøre Indsigelse.

Sultanen udnævner Hovedet for Ulemas, Mufti eller Scheikh-Islam, men han er nødsaget til at raadføre sig i den Henseende med den almindelige Mening. Mufti er Beskytteren og den fødte Bevogter af de offentlige og alle Rigets Skoler; han bestyrer de Capitaler, der ere bestemte til religiøs Brug, og raader derover efter Godtbefindende; naar en Krig er bleven erklæret for en Religionskrig, aabner han for Sultanen Moskeernes Skatkamre, og bestemmer de Summer, som skulle tages deraf til Hæ-

rens Fornødenheder. Ingen vigtig Beslutning af Divan kundgjøres, uden at være forsynet med Muftis Stadsæstelse; stundom tilstaaer han ikke denne, uden efter lange Underhandlinger, og i jo større Høiagtelse, han staaer hos Folket, at lade det Rygte udbredes blandt Almeenheden, at hans Grundsætninger og Synsmaader ere forskjellige fra Scheikh-Islams. Man har rigtig nok seet Muftis afsættes, landsforvises og endog stranguleres efter Sultanens Befaling; men et saadant Skridt er meget voveligt, og den tyrkiske Historie viser os langt flere Sultaner, som, med Muftis Samtykke, ombragtes, end Muftis, ombragte efter Sultaners Befaling. Det er kun ved at overdrage Muftis Kald til en Mand, som Ulemas finde meest værdig til denne Udmærkelse, og forvisse sig hans Medvirkning, at Sultanen kan haabe at gjøre sine Forholdsregler populære, hvor overordentlige de end maatte være. En Kjendsgjerning, der fortjener at anføres, er den, at i Aaret 1821, da Divanet befalede en stor Deel Grækeres Hæftelse og Afstraffelse i Constantinopel, Mufti nægtede at samtykke i denne Befaling; han blev afsat og landforviist. Da Grækerne bemægtigede sig det Skib, som skulde føre ham til hans Forvisningsplads, satte de Oldingen strax i Frihed og overøste ham med Agtelsesbeviser.

Man veed, at Janitscharerne udgjøre den tyrkiske Armees Hovedstyrke; men dette Corps, som Halvmaanens Rige fordum skyldte sine Seire over de christne Magter, er blevet dets Svøbe og bidrager ved sin Insubordinationsaand at fremskynde dets Undergang. Næsten alle Indbyggerne i de Stæder, hvor Janitscharerne ligge i Garnison, lade sig indrollere i dette Corps, i det Øiemed at nyde dets Beskyttelse mod Undertrykkelse fra Magt-Agenternes Side; Janitscharerne undlade virkeligen heller aldrig at erklære sig til Fordeel for Medlemmerne af deres Samfund, og de ere alt for frygtelige for Staten til ikke at drive deres Paastande igjennem. Derfor tage de rige og meest uafhængige Tyrker en yderst levende Deel i at hævde Janitscharernes Forrettigheder, hvilke de betragte som den bedste Borgen for Despotismens Misbruge. De saae med

stort Mishag et Infanteriecorps danne sig paa europæisk Viis, fordi de betragtede det som Sultanen og hans Agenter aldeles hengivent og bestemt til at undertrykke de uafhængige Corporationer. Man mærkede, at Janitscharernes Tilhængere lagde en stor Vægt paa Tilstedelsen af Repræsentanterne for dette Corps i Divanet, en Tilstedelse næsten, som utroligen har forøget dets Magt. De have givet en ny Prøve derpaa ved halsstarrigen at nægte at marschere mod Grækerne. Det er ikke fordi de misbillige denne Krig; de hade af Hjerte de Christne i Almindelighed og Grækerne i Særdeleshed; men de formode den Hensigt hos Sultanen at opløse deres Corpser og de frygte for at han udfører dette Forsæt, naar det lykkes ham at fjerne en Deel af dem fra Hovedstaden.

Allerede siden lang Tid recrutere Janitscharerne sig ikke mere, som oprindeligen var Tilfældet, af unge Christne, ranede fra deres Forældre og opdragne for Staten. De ere nødsagede til at optage i deres Rader frigivne Slaver og Renegater, da Antallet af Tyrker, der ere istand til at føre Vaaben, dagligen formindsker sig. Denne Formindskelse er en Følge af forskjellige forenede Aarsager: Dødsstraf, som de ubetydeligste Forbrydelser belægges med; hyppige Drab, foranledigede ved Stridigheder blandt enkelte Personer eller i Corporationer; Tyrkernes Vane at have en Mængde ugifte Tjenere omkring sig; det Fortrin, de give Opholdet i Stæderne for det paa Landet; de sildige Ægteskaber; Pesten, som anretter stor Ødelæggelse, især blandt unge Mennesker; Mangelen paa Hjelp for saarede eller syge Soldater i Krigstider; Pillegrimsfarterne til Mecca, hvis Strabadser og Mangler skille en Mænge Mennesker af de fattigere Classer ved Livet. Dertil maa lægges en aarlig meget betydelig Udvandring af unge Mennesker, der begive sig til de barbariske Stater og Ægypten, og hvoraf kun et lidet Antal kommer tilbage. De nomadiske Folkeslag, der ansees for at leve under Storherrens Beskyttelse, kunde forsyne ham med fortræffelige Soldater; men Paschaernes upolitiske Opførsel mod dem, har gjort dem til Fjender af Porten, der benytter sig af enhver Leilig-

hed til at ødelægge deres Land og plyndre deres Undersaattere.

Naar vi undersøge Characteren af de forskjellige Folkeslag, der beboe det europæiske Tyrkie, finde vi ny Bevæggrunde til at troe, at dette Riges Undergang er nær.

Tyrken, opdragen i Islamismen, har en Rædsel for vore Sæder, vore Skikke og vor Moral, og denne Rædsel er saa almindelig, at det næsten er uden Exempel, at en fri Tyrk har forandret sin Religion. Han anklager sin egen Regjering for en forbrydersk Svaghed, naar den af Politik eller Interesse indrømmer Christne den ubetydeligste Villighed. Selv naar hans Rang eller Omstændighederne bringe ham i Forhold med Christne, hænger han ikke desto mindre fast ved sine Fordomme; iøvrigt undgaaer han saa meget som muligt, at komme i Berørelse med dem, Koranens Forskrift tro, der siger: "Søger intet Samqvem med Christne, Jøder og Vantroe; den, som stifter Venskab med dem, ender med at ligne dem." Vist nok kan man anføre Veldædigheds- og Gavmildheds-Handlinger, udøvede af Tyrker mod Vantroe; deri lyde de Koranen, som forbyder dem at afslaae den Ulykkeliges Bønner, hvo han end maatte være, fordi Gud taler igjennem hans Mund; men de forlange ikke destomindre af ham i deres daglige Bønner, at udstrøe Tvedragt blandt de Christne, paa det de skulle ødelægge hverandre indbyrdes. Naar de taale Rajahs eller christne Undersaatter, saa er det fordi de betale dem Skat og for dem dyrke Jorden: en Forretning, de ikke føle nogen Lyst til.

(Fortsættes.)

Det russiske Gouvernement underholder i Peking en bestandig Mission af græske Geistlige. De afløses hvert tiende Aar og de, som vende tilbage til Rusland, bruges som Tolke og Lærere i det Chinesiske og Mantschusproget. I Aaret 1820 bleve de russiske Præster, der siden 1810 havde været i Peking, fra Kiachta ogsaa afløste ved andre, hvilke Hr. Tankovski, der er ansat i det udenlandske Departement, ledsagede

som Reiseintendant. Denne vil nu udgive en Beskrivelse over hans interessante Reise til Peking og igjen tilbage, og hans Bemærkninger under hans Ophold i hiin Stad.

Fra Aaret 1817 vare i hele Rusland ialt trykte 4000 Værker. 1820 befandt der sig i Petersborger Videnskabsacademie omtrent 3000 Nationalværker, hvoriblandt 150 Romaner. Nu er deres Tal steget til 8000. Moskau har 9 Læeselskaber og 10 Trykkerier; Petersborg 7 Læeselskaber og 15 Trykkerier; Wilna et Læeselskab og 2 Trykkerier. Riga, Dorpat, Reval og Charkow har hver et Læeselskab og et Trykkerie. I hele Riget ere 9 Skriftstøberier.

Ludvig Gall beretter i: Meine Auswanderungen nach den vereinigten Staten in Nordamerica im Frühjahre 1819, at i Nyyork findes femten Frimurerloger; at han reiste til Perthampoy med en Dampbaad, der var et svømmende Pallads, hvor 120 Mennesker beqvemt spiste i een Sahl, og som i Nødsfald kunde rumme 800 Personer. I Newark fandt han en Skofabrik, hvor der aarligen forfærdiges med Maskiner 60,000 Par Sko uden Søm. Høet bliver i Omegnen af Perthamboy forsendt i Baller, der veie 300 Pund, men kun holde 12 Cubikfod, naar de ere gaaede igjennem den hydrauliske Presse. Forf. besøgte ogsaa Joseph Bonapartes Landsted i Philadelphia, og forsikkrer, at denne er almindeligt yndet. Han understøttede Franske i Hundredeviis. Af Religionssecter gives i America i det ringeste 67; af Tidender henved 300.

Forfatteren til et i London udkommet Skrift om den græske Revolution, dens Oprindelse, Fremskridt 2c., Eduard Blacquaière, anslaaer Grækenlands Fastlandsbefolkning til 1,600,000 Sjele og Øernes til 400,000. Regnes hertil i det mindste $1\frac{1}{2}$ Mill. Grækere, der ere adspredte i Fyrstendømmene, i Lilleasien, Thracien, Bulgarin og adskillige andre Egne af Europa, saa kan Nationens hele Befolkning anslaaes til 4,000,000 Mennesker.

I Johannes Calvins: Institutionen der christlichen Religion, 1823, berettes, at Reformationens Tilhængere især i Aaret 1534 bleve grusomt forfulgte i Frankrig. Vist nok havde de selv givet Anledning dertil, i det der fra deres Side blev opslaaet Spotskrifter over Messen og andre Gjenstande. Man befæstede ved et opreist Stillads et Reb, bandt ved dette Forbryderne og trak dem ved samme i Veiret, hidsede dem derpaa ned i den fremluende Flamme; drog dem derefter atter frem og afskar omsider Rebet, saa at de styrtede ned i Ilden.

I Unterhaltungs-Blätter No. 21 f. f. A. paastaaes, at de i Ungern omstreifende Zigeunerbander endnu alle for ikke længe siden vare Menneskeædere. Under Joseph II. Regjering opdagede man, at de lokkede Reisende til sig ved en høist behagelig Musik, siden dræbte, sønderhuggede og nedsaltede dem. (Men Beviset eller Hjemlen for denne Paastand bliver Forfatteren os skyldig.)

I de forenede nordamericanske Stater udkom i Aaret 1823 ialt 598 Journaler, hvilket Tal endog skal have forøget sig siden.

Rosenkrandsens Beskrivelse.

En catholsk Præst, Anton Passy, har udgivet en Rosenbüchlein, hvori han forklarer hvad en Rosenkrands egentlig er, nemlig en af 150 Ave Maria, 15 Fader Vor og den catholske Troesbekjendelse bestaaende og af Paverne med mange Aflad benaadet, Bøn. Den kaldes ogsaa Psalter, fordi den har Lighed med Davids, da samme bestaaer af 150 Psalmer, og Rosenkrandsen af 150 engelske Hilsener. I Anledning af Forf. Forsikkring, at Jomfru Maria skal have aabenbaret sig for den hellige Dominicus, der i den første Halvdeel af det 13de Aarhundrede begyndte at prædike Rosenkrandsen, og 1226 stiftede Rosenkrands-Broderskabet, siger Bogens Recensent, at han ikke vil bestride denne Mening, men gjøre den Bemærkning, at Opfindelsen af Rosenkrandsen tilhører yngre Tider; at Benedictinerne i det

6te Aarhundrede forrettede deres Bøn ved deres Arbeide efter en Rad smaae Kugler; de havde trukket paa en Snor; at Muhamedanerne bære en saadan Snor med 99 smaae Kugler, som de ved deres Bøn efterhaanden lade gaae ned, medens de udtale de i Koranen forekommende 99 Guds Egenskaber, og at Indierne give deres Gud Brahma den hellige Vedam til Studeren og Rosenkrandsen til Beden i Haanden. — Rosenkrandsfesten høitideligholdes i den romerske Kirke den første Søndag i October. Gregorius XIII., der var Pave fra Aaret 1572 til 1585, og havde stiftet den til Erindring om den Seir, som de Christne vandt over Tyrkerne d. 7 Oct. 1571 i Middelhavet, paa hvilken Medlemmerne holdt festlige Bøngange, for at nedbede Himlens Bistand til det forestaaende Søslag. Festen skulde, efter den pavelige Forordning, høitideligholdes i alle Kirker, hvori et Rosenkrands-Alter befandt sig. Men efterat den romerske Keiser Carl VI. d. 5 Aug. 1716 havde slaaet Tyrkerne paa Flugten, medens den hellige Rosenkrandses Brødre og Søstre bade om Seir for hans Hær, havde Pave Clemens XI. udvidet Rosenkrandsfesten til alle catholske Kirker i Occidenten.

Et Ord i rette Tid af Tieck.

"Jeg troer, at den, der ikke gider være jordisk, kan heller ikke være overjordisk; Nat og Dag, Søvn og Vaagen, Opløftelse og Ligegyldighed maa afløse hverandre. Vi beklage med Føje, at det er saa og maa saa være; dog, det kan ikke være anderledes. Men den, der gjør en himmelsk Kjerligheds Henrykkelser til en staaende Artikel i sit Hjerte, den befinder sig uden Tvivl paa den allerfarligste Standpunct, som Mennesket kun kan vove sig paa."

"Det Menneske, som Gud ikke aabenbarer sig for i Naturen og Historien, er allerede at betragte som dødt; den, som ikke seer i Fornuftens Kraft, hans høje Nærværelse, er allerede forloren. Ogsaa den er gudfrygtig, som fra

Maleriet straaler en Henrykkelse i Møde, og som, saalænge han læser Shakespears Sommernat, føler sig salig og i Himmelen. Thi ogsaa Skjæmt, Lyst og Vittighed ere af guddommelig Oprindelse og vi blive saa meget renere og luttrede, jo mere vi kunne erkjende den guddommelige Straale i disse fine Spil."

Schlözers Tanker om Philosophien i Aaret 1803.

"Hellige Philosophie, jeg tilbeder dig! Uden dig vilde vi være Dyr-Mennesker, ja endog Bestier! Men hvad er Philosophie? Var jeg en rig Mand, saa vilde jeg love den, der fortalte alle de Betydninger, dette Ord har faaet siden 3000 Aar, en Belønning af 200 Ducater. I min Tid, d. e. i Aaret 1751, da den Wolfiske Philosophie endnu dominerede, hedte Philosophie en egen Classe af Videnskaber, Jurisprudenz, Medicin, Mathematik, Historie &c. Man indbefattede den i den theoretiske, der indeholder Logik, Metaphysik, Ontologie, Kosmologie, Psychologie og naturlig Religion; og i den practiske, hvortil man regnede Moral og Naturret. I det Væsentlige af dette Begreb komme ogsaa de forskjellige Systemer overeens, naar Talen er om den Aristoteliske, Leibnitziske, Kantiske, Fichtiske Philosophie. — Ogsaa havde Ordet Philosophie al sin Tid en total anden Betydning. Man antog den for den almindeligt forhøjede og forædlede Menneskeforstand, saaledes som denne hos hvert Object rigtigen fremskrider, ved Slutninger, som Fornuften gjør, fra een Idee til den anden. I den Betydning philosopherer og Kokkepigen over Ragout fin; Brændehuggeren over den bedste Maade at kløve Brænde paa; Newton over Maaden, hvorpaa Lysstraalerne bryde sig; Helvetius over Menneskesjelen og Historikeren over den Konst, at udgrave sande Facta af Krøniker, Stene og Mynter. Man kan ogsaa i alle Ting raisonnere." Herpaa anfører Forf. Noget om Voltaire, d'Alembert og andre franske Philosopher, der ikke fortjener at gjentages; men med Rette nægter han at Philosophien, som en vis

Autor paastaaer, har omstyrtet Tronerne og Alterne. Nei, siger Schl., det gjør den sande, ægte, den guddommelige Philosophie, d. e. den ophøjede i Mennesket dannede Fornuft ikke; denne bygger og understøtter Troner, langt fra at omstyrte dem. Den er, som den nyere franske Vinphilosophie, ligesaa uskyldig i Septembriseurer og Lygtepæle, som i Ny-Zeelændernes Menneskeæden. Hine Uhyrer, der udøvede Revolutionsrædslerne, havde i deres hele Liv aldrig hørt det Ord Philosophie — saalidet som de franske Bønder i Aaret 1370, der stegte deres tyranniske Godseiere ved en langsom Ild. De havde aldrig læst nogen af sammes forvirrende Bøger, thi de kunde ikke læse. Deres Fæiskhed hidrører, deels som den paa Nyzeland fra Uvidenhed, deels oven fra. Endeligen slutter S. disse Betragtninger med følgende mærkelige Ytringer: Jeg, som er opvoren i den sunde, og nogle Grillenfængerier fraregnede, for det meste brugbare Wolfiske Philosophie, søger overalt Klarhed og Bestemthed i Begreberne og endog Følelser, fortrinligen i Moralen. Jeg er en Dødsfjende af blot Ordsqvalder. Deraf følger min Utilbøjelighed for Mysticismus og alt hvad der leder dertil; min Utilbøjelighed for alle Taler, der blot ere henvendte til Hjertet, ikke til Fornuften. Jeg ærer den Veltalenhed, der bevæger Hjertet, optænder Lidenskaberne og opflammer til Daad; men Oplysning ved Fornuft maa gaae foran."

Kjøbenhavns Børs, d. 25 Februari, 1825. Cours. Hamb. 2 M. 217, a vista 220. Spec. 221. — Specier solgtes til 13 Rbmk. 4ß. a 13 Rbmk. 5ß. Disconto 5pC. — 4 pC. Kgl. Oblig. (uden Renter) 91½ a 92. Nationalbank-Oblig. (af Laanet 4de Febr. 1820, uden Renter) 102½ Rbdlr. r. S. ell. 114 Rbdl. Sedl. pr. 100 r. S. Hamborger Laan af 1819: 3000 Bcomk. 99½. Dito 4000 Bcomk. 99½. — 6 pC. norske Obligationer ved Hambro & Søn 105½. — Norske Speciessedler pr. 10 Specier 17¾ a 17⅞. — Svenske Sedler 51½. — Asiatiske Actier .

Kjøbenhavn. Trykt hos F. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Toogtyvende Aargang. No. 18.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 1 Marti 1825.

Da Undertegnede har formaaet Hr. Etatsraad Fr. Thaarup til at paatage sig, indtil videre, Redactionen af Kjøbenhavns Skilderie, saa behage Enhver, der ønsker noget indrykket i Bladet, at lade det aflevere, under Hr. Etatsraadens Adresse, i hans Bopæl i Nygaden No. 92, anden Sahl, helst om Eftermiddagen fra Kl. 5 af, eller og hos Hr. Bogtrykker Höecke, i store Helliggeiststrædet No. 144.

S. Soldin.

Jeg begynder saaledes fra i Dag Redactionen af dette Blad, indtil videre, og haaber, at den Yndest, Publicum stedse har skjenket det, maae ved mine Bestræbelser blive vedligeholdt. Planen, der hidtil har været fulgt, bliver uforandret.

F. Thaarup.

Natten
den 3die og 4de Februari.

Høit lyder Sorgens Budskab trindt om Øe;
Hvert Broderøje fælder Taarer stride.
Paa muntre Læbe Smilet monne døe
Ved Tanken om, hvad Brødre hisset lide.

Forfærdelige grumme Rædselsnat!
Som hørte tusind Usles Jammertoner,
Du har din sorte Daad et Minde sat,
Som spørges vil i Jordens fjerne Zoner!

Hvo rusted dig til dette Sorgens Værk,
Hvorom blot Tanken hver en Nerve lammer?
Hvo bød dig hist paa Stormens Vinge stærk
At føre Sjælen bort fra Jordens Jammer?

Hvo bød dig bringe Strid i Luft og Hav?
At ægge op de frygtelige Kæmper,
Der aabnede saamangen aarle Grav,
Hvor Mulmet Livets klare Lue dæmper?

Var det Algodheds evigt vise Bud,
Der vældigt lød i Stormens vilde Brusen?
Var det hver Skabnings blide Fader — Gud,
Hvis Villie Bølgen lød med rædsom Susen?

Forgiængelige Støv! formast dig ei!
Hvo tør vel spørge der, hvor Himlen taler?
Ak — uudforskelig er Herrens Vei,
Hvad end han saarer eller ømt husvaler!

Dig bliver kun den sørgelige Pligt
At gyde Balsom i den aabne Vunde.
Viis, at Dit Hjerte er paa Medynk rigt,
Og at Du følte Taarerne, som runde!

Held Dig, der ejer jordisk Gods og Guld!
Hvad byder denne Nat Dig ei for Penge?
See — Himlen kjærlig rækker Dig saa huld
En Skat af Perler som skal glæde længe.

De Perler findes ei paa Havets Bund;
De søges ei med Frygt og rædsom Fare.
De kan ei røves Dig i Søvnens Blund;
De følge Dig blandt Himlens Engleskare.

De trilled af forgrædte Øje ned,
Da Gru og Jammer trindt omkring sig viste;
De sprang paa Panden frem som Dødens Sved,
Da Fader- Moderhjertet maatte briste.

De bringe varig Fryd og Himlens Fred
Til den, som samler dem i venligt Gjemme.
De skjænke Dig Hans hele Kjærlighed,
Som Urten ei paa Marken vil forglemme.

Saa kjøb hiin Skat er Du af Daners Slægt,
Du, som kan jordisk Held saa let udslynge!
Og viid: den engang skal med Centnervægt
I Dine Dyders Vægtskaal hisset tynge.

Og Du, som knapt kun har til egen Mund,
Du har dog meer end hine Uhelds Sønner!
Yd, hvad Du kan i Nødens tunge Stund!
Din ringe Gave Himlen herlig lønner.

Peter Emil Becker.

Det brittiske Herredømme i Ostindien, betragtet fra Religionens og Civilisationens Synspunkter.

De brittiske Undersaatter i Ostindien ere deelte under to Religioner; den store Masse af de gamle Indvaanere er den gamle Cultus af Brama hengiven; de, som nedstamme fra de mongoliske Erobrere følge den mahomedanske Lære, til de øvrige Religioner bekjende sig kun de fremmede Stammer. Erfaringen har allerede længe viist, at de to Religioner, som Indvaanerne bekjende sig til, stride saavel mod moralske Evners Udvikling, som mod Aandens Fremskridt, Kjerlighed til Fædrelandet og Friheden. Med Hensyn til sidstnævnte skulde vel Islamismens Bekjendelse, for sig selv betragtet, give nogen bedre Udsigt, ved at være en Religion, der er grundet paa en eneste Guds, et aandigt, almægtigt algod Væsens Tilbedelse, og der fremstiller Menneskekjerlighed som de Troendes første Pligt; men Despotisme og Præstedømmet have ladet denne Religion aldeles udarte, og man treffer nu hos sammes Bekjendere overalt kun raae Fanatisme, Had mod alle Fremskridt, mod alle Bestræbelser til større Fuldkommenhed, mod alle Studier, og at udvortes Bodøvelser ere traadte i Stedet for Menneskepligters Udøvelse. Men Bramas Religion er Menneskeslægtens Udvikling endnu skadeligere; Observanzerne have der stedse i en saadan Grad indtaget Dydernes Plads, at sammes Bekjendere ere langt fra at tænke sig nogen Forbindelse mellem Religionen og Moralen. Flere af deres religieuse Sædvaner indgyde Gysen, andre saare Blufærdigheden, og alle menneskelige Følelser qvæles derved i alle dens Bekjenderes Hjerter.

Men især er denne Religion grundet paa Folkets Afsondring i forskjellige Kaster, der gjensidigen nære uovervindelig Utilbøjelighed mod hinanden, og paa den Anskuelse, at Guddommen fornærmes, naar Mennesket skrider frem i Kundskaber, eller stræber en værdigere Tilstand imøde. Menneskeslægten bliver ved Bramas Religion bragt til at staae bestandig stille; enhver bliver ved uafrystelige Lænker fastholdt inden sine visse Skranker, og Civilisationens Udvikling er for bestandig udelukket. Englænderne ere i Sandhed ved Siden af Indianerne en højere Race; de vide bedre, end den under dem staaende Race, hvad der er denne bedst tjenlig; de kunde med Rette gjøre Fordring paa at være deres Undersaatters Formyndere og Lærere, medens de europæiske fra vor Midte fremtraadte Regenter kun ere ligesom vore Repræsentanter. Englænderne have imidlertid indseet, at den dem tilkommende souveraine Magt ikke turde udstrække sig til Herredømme over deres Undersaatters religieuse Anskuelser. De have agtet og beskyttet Nationalreligionerne, og derved opfyldt deres Regjeringspligt. Menneskepligt og Christenpligt bød dem imidlertid ogsaa, at vise deres Undersaatter Lyset, efterhaanden at danne dem til en renere Religion, og ved offentlig Authoritet at beskytte dem for Handlinger, som modstræbe al Moral, alle Fremskridt i Civilisation, og hvis Undertrykkelse tilkommer den borgerlige Lov, som Ret. Engellænderne ere i de nyere Tider besjelede af en religieus Iver og en Omvendelsesattraae, hvorpaa man hverken i den tidligere Historie eller hos andre Nationer finder saa vidtomfattende Exempler. Denne Nationalstræben standses imidlertid aldeles ved den Interesse, som det ostindiske Compagnie synes at have, i at forhindre Fremskridt i Civilisation og Aandsudvikling hos deres Undersaatter. Da Hr. Wilberforce i Aaret 1813 i Parlamentet gjorde det Forslag, at man skulde stræbe efter i Ostindien at indføre en Overeensstemmelse i Følelser med Hensyn til Moralens og Religionens store Interesser, som Kilde til al muelig Forbedring, anførte Hr. Marsch, som søgte at gjendrive ham, og at skildre Christendommens Indførelse i Indien som farlig, især Bibeholdelsen af Kasteinddelingen, som det bedste Middel til at undertrykke ærgjerrige Bestræbelser og Ulydighed. Brødrene Carl og Robert Grant tiltraadte denne Paastand, og den Første kaldte Kasteinddelingen en Kilde til Sikkerhed for Varigheden af den engelske Regjering i Ostindien, saa at Verdenshistorien ikke kunde fremvise nogen kraftigere. Fra denne Theorie gaae de derværende Magthavere ud, og indrette derefter deres Fremgangsmaade. De tillade i det mindste Enkernes gyselige Offerdød paa Baalet, om de end ikke begunstige saadant. Aarligen blive i de engelske Besiddelser i Ostindien fem til sex hundrede Koner et Rov for en skrækkelig Kirkeskik, til hvis Forfølgelse som Mord den borgerlige Lovgiver har overalt Ret og Pligt. Imidlertid er der dog i det mindste fremstaaet Begyndelse til en skjønnere Reform blandt de derværende Indvaanere. En Bramine, Ram Mohun Roy, som af alle, der ere nærmere bekjendte med Ostindien, skildres som en af de dydigste og meest oplyste Mænd, bestræber sig for at bringe sine Landsmænd til en eneste Guds Dyrkelse, og til at forene Moralen med Religionen. Hans Tilhængere ere vel endnu ikke mange, men de forøges bestandig. Han meddeler sine Landsmænd alle Europæernes Fremskridt i Fornuftens Ge-

beet, og holdes saaledes, med større Ret end de egentlige Missionairer, for en Christendommens sand Apostel. Han har paataget sig at udgive et periodisk Skrivt i sit Sprag, og har ved sin uhyre Formue ikke Vindesyge, men kun Civilisations-Lærens Udbredelse derved for Øie. Han blev paa denne ædle Bane understøttet af den sidste Gouverneur i Ostindien, Marquis Hastings; men den nye Generalgouverneur, Hr. Adams, undertrykkede derimod, i Forening med Dommeren i Calcutta, Macnaghten, al Pressefrihed, og tvang den berømte Indianer til igjen at opgive sin Journal. Ligesom det ostindiske Compagnie, saaledes ønsker ogsaa den engelske Regjering, at Indianernes Tilstand skal forblive den samme, som hidtil, saavel i moralsk som i religieus Henseende, ligesom ogsaa begge søge at vedligeholde Folkets oeconomiske og politiske Stilling uforandret. Mellem de agerdyrkende og de andre industrieuse Classer skal vedblive at herske et uforandret Forhold, samme System for Jordens Cultur og for Afgiverne, samme Armod forenet med samme Afhængighed. Da de ved en Armee paa 16,000 Indianere ikke lade nogen Indfødt stige høiere end til Sergeant, men ved Administrationen af saa mange Millioner Mennesker aldrig tilstaae nogen Indianer endog kun det ringeste borgerlige eller politiske Embede, saa betragte de enhver, som hæver sig over Daglønnernes Classe, med Mistillid, og holde ham for et Menneske, der er farlig for den offentlige Magt. (A. Z.)

(Meddeelt.)

(I Anledning af Hr. Pastor Grundtvigs Betragtninger over gudelige Forsamlinger, i Skilderiet No. 12 og 13.)

Ikke for at bestride de saakaldte gudelige Forsamlingers Værd i Almindelighed, naar de ere ledede paa den ved Fr. 13 Jan. 1741 foreskrevne Maade, eller indlade sig videre paa de af den fanatiske Kierteminde-Sects Tilhængere holdte Forsamlinger; men blot med Hensyn til, at Hr. Pastor Grundtvig i sine Betragtninger over gudelige Forsamlinger, i Skilderiet No. 12 og 13, ved at berøre en efter Overøvrighedens Ordre anlagt Justitssag, synes at kalde Ellinge Sogns Præsts og Rettens Fremgangsmaades Lovlighed i Tvivl, i det han henskyder sammes Bedømmelse under de høiere Retter (Sagen svæved da for Lands-Overretten), troer Man det ikke upassende at oplyse Pastor Grundtvig og det Offentlige om: at den omhandlede Sag nu under 7de Februari er paakjendt i den Kongl. Lands-Over- samt Hof- og Stadsret, og at Domsconclusionen er saaledes lydende:

"Thi kiendes for Ret:

Tiltalte suspenderet Sognefoged Niels Andersen og Hustru Anne Sørensdatter bør for Actors videre Tiltale i denne Sag fri at være.

For øvrigt bør Underretsdommen ved Magt at stande, dog saaledes, at Mulcten for de Tiltalte, Husmændene: Johannes Jensen, Søren Ottesen, og Ungkarl Rasmus Ottesen bestemmes til ti Rbdlr. Sølv for hver, og for Tiltalte forhenværende Sub-

stitut Jørgen Nielsen Holm til tyve Rbdlr. Sølv.

Det Idømte at udredes inden 8 Uger efter denne Doms lovlige Forkyndelse, og det Øvrige at efterkommes under Adfærd efter Loven.

Under Rettens Segl og JustitiariUnderskrivt.
(L. S.)
Falbe."

(Meddeelt.)

For dem, som enten af Pastor Monrads Beretning *) foran hans Liigtale, over den myrdede Gaardmand Engelbrecht Andersen, af Mehrn, eller andetsteds fra have erholdt nogen Kundskab om Morderen Peder Michelsen, der blev henrettet ved Præstøe den 27 Januari sidstleden, vil det neppe være uden sørgelig Interesse, at erfare lidet om hans allersidste Dage.

Paa hans haarde Hjerte formaaede Religionen hverken at frembringe sand Anger eller Beroligelse. Imidlertid manglede han ingenlunde religiøse Kundskaber; han kunde en Mængde af Bibelsprog og gamle Psalmer udenad. — Livet elskede han overmaade, og han kunde aldrig tilgive sig selv, at han havde gaaet til Bekjendelse. For at leve, anstillede han sig stundom affindig, og angav ny Forbrydelse; dog søgte han og ved Selvmord at unddrage sig Døden paa Skafottet. Hans Sind var altid i

*) Denne Beretning ꝛc. faaes hos Hr. Capitain og Bogtrykker Seidelin, store Kjøbmagergaden No. 65, for 1 Mark.

skrækkeligt Oprør; han talte idelig med sig selv, og af hans mørke, skumle Øie flammede Fortvivlelse. Under den alvorligste Samtale fremkom paa hans Ansigt et afskyeligt Smil eller Grin, hvorved man skulde troe han vilde haane den, han talte med; men hiint Smil skal dog have været ham naturligt, og dette i Almindelighed ikke hans Hensigt. Han troede idelig at see eller høre sin myrdede Svigersøn, og den Tanke syntes ham skrækkelig, at han engang skulde møde denne hisset. Da hans endelige Dom faldt, søgte han at sulte sig ihjel, og anstillede sig som død. Henrettelsesdagen nærmede sig, og han erindrede intet imod, at modtage det hellige Sakramente; men da Præsten havde oplæst Indstiftelsens Ord og vilde række ham Brødet, tog han selv dette, sønderbrød det, og yttrede sig derom og om Vinen paa en ugudelig Maade. Han yttrede det Ønske, at iføres noget Reent til Henrettelsesdagen; men da denne frembrød var han saa trodsig, at man med Magt maatte føre ham paa den Vogn, der skulde bringe ham til Retterpladsen. Han kom did, og Synet af Blokken, Graven og Pælen, der skulde modtage hans Hoved, gjorde et vildt, rasende Indtryk paa ham; han vilde paa ingen Maade forlade Vognen. Han forlangte, at hans Kone og Børn skulde komme, og Andre, som han troede havde Indflydelse paa hans Bekjendelse. "De", sagde han: "ere Skyld i min Ulykke". Med Magt maatte han tages af Vognen. Sin Dom hørte han spyttende og haanende, og spurgte tilsidst: "Har Kongen ogsaa underskrevet det?" Religionens sidste Trøst hørte han stum, og, som det syntes, uden Opmærksomhed. Nu kastede han sig paa Knæe, opramsede et Par Psalmevers, men lod sig un-

der den hæftigste Modstand trykke mod den Blok, hvor han endte sit elendige Liv.

Jeg har afholdt mig fra hvert Raisonnement. Menneskegrandskeren tænke selv over Mennesket!

Blandede Efterretninger.

Det tyrkiske Rige.

(Slutning; see forr. No.)

Deres uovervindelige Afsky for Alt, som er fremmed for deres Religion og Vane, og den dybe Foragt, som de have for Alt, der kommer fra Christne, have gjort de meest oplyste Sultaners Bestræbelser, naar de søgte at indføre nogen af deres Naboers Indretninger, aldeles frugtesløse. Intet kan beseire deres halsstarrige Utilbøjelighed for det, som er: Konstflid, Agerdyrkning, Videnskaber, Lovgivning, Alt er endnu som i det Dieblik, de faldt ind i det græske Rige, og naar man seer nogen Forandring i Nationalcharacteren, saa er det den, at Tyrkerne ere mindre krigerske nu, end de vare fordum; mindre istand til at udholde Møisommeligheder, mere selvkjere og hengivne til Magelighed. Man bedrager sig fuldkomment, naar man troer, at Tyrkerne besjeles af en Trælleaand og stedse ere beredte til, tause at tilbede Souverainens Villie. De tillade sig at mestre Divanets Beslutninger og laste høit dets Foretagender. De troe, naar hine krones med Held, at see deri Guds Finger og underkaste sig dem da uden at knurre, om endog deres Interesse lider derved. Koranen indrømmer en Muselman den meest uindskrænkede Frihed, en Frihed, som han iøvrigt mister ved sin Indtrædelse i Staten; den, som spiser Sultanens Brød, er fuldkomment afhængig af ham og har ingen Deel i Osmanlis's fælles Rettigheder. Den uafhængige Tyrk kjender hverken personlige Paalæg eller Consumtionsafgivter, og de Skatter, han betaler, ere kun ubetydelige. Ingen Lov forpligter ham til at opoffre sin Interesse for Statens, og give Slip

paa endeel af sine Rettigheder til Fordeel for den offentlige Nytte; han anseer sig ogsaa for meget friere end de christne Fyrsters Undersaatter, der, efter hans Mening, betyngede med alle Slags Skatter, ikke formaae at raade over deres Eiendom, bevogtede i alle smaa Omstændigheder i Livet og fornedrede til virkelige Slaver. Det er denne Mening, der bevæger Tyrken til, med saa megen Haardnakkenhed at forsvare sin Arne og til at forlade de Provindser, der gjelde for at staae under en christen Fyrstes Herredømme; Crim viser et paafaldende Exempel herpaa; da den blev besat af Russerne formindskedes i faa Aar dens Befolkning til en Ottendedeel af hvad den har været tilforn.

Uagtet den høje Tanke, Tyrken har om sin Frihed, er det ikke mindre fandt, at ingen Lov, ingen Indretninger sætter ham i Sikkerhed mod Storherrens og hans Agenters egenraadige Undertrykkelser. Den eneste Borgen mod Magtens Misbrug, han kan forskaffe sig, er den, at lade sig optage i nogen vigtig Corporation, som i Janitscharernes, en stor Stads Kjøbmænds ꝛc., fordi disse Corporationer tage sig af deres Medlemmer, naar samme lide nogen Uret fra Autoriteternes Side. De Ildebrande, der finde Sted i Hovedstaden, de hyppige Opstande i Provindserne, ere alle Følger af Enkeltes eller Corporationers Hevn, hvilke troe sig krænkede i deres Rettigheder; thi i Tyrkiet kjender man intet andet Middel mod de Regjerendes Egenraadighed end de Regjertes Egenraadighed. At opsætte sig mod Souverainen eller hans Agenter, naar han har at klage over en Misbrug af Magten, synes Tyrken en ligesaa naturlig Ting, som at forsvare sig mod en Stratenrøver; og da han ikke erkjender nogen anden Lovgivning end Koranens, saa er i hans Dine enhver Befaling, ethvert Forbud, der ikke er grundet paa Koran, en Misbrug af Magten, som han med en god Samvittighed kan gjøre Opstand imod. I dette Tilfælde lyder han kun Magten og han lyder den kun indtil det Djeblik, hvor han kan reise sig ved Opstand eller hevne sig ved Mord.

Det er overhoved de store Corporationer, Regjeringen frygter for. Saasnart den sporer

Misfornøjelse, fordrer den Gidsler af dem, og naar de modsætte sig dens Forholdstegler, undlader den aldrig at hevne sig paa deres Hoveder, det være offentligen eller hemmeligen, i det Øjeblik, den føler sig stærk nok dertil. Stedse frygtende for Oprør, tillader Regjeringen sine Agenter at straffe, ved den mindste Mistanke og uden at bryde sig om juridiske Formaliteter; den bifalder og belønner de Strengheds Handlinger, de udøve, om de end have ladet en Uskyldig ombringe, forsaavidt det lykkes, at indjage de Misfornøjede Skræk; thi, efter Portens Grundsætninger, er intet Offer for stort, naar det gjelder om at bevare det regjerende Huses Sikkerhed og hævde Enevoldsmagten.

Saalænge Sultanen og hans Agenter ikke paalægge de muselmanske Undersaatters Frihed andre Indskrænkninger end de, Koranen bemyndiger dem til, møde de ingen Modstand; man tilgiver dem endog særlige Uretfærdigheder, udøvede af Egennytte, forsaavidt de ikke ere meget hyppige og ikke alt for aabenbart i Strid med Nationens Sæder og Skikke; men fra det Øjeblik af Regjeringen, givende efter for Lidenskabernes eller Luners Tilskyndelse, overskrider de Grændser, Koran har sat for dens Magt, anseer Osmanlinen sig fritagen for Lydighedspligten og modsætter sig Magten, saasnart han troer at kunne gjøre det med Held. Ulykkelig er den Pascha, der nægter at laane Øre til sin Provindses Ayans; deres Hevn vil ikke længe udeblive; ulykkelig den Sultan, der holder fast ved et Regjeringssystem, misbilliget af Nationen; Opstanden vil snart vise ham, at han ikke kan trodse den almindelige Misfornøjelse, og tvinge ham til at give Slip paa sin Mening, saafremt han ikke vil sætte sin Trone og sit Liv paa Spil.

Kan en saadan Samfunds-Tilstand endnu vare længe? Det er næsten ikke sandsynligt. De Uordener, den drager efter sig, voxer med hver Dag, og der gives en Punkt, uden for hvilken de nødvendigen maa frembringe Rigets Ødelæggelse. I alle den tyrkiske Stats forskjellige Provindser møder man overalt Anarchiets og Aftagelsens Særkjender. (Udtogsviis efter

Bibliotheque universelle, Mai 1824, og Das türkische Reich ꝛc. von F. A. Reider, Leipzig 1822.)

En udmærket Mands Ungdomstrængsler.

I den af Dr. L. Berthold udgivne Samling af Dr. F. V. Reinhards Reformationsprækener, læses en meget interessant Biographi af denne berømte Religionslærer. Man seer deraf, hvor mange Gjenvordigheder denne sjeldne Mand har havt at kjæmpe imod paa sin academiske Bane og hvor heltemodigen han har vidst at beseire dem. Saaledes skrev han f. Ex. til sin Universitetsven Glass: "Du kan ikke studere meget, men har dog at spise og drikke; jeg har Tid nok til at studere, men har derimod hverken at spise eller drikke. Hele Ugen igjennem to Gange varm Mad — du veed at jeg kan det; og nu bliver det mig saa meget lettere; thi jeg maa. Rigtig nok siger Folk, at jeg seer meget ussel ud; mit Speil siger mig det ogsaa; men hvo kan for det? Jeg har i Sommer havt en liden Condition; den indbragte mig i det mindste Kosten. Men man har vidst at berøve mig den. *— hun vilde i Stilhed give mig Aftensmad, og saa havde jeg i det mindste havt varm Mad eengang om Ugen. Men hvad vilde man i Wittenberg uddrage for Slutninger deraf? Jeg frabad mig det altsaa. Følgelig har jeg nu — intet.

Til hvilken Plumphed selv den æsthetiske Critik kan nedlade sig i Lessings Fædreneland, derpaa saae man et paafaldende Exempel i Miscellerne i No. 16 af den Gubitzske Bemerker. Miscellisten sammenligner nemlig den af Voß og begge hans Sønner oversatte Shakespear med en Scene fra hans academiske Aar. Han saae nemlig engang paa en Fodvandring i en Landsby udenfor en pyntelig Bondegaard Bonden med hans hele Familie ligge paa en Galt, for at tæmme det vældige Dyr. Ved at anatomere denne smukke Lignelse faaer man det Resultat, at Shakespear er en Galt, J. W. Voß en

svineslagtende Bonde, og begge hans Sønner to Bønderknoller!

Klippen Pedra de Carichana vieja i Sydamerica, ved Oronokofloden, er, efter Humbolds Beretning, een af dem, hvor Reisende fra Tid til anden ved Solens Opgang have hørt underjordiske Toner ligesom fra et Orgel. Han tilskriver disse Toner Forskjellen af Temperaturen mellem den underjordiske og den ydre Luft, der ved Solens Opgang har naaet sin høieste Grad i det Dieblik eller i den Periode, som paa den Tid er fjernest fra den foregaaende Dags høieste Hedegrad. Den Luftstrøm, der gaaer ud igjennem Sprækkerne, frembringer maaskee, som han troer, hine Toner, hvilke man skal høre, naar man, liggende paa Klippen, holder Dret til Stenen.

De franske Lotterier skulle indbringe Staten aarligen 17 Mill. Fr.

Kjøbenhavns Børs, d. 1 Marti, 1825.
Cours: Hamb. 2 M. 217, a vista 220. Spec. 221. — Specier solgtes til 13 Rbmk. 4ß. a 13 Rbmk. 4½ß. Disconto 5 pC. — 4 pC. Kgl. Oblig. (uden Renter) 91½ a 92. Nationalbank-Oblig. (af Laanet 4 Febr. 1820, uden Renter) 102 a 102½ Rbdlr. r. S. ell. 113¾ Rbdl. Sedl. pr. 100 r. S. Hamborger Laan af 1819: 3000 Bcomk. 99½. Dito 4000 Bcomk. 99. — 6 pC. norske Obligationer ved Hambro & Søn 105½. — Norske Speciessedler pr. 10 Specier 17¾ a 18. — Svenske Sedler 51. — Asiatiske Actier = .

Skuepladsen. Tirsdag (d. 1 Marts): Sargino, Syngesp. i 3 Acter. — Torsdag: Tempelherreretten, Skuespil i 5 Acter. — Fredag: Verelen, Lystspil i 1 Act; og: Jeannot og Colin, Syngesp. i 3 Acter. — Løverdag: Den hjemkomne Nabob, Lystsp. i 5 Acter; og: En Entree.

Generaladjutant
Bülows Fødselsdag.
(1825.)

(Tone: "Vist stolt paa Codans Bølge!")

Ei Tidens mange Dage
Bestemme Livets Værd:
De Timer glide fage
For Dagens travle Færd.
Kun hvem en Krands omslynger
Af Hjertets Mindekjær,
Hvem ingen Taare tynger —
Kun han gav Livet Værd!

Den Dag, han Lyset skued',
Ei blot er Venskabs Lyst:
Dens første Straale lued'
I Takkens varme Bryst.
"Han lindrede min Smerte!"
Fremstammer Kummers Søn:
"Sign, Gud, hans ædle Hjerte!
Der finde han sin Løn!"

Saa, Bülow, paa Din Morgen,
Bad mangen takfuld Røst;
Thi vidt Du lindred' Sorgen,
I Daad — ved venlig Trøst.
"Held!" toned' Herthas Dale;
"Held!" Elbens høie Kyst;
"Held!" Norges Klippesale:
"Held Ham, de Godes Lyst!"

I Gjenlyds Toner svage
Dig hylder Venners Kreds:
Gud signe Dine Dage!
Lev længe — lev tilfreds!
Liig Bægrets Purpurlue,
Her ved Din Manddomsfest,
Din Oldingssol vi skue
I Livets fjerne Vest!

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Toogtyvende Aargang. No. 19.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 5 Marti 1825.

Om Prof. Kruses Fortællinger.

Fragment af et Brev.

Kjøbenhavn, d. Febr. 1825.

.... Du forlanger ogsaa, kjere Ven! at høre mine Tanker om vor Landsmand L. Kruse, som, Du skriver, for Tiden opholder sig i Hamburg. Professor Kruse har jo alt længe været anseet og agtet i Tydskland, som een af de genialeste og heldigste Digtere. Efter nylig at have læst hans sidste Frembringelse "Syv Aar", kan jeg ikke andet end vedgaae, at jeg anseer den for et Værk, som, ubetinget af Tiden og dens skiftende Domme, vil beholde sin Plads blandt erkjendte og bestaaende ægte Digterværker, hvis Særkjende det er, at ethvert nogenlunde danneligt Menneske føler med Selvbevidsthed og inderlig Tilfredsstillelse sin hele Aandsudvikling ved samme rykket frem til større Klarhed og Sandhed. Du vil finde, at Forfatteren har benyttet sit Terrain; og som han paa den ene Side har vidst, med sleben Hofsiinhed at blande Kortene i de eleganteste Circler, saaledes har han ogsaa med al sin Kraft, men altid med den strengeste Decents, fordybet sig i Overtroens og Gemeenhedens uhyggelige Værksteder, og gjennem hele Værket lagt en Kraftfylde, et dybt Blik i Menneskenaturen, og en Genialitet for Dagen, som ustridigen vil hævde ham Rang blandt de første Digtere. Læs dette Værk, og sig mig din Mening derom.

Du vil maaskee kalde det en Efterligning af Walter Scotts Maneer; men om man endog vil paastaae, at Forfatteren har søgt at gjøre sig Alt, hvad man maa erkjende for Godt og Ypperligt hos hiin, egent, forsaavidt nemlig hans Aandsfrihed og geniale Individualitet tillod det; saa vil man dog ogsaa indrømme, at han har bestræbt sig for at undgaae hvad man maa dadle hos Walter Scott: dertil hører hans ængstelige Udmaling af Biting og Bipersoner. En god Maler stiller med Flid Meget i Skygge, for at Hovedfiguren skal tage sig bedre ud. Ved denne minutiøse Beskrivelse af Personer stiller han mig dem altfor tydeligt for Øje.

Naar jeg læser en Roman af Göthe, eller Fielding, og især den uopnaaelige Vicar of Wa-

kefield, staaer jeg midt iblandt Personerne, hører dem, og taler selv med dem. I Walter Scotts Romaner seer jeg dem bevæge sig for mig som paa et Theater. Min Interesse bliver dramatisk; de ere for theatralske. Han overlader for Lidet til Læserens Phantasie, som smykker de Personer, han synes om, paa en saa eiendommelig Maade, som Digterens Phantasie ikke kan gjøre det. Frue B. siger i et Brev til mig (Du veed, at naar hun nylig har læst Noget i andet Sprog, saa udtrykker hun sig gjerne derom i samme Sprog): Walter Scott sollte nicht die heutige schildern, sie fordert Empfindung, welche zum Motiv der Handlungen wird, also Liebe, und die versteht Walter Scott nicht. Jeg skulde næsten troe, hun har Ret; dog bliver Emmy Rebsord og Heltinden — jeg husker i Øieblikket ikke hendes Navn, i Midlothians Hjerte — høist elskværdige Undtagelser.

Den historiske Interesse, man hos Walter Scott tillægger et saa høit Værd, og som vistnok ogsaa har det i en bestemt Grad, vil iøvrigt være vanskelig for Andre end Engelskmænd, og maaskee Franskmænd, at opnaae, thi kun i disse to Lande, ikke i Tydskland, Italien eller Norden, findes saa mange Levninger fra Middelalderen, deels af og i Borge, deels opbevarede i Krøniker og Manuskripter. Men dette Værd anseer jeg mere for et technisk Konstgreb, end for at være af digterisk Betydenhed. Er endogsaa den digteriske Baggrund, som jeg meget villig tilstaaer, høist interessant hos Walter Scott, saa maa vi dog for det meste, som i Waverley og flere, arbeide os gjennem en kratbevoxen historisk Forgrund, som jeg altid har fundet lidt kjedsommelig. Naar jeg undtager i Kenilworth og

Astrologen, ere Walter Scotts Expositioner sieldent ret lykkelige.

Vor Ven D. skrev mig just til med sidste Post: "... ja, jeg vover Ordet, om ikke for andet, saa for at sige det høit for mig selv, thi Dig regner jeg ikke: jeg erkjender i Syv Aar Walters Legeme, men Williams Aand."

Førend jeg gaaer over til ogsaa at vise Dig, hvorledes tydske critiske Blade omtale denne vor Landsmand, maa Du tillade mig, først at gjøre nogle Bemærkninger ved den i Dansk Literaturtidende (1823, No. 27 o. f.) indførte, med Sandhedskjerlighed og Indsigt skrevne, Recension over Deodats Fødsel.

Jeg vil her først, i Anledning af Recensentens Sammenligning imellem Kruse og Walter Scott, bemærke, at al saadan Sammenligning, naar den ikke er høist forsigtigen og med Circumspection betinget, er for det meste mislig, og leder paa Afveie og til skjeve Resultater; og at den er ganske urigtig og urimelig imellem to Forfattere, der — hvad Deodat angaaer — ikke have den mindste Lighed med hinanden; da man derimod, uden mindste Hensyn til andre Forfattere, eller til Forfatteren selv, bør bedømme et saadant Arbeide, som et fra alle Sider fritstaaende Værk. En anden Sag kan det synes at være med "Syv Aar", hvor en saadan Sammenligning vel kan tillades, da den, i Henseende til Behandlingsmaaden, opfordrer til en Sammenligning, hvilken en indvortes Lighed gjør naturlig. Jeg nægter ikke, at Deodat ligesaa godt kan hedde et Konststykke, som et Konstværk, uagtet Forfatteren ved Behandlingen har søgt at hæve det til den sidste Benævnelse; men et

Feilgreb er det dog, at ville sammenligne Characterene i denne Bog med de Walter-scottske, og paa Grund af det mindre Pikante i dem frakjende dem Værd og Originalitet; thi Rec. overseer derved, at der er en høist mærkelig Forskjel imellem det 13de, 14de, 15de Aarhundredes Characterer og vore Dages. Dengang var Afslibelsens Periode endnu ikke begyndt; Forfatteren kan lade dem fremtræde i en skarpt og med stærke Farver antydet Originalitet, som, hvis den anvendtes paa vore Samtidige, maatte see ud som, og vist ogsaa være Carricatur.

Nicolo Pepi, siger Rec., er den bedst tegnede Characteer, og er behandlet med Forkjerlighed. Ingen af Delene synes at være Tilfældet, men den er den meest paafaldende, fordi Pepi er den eneste Figur i Deodat, som er tagen af den lavere Folkeklasse, i hvilken en fremstikkende raa Naturlighed endnu er gængs. Dette er ikke Tilfældet med de høiere Classer, hvilke, paa jo mere dannet et Trin de staae i Selskabet, desto mindre adskille sig i ydre Former, og selv Udtrykket af deres Indre har et mindre eiendommeligt Præg. Ligesom Characterer fra de forrige Aarhundreder i alle Classer — tillige ved Hjelp af det romantiske Fjerne — uden Vanskelighed kunne fremstilles i skarpe Omrids, saaledes smelte næsten Omridsene sammen, naar man maler sine Samtidige, og de fornemste Skjælnemærker ere kun, af en finere Sands bemærkede, Nuancer.

Rec. kalder Grev Ladugnos og Fru von Harraus Characterer overspændte og unaturlige; men, skulde Rec. have reist i de sydlige Lande, især Italien, saa har han dog vistnok der mere fordybet sig i Bøger, end mellem Mennesker.

Ladugnos Characteer er og var i den jesuitiske Periode, især i Venedig, desværre ingen Sjeldenhed. Ja, den offentlige Characteer, som Regjeringen bar, dannede selv de første adelige Familier til Hyklere — som levede i Løndom, og blot repræsenterede offentlig. Neppe findes nogetsteds ved Siden af det crasseste Bigotterie, eller rettere, ved Siden af en samvittighedsfuld Jagttagelse af Religionens udvortes Ceremonier, en saa ligefrem Ugudelighed, der tillader sig til andre Tider paa den frækkeste Maade at drive Spot med det Hellige, som netop der, hvor man staaer, og især hos dem, der staae imellem Catholicismens Kulisser. En saa politisk Religion, saavelsom en Politik, der kun bestaaer i Intrigue og Hyklerie, har dannet og maa danne mangen Ladugno. Til Fru von Horraus Characteer viser endog Historien os Sidestykker, og jeg skulde tage meget Feil, om man ikke, hvorvel i svagere Omrids, skulde finde Magen dertil i vort kjere Danmark selv.

Rec. siger, at Deodat ikke er som Roman hvad han havde ventet. Det skal den ikke heller, thi ikke det Ord Roman paa Titelbladet, men den til Recensenterne anbefalede Fortale angiver det Synspunct, Forfatteren alene kan bedømmes fra. Rec. synes derfor ikke at handle aldeles redeligt, naar han vil bedømme som Roman et Arbeide, hvilket Forfatteren udtrykkeligen beder ham om at bedømme som Oplösningen af en vilkaarlig Opgave, da derimod Rec. nu bygger sin Dom paa Forudsætninger, hvilke Forfatteren i sin Fortale angiver, ikke her at kunne finde Sted.

Jeg vilde vist ikke undres, ligesaalidet som Rec., om en medlidende, om just ikke fiint-

følende, Læserinde vilde spørge: "Hvorfor skal den stakkels Manuela lide saa Meget? og endog døe bort fra sit Barn, som hun for det første kunde have opdraget ligesaa godt, som hans høiærværdige Naade?" thi neppe kunde nogen fiintfølende Læserinde eller Recensent spørge saaledes: dem burde det være klart, deels at Manuela ikke er skikket til at opdrage en Dreng for det jordiske Liv, og at Døden var en Velgjerning for hende, deels, at hun selv længtes efter den, og at hendes Sindssygdom havde nedbrudt hendes Legeme. Men naar Rec. sammenligner Manuela med Monica i Drømmen, farer han vistnok aldeles vild, og viser ved denne Mening, hvor nødvendige skarpe Omrids ere for hans Dom. Begge have nemlig kun eet tilfælles: et rigt Hjerte, hvis Følelser have Indvirkning paa Phantasien. Iøvrigt er Monica en simpel, naturlig Pige, fast forkuet under en unaturlig Opdragelse, men af sund Dømmekraft. Manuela — med langt mere Dannelse og Verden, men tilbagestødt i sine helligste Følelser, misforstaaet af sine Forældre, som forsømme hendes Aand, medens de forkjele hendes Legeme — redder sig kun ved Phantasiens Hjelp ud fra den trættende Omgivelse, som plager hende, og vender sig til Sværmerie og Overspændelse: derved faaer hendes besynderlige, men hos unge sværmende Mennesker aldeles ikke sjeldne, Tilbøielighed til at see Liig, et sygeligt og phantastisk Sving. Men naar Rec. siger, at Forfatteren burde have skaanet en uskyldig, om endog phantastisk, Pige for en Lettroenhed, som bliver Aarsag til Romanens Titel, saa har Rec. neppe betænkt sig ret. Først er Manuela ikke Offeret for en Lettroenhed; hun er et Offer for Grevens Konstgreb, der ved exalterende Midler

har bragt hende i en Tilstand, hvori den sandselige Natur i Mennesket maatte faae Overhaand over den aandelige, og ved Synet af Gjenstanden for sin Kjerlighed, desuden bedøvet af Skræk, blev hun, uden at tænke paa Døden, et Offer for Livets Fordringer paa Livet.

Ligesaa kunde vel Forfatteren opfordre Rec. til at vise det "altfor Materielle og Udelikate" i denne Natscene; udelikat er den neppe i Manuelas Mund, og i Orbitellis senere Beskrivelse saa kort som mueligt, men tillige saa beskrivende, som nødvendigt, for at vise Orbitelli fra den Side, som allene kunde undskylde ham. Jeg veed ikke, at Forfatteren nogensinde har udmalet nogen uanstændig sandselig Scene, hvorfor ogsaa andre Recensenter have givet ham det Lov, at hans Værker kunne læses uden nogensomhelst Forargelse; men i Skildringen af det menneskelige Ungdomsliv, hvori dog Sandselígheden hos alle kraftige Naturer spiller en Rolle, om end ikke en Hovedrolle, ikke at torde betjene sig af et saa menneskeligt Motiv paa en saa anstændig Maade som her, vilde vidne om en fast latterlig Rigorositet. Hvad vil Rec. vel sige om Walter Scotts St. Ronans Brønd, som ikke synes at være kommen tilpas for den Roes, Rec. tillægger denne Forfatter: ikke at have skrevet Noget, som den strengeste Sædelighed kunde rødme ved.

Det forekommer mig ogsaa at være et Feilgreb, naar Rec. troer, at Forfatteren havde kunnet formilde den trættende Spænding i Bogen ved en nøiere Udmaling af det venetianske Liv; thi dette havde vistnok i denne Bog, der fordrer en rask, uafbrudt Gang, netop villet forøge det Trættende deri, — hvis ellers dette

Prædikat gives Bogen af Andre, end af Rec., som man kunde ønske, vilde angive, hvor Bogen kunde være kortere. I de fleste Anmeldelser i Tydskland ere netop Charactererne i denne Fortælling omtalte som elskværdige, interessante og vel vedligeholdte, om end ikke originale, der sommetider er en tvetydig Benævnelse.

Deodat er i Grunden blot det samme som et temmeligt stort Digt paa opgivne Enderiim; det var altsaa kun Forfatterens Sag at opløse det for ham opstilte Problem. Fru B. skrev blandt Andet, da hun sendte mig Deodat tilbage: "Prælaten, ligesom og Lægen og hans Kone, ere heldigen udførte Characterer; de øvrige skulde ikke være Characterer, men som Billeder i det vidunderlige Malerie have de dog de bestemteste Træk." Jeg troer hun har Ret; thi det var jo de engang opstillede Billeder i Maleriet, som Forfatteren maatte søge at give Characteer.

Rec. synes at mene, at hvis Professor Kruse anvendte mere Flid paa sit Sprog, vilde Fædrenelandet maaskee i ham eie en classisk Skribent; men da Rec. selv siger, at de fleste Pletter ere af den Art, at de ved et omhyggeligt Gjennemsyn kunde bortviskes, saa følger deraf, at en duelig og flittig Correcteur kunde gjøre Forfatteren til en Classiker; paa den Maade kunde man blive det for godt Kjøb.

Rec. bemærker, at Forfatteren til Utide betiener sig af usædvanlige, halv forældede Udtryk, hvilke i den fortællende Stiil gjøre en stiv og mindre passende Virkning; men Rec. maa herved have overseet, i hvis Mund eller Stiil disse Udtryk findes. Saaledes træffer man alle de

anførte i den meer end tredsindstyveaarige Prælats Dagbog, som det synes, valgte med Flid af Forfatteren. Desuden findes der flere Særkiender, som, maaskee ikke tydeligen nok, men dog hensigtsmæssigen, adskille Stilen i Elisabeths Breve, i Prælatens Dagbog og i Orbitellis Selvbiographie. Forfatterens Brug af Hjelpeverbet monne findes paa flere Steder for at udtrykke den conjunctive Form, som vel i vor nyere Sprogbrug meer, end billigt er, forsømmes, og hvilken Sprogmesteren T. C. Bruun netop saaledes udtrykker, og Rahbek saa snildt og nuancerende veed at antyde deels paa denne, deels paa andre forskiellige Maader.

(Slutningen følger.)

(Indsendt.)

Mere om gudelige Forsamlinger.

Dette Emne er nylig tvende Gange bleven berørt i Kjøbenhavns Skilderi; først skrev Hr. Pastor Grundtvig paa sin Viis Betragtninger derover i No. 12 og 13, og nu læses i No. 18 en, i Anledning af deslige gudfrygtige Sammenkomster, i Lands-Over-, samt Hof- og Stadsretten affagt Dom.

Efter Aspecterne at slutte, kan man vel snart i Danmark vente at see ligesaa stort et Antal af de saakaldte Hellige, som man i Norge har Haugianere, eller i Sverrig Læsere.

Den nyeste Efterretning man fra hin Side Sundet har om deslige benaadede og opvakte Sjele, er den som læses i Journalen No. 45, udkommen d. 24 Februar 1825.

Heri skriver En i Vestergotland til sin Ven i Stockholm saaledes som følger:

"Jeg boer, som Du veed, i den Deel af Skaraborgs Læn, som grændser til Småland. Til dette Sted kom forleden Maj en ung Præst, som var personel Capellan, og forud havde Rygtet bebudet, at han besad usædvanlige Gaver. Jeg hørte ham, og han overgik min Forventning. Med anspændt Iver, og uden Concept, prædikede han henimod 3 Timer. Han omgives af adskillige hundrede Tilhørere fra langtbortliggende Steder. De ansee ikke den Umage for spildt, at reise 6 a 8 Miil for at høre ham forkynde Ordet; thi det gjør han paa saadan en Maade, som, efter hans egen Forsikkring paa Prædikestolen, kun nogle Faa i Riget ere udvalgte til at prædike paa.

Det er rørende at see saa mange Guds Børn, samlede fra flere Steder, simpelt klædte i mørke Klæder, med Øinene fæstede paa Jorden, for ikke at see Verdens Børn, drage ind i Kirken i saadan Mængde, at Sognefolkene ei kan faae Plads. De belønnes ogsaa for deres Reise; thi Løverdags og Søndags Aftenerne holder den nidkjere Præstemand i sine Værelser aandelige Taler for disse Troens Egne, og lykkelig den, som er kommet saa vidt, at han kan faae Adgang til Lærerens inderste Værelse!

Disse Andagtsøvelser har ogsaa havt den Virkning, at adskillige Karle, ja endog Piger, har begyndt at gaae om og prædike i Bøndergaardene. Mindre kunde man da heller ikke vente af Saadanne, som ere blevne fortrolige med en Lærer, der besidder den overordentlige Grad af Clairvoyance, at han, ifølge sin egen

Forsikkring, ved Communionen tydelig kan see, hvem der ere værdige Gjæster ved Herrens Bord."

Indenlandske Efterretninger.

Af Beretningen om Institutet for Metalarbeidere for f. A. sees: at siden Institutets Oprettelse 1807 har 604 Personer nydt Underviisning i samme, nemlig: 483 Metalarbeidere, 39 andre Professionister og 82 Liebhavere, hvoriblandt siden 1822, 25 Professionister og 2 Liebhavere have viist meest Fremgang. Institutets Indtægt for 1824 til de løbende Udgiver, har været 510 Rbdlr. og Udgivten 361 Rbd. 68 ß., der blev altsaa et Overskud af 148 Rbd. 28 ß., som, i Forening med Mere, er lagt til Institutets Fond, der nu er 8500 Rbd. i rentebærende Obligationer, og da Bombebøssens Direction har givet sikkert Løvte om, at ville offerere Institutet 200 Rbd. i Obligationer, saa kan Fondet nu vel regnes for 8700 Rbd.

Aalborg, d. 26 Febr. I Aftes blev givet Herman v. Unna, Ridder-Drama i 5 Acter med Chor, for fuldt Huus. Hovedrollernes fortrinlige Fremstilling, pompøse Dragter og passende Decorationer, berettigede Stykket til det givne Bifald. Da Mange ikke kunde erholde Billetter, kunde maaske Stykket endnu gives engang, inden Selskabet reiser, da Tilskuere neppe ville mangle. — Ved Classelotteriets 75de Trækning, 1ste Classe, udkom den største Gevinst, 2000 Rbdlr., i Hr. Collecteur Bechs Collection. Mærkeligt nok er det, at ogsaa den største Gevinst, 50000 Rbdlr. udkom i Hr. Bechs Collection i Aaret 1822, foruden 2000 Rbdlr. og endeel andre betydelige Gevinster; ligesom og Aaret iforveien udkom i samme Collection den næst største Gevinst eller 20000 Rbdlr.

I Viborger Samler af 26de Febr. d. A. læses følgende: (Indsendt.) Frygtelig var Vesterhavets Overskyllelse Natten mellem 3die og

4de Febr. sidst, ogsaa for Harbooer- og Agger Sogne; og høist sørgelige Følgerne for de ulykkelige Beboere. — Allerede den 3die tidlig Morgen skyllede Havet over den smalle Landstrimmel, der adskiller det fra Liimfjorden; men fra Kl. 10 om Aftenen den 3die til Kl. 5 om Morgenen den 4de rasede det med skrækkelig Magt. Vandet steeg 6 a 8 Fod. Beboerne paa Toft, en Bye i Agger Sogn, fandt tilsidst intet Værn mere i Sandbankerne, der alle henskylledes. Ei heller Digerne om deres Huse kunde holde Stand. Vandet stod flere Alen i Husene, og kun med yderste Anstrængelse reddedes Kreature og Menneskers Liv; derimod fløde de indstrandede svære Bjelker, og Alt hvad der uden for Husene var løst, over i Liimfjorden. Havde Stormen varet 1 Time længere, vilde ingen Redning været for Huse eller Beboere. Ved Aalum og sønden for Agger Kirke gik Havet over i Fladsøe eller Ørum Søe, hvorved dennes Vande sattes ind i Huse i Taabel Bye, Vestervig Sogn. Meget er bortskyllet af Aalum Banker — store Revner har Havet slaaet deri — og bereder sig saaledes Forbindelse med bemeldte Søe, hvorved en skrækkelig Skjebne truer Taabel Bye. Nogle Huse i Aalum maa fløttes. Sønden om Øster-Agger gik Havet i Fjorden, flere Alen høit. Et Par Havbaade ere sønderslaaede. Aarer og meget andet Tømmer skyllede over i Fjorden. Den Banke, hvorpaa Agger Kirke staaer, bortskylles ogsaa Tid efter Anden. Kirkegaardsdiget er allerede begyndt at skride, og fra Hjørnet af Kirken til den bratte Havbanke er kun omtrent 16 Favne. — Paa Langer, Harboore Sogn, var Tilstanden den samme, som for Toft, eller endnu frygteligere. For een Mand druknede alle Faarene. Køerne bragtes i Vaaningshuset, men stode ogsaa der i flere Alen høit Vand. Væggene om Husene (for det meste af Leer) opløstes og faldt ud. Sæden i Laderne bedærvedes; og en liden ¼ Miil sønden for Pæledige, Skjellet mellem Aalborg- og Ribe-Stift, aabnede Vesterhavet en Kanal, som endnu er 100 Alen bred og ofte 10 Alen dyb, hvorved den ellers hyppige Samfærsel mellem Thye og Harsyssel næsten er tilintetgjort; thi vel er der sørget for Baade, hvormed Folk kunne sættes over, ogsaa har Havet nu (20de Febr.) skyllet Sand til i selve Havstokken, hvor og Nogle have dristet sig til at kjøre over; men det er forbundet med megen Fare, da Bunden er løs, og — naar Vinden rører sig af Vesten — gaaer Havet over og opfylder Stedet med Qvikfand. — Det allersørgeligste er, at Beboernes Eiendomme ere aldeles ødelagte, at der ligger indtil 1 Alen tykt Sand og Havgruus over de Marker, hvor der før pløiedes eller Kreature græssedes. Den hele Strækning fra Øster-Agger til Pælediget, hvor Klitterne vare ypperlig beplantede og sammengroede, er nu jevnet lige, og ei andet end Sand og Smaastene at særdes i. Dette, saavelsom den omtalte Kanal gjør Veien høist besværlig, og vil ogsaa have skadelig Indflydelse paa Afsætning af Stude og Heste fra Thye. — De Beboere, der have været udsatte for denne skrækkelige Naturbegivenhed, ere høiligen at beklage. Hele Efteraaret hindrede de idelige Storme dem fra at komme paa Havet og benytte Fiskeriet — deres eneste Næringsvei; deres Eiendomme ere nu aldeles ødelagte, og deres Huse udsatte for at bortskylles, saasnart en ny Storm reiser sig; thi af Havstranden er ogsaa meget bortskyllet. Allene for Toft Bye er ved ommeldte Havstorm bortskaaret over 200 Alen og i de sidste 3 Aar i alt 450 Alen — kun 150 Favne ere nu tilbage af Jordstrimmelen fra Tofthuse til Havet. For at bjerge Livet nødes Beboerne til at flytte, men hvorhen? I Agger- og Harbooer Sogne er intet Sted sikkert, og Evne til at kjøbe Ejendom andetsteds have disse fattige Fiskere ikke. Dersom deres høist beklagelige Tilstand ei værdiges Regjeringens Opmærksomhed, saa at de i en fortrinlig Grad nyde Understøttelse, vil alt Haab være ude.

Blandede Efterretninger.

Christiania, d. 31 Jan. Her er udkommet tre Skrivter fra Hr. P. Petersen, Odelsmand til Hanevoll i Laurdal, Bergraad og Bergmester, Medlem af det Kongel. Norske Videnskabersselskab i Tronhjem. Vi nævne for det første kun det ene af dem, med Titel: Betænkning over (2det) Udkast til en Lov angaaende Berg-

værkerne. — Med forudskikket Forklaring over Grundlovens Principier. I et Tidsskrivt, som udkommer i Drammen under Navn af Patrouillen, fremsættes (i 2den Aargang No. 2) følgende Anbefaling og foreløbige Bedømmelse af Værket: "De af vore Læsere, som endnu ikke have anskaffet sig denne lærde Landsmands Skrivter, ile for alting at gjøre det. Saasnart vor høje Principal, den offentlige Mening, har sagt sin Dom over dette, af en saa levende Phantasie, af en saa glødende Fædrenelandskjerlighed, af en saa udbredt Læsning fremavlede henrivende Værk, skal vi ikke undlade at meddele den. Længe vil denne Dom ikke udeblive; thi dybt og kraftigen griber Skrivtet ind i Nationalaanden. En Vækker er det for de Sovende; de Slumrende ryster det ud af Dvalen. De Aarvaagne holder det end mere aarvaagne. Stridshandsken har Forfatteren kastet til Oldgrandskerne og Historieskriverne i de tre nordiske Riger. Kampen vil blive haard. Velgjørende vorder den kun, naar Handsken optages af Mænd med Mandevid og Retviished."

Kjøbenhavns Børs, d. 4 Marti, 1825.

Cours. Hamb. 2 M. 215, a vista 218. Spec. 219. — Specier solgtes til 13 Rbmk. $2\frac{1}{2}$ ß. a 13 Rbmk. 3 ß. Disconto 5pC. — 4pC. Kgl. Oblig. (uden Renter) $92\frac{1}{2}$ a 93. Nationalbank-Oblig. (af Laanet 4de Febr. 1820, uden Renter) 102 Rbd. r.S. ell. $111\frac{1}{2}$ a 112 Rbd. Sedl. pr. 100 r.S. Hamborger Laan af 1819: 3000 Bcomk. $99\frac{1}{2}$. Dito 4000 Bcomk. 99. — 6 pC. norske Obligationer ved Hambro & Søn $105\frac{1}{2}$. — Norske Speciessedler pr. 10 Specier $17\frac{3}{4}$. — Svenske Sedler 51. — Asiatiske Actier = .

Skuepladsen. Mandag (d. 7 Marts): Virtuosen No. 2, Comedie i 1 Act, og: Det sidste Middel, Lystspil i 4 Acter. Imellem Stykkerne en Entree.

Mine Stjerner.

(Frit efter Friherren af Malsburg.)

Alle see de Stjerner kjere,
Skue deres lyse Vei;
Ikkun jeg maa stedse lære:
Mine Stjerner er det ei.

Hiin seer hisset Viisdoms Skoler,
Hvor Planeters Baner gaae,
Eller hvor ved gyldne Poler
Solene som smedet staae.

Denne vil sin Fremtid kjende
Som en klygtig Astrolog,
Og ved Himmelfunker tænde
Lyset over Skjæbnens Bog.

Ogsaa jeg er Stjernetyder;
Dog kun Sole søger jeg;
Ei Planetens Spoer mig fryder,
Vankelmodig er dens Vei.

Og endskjønt jeg flittig skuer
Hvordan Lyset vel er tændt —:
Hist i hine Himmelluer
Har jeg ei mit Firmament.

Lad det endog selsomt lyde:
Himlen min paa Jord dog er!
Tvende Funker, som mig fryde,
Er min hele Stjernehær.

Ja — saa ofte gjenlød Klagen
I min stille Smerte brat:
"Mine Stjerner sees om Dagen,
"Skjule sig i mørke Nat!

Alt hvad Himlen fra os fjerner —
Lad til Lyst det tjene Dig!
Kun min Elsktes Øjestjerner
Dem — kun dem Du skjænke mig!!

P. E. Becker.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Toogtyvende Aargang. No. 20.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 8 Marti 1825.

Smaae Noticer, der kunne være behagelige endog for dem, som ikke ere Astronomer af Profession.

Ved klar Luft yder nu den med Stjerner ligesom besaaede Himmel et ligesaa pragtfuldt, som opløftende Syn. I Vest seer man Venus glimre prægtigen, til V., Issepunctet forbi, staaer Saturn i Tyrens Stjernebillede; paa den østlige Himmel Jupiter omtrent i lige Høide med Venus paa den vestlige. Den 11 d. M. opnaaer Venus sin største østl. Afvigelse fra Solen og sees da halv oplyst som Maanen i første Qvarteer. Den nærmer sig nu Jorden og tiltager i synlig Størrelse stedse mere og mere, indtil den d. 19 Mai kommer i den underste Konjunction mellem Solen og Jorden, er Jorden nærmest og gaaer derpaa over til at vorde Morgenstjerne og viser sig som saadan paa den østlige Himmel for Solens Opgang. Saturns Ring har nu næsten opnaaet sin største Vide og sees meget godt endog med maadelige Kikkerter.

Ved Saturn har Kunowsky bemærket, at det synes som Saturns tvende concentriske Ringe ikke ligge i een og samme Flade, som man hidtil har antaget, men som om den indre Ring laae noget sænket under den ydre Rings Overflade imod S. O., og følgelig og som hævet noget over samme Rings Flade i N. V. Dette stemmer ikke ilde dermed, at de sex inderste Maaner ligge i een Flade, men at den yderste 7de Maane er i en anden. — Samme Forf. arbeider paa at supplere Schröters Maanekort, benægter derved, at der er foregaaet Forandringer paa Maanefladen siden Schröters Jagttagelser, men han bemærker dog at Krateret Alhazan, som Schröter har aftegnet i hans bekjendte Selenotopografische Fragmente, og hvorved han allerede havde bemærket Forandringer, nu ere saa aldeles forsvundne af Maanefladen, at ikke engang det mindste Spor er deraf at finde. Altsaa dog Forandringer, og det i et saare kort Tidsrum.

Efter de Maalinger, som Wisniewsky 1813 har gjort i den vestl. Deel af den Komesiske

Bjergkjede over Høider af Bjerget Elbrus, er dette Bjergs østlige med Snee altid bedækkede Top befunden at være 2878 og dets vestl. Spids 2898 Toiser, følgelig over 2500 Fod højere end Montblanc. Videre har s. F., ved sammenlignende Barometerhøider, fundet, at Astracan ligger 37 og Wolga (ved Astracan) endnu 5 Toiser dybere end Oceanets Vandspeil. Følgelig maa det Kaspiske Hav, hvori Wolga styrter sig, endnu ligge noget dybere, saa at et Indbrud af Oceanet vilde i de Egne sætte betydelige Landstrækninger under Vand.

Det af den berømte Astronom Hofraad Gauss i Göttingen opfundne Heliotrop reflecterer med et Planspeil af 2 Tommers Brede og $1\frac{1}{2}$ Tommes Høide Solstraalerne saaledes, at det, endog med blotte Øine, kunde sees i en Afstand af 5, 6, $7\frac{1}{2}$, ja engang endogsaa af $9\frac{1}{3}$ geograf. Mile. Opfinderen bemærker selv, at dette maa sætte Enhver i Forbauselse, der ikke ved theoretiske Beregninger har forberedet sig derpaa. Ja Hr. Conducteur Schuback beretter, at Opfinderen har i en Afstand af $11\frac{1}{2}$ geogr. Miil med en Kikkert meget godt kunnet seet de reflecterende Solstraaler.

"Das Licht u. die Weltgegenden, sammt einer Abhandlung über Planetenconjunctionen u. der Stern der drey Weisen" er Titelen paa en taabelig Bog, som 1821 udkom i Bamberg. Ligeledes er der 1821 udkommet i Erlangen ein astrologisch Taschenbuch für das Jahr 1822, begge af en Professor i Mathematiken. Man maa med den berømte Astronom J. E. Bode i Berlin høiligen undre sig over, at en saadan

Mand, ved vor nærværende Kundskab om Verdensbygningen, endnu vil forvirre Hovederne paa hans Tilhørere og Læsere med saadanne Daarskaber. Saavidt Anmelderen kan erindre, forekommer det ham, at han har læst noget Lignende i vor Literatur, hvori der ligeledes anstilledes en Sammenligning mellem de 3 Vises Stjerne og Planetconjunctionerne, men erindrer ikke hvor det var; dog var det ikke af den Natur, som hint Product, endskjøndt Sammenligningen ikke faldt heldigt ud. Men ved den almindelige, endog iblandt Videnskabsmænd, ogsaa i vort Fædreneland, paa den theologisk-philosophiske Vei fødte og nærede Aandsforvirring, der endog har bemægtet sig de gode Hoveder, tør man snart forvente noget af samme Surdeig.

Et Kort over Maanen af Dr. Gruithausen i Steentryk er vedføjet Bodes astronom. Jahrbuch f. d. J. 1825. Det er grundet paa Mayers Maanekort i hans Opp. inedita. Det er vel det bedste man har, men, efter Anmelderens Skjønnende, har det samme Feil som Mayers. I den nordlige Deel ligner det, men i den sydlige meget mindre, og i Egnen af Tycho slet ikke. Endogsaa de saa tydelige og i stor Mængde fra adskillige Kratere udløbende Bjergrygge findes ikke engang aflagde. Resultatet er: at man endnu er meget langt fra at have et taaleligt — godt vil Anmeld. ikke engang tale om — Maanekort. Aarsagen torde vel ligge deri, at Observateuren ikke er Tegner, thi ellers maatte vi have det bedre.

Om Prof. Kruses Fortællinger.

(Slutning; see forr. No.)

Hartad som en Modsætning til den danske Recs. Dom, siger en Recension i Litter. Conversationsblatt, betegnet No. 32, saaledes:

"Deodats Fødsel er blandt den Art Romaner, til hvilken den lader sig henregne, sikkerligen een af de fortrinligste. Her parrer sig saa smukt Form og Indhold, Opfindelse og Udførelse. Naturlig Opløsning af det Vidunderlige kan jeg sjeldent lide: snart bliver Knuden kun hugget over, snart Forklaringen forunderligere end det Vidunderlige, snart saa flau, at vi bagefter ærgre os over, at være bleven dragne ved Næsen af saadant usselt Barneværk.

Characterene hæve sig i Deodat til Originalitet, de ere poetisk digtede, og Begivenhederne ville endnu stedse vække vor Forundring og Interesse, endog naar man lærer at sætte dem paa deres Plads, og med prøvende Blik erkjender det Conseqvente og Motiverede i dem. Uhøviskheder, hvilke de Claurenske Fortællinger, endog den høit priste Grünmantel, ikke ere fri for, støde os ikke i Deodat; uden Betænkning kan ethvert fiintfølende Sind læse Bogen."

(Abendzeitung. Mai 1823, om Deodat.)

Vi ville ikke iforveien borttage Trylleriet for vore smukke Læserinder, men ganske overlade dem til den behagelige Gysen, som ved Læsningen af disse høist underfulde og tiltrækkende Begivenheder vil gribe dem, stedse mere spænde deres Nysgjerrighed, men ogsaa fængsle deres Hjerte, og bevæge dem til inderlig Deeltagelse med Hovedpersonen i Historien. Thi det Hele

er i høieste Grad tiltrækkende, underholder og fængsler overordentligen, og vidner om Forfatterens rige Opfindelsesevne. Vi kunne forsikkre ham, at han fuldstændigen har løst sin i Fortalen nærmere betegnede Opgave, og at især deleshed den alvorlige gedigne Tone, hvori Værket er holdt, passer særdeles godt til de ophøiede (feierlichen) Syner, det lader gaae forbi vort Blik, og til den mørke Baggrund, paa hvilken Fortællingen hviler. Vi kunne altsaa med fuld Ret anbefale denne interessante Bog.

(Af Conversations-Blatt, 1824, No. 192.)

"Hr. Professor Kruse har atter skjenket os en Frugt af sin rige Opfindelsesgave. Et Udtog af denne interessante Fortælling (Syv Aar) vilde indtage et altfor stort Rum; men den sædelige Aand, som udtaler sig i den, og som maaskee kunde undgaae mangen Læser, ville vi derfor oplyse. Forfatteren opstiller gjennem hele Digtningen det Godes Strid med det Onde ved Villiens og Skjebnens Vexelvirkning. (Nu gjennemgaaer Rec. de fire Hovedcharacterer; derpaa siger han:) Den Finnerne tillagte Troldomskundskab virker paa en høist tiltrækkende Maade ind i disse Menneskers Skjebne. Finnekonen er høist eventyrligen, men lige til Enden mesterligt skildret. De kraftfulde, eiendommelige Naturanlæg, som fremhæves hos hende og hendes Søn, have intet plat Hexeagtigt ved sig, og gjøre hende, i Strid med den reglerede Verden udenfor hende, til en tragisk Person. En Episode, hvor denne Kone tilbereder en Troldomsdrik for Ulla, er mesterligen skildret; det trivielle Folkesagn bliver ved den meest levende Fremstilling hævet til det Gyselige, og ved Medvirkningen af kraftige Naturfølelser bevaret for

al Gemeenhed. Finnekonens høist eiendommelige skildrede Søn er sin Moder behjelpelig ved Trylledrikkens Tilberedelse. Dens behagelige Farve og det Værd, Moderen tillægger den, vækker hans vilde Begjerlighed; han drikker Noget af den, og fra dette Dieblik antændes i ham en uslukkelig Drift, som fængsler ham til Ulla. Vi skrækkes over Digterens Vovestykke: at udvikle et saadant Anlæg uden at saare den fine Følelse. Det lykkes ham til Beundring! Forfatteren, som Udlænding, maa man tilgive nogen Stivhed i Sproget, da den ikke skader Udtrykkets Varme. En deeltagende Ven, hvilken en saa aandsfuld Skribent ikke kan fattes, vilde uden Vanskelighed kunde bortviske disse Pletter. Endnu maa vi tilstaae, at vi ansee Forfatterens uudtømmelige Opfindelsesevne, der stedse udruger halv hemmelighedsfuld Ulykke, udfinder Forbrydelsens forvirrede Spor, og speider Hevngudindens Skridt, og dog dermed forbinder saa megen Mildhed, Fredsalighed og reen Følelse, for et mærkværdigt psychologiskt Phænomen.

I Litt. Convers. Blatt No. 237, 1823, siger Rec., at skjøndt han ikke i Almindelighed billiger den Art af Fortællinger, hvortil Krystaldolken og Rosen høre, saa maa han dog tilstaae, at Geniet eller det heldigen udstyrede Talent kan excellere i samme, og vinde den strenge Konstdommer for sig, saa at endog en kræsen Smag vilde glæde sig, hvis alle Fortællere, som vilde frappere og lægge sig efter det Vidunderlige og Eventyrlige, blandede Farverne saa harmonisk, som Kruse.

"Stilen", siger Rec., "er saa fyldig og let, at vi maatte ønske, at mangen Tydsker skrev, som Danskeren Kruse."

(Samme Blad No. 8, 1823.)

Den fordringsløse Titel (Fortællinger af L. Kruse) kunde forlede mangen Læser til hverken at søge meer eller mindre her, end smaae lette Historier, som i en ledig Time, naar man hverken føler sig oplagt til legemlig eller aandig Anstrengelse, kunde hjelpe at forkorte Tiden. Saa mageligt bliver det dog ikke gjort Læseren her. Disse fortræffeligt skrevne Fortællinger, hvilke aldrig slappe den meest spændte Opmærksomhed, slaae an paa de hemmelighedsfulde Kræfter i Menneskets Bryst, ligesom Ønskeqvisten for den kyndige Bjergmand over Metalaaren. Den alvorlige, endog ophøiede Tone i Indklædningen stemmer fuldkommen overeens med det alvorlig-vægtfulde Indhold. Havde alle Digtere af deslige Historier en saa ærbødig Blyhed imod Aandeverdenens Hemmeligheder, som Forfatteren, da vilde man tilraabe hine, som ham, ret snart igjen at foredrage os noget Lignende.

Foruden i disse, anmeldes Kruses Værker med Roes ogsaa i andre tydske Skrifter, f. Ex. i Zeitung für die elegante Welt No. 77, 1823; i Litteraturblatt zum Morgenblatt 1823, No. 49; Dresdener Mercur, o. a. St.

Du vil heraf see, kjere Ven! at denne vor Landsmand behandles med langt mindre Fornemhed og mere Paaskjønnelse udenfor, end i sit Fædreland. Overalt er Du nok med de Fleste enig med mig i, at vort critiske Væsen, endog for saavidt det har sit inappellable Organ i Litteraturtidenden, staaer paa et ret maadeligt Standpunkt, og bevæger sig ofte (hvorpaa ogsaa den seneste Tid har givet haandgribelige Beviser) paa en intet mindre end human Maade i Partiskhe-

dens og Usandhedens urene Sphære. Af Recensionerne over Kruses Arbeider er imidlertid den her omtalte den bedste, og maa i det Hele roses for Nedelighed og Sandhedskjerlighed. At Rec. dadler, kan man jo Intet have imod; men denne Dadel maa ikke udspringe af hans subjective Følelse og eensidige Anskuelser, men af en Critik, som baserer sig paa Konst, Natur og Sandhed. Digteren eller Forfatteren maa i det mindste kunne fordre, at hans Rec. skal, om ikke kunne oversee ham, saa dog staae paa samme Trin i Konstanskuelse. Digteren maa ville lære af Rec., og kan han ikke det, men derimod seer, at denne ikke er trængt ind i den Aand og den Skabelse, som han vil give sig Mine af at bedømme, saa maa jo Forfatteren vende sig med et ligegyldigt Smil fra ham. Slaaer Rec. nu om sig med Floskler, begynder han sin Raisonneren med en Sammenligning mellem Ting, som ikke kunne sammenlignes, eller imellem flere Konstnere, for derfra at hente Grunde til Værkets Bedømmelse, istedet for at tage disse fra Værkets indre Natur, og da, om det skal være, lade Sammenligningen gaae over fra Værket til Konstnerne, og ikke omvendt; saa bryder han Staven over sig selv ved sin Skjævhed.

Her har Du nu dette, som det er blevet currente calamo. Du veed, at naar jeg ikke har Lov til at skrive netop saaledes, — og ikke anderledes, — som det med Pennen i Haanden falder mig ind, saa skriver jeg aldrig Breve.

Din ꝛc.

"Bebudelsen" kan ved Forevisning af det opgivne Mærke faaes tilbage forseglet i Bogtrykkeriet.

Indenlandske Efterretninger.

Viborgs dramatiske Selskab vil give en Forestilling til Bedste for de Vandlidte, og de øvrige Byer, som eie slige Selskaber, ville sikkerligen følge Exemplet.

Skuepladsen. Tirsdag (d. 8 Marts): Floribella, med tilhørende Dands. — Torsdag: Jægerbruden, Opera i 3 Acter. — Fredag: Dyveke, Sørgespil i 5 Acter. — Løverdag: Tancredo, Opera i 3 Acter.

Kjøbenhavns Børs, d. 8 Marti, 1825.

Cours. Hamb. 2 M. 213, a vista 216. Spec. 217. — Specier solgtes til 13 Rbmk. 1 ß. Disconto 5 pC. — 4 pC. Kongel. Obligationer (uden Renter) 93¼ a 93¾. Nationalbank-Oblig. (af Laanet 4de Febr. 1820, uden Renter) 102 Rbd. r. S. ell. 110½ Rbd. Sedl. pr. 100 r. S. Hamborger Laan af 1819: 3000 Bcomk. 99½. Dito 4000 Bcomk. 99. — 6 pC. norske Obligationer ved Hambro & Søn 105½. — Norske Speciessedler pr. 10 Specier 17½. — Svenske Sedler = . — Asiatiske Actier = .

Blandede Efterretninger.

Dresden, den 21 Januari.

Vor Stad vinder bestandig mere ved interessante Mænd og ved Indretninger til Udbredelse af videnskabelig og æsthetisk Cultur. Den drivtige og meget omfattende Boghandler Arnold aabner med Februar Maaneds Begyndelse, foruden sin nuhavende rigelig forsynede Boglade, et Museum, hvor, ved Siden af en Musik- og Talesahl, findes et rummeligt Læsecabinet, hvor 150 indenlandske og udenrigske Journaler, Aviser, periodiske Blade og Magaziner af alle Slags (deriblandt 20 engelske Aviser og Journaler, 15 franske, 2 italienske, 2 americanske, 4 spanske, i England udkommende Blade og Tidsskrivter.)

og den hele tydske Boghandels Nyheder, daglig foresindes til Afbenyttelse. Abonnementsprisen er forholdsmæssig meget billig, nemlig for et heelt Aar 9 Daler. Fremmede kunne ogsaa lade sig indskrive for nogle faa Dage eller Uger. Enhver Fremmed har, naar han kun tegner sit Navn, aldeles fri Adgang.

Den berømte Bibliothekar Ebert kommer endnu før Paaske fra Wolfenbüttel her tilbage, efterat han under sin toaarige Bibliothekforvaltning i Wolfenbüttel har sammesteds fremkaldet en ny Orden, og i Trykken udgivet en Beskrivelse af den paa Haandskrivter, gamle trykte Sager og Sjeldenheder saa rige Guelferbytana.

Siden fire Maaneder lever den modige böhmiske Reisende, Doctor Siebert, her, og arbeider utrætteligt paa at ordne og udvikle sine i Ny-Holland, paa Cap o. s. v. vundne Naturskatte, hvoraf endnu stedse flere Forsendelser i store Kister over England hidkomme. Han vil foreløbig, indtil han kan lægge Haand paa sin store Reisebeskrivelse, i et periodisk udkommende Archiv, bekjendtgjøre enkelte Afhandlinger og Opdagelser fra hans sidste Reise.

Doctor Thienemann, den ved sit to Aars Ophold i Island, Norge o. s. v. bekjendte Naturforsker, er ansat her til at have Opsigt med det Kongelige zoologiske Cabinet, hvis Overopsyn er betroet den lærde, og ved flere nyttige Værker bekjendte Professor i Botaniken, Doctor Reichenbach. Doctor Thienemann medbringer hertil sit i alle Zoologiens Dele rige Museum.

Doctor Struwe, angaaende hvis Brøndhaver allerede nu er forlangt Oplysninger, og hvorfra er skeet Bestillinger for næste Sommer, da sammes Brug i forrige Sommer er paa Ny fuldkommen prøvet, benytter de i Paris og London ved hans sidste Reise i Efteraaret 1824 vundne Anskuelser og Sammenligninger til ideelige nye Forsøg, for til muligst billig Priis ogsaa at forene Mineralbade med sine 9 konstige Mineralbrønde, og da den aldeles uegennyttige Mand ikke skyer noget Offer, for at mangfoldiggjøre og fuldkommengjøre disse Forsøg, saa er det ikke at omtvivle, at jo Regjeringen ogsaa herved kraftigen vil understøtte ham. Som det hedder, staaer han i Underhandling med Generalgouverneuren i St. Petersborg, General Miloradowitsch, betræffende hans konstige Mineralvande.

I Brighton, Kongen af Englands berømte Badested og Yndlingsopholdsted, er nu siden kort Tid bleven indrettet en struwisk Drikkeindretning i en zirlig Pavillon paa en Høi, ikke langt fra Staden. (B. z. A. Z. 35.)

I Breve fra Turin af 30 Oct og 6 Nov. f. A. giver Hr. Champollion, der endnu stedse er beskjeftiget med den Drovetske Samling, høist interessante Efterretninger om de første Resultater af hans Undersøgelser af de talrige Egyptiske Papyrus, som Samlingen bestaaer af. De indeholde alle større eller mindre Udtog af vidtløftige Ligbegjengelsesritualer. Et Stykke er især, formedelst sin Fuldstændighed, meget mærkværdig. Man havde hidtil troet, at den skjønne Papyrusrolle i det Kongelige Cabinet i Paris, af 22 Fods Længde, skulde indeholde Ritualen fuldstændigt, men denne i Turin er af 60 Fods Længde, og fremstiller mange Scener, som i de andre mangle.

Hr. Champollion, som i Begyndelsen havde henvendt sin hele Opmærksomhed paa de skjønne og velvedligeholdte Manuskripter, henlagte for det første nogle og tyve sortagtige og beskadigede Paketter, der ikke indeholdt Papyrusroller, men firkantede Stykker, som Blade af vore Bøger, sammenlagte og beskrevne paa begge Sider. Ved endeligen, til Afvexling i sit trættende Arbeide med Ritualerne, at tage fat paa dem, opdagede han vigtige historiske Stykker om Sesostris og flere.

Nogle Papyrusblade indeholde blotte Tegninger, og disse forestille tildeels groteske Karrikaturer, f. Ex. en Kat, der med Hyrdestaven i Poten vogter Gjæs, en Cynocephalus, der spiller paa dobbelt Fløite, en Kat, der bestiger en Krigsvogn, og saaledes Mere. Man læser udførligen

om disse i Egyptens og Menneskelighedens Kulturhistorie vigtige Opdagelser i Alt. Merk. d. A. No. 22.

Af 400 dramatiske Skribenter, som nu leve i Paris, har i forrige Aar ikkun 140 havt den Lykke at see deres Stykker opførte. 400 Skuespildigtere! hvilket skrækkeligt Tal! vil man udraabe. Ja, i Frankrig, hvor droits d'auteur (Forfatter=Rettigheder) ere indførte, og hvor en Skuespildigter allerede efter et Par heldige Stykker kan erhverve sig ei blot Hæder, men og Formue, er en dramatisk Digters Stand en lige saa god Næringskilde, som enhver anden. Hr. Casimir Bonjour, Forfatter af Stykket: ecole des vieillards (som vi kunne vente paa det Danske Theater) og af Mari a bonne fortune, kunde allerede kjøbe sig en skjønt beliggende Landgaard for 30,000 Franker, hvorom en Dame skjertsende udlod sig med de Ord: "Man begriber ikke hvor høit dog vor Industrie er stegen, saa at man endog for to Stykker af Casimir kan kjøbe et nydeligt Landgods." Et tydsk Tidsskrivt, som fortæller dette, tilføjer Ønsket, at man ogsaa i Tydskland maatte faae droits d'auteur, en Skuespildigters Andeel i Indtægterne, indførte, for at give gode Hoveder en Retning for Theaterdigtning. (A. Z. 42.)

Ynglingen og Havet.

Mel.: Duftende Enge o. s. v.

Trindt omkring Dannemarks skovgrønne Kyster
Trille de Vover saa sagtelig hen,
Sindet fornøjer og Øjet forlyster,
Smiler til Ynglingen som til en Ven.

Studsende glad monne Ynglingen lytte
Taus og frimodig til Bølgernes Qvad,
Vender tilbage til Fædrenes Hytte,
Hører dog stedse den Bølgesang glad:

"Yngling! dig kalder min sølverblaae Flade,
"Dig vinker Søemandens Løn i min Favn!
"Her dine Fædre paa Snekkerne glade
"Hentede Hæder og virkede Gavn!

"Her havde Juler og Tordenskjold hjemme;
"Her toned Hvitfeldts og Adelers Navn.
"Aldrig skal Danmark de Gjæve forglemme!
"Hæder og Sejer de førte i Stavn!

"Her hersked Dannemarks Christian den fjerde,
"Faderlig kjendte han Daniens Tarv.
"Her blinked Havet af lynende Sværde;
"Hæder han skjænked sin Stamme i Arv.

"Her flyder Kilden til Velstand og Ære;
"Fædrene kjendte dens herlige Væld.
"Danmark! lad Havet dit Kjæreste være,
"Da har du Frihed og Hæder og Held!"

Ynglingen hører den tryllende Stemme,
Medfødte Driver ei modstaae han kan.
Sletternes Møer han monne forglemme,
Flyver som Trækfugl fra Land og til Land.

Let ikkun banker hans Hjerte paa Havet,
Brystet beklemmes paa Landjorden trang.
Søemandens Grav er vel allenstund gravet,
Dog lyder herlig paa Bølgen hans Sang.

Men kalder Dannemark høit sine Sønner
Hjem mod en Fjende til Forsvar og Daad,
Flux da han iler og sønligen lønner
Landet, som hørte hans barnlige Graad.

Og naar han adles med Baandet det røde,
Slynget af Kampens den dræbende Braad,
Da skal hans Pige med Læber saa bløde
Bortkysse Smerten og lønne hans Daad.

Da skal han tryg efter udstanden Møje
Lande med Hæder i Dannemarks Havn.
Sønnen skal læse i Faderens Øje,
Virke som han for et hædrende Navn!

P. E. Becker.

(Meddeelt.)

Den ædelmodige Godgiørenhed, som til enhver Tid har viist sig at være et Grundtræk i Nationalkarakteren hos det Folk, som udgiør den danske Stat, har ogsaa nyeligen, i Anledning af de Ødelæggelser, som Oversvømmelserne have anrettet paa Hertugdømmerne Slesvigs og Holstens, samt Jyllands Vestkyster, hævdet sin gamle Roes, ved et almindeligt Deeltagen i lidende Medbrødres Vanheld. Det er bekjendt, at der i alle Statens Provindser, saavel der hvor det danske, som hvor det tydske Sprog tales, findes den heldigste Stemning til at gaae den milde Regjerings yttrede Ønske imøde, ved at bidrage til de Forulykkedes Understøttelse Alt hvad egne Kræfter formaae.

Endskiøndt denne almene goddædige Stemning vist nok ikke behøver nogen videre Opmuntring eller Bestyrkelse, saa kunde det dog maaskee have et Slags Interesse, ved denne Leilighed at erfare, hvorledes Indvaanerne i Hertugdømmerne Slesvig og Holsten have forholdt sig i de Tilfælde, hvor deres dansktalende Medundersaatter i de andre Provindser have været underkastede offentlige Calamiteter.

Af denne Aarsag meddeles herved nogle, paa authentiske Arkiv-Akter grundede Oplysninger om, hvad der fra Hertugdømmerne Slesvig og Holsteen er i senere Tider ved saadanne Leiligheder bleven bidraget.

Disse Bidrage ere følgende:

Aar 1794. I Anledning af Christiansborg Slots Brand . . . . 92,466 Rd. 29 ß. Sl. Holst. Cour.
(uden Collect eller Opfordring.)

1795. I Anledning af Kjøbenhavns Ildebrand . . . . . . 16,175 Rd. 33½ ß. Sl. Holst. Cour.
(efter Collect ved Kirkerne og i Husene.)

1801. Til de Qvæstede i Slaget d. 2 April:
fra Hertugdømmet Slesvig D. C. 29,515 Rd. 53 ß.
fra Hertugdømmet Holsten D. C. 41,878 — 91
———————— 71,394 Rd. 48 ß. gammel dansk Cour.
(uden Collect eller Opfordring.)

1807. I Anledning af Bombardementet i Kjøbenhavn . . . 576 Rd. 44½ ß. Sl. Holst. Cour.
(uden Collect eller Opfordring.)

1808. Til Understøttelse for de Norske Krigsmænd og
de Faldnes Familier . . . . 30,177 Rd. 42 ß. Sl. Holst. Cour.
samt Videre . . . . 4712 Rd. 35¼ ß. gammel dansk Cour.
(uden Collect.)

1812. 1813. Til Frue Kirkes Gjenopbyggelse . . . . . . 1983 Rdlr. 84¾ ß. Rigsbankdaler.
(efter Collect.)

Er tilsammen:

Slesvig-Holstensk Courant	139,397 Rdlr.	5 ß.
gammel dansk Courant	76,106 —	83¼ ß.
Rigsbankdaler	1983 —	84¾ ß.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tooogtyvende Aargang. No. 21.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 12 Marti 1825.

Det Kjøbenhavnske Universitetsbibliothek.

Allerede 1483 finder man, at Universitetet blev skjenket en Bogsamling, nemlig Universitetets Vicecanzlers P. Albertsens (den af Kong Christian 1ste ved Universitetets Stiftelse høitbetroede Mands), hvilken Samling efter Tidernes Beskaffenhed var kun liden, nemlig 24 i Tallet. Efterhaanden forøgedes den, især ved adskillige Foræringer, saasom af Kongerne Christian 4de og Frederik 3die, af Henr. Fuiren, Thom. Fuiren, Theodor Fuiren, P. Resen o. fl. og det var et i sin Tid overordentlig Bibliothek, beregnet at skulle have bestaaet af 35,000 Bind, foruden Manuskripter, da det i den Kjøbenhavnske store Ildebrand 1728 blev ødelagt. En Mængde af haandskrevne Sager, hvoraf ingen Gjenparter haves, og af Palæotyper, hvoraf neppe Exemplarer ere tilbage, gik forloren. Der blev strax efter paa ny begyndt en Samling, som nu skal udgjøre omtrent 100,000 Bind.

Som Bibliothekets udmærkede Dele bemærkes:

1. Den vigtige Samling af Bøger og Haandskrivter, som af Arne Magnussen († 1730) blev skjenket. Med denne Samling af meest utrykte Sager, paa Pergament og paa Papir, som tjene til at oplyse de nordiske Rigers og Landes Historie, Sprog, Oldsager, Geographie, er forbundet et Legat i rede Penge (nu noget over 20,000 Rbdlr. Sølv), hvis Renter anvendes deels til Stipendiarier og Haandskrivere, som arbeide ved Samlingen ved at conferere Codices, oversætte o. s. v., deels til at udgive i Trykken vigtige Stykker af Samlingen. En kort Oversigt over dette Arna-Mægnæanske Legat har jeg givet i Dagen 1822, No. 132. cf. Østs Inteligentsblade 1825, S. 57.

2. Andre Haandskrivter, blandt hvilke J. A. Fabricii, forbundet med kollationerede Udgaver af de klassiske Skribenter. — Nogle vigtige Pergaments Codices bleve 1731 forærede af Statholder Greve Christian Ranzow. — De af Fr. Rostgaard skjenkede Haandskriv-

ter i alt 534 Stkr. — Nogle orientalske Haandskrivter kjøbte efter Joh. Chr. Kall. — Matematiske og Militaire, efterladte af Profess. Geuss o. s. fl.

3. Den udmærkede Samling af Bøger i Sanskrit-Sproget, og øvrige orientalske Sprog, deels skjenket og deels forskaffet af Botanikeren Dr. Med. Nathan Wallich, og forøget baade med hvad Bibliotheket forhen havde hidhørende, og med hvad Professor Rask paa sin bekjendte lærde Reise tilvejebragte. Om den fra Doct. Wallich som anført erholdte Samling see deels Literaturtidenden 1819 No. 7—9, hvor en af Professor J. L. Rasmussen forfattet Fortegnelse er meddeelt, og Lit. Tid. 1823, S. 366, hvor senere Gaver fra Dr. Wallich nævnes; deels: Catalogus librorum Sanskritanorum, quos Bibliothecæ Univ. Havn. vel dedit vel paravit Nathan Wallich, Doct. Medic. &c. Scripsit Er. Nyrup. Havn. in commissis libr. Gyldendalianæ. 1821. VI & 52 pag. 8. Dertil hører i Steentryk en Kiilskrivt i en babylonisk Steen, skjenket Bibliotheket af Dr. Wallich og Dr. Locket, hvilken sidstnævnte selv har bragt den fra de babylonske Rudera. Om den af Professor Rask hjembragte Samling see Lit. Tid. 1823 No. 24. S. 374—381.

4. Den Moltkiske Samling af Værker i Naturhistoriens Fag, skjenket af afdøde Geheime-Statsminister J. G. Moltke, saaledes at de Værker, Bibliotheket forhen havde i disse Fag, bleve kjøbte og indlemmede i samme. Dertil hørte Naturhistorikeren O. Fr. Müller's Samling af 1400 Værker, som 1788 erhvervedes for Bibliotheket. Det maa herved bemærkes, at de botaniske Værker ikke haves paa Universitetsbibliotheket, men ere overgivne til den ved den botaniske Have ansatte Professors Varetægt, og ved bemeldte Have hensatte.

5. Dansk juridisk Bogsamling, efter Etatsraad og Ridder Joh. Henr. Schou's Legat, og Gavebrev af 20 Februar 1822. De til dette Fag henhørende Bøger, som Bibliotheket forhen havde, bleve kjøbte og indlemmede i samme for Legators Regning. Legator skjenkede endvidere en Kongel. Obligation, stor 3000 Rbd. Sedler, hvis Renter tjene paa foreskrevet Maade deels til Bidrag til Bibliothekarlønningen, deels til Samlingens Forøgelse. Legator lod og et Katalog over Samlingen forfatte og trykke. (Udgivet af Ove Thomsen. Khavn 1824. 8.) Mere om dette Legat i Engelstofts Efterr. for 1823. 4 H. 293. 6.

Foruden de nævnte Legater ere adskillige flere Tid efter anden komne Bibliotheket tilgode, af hvilke vi endnu bemærke: Universitetspatron Geheimeraad Ivar Rosenkrants skjenkede det 1732 til Bøgers Indkjøb 500 Rdl. — Biskop Hans Trellund († 1735) skjenkede en Capital af 6000 Rdl. — Rector C. Falster i Ribe († 1752) sin i det philologiske Fag ikke uvigtige Bogsamling. — 1762 gav Etatsraadinde Bartholin 500 Rdl. — Princesse Charlotte Amalie, et Par hundrede tydske Psalmebøger. — Consul Lilliendal († 1779) et Antal af 757 gode franske Værker. — 1785 blev efter Universitetspatronen Greve O. Thott's Legat en Kapital af 5000 Rdl. givet, paa Vilkaar, at for samme skulde kjøbes Bøger ved Auctionen over hans Bibliothek. — 1791 blev

Bibliotheket af dets daværende Bibliothekar, Professor N. Elert († 1803) indsat til Arving af hans Efterladenskab, saaledes at det skulde oppebære Renten, naar den Længstlevende af nogle indsatte Legatarier var død. Kapitalen var 4000 Rd. d. Cour. og Renten, efter Fradrag af 20 Rd. til Bibliothekarlønnens Forbedring, skal tjene til Bogindkjøb. — 1814 blev af Fru Schønning, Enke efter afg. Capitain i Søetaten P. Schønning, afleveret til Bibliotheket den af hendes Mand til samme testamenterede Samling af Bøger og Haandskrivter. — 1823 fik Bibliotheket af Dr. Med. Prof. F. C. W. Wendt, R. a. D. og D. M., en Donation af det Salair, som ham, for Studerendes Helbredelse, er tillagt af det Bingske Legat, fra bemeldte Aar og fremdeles, med den Bestemmelse, at Bøger, som nødvendig bruges for at studere til theologisk, juridisk eller medicinsk Embedsexamen, aarligen for dette Salair skulle indkjøbes, for at udlaanes til trængende Studerende. (Lit. Tid. 1824. S. 430.)

Paa Bibliotheket gjemmes en liber daticus fra Kong Frederik 3dies Tid, bestaaende af 25 Pergamentsblade i stor Folioformat, indbundet med megen Pragt i rødt Fløjel, og forsynet med Sølvplader, hvori Insignier og emblematiske Figurer ere udgravede. Det er en Levning fra Ildebranden 1728, reddet ved da at være udlaant. Bogen var bestemt til deri at indføre Bibliothekets Velgjørere. Om disse og om bemeldte lib. dat., om Bibliothekarerne, og flere historiske Data see mere i det lidet Skrivt: "Om Bibliothekarforelæsninger paa Universitetsbibliotheket i Kjøbenhavn, med Fortegnelse over Bibliothekets Velgjørere." En Indbydelse til Forelæsninger sammesteds i Vinteren 1815 og 1816, af Prof. R. Nyerup, Bibliothekar. Khavn 1815. 22 S. 8.

Fra 1776 fik Bibliotheket en Læsesal, og overhovedet Forbedringer ved Lokalet, som det fra Midten af 17de Aarhundrede har havt, og har, oven over Trinitatis Kirke.

Ved Rescr. 14 Dec. 1753 blev befalet: at alle Bogtrykkere i Kjøbenhavn skulde, under den ved Anordn. 25 Apr. 1732 bestemte Straf, afgive aarligen et Exemplar af hvad de lade trykke. Nu gjelder herom Bestemmelserne i For. 19 Jan. 1821, hvorefter Forpligtelsen ikke hviler paa Bogtrykkere, som saadanne, men paa dem, paa hvis Forlag eller Bekostning et Skrivt udkommer; ligesom og Forpligtelsen, der hidtil var indskrænket blot til Kjøbenhavn, blev udstrakt at gjelde for de danske Provindser, saavelsom for Island og Kolonierne, og at det skal være et Skrivpapirs Exemplar m. v.

Bibliothekets aarlige Indtægter bestaae i Renter af en liden samlet Kapital — i Renter af Legater (see ovenfor); i Andeel i Studieskatten, og i Andeel i de Indskrivningspenge, som hver Student, naar han indskrives og stiller sig til Examen artium, har at erlægge. Til Lønning for Bibliothekar, med Famulus, er deels henlagt et lidet Corpus for førstnævnte, og nogle Legater. Communitetskassen har givet overordentlige Tilskud til Bibliothekets Fornødenheder. See Kongl. Resol. 20 Dec. 1811.

Et nyt alphabetisk Katalog er forfattet for faa Aar siden. Paa et nyt Real-Katalog arbeides.

Bibliotheket er aabnet hver Formiddag fra Klokken 10 til 2.

Ellers om dette Bibliothek see: Dänische Journal I B. S. 561—574. — Hoffmanns Fundatssamling I D. 257—287. — J. Baden's Universitets Journal I Aarg. I. H. 1793. S. 33—37, hvor en Efterretning blev meddeelt af daværende Bibliothekar Professor Elert. — Samme Journal 1793. S. 190. 1795 S. 72. — Engelstofts Annaler 1811. 2 H. 227—235. 1812. I H. 76. 2 H. 186—7. 1813 S. 393. — Sammes Efterr. for 1823. 3 og 4 H. 293—6.

Hvo der fra ældre Tider ned indtil vore have virket her som Bibliothekarer, sees i Nyerups førnævnte lidet Skrivt om Bibliothekar-Forelæsninger. Nic. Elert er ovenfor anført blandt dem, der ved Legater viste sig veldædige. 1797 resignerede han Bibliothekariatet, og blev i denne Post fulgt af den Hædersmand, der Aaret forud var bleven ham adjungeret, Professor Rasmus Nyrup, der ei blot i Danmarks Literær-Historie har ved mange fortjenstlige Værker stiftet sig saa skjønt et Minde, men ved dette Bibliothek nu i næsten 30 Aar rygtede Bibliothekar-Kaldet med saa udmærket Nidkjerhed, og med saa utrættelig Tjenstagtighed og Velvillie mod enhver, der her paa sin Videnskabsbane, eller for hvilkensomhelst Undersøgelsesgjenstand søgte Noget, at han med Erkjendtlighed og Hengivenhed omtales i vide Kredse, og nævnes blandt de meest gavnende, som meest yndede Bibliothekarer.

Det er dette Blads Redacteur en høist behagelig Tilskikkelse, netop at have bestemt for

Bladet en til et Skilderie af Kjøbenhavn hørende kort Oversigt over Bibliotheket, den Dag da dets saa hæderværdige Bibliothekars Fødselsdag indfalder. Et hjerteligt Vivat giver jo og hver Bladets Læser denne Fædrenelandets trofaste Mand!

Den mærkværdigste og i sine Følger vigtigste af alle Kanaler.

(Følgende Efterretning er optaget af et svensk Blad, Argus, d. A. No. 17, og vi give den ordlydende.)

"Kanalen mellem det atlantiske og det stille Hav, igjennem den smalle Landtunge mellem Nord- og Sydamerica, har man troet kunde blive en Følge af sidstnævnte Verdensdeels Emancipation, og man har i denne Anledning nyligen baade i indenlandske og udenrigske Aviser yttret saavel Forhaabning herom, som Tvivl mod Iværksætteligheden. Vi ere i Stand til at kunne oplyse, at Washingtons National Advertiser allerede i sidste Høst omtalte denne Kanal, som virkeligen at være under Arbeide, og at man i Washington var forsynet med Midler dertil. Vi formode, at de i samme Blad forekommende nærmere detaillerede Omstændigheder herved, turde saa meget snarere være interessante for vore svenske Læsere, som netop vor Handel tør kunne haabe overordentlig Fordeel af denne Gjennemgang, som for vore Søfarende forkorter Veien til China for 3750 svenske Sømile, som den hidtil i de heldigste Tilfælde udgjorde, til 2250 slige Mile (15 paa en Grad), eller med andre Ord, gjør hele Farten ⅖ Dele kortere, og desuden ei blot bringer hele Coursen bestan-

dig uden for Linien, som ellers paa Hen- og Tilbagereisen maatte fire Gange passeres, men ogsaa foranlediger, at man næsten i lige Linie kan besøge baade Vest- og Ostindien, og har kun kort Vei til Peru og Mexico, paa een og samme Reise; hvorved, paa den længste Fart i aaben Hav, Sandwichsøerne og de ladroniske Øer tilbyde baade beqvemmere liggende, behageligere og rigeligere forsynede Forfriskningspladse, end St. Helena og det gode Haabs Forbjerg hidtil gjorde.

Angaaende dette Foretagende indeholder den amerikanske Avis følgende Underretning:

Hr. W. D. Robinson, der har anvendt den større Deel af sin Livstid til at udforske Muligheden af en saadan Kanal, oplyser, at man har bragt 9 særskilte Gjennemskjæringer i Forslag; men fra hvilketsomhelst Synspunkt ansees Vejen gjennem Søen Nikaragua for den letteste, og det er denne Fart, som nu bearbeides. Naturen har selv paa dette Sted gjennembrudt den mærkelige Andiske Bjergstrækning, som ellers strækker sig gjennem hele Amerika fra det nordlige Ishavs Kyster til det sydliges — fra Mackenziefloden til Cap Horn — og blot paa faa Steder synker sig ned, men dog paa intet Sted saa fordeelagtigt for en Communicationsindretning, som her. Søen Nikaragua, som er omtrent 8 svenske Mile lang, staaer i Forbindelse med det atlantiske Hav formedelst en, noget over 6 Mile lang, uden Sluser, seilbar Flod, som aabner sig ved nysnævnte Hav paa 10° 45′ norden for Linien. Udenfor Flodmundingen ligger vel en Sandbanke, som i Almindelighed kun ligger 12 Fod under Vandfladen, men gjennem denne Banke gaaer dog en

Strøm paa 25 Fods Dybde. Floden selv har overalt mellem 30 og 36 Fods Vand og Søen i Almindelighed 48. Den korteste Afstand, mellem denne Søe og det stille Hav, ved Papagayobugten, er $3\frac{1}{2}$ svenske Mile, og her udfordres Kanal og Sluser, men denne Strækning bestaaer af et lavt og jevnt Jordsmon. Det var meget vel bekjendt for Vedkommende af den spanske Bestyrelse, at Chocodalen, i Columbien — mellem Carthagena og Popayan, netop er skikket til at indrette en Kanal der; ligesom at man, i den regnige Aarstid, da denne Deel er under Vand, derigjennem allerede færdedes med Baads mellem de to Verdenshave; men, i Overeensstemmelse med en mørk og avindsyg Politik, forbød man under Livsstraf at aabne denne Fart. Den passer imidlertid bedst for Baade; for Skibe er Vejen igjennem Floden San Juan og Søen Nikaragua beqvemmere.

Nordamerikanerne love sig selv de gunstigste Resultater af det omhandlede Kanalanlæg. "Intet Land", siger den Washingtonske Avis, "kommer til at høste større Fordeel af denne Gjennemgang, end de forenede Stater, i Tilfælde den bruges saa vel, som den kan. Vejen mellem Nordamerica og Canton, omkring Cap Horn, er f. Ex. henved 16000 Mile (4000 svenske Sømile), men formedelst Nikaraguakanalen kan Reisen derimellem skee paa 60 Dage. Den brittiske Regjering har med berømmelig Nidkjerhed og Vedholdenhed anvendt store Bestræbelser for at udfinde en Nordvestpassage gjennem Baffinsbugten og Behringsstrædet, forbi Kamtschatka, Japan o. s. v.; men omendogsaa Forsøget paa denne Vei vinder forønsket Fremgang, saa bliver Fordelen deraf af ringe Vard, i Sam-

menligning med den mere lige og sikkre Vei gjennem den amerikanske Landtunge." Dette er vist, at om denne Kanal engang kommer i Stand — og dette troes saa meget snarere at kunne skee, som Arbeidet og Bekostningen af Nordamerikanere ikke ansees at ville blive betydelig, i Sammenligning med deres store Kanal i Nyyork (og end mindre mod Göthakanalen), — saa bliver Mellem-Amerika den vigtigste Plet paa Jordkloden, og om man tør anticipere det Sandsynlige som Sikkert, saa vil trolig den største og rigeste Handelsstad, som nogensinde var til, en Dag fremstaae ved Nikaragua's Bredder. Og om det kan antages, at noget Punkt paa Jorden kan med Rimelighed bære Navn af Verdens Middelpunkt, saa er det vist dette Sted, som ligger midt imellem den nye Verdens tvende Halvdele, og ved Foreningen af de to Have, som omskylle den gamle Verdens yderste Grændser, nemlig Europas og Afrikas vestlige og Asiens og Australiens østlige Kyster, det Punkt, som blandt alle paa Jorden lettest forener Brasilien med Peru og Kalifornien; Peru og Chili med de forenede nordamerikanske Stater; disse samt Europa og det nordre og vestlige Africa med Kamtschatka, Japan, China, Nyholland og Ostindien; med eet Ord, Foreningspunktet mellem de meest productrige eller industrieuse Lande og Folkeslag paa Jorden."

Indenlandske Efterretninger.

Et nordisk Oldskrivts-Selskab er stiftet, hvis Formaal, efter dets Vedtægter er "fornemmelig islandske Oldskrivters Udgivelse og Fortolkning, men ellers alt hvad der kan tjene til at oplyse det gamle Nordens Historie, Sprog, og Oldsager i Almindelighed, og derved

til at vække og nære Kjerlighed til Fædre og Fædreland." Dette Formaal vil det virke til, deels ved den ommeldte Udgave af alle vigtige islandske Sagaer og andre Oldskrivter i Grundskrivt og Oversættelse, deels ogsaa ved Udgivelsen af Afhandlinger og andre literære Bidrag i et Hefteskrivt, samt af et Tidsblad, hvoraf første Numer er udkommet under Titel: Hermod, Januar 1825. Selskabets Oprindelse er følgende: Til at fremme en Udgave af de islandske historiske Sagaer i Grundsproget, samt latinsk og dansk Oversættelse, sammentraadte forrige Aar en Forening af Yndere af Fædrenelandets Oldhistorie. Der udstedtes Planer paa Islandsk, Dansk og Latin, og indbødes til Subskription, og for "at give Foreningen Fasthed til fortsat og udvidet Virken i Fremtiden" til ædelmodige Pengebidrag. Sagen mødte velvillig Modtagelse paa flere Steder, fornemlig paa Island, og for Udgaven af Sagaernes Grundskrivt tegnede sig et i Forhold til Tidsomstændighederne betydeligt Antal af flere Hundreder, blandt hvilke man træffer ikke blot Embedsmænd, men endog størstedelen Bønder, Haandværksfolk, ja Tjenestekarle, Tjenestepiger.

Her til Lands havde Sagen ved indeværende Aars Begyndelse havt den Fremgang, at et Antal af Fædrenelandsvenner og Lærde have, i Forbindelse med ovennævnte Oldskrivt-Forening, oprettet et fast og staaende Selskab, som holdt sit første ordentlige Møde d. 26 Jan., paa hvilket bestemtes, at Selskabet skulde ansees stiftet fra Hs. Majestæts høje Fødselsdag d. 28 Jan., og at desaarsag for Eftertiden dets Aarsmøde skulde afholdes ved samme Tid. Paa Mødet bleve dernæst Vedtægter overvejede og antagne, samt Embedsmænd valgte.

Antallet paa Selskabets Medlemmer er 73. Formand Professor Rask, Viceformand Major Abrahamson, Sekretair Løitnant Rafn. Kasserer Justitsraad Langeland. Oldskrivtafdelingen: Doct. Brynjulfsen, Candid. Gudmundsen, Adjunkt Egilsen, Løitnant Rafn. Den paa Oldskrifternes Udgivelse og Fortolkning arbeidende Afdeling af Selskabet,

har i bemeldte No. 1 af Hermod gjentaget, for at gjøre sit ved de forrige Aar udstedte Planer og ved Anmeldelse i Kjøbenhavns Skilderie 1824 No. 89 bebudede Forehavende mere almindelig bekjendt, sin Indbydelse til en Subskription paa en Udgave i Grundskrivt, samt dansk og latinsk Oversættelse i særskilte Bind, af de islandske historiske Sagaer. Prisen paa det hvert Aar udkommende Bind paa 20 Ark eller derover, af Grundskrivten, er fastsat til 1 Rbd. 2 Mk., af den danske Oversættelse til samme Pris, og af den latinske Oversættelse med lærd Apparat til 2 Rbd. 4 Mk. Sølv. Nøjere Underretning gives i de udstedte Planer, og den som Prøve udgivne Jomsvikinga Sagen viser Formen og Behandlingen af Grundskrivt og Fordanskning. Trykningen af det første Bind af denne Sagas Grundskrivt begyndte allerede i forrige Aars Slutning, og af samme er nu omtrent Halvdelen færdig fra Pressen, saa at Bindet vil kunne udkomme inden Sommerens Begyndelse. Oversættelserne ville derimod ikke kunne blive færdige førend ved Aarets Slutning. Oldskrivt-Afdelingen ønsker derfor nu Planerne, eller særskilt Underretning om Subskribenterne, tilbagesendt saasnart skee kan. Da Priserne paa Værkerne ere fastsatte saa lave, ønskes Bestillinger fra Provindserne at maatte skee i portofrie Breve. Af Planerne tilligemed Jomsvikinga Saga kunne endnu erholdes Exemplarer hos Selskabets Secretair, Løitnant Rafn, gammel Amagertorv No. 6 anden Sal.

Selskabet indbyder til Subskription paa: 1. Et Tidsskrivt for nordisk Oldkyndighed. Det skal udkomme i tvangløse Hefter, i det højeste 4 til 6 om Aaret, hvoraf hvert ikke maa overstige 6 Ark, og Prisen vil blive fastsat passende med Arketallet. 2. Hermod, Selskabets Tidende, der redigeres af Formanden, og skal indeholde Efterretninger om Selskabets Virken, samt dets Regnskaber; fremdeles Literatur-Anmeldelser og andre korte Bidrag. Hvert Fjerdingaar et Ark. Prisen 1 Rbd. for Aargangen. Hvo som ønsker Noget af disse Skrivter, vil behage at tegne sig for samme hos Selskabets Secretair eller i den Gyldendalske eller Brummerske Boglade. No. 1 af Hermod faaes sammesteds for 24 Skill. Tegn.

Odense, den 8 Marti. Det er baade trøstende og opmuntrende at erfare den almindelige Velvillie, hvormed vor allernaadigste Konges Indbydelse til Indsamling for vore Medborgere paa de vestlige Kyster allevegne mødes med almindelig Velvillie og gammel dansk Godgjørenhed. Enhver Mand anstrænger sig at glemme egne Bekymringer, for at hjelpe de Nødlidende. Collectsamlingen her i Byen er endnu ikke sluttet, men skal for St. Knuds Sogn allene overstige 800 Rbdl. Fra sikker Haand vides, at Almuen i de 3 nærmeste Pastorater har givet 221 Rbd. 40 ß., saaledes: Seden og Aasum Sogne 71 Rbdl. 57 ß., Lumbye 89 Rbdl. 21 ß. og Steenløse og Fangel 60 Rbd. 55 ß. — Af de for nogle Maaneder siden herfra undvigte 2de Forbrydere er Lars Duedahl nu ogsaa paagrebet, og Steenschwang den Eneste, som endnu fattes. (H. A.)

Handelstidenden No. 19 leverer en Fortegnelse over Antallet og Læstedrægtigheden af de Skibe, som ved Begyndelsen af forrige Aar havde hjemme i Fædrelandet. Efter denne Fortegnelse var Antallet 1215 Skibe over 10 Commercelæster og 2601 under 10 Commercelæster. — Ribe staaer i denne Fortegnelse anført for 26 Skibe over 10 Com. L. og 67 under 10 Com. L. Skade vi ikke have dem. — Ribe eier desværre ikke et eneste Skib. Det sidste og eneste, der havde hjemme her, var en Pram, der kunde lade 200 Tdr. Rug; denne gjorde, efterat have ligget hele Sommeren i Fjor ubrugt, i en af Floderne i Novbr. eller Decbr. af sig selv en Tour fra den saakaldte Slotseng, hvor den var oplagt, hen i Hr. Apotheker Eilschous Have ved Nørreport, hvor den siden blev ophugget, dens Levninger derfra henkjørte i Korsbrødregaards Gaard, og der bleve de solgte den 19de Febr. 1825. (Ribe Av.)

I Viborger Samler yttres det Ønske, at det maatte lykkes ved Konsten, forbundet med Naturens Hjelp, at standse den aabnede Canal

fra Vesterhavet ind i Landet, da Følgen af den forhen læste Speculation om, paa denne Maade at faae Skibsfart fra Vesterhavet til Kattegat, kun vilde blive ødelæggende for lavtliggende Egne paa en lang Strækning, og maaskee skade Fiskeriet baade paa Havet og i Liimfjorden, som nu er saa indbringende for hine Egne, da alle de Ferskvandsfisk, der nu findes i Liimfjorden, dræbes og fordrives. Meget mere maa Enhver ønske, at Regjeringens Bestræbelser for, ved Plantninger at dæmpe det oprørte Flyvesand, fremdeles maatte fortsættes.

Skuepladsen. Mandag (14 Marts): Fanchon, Syngest. i 3 Acter, og en Entree. — Tirsdag: Floribella. — Torsdag: Pagten. — Fredag: Jægerbruden. — Løverdag: Barberen i Sevilla (Lystspillet).

Blandede Efterretninger.

Jamaica.

Denne Øe har en Statholder, med et Raad af 12 Personer, hvilket sidste paa en Maade træder i Stedet for det brittiske Overhuus, men dog lever i bestandig Stridighed med Repræsentanternes Huus, der tæller 45 Medlemmer, som hvert syvende Aar udvælges af de 21 Kirkesogne, hvori Øen er inddeelt. Tre af disse Valgcollegier sende hver tre Repræsentanter til Kamret, og enhver af de øvrige 18 to. Møderne, som pleie at begynde i October, sluttes sædvanligen mod Enden af December. Repræsentanternes Huus har en Taler, en Embedsmand, der fuldbyrder Husets Beslutninger, en Archivarius, Caplan og Bud. Den almindelige brittiske Ret er, med Undtagelse af Bankerottierloven, ogsaa indført i Jamaica, men de fleste af det engelske Parlaments Statuter gjelde ikke her; de maa, for at erholde lovmæssig Gyldighed, først antages af Repræsentanternes Huus, eller som Indvaanerne paa Jamaica udtrykke

sig, naturaliseres. Lovene betræffende Insolvents, yde Creditorerne kun liden Beskyttelse. Aflægger Skyldneren Eed paa, at han Intet besidder mere end der er fornødent til hans Livs Ophold, saa bliver han, efterat han har sat tre Maaneder i Fængsel, frifunden for alle sine Forpligtelser. Denne Lovens Bestemmelse giver Anledning til store Misbrug, og er Jamaica's Credit og Handel høist skadelig. De af den engelske Regjering gjorte nye Forslag, til Forbedring af Slavernes Tilstand i Vestindien, har paa Jamaica opvakt megen Sensation blandt Planterne, og turde i Repræsentanternes Kammer, som nu er forsamlet, føre til levende Discussioner.

(B. z. A. Z. 39.)

Alexander v. Humboldt leverer i den 4de Deel af hans Essai politique sur la nouvelle Espagne følgende Oversigt over Udbyttet af de sydamericanske Bjergværker i Begyndelsen af det 19de Aarhundrede:

Vicekongeriget Ny-Spanien	23,000,000	Piastre.
—— Peru	6,240,000	—
Capitaniet Chili	2,600,000	—
Vicekongeriget Buenos-Ayres	4,850,000	—
—— Ny-Granada	2,990,000	—
Brasilien	4,360,000	—
	44,040,000	Piastre.

Kjøbenhavns Børs, d. 11 Marti, 1825.

Cours. Hamb. 2 M. 211, a visto 214. Spec. 215. — Specier solgtes til 12 Rbmk. 15 ß. Disconto 5 pC. — 4 pC. Kongel. Obligationer (uden Renter) 92½ a 93. Nationalbank-Oblig. (af Laanet 4de Febr. 1820, uden Renter) 102 Rbdl. r. S. ell. 110 Rbdl. Sedl. pr. 100 r. S. Hamborger Laan af 1819: 3000 Bcomk. 99½. Dito 4000 Bcomk. 99. — 6 pC. norske Obligationer ved Hambro & Søn 105½. — Norske Speciessedler pr. 10 Specier 17¾ a 17½. — Svenske Sedler 50. — Asiatiske Actier = .

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Toogtyvende Aargang. No. 22.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 15 Marti 1825.

(Indsendt.)

Statscalenderen for 1825.

En Statscalender er, efter de nuværende Forhold, en Fornødenhed for enhver Embeds- og Forretningsmand, der ikke hvert Øjeblik skal være forlegen med sin Brevverling, og ved sin Mangel paa Kundskab om Vedkommendes Stilling skaffe sig selv ikke faa Ubehageligheder. Dog, ikke allene Embedsmændene og Forretningsmændene behøve den, men og enhver dannet Mand maa ønske at kjende Statsmaskinen og de i den virkende Drev og Hjul. En saadan Statscalender eller Fortegnelse paa den største Deel af Statens Embedsmænd have vi i adskillige Aar havt, der, i det Hele taget, kan siges at fyldestgjøre de vigtigste Fordringer til sligt et Arbeide, der udkræver baade megen Flid og megen Taalmodighed. Uagtet jeg altsaa tilstaaer dette, saa tillader jeg mig dog her at nedskrive nogle Anmærkninger derover, som ingenlunde ere skrevne i den Hensigt at laste, men ikkun i den, at give Skrivtet en endnu større Fuldkommenhed, hvis disse samme Anmærkninger skulle erkjendes for grundede og rigtige. Man maa saa meget mere ansee dette for en Pligt, som Skriftet, efter mine Anskuelser, er et vigtigt Skrift, og den eneste kritiske Tidende, vi have, sjelden anmelder saadanne Skrivter, i det mindste ikke før efter ofte adskillige Aars Forløb, hvorved da Vindingen for Forfatter, Kjøber og Forlægger ikkun bliver ringe, om den ellers bliver nogen. Thi skal en Anmeldelse nytte Publicum, saa maa den komme strax efter at Skriftet er kommet til Dagens Lys, enten for at advare mod Skriftet eller tilraade dets Anskaffelse, alt som Sandhed, Retfærdighed og Billighed kræver.

Hvad jeg først ønskede at maatte være anderledes ved ommeldte Skrift, det er det saare maadelige Papir, hvorpaa den er trykt, der er baade graat og grovt og uplaneret, og dernæst, at selve Titelbladet ikke benyttes til Dedication, og dertil endog paa Ryggen anvendt til adskillige Forkortningers Forklaring, som neppe der staaer paa sit rette Sted. Det formenes, at begge Dele ere upassende for en

Statscalender, og at Skriv- eller Postpapir ikkun dertil burde benyttes, ligesom og at Dedicationen burde skrives paa et eget Blad, der ikke anvendtes til andet, samt og at nogle faa rene Blade burde findes baade foran Titelbladet som og efter Bogens Ende, ligesom man i Almindelighed finder i næsten alle Udgaver af et saadant Skrift baade i det Engelske og Franske.

Dernæst, da Statscalenderen er en Bog, som Embeds- og Forretningsmanden kunde ønske at have i sin Lomme ved forefaldende Leiligheder, saa formeentes, at Octav- eller Duodezformatet var det rigtigere. For at den ikke skulde opvoxe for meget i Tykkelse, og for at formindske Prisen og derved skaffe den i desto flere Hænder, som nu vel gjerne gad eje den, men ikke have Raad til at anskaffe sig den, kunde der skee en saare betydelig Reduction, ved at udelade alle Fornavne, paa Begyndelsesbogstaverne nær, hvilke i den nu havende Statscalender optage et saare stort Rum, og det ikkun til liden eller slet ingen Nytte. Ligesaa kunde udelades Kystpolitiedistricterne, samt ved Universitetet, Opregnelsen af de lærde Selskaber udenlands, af hvilke Vedkommende ere Medlemmer, og formeentligen og Tillægget: Herr, der nu staaer for Enhvers Navn, ogsaa for deres, man ikke kan og ikke bør tillægge det. Ligeledes kunde det alphabetiske Register, som er tilføjet i Slutningen over de Kongel. Ridderordener, Geistligheden og Menighederne, og som nu optager et stort Rum, aldeles bortfalde, som unødvendigt. Derimod kunde være Adskilligt at tillægge, som nu savnes, f. Ex. Capitainer og Lieutnanter ved Landmilitairetaten, Cadetcorpsernes Elever, som man ikke indseer, af hvad Aarsag udeladte, da

de ligesom alle de øvrige, ere Statens Embedsmænd, og mange, som i enhver Henseende staae neden for dem, ere anførte. Saaledes ere endog Figuranterne ved Theatret tilføjede, og flere andre mindre betydelige Embedsmænd, som man vel gjerne seer at have Plads deri, men dog ikke fremfor hine. Fremdeles savner man ugjerne en egentlig og sammenlignende Calender, og den savnes saa meget mere ugjerne, som den ærede Forfatter forhen har tilsat den, og en saadan findes i den tydske Statscalender, og vore almindelige Almanakker saa lidet tilfredsstille de Fordringer, den dannede Mand med Rette kan gjøre til dem.

I Henseende til Ordenen blandt de forskjellige Grene af Statsbestyrelsen og de dem underordnede Embedsmænd, tillader jeg mig at bemærke Følgende: Først maatte vel forudskikkes en Generalfortegnelse over samtlige Hoved- og Underafdelinger, forfattet paa systematisk Maade, saa at man deraf strax kunde see, hvor man havde at søge det, man vilde finde. Det egentlige Danmark maatte adskilles fra Hertugdømmene, ligesom og Island, Grønland, Guinea, Øst- og Vestindien fra hinanden indbyrdes. Maaske det Hele kunde lettest og beqvemmest ordnes saaledes: 1) Det danske Kongehuus; 2) De øvrige Keiser-, Konge- og Fyrstehuse; 3) De Kongelige Hofstater med samtlige didhenhørende, Capellet og Theatret undtagne, der begge staae under særskilt Direction; 4) Statsraadet; 5) Departementet for de udenlandske Sager; 6) De Kongelige Collegier og samtlige derunder hørende Embedsmænd; saaledes f. Ex. under Cancelliet Geistligheden, under Generalcommissariatscollegiet Landmilitairetaten, under

Admiralitetet Søeetaten og alt didhenhørende, under Postdirectionen Postvæsenet i som udenfor Kjøbenhavn; 7) De Kongelige Ordener og Ordensbenaadede; 8) Domstolene; 9) Politievæsenet, saavel Ordens-, som Medicinalpolitiet; 10) Universitetet, hvorunder Academierne, Gymnasierne, lærde Skoler, Opdragelsesanstalter, lærde Selskaber &c.; 11) Forsørgelsesanstalter, saasom Pensionscasser, Klostere, Fattigboliger, Fattigdirectioner og Fattigvæsen; 12) Straffeanstalter. Derefter, ligesom nu, Rangforordningen og Titulaturen, hvorved det dog er at bemærke, at det ikke vides, af hvad Grund Geistlige i 4de, 5te, 6te, 8de og 9de Klasse tillæges Titel af Høiærværdig, naar de ikke ere enten Doctores Theolog. eller Professores Theolog. ved Universitetet. Brugen er rigtig nok almindelig, men det er mig ikke bekjendt, at noget Kongebud derom existerer. Derimod have Biskopper, Doctores Theol. og Professores Theol. ved Universitetet i det mindste i Mands Minde været benaadede dermed. Til Slutning, ligesom nu, et fuldstændigt Sagregister. Paa Titelbladet vilde det danske Vaaben kobberstukken eller i Steentryk være passende. Kunde den zires med eet eller flere passende Kobbere, enten af den Kongel. Familie eller andre Statens vigtige og berømte Mænd, eller Prospecter af Stæder og Egne, vilde det vist nok ikke lidet bidrage til en større Afsætning.

* * *

I Et og Andet kan Redactøren ikke være enig med den ærede Indsender af Ovenstaaende, saasom ei i at Collegierne skulle staae adspredte, eller i Udeladelsen af de alphabetiske Registere o. s. m. En Maade til at vinde Rum, torde det vel

være, naar hver Anførsel havde et Numer i fortløbende Orden, og en Embedsmands Fornavn, samtlige Titler og Værdigheder kun paa det første Sted, hvor han nævntes, vare opgivne (hvilket saaledes i flere Aar har været Tilfældet med den for Søe-Etaten udgivne Kalender); men siden blot Henviisning til bemeldte første Numer. For de Mænd, der ere i forskjellige Poster, i flere Selskaber &c., vilde mange Linier kunne bespares. Saaledes optager et og det samme Navn S. 11, 47, 137, 175, 293 paa 5 Steder i alt 26 Linier, og saaledes mange flere. S. 186 er kun 5 Navne. Uagtet der for den der kjender Hof- og Stadskalenderen, er overalt umiskjendelige Spor paa de nøiagtigste Anførsler, og den ærede Udgivers omhyggeligste Flid for at give samme den meest hensigtsvarende Indretning, kunde dog maaskee de fremsatte Ideer fortjene nærmere Overvejelse.

Om de danske Geistliges Vilkaar, og de paa Geistlighedens Jorder hvilende Byrder.

(Svar paa Anmodningen i dette Blads No. 9.*)

Et Præstekald med 10 Tdr. Hartkorn Præstegaardsjorder og 450 Tdr. tiendeydende Hartkorn, har for 1824 følgende Skatter paa Amtsstuen at betale, foruden Assurance-Udgivterne:

1. Den ved Fr. 11 Septb. 1822 paabudne Afgivt 1 Rbdlr. pr. Tde. Hartkorn . 10 Rbdlr.
2. Bankrenter:
   a) af Jorderne . . 39 Rbd. 30 ß. Sølv.
   b) af Tiender . . 70 — 19 = —
3. Communeafgivter efter Pl. 31 Dec. 1819 . . . 6 — 64 = —

116 Rbd. 17 ß. Sølv, og 10 Rbd. Sedler.

*) Et Svar er allerede givet i dette Blads No. 14 fra en anden Haand.

Derimod vilde Kaldet, naar samme var tilstaaet de Bøndernes og Proprietairernes Hartkorn tillagte Lettelser, have at betale:

1. Landskat af Jorderne	. 60 Rbd.	— Repr.
2. —— af Tienderne	112 —	48 ß. —
3. Bankrenter og Commune-afgivter som ovenfor.		
	116 Rbd. 17 ß. Sølv og	172 Rbd. 48 ß. Repr.

Men heri blev at afdrage:

1. De fem Sjettedele af Bankrenter for April Qvartal efter Cours 250	57 Rbd.	4 ß. Repr.
2. Samme for Octbr. efter Cours 237	54 —	19 = —
3. Eftergivelse efter Fr. 10 Jan. 1823 af Jorderne .	7 —	48 = —
4. Samme af Tienderne .	28 —	12 = —
	146 Rbd.	83 ß. Repr.

Dersom Fr. 11 Septb. 1822 ikke var udkommen, vilde altsaa Skattebeløbet have været:

116 Rbd. 17 ß. Sølv og 25 Rbd. 61 ß. Repr.

Heraf sees da, at Skatterne i et Kald, som det her er valgt til Exempel, ere ved sidstnævnte Forordning blevne 15 Rbd. 61 ß. Repræs. ringere, end om den ikke havde seet Lyset. Men selv disse 15 Rbd. 61 ß. vilde for en stor Deel blevet liqviderede, dersom Præsten, i Overensstemmelse med Fr. 6 Febr. 1824 havde valgt at levere f. Ex. 10 Tdr. Hvede for sine 10 Tdr. Præstegaards Hartkorn. Disse 10 Tdr., der paa Torvene kun betales med 20 til 24 Mk. Tønden, vilde i Skatterne blevet ham godtgjorte med 5 Rbd. pr. Tde., hvorved han havde vundet 10 til 12 Rbd. Ikkun ganske Lidt af de 15 Rbd. 61 ß. var altsaa blevet at betale, og den ham ved Fr. 11 Sept. 1822 forundte Lettelse bliver altsaa = 0; hvorimod han, der, vel at mærke, kun er Beneficiarius, ikke Eier af sine Jorder og Tiender, har mistet den Udsigt, som endnu er bevaret de virkelige Eiere, at Bankheftelsesrenterne kunne engang aldeles ophøre.

Det er bekjendt nok, at Forordningen af 11 Sept. 1822 er at ansee som et Resultat af

den til Geistlighedens Kaars Forbedring allernaadigst nedsatte Commissions Forhandlinger og Bestræbelser. Det er i frisk Minde, hvilke Forventninger man om disse nærede, ikke blot indenlands, men ogsaa udenlands, saa at Nedsættelsen af denne Commission i Zimmermanns Archiv für die neueste Kirchengeschichte anmeldtes, som et glædeligt Varsel om bedre Tider for ecclesia pressa i Dannemark. Men var der end i Commissionen Ingen, som af egen Erfaring kjendte Præsternes Kaar og Stilling, byder dog Agtelse for de Mænd, af hvilke den bestod, at antage, at den virkede hvad der, efter de forhaanden værende Omstændigheder og Hensyn, var den mueligt, for at opfylde Hs. Majestæts landsfaderlige Villie.

Hvad der nu fremtræder som et længe forventet Product af foregaaende Drøftelser og Undersøgelser, og forkyndes som et ufeilbart Middel til at hæve det trykkende Onde, faaer snart den offentlige Mening for sig, og beholder den længe. Saaledes troede Enhver, der kun løseligt bekymrede sig om Sagen, og saae, at Fr. 11 Sept. 1822 havde hævet næsten alle Geistlighedens Skatter, uden at lægge Mærke til de igjen paabudne fulde Bankheftelsesrenter, at nu kunde der da ingen Grund være til Klage. Ja, endog enkelte Præster, som enten ikke vare stærke i Skatteberegninger, eller i Troskyldighed meente, at de havde regnet feil hjemme, naar de ikke kom til et meer forønsket og forventet Facit, troede saa stadigt det samme, at de bleve som himmelfaldne, naar de paa Amtstuen fik Oplysning om, at vilde de undgaae Udpantning og Execution for Skatterne, maatte de endnu laane eller lægge dobbelt saa mange Penge til, som de havde medbragt. Og endnu holder man paa mange Steder saa fast ved Overbevisningen om Geistlighedens Kaars Forbedring ved hin Forordning, at Fremstillinger af Standens virkelige Stilling ikke sjeldent tillægges Udseende af Uskjønsomhed og Utaknemmelighed imod Regjeringen, Fostre kun af Egennytte og Begjerlighed.

Dog — saa almindelig som den har været, er tillykke ikke nu en saadan Uvillie imod Stan-

den, som den maa nære, der kan lægge an paa at forøge dens Byrder, og nedsætte dens, af christelige Landsfædre haandhævede, og fra Arilds Tid af Folket ydede Indkomster endnu dybere, end misforstaaet Patriotisme og Sædens Spotpriis alt paa det føleligste har gjort; eller som maa besjæle den Mand af Indflydelse, der kan tilbagevise Beklagelser, dem den yderste Nød afpresser, med Yttringer som denne: at naar Præsterne først havde klaget sig reent frie for Skatter, vilde de snart komme og forlange Løn af Statscassen ovenikjøbet, foruden deres egentlige Embedsindtægt; — eller som er offentlig udtalt i dette Blads No. 11 i en Art Apologie for Postmesterportler, hvor en, vistnok utidig, Paastand er anmeldt, som "et interessant Bidrag til hele Standens anmassende Prætensioner." *)

(Slutningen i næste No.)

*) At 1200 Rbdlr. Sølv skulde være passende Gage for enhver Præst, selv for den yngste (saaledes maa vel "ringeste" forstaaes), er en aabenbar urimelig Fordring. Men fordi saadant engang paastaaes hen i Veiret, at føre fornærmelig Anke over den hele Stand, er, mildest talt, fiendtlig Ubillighed.

Indenlandske Efterretninger.

Aalborg, d. 9 Martii. I Søndag Aftes begyndte det Kuhnske Konstberiderselskab at give sine Forestillinger. Huset, der skal kunne rumme 6 til 700 Mennesker, var temmelig fuldt. Det almindelig bekjendte Saltomortale gjøres paa Hesten. — Til Efterretning for Veirpropheter har i Gaar Viben anmeldt sit Komme.

Viborg, d. 9 Martii. Marts har bragt den længste Vinter. Det fryser med Nord- og Sydostvind, haardere nu end forhen. Da Solen sjelden skinner, er det desto føleligere. Nogle have allerede saaet i Haverne, da Veiret i Febr. var saa indbydende. I Nat, som er Natten til de 40 Ridderes Dag, frøs det, der efter de gamle Veirmærker skal bringe 40 Nætters Frost. — Afvigte Sommer blev, ved at grave en Grøvt igjennem en Eng nær ved Thorning, fundet, en Alen under Jorden, et Beenrad af et Menneske. Kjød eller Klæder var der intet Spor af; men ved den ene Hofte laae en rustet Nøgle og sex Smaamynter af slet Gehalt og Præg. Disse vare tydske og 200 Aar gamle. Beenraden laae horizontalt med Hovedet mod Norden, tæt overvoxet af Tørvejord og en Vidiebusk.

Blandede Efterretninger.

Det russiske Rige. — Polen.

Folkemængden i den hele russiske Keiserstat, med Indbegreb af Kongeriget Polen og Storfyrstendømmet Finland beløb sig i Begyndelsen af Aaret 1824 til 53,768,000 Mennesker. Ruslands Befolknings Tilvært i et Aar er en halv Million Mennesker. Den sidste Revision fandt Sted i Aaret 1816. (Efter Petersborgske Tid. 1824. Oct. 20.)

Warschauer Blade af Febr. 1824 give om Kongeriget Polens Befolkning i Aaret 1823 følgende Oversigt:

			Mennesker
I Woywodskabet		Krakau	397,344
—	—	Sendomiery	355,793
—	—	Kalisch	532,671
—	—	Lublin	453,430
—	—	Plock	432,278
—	—	Masovien	616,074
—	—	Podlachien	331,671
—	—	Augustaro	465,761
Hovedstaden Warschau			117,284

Det hele Kongerige, men uden Armeen 3,702,306. Tilværten af hele Befolkningen i samme Aars Løb var 60,210 Mennesker; af hvilke paa Warschau 4592.

Om Universitetet og de videnskabelige Samlinger i Moskau læser man følgende: Universitetet havde d. 16 Juli 1823 sin aarlige og offentlige Forsamling, under Forsæde af General-

gouvernøren af Moskau Fyrst Galitzin, og Universitetets Kurator Fyrst Andreas Obolensky. Iblandt de Gjenstande, hvoraf Forelæsning skete, bemærkede man især en Afhandling i det russiske Sprog af Professor Pavlof, om Nodvendigheden af at bringe Landvæsenet, fremfor alle andre Grene af Nationalindustrien i Rusland, til Fuldkommenhed, og om de kraftigste Midler til at opnaae dette Øjemed. Efter den Aarsberetning, der af Hr. Drigoebsky blev givet, har Universitetet, ved Keiserens Ædelmodighed, erholdt en italiensk Oversættelse af Karamsins Ruslands Historie. Et Herbarium af 12000 Planter er anskaffet for 7000 Rubler, og for 24,000 Rubler blev af Hoflæge Doct. Liboschitz kjøbt et Mineraliekabinet, bestaaende af 4000 Exemplarer, og ordnet efter Werner, Hauy, Berzelius. Dette Kabinet indeholder næsten alle nye opdagede Steenarter, og et stort Antal siberiske Mineralier og polerede Marmorer. Universitetsbibliotheket formerer sig aarligen med et stort Antal Værker, som det deels kjøber, deels skjænkes det af russiske og fremmede Selskaber, af dets egne Medlemmer, af Professorer eller af private Folk. For ganske kort Tid siden havde det faaet 2000 Bind, testamenterede det af den 1821 afdøde Professor Heyne. Det naturhistoriske Museum er forøget ved Gaver, fornemmelig af det Moskauske Selskab af Naturforskere. Det physikalske Cabinet er beriget med ti Instrumenter, det chemiske med 20, og den technologiske Samling med 15 Apparater. (Alt af det interessante nysbegyndte Tidsskrivt: Hertha. 1ste H. 1825.)

Man seer nu i London en herlig Vase af Sølv, det skjønneste Stykke Arbeide i sit Slags siden Wellingtons Skjold. Den er bestemt til en Forcæring for Gouverneuren paa Ceylon, Sir Edw. Barnes, veier 1200 Unzer og koster henved 1500 Pd. St. Der forestilles paa samme alle Viinhøstens Forretninger, lige fra Druernes Indsamling indtil deres Presning. Figurerne ere meget smukke. Det Hele er bearbeidet efter Piranesis's Tegninger af en i Adras Ruiner funden Vase. De, som have forfærdiget samme, hedde: Fischer, Bruithwate og Jones.

En New Yorksk Tidende beretter, at, paa Præsidenten Boyers Befaling, skal paa alle Haytiske Theatre opføres en Tragoedie: Christophs Død, forfattet af en Negerinde paa 16 Aar.

I Paris lever en Mand ved Navn Peter Huet, der skal være næsten 120 Aar gammel, og i Sognet Estrade (Over-Garonne), døde for ikke længe siden en vis Etienne Baque (le Sancto kaldet) hvem Folket næsten tilbad som en Helgen, i en Alder af 124 Aar. Han skal nemlig have været født i Aaret 1700.

En fransk Journal fortæller, at der i afvigte Sommer ankom en Janitschar fra Constantinopel, 99 Aar gammel, som havde tilbagelagt den hele Vei til Hest. Han havde og saa gode Øine, at han dagligen kunde læse, uden Briller, 4 Capitler af Alcoranen. Hans Efterkommere bestaae af 24 Hoveder. Han taler adskillige Sprog og kan udenad fremsige adskillige Steder af Voltaires Mahomed.

I London er sammentraadt et Selskab med en Capital af 200,000 Pd. St. for at anvende Hr. Browns Dampmaskine paa at sætte Vogne med Hjul under i Bevægelse. Man vil gjøre det første Forsøg med en Postkaret, der skal gaae fra London til York og derfra igjen tilbage, og det saaledes, at man befordres dermed 10 engelske Mile i en Time. I Nærheden af Paris har man ogsaa begyndt at bruge Dampmaskiner til Veirmøller.

I offentlige Blade har der været talt om en Røverbande blandt Skolebørn i Hildesheim. Nu erfarer man, at der gjortes en Elephant af en Myg, og at det Hele ikke har været andet, end at adskillige Skoledrenge kom paa den Idee, at oprette indbyrdes en Casse til at kjøbe Duer, ved at rapse Penneknive, Lak, Papir rc. og at opbevare samme i Korsgangen af en Kirke med Degnens Tilladelse. En Følge af en mellem dem opkomnen Strid var, at een af Drengene forraadte Hemmeligheden. Degnen, som i mange Aar havde været melancholsk og stundum ganske fra Forstanden, fik, uden Tvivl ved den af ham

givne Tilladelse, atter et Anstød af Sygdommen, som foranledigede ham til at skjære Halsen af sig med en Ragekniv.

Indtil Aaret 1719 levede Fruentimmerne i Rusland næsten i asiatisk Indgetogenhed. Først samme Aar lod Peter den Store udgaae en Anordning, hvori han paabød Indførelsen af Baller og Assembleer, i hvilke Qvinderne skulde tage Deel.

Virtuosen Moscheles er bleven ansat i Philadelphia, hvorhen han med det første reiser.

Walter Scotts nyeste Roman hedder: the Tales of the Crusadors (Sagn om Korsdragerne).

Næsten i alle europæiske Lande hersker nu en levende Bestræbelse for at indrette Posterne hurtigere og beqvemmere. For 50 Aar siden medgik 7 Dage med Reisen fra Paris til Calais i en magelig Vogn, hvori hver Plads kostede 50 Fr. medens ligesaameget efterlodes i Gjestgiverstederne. Nu betaler man for hver Plads kun 40 Fr. og tilbagelægger Veien høist i 35 Timer. Denne Forbedring har man ene den fri Concurrence at takke for.

Paris har 12 Theatre, som kunne rumme 18,300 Tilskuere. Man antager, at Skuespillet daglig besøges af 10,000 Mennesker og aarlig indbringer omtrent 7 Millioner Fr.

For ikke længe siden havde Gouverneuren i Pondichery i Ostindien en Cocusnød paa sit Taffel, hvis Skal var saa stor, at man forfærdigede en Terrin deraf for 8 Couverts.

I Paris er man i denne Tid paa en hidtil mageløs Maade syssélsat med at bygge. I det ny Qvarteer bliver Alt, hvad der endnu er Tomte og Skov besat med Bygninger. Hver Morgen fældes to lange Rader Lindetræer og de elysæiske Marker ere allerede tagne i Beslag. Grundene ere desaarsag stegne overordentligen i Prisen. I Nærheden af Børsen koster hver Quadrattoise 2500 Fr. og derover. Men uagtet der opføres saa mange nye Bygninger, stiger dog Huusleien med hver Dag, hvoraf sees, at Befolkningen tiltager.

Den spanske Capitain Don Antonio del Rio opdagede i Aaret 1789 Ruinerne af en stor-mexicansk Stad, men som man siden 1794 intet har hørt mere til. I London er derpaa 1822 udkommen og 1823 oversat paa Tydsk et Værk under Titel: Huehuetlagallan, Americas oprindelige store Stad, i Kongeriget Guatimala, nyopdaget af Capit. Don A. del Rio, og godtgjort, at have været et phønicisk, cannanæisk og carthagisk Nybyggerstad af D. Paul Felix Cabcera i Ny-Guatimala; med 17 store Tegninger i Steentryk, mange mythologiske Figurer, Grupper og Hieroglypher fra den americanske Fortid. Beskuelsen over disse Ruiner og de i samme fundne mange hieroglyphiske Billeder rc. siger Bogens Rec. Leipz. Dec. f. A. giver vist nok Anledning til mange Formodninger, der, hvis Spanierne ikke, liig Vandaler, havde tilintetgjort Mexicos Adel og Billedskrivter, vel for længesiden havde været oplyste. Naar Forfatteren i denne Afdeling søger, den mosaiske Tidsregning tro, at ville bevise, at Mexico er blevet befolket fra Phønicien og Chartago af, saa mener Recensenten, at end ikke den meest orthodoxe Theolog og endnu mindre den, som i saadanne Ting heller tilstaaer sin Uvidenhed end ønsker saadanne Anskuelser forfægtede, kan bifalde saadanne theologiske Beviser.

Ikke langt fra Aachen ligger Landsbyen Marosnet, paa Grændserne af det preussiske og belgiske Gebet, om hvis Besiddelse begge Stater ikke have været enige siden 11 Maj 1815. Dens Par Hundrede Indbyggere leve under en Maire, som hvert Aar vælges paa ny af Indbyggerne selv, nyder i samme Aar sit Embeds souveraine Magt og regjerer uden fremmed Indflydelse. Denne lille ubekjendte Fristat er neppe 5 Minuter i Omkreds.

(Alt meddeelt.)

Kjøbenhavns Børs, d. 15 Marti, 1825.
Cours. Hamb. 2 M. 213, a vista 216. Spec. 217. — Specier solgtes til 13 Rbmk. ½ ß. a 13 Rbmk. 1ß. Disconto 5pC. — 4pC. Kgl. Oblig. (uden Renter) 93 a 93½. Nationalbank-Oblig. (af Laanet 4de Febr. 1820, uden Renter) 102 Rbd. r. S. ell. 110½ a 111 Rbd. Sedl. pr. 100 r. S. Hamborger Laan af 1819: 3000 Bcomk. 99½. Dito 4000 Bcomk. 99. — 6 pC. norske Obligationer ved Hambro & Søn 105½. — Norske Speciessedler pr. 10 Specier 17¾. — Svenske Sedler 50½. — Asiatiske Actier = .

Tildeels for, efter Evne, at kunne fremme, til snareste Virksomhed af det kjøbenhavnske Østersøiske Selskab — der formentligen vil for Dannemarks Handel vorde saare frugtbringende, og tillige for dets Interessentere meget indbringende, under en redelig, uegennyttig og kyndig Bestyrelse — tilbyder Justitsraad Winkelhorn, i Norgesgade 174; B., sig til, uden nogen Betaling, eller uden noget Vederlag, tilbørligen at ville besørge Subscription paa Aksier i Selskabet, for dem som maatte attraae samme, lydende enten paa Navn, eller paa Ihændehaver, i Hele eller i halve Dele, for at de selv i sin Tid kunne gjøre de behørige Termin-Indskudde. Paa lige Maade er han villig til at meddele de attraaende Oplysninger om det ellers Fornødne Selskabet vedkommende.

De, som ønske grundig Underviisning i det tydske Sprog af en indfødt tydsk Lærer, for en billig Betaling, ombedes at aflægge deres Adresse i Hr. Høeckes Officin.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere. I Følge Kgl. allernaadigst Tilladelse, forsendes det med Brevposterne, og kan bestilles paa alle Postcontoirer. Her i Staden modtages Subskriptionen hos Bogtrykker Høecke, i store Helliggeiststrædet No. 144. Enkelte Numere overlades ikke.

Sang
paa
Professor Nyerups Fødselsdag,
den 12 Marts 1825.

(See No. 21 af dette Tidsskrivt.)

Dig liden Kreds af Venner her
En hjertelig Lykønskning byder;
Dig Støj og Bram var aldrig kjær,
Derfor i Stilhed Sangen lyder.
Saa rolig gik Du jævne Gang:
Den trænger ei til Pragt og Prang,
Den trænger ei til Bjældeklang,
Som Aands og Hjertes Adel pryder.

Men ere vi her ikkun Faa,
Hvis Stemme Dig vort Vivat bringer,
Saa langt som danske Runer naae,
En Wrekrands Dit Navn omringer,
Du Sagas gamle bolde Ven,
Som Hedenold drog frem igjen,
Og stilled for vort Øje hen,
Hvad flygtet var paa Tidens Vinger!

Du Musagetens kaarne Præst
Den Unge Lærdoms Vei beredte,
Og hver en kundskabstørstig Gjæst
Til Rigdoms Væld Du gjerne ledte.
Med huldt velvilligt Sindelag
Antogst Du Dig Studentens Sag.
Med ærligt stadigt Velbehag
Du Iid og Hjelp trint om Dig spredte.

Dog husligt Hjem og Venskabs Favn
Den Ædles Værd først helt kan lære.
En Vens, en Faders skjønne Navn
Det sandest Stolthed er at bære.
Som tro og virksom Mand i Daad
Saa snild og sindig Ven i Raad,
Du deler Dines Fryd og Graad.
Vor Nyerup længe blandt os være!

J. Kragh Høst.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Toogtyvende Aargang. No. 23.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 19 Marti 1825.

Giennmæle fra Deodats Recensent.

Hænderne ere Esaus; men Rosten?

I dette Blads No. 19 og 20 findes et Stykke med Overskrift: Om Professor Kruses Fortællinger, hvis Hovedformaal dog gaaer ud paa at giendrive hvad der i Recensionen over Deodats Fødsel (Dansk Litt. Tid. 1823 No. 27—30.) ikke forekom Forfatteren berømmende nok. Resultatet af denne Antikritik er besynderligt. Recensenten tillægges "Sandhedskiærlighed, Indsigt og Redelighed" (S. 292. 313.); men tillige siges han "at bryde Staven over sig selv ved sin Skiævhed", at slaae om sig med Floskler (S. 313) m. m. Den sidste Anke lyder især curieus nok hos Forf. af Antikritiken, der selv betjener sig af løierlige Floskler, f. Ex. — at fordybe sig med den strengeste Decents i Gemeenhedens Værkstæder — en med Circumspection betinget Sammenligning — en Kritik, som baserer sig paa Konst, Natur og Sandhed, m. fl. Deodats danske Recensent finder slet ingen Anledning i bemeldte Antikritik, til at indlade sig i et omstændeligt Forsvar for sine kritiske Yttringer; men henvise de Læsere, som Sagen kan interessere, til Romanen selv og til ovenanførte Numere af den danske Litteraturtidende; hvor han ligesaa reent ud har fremsagt sin Mening om det Værd, han tillægger Hr. Prof. Kruses Fortællinger; som han uden Forbeholdenhed har yttret sig om Deodats Fødsel, betragtet som Roman. At Forfatteren paastaaer (Kbh. Skild. No. 19. S. 294): dette Værk af en redelig Recensent ikke bør bedømmes som en Roman, men som "Opløsningen af en vilkaarlig Opgave"; er en Fordring, som enten er udtrykt uforstaaelig, eller meent urimelig. Om end Forf. ikke selv paa Titelbladet havde kaldt Deodat en Roman, vilde dog enhver i æsthetisk Literatur ikke reent ukyndig Læser eller Læserinde vide, paa hvilken Hylde Bogen skulde sættes; og Rec. er ikke saa indskrænket, at han ei skulde kunne see af Bogen selv, hvad den i æsthetisk Henseende er anlagt og gaaer ud paa, uden at trænge til Oplysning derom af nogen polemisk eller upole-

misk Fortale. Desuden røber Fortalen til Deodat noksom, at Forf. selv ikke har været ret vis i sin Sag; thi han pleier ellers, som enhver god Digter, at lade sine Værker tale for sig selv; og naar Forf. af Antikritiken (S. 294) paastaaer, at Fortalen til Deodat "angiver det Synspunkt, Forfatteren allene kan bedømmes fra", som et saadant, at Bogen ei skulde betragtes som Roman: saa maatte man, efterat have læst Antikritiken, troe at Forf. af samme havde reent glemt Fortalen, hvor Hr. Kruse (f. Ex. S. XXIV.) paa det udtrykkeligste hensætter sin Bog blandt Romanernes Tal — og hvor andensteds vil han eller Nogen sætte den? — "Forfatterens Sag, siges i Antikritiken S. 297, var kun at opløse det for ham opstillede Problem." Men (uden Hensyn til, at Hovedsagen var, og maatte være, at levere et Digterværk, som kunde staae ved sig selv) saa er dette Problem opløst i en Roman; og en Roman er det altsaa, som Læseren, han være kritisk eller ukritisk, har for sig.

Dog mener Forf. i Antikritiken, naar man ogsaa bedømmer en Roman af Hr. Professor Kruse, maae man for det første ikke sammenligne ham med Walter Scott, med hvem han "hvad Deodat angaaer, ikke har mindste Liighed" (S. 292); for det andet maa man paaskiønne og rose Hr. Kruse i en dansk Litteraturtidende ligesaa stærkt, som det skeer i Litterarisches Conversationsblatt, Abendzeitung og Morgenblatt, med flere tydske Blade. Hvad Sammenligningen med "the great unknown" angaaer, da findes just ikke ret meget af en saadan i Recensionen over Deodat. Recensenten har der sagt: "at han frygter ikke for at nævne Hr. Kruse

saa kort efter den almindeligen og med Rette beundrede skottske Digter"; og det er hans oprigtige Mening, at Walter Scotts Navn, stillet i Nærheden af Hr. Kruses, er for den sidste et meget godt Selskab. At Værker af forskiellige Digtere kunne giensidigen oplyse hinanden, om de endog i Aand og Charakteer er ulige, har Rec. længe vidst, og veed det endnu, efter at have læst Antikritiken i Skilderiet, ligesaa vel, som at en derpaa grundet Sammenligning altid maae lade enhver beholde Sit. Iøvrigt maae jeg henvise til Recensionen selv, og særdeles S. 425. Forf. af Antikritiken har dog ikke undladt den Sammenligning, han vil negte andre. Efter ham har Hr. Kruse i en sildigere Roman end Deodat "søgt at giøre sig alt det Gode og Ypperlige hos W. Scott egent, forsaavidt som hans (Hr. Kruses) Aandsfrihed og geniale Individualitet tillod det; men bestræbt sig for at undgaae hvad man maa dadle hos W. Scott", hvis Romaner bl. a. "ere alt for theatralske." Hvornæst anføres hvad Fru B. har sagt paa Tydsk, bl. a. at W. Scott skulde ikke skildre Nutiden; den fordrer Følelse; altsaa Kiærlighed — "und die versteht W. S. nicht." Nu, jeg ønsker Hr. Professor Kruse til Lykke! "Die Sieben Jahre — siger Fru A. i et Brev til mig (hun kan ogsaa, naar hun vil, skrive nogle Linier Tydsk) müssen ja ein ganz erstaunliches Werk seyn — mit allen W. Scotts glänzenden Seiten, und ohne irgend eine seiner Schwächen! Es ist doch wohl schon, wie Walladmor, englisch erschienen? Glückliche Frau B. die es schon hat lesen und bewundern können! Die gute Dame hat aber schwerlich den Kenilworth oder das Herz von Midlothian gelesen. Ich habe diese, und den Deodat dazu gelesen; und ich glaube

Hr. Kruse möchte bei seinen Leserinnen, und sonst, nicht verlieren, wenn er die Liebe und das Herz der Frauen so gut verstünde als W. Scott." — Men Fru A. taler her uden at have læst "de Syv Aar", som, efter ovenstaaende, ei maa være magre, siden de rumme alt det gode og ypperlige hos Walter Scott. Jeg tør derfor ikke yttre nogen Mening, om hun har Ret eller ikke.

Hvad nu de tydske Hielpetropper angaaer, hvormed Forfatteren af Antikritiken fegter, saa mener Recensenten at de ere mere opstillede en parade end en ordre de bataille, og han er langt fra at ville forstyrre Forfatteren eller nogen af hans Læsere den Fornøielse de kunne have af at betragte de glimrende Rækker. Rec. har selv i sin Bedømmelse af Deodat giort opmærksom paa den Erkiendelse, Hr. Kruses Talent har fundet i tydske Blade, og navnligen i Conversationsblatt; og han mener den Ting er ganske naturlig, at romantiske Fortællinger, der udmærke sig saa betydeligt fra flere Sider, maa finde Bifald ogsaa i den tydske Læseverden. Iøvrigt kiender han alt for vel til det Slags Kritik, som i de fleste tydske Dagblade finder Sted, til at han kunde mene, en Forfatter som Hr. Professor Kruse, skulde sætte ligesaa megen Priis paa dens Yttringer, som hans tydske Forlæggere. Recensenten vil heller ikke fremsøge de Modstykker til bemeldte tydske Bedømmelser, som findes i den franske Revue encyclopédique *); thi han kiender intet til det Slags Umyndigheds-Tilstand, hvori Antikritikens Forf. synes at ville sætte den æsthetiske Smag i Danmark. Denne Antikritikers Yttringer om den danske Literaturtidende ere ogsaa kun en indtil Væmmelse gientagen Formular, og en saa forslidt Tilflugt for alle ved Kritiken saarede Forfatteres Egenkiærlighed, at den ikke fortiener et eneste alvorligt Ord. Men alt for meget blotter Antikritikeren sin Forblindelse, naar han kalder den Danske Litteraturtidende Kritikens "inappellable Organ." Kiender han virkelig slet intet til vor Legion af Dagblade, hvori en Hær af ophøiede Smagsdommere give Sort paa Hvidt for deres Dommerkald? — Men naar "det critiske Væsen" i Literaturtidenden er saa usselt, saa befængt med Partiskhed og Usandhed, som Forfatteren forsikkrer (Skilderiet S. 312. 313), hvorledes kan da en Æsthetiker, der er dygtig til at veie selv en Walter Scott paa sin kritiske Bismer, nedlade sig til saa udførlig at ville giendrive denne Literaturtidendes Kritiker?

Til Slutning vil undertegnede endnu kun protestere mod en i Præmisserne fordreiet og i Conclusionen falsk Slutning, som Antikritikeren giør S. 297. i Anledning af Recensentens Udsættelser paa Hr. Kruses Sprog. Rec. har paa 6 Sider givet Prøver paa Sprogfeil i Hr. Kruses Deodat og Fortællinger; men tillige sagt at de fleste Pletter ere af den Art, at et omhyggeligere Giennemsyn let vilde borttaget dem. Han har desuden i Almindelighed charakteriseret Hr. Kruses danske Stiil, og kortelig angivet saavel dens Fortienester, som Mangler; men han har tillige yttret den Mening, "at var Hr. Kruse bleven i Fædrelandet, eller rettere, havde hans Forhold ikke bragt ham paa den for en original

*) Et Stykke herom, meddeelt fra en anden Haand, vil læses i næste Nummer af dette Blad. Th.

Forfatter uheldige Bane, at skrive i to Sprog, havde vi uden Tvivl i ham eiet en klassisk Prosaist." Det lader til at Vedkommende i Skilderiet ikke engang er fornøiet med disse, maaskee endog vel stærke Udtryk om Hr. Kruses Sprogtalent. Men hvorledes kommer han til at tilskrive Recensentens Yttringer den Conclusion: at en duelig og flittig Correcteur kunde gjøre Hr. Kruse til en Klassiker?

Manum de tabula! — Undertegnede overlader nu og herefter Marken aldeles til Hr. Professor Kruse og hans Værge i Skilderiet, baade med og uden Hjelp af tydske og danske Conversationsblade. Han haaber derimod at have den Fornøielse ved Recensioner i Literaturtidenden over Hr. Kruses sildigere Fortællinger og over "de Syv Aar" at levere Stof til flere antikritiske Breve i Kiøbenhavns Skilderie.

Deodats Recensent.

Om de danske Geistliges Vilkaar, og de paa Geistlighedens Jorder hvilende Byrder.

(Slutning; see forr. No.)

Men for dem, som nære et bedre Sindelag, og vide, at det er hverken Konge eller Land gavnligt, at Præsterne maa gjøre deres Embede sukkende, og ikke kunne gjøre det med Glæde: for dem, som stillede hen paa et, ikke blot høiere borgerligt, men høiere aandeligt Standpunkt, have omfattende Blik nok til at indsee, hvor vigtigt det er, ikke kun med Hensyn til den nærværende Slægts Tarv, at overhaandtagende Armod hos Standen ikke blot nedtrykker Aandskraften, udsætter den for Mængdens Ringeagt, og bringer den i fornedrende gjeldbunden Afhængighed af enhver Pengematador i Menigheden — det for Embedsførelsen ulykkeligste Aag, der kan tænkes —; for de retsindige og tænkende

Mænd, som i Præstestandens Medlemmer ære sand christelig Oplysnings Pleiefædre og Udbredere, og give dem for nidkjer Pligtopfyldelse det sanddrue Vidnesbyrd, paa hvilket de for Samtidens, Eftertidens og den Høiestes Domstoel frimodigt kunne nedlægge Paastand: for de deeltagende og ædle Sjele, som kunne føle, hvorledes den Mand maa være tilmode, der har indviet Guds Ord og Videnskaberne sit Liv, men maa kummerligt tære paa de eengang indsamlede Aandsskatte og et fattigt Bogforraad, det han ikke har fjerneste Mulighed til at forøge, og som ikke lukke Hjertet for det han, som Præst og Fader tillige for haabfulde Børn, maa føle, naar han, i det han med Gru seer Lyset i ham selv efterhaanden at vorde Mørke, ikke tør tænke paa at tænde det i sin Afkom, eller fryde sig ved det Haab, som i flere Generationer synes i fortrinlig Grad at have været Præsternes Arvedeel, at see Oplysning og Videnskab vedligeholdt og udbredt i som ved sin Slægt, men maa lade denne, til Trods for alle sine inderlige Ønsker, alle sine bedre Følelser tabe sig i de ringere Borgeres og Haandværkeres Classer: — for Saadanne endnu kun Følgende, som Fortsættelse af den begyndte Beregning.

Et Kald, som det til Maalestok ovenfor tagne, kan have 300 til 330 Tdr. Byg af Tienden, og det endda kun i gode Egne og i bedre Aar. Dette udgjør endnu for 1824 omtrent 600 Rbdlr.; Offer og Accidentser maaskee endnu et Par Hundrede Rbdlr. Lad nu herfra drages til Skat, Bankrenter, Præstegaards-Brandassurance 150 Rbd., Enkepension 80 til 100 Rbd., Rente- og Capital-Afdrag af Laan til Gaardens Istandsættelse eller Opbyggelse, hvilket Indsenderen heraf er i det Tilfælde at maatte svare, 100 til 200 Rbd., Præstegaardens aarlige Reparation, i det mindste 50 Rbd., Folkeløn 150 til 200 Rbd., Renter af et Par Tusinde Rbd. privat Gjeld, som er den sædvanligste — ikke Faa have den langt høiere — foruden Landemodsudgifter, Doctorsalarium m. m. m. — saa er det soleklart, at Overskuddet af et saadant Kald, der dog regnes til de meget gode, er aldeles utilstrækkeligt, endog kun til Livets første Nødvendigheder, for een Person, end sige for en heel

Familie. Vel ere just ikke alle Præster i Gjeld, ikke alle have Enkepension og Capitalafdrag at erlægge, men Skatter, Bankhestelse, Brandpenge, Præstegaardsvedligeholdelse, Folkeløn, Landemodsudgifter ere fælleds for dem alle, og Resultatet — Indkomsternes Utilstrækkelighed til en Families Underholdning — bliver det samme.

Om Præsternes gode Kaar kan da nu ikke længer Talen være, og den Tid er, til Trøst for Misundelsen, rimeligviis langt borte. At de bør forbedres, synes simpel Billighed og christen Kjærlighed at tilsige, om end ikke den meest trængende Nødvendighed paadrev det. At iværksætte Forbedringen saaledes, at dog Pluraliteten af Embederne ydede en Familie anstændigt, eller blot sorgfrit Udkomme, er vist nok en vanskelig, vel endog formedelst Tidsomstændighederne en umulig Opgave. Men heller ikke saavidt engang gaaer de Sindiges og Beskednes Forhaabning. Som lønnede især med Naturalpræstationer, erkjende de, at de maae bære Tidens Byrde med deres Menigheder, der lønne dem uden mindste Byrde for Finantserne, og til Statens Casse kunne de ingen Fordring gjøre. Men de troe ikke at træde Billighed og Beskedenhed for nær, naar de nu bede om det Udkomme — mere eller mindre sorgfrit — som deres dem af christelige Fyrster tillagte Indkomster og Beneficier, ubesværede med Afgifter til Bank og Finantser, er istand til at yde dem. Det vigtigste Bidrag hertil vilde være, at saavel Jordernes som Tiendernes Heftelse til Nationalbanken eftergaves Geistligheden. Blev den paalagt de danske Præster, medens de schleswig-holsteenske forskaanedes, i en Tidspunct, da hines Embeder, bedre end disses, ansaaes for at kunne bære denne Byrde, da er dog intet billigere, end at den nu aftages dem, da dette er næsten det eneste Middel til at redde dem af den yderste Nød. Blev Bankheftelse paalagt de geistlige Embeders Lønninger, medens alle civile med fast Gage for den fritoges, fordi man, beregnende Indkomsterne efter de høie Sædepriser, ikke tog Hensyn til de næsten Alt igjen opslugende Udgifter, og ansaae Præsterne for de bedst lønnede Embedsmænd i Staten, synes dog intet billigere nu, da et aldeles omvendt Forhold for længe siden er indtraadt, end at Byrden, naar ellers ingen anden Udvei er mulig, i det mindste fordeles paa dem samtlig. Hvorledes dette lod sig iværksætte, ville vist de ædle Bestyrere af Finantserne og Banken og det Høiraad, som Hs. Majestæt har underlagt Geistlighedens Embeder og Kaar, bedst vide at foreslaae. Lad der end være Vanskeligheder at bortrydde: god Villie og fast Overbeviisning om Sagens Nødvendighed have løftet Steen, tungere end denne. Til aldeles at hæve den give Gud Kongen og hans Mænd Viisdoms og Retsinds Aand!

Th—e, i Febr. 1825.

(Indsendt.)

Til Eierne af Adressecomptoiret.

De Herrer Eiere af Adressecomptoiret vilde særdeles forbinde Adresseavisens samtlige Læsere, men især dem, som indlevere Avertissementer, ved i et læseligt Blad at bekjendtgjøre, naar man kan vente Avisen saaledes trykt, at man har sand Nytte af de Penge, man betaler for Indrykkelsen. Viser det Agtelse for Publicum og dets billige Fordringer, naar man, med en aarlig reen Indtægt af 16,000 Rbdlr., ikke sørger for nogenlunde læselig Tryk, men i flere Uger vedbliver at benytte Typer, som i ethvert andet Trykkeri vilde forlængst været casserede? Adresseavisen er det Blad, som blandt alle danske Blade betaler sig bedst, og dog ere baade dens Papir og Tryk de sletteste i Danmark. Urimeligt er det ogsaa, at man ikke, ligesaavel som i andre Blade, hvor intet betales for Indrykkelsen, kan faae enkelte Ord trykte med udmærket Skrivt; i England nægtes dette aldrig, hvor dog af Dagblade trykkes langt større Oplage end af Adresseavisen hos os. — Dag for Dag bliver denne Avis mere ulæselig, ja mageløse vare i Løverdags de 2 officielle Bekjendtgjørelser fra den russiske Generalconsul, og en Annonce fra den mosaiske Menighed. — Mærkeligere er No. 64, hvor, blandt mere, i en Linie paa 19 Bogstaver kun 4 ere fremkomne, og i en anden paa 23 Bogstaver kun et fuldstændigt.

Indenlandske Efterretninger.

Østersøisk Handels-Selskab i Kjøbenhavn.

Kjøbenhavn synes af Naturen udseet til et betydeligt Oplagssted for Vare fra alle Himmelegne, og i Særdeleshed til at være Mellempunktet for Vare-Transactioner imellem Østersøens Havne og den øvrige Handelsverden. Dens Beliggenhed ved Indgangen til Østersøen, dens Seilbarhed hele Aaret igjennem, med sjeldne Undtagelser, dens rummelige og sikkre Havn, dens fortrinlige Skibspladser og Værfter, dens store og bequemt liggende Pakhuse, og den Lethed og ringe Bekostning, hvormed Vare under modererede Transito-Afgivter kunne forsendes videre, ere samtlige Fordele, som klarligen tale for hiin Bestemmelse, og som burde hæve Kjøbenhavn til Rangen af Europas første Handelspladse.

For at undgaae den større Søefare som er forbunden med Reiser gjennem Østersøen i den sildige Aarstid, og en muelig Overvintring i sammes Havne, bør f. Ex. de Amerikanske samt Sydeuropæiske Skibsførere i Almindelighed see deres Fordeel ved at ende deres Reise i Kjøbenhavn; saameget mere, som den Concurrence der er en Følge af Begjæret fra samtlige østersøiske Havne og det fra disse forsynede Fastlands Fornødenheder, lover en fordeelagtigere successiv Afsætning for den Ladning som her oplægges, end ved Nødvendigheden af at sælge paa selve det sidste, stundom indskrænkede, Marked som directe søges, hvor Erfaringen har viist, at for stor Accumulation af Vare ofte nedtrykker Priserne til en unaturlig lav Standpunkt.

Der udfordres imidlertid, for at Kjøbenhavn skal frembyde de antydede Fordele for Amerikaneren og flere, at der stedse findes her et tilstrækkeligt og velassorteret Oplag af østersøiske Produkter, tjenlige til Retourladning for de Skibe som hertil føre Colonial- og andre Produkter, ligesom ogsaa Oplaget af disse sidstnævnte udgjør Gjenstanden for en stor Deel af de østersøiske Havnes Attraae, og dette saameget mere for nærværende Tid, da Regjeringerne, i de til Østersøen grændsende Lande ved bevilgede Lettelser, søge at henlede Handelen og Skibsfarten

mere umiddelbar til deres Havne; saaledes har t. Ex. den Kongl. Preussiske Regjering nedsat Afgivterne paa de Vare, som til Stettin indføres, medens bemeldte Regjering paa den anden Side har paabudet en Forhøjelse i disse Afgivter paa de Varetilførsler, som paa Elbvejen finde Sted. Ogsaa vil de Fornødenheder af østersøiske Produkter, som Norge og de nærliggende svenske Havne kræve, uden Tvivl for en stor Deel hentes fra Kjøbenhavn, saasnart tilstrækkeligt Oplag af disse Produkter findes dersteds.

Det hidtil værende Savn af disse Oplag af baade østersøiske og andre Produkter i Kjøbenhavn har i høi Grad virket til Skade for denne Plads og dens Handel, og har været Hovedaarsagen til at bortfjerne den betydelige Quantitet transatlantiske Produkter, for hvilke Kjøbenhavn efter foranførte Omstændigheder uden Tvivl ellers var blevet Oplagssted. Ligesom Tilførselen af østersøiske Produkter, formedelst den ubetydelige Opmuntring som dertil herfra kan bydes, næsten aldeles udebliver, saa tye Skibe fra de til Østersøen grændsende Lande, der dog ere Kjøbenhavns naturlige Committentere, i meget ringe Antal hertil for deres, i forrige Tider næsten ene herfra forskrevne, Varefornødenheder. Som Marked betragtes Kjøbenhavn som aldeles underordnet, og denne Hovedstad, hvis Handelslocalitet er saa yderst fordeelagtig, er efterhaanden sjunken i merkantilsk Anseelse til det saa beklagelige lave Trin hvor den nu staaer, hvilken sørgelige Stilling stedse vil blive mere følelig, saafremt de nuværende Conjuncturer forblive uforandrede.

I Danmarks heldigere Handelsperiode, da en stor Deel af de senere tilstødte Vanskeligheder endnu vare ukjendte, undgik det ikke Opmærksomheden, hvorledes det i høi Grad kunde bidrage til Kjøbenhavns Flor, at gjøre den til Stapelstad for østersøiske Produkter. Allerede for mange Aar tilbage stiftedes et østersøisk Compagnie, hvis Bestemmelse tildeels var at holde Oplag af østersøiske Vare; men da dermed forenedes combinerede Foretagender, Etablissementer paa Kysten af Guinea, og andre precaire Forretninger, saa nød dette Compagnie ikke den forønskede Fremgang, men blev efter nogle Aars Forløb uden Tab realiseret og opløst, men hvortil især bidrog

Mangel af tilstrækkelige Capitaler her paa Stedet, til at vedligeholde den Grad af Virksomhed som Compagniets Fremgang udfordrede.

Nærværende Øjeblik synes særdeles egnet, til at udføre Ideen om Oprettelsen af et Handelsselskab i Kjøbenhavn, hvis Formaal blev, ved Hjelp af den fornødne Tilvejebringelse af Capitaler, at lede et betydeligt Antal Vareforretninger hertil, og herved give Handelen og Skibsfarten fornyet Liv, til heldige Følger for næsten alle Erhvervsgrene, samt Staten forøgede Indtægter. Foruden nemlig at de flere paa Fastlandet gjorte Operationer til at sætte sig i mere umiddelbar Forbindelse med Colonierne, — hvilke Operationers Indflydelse paa Kjøbenhavns Handel, directe eller indirecte, mere eller mindre føles, — alvorligen opfordre til enten en Modvægt eller til Erstatning for de savnede Fordele, saa synes ogsaa den Hindring for Handelen, som har existeret derved, at man ved at anlægge sine Capitaler i de mangfoldige Fonds, har berøvet Varehandelen dens nødvendige Driftscapital, at aftage for Tiden; thi da Statspapirer nu næsten overalt have naaet en saa betydelig Høide, at de Capitaler, som anbringes i samme, ikke længer yde den Fordeel som forhen, og da Staterne see sig istand til, deels at nedsætte Renten af deres Gjeld, deels at contrahere andre Laan paa billigere Vilkaar end tilforn, saa kan man med Føje antage, at en betydelig Deel Capitaler for nærværende Tid søge anden Anvendelse.

I et saadant Øjeblik vil uden Tvivl et paa denne Stads Beliggenhed og andre Fordele grundet, og under Beskyttelse af en oplyst og liberal Regjering hersteds oprettet, Handelssocietet, skjenkes almindelig Opmærksomhed, fordi det blev bygget paa den sikkre Grundvold: at Commissionshandelen blev dets Hovedformaal og Beskjeftigelse, hvorved det, saavelsom ved en simpel Organisation, og en oeconomisk og virksom, tilstrækkelig controlleret, Bestyrelse, maatte være istand til at undgaae de Farer og Vanskeligheder, som andre Compagnier have havt at bekjempe, og som vare Hovedaarsagerne til at flere af dem maatte geraade i Decadence.

Hertil kommer endnu, at de ualmindelige lave Varepriser, som nu existere, deels gjøre en forholdsmæssig ringe Capital fornøden til Oprettelsen af et Compagnie, der bygges paa Vareforretninger, hvortil Forskud udfordres, deels tillader denne Capitals Anvendelse med saamegen mere Sikkerhed.

Handelshuset Dunkfelt & Comp. hersteds, som i længere Tid har beskjeftiget sig med denne Idee, har troet, for at kunne give Opnaaelsen af et saa almeennyttigt Øjemed den fornødne Udstrækning, at maatte, foruden at sikkre sig nogle indenlandske Venners Bifald med Planen og Understøttelse i sammes Udførelse, ogsaa træde i Underhandling i samme Anledning med flere af dets udenlandske Correspondenter, for fælleds at overveje en Convention, efter hvilken man vilde findes villig at deeltage i Foretagendets Iværksættelse. Dette har havt til Følge, at hosføjede Udkast til Statuterne for et Kjøbenhavnsk østersøisk Compagnie, i Forening med nogle inden- og udenlandske Interessentere, er bleven affattet, og at en derpaa grundet Subskription til Actier i Compagniet har taget sin Begyndelse, med Udsigt til fremdeles heldig Fremgang.

Hans Majestæt Kongen har, med landsfaderligt Ønske at befordre Landets og Undersaatternes Vel, ei allene, ved allerhøjeste Rescript gjennem det høje General-Toldkammer- og Commerce-Collegium, ladet tilkjendegive nævnte Handelshuus Sin allerhøjeste Tilfredshed og Velbehag med Planen, og de Allerhøistsamme foreløbigen forelagte Grundregler for Oprettelsen af et saadant Compagnie (hvorpaa af Allerhøistsamme kan ventes allernaadigst Confirmation), men tillige havt den Naade at give Selskabet Haab om en Deel Concessioner, som nedenstaaende findes specificerede, og hvilke man endog tør smigre sig med at see forøgede, saasnart at Selskabets Virksomhed kan begynde.

Efter at disse nødvendige Præliminarier til Foretagendets Iværksættelse saaledes ere fuldførte, ansees det som Pligt, paa Grund af et saadant Selskabs indlysende Gavnlighed, og af Hans Majestæts tilkjendegivne allerhøjeste Interesse for sammes Oprettelse, at indbyde danske Medborgere til at indtræde som Interessentere

i det paa foranførte Grundsætninger byggede Handelsselskab.

Til den Ende er en Subskription aabnet, grundet paa hosføjede Udkast til Selskabets Statuter, og ere de herværende Handelshuse F. Tutein & Comp., Duntzfelt & Comp. og Kortright Sieveking & Comp. sammentraadte i en Committee for at modtage Anmeldelser til Deeltagelse, samt at quittere for de første Indskud paa de tegnede Actier, indtil disse af dem kunne overleveres til Bestyrelsen af Selskabet, naar et tilstrækkeligt Antal Actiehavere have meldt sig for at begrunde Compagniets Virksomhed.

Denne Subskription staaer aaben indtil Udgangen af Marts Maaned, og Anmeldelser til samme modtages paa d. Hrr. Duntzfelt & Comp. Comptoir. (Fortsættes.)

I Løverdags Morges Kl. 7 strandede udenfor Stevens Klint Paquetbaaden Støren, ført af Capitain Møller, hvortil Hovedaarsagen var det stærke Snefog. Ladningen, som vurderes for 100,000 Specier, blev meget havareret. Man har allerede begyndt at udlosse den. En Deel af Godset har været assureret. Et ikke ringe Held for dem, som det tilhører, er, at Skibet netop strandede paa en Grund, hvor en ædelmodig Strandrets-Ejer, efter Forlydende, aldeles vil give Slip paa sin Strandingsret.

I Borchs Aalborg Avis No 41 læses følgende: (Meddeelt.) I Anledning af de Jeremiader, hvormed Viborg Samler og efter den flere Aviser have ængstet Beboerne omkring Limfjorden om Farligheder formedelst Vesterhavets Indskyllen i Fjorden, bør ikke blive ubemærket, at Landstrimmelen imellem Harsyssel og Thye ofte ved høit Vand og Storm af Vesten overskylles, uden at dette endnu har foranlediget nogen Skade paa Fiskerierne eller nogen Oversvømmelse, der vel heller ikke er tænkelig som Følge deraf, da Aalborg Fjorden altid maa kunne bortlede ligesaa meget Vand, som der kan komme ind i Fjorden vester fra. Ferskvandsfiskene i Fjorden have kun deres Legesteder i dens Bugter og Vige, hvor ingen forstærket Strømgang vilde komme til at finde Sted, ligesom Vandets Brakagtighed derved ikke meget vilde kunne forøges. Tilmed vil enhver Aabning igjennem denne opskyllede Landstrimmel hastigen være af Naturen tilstoppet igjen ved indskyllet Sand, hvilket og var Tilfældet strax efter dens sidste Gjennembrydning, saa at Samfærslen imellem begge Provindserne derved Intet lider.

Skuepladsen. Mandag (d. 21de): Røverborgen. — Tirsdag: Den hjemkomne Nabob. — Onsdag (for Løverdag d. 26de): Pagten. — Torsdag: Tancredo. — Fredag: Geert Westphaler, og: Henrik den Femtes Ungdom.

Kjøbenhavns Børs, d. 18 Marti, 1825. Cours. Hamb. 2 M. , a visto 216. Spec. 217. — Specier solgtes til 13 Rbmk. $\frac{1}{2}$ ß. Disconto 5 pC. — 4 pC. Kongel. Obligationer (uden Renter) 93 a 93$\frac{1}{2}$ Nationalbank-Oblig. (af Laanet 4de Febr. 1820, uden Renter) 102 Rbdl. r. S. ell. 111 Rbdl. Sedl. pr. 100 r. S. Hamborger Laan af 1819: 3000 Bcomk. 99$\frac{1}{2}$. Dito 4000 Bcomk. 99. — 6 pC. norske Obligationer ved Hambro & Søn 105$\frac{1}{2}$. — Norske Speciessedler pr. 10 Specier 17$\frac{1}{2}$ a 17$\frac{3}{4}$. — Svenske Sedler 51. — Asiatiske Actier = .

Trykfeil i forr. No. — P. 350, Lin. 12, for: et phønicisk, læs: en phønicisk, — Lin. 17, for: Beskuelsen læs: Beskrivelsen

---

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Toogtyvende Aargang. No. 24.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 22 Marti 1825.

Sømandstak.

(Skreven for en Bombebøsse-Concert.)

(Tone: "Vi Sømænd gjør' ei mange Ord.")

Vor Ungdom skued' Danmarks Flag
Paa alle Verdens Have;
Dets Hjemkomst hilsed' Glædeslag
Fra Beringssund til Trave.
:|: Den danske Søgut fandt sit Brød
Paa Stormens vide Slætte;
Og fandt i Bølgen han sin Død,
Hans Frænder dog blev' mætte. :|:

Men, Tidens Strøm blev rød af Blod;
Vildt rullede dens Vover;
Selv, hvor den danske Løve stod,
Lød' buldrende Carkover:
:|: Da heis'des gamle Dannebrog,
Trods Fjendens Røverhære:
Som fordum, Christjans Drenge slog',
Og hævded' Julers Ære. :|:

Dog — Krigen røved' Fredens Brød,
Thi Handelsblomsten segned';
Og stolten Sømand tæred' Nød,
Mens Børn og Huustro blegned'.
:|: Vel kjæmped' han med vante Mod
For Arnestedets Kjære;
Men, Armods Ebbe vandt ei Flod,
Som Snækken kunde bære. :|:

Saa gik det selv den raske Gut,
Med Kraftens stærke Arme:
Hans Stavn var knuust, hans Ror var brudt,
Trang kjølned' Hjertets Varme.
:|: Han søgte Død i Bølgens Favn,
Engang ham Livets Amme:
Forældre, Viv og Børn hans Savn
Med Hungerspiil monn' ramme! :|:

Vi Gamle savned' Egens Læ,
Som vilden Storm oprykked';
Ei meer det unge Livsenstræ
Vor Alderdom betrygged':
:|: Da grebe Danske Bomben rund,
Til Eders Hjerter ty'de;
Mildt kvæged' I vor Alders Stund:
Hurra for Eder lyde! :|:

Blok Tøxen.

Hr. Professor Kruses Fortællinger bedømte i Frankerig.

(I Anledning af Brevet i Kjøbenhavns Skilderie No. 19 og 20.)

Bemeldte Skrivelse strømmer over af Lovtaler over Hr. Prof. Kruses Fortjenester som Romanskriver, og hans Fortællingers Værd udbasunes paa en Maade, at man ikke kan andet end derved tænke paa den bekjendte Sentents: omne nimium nocet.

Brevskriveren viser, ved de udaf tydske Ugeblade og Maanedsskrifter anførte Bedømmelser over Hr. Kruses Værker, hvor høi Pris man udenlands sætter paa hans literaire Frembringelser, og han paaanker, at man i den danske Litteraturtidende ikke blæser saa stærk i Trompeten for ham. Han yttrer blandt andet: "at denne vor Landsmand behandles med langt "mindre Fornemhed og mere Paaskjønnelse uden- "for end i sit Fædreneland."

Herved kan erindres, at man dog ikke allevegne udenlands saa ubetinget hyldet den kruseske Muse, som i hine tydske Døgnblade. Man læse f. Ex. Revue Encyclopediqve 1824. Maj. P. 388, hvor det hedder om Deodats Fødsel, saaledes som følger:

"Foruden de infame Karakterer og fæle Skildringer, som Prof. Kruse synes at have en Slags Forkjerlighed for, er hans Fortælling fuld af Urimeligheder, Usandsynligheder, og saa stort et Antal af bizarre Begivenheder, at man forbauses over, at en eneste Forfatter har formaaet at sammensanke dem alle tilhobe. Med al det maa man tilstaae, at dette Skrift, med alle

sine Feil, røber et sandt Talent; det viser, at Forfatteren var istand til at frembringe et godt æsthetisk Værk, saasnart han vilde holde sig indenfor de af Fornuft, Smag og Convenance foreskrevne Grændser. Banditen Nicolo Pepi er skildret med Mesterhaand." o. s. v.

I samme Journal for Julius 1824, P. 142, anmeldes Hr. Kruses to Fortællinger: Omvendelsen ved Badene i Lucca, og Skarlagenrødt. Recensenten yttrer sig saaledes: "Naturlighed og Simpelhed er vistnok de to vigtigste Egenskaber hos en Forfatter, og som tillige ere høist vanskelige at opnaae. Det lader, som Hr. Kruses Talent alt mere og mere fjerner ham derfra, og fører ham lige den modsatte Vei, til et opskruet og affecteert Foredrag. Vore Læsere maa takke os for, at vi spare dem for Detaillen af de Usandsynligheder, hvormed Forf. saa rigelig har udstyret disse tvende Noveller."

Forfatteren til disse tvende Anmeldelser har sat sit Navn under, og det er P. A. Heiberg.

(b.)

Indenlandske Efterretninger.

Østersøisk Handels-Selskab i Kjøbenhavn.

(Slutning; see forr. No.)

Concessioner
som det har behaget Hans Majestæt foreløbigen allernaadigst at give Kjøbenhavns østersøiske Handelsselskab Haab om for et Tidsrum af 20 Aar.

8) Allerhøjeste Beskyttelse og Sikkerhed, saavel i Freds- som i Krigstider, baade for Compagniets Ejendomme, og for de Ejendomme som anbetroes samme, samt allernaadigst Tilsagn om, at alle de Skibe, som ere addresserede til

Compagniet, maae, under en Krigs Udbrud, saafremt de ere afgaaede forinden denne var bekjendt paa Afseilingsstedet, umolesterede med deres indehavende Ladninger, foretage saavel Hen- som Tilbagereisen.

b) Allernaadigst Forundelse for Compagniet af samtlige de Rettigheder, som de herværende Grosserere ere i Besiddelse af.

c) Allernaadigst Fritagelse for stemplet Papirs Brug til de af Compagniet udstædende Actier.

d) Allernaadigst Nedsættelse i Fremtiden af Transitafgivterne for samtlige Vare til 1 pCt. af deres Værdie.

Udkast til Statuterne for Kjøbenhavns østersøiske Handelsselskab.

§. 1. Under Garantie af et allerhøiest Privilegium og adskillige dermed forbundne allernaadigste Concessioner, forener sig herved et Selskab af Actionairer til Oprettelsen og Bestyrelsen af et Handels-Etablissement i Kjøbenhavn under det Firma:

Det østersøiske Compagnie i Kjøbenhavn.

Indtrædelse i Selskabet finder ikkun Sted ved Actier.

§. 2. Etablissementet begynder den 1ste Mai 1825; og dets Existence er foreløbig bestemt til 20 paa hinanden følgende Aar.

§. 3. Sammes Øiemed er: Commissionshandel og fornemmelig Realisering af de Selskabet tilsendte eller overleverede og i Kjøbenhavn afsættelige Vare. Ogsaa vil Selskabet, efter Directionens Eragtning, tilstede Forskud paa slige Vare, og holde et Oplag af de meest gængse østersøiske Produkter, for at kunne levere de fremmede Skibe Retourladninger af disse, hvor dette maatte ønskes. Imidlertid tør Directionen dog ikke, uden nærmere Beslutning af Generalforsamlingen, anlægge nogen høiere Sum end 150,000 Rbdlr. til Opkjøb af saadanne Produkter for Selskabets Regning. — I de første 2 Aar skal Directionen desuden være beføiet til at anvende en Deel af Selskabets Fond, indtil Beløbet af 300,000 Rbdlr., til Indkjøb af gangbare og under Prisen erholdelige Vare, hvis Eiere eller befuldmægtigede Cargadeurer og Skibsførere desangaaende henvende

sig directe til Selskabet, og af hvilke Vare en gavnbringende Realisation med Sandsynlighed er at vente. Efter de to første Aars Forløb ville Actionairerne ved Stemmefleerhed i Generalforsamlingen afgjøre, hvorvidt en saadan Anvendelse af Selskabets Fond i Fremtiden er nødvendig og bør tilstedes.

§. 4. Selskabet beregner 5 Procent aarlige Renter for dets Forskud, og den sædvanlige Provision og del-Credere for de ved samme besørgende Varerealisationer, Speditioner og øvrige Forretninger.

§. 5. Det anerkjender hverken Beslag eller Arrest paa dets Actier eller Coupons, og har første Prioritets Panteret for alle paa Vare eller Effecter bona fide gjorte Forskud.

§. 6. Selskabets samtlige Regnskaber blive førte i Rigsbankdalere, Marker og Skillinger Kongelig dansk Sølvmynt, den cølnske Mark fiint Sølv til 18½ Rbdlr. Een Rigsbankdaler beregnes til 24 Sk. Hamborger Banco Pari.

§. 7. Selskabets Capitalfond tilveiebringes ved Actier, hver til 400 Rbdlr. efter den nysnævnte Myntfod. Tallet af disse Actier skal ikke overstige 5000; imidlertid kan Selskabet træde i Virksomhed, saasnart 2000 ere tegnede. Actierne ere forsynede med Coupons, og kunne lyde paa Ihændehaveren eller paa Navn, samt ogsaa deles i halve, naar saadant forlanges ved Indtegningen. Overdragelsen kan skee uden anden Formalitet end ved sædvanlig Transport in blanco.

§. 8. For hver Actie indbetales foreløbig ikkun det Halve af Nominalbeløbet i tre Maaneders Vexler paa Hamborg, som af Committeen eller Directionen anerkjendes for gode; denne Betaling skeer successive i efterfølgende Terminer; nemlig: 14 Dage efter Subscriptionens Slutning 5 pC. af de tegnede Summer, den 1ste Mai 1825, 15, og i videre af Directionen (under Tiltrædelse af Repræsentantskabet og under 1 Maaneds Varsel) bestemmende Terminer, i det Hele til 30 pC. — Den første Termin bliver uforrentet indtil Berigtigelsen af den anden; og efter Erlæggelsen af de fulde 50 pC. udleveres Actiebeviserne mod Tilbageleveringen af Committeens Interimsqvitteringer. — Videre Tilskud fordres først ved forefaldende

Udvidelse af Forretningerne og efter 2 Maaneders Varsel. — Naar den Sum 400 Rbdlr. pr. Actie er betalt, saa ere Actiehaverne ikke forpligtede til noget videre Tilskud eller yderligere Bidrag.

§. 9. Den, som forsømmer at gjøre sit Indskud til bestemt Tid, nyder, imod en Straferlæggelse af 1 pC. maanedlig, to Maaneders Frist. Efter denne Termins Forløb mister den Forsømmelige sin Ret som Actiehaver; hans Actier sælges efter Dagens Cours; og ¼ af sammes Nettobeløb forfalder til Selskabets Kasse, medens de andre ¾ rentefrie henstaae hos samme til hans videre Disposition.

§. 10. Actierne forrentes aarlig fra 1ste August 1825 med 5 pC. (§. 8). Udbetalingen af de forfaldne Renter skeer halvaarig, d. 30te Juni og 31te December hvert Aar. Paa alle de Indskud, som gjøres senere end d. 1ste August 1825, berigtiges Renterne fra denne Dag eller enhver efterfølgende, for Renters Udbetaling bestemte, Termin, indtil Forfaldsdagen af de som Betaling indleverede Vexler.

§. 11. Resultatet af de aarlige Omsætninger lignes, efter Ballancens Afslutning, paa alle Actier. Det Halve af Gevinsten lægges imidlertid saalænge til Capitalen, indtil Selskabets Grundfond er fordoblet, og at saaledes enhver Actie er det dobbelte værd af det derpaa gjorte Indskud. Saasnart dette er Tilfældet, udbetales den hele aarlige Gevinst, men indtil da ikkun Halvdelen, tilligemed den 2den og enhver følgende Junicoupon, til Ihændehaveren af samme (§. 20 a).

§. 12. Renter og Dividender udbetales i Kjøbenhavn, men kunne ogsaa anvises i Amsterdam, Berlin, Hamborg eller London.

§. 13. De ved Subscriptionens Slutning af Tallet 5000 mueligen endnu ikke afhændede Actier blive i fornødent Fald af Directionen, med Samtykke af Repræsentanterne, solgte efter Børscoursen, dog aldrig under den nominelle Værdie, og saaledes at Hensyn tages til det dem indtil da pro rata tilfaldne Udbytte, med mindre en Generalforsamlings Beslutning maatte indskrænke Selskabets Capital til det paa den Tid i Omløb satte Antal af Actier. Derhos tilkommer de første Subscribentere, pro rata af deres første Antegninger, Forkjøbsretten efter den Værdi Actierne ifølge den sidste Ballance besidde; hvilken Ret imidlertid ophører, naar den ikke i et Tidsrum af 2 Maaneder efter Datumet af en i Kjøbenhavn udgaaet Opfordring er sammesteds gjort gjeldende. Kjøbesummen for hver Actie maae, med Undtagelse af den endnu uberigtigede Deel af sammes Paalydende, erlægges i rede Penge; den træder saaledes istedet for de til Realisationstiden stedfundne Indskud.

§. 14. Foruden de antegnede Actier skal, i et Forhold af 10 for 100, udfærdiges et Antal ikke rentebærende, blot med Dividendcoupons forsynede, og ligeledes paa 400 Rbdlr. lydende, Actier, der tildeels anvendes til Præmier, saaledes at for hver første Indtegning (ligemeget om den skeer for egen eller for fremmed Regning) af 30 Actier tildeles Subscribenterne e e n, for fulde 50 t o, for fulde 100 f e m, og for fulde 200 t o l v Stykker af disse Actier. For disse Actier betales intet Indskud, følgelig bære de heller ingen Renter og give ingen Fordring paa Selskabets ved Indskud tilveiebragte Capitalfond; men i Gevinsten tage de lige Andeel med de andre Actier. Denne Gevinstandeel crediteres Actierne saa længe, indtil de have naaet Værdien af Actionairernes paa de øvrige Actier gjorte Indskud, og de disse tilgodeskrevne Gevinstfordele. Naar dette Tilfælde indtræder, blive hine Actier, der tilforn ingen Renter bare, forrentede, og træde i lige Ret med de andre. De til Præmier ikke anvendte Præmie-Actier forblive det samlede Selskab til fri Raadighed. — Opløses Selskabet, før de ikke rentebærende Actier have naaet de andres Værdie, saa skeer Delingen af Selskabets Capital ogsaa kun i Forhold til den Værdie, som saadanne Actier efterhaanden have faaet.

§. 15. Gaae Actiedocumenterne tabt, saa maa de, paa den opgivne Eiers Bekostning, paa lovlig Maade mortificeres, før Udfærdigelsen af nye Documenter kan finde Sted. Renter og Dividender kunne indtil da kun udbetales mod en Directionen betryggende Sikkerhed.

§. 16. Selskabet repræsenteres ved en Direction, som leder og besørger dets Forretninger, samt overalt udøver og varetager dets Rettigheder. Denne Direction bestaaer sædvanlig af

en første og en anden Directeur, samt en Bureauchef. Ved Beraadslagninger og affattende Beslutninger har den første Directeur to, den anden een, og Bureauchefen een Stemme. Ved Stemmelighed tiltræder een af Selskabets Repræsentantere Directionen, og hans Stemme er da den afgjørende (§. 18 d). — Directionen opoffrer sig udelukkende til Selskabets Forretninger; den erholder derfor en passende aarlig Gage, og en bestemt Andeel af Udbyttet, alt i Overeensstemmelse med særskilte med Repræsentanterne afsluttende Contracter. — Et særdeles, af Repræsentantforsamlingen antaget og Contracterne vedhæftet, Tjenestereglement bestemmer Directeurernes og Bureauchefens Functioner og Forpligtelser. — Under et Directionsmedlems muelige Fraværelse, der dog ikke kan skee uden Repræsentantskabets Samtykke, har han i sit Sted at constituere en af dette antaget, i Kjøbenhavn boende Actiehaver, for hvis Handlinger han maa indestaae. — En Directeur eller Bureauchef kan, saalænge hans Contract er gjeldende, kun paa Besværing af 5 Actiehavere sættes under Anklage, og kun af Generalforsamlingen affættes fra sin Post, men vel midlertidigen suspenderes af Repræsentantskabet. Sine Indkomster beholder han, indtil Generalforsamlingen har besluttet hans Afsættelse. — Døer et Medlem af Directionen i Selskabets Tjeneste, saa beholder hans Enke eller Børn hans fulde Lønning endnu 1 Aar fra Dødsdagen af at regne, men den forholdsmæssige Andeel af Udbyttet ikkun til Dødsaarets Udløb. — For Tiden er: Hr. W. Duntzfelt første Directeur, Hr. Viceconsul A. H. Garrigues anden Directeur, Hr. J. F. Wedekind Bureauchef. — Naar nogen af disse Selskabets Overembedsmænd eller deres Efterfølgere afgaaer, vælges paa Repræsentanternes Forslag en nye i Generalforsamlingen (§. 20 b). — Enhver i Directionen stedfindende Forandring af Personalet skal tilbørligen bekjendtgjøres.

§. 17. Et Udvalg af 5 Actiehavere repræsenterer, i Modsætning til Directionen, Selskabet i Mellemtiden af de aarligen afholdende, og muerligen overordentlige Generalforsamlinger. — Af disse Repræsentantere kunne 3 boe i Udlandet, og enten personligen udøve deres Functioner i Kjøbenhavn, eller til dette Øiemed der udnævne Andre i deres Sted. Indfinder en i Udlandet boende Repræsentant sig personligen i Kjøbenhavn, saa kan han tillige paatage sig Stemmefuldmagt for en anden udenlandsk Repræsentant. — En indenlandsk Repræsentant, eller den, der træder istedetfor en udenlandsk, kan i overordentlige Tilfælde substitueres ved et andet i Kjøbenhavn boende Individ, som er bleven valgt af de øvrige ved Stemmefleerhed, eller under Tilfælde af Stemmelighed, ved Lodkastning. — For Øieblikket har Repræsentantskabet constitueret sig selv af de første Subscribenteres Antal. Efter Udløbet af Selskabets 5te Handelsaar udtræder aarlig 1 indenlandsk og 1 udenlandsk Medlem af denne Commission efter Lodkastning; men de nye eller atter valgte Medlemmer udtræde efter den Orden, hvori de ere indtraadte. De ikke udtrædende Medlemmer have Ret til for ethvert afgaaende at foreslaae 3 Candidater, hvortil enhver ved Generalforsamlingen tilstedeværende eller substitueret Actiehaver kan tilføie 1. Fra denne Liste overføres de 3, som have de fleste Stemmer, paa det engere Valg (ved Stemmelighed afgjør Lodtrækning til hine 3 Candidaters Fordeel); og Generalforsamlingen vælger da af disse de nye Medlemmer. — For den afgaaende indenlandske Repræsentant, kan aldrig vælges en udenlandsk; men enhver Udtrædende kan strax vælges paa nye. Den som af de tilstedeværende, paa engere Valg bragte, Medlemmer ikke vil modtage Posten, maa strax forud derover erklære sig.

I de følgende §§. 18—22 handles om Repræsentantskabets Rettigheder og Forpligtelser, Generalforsamlingerne, Voteringer &c.

Concert.

Med allerhøieste Tilladelse vil Pianofortespillerinden Louise David (Eleve af Schwenke og Grund) og Violinisten Ferdinand David (Eleve af Spohr) have den Ære at give, Onsdagen den 23de dennes, Kl. 7, paa det kongelige Hoftheater en stor Vocal- og Instrumental-Concert, af følgende Indhold:

Første Afdeling. 1) Ouverture for Orchester. 2) Concert for Pianoforte af Czerny, spilles af Louise David. 3) Arie med Orchester-Accompagnement, synges af Hr. Kirchheiner. 4) Polonaise for Violin med Orchester-Accompagnement af Spohr, spilles af Ferdinand David.

Anden Afdeling. 1) Efter Fleres Forlangende: Introduction og Variationer over Alexander-Marschen for Pianoforte med Orchester-Accompagnement, componeret af Moscheles, spilles af Louise David. 2) Concert for Violin af Spohr, i Form af en Synge-Scene, udføres af Ferdinand David. 3) Vocal-Numer. 4) Variationer over svenske Folkesange af F. Ries, for Pianoforte med Orchester-Accompagnement, spilles af Louise David.

Billetter, a 1 Rbd. Sedler Stykket, erholdes dagligen i Musikhandelen i Gothersgaden Nr. 348, samt i lille Kirkestræde Nr. 43, hvor tillige hele Loger ere at bekomme.

I Handelstidenden No. 19 blev meddeelt en Fortegnelse over Antallet og Læstedrægtigheden af de Skibe, som havde hjemme ved Begyndelsen af forrige Aar. Beløbet i det Hele var 1275 Skibe over 10 Læster, af ialt 45,967 Læsters Drægtighed; 2601 Skibe af og under 10 Læster, ialt af 11,786½ Læsters Drægtighed. Dertil kommer, efter Handelstid. No. 23, som i hin Fortegnelse var forbigaaet ved en Forseelse, Maskov Toldsted med 9 Skibe over 10 Commerslæster, ialt til 142 C. Læster, og 22 Skibe under 10 Læster, ialt til 91½ C. Læster. — Til Oplysning af den i Ribe Avis meddeelte Berigtigelse (S. Skilderiet No. 21, P. 334) gjør Handelstidenden opmærksom paa, at der ved de anførte Hjemsteder forstaaes de Tolddistricter, som ere underlagte Toldvæsenet paa det nævnte Sted. Saaledes hører f. Ex. Fanøe med under Ribe Tolddistrict, og det i Fortegnelsen opgivne Antal Fartøier har for største Deel hjemme i Sønderhoe.

I Viborger Samler No. 31 læses følgende: (Indsendt.) Skjønt og glædeligt er det at see den levende Medlidenhed og virksomme Hjelp, det hele danske Folk viser mod sine ulykkelige vandlidte Landsmænd. Fra Vesterhavet til Øresund, fra Elbens Bredder til Skagens nøgne Riv strømme ædelmodige Gaver ned over de huusvilde, som Bølgen forjog fra Fædrehjem. Alle — lige fra ham, hvis Faderbarm Purpuret omhyller og indtil den, hvis ærlige Hjerte slaaer under Vadmelskoften — alle føle, og — afhjelpe Medborgeres Nød. — Var det ikke ønskeligt at vide baade Ulykkens og Hjelpens hele Omfang? Antallet af de Druknede, de Huusvilde? Størrelsen af deres Tab? af det ødelagte Jordsmon? de nedskyllede Dæmninger? Totalværdien af de tilintetgjorte faste og rørlige Eiendomme? Ligesaa af alle de indkomne Gaver: ved Collecter, ved theatralske Forestillinger, ved Privatindsamlinger? Og endelig disses Anvendelse specificerede og documenterede? — Saaledes vilde Givernes Glæde vorde fuldkommen. S. S. Blicher.

Under Titel: Reise i Nordtydskland; har Hr. Hofboghandler J. L. Beeken udgivet et Skrivt i to Dele, der indeholder mange interessante Efterretninger baade om Fædrenelandet, nemlig især Hertugdømmet Holsteen, og det Lauenborgske; og om en stor Deel af det nordre Tydskland. I første Deel gives i en Indledning paa 4 Ark mange meget nyttige, ja for en Reisende vigtige Raad og Veiledninger, samt Efterretninger om Pengevæsenet, og hvad mere en Reisende nøje bør kjende og agte paa for at undgaae Forlegenhed, og reise baade med Behagelighed og Sikkerhed. Derefter kommer: S. 1—42 Reisen fra Kjøbenhavn til Kiel, nemlig til Lands over Ringsted, Nestved, Præstøe til Kallehave Færgegaard, og siden med Dampskibet. Derefter S. 43-56 Oversigt over Holsteen, S. 57-142 Kiel, Historie, topographisk Beskrivelse, Omegn, den schleswig-holsteenske Canal; Kieler Omslag; Universitetet rc. S. 143-184 Rendsborg. S. 185-225 Itzehoe. S. 225-7 Flækken Elmshorn. S. 228-31 Pinneberg. S. 232-262 Hertugdømmet Lauenburg. S. 263-345 Lübeck. S. 346-368 Neustadt, Olden-

burg og Heiligenhafen ꝛc. S. 369-394 Reisen gik fra Heiligenhafen over Lolland og Vordingborg tilbage til Hovedstaden. I 2den Deel har man S. 1-282 Beskrivelse over Hamborg. S. 283-299 Wandsbek. S. 300-368 Altona, S. 369-71 Reisen til Berlin. S. 372-494 Berlin. — Man seer af denne korte Anmeldelse af Indholdet, at man af Skrivtet kan vente en underholdende Læsning. Det faaes hos Forfatteren, som Forlægger, i Myntergaden No. 55, og koster, 60 Ark stort, heftet i 2 Bind, 39 Mk. i Tegn.

Blandede Efterretninger.

De forenede nordamerikanske Stater.

I Congressens Møde i Washington d. 3die Januar, overrakte Hr. Benson en Beretning fra A. Starrs i Nyhampshire, betræffende Oprindelse, Fremgang, nuværende Tilstand og videre Udsigter ved Handelen og Handelsforbindelserne mellem Egnene ved Missisippi og Mexicos indre Provindser, hvilken Beretning forordnedes at skulle udgives i Trykken.

Hr. Starrs deeltog i en Caravane, bestaaende af 80 Personer, 156 Heste og 23 Vogne og Karrer. Denne Caravane gjorde i Mai og Juni 1824, fra Missouri af, en Reise til Santa Fe i Ny-Mexico. Hans Fortælling er høist interessant og ny. Man troer næsten at læse en Roman, naar man hører, at Caravaner af Mennesker, Qvæg og Vogne gjennemdrage den uhyre Slette mellem Missisippi og Rio del Norte, og man troer snarere at være henflyttet til Asien end til Nordamerica. Saa romanagtig det endog lyder, saa overgaaer dog Virkeligheden Indbildningskraftens meest selsomme Billede. Reisen til Ny-Mexico, som man før holdt for en Chimaire, er nu ikke længer noget Usædvanligt. Santa Fé, der endnu for kort Tid siden betragtedes som den yderste Grændse for de amerikanske Speculationer, ansees af vore utrættelige Medborgere nu kun for en Station, eller snarere for en ny Begyndelsespunkt for Reisen. Isteden

for fra denne Punct at vende tilbage, dele her Caravanerne sig, og de enkelte Dele af samme tage forskjellige Retninger, for at opsøge nye Veje til Afsætning. Nogle gaae ned med Floden til Passo del Norte, Andre til Minerne ved Chihuahua og Durango i Provindsen Nybiscaya; Andre gaae til Sinera og Sinatori ved den californiske Havbugt, og atter Andre, der opsøge nye Forbindelseslinier med det stille Hav, paatage sig at følge vor Continent ned mod Vesten, gjennem de uudforskede Egne fra Muttnebnath til Buonaventure. Udbyttet af dette Aars Reise har udgjort 190,000 Dollars i rede Guld og Sølv, foruden de meget kostbare Peltsvarer. Denne, for en fremspirende Handel, meget betydelige Sum, fortjener ganske fortrinlig Statsmandens Opmærksomhed, som et Beviis for, hvad en regelmæssig og beskyttet Handel kunde kaste af sig. Den fornemste Artikel, som her forekommer i Byttehandelen, er en, som vi selv i stor Overflødighed besidde, og som frembyder endnu en anden særegen Fordeel, i det den nemlig, inden den forlader Unionens Gebet, i Forveien gjør en Reise igjennem samme; thi den Bomuld, som voxer i Syden, forarbeides i Norden og udføres til Vesten.

(H. A. C. No. 31.)

Det nyligen fra Sydamerika og China i Svinemünde indløbne Skib, Mentor, har fra China blandt andet medbragt et Antal chinesiske Afbildninger paa Pergament, forestillende Chineserne i deres forskjellige Dragter og i deres mangfoldige Sysler; Planter og Fugle. Efter Kjenderes Dom udmærke disse Afbildninger sig ved et omhyggeligt iagttaget Forhold, efter en formindsket Maalestok, ved Udførelsens Zirlighed, Farveglandsen og Skatteringen, og ere et talende Bevis paa Chinesernes Fremskridt i Malerkonsten, da man hidtil maatte troe, at de i denne Konst endnu vare langt tilbage. (a)

Til de vidunderlige Ting, de offentlige Blade i denne Tid omtale, høre 22 Sække Zechiner med den spanske Konge Philip II. Billede, som man har fundet i en Hvalfisk ved Zuider-

søen, og hvilke Mynter altsaa skulle have ligget der, ikke som Jonas i tre Dage, men i 200 Aar. Dernæst en 7 Fod 2 Tommer høi Kjæmpe, der er at see i Marseille, hvis Kræfter svare til hans Høide, da han med Næven kan sønderknuse store Stene og Marmorstykker. (a.)

Kjøbenhavns Børs, d. 22 Marti, 1825. Cours. Hamb. 2 M. , a vista 216. Spec. 217. — Specier solgtes til 13 Rbmk. ½ ß. Disconto 5 pC. — 4 pC. Kongel. Obligationer (uden Renter) 92½ a 93. Nationalbank-Oblig. (af Laanet 4 Febr. 1820, uden Renter) 102 a 102½ Rbdl. r. S. ell. 111 Rbdl. Sedl. pr. 100 r. S. Hamborger Laan af 1819: 3000 Bcomk. 99½. Dito 4000 Bcomk. 99. — 6 pC. norske Obligationer ved Hambro & Søn 105½. — Norske Speciessedler pr. 10 Specier 18. — Svenske Sedler 51. — Asiatiske Actier = .

---

* * *

Det er en almindelig bekjendt Anecdot, at, da en Person engang henvendte sig til en Skræder for at faae syet en Frakke med store Opslager og et Par velbeschenklede, med rummelige Poscher forsynede Beenklæder, spurgte Mesteren ham, om han maaskee skulde op til theologisk Examen. Svaret blev nei, da den nye, ubekjendte Kunde allerede var theologisk Professor. Stedet for denne prægnante Anecdot, som tyder paa, at et skandaløst Uvæsen allerede maatte have grebet vidt om sig, førend Fortællingen kunde være sandsynlig, nævner man ikke; men Held Danmark og dets Theologie, at vedkommende Facultet har sørget saa ypperlig, som det virkelig har, for, at man ei skal søge det i Kjøbenhavn. Sæt nemlig, at en Candidat til den skriftlige Prøve kunde medbringe — i sine Poscher: Rasmus Müllers Moral, sammes christelige Apologetik og Schotts Udgave af N. T. (paa Bindene nær); — i sine Opslager: Duodesexcerpter af Dogmatik, Kirkehistorie og naturlig Theologie; — aabenlyst: Simonis ebraiske Haandlexicon, en med nyttige Noter forsynet Udgave af N. T., V. T., og LXX; sæt fremdeles, at Opsynsmanden enten ikke kunde eller ikke vilde gjøre sin Pligt; sæt endelig, at ved Examens mundtlige Deel Savnet af Duodecerne, Simonis, LXX, Schott o. s. v. kunde erstattes ved blege, fiinstilede Interlinearoversættelser, Prikke- og Stregesystemer og alskens deslige Tegn og underlige Gjerninger, saa blev jo slig Examen et reent Spilfægterie; de bedste Taskenspillere, Tegnsudlæggere og Hieroglyphtydere bleve de bedste Theologer; den Samvittighedsfulde, som ikke ønsker, den Duelige, som ikke behøver at anvende slige Kunstgreb, ledtes i Fristelse, fordi han ved at afholde sig derfra forstyrrede Forholdet mellem sig selv og den Uduelige, et Forhold, han dog af mange Grunde kunde føle sig forpligtet til at bevare, &c. &c. —

Anecdoten kunde tjene i et nyt Oplag af Hönn's bekjendte Betrugs-Lexicon, hvor "Gelehrte", "Schüler", "Schulleute", "Studenten" have deres Rubriker, og hvor en nye kunde optages for dem, der fremstille sig til Examiner.

(x.)

Adressecomptoirets Efterretninger sættes fra Mandagen den 21de dennes med nye Typi, som allerede vare under Aflægning til Brug da Skilderiets No. 23 udkom.

De, som ønske grundig Underviisning i det tydske Sprog af en indfødt tydsk Lærer, for en billig Betaling, ombedes at aflægge deres Adresse i Hr. Höeckes Officin.

Undervisning i det italienske Sprog af en indfødt Italiener gives mod en billig Betaling. De, som ønske hans Veiledning, ombedes at aflægge deres Adresse hos Hr. Conditor-Pedrin, Nytorv No. 89.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Toogtyvende Aargang. No. 25.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 26 Marti 1825.

Om Kunstacademierne.

Skrevet, og tilegnet Hr. Etatsraad og Professor Gottsche Hans Olsen, som ved sine Forelæsninger over de skiønne Kunsters Theorie og Historie, med en Nissen, en Steenstrup og flere udmærkede Lærde, saa meget bidrog til den Sorøiske Høiskoles Flor og Velstand,

af

Torkel Baden,
Professor.

Om ingen offentlig Indretning siges nu omstunder saa meget ondt, som om Kunstacademierne. Göthe, Kunstens ivrigste Ven, er just den, som allermeest ivrer imod dem. Han siger nemlig, at næsten alle Kunstnere, som i vore Tider have bragt deres Bestræbelse til nogen Fuldkommenhed, ere blevne fordrevne og forfulgte af Academierne. Jeg veed ej, om Göthe har tænkt paa Carstens, det første Genie for Tegning og Composition i Europa, som Forfatteren af Fragmenter over Italien kalder ham. Men det veed jeg, og det veed enhver, som har læst Carstens's af Fernow beskrevne Levnet, at dette Genie blev forviist her fra Academiet, fordi han lod det høre den Uretfærdighed, som det skal have begaaet i at tilkiende ham den lille og en mindre Fortient den store Sølvmedaille. Han forlod Danmark, søgte Tilflugt hos Kongen af Preussen, og fandt den. Thi Kongen, erkiendende Kunstneren paa hans Verker, sendte ham til Italien, Geniets rette Skole, hvor han snart blev, hvad han ved intet Academie kunde blive, en fuldkommen Kunstner. Alligevel havde han, som sagt, her ved Academiet kun faaet den lille Sølvmedaille, som enhver Malerdreng kan faae, naar han ikke sparer alt for meget paa Hvedeknopperne. Saa vist er det, at ikke Medaillen giør Kunstneren, og at den, som vinder den lille Guldmedaille, ikke er Maalet nærmere, end den, som vinder den lille Sølvmedaille. En Carstens kan i et eneste Aar vinde alle Medailler, naar derimod en anden, som har vundet den lille Guldmedaille, med al sin Umage aldrig naaer den store Guldmedaille. Jeg kiender den, som otte Gange forgieves har concurreret for

samme. Kunsten er gammel, Kunstacademierne ere fra i Gaar.

Men bør man antage, at et Academie giør Uret? Jeg antager det paa Göthe's og Cicognara's Ansvar. Den første siger, at de academiske Concurser forfeile deres Hensigt, og at Partiskhed ofte finder Sted i Prisernes Tilkiendelse. For at raade Bod herpaa, foreslaaer han, istedet for Medailler, at give Sejervinderne Bestillinger af Arbeider, som betaltes efter Billighed. Vist nok gives der ingen bedre Opmuntring for stræbsomme Talenter, end hensigtsmæssig at beskiæftige dem; man forsikrer sig derved desuden endnu videre Flid, kan lede samme og bevare dem for skadelige Forvildelser. Priisstykkernes Dommere maatte og allerede derfor vogte sig for paafaldende Gunst, fordi ufortient Foretruknes tilkommende Verker vilde være en Control af deres Dom over Priisstykkerne. Men Cicognara troer, at man ej kan forekomme Partiskheden paa en bedre Maade, end ved at overlade Valget til Concurrenterne selv, der afsige en Dom i Gunst af det Model som de foretrække med Udelukkelse af deres eget, da Følgen bliver, at hvor de fleste Stemmer ere forenede, der er Opgaven bedst tilfredsstillet. Saaledes gik man til Verks i Athen for Minerva's berømte Statue, og for Amazonen. Det kalder jeg et gyldigt Beviis. Kunde man vente andet af det venetianske Academies lærde og veltalende Formand? Men Partiskhed er ikke den eneste Feil, som Cicognara forekaster Academierne. Han paastaaer fremdeles, at der fra Academiernes Barm aldrig udgik noget Verk, som bar Geniets Præg, ja! siger endog, at Mening om sand Fortieneste tillægges en Kunstner rigtigere af

Nationens og Verdens fri Vurdering og Stemme, end af et kongeligt Academies Patent, og at den virkelig store Kunstner foragter den Ære at være Medlem af et Academie, naar han ikke vil at man skal anvende paa ham det Epitaphium, som læses paa Piron's Buste:

Ci gît Piron, qui ne fût rien,
Pas même Académicien.

Den første Paastand deler han med Voltaire, Fueßlin og flere; den anden med Peter de Laar, som i en Skrivelse til Melchior Höndekoeter udskammer denne, fordi han har ladet sig optage til Medlem af Academiet i Amsterdam, og derhos ret nedtrykker Academierne. "Du kan visselig", skriver han, "paa ingen Maade billige disse Anstalter, naar du betænker, at der i Italien, Frankerige og Brabant endnu ingen Kunstskoler gaves, da dog de største Lys i Maleriet frembrøde; men nu, da der paa saa mange Steder gives Kunstskoler, gives der des Aarsag større Kunstnere? Maa ej enhver tilstaae, at der tilforn gaves langt større? Aarsagen er let at giette. Den Gang vare der Paver, Konger og Fyrster, som beskiæftigede Kunstneren med Arbeide; den eneste Leilighed, for at giøre store Fremskridt i Kunsten. Man kunde let spørge: hvor lærte da de store Kunstnere deres Kunst? Svaret er lige saa let: de lærte den i deres Mesteres Verksteder, som lode sig deres Underviisning betale med Penge, eller af Kiærlighed til Kunsten antoge sig et godt Hoved. Nu til Dags frequentere unge Mennesker i mange Aar et Academie, hvor de dog tilsidst uden Penge og Mesterens Kiærlighed blive Malere. Beregn nu selv, hvor megen Tid saadanne Ynglinge tabe, naar de ingen Adgang erholde til en god

Kunstners Verksted, hvor de med Kiærlighed, eller for Penge optages, indtil de komme til nogen Fuldkommenhed. Have disse arme Diævle endog den Lykke, at bestige nogle Trin i Kunsten, saa kan de dog med den allerstørste Forstandighed ikke opnaae deres Hensigt, som de uden Tidsspilde ved Anviisning vilde have opnaaet". Hermed istemmer Göthe, sigende: "Kun fra Verkstederne kan Kunsten igien kraftig nyoplivet fremgaae; nemlig naar Mesterne af Lærlinger opdroge sig Medhielpere, som da, ved fortsat Bestræbelse, selv kom til Mesterskab"; og: "Indsnævrende Klæben ved tørre Regler bringer ingen Nytte. Over alt maa Aanden raade, og Kunsten lader ingen høiere Lov end sig selv gielde". Vi maa videre, efter ham, ingenlunde betragte Academierne, som Anstalter, der byde og raade over Kunsterne, styre dem efter Ønske og Villie, men blot som afværgende Anstalter mod deres Synken, mod Smagens Udartning. Anderledes betragter dem heller ikke Speth, hvis Ord ere disse: "Intet Academie lod det hidindtil endnu feile paa kostbare Apparater og klassiske Forbilleder til Underviisningens Behov. Regler bleve abstraherede, Normer bestemte, Theorier udtænkte, Manerer fastsatte, og det Hele tilsidst endnu, for at give det Ufeilbarhed, bragt i et sluttet System, i hvis Spidse en øverste Grundsætning stod, hvorfra Kunstens Videnskab skolemæssig skulde deduceres for Disciplen. Det havde nu rigtig nok et ret lærd Udseende. Kun Skade, at man dermed har forseet sig i en ringe Ting, deri nemlig, at Kunsten, som saadan, og efter dens indre Væsen, paa ingen Maade er en Videnskab, som kan læres." Gyldne Ord! som Kunstens Forstandere jo maa lægge paa Hjerte. Men see! om

de giøre det. Nej! De udsætte Pengepræmier, indbildende sig, at de ved dem ere istand til at hæve Kunsten. Men de bedrage sig. Hollænderne vare, saavidt jeg veed, de første, som indførte Pengepræmier, og jeg formoder, at brabantiske Kniplingskræmmere siden have faaet dem indsmuglede giennem Berlins og andre Stæders Porte. Jeg kan ikke fordøie dem, og Peter de Laar grues derved, sigende i forbemeldte Skrivelse: "Hvad Priisuddelingen angaaer, saa er denne Almisse den bitterste Skienk for Kunstneren. Den ringe giør den hovmodig, og den duelige skader den af følgende Aarsager: fordi I ere tvungne til at give den ubetydelige Kunstner Prisen, og derved forlede ham til Stolthed; thi det vil I dog i Sandhed ei indbilde Jer, at den Fortiente skal give et Arbeide, som giør ham Ære, hen for 120, 60 og 20 Rbd. S., og endnu oven i Kiøbet lader sig giennemhegle af Jer. Vilde I ikke selv udlee og ynke et saadant af den falske Ære forblindet Menneske? Himlen skee Tak, at Tiderne endnu ikke ere blevne saa slette, at jo et til Jeres Fordring svarende Arbeide, som I vil beholde tilbage ved Academiet, endog af den middelmaadigste Lysthaver vil blive kiøbt for meer end den derpaa satte Priis. Værer forsikrede, at sand Fortieneste gierne vil bequemme sig til, at staae tilbage for en saadan Priis."

De nederlandske Academier, indførende Pengepræmier, udelukkede Medailler, ventelig fordi de have mindre virkeligt end indbildt Værd, og fordi den, som har Valget mellem Medailler og Penge, vælger de sidste, naar han er klog. Følgende deres Exempel, uddeler Academiet i Berlin heller ingen Medailler. Det har foran-

lediget mig, til at betragte Sagen fra en ny og høiere Synspunkt.

Æren fremelsker Kunsterne, var de Gamles Valsprog. Grækerne kiendte, ligesom vi, Priisuddelinger og Veddekampe i Kunsterne, men Pengepræmier vare dem ubekiendte. Vilde, i andet Tilfælde, enten Polygnot have malet Poecile omsonst, eller Zeuxis bortskienket sine Malerier, eller Nicias offret sine paa Fædrelandets Alter, da Konger bøde ham Tønder Guld for samme? Vilde disse Mænd, naar de som Lærlinger havde arbeidet for Penge, som Mestere have giort noget for Æren? De skiønneste Kunstverker ere frembragte paa den Tid, da Mesterne slettest betaltes. Pierre Bontemps fik knap 150 Spec. for sit over Frants den Første opreiste Gravmæle, som bestaaer i en stor med fortræffelige Basreliefer prydet Urne af hvidt Marmor. Hannibal Carracci var ni samfulde Aar om at male det vidtberømte farnesiske Galerie. Meer beskiæftiget med sin Ære end med sin Lykke, modtog denne Kunstner en usel Betaling af 10 Spec. maanedlig; og da han ved Enden af sit store og dristige Foretagende, ventede at faae en til sine Arbeiders Værd forholdsmæssig Belønning, sendte Kardinalen ham blot en Foræring af 500 Spec. Da man bragte denne Sum til Hannibal, faldt han i en saadan Forundring, at han ikke kunde frembringe et eneste Ord; men ved sin Taushed gav han tilkiende den Misfornøielse som han følte, ikke over den slette Erstatning, som var ham tilbudet, men over at see sig bedraget i det Haab som han havde haft at finde, i Frugten af sit Arbeide, et ærefuldt Beviis paa det Værd som man tillagde det. Saa meget uværdigere synes

Betalingen, da Hannibal ej var nogen slet og ret Kunstner, men vel bevandret i Philosophien, i Mathematiken, og i alle de andre Videnskaber, som adle Maleren, og adskille ham fra Anstrygeren. For et enkelt Malerie til Christiansborg betales undertiden lige saa meget, som det hele farnesiske Galerie har kostet. Man tage sig vare for at slutte fra Betalingen til Maleriets Værd, da, som den lærde Kunstner Fernow har bemærket, Kunsthistorien leverer en Mængde Beviser paa, at rigelig Betaling ikke altid har frembragt fortræffelige Knnstverker, ja overhoved ej er nogen af de mægtigste Hævestange til at bringe Kunsten op; var det ikke saa, maatte det sandelig i vor Tid være bedre bestilt med Kunsten. Hvor berømt er ikke Poussins Malerie, som forestiller Philisterne slagne af Pesten! Det var og ham meer om Æren end om Penge at giøre. Han forlangte, og bekom kun 60 Spec. for dette Malerie, uagtet hans erkiendte Kunstnerværd, og digteriske Aand og udbredte Lærdom. Le Sueur forfærdigede sit Malerie, som forestiller St. Paul prædikende i Ephesus, for Kirken Notre-Dame i Paris, hvor man havde den Skik, hvert Aar den første Maj at udstille et Verk af Malerkunsten. Der herskede til hans Tid en stor Kappen imellem Malerne for at faae Adgang til den Ære at udføre dette Verk: jeg siger Ære; thi Mesteren bekom til Løn for sit Arbeide den maadelige Sum af 100 Spec. Dominichino's Malerie, som forestiller den hell. Hieronymus modtagende Alterens Sacrament, betragtes med Rette ej alene som denne Mesters Hovedverk, men og som et af Kunstens tre Hovedverker; de to andre ere Rafaels Forklarelse, og Daniel fra Volterra's Nedtagelse af Korset. Dominichino fik 50 Spec. for sit Arbeide, og dermed var han

fornøiet, graadig efter intet uden Roes. For den Priis copierer ingen det, maler end ikke nogen Freja med Kattene. Dominichino har aldrig forødt sine Farver paa Uting. Han malede Dyden selv i Roms Kirke S. Carlo ai Catinari. Persius ønsker, at grusomme Tyranner ej maa straffes paa anden Maade, end at de see Dyden, og græmme sig over at have forladt den; et Ønske, som randt mangen i Tanker ved Betragtningen af dette uforlignelige Malerie. Paul den Veroneser, besjælet af lige saa ædle Følelser, malede, efter samtidige Skribenteres Vidnesbyrd, Bryllupet i Cana, dette umaadelig store Verk, et af de mærkværdigste som man har at opvise, for den maadelige Sum af 90 Ducater, og Gildet hos Levi, som er af samme Størrelse, ligeledes for en Spotpenge. Pengepræmier skabe Laíresser, som aldrig kunne faae nok for deres Arbeider. Vindesyge er en slet Driver til Øvelse, er en grum Fiende af ethvert Fremskridt, enten fordi den, ved ikke at lade Sted for Erfaringen, og for den tilkommende Fuldkommenhed, evig holder Kunstneren i en vanærende Middelmaadighed, eller fordi den, nedsættende hans Arbeider til Varers Beskaffenhed, indskrænker hans Flid til Prisen, og berøver ham den høiere Sands for Kunst, uden hvilken vore Kunster ikke skulde være meer frie, end Pottemagerens Hiul og Smedens haarde Ambolt.

Fandt de Laar det upassende, at udsætte Pengepræmier for de frie Kunsters Dyrkere, saa maatte han finde det endnu meer upassende, at udsætte dem for Architekter. Naar Staten, siger han, vil lade giøre Skibe, Broer eller andre Bygninger, saa er den, som har giort det bedste

Model og det nøiagtigste tilhørende Overslag, noksom belønnet derved, at man overdrager ham Arbeidet. Hvad mon de Laar vilde sige, naar han saae de frie Kunster være, som de her ere, under en Architekts Bestyrelse? Han vilde, hvis Architekten ej er en Michelangelo, smile, og atter smile, ved at see visse Academier giøre saa meget af Architekturen, at de underholde sex Skoler for den alene. Det er i enhver Henseende for meget, selv i Fald de holdt over Vitruvs gyldne Grundsætning: "Giører aldrig noget, hvortil I ei kan angive en god Grund"! en Grundsætning, som Milizia vil have sat over alle Bygningsskoler, for at erindre Architekten, at Zirat maa være grundet i Nødtørft, og at man ej maa see noget paa en Bygning, som ej har sin bestemte Nytte, og hører til det Heles Fuldstændighed. Men Architekter ansee sig for Mestere i Kunsten, naar de kun beflitte sig paa Ziraterne, og smutte bort over Beqvemmeligheden, som dog, efter Kyndiges Dom, fordrer meer Flid og længere Studium, end Prydelserne.

De fleste Academier troe endog, at grundig Underviisning i Perspectiven ej kan gives, uden af en Architekt. Ved det herværende Academie gives den af en Decorateur. Thi Architekt kalder jeg ikke den, hvis Kunstfærdighed indskrænker sig til at copiere, da, som Joullain i hans Betragtninger over Maleriet siger, copier n'est rien, choisir est tout. Men Carraci'rnes Academie, som var Moder til alle Academier, lod viselig en Maler foredrage Perspectiven for Malere. Thi Architekterne bør det, efter Kunstforstandiges Formening, staae frit, at giøre sig bekiendte eller ikke med Læren om Lys og Skygge saavel, som med Perspectiven, fordi begge Dele

ikke just gribe saa dybt ind i deres egentlige Fag, men blot ere behielpelige til de nu til Dags brugelige møisommeligen udførte Architekturtegningers Forfærdigelse. Men Kunstnere og Kiendere vide nok, at der efter Virkningen af de allermeest udførte Tegninger, dog aldrig med Sikkerhed lader sig slutte til den Virkning, som Bygningen selv vil giøre. Fremdeles er det bekiendt, hvor meget gode Architekter slet ikke have befattet sig med udførlig Tegnen, og selv de bedste foretrukket det, at bringe deres Udkast i fristaaende Modeller til Anskuelse. Hertil kommer endnu dette, at de herligste uovertrufne Architekturens Minder i Grækenland ere opstaaede førend Lys og Skygge iagttoges, og førend Perspectivens nu gieldende Regler endog kunanedes. Iøvrigt maa det være en Maler, eller en anden, som foredrager Perspectiven, saa er den Perspectiv, som en Kunstner behøver at vide, snart lært. Den berømte Landskabsmaler Wutky sagde, at han havde lært den i et Par Timer. Carlo Maratta vilde, at Maleren i Tide fik et kort Begreb af denne Videnskab, eller lærte deraf tanto che basti, det er, ikke meer end til Huusbehov. Underviisningen i de mathematiske Regler om Lys og Skygge, er for Maleren overflødig. Thi Lærlinger, som kun besidde noget Talent og Forstandsanlæg, begribe af sig selv Indfaldsvinklen, hvorledes Reflexerne ved sammes Gienkomst opstaae, hvorledes Slagskygger falde, hvorledes runde og fiirkantede Legemer vise sig, naar de belyses; meer erfare de og ved hiin Underviisning vel neppe; men den maleriske Belysnings og Virknings Kunst er uden Tvivl en anden og høiere.

Alt dette, som var mig tilstukket af en kyndig Mand, søgte jeg til sin Tid at giøre

gieldende. Men hvor en Architekt styrer de frie Kunster, der ere slige Erindringer spildte, om endog Göthe selv gav dem. Thi jeg har ikke vidst, at Modsigelse var en Brøde, førend jeg læste det i Dagen for 1823 No. 120. Men denne Lære er falsk, og modsagt af Frederik Cortsen, der i sin Afhandling om Skrivemaaden i Embedssager S. 146 siger: "Enhver Regiering, og hver oplyst Mand vil agte den Embedsmand, der i en efter hans individuelle Anskuelse vigtig Sag uden Sky og aabenlyst forfegter en Mening, om samme end ikke billiges, meer end den, der i saadan Sag af Frygtsomhed ej tør yttre eller forsvare sin Overbeviisning."

Göthe lader og Academierne høre, at de giøre det til Hovedsag, som burde være Bisag, Mythologie og Historie, Perspectiv og deslige. Alt for broget Underviisning, siger han, adspreder kun og udsætter for den Fare, over Midlerne til Kunst at forsømme Kunsten selv. Et sandt Ord! I de græske Malerskoler dyrkedes Geometrien for Optikens eller Perspectivens Skyld. Et Academie maa endeligen have een Professor i hvert Fag. Ellers lære dets Elever ej at male! Det maa og have en Professor i Anatomien, som kan skære Cadavera for, og med Kridt tegne Muskler og Sener paa den sorte Tavle. Men denne Videnskab bibringes Eleven hastigere og bedre paa Museum, end fra Cathedret. Antiken, saaledes betragtet, som Visconti har betragtet Phidias's Ilissus, og Salvage Agasias's Fegter, giver ham den fornødne, med umiddelbar Anvendelse paa hans Kunst forbundne Underviisning i Anatomien. Over Archæologien skrev Carlo Maratta paa sin allegoriske Tegning af et Aca-

demie: nón mai abastanza (aldrig nok). Men faae vore Kunstnere nok deraf, naar de mange skiønne Musea, som Academiet ejer, aldrig benyttes til Forelæsningerne? Thi Hirt's Billedbog giør ikke Sagen klar. Et didaktisk og sammenhængende Foredrag passer sig desuden ej for Elever, som ingen Forkundskaber have, og Examina ere Spilfegterie.

Men der behøves ingen Kundskaber til at være Maler. Der behøves Protektion af en eller anden noget fornem og paa den elegante Verden indvirkende Dame, som kan sqvaldre om Kunsten, og ved, efter Behag, at daane for Veronikabilleder, faae det store Publicum til at troe, at hun forstaaer den. En saadan Dame giør Malere, giør Professorer, som ere Mestere i deres Kunst. Hun kalder dem følsomme Siæle, udbasunende deres Fortienester i Zeitung für die elegante Welt. Kan det fornøie Academierne, saa maa man tilstaae, at de ere meget nøisomme. Mig synes, at disse saa udskregne Anstalter kunne, om ikke hæves, dog indskrænkes, og en Deel af de store, til deres Underholdning medgaaende Bekostninger, anvendes til noget nyttigere. Jeg henstiller mine Tanker til høiere Eftertanke.

(Indsendt.)

I Anledning af det i Kjøbenhavns Skilderie No. 23 indsendte Stykke angaaende Adressecomptoirets Efterretninger, bør det bemærkes, at af en Avis, hvoraf der trykkes over 5000 Exemplarer, letteligen endeel Aftryk kunne blive mindre tydelige, uden at Aarsagen er at søge i forslidte Typer eller slet Farve, især naar Arbeidet, som er Tilfældet med Adresseavisen, maa skee om Natten, uafbrudt, og fuldendes i Løbet af 12 Timer, og at Nødvendigheden af saa tidligt som det hvergang er mueligt, at bringe Bladet i Circulation, gjør en Omtrykning af de mindre gode Exemplarer umuelig, skjøndt stedse flere eller færre af de mindst gode Aftryk blive casserede. Forresten vare nye Typer alerede ankomne og arrangerede, førend noget derom yttredes. See Skilderiet No. 24. Med Hensyn til det ligeledes paaankede Papir, da synes det at være af tilstrækkelig Godhed for en Adresseavis, og ved Sammenligning med det Papir, hvorpaa den Hamburgske Correspondent eller den Altonaiske Mercur, der dog begge ere politiske Blade, trykkes, vil man finde, at Forskjellen af Papirets Bonitet her ikke er stor. Iøvrigt synes Adressecomptoiret saavel ved Indførelsen af nye, forbedrede Presser, som ved i andre Henseender at efterkomme Publikums billige Ønsker, med Grund at kunne vente, at de Anker, der mueligen endnu kunde være Anledning til, i det mindste bleve fremsatte med den fornødne Billighed og med Hensyn til de Vanskeligheder, der ere forbundne ved et Blad af den Natur, der dagligen skal ordnes og trykkes med saa megen Hurtighed, og hvis udvortes Godhed er afhængig af et betydeligt Antal Personers forenede og stedse ligestore Grad af Nøiagtighed og Flid.

Blandede Efterretninger.

Capudan Pascha, det tyrkiske Riges Overadmiral, beklæder den 3die Plads i denne Stat. Den er een af de vigtigste Poster. Til Søes har han ligesaa stor en Magt, som Storviziren til Lands. Alle Søeetatens og Arsenalernes Embedsmænd staae under ham, og saasnart han med Flaaden befinder sig udenfor Dardanellernes Havbugt, er han uindskrænket Herre over alle sine Undergivnes Liv og Formue. Hans Følge ligner et talrigt Hof, hans Indkomster ere overordentlig store og bestaae i Afgivter, der ere ham anviste paa den græske Archipelagus's Øer og paa Kysterne af Lilleasien. Desuden faaer han endnu den femte Deel af alle Priserne, og da Bortgivelsen af Pladserne i Søeetaten

berøer paa ham, saa kan man let forestille sig, at han kan erhverve sig store Rigdomme. Naar Flaaden vil løbe ud fra Constantinopel, saa begiver Storvizieren sig til Tersnach, og Capudan Pascha befinder sig paa den Hængetrappe, han skal stige i Land paa. Han holder i Haanden et Rør, som han overgiver den første Minister, saa snart han sætter sin Fod i Land, og Storvizieren fører ham ind i et Værelse, i det han gaaer foran ham. Ved denne Høitidelighed indfinde adskillige høie Embedsmænd sig; man lader komme Marinens Skatmester, hvem Sultanen gjør følgende Spørgsmaal: Har man overleveret Skibscapitainerne Alt, hvad den keiserlige Flaade behøver? Strax efter at Svaret er givet, rækker man Søeofficianterne Kaftanen. Giver Sultanen Befaling til Capudan Pascha's Indskibning, saa opstille alle ved Flaaden ansatte Personer sig paa begge Sider, lade Storvizieren passere igjennem, og hilse ham. Han holder bestandig Røret i Haanden, ligesom Reiseffendi (Ministeren for de udenlandske Anliggender) og adskillige andre høie Embedsmænd, og de bestige den første Gallei, som man kalder Batarden. Capudan Pascha bliver staaende ved Siden af Flaget og hilser alle dem, der seile forbi. Naar Flaaden er ankommen lige for den Port, man kalder Kheridse-Capu, saa sætter Storvizieren, Capudan Pascha og andre Embedsmænd sig i deres Fartøier og seile til et Belvedere, som staaer ved Pynten af Seraillet, og hvori Sultanen befinder sig, for at see Flaaden seile forbi. Han er omgiven af sin Livvagt, Kronens høie Embedsmænd, Rigets Store og sin Hofetat. Audiencen varer ikke længe. Admiralen indhenter Sultanens Samtykke og videre Befalinger, hvorpaa han iføres en prægtig Kaftan. Derpaa indlades Flaadens fornemste Officerer; de træde nogle Skridt frem, og naar de have bevidnet deres Ærefrygt, saa faae de ligeledes Kaftaner, hvis Pragt svarer til deres Post, deres Navn og den Yndest, hvori de staae. Strax derpaa begiver Capudan Pascha sig bort, støttende sig paa hver Side paa een af sine Folk, efter de

østerlandske Stores Skik ved høitidelige Leiligheder. Han tager derpaa hen til den Barke, der venter ham ved Strandbredden; den har 24 Roer, er meget lang, aldeles forgyldt og mere prydet med Prunk end med Smag. I Baschyktasch, hvor Skibene sædvanligen oppebie god Vind, indbyder Capudan Pascha alle de høie Embedsmænd, der have ledsaget ham, til sit Taffel. — Capudan Pascha er iøvrigt en Mand, der ofte aldeles intet forstaaer af Søevæsenet, og som Gunst eller Tilfældet har forskaffet denne vigtige Post. I Kampen med Grækerne have disse Overadmiraler altid været meget uheldige. Den ene sprængtes af Hellenerne i Luften, de andre bleve, efter Sultanens Befaling, halshuggede eller forviste. (a)

Kjøbenhavns Børs, d. 25 Marti, 1825.
Cours. Hamb. 2 M. , a vista 217. Spec. 217. — Specier solgtes til 13 Rbmk. $\frac{1}{2}$ ß. Disconto 5 pC. — 4 pC. Kongel. Obligationer (uden Renter) 93$\frac{1}{2}$ a 93$\frac{3}{4}$. Nationalbank-Oblig. (af Laanet 4 Febr. 1820, uden Renter) 102 a 102$\frac{1}{2}$ Rbdl. r. S. ell. 111 Rbdl. Sedl. pr. 100 r. S. Hamborger Laan af 1819: 3000 Bcomk. 99$\frac{1}{2}$. Dito 4000 Bcomk. 99$\frac{1}{2}$. — 6 pC. norske Obligationer ved Hambro & Søn 105$\frac{1}{2}$. — Norske Speciessedler pr. 10 Specier 18$\frac{1}{8}$ a 18$\frac{1}{4}$. — Svenske Sedler 52$\frac{1}{2}$. — Asiatiske Actier = .

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere. I Følge Kgl. allernaadigst Tilladelse, forsendes det med Brevposterne, og kan bestilles paa alle Postcontoirer. Her i Staden modtages Subskriptionen hos Bogtrykker Höecke, i store Helliggeiststrædet No. 144. Enkelte Numere overlades ikke.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Toogtyvende Aargang. No. 26.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 29 Marti 1825.

Hans Peter Kofods og Hustrues Legat til trængende Kjøbenhavnske Søemænd, samt disses Enker og Børn.

Dette Legat er bestemt ved et Gavebrev af 14 Februari 1812 med Kongelig Confirmation af 25de s. M. Legatets veldædige Stiftere skjenkede i den Hensigt en Kapital af 100,000 Rdl. dansk Courant, og det væsentlige Indhold af Gavebrevets Bestemmelser er: at Legatet skulde være til Understyttelse for trængende Søemænd af Coffardie-Etaten, som have faret fra Kjøbenhavn, og sammesteds ere boesiddende, naar Understyttelsen tilstaaes, og saadannes Enker, og Børn under 15 Aar, saaledes, at Renterne af Kapitalen aarligen uddeles med 50 til 100 Rdl. til hver Søemand, eller hans Enke, eller efterladte Børn, dog at de sidste tilsammen ingensinde kunne faae mere end een af fornævnte Portioner, samt kun til Barnets femtende Aars Ende. Gaven bortfalder, naar de gjøre sig skyldige i nogen offentlig Forbrydelse, samt naar de erfares at have ved Arv eller Gave erholdt saa stor Kapital, at nærværende Legats Bestyrere skjønne dem ei længere at være trængende; i Henseende til Enkerne ved nyt Egteskab. Uddelingen skeer til hver 11te Juni og 11te December Termin, naar Renterne ere indkomne. Bestyrelsen af dette Legat er overdraget en Kommittee, der bestaaer af Justitiarius i Søeretten i Kjøbenhavn, Oldermanden og Waterskouten ved Skipperlauget, som stadige Medlemmer, samt tre andre Søemænd, hvis Valg, naar nogen afgaaer, skeer af den hele Kommittee. Justitiarius er for sit Arbeide tillagt 100 Rdlr. aarlig, og en Skriver 40 Rdlr. aarlig, i hvilken Henseende, foruden Hovedcapitalen blev givet 3500 Rdlr. d. C., af hvis Renter disse aarlige Udgivter kunne bestrides. I en Protokol, hvori Kommitteens Forhandlinger indføres, skal og Regnskabet, der een Gang aarligen opgjøres, indføres, og en Gjenpart deraf indsendes til det Kongel. danske Cancellie. Det overlades Kommitteen at vælge den retteste Maade, hvorpaa denne Gave kunde komme til offentlig Kundskab, og de Trængende derefter kunne fremkomme med deres Andragende om at faae Understyttelse.

Gavebrevet er indført i Coll. Tid. 1812, No. 24. (Man seer og aarlige Bekjendtgjørelser i Adresseaviserne.)

Nu læser man i sidstudkomne Colleg. Tid. No. 14 Extrakter af de til Cancelliet fra Kommitteen indsendte to halvaarlige General-Regnskaber for 1824. Man erfarer deraf, at Legatet eiede den 11 Dec. 1824 i Statspapirer, Kongl. Obligationer ꝛc. en Sum af 103,795 Rbd. 90 ß. Sølv, hvis aarlige Rente er 4151 Rbd. 78 ß. Desuden en contant Beholdning den 11 Decbr. 1824 af 134 Rbd. 79 ß. Foruden det, der af Legatet er betalt, som er tillagt Justitiarius og Skriveren, har været uddeelt:

til 57	Portioner	hver	aarlig	50	Rbd.	Sølv.
— 10	—	—	—	60	—	—
— 4	—	—	—	70	—	—
— 2	—	—	—	80	—	—
— 1	—	—	—	100	—	—

(Indsendt.)

I No. 3 af Kjøbenhavns Skilderie læstes nogle Bemærkninger Postvæsenet angaaende, hvori Indsenderen af disse Linier, og Flere med ham ikke saae andet end en frimodig tillidsfuld Henvendelse til Generalpostdirectionen, om et formeentligt Misgreb i den Foranstaltning, at en Deel af dens underordnede Embedsmænds Lønning bestod i de saakaldte Ind- og Udleverings-Gebyhrer, tilligemed det Ønske, at Flere kunde vorde berettigede til at faae Breve med Posten, uden at betale Porto, mod at give Attest. Naar nu Vedkommende havde svaret, at det Første ikke kunde skee, fordi Postkassen havde saa

mange Trængende at understøtte, og derfor ikke kunde give sine Embedsmænd den Lønning, de høiligen behøve, for at leve et nogenlunde sorgfrit Liv; og det andet var en mislig Sag, da allerede mange Attestberettigede havde misbrugt denne Rettighed, og det derfor snarere maatte ønskes at deres Antal indskrænkedes end udvidedes, saa havde Indsenderen vel maattet tie og oppebie Generalpostdirectionens indtil videre med Taalmodighed. —

Men i dets Sted fremtræder en anonym Gjendriver i Kjøbenhavns Skilderie No. 6, og synes at stille Bemærkningerne i et falsk Lys, ved at betragte dem, som et Angreb paa Generalpostdirectionen selv, da der dog kun tales om et Par formeentlige Feil i Foranstaltningen til de underordnede Embedsmænds Lønning og med Hensyn til de Attestberettigede. Han slutter med den Forsikkring at han intet har med Postvæsenet at bestille, eller staaer i Forbindelse med Generalpostdirectionen; en Forsikkring som frister til at sige: si tacuisses ꝛc. Bedst havde det vel været, Herr Gjendriver! naar Sagen var Dem uvedkommende, at lade dem, Sagen angaaer, give Forf. den nødvendige Oplysning, og det Svar en frimodig tillidsfuld Henvendelse kunde synes at fortjene, men naar de endelig vilde svare, da var det vel i det mindste Pligt ikke at forrykke den naturligste Mening, som ligger i Bemærkningerne. Det er i det Hele misligt at ville afskrække Mænd fra at gjøre opmærksom paa Feil i offentlige Indretninger; thi om der end blandt ti formeentlige Mangler kun opdages en, der er en virkelig Mangel, og som derfor bliver afhjulpet, saa har vel baade Indretningen og Sam-

fundet vundet derved. Ligesaa misligt er det ved at blande sig i uvedkommende Sager at berove Andre den Tillid, de have til Bestyrerne af de offentlige Indretninger i Staten, og give dem Ulyst til at henvende sig til dem, da de maae frygte for, at deres Henvendelse formedelst Andres Indblanding, ikke værdiges Vedkommendes Opmærksomhed. Saaledes tænkte jeg efter at have læst Skilderiet No. 6, og saae mine Tanker temmelig stadfæstede ved Forfatterens Ord i No. 10. Nu vil Gjendriveren i No. 11 ei blot fortsætte sine Bemærkninger fra No. 6 men kommer frem med det formodentlig ironiske Forlangende at Forf. skal give et Forslag til en udmærket Indretnings totale Omstøbning, fordi han troer at have seet et Par smaae Feil i den, ligesom om Postindretningen i Danmark var saa feilfrie, som Paven er i alle rettroende Catholikers Oine, og vil til Slutning fralægge sig Prædicatet hadelig, og lade det retournere til Forf. af de første Bemærkninger. De glemmer nok, Herr Gjendriver, at De, formedelst et Forslag om at sætte Geistligheden paa fast Gage, og give selv den ringeste Landsbyepræst 1200 Rbd. Sølv, synes at give et ligesaa hadeligt Sidehug til hele denne Stand, som Forf. saae i deres Bemærkninger om det almindelige Fattigvæsen, fordi en — vel muligt en Landsbyepræst — har fremsat dette ubeskedne uudførlige Forslag. For en Enestes Skyld at skjere omtrent 1000 hans Embedsbrødre over samme Kam, synes vel heller ikke hadeligt? — Her er De Dem vel heller intet saadant bevidst?

Under Landsbyepræsternes nærværende trange Kaar, da vistnok Halvdelen var glad om den abstractis abstrahendis kunde have 600 Rbd. aarlig, og vel neppe $\frac{1}{10}$ have 1200 Rbd. S., kunde det synes undskyldeligt, om Een i Følelsen af sin Trang, og for at see Udsigter til engang at kunne betale sin Gjeld, gik til en Yderlighed, naar han vilde bestemme sin Gage, og for ikke at være egennyttig, maatte han jo ansætte det samme for sine Embedsbrødre; men at kalde denne Eenes Forslag et interessant Bidrag til hele denne Classe Embedsmænds Pretensioner, det synes ondskabsfuldt.

Endskjøndt De altsaa fralægger Dem Prædicatet hadelig synes det dog, som De ikke ret har documenteret denne Fralæggelse; thi De har, saavidt man kan skjønne af deres Svar i Kjøbenhavns Skilderie No. 6 og No. 11:

1. Fundet et Angreb paa Generalpostdirectionen, hvor Andre blot see en frimodig Henvendelse til den, for at faae afhjulpet et Par formeentlige Mangler.

2. Blandet Dem i en Dem uvedkommende Sag, hvilket, naar De gaaer saaledes frem, ikke er til Hæder og mindst vidner om et godt velvilligt Hjerte.

3. Spottende forlangt Forslag til en fortræffelig Indretnings Omstøbning, fordi en Anden troede at see Feil i den, og ønskede at faae disse Feil afhjulpne.

4. Stræbt at lade Prædicatet hadelig retournere paa den, der uden mindste Bitterhed fremsatte en Mening, afvigende fra Deres.

5. Angrebet en Classe Embedsmænd, der vist ikke som Stand betragtet kan have fornærmet Dem, om end en Enkelt skulde have gjort det.

Samtale mellem Dhrr. A. og B. om Professor Gamborgs Minervas Stavelsebog og Recensionen over samme;

nyttig og fornøielig at læses af Forfatteren saavelsom Recensenten, hvorfor den offentlig maae trykkes.

"Den Profit, som kom seent, er bedre end aldeles ingen."

(Læst i det pædagogiske Selskab.)

A. (besøger Hr. B. og finder paa hans Bord de 2de Literaturtidender, hvori just Recensionen af Hr. Professor Gamborgs Smaapiecer indeholdes). Har De, min Ven, læst Recensionen af disse smaae Bøger i det Nye Aftenblad? Den er skreven af en Mand, der forstaaer det, han bedømmer. Han har i Korthed uddraget og paa det bestemteste fremstillet Hovedmomenterne af Prof. Gs. Undervisningsmaade, tilligemed Grundene for samme. Forfatteren skal være en Professor Rask, der nylig er kommen hjem fra en Reise igjennem Persien og Indien.

B. Nei, den Recension har jeg ikke læst, men har alligevel hørt dette nye periodiske Blad meget berømme. Men Recensionen i Literaturtidenden har jeg læst med særdeles Behag; Prof. G. faaer der en Smule Rappee, som han vel kan fortjene, om ikke for hans Bog, saa for hans evige Kjetterier, som han endnu paa sin gamle Alder ikke kan lade fare. Det maa være en sær forfængelig Mand, der ligesom den afdøde Bastholm stedse vil vise sig ved noget Nyt. Nu vil han fortrænge vor gode gamle Stavemethode, som vi i flere Secler have befundet os vel ved. Hvad skal vi indbilde os at ville være klogere end vore Forfædre? Bastholm fik sin Text læst for sin Nyhedssyge i den Levnetsbeskrivelse, der udkom efter hans Død; Prof. G. faaer allerede lidt i levende Live. Recensionen i Literaturtidenden er god.

A. Jeg veed ikke hvad jeg skal sige om den Recension, den er underlig tvetydig: Rec. roser Prof. G. som Philosoph, Psycholog og consequent, men han selv synes ikke at være nogen af Delene. Jeg kan vel begribe at Prof. Gs. fyrige Stemning ikke kunde meddele sig Andre, der vare af en anden Mening, men at man derfor skulde komme i en alt for stærk næsten fjendtlig Opposition med Forfs. glødende Iver — og naar man desuden med Beskedenhed og Humanitet modsiger en Forfatter, og giver Grunde for sin rigtigere Mening, saa synes jeg, Recensenten havde ikke havt nødig, saa længe at vælge Taushed, for at undgaae en ubehagelig Conflict. Naar og Rec. ved de sangvinske Forhaabninger og den ungdommelige Enthusiasme (som han selv erklærer for elskværdige i en Oldings Mund, endog naar de udtrykkes paa en her tillands?.. mindre sædvanlig Maade), kom i en altfor stærk fjendtlig Opposition, saa kunde han jo gjerne ved sin store Beskedenhed gjort Publicum opmærksomt paa den gamle Mands Pralerie, og viist, at det var Forfs. Egenkjerlighed, der lod ham ansee det for en Opfindelse, der ikke var andet end en Nemhed, som enhver erfaren Skolelærer af sig selv maatte finde paa. Dersom da Prof. Gs. Stolthed derved fandt sig lidt ydmyget og han tog til Gjenmæle, saa havde Rec. dog det upartiske Publicum paa sin Side, og kunde desuden som Recensent let beholde det sidste Ord.

B. Jeg nægter ikke, det er unaturligt at komme i stærk Lidenskab ved det, at en anden Mand er af en anden Mening end vi, men naar en Forf. praler af en formeentlig Opfindelse, og ikke allene ophøier sig over fremmede berømte Lærde, men ikke engang værdiger vore egne Landsmænd, en Bl. og en Br. nogen Opmærksomhed, skjøndt de have skrevet nok saa godt om den Materie, saa synes jeg, at Rec. ikke allene maatte, men endog burde komme i Lidenskab, og ret med Fynd og Klem vise hele Verden, at Pluraliteten af Danske misbilliger et saadant, Nationen vanærende Pralerie. Naar det og er rigtigt, at Ingen uden Gedike har havt den Idee, at lære Børn at læse uden at stave, og

han ikke kunde finde paa, hvorledes hans Idee skulde realiseres, saa er Prof. Gs. saakaldte Opfindelse dog i det Hele en Bagatel, om han end realiserer Gedikes Idee. Istedenfor at Gedike begyndte med hele Ord, lange og korte (Polysyllaber og Monosyllaber) islæng, fandt Prof. G. rigtignok paa, at lade Børn begynde med de allerletteste Stavelser, og lidt efter lidt at gaae frem til de tungeste; men det var da vel ingen Herregaard — det var jo ingen større Kunst, end at enhver Skolelærer, der kjendte Gedikes Idee, maatte kunne finde derpaa. Jeg, som vel ikke er saa gammel som Recensenten, ikke heller har skrevet noget i det Fag, som han muligen har gjort, kom alligevel ved Forf. Pralerie og ungdommelige Enthusiasme i en saadan Stemning, da jeg læste Anvisn. til uden Staven o. s. v., at dersom jeg havde været Recensent, havde jeg ikke kunnet holde mig saalænge fra at revse den kjetterske pralende Forfatter. Uden Tvivl taug Rec. for at skaane en Olding og holde den gamle Mand tilgode, at han gaaer i Barndom, da han dog ved sine forrige Arbeider har gjort sig lidt fortjent af vor Literatur; ogsaa kunde vel den Betragtning holde ham fra at tale før, at dersom Oldingen i det samme skulde døe, saa vilde hans Venner udsprede, at Recensenten havde ærgret Livet af ham. Endelig haabede maaskee Rec. ved sin Taushed at hindre den med saa megen Bram lovede Bog fra at komme ud, hvilket uden Tvivl vilde paadrage Forf. baade Skam og Skade. Skam fordi Man, naar Bogen ikke svarede til den Bram, hvormed den var udbasunet, vilde sige: Parturiunt montes nascitur ridiculus mus. — Skade fordi naturligviis ingen Boghandler vilde forlægge det dumme Tøi. Recensentens Taushed endog ved det andet Stykke, om at lære at kjende Bogstaver, som han erklærer for sindrig, var derfor dobbelt ædelmodig og roesværdig.

A. De bliver altsaa ved Deres Mening; jeg anseer det derimod for unaturligt at komme i Lidenskab over, at en gammel Mand gaaer i Barndom, eller sværmer og er enthusiastisk forelsket i sit eget Arbeide, som han anseer for vigtigt for hele Verden. Havde Prof. G. været

ung, som da han skrev Nysa, saa kunde jeg begribe, man kunde komme i Lidenskab og virkelig fjendtlig Opposition, som Præsterne og den Tid kom. Men hvorledes Recensenten her kunde blive saa heftig, forstaaer jeg sandelig ikke.

B. Begriber De det ikke, saa begriber jeg det; thi jeg blev selv saa opbragt over Prof. Gs. Iver, at jeg baade til Venner og Bekjendte talede ilde om hans Piecer og glædede mig ikke lidet, hvor jeg hørte Andre gjøre det samme, og loe i Hjertet af den gamle G., der endnu i sin Alderdom saa ret tilpas kom frem med Kjetterier; thi Kjetterie er ikke allene falske Begreber i Religionen, men Alt det, der strider imod gamle, ved Seclers Erfaring og berømte Mænds Auctoritet hævdede Meninger. — Men vi ville ikke tale mere herom. Siig mig heller, hvad De egentlig har imod Recensionen, og forsvar Prof. G. om De kan; jeg finder, at Rec. godt har gjendrevet hans Paradoxer, og beviist, at Bogen havde været bedre utrykt, og vi i dens Sted havde faaet en Encyclopædie fra hans Haand.

A. Ja vel. Lad os løbe Recensionen igjennem, og see, med hvilke vigtige Grunde Rec. har gjendrevet Prof. Gs. Paradoxer; lad os see, om han har beviist: Si tacuisses, Philosophus mansisses, hvilket man sagde, at een af vore Lærde yttrede om Een, der i sidste Decennium har disputeret for Doctorgraden. Jeg troer, det er saa langt fra, at Rec. har gjendrevet Prof. G., at han tvertimod selv har statueret Absurda, saa at "si tacuisses" kan kastes tilbage paa ham selv.

De fire første Blade af No. 11 i Literaturtidenden kunne vi, som have læst Bøgerne, gjerne gaae forbi, da de ikkun ere et Udtog af Forfs. ældre og nye Methode. Først i No. 12 P. 179 begynder den egentlige Kritik. Rec. har her en underlig lidet menneskekjerlig Idee, nemlig at Stavemethoden ikkun skulde fortrænges ved Underviisningen af Børn af de dannede Klasser. Dersom Stavemethoden er til Hinder i at lære at læse rigtigt og forstaae det,

som læses, saa synes jeg den burde just ønskes fortrængt af Almueklassen, da det er at befrygte, at slige Børn ellers ikke naae fuldkommen Færdighed i at læse med Forstand, hvorover ogsaa Præster har klaget, naar de have modtaget Skolebørn for at forberede dem til Confirmationen. Ogsaa mener Rec., at en duelig Lærer ikke vil lade sine Børn blive ved at stave længere, end det behøves"; men jeg synes, det er saare vanskeligt at bestemme, naar Børn kunne ophøre med at stave; thi jo længere de have stavet, desto heller vil de blive ved dermed, rimeligviis fordi det ved Vanen er blevet dem saa let at stave, ja, endog naar man forbyder dem at stave længere, gribe de dog til Staven ved enhver Leilighed, ikke allene ved Ord, der ere vanskelige, men endog ved ethvert Ord, der er dem fremmed, om det end er nok saa let at læse.

B. Men Rec. fortæller jo, Pag. 180, i en tydsk Pigeskole at have hørt 60 Børn, som læste det Tydske overmaade godt, og i en Maaned vare komne til denne Færdighed ved at stave ikke med de enkelte Bogstaver, men med Samlinger af Bogstaver, betragtede som Elementer. Det er Skade, Rec. ei har nævnet Skolen eller Læreren, som har udrettet saa store Ting. Er nu Samlinger af Bogstaver, betragtede som Elementer, det samme som Stavelser, saa kunne vi kalde denne Actus Sammenlægning istedenfor Staven, og saa maa De tilstaae mig, at denne Lærers Methode er den samme som Prof. Gs.; det er da ingen nye Opfindelse, hvad denne paa en hertillands usædvanlig Maade er kommet frem med, men en Nemhed, som en duelig Lærer af sig selv kommer til, hvor den med Held kan anvendes, uden at en Prof. behøver at lære ham det.

A. Men naar nu alligevel Ingen har fundet, end mindre offentliggjort denne Nemhed i flere Secler, saa synes jeg, vi skylde Prof. G. og Hr. Suell Tak, fordi de lære alle Skolelærere, hvorledes de lettest kunne lære Børn at læse. Uagtet Prof. G. i 1803 har givet os en Theorie af Læsekunsten, saa har dog ingen gjort Forsøg derefter, før han selv udgiver Prøve af en saadan Læsebog. Hr. Suells Bog er, saavidt jeg kan forstaae af Recensionen i Nyt Aftenblad, kun Theorie, hvorfra til Praxis er et saare stort Spring.

B. Ja lad saa være, at vi skylde Prof. G. Tak, fordi han først har lagt Haand paa Tingen ved sin practiske Læsebog, saa vil De dog ei kunne nægte, at hans Beregninger ere latterlig overdrevne. 180 Millioner sparede Timer!!!

A. Deri har De Ret. Alligevel er det egentlig ingen Regningsfeil, men kun en høist urimelig Hypothesefeil, at der i Danmark skulde være 300,000 Skolebørn. Prof. har jo og offentlig bekjendtgjort, at det er ved en Skrivfeil der staaer 300,000 istedenfor 30,000, og saaledes og 180 Millioner istedenfor 18 Millioner; men lad selv det sidste Tal være overdrevent, saa vil dog vel ingen Politiker kunne nægte, at blot 1 Million Timers Besparelse er Fordeel for en Stat, under de af Forf. anførte Betingelser, at Forældre kunne spare halv Lønning til Læreren, og Børnene anføres til at bruge den sparede Tid paa en nyttig Maade, enten til deres videre Uddannelse, eller til Fordeel for Forældrene, da Børn af Almuestanden kunne gjøre Gavn fra Smaae af. Men jeg troer ellers, at den hele Beregning er anstillet, for at faae anbragt Leibnitz's Ord, i Anledning af Haandværksdrengenes mange unyttige Læreaar, samt Anmærkningen om de mange omløbende Haandværkssvende, der formedelst Laugsindretningen ikke maa arbeide og fortjene deres Brød ved deres Hænders Gjerning.

B. Ja, dersom det er Prof. Gs. Hensigt, saa er jeg forsonet med hans Beregning; thi for det første plages ogsaa jeg næsten hver Ugedag af omløbende tiggende Haandværkssvende, og for det andet synes jeg intet er mere unaturligt, end at forbyde den, ærligen at fortjene sit Brød, der kan og vil, naar han maa arbeide i det Fag, han har lært, og for det tredie troer jeg, en Stats Rigdom bestaaer i dens Arbeide og Frembringelser, og naar man hindrer

Folk i at arbeide, saa gjør man ikke allene dem til Staaddere og Prakkere, men udsuger ogsaa deres Medborgere, der maa føde disse ørkesløse Mennesker. Det undrer mig, at paa en Tid, da saa mange i vore Flyveblade prise Laugsindretningen, Ingen alligevel har gjendrevet Prof. Gs. Grunde imod samme. Man hører blot den urimelige Paastand, at Publicum ved Laugene befries for Fuskerie, ligesom der ikke kunde være Fuskere blandt virkelige Laugsmestere, eller ligesom om disse ikke lod deres Arbeide forfærdige af de samme Svende, der siden hedde Fuskere, naar de ikke sidde paa en Laugsmesters Verksted, men vove at arbeide for egen Regning. Men lad os gaae videre, — det var jo ikke om Laugsindretningen, men om Læsekunsten vi skulde tale. Hvad har De mere at prise Prof. G. for?

A. At Prof. Gs. Methode med Fordeel kan bruges ved den indbyrdes Underviisning, derom troer jeg, kan ingen Tvivl være, naar enhver Bihjelper, efter hans Ønske, kun har eet Barn at lære; saaledes skal det være i Roeskilde, hvor Forf. lever. At imidlertid ikke ethvert Barn er skikket til at være Bihjelper, er ogsaa unægteligt. Prof. G. har jo ikke nægtet, at den indb. Underv. kan spare nogen Tid; jeg for min Deel troer imidlertid ikke, at den virkelig sparer saa megen Tid, som dens Venner paastaae, naar Skolelæreren ikke besidder desto større Læretalent, saa at han godt kan organisere det Hele, og, som man siger, har et Øie paa hver Finger, for at holde Maskinen i Gang. Jeg tvivler ikke paa, at den indb. Und. meget behager Prof. G., da den morer Børnene paa samme Tid, som den vænner dem til Lydighed og Orden. Ogsaa skal den indb. Und. i Roeskilde udøves paa den fuldkomneste Maade, da man der i en Hr. Thygesen har en udmærket fortrinlig Skolelærer.

B. Herimod har jeg intet, og Rec. har jo heller ikke dadlet Prof. G. i den Henseende. Men kan De forsvare Prof. G. hvad det slemme Feilgreb angaaer, som Rec. P. 182 anker paa? Det er jo urimeligt at lade Børn begynde deres Læseøvelser med Ord af fremmede Sprog, og

fortsætte dem, indtil de opnaae Færdighed i at læse. Nei, det er vistnok bedre at blive ved den gamle Methode, og lade Børn stave Fader vor og de tre Troes Artikle. Skulde dette i det Hele være uforstaaeligt for smaae Børn, saa opfange de dog snart enkelte Ord, og ved at hjelpe dem lidt til Rette, kan man da tilfredsstille deres elskværdige Tilbøielighed: Videlysten; men lade Børn hele Maaneder igjennem læse Latin, uden at give dem nogen Erstatning for denne kjedsommelige Læsning, det er dog at drive Paradoxsygen lidt vel vidt. Det er bedre, ikke at tage det saa strengt, med at udelukke alt af den første Læsning, som kunde tjene til at vække Eftertanke hos Børn; man kan jo tage det, som det kan falde sig, snart virkelige forstaaelige Ord, snart meningsløse Stavelser, alt eftersom den rigtige Gradation fra det Lettere til det Vanskeligere kan føre det med sig.

A. Hvad dette sidste angaaer, da har just Prof. G. gjort det saaledes, og det var vel ikke anderledes muligt, naar en rigtig Gradation skulde finde Sted; thi hvad som er meningsløse Stavelser i eet Sprog, er ofte betydningsfulde Ord i et andet. Saaledes er jo: bo, lo, ro, so, to meningsløse Stavelser i Latinen, men virkelige Ord med Betydning i det danske Sprog. Ligemeget kan det desuden være, da Læreren ikke behøver at eller skal opholde Barnet derved. Dette vil nok ogsaa have fuldt op at bestille med at see og bemærke Forskjellen mellem de første Bogstaver af disse smaae Ord, saa de ikke engang lægge Mærke til Riimklangen hos dem, da de ikke saa meget skulle høre og opramse dem udenad, som med Øiet skille det ene fra det andet. Jeg synes derfor just, at dette er noget af det Allerbedste ved Prof. Gs. System, at Børnene skulle begynde med at læse Latin, da de derved hindres fra at gjette sig frem og huske Ordene udenad, og derved desto før faae Færdighed i at bruge deres Øine og læse akkurat, ja enten de stave eller ikke stave, troer jeg bestemt, at meningsløse Stavelser fører dem hastigere til Maalet — at læse godt. Prof. Gs. Stavelsebog begynder med betydningsløse Stavelser, og gaaer i første og andet Kapitel

fra de allerletteste til de allertungeste. Derefter komme betydningsfulde Ord i det 3, 4 og 5 Kap., meest Navne, hvoraf mange, især de geografiske, ere meget vanskelige at læse. Endelig kommer Latin med hele Sætninger og Perioder i det 6, 7, 8 og 9 Kap. Jeg synes Prof. G. har iagttaget en rigtig Gradation, og kan derfor ikke begribe hvad det er, Rec. vil gjøre latterligt, og erklærer for at være et Feilgreb, vel saa slet, som den gamle Stavemethode — vel at mærke, uden at sige os, hvorfor det er et Feilgreb, og hvorfor det er slet.

B. Jeg maae tilstaae, nu De taler saaledes, at jeg heller ikke ret forstaaer Rec. paa dette Sted, eller kan indsee, hvori det store Feilgreb bestaaer, som Prof. G. har begaaet, men at han alligevel har begaaet en Buk — det tvivler jeg ikke paa, da en saa human og beskeden Rec. saa bestemt siger det, efterat han i Forveien har roest Forf. saa meget.

A. O, det er den sædvanlige Recensentpolitik, at man offrer enhver lidt berømt Forf. en Mængde Virak, naar man har i Sinde, ret at nedtrykke ham. Derved giver man sig Skin af Upartiskhed, saa at Læserne maa ansee den paafølgende Daddel for desto paalideligere, samt at Forfatterne maa ansees for urimelige, eller for Personer, der ere latterligen indtagne af deres egne Arbeider, naar de vove at tage til Gjenmæle mod saa overmaade humane Recensioner; men den, der saaledes bliver recenseret, han føler nok, at man behandler ham som Barnet, der faaer Sukker i ildesmagende Medicin.

B. Det vil jeg gjerne tilstaae, men det kan dog umueligt være Tilfældet med denne Recension, der vel er sød, men alligevel strax i Begyndelsen annoncerer sin Autor som den, der er i fjendtlig Opposition med Prof. Gs. Ideer og glødende Iver, og som just derved erindrer Læseren om at prøve nøie hvad han dadler. En Bekjendt, som læste No. 11 af Literaturtidenden hos mig, sagde strax: "I næste No. vil Prof. G. faae sin Text læst, enten han fortjener det eller ei." (Fortsættes.)

Blandede Efterretninger.

De engelske Fabriker arbeide nu især for America og Asien, og deres Flid og Opfindelsesaand have derfor fortrinligen hine Landes Smag og Mode til Formaal. De tydske Cattunfabrikanter have af denne Aarsag større Afsætning end de engelske. De Wiener Shawlfabrikanter have bragt det saa vidt, at hverken de Franske eller Engellænderne kunne concurrere med dem, da Wienerne levere overordentlig skjønne Vare efter de nyeste orientalske Mønstre, og 50 pC. billigere end hine. At de wienske Fabrikanter see sig istand til stedse at bringe de nyeste persiske Desseins til Leipziger Messe, dette skal man især have den østerrigske Keiserindes Godhed at takke for. Hver Gang hun faaer et nyt persisk Shawl, sender hun det til de wienske Fabrikanter til Efterligning. Paa det Spørgsmaal, som gjordes een af disse Fabrikanter: om ikke deres Mønstertegnere ogsaa kunde forfærdige saadanne Mønstere, svarede han: "ja, men den orientalske gloende Indbildningskraft mangler dog."

Efter Helmes Beretning udgjør Productionen af Guldminerne i Chili 8 Millioner Gylden, og er i det Hele større end Sølvproductionen.

Kjøbenhavns Børs, d. 29 Marti, 1825.

Cours. Hamb. 2 M. , a vista 216. Spec. 217. — Specier solgtes til 13 Rbmk. $\frac{1}{2}$ ß. Disconto 5 pC. — 4 pC. Kgl. Oblig. (uden Renter) 92$\frac{3}{4}$ a 93. Banco 86. Nationalbank-Oblig. (af Laanet 4 Febr. 1820, uden Renter) 102 a 102$\frac{1}{2}$ Rbdl. r. S. ell. 111 Rbdl. Sedl. pr. 100 r. S. Hamborger Laan af 1819: 3000 Bcomk. 99$\frac{1}{2}$. Dito 4000 Bcomk. 99$\frac{1}{2}$. — 6 pC. norske Obligationer ved Hambro & Søn 105$\frac{1}{2}$ a 106. — Norske Speciessedler pr. 10 Specier 20 a 20$\frac{1}{2}$. — Svenske Sedler 52$\frac{1}{2}$. — Asiatiske Actier = .

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Toogtyvende Aargang. No. 27.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 2 April 1825.

Rationalismen (Fornuft-Tro) og Supernaturalismen (Aabenbarings-Tro), en Samtale mellem Øjet og Solen.

(Af det Tydske. — Meddeelt.)

Øjet.

"Jeg — jeg er Legemets Lys!" — Derfor har Kristendommens guddommelige Stifter erklæret mig *). Formedelst mig erkjender Mennesket Tingenes Farve og Skikkelse. Kun ved mig finder Han Vejen og Stien til Maalet. Uden mig vilde Han famle om i bælmørk Nat og trænge til en Vejleder, for ej at fare vild. Med mig og ved mig gav Skaberen Mennesket Kraft og Evne til rigtig Jagttagelse.

Solen.

Der er megen Sandhed i din Tale. Kun er, langt fra ikke Alt sandt. Hvad vilde Du været, med al Din Synskraft, hvilken Skaberen gav Dig, uden Mig? Ogsaa Mig skabte Han til Held for Mennesket og Dig til Hjelp. Vilde Du vel være Legemets Lys, hvis Han ikke havde oplyst for Dig ved Mig?

*) Matth. 6, 22.

En Stemme fra Himlen.

Forliges indbyrdes! Eder Begge gav den naadige Skaber Menneskene til Held, og Mennesket kan, uden Skade, ej undvære Nogen af Eder. For at see behøver den Dødeliges Øje Solen. Men heller ikke Solen kunde erkjendes, uden Øjet. Derfor kives ikke længer! Og Du, Øje! Vær ikke stolt og selvtillidsfuld, men ydmyg Dig herover, og ihukom det himmelske Ord: "Hvad har Du, som Du jo har imodtaget? Men har Du modtaget det; hvi roser Du dig da, som om Du ei havde modtaget det?" *) — Eller som om Du ene formaaede Alt ved Dig Selv,

*) I Cor. 4, 7.

hvad Du nu, formedelst den himmelske Soel, formaaer?

Dr. J. W. Grimm,
General-Superintendent og Geheime-Consistorialraad — Emeritus — 72 Aar gammel.

Oversvømmelsen.

I Midnats taagefyldte Regioner,
I fæle Gnomers tunge Element;
Der Ariman, det Ondes Ophav, throner,
For evig bort fra Naadens Himmel vendt;
Betjent af Uheld stiftende Dæmoner,
Til Rædslers Hjelp af Dybene udsendt;
Der ruger han blandt Mørkets skumle Sphærer,
Som fødte ham, og al hans Afkom nærer.

Han jubler naar forladte Uskyld lider,
Naar mugne Fængsler spotter Dydens Bøn,
Naar Sværdets Od i tappre Hjerter bider,
Naar røde Flammer sluger Flidens Løn.
I evig Kamp han uden Ophør strider
Med Oromasdes, Lysets rene Søn.
Snart maa den Ene, snart den Anden vige,
Og søge Tilflugt i sit eget Rige.

I nogen Tid han manglet har sin Føde,
Skjøndt efter Rov paa Jagt han stedse gaaer.
Hans lyse Fiende mægter at afbøde
Saa mangt et Hug hans mørke Glavind slaaer.
Og naar han bringer Hjerter til at bløde,
Huldt Oromasdes læger Smærtens Saar.
Da føler han sit Septers Magt aftage,
Og rasende fremhyler han sin Klage.

"Nu seer jeg grandt min Fjendes Magt at stige,
"Jeg faaer at væbne mig til Ufreds Daad!
"Der er især et gammelt nordisk Rige,
"Som trodser mig og mine skjulte Raad.
"For snilde Kløgt maa mine Vaaben vige,
"Der saarer jeg mig tidt med egen Braad.
"Hvor Fyrsten Folkets Tro og Hjerte ejer:
"Der maa jeg svarlig kjempe for min Sejer.

"Ei længer Krigscartovens Torden skræmmer
"Fredsomme Borger fra sit Arnested.
"Ei længer Blod og sønderskudte Lemmer
"Nu gjøder Jorden med Dødskampens Sveed;
"Da Klippen midt i Oceanet gjemmer
"Erobreren og al hans Fredløshed.
"Den samme Haand hans Daad og Idræt vejer,
"Som grov hans Grav og fordum gav ham Sejer.

"Jeg jubled' høit dengang da jeg beredte
"Mit mørke Riges Børn en blodig Høst;
"Imens jeg Tvedragts fule Sæd udspredte
"Ved Hellesponten, i Europas Øst.
"Dog, skarpe Glavind selv jeg Leje redte,
"Ak! i saa mangt et mig hengivent Bryst.
"Og frodig spirer af min Frugtes Kjerne,
"Et Frihedstræ, som Hellas Sønner værne.

"Mit Tribunal paa Vestens Halvøe vender
"Sit Fakkelblus mod eget Tempeltag.
"Ved Baalets sidste Gløb en Engel tænder
"Sit Stjerneskjer og skaber Nat til Dag.
"Oplysningen det er. — jeg vel den kjender:
"Min Fjende indtil Hjertets sidste Slag.
"I lønligt Raad vel Munkehevnen hviner —
"Omsonst! mit Tempel synker i Ruiner.

"Dog mægter jeg mit Zepter end at svinge,
"Liig Tordenkilen fra itdsvangre Sky.

"End mægter blodig Graad jeg at fremtvinge,
"Og paa mit Vink skal Fred og Glæde flye.
"Jeg Døden vil et gavmildt Offer bringe,
"Henfarne Seclers Qval vil jeg fornye.
"Min Tilflugt maa jeg til et Middel tage,
"Som alt har været brugt i fordums Dage.

"Træd frem, o Storm! af dine fjerne Huler
"Og boltre dig paa Vinger askegraae.
"I Kildevæld! som Jordens Skorpe skjuler,
"Bryd dunkle Fængsel! iil til Bølgen blaa!
"Da, mens Orkanen vild mod Stranden kuler,
"Skal eders Ryg mod Himlens Skyer naae.
"Og lystig skal I tumle jer paa Landet,
"Og slæbe kostbart Bytte ud i Vandet.

"Skaan Snekken ei, som Seilene udspiler,
"Med bange Higen efter fjerne Havn.
"Skaan Moderhjertet ei, som vildsomt iler,
"Og kalder høit de Elskede ved Navn.
"Skaan Vuggen ei, hvori den Spæde hviler,
"Men slyng dem ud i Havets aabne Havn.
"Lad Hjerter knuses tifold før de briste!
"Lad Borg og Hytte lige Skjebne friste!"

Da ruster Mørkets Magter sig mod Freden,
Og moderlig Naturen vaander sig.
I Jordens Indvold færdes travlt derneden,
Den lumske Gnome er utrættelig.
Den vilde Jæger farer over Heden,
Med høit Halloh og fæle Varselskrig.
Useete Væsner pibe, hvine, tude,
Naturens store Sørgespil bebude.

Da styrter frem af fjerne Polers Gjemme,
Den stærke Stormgud med de viltre Børn.
Det stygge Chor udgjør en Kjempestemme,
I Samklang Ugle, Vibe, Ravn og Ørn.

En længe savnet Frihed de fornemme,
Og aabne Gabet som en sulten Bjørn,
Og rasende mod Himlen, Havet, Jorden,
Kuldkaste de Naturens skjønne Orden.

Den Havmand puster op de tykke Kjever,
Og brøler Dødens hæse Vuggesang.
Huult gjennem hans crystalne Slot den bæver,
Dog ei til Elverpigens Harpeklang.
Nei, Torden lig, den sig fra Dybet hæver,
Imens Tritoner smykke sig med Tang.
Der er en Fest blandt Havets falske Guder,
Naar Bølgen taarner sig og Stormen tuder.

I skumle Dyb Delphinen monne brumme,
Og Hvalen tumler der sin Kjempekrop.
Da svulmer Havet, og den store Kumme —
Mens Søuhyret rører Grunden op —
De svangre Bølger mægter ei at rumme;
De bryd's — og Fraaden naaer til Klippens Top.
Da stiger Havet over sine Bredder,
Og Rædsel, Død og Undergang bereder.

Det lave Eiland Diger maa beskytte;
Mod kunstig Dæmning knuser Bølgen sig.
Bag svage Jordvold hviler nøisom Hytte,
Ved Fredriks milde Zepter lykkelig.
Til Livets Nødtørft tjener Flidens Bytte,
Naar fulde Drætter gjør den Fisker riig.
Da efter fuldendt Dagværk fro de ile,
For tryg i Søvnens Arme at udhvile.

Ak pludselig forjages Fredens Drømme,
Thi Nødraab lyder fra aarvaagen Vagt.
De brudte Diger Bølger gjennemstrømme,
Og intet meer imodstaaer Havets Magt.

De falke Vover Landet overſvømme,
Og Arimans Ugjerning er fuldbragt.
Paa høje Verſt Beboen Livet friſter,
Som i et Nu ſin hele Velfærd miſter.

Ak! ikke Velfærd blot — men ſine Kjere,
Som nys i ſorgløs Uſkyld var' ſaa fro.
De ſøde Smaabørn Bølgen monne bære,
For ſidſte Gang at lulle dem til Ro.
Den Glut ſom Moderbryſtet monne nære,
Skal ſlumre ind i Havmands kolde Bo.
Ej jordiſk Gods allene han bortrøver,
Men Hjerterne til Døden han bedrøver.

Og ſelv de Elſkte, ſom han lod tilbage,
Som mægted' Dødens Strube at undflye,
De fylde Luften trindt om ſig med Klage,
Thi ødelagt er Huus og Gaard og Bye.
De nøgne ſtaae i barſke Vinterdage,
Og ſavne Klæder, Seng og Brød og Ly.
O Rigmand! første Gang jeg Dig misunder,
Thi Du har Balſom for de Armes Vunder.

Da kommer, ilende paa Lyſets Vinge,
Huldt Oromasdes mellem Stjerners Dands.
De yndige Sylphider ham omringe,
Og ſmykke ham med Fredens Oliekrands.
Trindt om ham Harpeſpil og Hymner klinge,
Og Ætheren gjenſtraaler af hans Glands.
Han ſvæver ømt om Dannerkongens Throne,
Og blanker Ædelſtenen i hans Krone.

Hvad Jammer maa hans Himmeløje møde,
Han ſkuer Marſklands ødelagte Bred.
De Arme lide uden egen Brøde,
Og fro han er til hjelpſom Daad bereed.

Ei levende han gjøre kan de Døde,
Dog kan han atter ſkabe Hyttens Fred.
"Iil", raaber han til ſine Alfer milde,
"Og aabn Velgjørenhedens rige Kilde.

"Den qvælder frem af Dannerkongens Hjerte,
"Og uudtømmelig dens Aare er;
"Thi Fyrſtens Idræt Underſaatten lærte,
"Den Dyd, ſom evig vorder Danſken kjer:
"At det er ſkjønt, at dele Brødres Smerte,
"At det er ſødt at lindre Lidelſer.
"Og ſnart ſkal Taaren i ſit Udſpring ſtandſe,
"Og Epheu atter Hyttens Tag omkrandſe.

"Hvad Havet tog, det lumſk paa Bunden dølger;
"De Vover rulle over Dødningbeen!
"Dog, Støvet ſlumrer under ſølvblaa Bølger
"Saa trygt, ſom under Gravens kolde Steen.
"Den ſaliggjorte Sjel ſin Engel følger,
"Som vinker ham med Troens Palmegreen,
"Og i uendelige Paradiſer,
"De himmelſke Hærſkarers Fryd ham viſer.

"Hvo vil de Elſktes Rolighed misunde,
"Som tidlig naaede Hjemmets ſikkre Havn?
"Hvo vil Alviisdoms ſkjulte Vei udgrunde,
"Om end den leder ſelv til bittre Savn?
"Hvor monne man vel ſødere henblunde,
"End i en himmelſk Faders ømme Favn?
"Mon Jordelivet nogen Vellyſt ejer,
"Som Himmelfredens Salighed opvejer?

"O ſtandſer da den bange Mismods Klage!
"Og ſtoler tryg paa Kongen og paa Gud.
"Snart ſmiler eder atter Glædens Dage,
"Mens Godhed ſpreder ſine Gaver ud.

"Snart skal fornyet Hjemstavn jer modtage;
"Og høit og klart stadfæste Sandheds Bud:
"Saalænge Fredrik Thronen monne zire,
"Skal af det Onde selv det Gode spire."

Hanna Irgens.

Samtale mellem Dhrr. A. og B. om Professor Gamborgs Minervas Stavelsebog og Recensionen over samme.

(Fortsættelse; see forr. No.)

A. Men hvad siger De om Rec. Psychologie paa den følgende Side? Efterat have givet Prof. G. Bifald, fordi han, overeensstemmende med sin Theorie, har lagt det latinske Sprog til Grund for Læseøvelserne, tilføier han disse mærkelige Ord: "Thi ved ideligt at læse Ord af et levende Sprog, vilde Børnene enten, som Forf. selv tilstaaer (skal nok være yttrer, da Ingen før ham har sagt det), faae en fremmed Pronunciation i deres eget Modersmaal, eller, som Anm. snarere troer, da de jo skulle læse det som Dansk, et urigtigt Begreb om det fremmede Sprog." Her er uden Tvivl noget menneskeligt vederfaret Rec. Kan vel et Barn paa 5 eller 6 Aar, der begynder at lære at læse, gjøre sig Begreb enten om Modersmaal eller nogetsomhelst andet Sprog? Her dømmer den Blinde om Farverne. Naar desuden Prof. G. siger, at Børn, ved at læse et levende Sprog, kunne faae en fremmed Udtale i Modersmaalet, saa maa han jo antage, at det fremmede Sprog udtales for Barnet og efterlæses af det saaledes som det egentlig skal udtales.

B. Men naar jeg nu maa indrømme, at Rec. ikke er Psycholog, og at det er urimeligt at tillægge Børn, der ikke kunne læse, et saa abstract Begreb, som det om et Sprog og dets Pronunciation er, saa er han desto større Mathematiker. Han viser jo strax efter, at Prof.

G. sikkert har forregnet sig, — en Beskyldning, der maa være saa meget bittrere at døie for Prof. G., da han jo lærer Mathematik i den lærde Skole i Roeskilde, naar han vil af den (abstracte) Læsen uddrage den Fordeel, at Børnene med det samme lære Latin.

A. Vistnok har Prof. G. skammelig forregnet sig, dersom han antager, at Børn, i samme Tid som de anvende paa at lære at læse, kunne tillige lære Latin, men det har han vist ikke meent. Han siger kun, at Børn med det samme kunde lære Latin, naar nemlig den studeerte Lærer vilde lade dem lære Sentenzerne udenad og oversætte dem for dem. At dette ikke skulde medtage mere Tid end den blotte Læselæren, har Prof. G. sikkert aldrig tænkt, ligesom han heller ikke har sagt det.

B. Men han har dog heller ikke sagt, at de Børn, som med det samme skulde lære Latin, behøvede længere Tid.

A. Nei det har han ikke, thi han anede vist ikke, at hans Recensent vilde hænge sig fast ved saadanne Ubetydeligheder, for at paadigte ham Dumhed.

B. Men Rec. bemærker dog, "at Umagen med at lære Børn Latin, med det samme de læse dette Sprog, vilde blive den samme, som ved den sædvanlige Underviisningsmaade, ja endog større, da de først maa lære at læse det om igjen med dets ejendommelige Bogstaver, eftersom det i Bogen kun findes trykt med gothiske."

A. Jeg formoder dog, at hver den, som forstaaer Latin, maa forstaae det, enten det er skrevet eller trykt med det ene eller det andet Slags Bogstaver, naar han blot kjender dem.

B. Det er vel sandt; men hvad skal det betyde, at Forf. har ladet Latin trykke med gothiske Bogstaver? Rec. siger med Rette: "Han seer ingen Grund til den Særegenhed."

A. Grunden dertil synes mig ingenlunde

vanskelig at indsee, og Prof. G. har jo tydelig nok tilkjendegivet den i "Mere om Minervas Stavelsebog". Paa den allerførste Side staae disse Ord: "jeg vover nu at lade Minervas Syllabarium gaae ud i den vide Verden, til Brug allevegne hvor man taler Dansk, Tydsk eller Svensk, og betjener sig af de gothiske Bogstaver til at skrive disse Sprog med." Nærværende Syllab. Min. er altsaa ikkun bestemt for disse 3 Sprog. Literaturtidendens pædagogiske Rec. maa uden Tvivl ved sin kolde Stemning være kommen i den altfor stærke næsten fjendtlige Opposition ved Prof. foregaaende Ord: "Da min Methode ikke var efter Literaturtidendens pædag. Rec. Hoved, men han alligevel ikke havde en Niemeyers Autoritet, end sige enten Grunde eller Erfaring at modsætte mig, saa valgte han heller at gaae mit Arbeide med Taushed forbi, end o. s. v.", og desaarsag i sin glødende Iver have anseet det for en Særegenhed, som ikke burde være anderledes. Rygtet siger, at Prof. G. desuden vil udgive en Fortsættelse af Syllab. Min. med latinske Bogstaver, til Brug i de Lande, hvor man skriver og trykker allene med denne Slags Bogstaver.

B. Dersom dette er Tilfældet, har De atter Ret; men det vil De dog ikke kunne nægte, at Prof. G. skriver for laconisk. Han frygter nok for at kjede sine Læsere, og giver dem derfor kun Qvintessents.

A. Maaskee er denne Frygt ikke saameget Aarsagen, som det, at han ingen Forlægger har, og da for ei at sætte for mange Penge i et saadant Værk, fatter sig saa kort som mueligt. Rec. faaer derimod maaske Betaling for sit Arbeide Arkeviis, og tværer derfor mange Bedømmelser vidtløftigt ud.

(Slutningen i næste No.)

Indenlandske Efterretninger.

I disse Dage er udkommet: Regnskab over Nationalbankens Indtægter og Udgivter for Bankaaret fra 1ste August 1823 til 31te Julii 1824, tilligemed vedføiet Forklaring, som viser Bankens Status til bemeldte 31te Julii. Heraf udmærkes følgende Hovedresultater:

Bankhæftelsens Beløb til 31 Julii 1824 er for Danmark 16,826,572 Rbdlr. 51 ß., og for Hertudømmene til samme Tid 12,178,020 Rbdlr. 6 ß.

Den nuværende paa Banken hvilende Seddelgjeld udgjør 21,325,719 Rbdlr. 49 ß.

Bankens ved Octroyen paalagte Obligationgjeld udgjør 5,739,540 Rbdlr. Sølv. — Paa Financernes Reservefond i uopsigelige Obligationer resterer nu 5,929,545 Rbdlr. 5 ß.

I Sølv eier Banken eller har tilgode: 5,279,999 Rbdlr. 79 ß., og skylder: 1,978,885 Rbdlr. 29 ß.; Saldo som bestaaer i Bco. Mk. 1,707,456. 13. 6 = 1,138,304 Rbd. 54 ß. Sølv, og Sølv 2,162,809 Rbdlr. 92 ß.

I Obligationer eier Banken: 4000 Rbdlr. Sølv, og skylder: 5,903,600 Rbdlr. Sølv, hvoraf 5,622,500 Rbdlr., udstædte for Laanet efter Indbydelsen af 4 Febr. 1820.

I Sedler og Tegn eier Banken: 5,269,193 Rbdlr. 36 ß., og skylder: 3,050,099 Rbdlr. 51 ß. (hvoraf 1,990,188 Rbdlr. 84 ß. for Indlaan); Saldo 2,219,093 Rbdlr. 81 ß., hvorfra bliver at drage Bankens Overskud i Sedler for dette Aar: 89,551 Rbdlr. 63 ß., hvorefter Bankens Capital-Conto i Sedler bliver 2,129,542 Rbdlr. 18 ß.

1823 eiede Banken i Sølv 2,437,710 Rbd. 9 ß., og i Sedler 2,001,615 Rbdlr. 71 ß.
1824 eier Banken i Sølv 2,683,733 Rbd. 91 ß., og i Sedler 2,129,542 Rbdlr. 18 ß.

Forøget i Sølv 246,023 Rbdlr. 82 ß., og i Sedler 127,926 Rbdlr. 43 ß.

Endnu har Banken følgende Restanceer, i Danmark for 1818: 8,420 Rbdlr. 30 ß., for 1819: 6,425 Rbdlr. 41 ß., for 1820: 27,666 Rbdlr. 19 ß., for 1821: 38,597 Rbdlr. 30 ß., for 1822: 76,702 Rbdlr. 69 ß., for 1823: 210,781 Rbdlr. 37 ß.; — i Hertugdømmerne: for 1818: 143,756 Rbdlr. 44 ß., for 1819 og 20: 42,690 Rbdlr. 67 ß., for 1821 til 23: 44,075 Rbdlr. 70 ß. — alt Sølv.

Blandt Bankens Udgivter for dette Bankaar er: Omkostninger ved Seddel-Fabricationen, bestaaende af Papirets Indkjøb, Trykning, Stempling og Lønninger til Numeranter og Underskrivere 20,002 Rbdlr. 56 ß. Sølv; Godtgjørelse for falske Sedler 1,995 Rbdlr.; Omkostninger ved Bankens Administration, nemlig Lønninger til Directionen, Embedsmænd og Betjente, samt Vartpenge til Rigsbankens Direction og Administration 49,100 Rbdlr. Sølv, samt 104,200 Rbdlr. Sølv, som ifølge derom gjort Begjering ere udbetalte for at indfrie de efter den fra Bankens Side gjorte Opsigelse af Obligationerne for Laanet af 4 Febr. 1820.

Afvigte Onsdag (d. 30 Martii) aabnedes Udstillingen ved Konstacademiet. De udstillede Konstværkers Tal beløber sig ialt til 177.

I Malerkonsten.

Af Professor C. A. Lorentzen: 1) Udsigt af det danske Etablissement i Nærheden af Patna ved Gangesfloden i Ostindien; 2) Udsigt af Reden ved Christiansstæd paa St. Croix i Vestindien; 3) en Grønlandsk Fisker og Fiskerinde; 4) Sjællandske Fiskere; 5) en fransk Bivouac; 6—9) Scener af Holbergs Comoedier: Philosophen i egen Indbildning, Republiken eller det gemene Bedste, det arabiske Pulver og Comoediens Ligbegængelse.

Af Professor C. W. Eckersberg: 10—14) 2 Portraiter, 2 Landskaber (Prospecter i Rom), og et Søestykke.

Af Professor J. L. Lund: 15—19) 2 Portraiter, et Hoved, Maria som Barn, og Maria med Jesus-Barnet.

Af Blomstermaler C. D. Fritzsch: 20—22) En Krands af forskjellige Frugter, og 2 Chrystal-Karafler med Blomster.

Af Portraitmaler H. Hansen: 23—25) Copie efter Gerard Douw, og 2 Portraiter.

Af Landskabsmaler J. P. Møller: 26—31) Udsigt over Sundet, med Kronborg Slot og Helsingøer; et Partie af Klipperne paa den nordostlige Kyst af Bornholm; Udsigt til Christiansholm ved Dyrehaugen; Solens Nedgang; en Mølle i Schweitz, og et Skovpartie ved Hirschholm.

Af Dyrmaler C. D. Gebauer: 32—35) Kielskov ved Fredensborg; en Landsbye i Nærheden af Christiansfeldt; Morgenen ved Amtmandshuset, efter Knigges Reise til Brunsvig; Aftenen.

Af Blomstermaler J. L. Camradt: 36 og 37) En Kurv med Blomster; adskillige Urter og Rødder paa et Kjøkkenbord, samt en Torvekurv med Krebs.

Af Portraitmaler C. A. Jensen: 38—40) Hds. Kgl. Høihed Prindsesse Wilhelmines Portrait; 2 Portraiter.

Af Blomstermaler J. L. Jensen: 41—43) 2 Blomsterstykker og et Frugtstykke.

Af Professor Dahl i Dresden: 44—46) En Lavastrøm paa Vesuv i Decbr. 1820; en Tyrolsk Bjergegn; Udsigt fra Castellamare over Havbugten ved Neapel.

Af Krigsraad F. Fabritius de Tengnagel: 47 og 48) Et Vinterlandskab imod Aften, og Udsigt af en Mølle.

Af T. Lund, Eleve: 49) Apostelen Petrus kommer, efter at være frelst fra Fængslet, til Johannes, og paalægger ham, ikke at røbe hans Flugt.

Af A. Küchler, Eleve: 50—52) Ossian tilbyder Ninathoma at bringe hende i sin Snekke til Berrathon; Skirnir opløser Gesturs Gaade; Portraitstudium efter Naturen.

Af D. C. Blunck, Eleve: 53) Christi Gravlæggelse.

Af W. F. Bendz, Eleve: 54—56) En Figur, malet efter det levende Model og tilkjendt den mindre Pengepræmie, samt 2 Portraiter.

Af C. Goos, Eleve: 57) En Figur efter det levende Model, malet for den mindre Pengepræmie, og tilkjendt Accessit.

Af F. W. Sonne, Eleve: 58 og 59) Slaget ved Svarteraae d. 18 Octbr. 1565, og franske Soldater ved en Brønd.

Af M. D. C. Martens, Eleve: 60 og 61) Trappen til et helligt Kors i et Franciskanerkloster, og en Figur, tegnet efter det levende Model og tilkjendt den mindre Sølvmedaille.

Af C. Holm, Eleve: 62—65) Slaget ved Heide 1559; Helligdagsmorgenen; nogle Heste paa en Eng, og en Figur, tegnet efter det levende Model og tilkjendt den mindre Sølvmedaille.

Af N. Moe, Eleve: 66) Christus vil ei fordømme Qvinden, som førtes til ham af Phariseerne.

Af F. Westphal, Eleve: 67) En Figur, tegnet efter det levende Model og tilkjendt den mindre Sølvmedaille.

Af L. A. Aumont, Eleve: 68—71) Familiestykke; 2 Portraiter, og en Figur, tegnet efter det levende Model og tilkjendt den mindre Sølvmedaille.

Af Rørbye, Eleve: 72) en idyllisk Composition.

Af J. F. Fritz, Eleve: 73—75) Ofen og Pesth, Hovedstæderne i Ungarn; et Portrait, og Copie efter Leonardo da Vinci, Tegning i Tuskmaneer.

Af P. Sevel, Eleve: 76—78) 2 Portraiter efter Naturen og et Søstykke.

(Slutningen i næste No.)

Blandt dette Aars offentligen udstillede Konstværker ved det Kgl. Konstacademie findes ogsaa Prøver paa den Kgl. Porcellainsfabriks Frembringelser. Hovedstykket deraf er en Vase med Rundmalerie, som forestiller Slottet Gottorf, udført for Hds. Majest. Dronningen. Saavel Maleriet som Forgyldningen paa dette kostbare og herlige Vidnesbyrd om dansk Konstflid, ere i alle Henseender mesterlige. De øvrige Stykker bestaae af Kopper, en Caffekande, Flødekande &c., ligeledes med Forgyldning og ypperligt Malerie. Paa et Par af Kopperne sees H. M. Kongens, og paa et andet Hds M. Dronningens veltrufne Portrait.

Odense. Ved den første Forestilling af Kotzebues onde Luner paa Byens offentlige Theater vandt det Steinerske Skuespillerselskab et fortjent Bifald, ligesom det her, hvor vi, skjøndt beliggende i Middelpunktet af de danske Provindser, dog saa sjeldent have den Lykke at høre Modersmaalet paa Theatret, var en dobbelt kjær Aandsnydelse. Desmere maa Man beklage, at Selskabet er indtruffet saa sildig paa Vinteren, og netop til den saakaldte stille Uge, da Thalias Tempel ikke maa aabnes. Naar dette er forbi, vil Publikum sikkert ved et talrigt Besøg søge at lønne Selskabets Bestræbelser.

Aalborg, d. 28 Marts. For en talrig Forsamling opførtes i Aftes, til Bedste for Bombebøssen, Skuespillene: Avisfrieriet og Stakket Dands er snart sprunget. Til Slutning blev givet en Epilog, hvori en Sang blev afsjunget, og efter Epilogen fremstilledes gjennemsigtig Bombebøssens Fod, hvorpaa stod de Ord: "Gud beskjærme Aalborg." (Sangen kan erholdes hos Hr. Lieutenant Bluhme for en ringe Gave til Bombebøssen.)

Aarhuus. Marselisborg er ved 4de Auction bleven solgt for 50,000 Rbd. Sølv til Baron v. Gersdorff, Oberst i den russisk-keiserlige Garde. Caløe er kjøbt af Senator Jenisch i Hamborg, der siges for 80,000 Rbd.

Skuepladsen. Tirsdag (den 5te): Jacob von Thybo, Comedie i 5 Acter, og: En Ballet.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tooogtyvende Aargang. No. 28.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 5 April 1825.

Om gudelige Forsamlinger.

Nærmest foranlediget ved Hr. Pastor N. F. S. Grundtvigs Betænkninger over samme Materie, i nyeste Skilderie af Kjøbenhavn No. 12 og 13.

Audiatur et altera pars!

Visselig maa det inderlig bedrøve enhver Sandhedens og det sande Godes Ven, naar det kommer dertil, at Præsten nødes til at føre Klagemaal over Nogen eller Nogle af hans Menigheds Medlemmer, især naar det angaaer Gudelighed, Gudsfrygt og Gudsdyrkelse, Ord og Ting, hvis Hellighed og Ærværdighed bør indgyde Enhver, der vedkjender sig dem, alt for megen Ærbødighed til enten at give eller søge Anledning til Klage eller Anklage; hvilket den oprigtige Kristen, den sande Hellige vist omhyggeligen vil skye og flye, og som den, der efter Skriftens, Fornuftens og den sande Egenkjerligheds Bydende, frygter Gud, ærer Kongen, lyder Øvrigheden og agter Præsten som Sjælesørger, sikkerlig aldrig vil blive udsat for.

Men hvad skal, hvad kan da en Præst vel gjøre, naar Personer, der ville indbilde sig selv og Andre, at de ere inspirerede, begynde at stifte en Menighed i hans Menighed, gjøre Proselyter, agere Apostler og offentligen lægge Ringeagt for Lærestanden og Læreren for Dagen? Skal han, maa han, bør han, som Sendebud i Jesu Kristi Sted, som den der ei allene beder: Tilkomme dit Rige! men ogsaa skal stræbe efter bedste Evne til Bønhørelsen af disse hans Lærers Ord i den meest udstrakte Forstand, ved stedse at udbrede kristelig Kundskab, Sandhed og Dyd i den Embeds-Kreds, hvor Gud og Kongen satte ham, være ligegyldig og taus ved, at Personer og Selskaber, under Navn af gudelige og hellige, virke tvertimod ham og stræbe tilbage til Uvidenhed og alle dens Følger, ved at banlyse Fornuften og de baade levende og afdøde Lærere, som opmuntre til dens Brug? Vistnok undgaae de og derved Følelsen af hvert et Slag af Aandens Sværd ligesaa heldigen, som de snildeligen undvige hver Mulighed af en Overbeviisning, der skal grunde sig paa fornuftig Overveielse. Derved er det at de saa let vinde Tilhængere blandt den tankeløse Almue; fordi det er lettere at troe (som de troe) end at tænke, lettere at bede end at handle, lettere at synes end at være god.

Naar nu Præsten med Vished veed, at der, i de saakaldte gudelige Forsamlinger, arbeides lige tvertimod hans redelige Bestræbelser for at udbrede mere og mere kristelig og fornuf-

lig Kundskab i hans Menighed, er han da troe i sit Kald, naar han er ligegyldig ved, at hans Advarsel derimod intet nytter, at hans Embeds Værdighed og Sandhedens Ære krænkes, at Kongens og Øvrighedens Anordninger og Forbud overtrædes?

Men, vil man maaskee indvende, der burde intet Forbud mod gudelige Forsamlinger finde Sted, og de ere jo tilladte under Betingelse af Præstens Kundskab derom eller Nærværelse derved. Men hvorledes skal en Præst paa Landet, der har langt til sit Annex, i sine Sogne mange Byer og i disse gudelige Forsamlinger, kunne bivaane dem alle og forvisse sig om hvad der foretages i dem alle, at deri ei nedbrydes om Aftenen, hvad han har stræbt at opbygge om Dagen? Ja var det endda kuns Bøn, Sang og Læsning af sand Oplysning befordrende Bøger, som beskjæftigede dem; saa maatte de være uskyldige og kunde være gavnlige, skjønt overflødige og unødvendige, da alt dette kan foretages med virkelig Held, Andagt og Velsignelse i enhver enkelt Familie.

Men de lade det ei blive derved, de gaae videre ved at læse og forklare Bibelen, en Forklaring der vist maa blive ligesaa forskjellig, som de Personers Duelighed eller Uduelighed, der driste sig til at paatage sig dette Arbeide, hvorom siges, at det for et fornuftigt tænkende Menneske er uforstaaeligere, end Græsk og Latin.

Men det skal og være gammeldags Kristendom der foredrages, gamle aandelige "Bakkelser" og flere deslige Retter, der trakteres med. Det er vel ligegyldigt hvad der læses, naar det kun er gudeligt, hvorledes det forklares naar det kun er gammeldags, hvorledes Foredraget lykkes, eller hvad Duelighed Fortolkerne besidde, naar de kun ere hellige! Dog dette kan vel neppe Nogen falde paa at tænke eller sige. Kan og maae ingen Haandværker gjøres til Svend uden foregaaende Lære, eller vinde Laugsrettighed uden foreviist Mesterstykke: og har vor, for al god Orden saa aarvaagne, Regjering forbudet Qvaksalvere, under Straf, at afgive sig med at helbrede Sygdomme paa det menneskelige Legeme, hvortil kun prøvede og duelige Læger ere berettigede; mon vel denne samme vise Regjering kan eller vil taale, at slige Fuskere, som hine Lecteurer, fordærve Sjælenes Smag for, og Evne til at modtage og fordøie rene Sandheder og ædle Begreber, ved at bibringe dem hvilketsomhelst ufordøieligt Miskmask, hvormed saadanne Fortolkere opvarte deres Tilhørere, der, Strudsen lige, gabende sluge, hvad der kastes til dem? Kunde man antage at det just var her i disse gudelige Forsamlinger, at ægte gammeldags og sand Kristendom skulde findes og ikke i Kirken; saa bleve lærde Studier, med Hensyn til Religionen, en unyttig Besværlighed, Skoler, theologiske Faculteter, Kirker og Præster Bekosteligheder, man let kunde undvære.

Skal Præsten desuden endnu være taus og taalig, naar en Person, der saa godt som nylig er traadt ud af Landsbyeskolen, men bleven indviet i de Helliges Mysterier, vover sig indbildsk i offentlig Modsigelse med Præsten under hans Embeds Forretninger i Kirken, eller naar en Mand med pharisæisk Stolthed efter Gudstjenesten indbyder til Aften-Traktement hos sig paa Kjærner, istedenfor de i Kirken nylig forelagte Avner; ja endog ved Kirkens Dør opfordrer Præsten til at forsvare, hvad han i sin Prædiken har yttret, som stridende mod hans vidløse Indbildning? Dog de lade det ei blive ved at holde sig til Kirken og Præsten; de anfalde i deres hellige Paroxysmus, eller henrevne af det ubetvingelige Element, Præst og Almue paa Veie og Stier med deres tankeløse Væv, og drage vemodsfulde Suk naar man ei vil lade sig deres Præk vel smage. Her kan med Sandhed siges: Vi tale det vi vide og vidne det vi have erfaret. Sligt Overmod passer sig dog kun lidet til den sande kristelige Ydmyghed, der især bør pryde den, der vil kalde sig hellig og opvakt.

Kunde nu den Religionslærer fortjene Navn af en troe Hyrde, der, ligegyldig og taus (for at bruge Skriftens Ord), lod Ulvene i Faareklæder sønderrive og adsprede hans Hjord? Var

han en troe Vægter paa Zions Mure naar han saae den ulmende Ild, der vilde fortære den Kristendoms Bygning, han ei allene samvittighedsfuldt havde vedligeholdt, men og møisommelig udvidet og efter Evne forbedret, og han da ei varslede for den truende Fare?

Eller burde Lærerne maaskee ei arbeide paa at udvide deres Menigheders Religions-Kundskaber, bibringe dem renere Begreber og tydeligere Forestillinger om de Ting, som høre til Guds Rige? Skal det lægges dem til Last, at i Kirkerne ei endnu høres gammeldags Kristendoms Foredrag paa Prædikestolen eller gammel Stiil i vore Bønner og Sange? Eller mon den sande Kristendom, den sande Gudsdyrkelse, der bestaaer i rene Tanker og et retskaffent Levnet, enten kan siges at være gammeldags eller blive nymodens, fordi det Sprog, hvori den fremtræder, retter sig efter de menneskelige Fremskridt i Forædling i Kunster, Sprog og Videnskaber. Hvis nogen af alle den menneskelige Aands Værker fortjene at fremtræde i en værdig Dragt, da synes det fornemmelig at Religionslæreren har fortrinlig Krav derpaa.

Det er derfor neppe at formode at nogen sand Kristendoms og fornuftig Gudsdyrkelses oprigtige Ven skulde falde paa, istedetfor No. 140 i vor Ev. Kr. Psalmebog, at ønske sig og synge:

In dulci jubilo
Sjunge vi og ere fro,
Den vort Hjerte trøster
Ligger in præsepio,
Og klar som Solen skinner,
Matris in gremio,
Alpha es et O.

at synge Hallelujaer og Kyrieeleiser som uforstaaet Tidsfordriv; at ombytte No. 232 (f. Ex.) med:

Træd sagt' heran . . . . .
Dig hjælper ei da den Ludtze lette Laare ꝛc.

Neppe længes den fornuftige Kristen efter Djævlebesværgelsen over Barnet ved dets Indtrædelse i Verden, at rives med ham igjennem Verden, og kives med ham ved Udgangen af Verden, og saameget andet Suurdeig, som vor vise Regjering har fundet rigtigt at udrydde ved velgjørende Lovbud, bedre Psalmebøger, hensigtsmæssigere Ungdoms Underviisning, Confirmation, Cathekisationer og flere hensigtsmæssige Foranstaltninger til fornuftig Kristendoms Udbredelse og Stadfæstelse. Alt dette vidner om, at det er Regjeringens absolute Villie at dens Undersaatter skal ledes frem til bedre Oplysning; og at Præsten er den, der nærmest bør og skal arbeide frem i samme Aand til dens kristelige Hensigters sikkre Opnaaelse er ligesaa vist, som han kan vente kraftig Understøttelse naar skadelig Ufornuft møder ham med Hindringer under disse hans vigtige Pligters samvittighedsfulde Opfyldelse.

Ja vor ædle sjette Frederik, Kirkens omhyggelige Pleiefader, vil vist med allernaadigst Deeltagelse høre enhver troe Sjælesørger, som i sin Vaande beklager sig over at erfare, at denne aandelige Nervefeber, hvorom her er Talen, truer med at udarte til en ulægelig Smitte, og (som Hr. Grundtvig meget rigtig og med Uvillie bemærker) udbrede en sygelig Afmagt over de ham betroede Sjæle.

Naar man besværer sig over den Forskjel der er mellem gammeldags luthersk Kristendom og det Foredrag, som nu høres i vore Kirker, mon man da for Alvor og med fornuftig Eftertanke kan ville indbilde sig selv og Andre, at det virkelig skulde have været den store Luthers bestemte Mening, at alle hans Confessions Lærere skulde blive aldeles staaende der, hvor han satte dem, og at han vilde glæde sig ved at finde os der? Jeg troer det ikke!

Nei! snarere vilde han da nok tiltale Lærerne i sit vante Kraftsprog omtrent i følgende Tone: "I lade Kroppe! hvad have I gjort i de 300 Aar, I med Tryghed kunde arbeide under Regjeringens Beskyttelse uden Modstand, uden Forfølgelse? Synes I at kunne være bekjendte alle tilsammen ei at have gjort mere i saa lang Tid under Frihed og Frelse, end jeg ene Mand gjorde i faa Aar under Fængsel og Fare? Kunne I forsvare for

Gud, Eders Samvittighed og Kristk Menighed, at I ei have bragt den videre i grundige Kundskaber i sand og fornuftig Kristendom? Jeg stræbte, som ærlig Mand, at udrense den gamle Suurdeig, men jeg har Grund til at frygte, at den endnu gjærer i mange af Eder, og hvad har jeg da at haabe for Eders Menigheder, som I dog burde have søgt at lære, hvad Jesu Disciple ei for 1800 Aar siden kunde bære og jeg ei til min Tid kunde udføre. I skulle føre dem an og støde frem paa Religionens, Sandhedens og Dydens lyse Bane, og I lade dem staae stille i Mørket, eller vel endog gaae tilbage".

Hvad mon Elskerne og Befordrerne af den gammeldags Kristendom i Kirken vilde svare paa slig Tiltale? Mon de kunde modsige Sandheden i den? Eller kunde man ved denne Tilbagegang vel undskylde sig med: "at et mystisk, et ubetvingeligt *Element* yttrede sig i nogle Forvirredes *Hjerner*, der kuns befandt sig vel i Mørket, og maatte overlades til sig selv?" Jeg kan for min Deel ei dølge den Frygt; at jeg vilde udsætte mig for velgrundet Dadel af Enhver, der kjender Sagen tilstrækkelig og nøie nok, ved at forsvare de gudelige Forsamlinger, i hvilke dette Element viser sig virksom baade i og udenfor deres Medlemmers Samfund, Forsamlinger, som Hr. Grundtvig, Sandheden tro, saa træffende skildrer som "maadelige Surrogater for det kirkelige Liv og maadelige Planteskoler for sand Gudsfrygt, Ydmyghed og Kjærlighed; Forsamlinger, hvori en sygelig Pietisme let parrer sig med forskruede Indfald, (og føder) Ringeagt for Lærestanden og omsider for Skriften selv".

Det er derfor glæðeligt, at en Mand, som Grundtvig, giver os denne Skildring og paa en Maade opfordrer til at yttre sin Mening om slige Selskaber ligesaa frimodig og oprigtig, som han.

Dette er skeet i disse Linier af en Mand der forener oprigtig Sandhedskjærlighed med overbevisende Erfaring. Og ønskeligt var det, om flere vilde gjøre ligesaa, at Sagen ei skal blive eensidig betragtet, men at vor viise og for alt Godt aarvaagne og virksomme Regjering saae den i sit sande Lys, og fik Leilighed til at bevise, at den, ligesaavel som den har vidst at sætte Grændser for smitsomme Syger paa Mennesker og Qvæg, ligesaavel som den vidste i Fordumstid at afskaffe den mægtige Chatholitisme, endnu vil vide ved passende og kraftige Midler at forebygge, at denne aandelige Syge ei skal smitte alle dens Undersaatters Sjæle. Dette er sikkerlig alle dens troe og fornuftige Undersaatters Haab og Ønske.

Den, der fremsætter dette, nævner sig ei her; thi Navnet gjør intet til Sagen. Men saasnart det behøves og kan gavne, skal han villig vedkjende sig baade sin Mening og sit Navn.

Αληθοφιλος.

Indenlandske Efterretninger.

Om Udstillingen i Aar ved Konstacademiet. (Slutning; see forr. No.)

I Malerkonsten.

Af C. C. Hansen, Eleve: 79—81) 2 Portraiter; Nymphen Egeria, som tilsiger Numa Pompilius Love for Romerne, malet efter et Basrelief af Thorwaldsen.

Af G. Jungclausen, Eleve: 82) Amor og Psyche, efter Kratzenstein Stub.

Af R. A. Holm, 83—86) Prospect af Bernstorff; Frederiksdals Mølle; et Landskab og et Træpartie.

Af E. J. Gumpert, Eleve: Egeria og Numa Pompilius, malet efter et Basrelief af Thorwaldsen.

Af G. Michelsen, Eleve: 88 og 89) 2 Stykker i Pastel, Portrait af Prof. Abildgaard, Veterinairskolens Stifter, og Gjerrigheden.

Af J. Raed: 90) Copie efter Gerard Douw.

Af J. Stroe: 91—93) Et Partie Asketræer, tilkjendtes Pengepræmien; Kalkbrænderiet fra Classens Hauge; Copie efter Backhuysen.

Af C. F. Faber: 94—98) Et Landskab i det Schlesvigske; 4 Portraiter.

Af H. P. Jørgensen: 99—101) 3 Portraiter.

Af J. J. B. Hornemann: 102) Et Johannes-Hoved.

Af J. Schöncke: 103) Portrait efter Naturen.

Af P. Wisbye: 104) Et Partie af Møens Klint med det saakaldte Klintekors.

Af H. L. Reusch: 105 og 106) Forsøg til en Auka Thor i Tordenvognen.

Af Haelbye: 107 og 108) 2 Portraiter.

Af A. Rosenberg, Assistent ved Ornamentskolen: 109 og 110) En Vase med Blomster og nogle Frugter paa en Steenbænk, begge i Sortkridt.

Af C. F. Christensen: 111) Et Partie af Kongens Nyetorv.

Af Coopmann: 112) Amor, som sliber en Piil.

Af Trube: 123) Joseph udlægger Drømmene for Pharaos Mundskjenk og Bager. Tegning.

Af en Dame: 114—16) Et Portrait; et Landskab; Domkirken i Delft.

Af Jfr. Hellesen: 117 og 18) 2 Blomsterstykker.

Af Jfr. L. A. Løser: 119 og 20) Et Glas med Roser, og nogle Frugter, liggende paa en Piedestal.

Af Jfr. H. Neergaard: 121 og 22) En Vase med Blomster og en Kurv med Blomster.

I Billedhuggerkonst.

Af Professor A. Jacobsen: 123) En Buste.

Af Hr. Freund, Academiets reisende Artist, nu i Rom: 124 og 25) Basrelief i Marmor til et Begravelsesmonument over afg. Etatsraad Scavenius; Dito i Dito: Gravminde for afg. Provst Estrup.

Af C. Christensen, Eleve: 126) En fritliggende Figur, modelleret i Leer.

Af Jochumsen, Eleve: 127) St. Peters Befrielse af Fængslet ved Engelen.

Af J. Heldt, Eleve: 128) Amor.

I Steen- og Stempelskærerkonst.

Af Professor S. Jacobsen: 129—31) Portrait af P. A. Greve af Bernstorff, graveret i Amathyst; Portrait af Professor Blumenbach, graveret i Calcedon; et Priamus Hoved, graveret i Carnolin.

I Kobberstikkerkonst.

Af Professor J. F. Clemens: 132) Konstnerens eget Portrait.

I Lithographie.

Af C. A. Bøhndel: 133—37) 5 Blade af det Værk, Konstneren udgiver efter det merkværdige Alter af J. Brüggemann i Slesvigs Domkirke.

I Bygningskonst.

Af Overbygnings-Directeur Etatsraad Hansen, Academiets Directeur: 138—41) Façade af Fængselbygningen, og Façaden af Raad- og Domhuset; Capellet i Fængselbygningen; det Indvendige af Slotskirken.

Af Professor G. Hetsch: 142 og 43) En perspectivisk Composition, forestillende en romersk Borg; det Indre af den nye Slotskirke.

Af A. Rosenberg, Assistent ved Ornamentskolen: 144) Det Indre af et Capel i Perspectiv.

Af H. C. Hansen, Assistent i Bygningsskolen: 145) En Candelaber med Plan, tilkjendt den mindre Pengepræmie.

146—51) ere for den større og mindre Sølvmedaille samt mindre Pengepræmie af Eleverne C. F. Thorin, C. H. Grosch, H. Jensen, og J. D. Petersen.

152—56) af F. W. Knobli og G. Kreetz.

Af Ornamentarbeider og Forgylder Damborg: 157) En Træ-Lysekrone med Ornamenter efter egen Tegning.

No. 158—177) ere af udenlandske Konstnere. Enkelte Stykker af disse Konstneres Arbeider ere udstillede med Hensyn til, at de ere optagne til Æresmedlemmer.

Tilforn havde man ikke andre Paaskeæg end de farvede Hønseæg, der falholdtes i Frugt- og andre Kjeldere. Men siden nogle Aar sælger Conditor Apitz i Klareboderne No. 79 Paaskeæg af Conditorie, fyldte med Bonbons m. m. af forskjellige Størrelser og Tegninger. — Den Skik, at forære hverandre Paaskeæg, har allerede været meget i Brug i England i Shakespears Tid og er det endnu i Rusland. Ægget har altid gjeldt som et Sindbillede paa Opstandelsen. I Paulus Quintius's Rituale, Par. 1657, hedder det: "Velsign, o Herre! dette Æg, at det maa blive en sund Spise for dine troende Tjenere, naar de nyde det med Taknemlighed for dig for vor Herres Opstandelses Skyld." Man bemalede Æggene med brogede Figurer og Zirater. En Jesuit udgav i Aaret 1672 i Ingolstadt en Beskrivelse over hundrede saadanne Paaskeæg: *ova paschalia sacro emblemate inscripta et descripta.* I Frankrig havde man allerede den Gang det Ordsprog: *Donner un oeuf pour avoir un boeuf*, der svarer til vort: ikke at give sit Æble bort uden at faae en Pære igjen. (a.)

Aarhuus, d. 1ste April. Paa Gaarden Hovedgaard i Voer Herred, mellem her og Horsens, udbrød den 28de Marts om Morgenen Kl. 4 en pludselig Ildebrand, som i kort Tid lagde hele Vaaningshuset og en Deel af de tilstødende Fløibygninger i Aske. Nær havde Gaardens Eier, Hr. Greve Baudissin, og Familie omkommet i Luerne, dersom ikke Ildens Knittren og Bragen havde vækket Forvalteren og Huusholdersken, der havde deres Værelser i en tilstødende Fløibygning, og som, da de gjennem deres Vinduer saae Stuehusets Tag i Luer, ilede at vække og redde Herskabet. Næsten intet af Indboet blev reddet. — At Caløe Hovedgaard med Bøndergods (forhen et Stamhuus, som i Aaret 1800 blev solgt, ifølge kgl. Bevilling, for 217,000 Rd. D. C.) i denne Tid af den daværende Kjøbers Enke er solgt til Senator Jenisch i Hamborg for 80,000 Rbd. r. S. mod Kjøbesummens contante Udbetaling, kan nu med Vished bekjendtgjøres. Efter Forlydende havde Nationalbanken indestaaende i Eiendommen en Capital med paaløbne Renter af 50,000 Rbd. Sedler, som Sælgerinden, uagtet Capitalens saameget ringere Værdie paa den Tid Laanet skete, har maattet betale med rede Sølv efter Cours 217. — (Dersom Rigsbanksedlernes nu atter saa betydeligen forbedrede Cours virkelig er en Vinding for det Almindelige, maa der dog tilstaaes, at denne Fordeel kjøbes meget dyrt af Enkelte, endskjøndt saadanne Uheld som det nysnævnte, ikke vilde flyde af Coursforbedringen, hvis Banken altid havde gjort Udlaan i rede Sølv, eller hvis den havde aabnet alle dens Debitorer lige Adgang til at omsætte Seddellaan til Sølv.) (Aarh. Av.)

Skuepladsen. Onsdagen d. 6te April (for Mandagen d. 4de): Lulu. — Torsdagen d. 7de: Den hjemkomne Nabob, og: En Entree. — Fredagen d. 8de: Røverborgen. — Løverdagen d. 9de: Tancredo.

Blandede Efterretninger.

I Paris døde i forrige Aar en ved sin Iver for Konst og Videnskabelighed, hvis sørgelige Offer han blev, mærkelig Landsmand: Tønnes Christian Bruun-Neergaard. Født paa Herregaarden Svenstrup, i Sjælland, havde han tidligen mistet sin Fader og hans Opdragelse var overladt til hans Moder, under kyndige Huuslæreres Veiledning. Uden udmærket Talent for Videnskaberne eller de dannende Konster, yttrede han dog allerede som et meget ungt Menneske stor Iver for begges Dyrkelse. Hans Moder, een af de rigeste Godseierinder i Sjælland, sparede ingen Bekostning paa hans Uddannelse, og efterat han havde deponeret 1795 gjorde han først en Reise i Sverrig og Norge, derpaa i Tydskland, Schweitz, Frankrig og Italien. I Sverrig besøgte han adskillige vigtigere Gruber, og leverede siden en Beskrivelse derover i nogle Breve til Prof. Wad, indrykkede i Bibliothek for Physik og Medicin. Hans Enthusiasme for Mineralogiens Studium var saa stor, at han

paa sin Reise i Spanien skal have gaaet sexten Mile til Fods, blot for at forskaffe sig et Exemplar af et hidtil ubekjendt Mineral. Ikke mindre Hengivenhed viste han for Konsten. Han begyndte allerede hjemme at gjøre en Samling af Malerier og Tegninger, der allerede i Aaret 1803 skal have kostet ham tyve Tusinde Rigsdaler D. C. Han betragtede den Gang en saadan Samling som Vine, der med Aarene stige i Værdie, men der er ingen Tvivl om, at han, som saa mange blotte Konstyndere, deels betalte meget deraf for dyrt, deels tillagde det Fortjeneste, som det manglede, og kun hans Enthusiasme opdagede deri. Uden at have noget bestemt Formaal for Dine, eller eie en saadan Formue, at den Rolle, han paatog sig, med sandsynligt Held lod sig udføre, gik han til Paris, hvor han ret synes at have besluttet at ville leve for Videnskaber og Konst. Nu kjøbtes der for ham, formodentligen for hans Mødrenearv, et Gods i Slesvig, Wolhag-Hytten kaldet, men dets Indkomster kunde allerede den Gang og endnu mindre siden, da de for den danske Landmand uheldige Tidsomstændigheder indtraf, være tilstrækkelige til at bestride hans Udgivter i Frankrigs Hovedstad, og mindst naar han vilde vedblive at bringe sin Yndlingstilbøjelighed saadanne Offere, som han var vant til at yde den. — Han skrev adskilligt saavel i det artistiske som mineralogiske Fag, deels i særskilte Skrifter, deels i Journaler. Paa Fransk: om de skjønne Konsters Tilstand i Frankrig; om Konsternes nuværende Tilstand i Genua; en Udlændings Fritimer i Paris, Dagbog over Dolomieus sidste Reise i Alpeegnen; mine Tanker; i danske Journaler har han leveret adskillige Afhandlinger. I lang Tid hørte man intet mere fra ham. Endeligen læste man ham angaaende, under Correspondentefterretninger fra Paris, i Morgenblatt, Jan. 1825, en intet mindre end trøstende Beretning om hans Skjebne. Efterat Correspondenten, ved at tale om den i Paris nyligen afdøde talentfulde Dr. Friedländer, har erindret, at han formodentligen har efterladt flere Penge end Haandskrifter, siger han: "dette har desværre ikke været Tilfældet med den danske Kammerjunker Brun-Neergaard, der, efter mange Aars Ophold i Paris,

døde her i Begyndelsen af dette Aar. Han var kommen til Frankrig med en aarlig Indkomst af 10,000 Fr., og med en brændende Kjerlighed til Videnskab og Konst. Han havde med Dolomieu bereist Bjergegnene og med Maleren Naudet, som næsten ene arbeidede for ham, Italien og Frankrig. Han eiede længe en Samling af Tegninger og Mineralier, som han om Fredagen med ganske særdeles Fornøjelse viste og forklarede alle dem, der vilde besøge ham. Af denne Forevisen og Forklaren blev han aldrig kjed, og han havde saa ofte givet sig den Umage at gjøre deres Værd synligt, at han tilsidst vurderede dem for høit; mangt et Stykke i hans Samling har han maaskee strax ved Indkjøbet overvurderet; thi han havde betalt den meget dyrt; imidlertid fortjente denne Samling at tages i Ojesyn af Fremmede, og blev ogsaa flittigen besøgt. Desværre gik det ham med hans Giftermaal næsten som med Anskaffelsen af hans Mineralier og Tegninger, og hvad der fuldkomment ødelagde ham, var det ulykkelige Indfald, at ville udgive de Tegninger, Naudet i Italien havde forfærdiget, i et stort Værk, under Titel af: Voyage pittoresque du nord d'Italie, og det paa hans egen Bekostning. Naudet, som var bleven lønnet af Neergaard, havde tegnet Alt, hvad han traf paa, Landsbyer, Klokketaarne, Landskaber, Buske, og jeg troer endog Dueslag. Alt dette blev trukket ind i Voyage pittoresque, og ledsaget af en Text, forfattet af Neergaard, der just ikke var nogen glimrende Skribent. Tegninger, for det meste af den italienske Fabriks Slags, bleve af Debucourt smukt, men dyrt, stukne i Kobber. De slemme Krigstider, som just ikke vare en Voyage pittoresque gunstige, kom nu til, og saaledes traf det sig, at dette Pragtværk, istedet for at lønne hans Møje og Udgivter, aldeles ødelagde hans Formue. Neergaard forsøgte at samle Subskribenter, omtrent som Digteren i Vicar of Wakefield, men blev ligesaa utaknemmeligen behandlet. Han havde stedse Lommerne fulde af trykte Anmeldelser af hans Værk, og naar han første Gang talte med nogen derom, hentede han strax en Plan op af Lommen. Derhos havde han det besynderligste Physiognomie, man kan tænke sig. Jeg troer,

man har engang forestillet ham paa et Carricaturbilled, hvorledes han griber i Barmen og henter en Subskriptionsplan frem. Han gjorde for adskillige Aar siden en Reise til sit Fædreneland og fik af det danske Hof nogen Understøttelse; men denne var ikke klækkelig til at hjelpe ham paa Benene igjen. Hans Samling gik ind, hans Værk kom i Staa og han døde i Kummer og halv i Elendighed. Det er virkelig en Jammer, at hans Konstkjerlighed ikke var parret med større Forsigtighed og Menneskekundskab; thi da havde den kunnet blevet hans Trøst og Støtte, istedetfor at den har beredet hans Undergang. Han har ladet trykke adskillige Flyveskrifter om Konstnere og Konst, saavel i det Franske og Italienske, som i det Danske. Det Pariser Agerdyrkningsselskab har tilkjendt ham en Medaille for en Oversættelse af Martfelts Skrift om Kjøds Røgning og Saltning, hvilken Oversættelse blev trykt paa Søvæsensministeriets Bekostning." (a.)

I London anlægges, som bekjendt, en ny Vei under Themsen. Længe har man følt Nødvendigheden af en Forbindelse paa det Sted, hvor det meste levende Samqvem krævede den, og som kunde føre fra den ene Bredde til den anden. Dette Sted er nær ved Themsens Munding, og Strømmen er her meget bred og dyb. Allerede for 25 Aar siden havde man fattet den Tanke, at anlægge en saadan underjordisk Vei, og man begyndte Arbeidet to forskjellige Gange, men saae sig nødsaget til at opgive det, fordi man i Floden fandt mange Lag bevægeligt Sand, hvorigjennem Vandet trængte ind med Magt og snart opfyldte Gallerierne. — Hr. Brunelle, en Franskmand, der har udmærket sig ved adskillige beundringsværdige Værker i Mechaniken, forelagde et Selskab en Plan til atter at begynde det opgivne Foretagende, og samme fandt den saa antagelig, at der strax aabnedes en Subskription dertil, hvorved i kort Tid sammenbragtes en Sum af 5,800,000 Franker. — Denne underjordiske Vei, den første der gaaer

under en Flod, som Themsen, paa dette Sted, bliver anbragt 24 Fod under Flodleiets Dybde. Den kommer til at bestaae af to hvælvede parallelløbende Gallerier, der skulle skilles fra hinanden ved en Søilegang. Hvert Gallerie bliver $13\frac{1}{2}$ og 15 Fod høi. De skulle opføres af Muursteen og tillige med Søilegangen være 35 Fod brede. Man anslaaer den aarlige Indtægt af det, Vogne- og Fodgængere skulle betale, til 624,000 Fr. (a.)

Kjøbenhavns Børs, d. 5 April, 1825.

Cours. Hamb. 2 M. , a vista 216. Spec 217. — Specier solgtes til 13 Rbmk. $\frac{1}{2}$ ß. Disconto 5 pC. — 4 pC. Kgl. Oblig. (uden Renter) 94 a $94\frac{1}{2}$; i Banco $87\frac{1}{2}$ a $87\frac{3}{4}$. Nationalbank-Oblig. (af Laanet 4de Febr. 1820, uden Renter) 102 Rbdl. r. S. ell. 111 Rbdl. Sedl. pr. 100 r. S. Hamborger Laan af 1819: 3000 Bcomk. $99\frac{1}{2}$. Dito 4000 Bcomk. $99\frac{1}{4}$. — 6 pC norske Obligationer ved Hambro & Søn 106. Nye 4 pC Dito $97\frac{1}{2}$ a $98\frac{1}{2}$. — Norske Speciessedler pr. 10 Specier 20. — Svenske Sedler $52\frac{1}{2}$. — Asiatiske Actier 89.

---

* * *

I Anledning af Brevet i Kjøbenhavns Skilderie om Prof. Kruses Fortællinger, hvilket tilforladeligen er skrevet uden al Bitterhed, men hvis Indhold og yttrede Meninger dog nok maa være befundne rigtige, siden vedkommende Recensent er bleven saa vred derover, finder Indsenderen det, efter Omstændighederne, fornødent at erklære, at han ikke staaer i noget Slags enten videnskabelig eller litterair Forbindelse med Hr. Prof. Kruse, og aldrig er bleven recenseret i Litteraturtidenden.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Toogtyvende Aargang. No. 29.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 9 April 1825.

Om et fremsat Forslag, at lade Almanakken tjene til at værne om den offentlige Sundhed.

Endskjøndt mine Forretninger som Læge ikke levne mig Tid til at læse den Mængde af periodiske Blade, hvormed vor Literatur paa nærværende Tid meer end tilstrækkeligen beriges, faaer jeg dog nu og da Leilighed til at kige ind i et og andet af disse.

Saaledes faldt mig nyligen No. 103 af Kjøbenhavns nyeste Skilderie for 1824 i Hænderne, og med sand Forundring læste jeg heri et Stykke, der har til Titel: "Mon ikke Almanaken beqvemt kan tjene til at værne om den offentlige Sundhed?"

Uden i mindste Maade at miskjende Forfatterens gode Hensigt med sit Forslag, og uden at undersøge, hvorvidt dette kan være gavnligt, kan jeg ikke afholde mig fra at yttre, at ethvert Forslag, især naar det gjøres offentlig, efter min Mening, bør grunde sig paa beviislige, eller i det mindste sandsynlige Data, og ikke foranlediges ved halv sande eller misforstaaede Fortællinger, eller vilkaarlige Forudsætninger — og overbeviist om, at det baade er Forfatterens og Læsernes Ønske, at kjende Sandheden, tillader jeg mig i den Anledning følgende Bemærkninger: Det omtalte Forslag er, som det synes, motiveret af 1) at en Familie heri Byen for et Aars Tid siden blev angrebet af Tilfælde af Kobberforgiftning, umiddelbar efter Nydelsen af Blaabær, der (saa hedder det), "ved nøjere Undersøgelse befandtes at være indbragte fra Landet i et Kobberkar." 2) at Bønderne ingen offentlige Blade læse og altsaa ei heller kunde have Gavn af de Advarsler, som af Lægerne eller andre gives i slige Blade.

Hvad det første af disse Motiver angaaer, da er det næsten utroligt, hvorledes Forfatteren saa ganske kan have misforstaaet Lægens i No. 40 af Aarhuus Stiftstidende for 1824 om denne Tildragelse indrykkede Anmeldelse. Han burde endog ved en flygtig Gjennemlæsning af denne Anmeldelse have bemærket, at det ikke var Blaabær, Familien havde nydt (hvilket i Marts Maaned vilde været en Umulighed), men en Suppe, tillavet af henkogt Blaabærsaft; han burde have seet, at denne Saft vel ved chemisk Undersøgelse befandtes at indeholde en betydelig Mængde Kobberkalk, men at det var — og er indtil dette Øjeblik — en Gaade, hvorledes denne Gift er kommen deri; det burde endelig ikke undgaaet hans Opmærksomhed, at Lægens derom yttrede Formening allene grunder sig paa Huusmoderens Forsikkring, "at Bærrene og Saften

ikke i hendes Huus har været i Berørelse med Kobber", og paa en Borgers Fortælling, "at Bonden plejer at gjemme sine Blaabær i Kobberkar." Da jeg, som Huuslæge i den omtalte Familie, først blev kaldet til Hjelp ved hiin Forgiftelse (men formedelst andre Forretninger ikke strax kunde være tilstede) og siden tog Deel saavel i Patienternes Behandling, som i den chemiske Undersøgelse af Saften og Suppen, saa finder jeg mig beføjet til ogsaa at yttre min Mening om denne mærkelige Tildragelse. Det har fra Begyndelsen forekommet mig mistænkeligt, at Giften skulde være bleven opløst i Saften paa den Maade, som min agtværdige Collegas Anmeldelse i Stiftstidenden lader formode, og som Skilderiet antager for afgjort; thi deels forekom det mig usandsynligt, at den fattige Bonde, der beskjeftiger sig med at indsamle Blaabær til Forhandling, skulde være forsynet med Kobberkar til Bærrenes Indsamling, deels om man endog vil antage dette, syntes det mig umueligt, at Bærrene, blot ved at henstaae en kort Tid i disse Kar (længe kan de ikke gjemmes uden at bedærves) skulde kunne opløse et saa betydeligt Qvantum Kobber, som det der fandtes i den omtalte Saft. For at skaffe mig mere Vished herom, gjorde jeg i afvigte Sommer følgende Forsøg: Jeg lod et lidet Qvantum friske Blaabær henstaae i flere Dage baade i ufortinnede Kobber- og Messingkar, saalænge indtil Bærrene vare aldeles skimlede; dernæst udpressede jeg Saften og undersøgte den chemisk; ved tilsat Salmiakspiritus antog den vel en noget grønlig Farve, men at uddrage Kobberet ved Hjelp af poleret Staal vilde ikke lykkes; Beviis for, at det Qvantum Kobber, som her var opløst, var meget mindre end det i hiin Saft, endskjøndt Bærrene her vare gjemte en meget længere Tid i Kobberkar, end Bonden, der forhandler dem, er istand til.

Er Kobberet paa den supponerede Maade bleven opløst i den tidtomtalte Saft, da er det mig ubegribeligt, at, i de 10 Aar jeg har boet her i Byen, ikkun dette ene Tilfælde af Kobberforgiftning har fundet Sted, uagtet Blaabær om Sommeren nydes næsten i hvert Huus; man

indvende ikke, at disse Tilfælde kunde have yttret sig, uden at nogen Læge har faaet Kundskab derom; thi saa voldsomme Tilfælde som de, hvoraf hiin Familie blev angreben, vilde i saa liden en By som Horsens neppe bleven saa aldeles fortiede. Hvad Forfatteren af det omtalte Stykke i Skilderiet anfører om de Lamheder i Arme og Been, Svækkelse i Sandserne, krampagtige Constriktioner i Underlivet, Svindsot o.s.v., der efter hans Mening skulde være Følger af hemmelig Metalforgiftning, da er dette — mildest sagt — en aldeles vilkaarlig og hypothetisk Formodning. Det forekommer mig overalt ubilligt, at man saa gjerne vil give Bonden Skyld for uforsigtig Behandling af Fødemidler, hvilken maaskee i langt højere Grad finder Sted i vore Kjøkkener. Hvem er det ikke bekjendt, at adskillige, jeg torde vel sige de fleste af vore Huusmødre henkoge deres Syltetøi i Kobber- eller Messingkar, og at dette sædvanligen gaaer af uden mærkelige Følger for Helbreden, naar Vedkommende kun iagttage den Forsigtighed, ikke at lade Saften afkjøle i disse Kar? Kan imidlertid en liden Uforsigtighed herved, der kan begaaes uden Huusmoderens Vidende, ikke have langt farligere Følger, end den, som den blotte Indsamling af Blaabær, Tyttebær o. desl. i Kobberkar kan foraarsage? og var det derfor ikke rigtigere, at oplyse Kjøbstædbeboerne om denne Fare, end Landalmuen? Med Forundring seer jeg, at Forfatteren til hiint Stykke ogsaa vil paabyrde Bønderne den Uskik, at komme Sølverglød paa de fyldte Øltønder, for at give Øllet en sødagtig Smag. Jeg tør forsikkre, at denne Skik ingenlunde finder Sted hos den jydske Bondealmue, og hvis den sjellandske bruger den, da har jeg Grund til at troe, at samme har lært dette fordærvelige Middel i Hovedstaden. En Landmand her i Egnen, der for endeel Aar siden har været Bryggerkarl i Kjøbenhavn, gav mig nemlig for nyligen, efter Anmodning, en Opskrivt paa den Omgangsmaade med Ølbrygning, der i hans Tid brugtes i Kjøbenhavn; ikke uden Forbauselse erfoer jeg heraf, saavelsom ved mundtlig Samtale med Manden, at man i hiin Tid — om det skeer endnu, skal jeg lade være usagt — brugte dette Middel i de

fleste af Hovedstadens Bryggerier for at bevare Øllet fra Syrlighed, uden at Nogen drømte om, at dette i mindste Maade kunde skade Helbreden. Ogsaa om Faren ved denne Uskik vilde det altsaa være hensigtsmæssigere at underrette Kjøbstædmanden, end Bonden.

Betræffende det andet Motiv til hiint Forslag, nemlig at Bønderne ingen offentlige Blade læse, og at derfor de fornødne Advarsler bedst kunde gives dem i Almanaken, da maa Forfatteren tillade mig at bemærke, at han vist ogsaa her er feilagtig underrettet; havde han havt Leilighed til, saaledes som jeg, jevnligen at tale med og besøge Bønderne i deres Huse, da vilde han have fundet, at de ei allene læse Aviserne, men desværre, alt for ofte fæste en saa uindskrænket Tillid til hvad sandt eller falskt, rimeligt eller urimeligt disse Blade indeholde, at det næsten er umueligt, at berigtige deres Mening, naar den er grundet paa hvad der staaer i Aviserne.

En Paamindelse, ikke til Bonden, men til Avisredacteurerne, om behørig Forsigtighed ved Valget af de Nyheder, de meddele Almuesmanden, vilde derfor maaskee, endog med Hensyn paa Sundheden, være af ligesaa megen Vigtighed, som den Advarsel, Forfatteren vil, at Almanaken skal give Bonden i saa Henseende.

Horsens, d. 25de Marts 1825.

Müller,
Regimentschirurg og corresponderende Medlem af det Kgl. medicinske Selskab i Kjøbenhavn.

Topmaal af Urigtigheder i en Reisebeskrivelse.

Vel er man vant til, i Reisebeskrivelser, Danmark angaaende, at støde paa falske Efterretninger og vrange Begreb, men i Missionair Husnagels, i Ansbach 1822 udgivne Reisetagebuch foresinder man S. 8—9 en Snes Linier om Kjøbenhavn, som ere et Non-plus-ultra af Forkeerthed. Han kom 1812 hertil fra Kiel, opholdt sig her i to Dage, og fortæller nu Følgende: "Kjøbenhavn afgiver visselig et majestætisk Skue, formedelst de mange Taarne, som vise sig. Et af dem, Rotonda, d. e. det høje, runde Træetaarn (hölzerne Thurm!) er især mærkværdigt, da det er bygt saaledes, at man ved en Art Sneglegang kan kjøre allerøverst op med Heste og Vogn. Men det har lidt meget ved Bombardementet 1807. Desuden er der i denne Stad et meget mærkværdigt Museum (?). Jeg besaae ogsaa den berømte kongelige Park og Mineralkilden. Paa en fortryllende skjøn Bakke staaer det kongelige Landslot, hvorhen mange med Træer og Buske omgivne Spadseregange slynge sig. Indvaanerne forsamle sig i tusinde Tal ved Slottet, for at høre den skjønne Tafelmusik og see den kongelige Familie. At levere en omstændelig Beskrivelse over Kjøbenhavn vilde føre mig for langt bort. Landet er i sig selv ikke meget frugtbart; thi Brødet er altid meget sjeldent, og man har kun et Slags sorte Tvebakker, ligesom i Sverrig." (b.)

Samtale mellem Dhrr. A. og B. om Professor Gamborgs Minervas Stavekfebog og Recensionen over samme.

(Slutning; see No. 27.)

B. Men Recensentens Vidtløftighed forekommer mig ikke saa stor, og upaatvivlelig har han Net i at bebreide Prof. G. sin Korthed; jeg er enig med ham deri, at Syllab. Min. er utilstrækkelig til at udgjøre en heel Læsebog.

A. Det kommer an paa, hvad man forstaaer ved en Læsebog. Skal det være en Morskabsbog for Børn efter Horatzes Omne tulit punctum, qui commiscuit utile dulci, saa burde der meget mere til, og jeg nægter ikke, at jeg havde fundet Behag i at finde smukke fattelige

Fortællinger bag i Bogen, men da Prof. G. ikke synes at ynde, at Børnene for det første læse paa egen Haand, eller troer at de derved kunne more dem selv, og Bestemmelsen af hans Bog er blot at øve Børn i mekanisk Læsen, indtil de deri naae Fuldkommenhed, saa troer jeg, at Prof. G. nøiagtigen har holdt sig til det, der efter hans Synsmaade er nødvendigt for de første Begyndere, og har meent, der ere Morskabsbøger nok for Børn, naar de først med Forstand kunne læse dem; at derimod Rec. har villet tilfredsstille sin Dadlesyge ved lidt satirisk at yttre, at Minervas Stavelsebog nok ikke er fuldkommen færdig. De smaa Stykker af Dansk, Tydsk og Svensk i Bogen ere udentvivl satte allene for at Læreren kan erfare, om Børnene have naaet tilstrækkelig mekanisk Færdighed, saa at de kunne læse i hvilken Bog det skal være.

B. Ja lad ogsaa dette være som det vil; men hvorledes vil De da kunne forsvare Forf. mod Rec. Anke over hans paafaldende Omskiften af Meninger, og at de Meninger, han yttrede for 20 Aar siden, vare rigtigere end de, han nu bekjender sig til.

A. Jeg mener det er ingen Ære for Rec., at han er bleven staaende paa et lavere Trin ved den Mening, han i sin Ungdom paa en Niemeyers Autoritet har hyldet for 20 Aar siden, og som han selv tilstaaer, ikke har kunnet svinge sig op til Prof. Gs. varme Interesse for en Sag, som Børns første Dannelse er. Prof. Gs. Omskiften af Meninger er desuden ikke saa stor, som Rec. gjør Ord af for Læserne. "At Børn lære lettere og bedre ved mundtlig Underviisning end ved Bøger; at Læsen kun er et Middel til Selvunderviisning for den Unge, hvis Forstand forud er dyrket og forsynet med flere Kundskaber; at man bør benytte den gyldne Barndomsalder til at bibringe reelle Kundskaber i Tegning, Skrivning, Regning, Naturhistorie og andre Videnskaber, førend eller med det samme de lære at læse." Det er Sandheder, som Prof. G. offentligen hyldede for mere end 20 Aar siden (see Fortalen til hans Læsebog 1797), og sin Mening herom har han ikke tilbagekaldt i Min. Stavelseb. Han skriver jo, "at han har fyldt sin Bog ikke allene med endeel Naturhistori, med Bibel- og Kirkehistorie, men endog med meget af den almindelige, saavel gamle som nye Historie og Geografie, men derved indskrænket sig til blot Nomenclatur, og ingenlunde engang anført et kort sammendraget Indhold. De Kundskaber, som Barnet derved erholder, faaer det mere ved sin Lærers mundtlige Underviisning end ved Bogen; men ogsaa derved erindres disse bedst. En Følge deraf er, at jo lærdere en Lærer er, desto flere Kundskaber vil han af sig selv leilighedsviis kunne meddele sine smaa Lærlinge o. s. v." (Anviisning til uden Staven ꝛc. P. 21.) Ogsaa er det 3, 4, 5 Kap. af Læsebogen jo ganske egnet til mundtlig Underviisning, og naar Prof. G. vil, at Børn, der bestemmes til Studeringer, med det samme skulle lære Latin, saa maa dette jo ogsaa skee ved Lærerens mundtlige Underviisning og ikke ved Bogen. Jeg finder derfor Rec. Bebreidelse for Omskiften af Meninger falsk og lidt hadefuld, da Prof. G. ligesaalidt nu, som før, vil, at smaae Børn skulle læse paa deres egen Haand, eftersom de, af Mangel paa Begreber, ikke kunne forstaae hvad de læse. Børns tidlige Læsen er ikkun ønskelig, forsaavidt som man deri har et Middel til at beskjeftige dem, naar de plages af Kjedsommelighed, og man tillige derved faaer Anledning til at tilfredsstille deres Videlyst. Hvad skulde bevæge Prof. G. til at skrive en Encyclopædie, naar han troer det samme kan udrettes ved Nomenclatur? ja at denne endog giver bedre Anledning til den af ham saa yndede mundtlige Underviisning? Prof. G. vilde sikkert ikke tilforn have erklæret sig imod den tidlige Læsen, dersom han ikke dengang havde anseet det for altfor vanskeligt for smaae Børn at lære, og erfaret, at de derved hendreve unyttigen flere Aar og endda læste slet nok (see Bogen P. 1).

B. Jeg troer, De vil gjøre min Recensent til en Sofist og Consequentsmager, at han skulde paadigte Prof. G. en saadan Omskiften af Meninger. Vel sandt, naar jeg tænker paa den altfor stærke næsten fiendtlige Opposition, han

fortæller, han kom i ved den første af Gs. Smaabøger, hvilken ikke blev formildet ved den anden, men naturligviis meget forøget ved Indledningen til den tredie, finder jeg det ikke saa urimeligt, at han stræbte at tugte Prof. G. lidt, men at han skulde betjene sig af Sofisterie og Conseqventsmagerie, for at persiflere et lille Skrift, som han ikke yndede, det kan . . .

A. Det kan man naturligviis ikke troe om Literaturtidendens humane og beskedne Recensent.

B. Men "hvad der efter vor Samtale meest har forundret mig, ja jeg kan næsten sige, smertet mig", er dette, at Rec., der kom i en saa fjendtlig Opposition mod Oldingens glødende Iver, ikke vedblev sin første Plan — at tie, — og lade Prof. G. bitterlig beklage sig saa længe han vilde. Ved Rec. Taushed var ikke heller vi komne i den ubehagelige Conflict, hvori vi nu befinde os. Og endskjøndt det havde været lidt uartigt af ham, ganske at tie, og reent lade være at drøfte Prof. Gs. Paradoxer, saa vilde jeg dog for hans egen Skyld ønske, han havde tiet; thi de enkelte Erindringer, han kan have gjort, vilde neppe hos Enhver opvække den Taknemmeligheds- og Agtelsesfølelse, som de, formedelst Rec. Humanitet, saa høilig fortjene. Gamborgs Venner ville vel tvertimod sige, hvad jeg har hørt Een erklære, hvad ogsaa De synes at mene, at, hvorsomhelst Rec. ret for Alvor nedriver Prof. Gs. System, der bruger han Magtsprog, og motiverer aldeles ikke sin Dom ved Grunde.

Indenlandske Efterretninger.

Anden Paaskedag gaves paa Hoftheatret, som sædvanligen, en offentlig Concert til Fordeel for Blinde-Institutet, men for intet mindre end fuldt Huus. Indtægten skal neppe have været det Halve af hvad den var i Fjor. Den blinde Adolph Gether udførte en Phantasie paa Fløite, componeret af den blinde Jensen, hvis Compositioner finde stort Bifald udenlands, til alle Kjenderes Tilfredshed. Den blinde M. Meyer spillede en Adagio, med Polonoise af Petschazek, paa Clarinet, med Smag og Følelse. Jensen udførte en Adagio og Polonoise og vandt fortjent Applaus. Ogsaa her saae man et beundringsværdigt Exempel paa Blindes Hukommelse, hvorom der findes en saa interessant Artikel i Rochlitz ypperlige Skrift om Tonekonsten. Man skulde næsten ikke troe, at det var mueligt, at hine Ulykkelige, som ere berøvede den vigtigste Sands, hvorved udvortes Indtryk, saa at sige, kunne bringes for Sjelens Speil, besidde en saa høi Grad af Hukommelsesævne, dersom man i det virkelige Liv ikke havde saa talende Beviser derpaa. Rochlitz fortæller, at den for ikke længe siden afdøde Claveerspillerinde, Frøken Therese Paradis, har ikke allene efter mange Aars Mellemrum spillet udenad alle de Concerter, som hun i tidlige Tider havde udført paa sine Reiser, saavelsom alt hvad hun lod sine talrige Elever indstudere, uden nogensinde at sammenblande eet Stykke med et andet, men at hun ogsaa i hendes mere fremrykkede Alder, har accompagneret Haydn's hele Oratorium, Skabelsen, hvoraf Instrumentalpartiet var indrettet for to Pianoforter, paa det ene af disse, hvorved den berømte Vogler spillede paa det andet Pianoforte. Udmærkede Musikyndere af begge Kjøn medvirkede som Solo- og Chorsangere, og den udødelige Componist havde overværet een af disse, adskillige Gange gjentagne Udførelser af hans Mesterværk, med ualmindeligt Bifald. "Naar man — tilføjer Rochlitz — betænker, hvor ulige vanskeligere det er at indpræge Hukommelsen Steder, som blot ere Accompagnement, end saadanne, der føre Overstemmen (som Concerter, Sonater o. desl.), og naar man overveier, at det omtalte Pianofortepartie, paa Ritornellen nær, for størstedelen bestod af blotte accompagnerende Steder, saa vil det maaskee opveie Alt, hvad her er fortalt, vist nok Beundringsværdigt i dette Slags, om den blinde Fløitespiller Dülon." (a.)

I hele den forrige Maaned har den nyanlagte Badeanstalt ved Langebro været offentligen at see,

og besøgt af overordentlig mange Mennesker. Den Smag og Beqvemhed, hvormed det Hele er indrettet, finde alle Kyndiges Bifald. Der er 6 Kammere for Mandsfolk og 7 for Fruentimmer. Badekarrene ere af Egetræ. I hvert Kammer findes en Divan og en Servante; i Mandsfolkenes af Birketræ og i Fruentimmernes af Mahognietræ. I første Etage ere to Conversationssahle, den ene for Damer, den anden for Herrer. Den første vender ud til Haven, og fra den sidste haves en fortræffelig Udsigt over Kalleboſtrand. I begge ere moderne og smagfulde Kakkelovne. Badningen vil, efter Forlydende, tage sin Begyndelse først i Mai Maaned.

I Torsdags (d. 7 April) raabtes første Gang med Reier her i Staden, og forlangtes 4 Mark for Potten.

Oversvømmelsen paa Vestkysten af Jylland har efterladt sig en Mængde Rav, hvoriblandt Stykker af flere Punds Vægt.

Blandede Efterretninger.

(Meddeelte.)

Et engelsk Linieskib paa hundrede Canoner er 163 Fod langt, 51 Fod bredt, stikker $20\frac{1}{2}$ Fod dybt, og holder i 30 Aar. Der udkræves til dets Bygning 4000 store Egetræer og 200,000 Pd. Jern. Til de største Seil bruges 363 og til alle de øvrige 1404 Alen Seildug. Det store 18 Fod lange Anker vejer 9000 Pd., dets Toug er 600 Fod langt, veier 7712 Pund, og har 12 Tommer i Gjennemsnit. Et saadant Skibs tjærede Tougværk veier tilsammen 219,010 Pund. Det tiltaklede Skib med 850 Mand Besætning koster 8 Mill. Pd. St. (?); dets Underhold 20,400 Pd. St. maanedligen, og dets Bygning i det Hele henved 300,000 Specier.

Blandt Lord Byrons mindre Digte findes adskillige Stropher, der udgives for Indskriften paa et af en Pandeskal forfærdiget Drikkekar. I denne siger Pandeskallen til den, som drikker deraf:

I lived, I loved, I quaff'd, like thee;

I died, let earth my bones resign:
Fill up — thou canst not injure me,
The worm hath fouler lips than thine.
(Jeg leved', jeg elsked', jeg supped' som Du,
Jeg døde, og overlod Mulm mine Been,
Skjænk i — Du kan ei skade mig meer,
En Orm har styggere Læber end Du.)

Man fortæller underlige Anecdoter om denne Pandeskal, og vil endog paadutte den berømte Digter, at han med egne Hænder har hentet den ud af sin Familiebegravelse i Newstead-Abbey og ladet den indrette til sit Drikkebæger. En Reisende, som kort før Lord Byrons Død besøgte Abbediets halvforfaldne Bygning, fandt i dens fordums Beboers Studerekammer, blandt andet, to smukt polerede Hjerneskaller, der hvilede paa gueridonagtige Piedestaler, men Drikkekarret med Indskriften var ikke deriblandt. Sagens sande Sammenhæng har Byron selv fortalt i sin Samtale med Capitain Medwin. Historien indtraf i den Tidspunkt, da Lorden, efterat have forladt Cambridge, førte et uordentlig Liv i Newsteads gamle gothiske Haller. "Gartneren i Newstead — saaledes lyde Digterens egne Ord — havde ved at grave fundet en Hjerneskal, som sandsynligviis havde tilhørt een af Munkene førend Klosteret blev ophævet. Da jeg saae, at den var af gigantisk Størrelse og fuldkomment vel vedligeholdt, kom jeg paa den Tanke, at lade den indrette og indfatte som et Drikkekar. Jeg sendte den altsaa til Staden og fik den tilbage med en lys Politur, og den saae næsten ud som Skildpadde. Jeg mindes, at jeg skrev adskillige Linier derpaa; men det var endnu ikke nok. Jeg stiftede i Abbediet siden en Orden. Den bestod af tolv Medlemmer. Jeg udnævnte mig selv til Stormester eller Abbed af Hjerneskallen, en lang heraldisk Titel. En Dragt af sorte Kaaber blev foreskreven, og fra Tid til anden, naar man havde en særdeles haard Dag, et Capitel holdt. Hjerneskallen blev fyldt med Viin, og gik, efter de gamle Gothers Skik, omkring blandt Consistoriets Guder, medens mangen kraftig Skjærds paa dens Bekostning, blev givet til Bedste.

Da den engelske Minister Canning i afvigte Aar var i Irland, førte Lord Mayor i

Dublin ham ind i Fattighuset, hvor han forefandt 1400 halvnøgne Mennesker og derpaa hen til det Qvarteer, hvor tilforn Manufacturerne blomstrede og hvor han nu ikke mødte andet end Huse, hvis Beboere kæmpede med Mangel og alskens Elendighed. Dette forandrede ganske Ministerens Mening om Stadens blomstrende Forfatning, som den første Beskuelse af Dublins Skjønhed og dens Bygningers Pragt havde opvakt hos ham.

En Bager i London foreviser et Kameleon, som han nyligen har faaet fra Sierra Leona. Det holder 9 Tommer i Længde, fra Snudespidsen indtil Enden af Halen. Tungen er lang og kløftet.

Norsk 4 pCts. Laan af Bmk. 2,538,600 paa $15\frac{1}{2}$ Aar.

Formedelst dette Laan indfrier den Norske Regjering umiddelbart, den til 1ste August dette Aar endnu uindløste Deel af 5 pCts. Obligationer af det i Aaret 1820 med Brødrene Benecke paa 21 Aar contraherede Laan.

Ved denne Forvandling af 5 pCts. Obligationer til 4 pCts. er ikke saameget regnet paa nogen pecuniair Fordeel for Statscassen, som paa at frigjøre den for visse ved Laanet af 1820 indgaaede Forpligtelser der, medens de besvære Finantsbestyrelsen, ere paa samme Tid aldeles overflødige og unyttige for Obligations-Eierne. Derhen hører fornemmelig den specielle Pantsættelse i Hamborg af 900,000 Species i private Pantobligationer.

I Kraft af Storthingets Beslutning af 17de Juli 1824 har derfor den Norske Regjering afsluttet nærværende Laan af 2,538,600 Mark Hamb. Banco, beregnet til 27 Mk. 12 ß. pr. Mark fiint Sølv Cølnsk Vægt, tilbagebetaleligt i $15\frac{1}{2}$ Aar, med Handelshuset C. J. Hambro & Søn i Kjøbenhavn, hvilken Afslutning under 28de Marts d. A. har erholdt Hs. Maj. Kongens Sanction. For Beløbet Bmk. 2,538,600, bliver udstedt en Hoved-Obligation, underskreven i

Kongens Navn af det Norske Statsraad paa det Norske Folks Vegne, samt forsynet med Rigets store Segl, hvilken Obligation indeholder de ved Laanet indgaaede Forpligtelser, samt den for samme givne Sikkerhed, i den Form som Rigets Grundlove byder. Denne Hoved-Obligation vil blive deponeret i herværende Nationalbank til Sikkerhed for Ihændehaverne af de partielle Obligationer, der blive udstedte som følger:

A. No. 1 til 370 370 Stkr. Obligationer a 3000 Mk. Bmk. 1,110,000. B. No. 1 til 370 370 Stkr. a 1500 Mk. 555,000. C. No. 1 til 370 370 Stkr. a 1200 Mk. 444,000. D. No. 1 til 370 370 Stkr. a 600 Mk. 222,000. E. No. 1 til 692 692 Stkr. a 300 Mk. Bmk. 207,600. Ialt 2172 Stkr. Bmk. 2,538,600. — Disse partielle Obligationer, daterede 1ste Mai 1825 og bærende 4 pCt. aarlig Rente, udstedes til Ihændehaveren og blive forsynede med Rentecoupons, hvorefter Renten betales her og i Hamborg hver 3 Maaneder.

Obligationernes paalydende Sum tilbagebetales i $15\frac{1}{2}$ paa hinanden følgende Aar, ved tremaanedlige Afbetalinger som følger:

1825 1 Aug. Bmk. 27,600, 1 Nov. 28,800. 1826 1 Febr. 30,600, 1 Mai 30,600, 1 Aug. 30,600, 1 Nov. 31,500. 1827 1 Febr. 31,500, 1 Mai 32,400, 1 Aug. 32,400, 1 Nov. 32,400. 1828 1 Febr. 33,300, 1 Mai 33,300, 1 Aug. 33,300, 1 Nov. 33,300. 1829 1 Febr. 34,200, 1 Mai 34,200, 1 Aug. 35,100, 1 Nov. 35,100. 1830 1 Febr. 36,000, 1 Mai 36,000, 1 Aug. 36,900, 1 Nov. 36,900. 1831 1 Febr. 36,900, 1 Mai 37,800, 1 Aug. 37,800, 1 Nov. 37,800. 1832 1 Febr. 38,700, 1 Mai 38,700, 1 Aug. 40,500, 1 Nov. 40,500. 1833 1 Febr. 40,500, 1 Mai 40,500, 1 Aug. 40,500, 1 Nov. 41,400. 1834 1 Febr. 42,300, 1 Mai 42,300, 1 Aug. 42,300, 1 Nov. 43,200. 1835 1 Febr. 44,100 1 Mai 44,100, 1 Aug. 44,100, 1 Nov. 45,000. 1836 1 Febr. 45,900, 1 Mai 45,900, 1 Aug. 45,900, 1 Nov. 45,900. 1837 1 Febr. 47,700, 1 Mai 47,700, 1 Aug. 47,700, 1 Nov. 47,700. 1838 1 Febr. 49,500, 1 Mai 49,500, 1 Aug. 50,400, 1 Nov. 50,400. 1839 1 Febr. 51,300, 1 Mai 51,300, 1 Aug. 52,200, 1 Nov. 52,200. 1840 1 Febr. 53,100, 1 Mai 53,100, 1 Aug.

53,100, 1 Nov. 53,100 Bmk. Summa Bcomk. 2,538,600.

Denne successive Indfrielse vil skee efter Lodtrækning, dog med det Forbehold, at den i de første 5 Aar ogsaa kan iværksættes ved Tilbagekjøb af Obligationer. Ligeledes er det den Norske Regjering forbeholdt, at kunne til enhver Tid, tidligere end ovenstaaende Terminer, indfrie Obligationerne efter en 3 Maaneder forudgaaende Bekjendtgjørelse i den Anledning. De ved Lodtrækning til Indfrielse bestemte Obligationer, opsiges 3 Maaneder forud i følgende Tidender: Den Danske Statstidende, Den Norske Rigstidende, Die Liste der Børsenhalle, gjennem hvilke Tidender Publikum ogsaa vil erholde Underretning om de inddragne og tilintetgjorte Obligationer.

De partielle Obligationer blive ligelydende med Hoved-Obligationen og underskrives af det Norske Finantsdepartement; og endskjøndt lydende paa Ihændehaveren, vil den Norske Regjering føie fornøden Foranstaltning til at de kunne noteres paa Eierens Navn uden videre Udgivt for ham.

Til Sikkerhed for Capitals og Rentens Betaling til de stipulerede Terminer, i Overeensstemmelse med Storthingets Beslutning, bekræftet ved et Kongeligt Rescript, er stillet 1ste Prioritets Panteret i samtlige Told- og Consumtions-Intrader, som er den samme Sikkerhed, der har været tilstaaet ved det Beneckske Laan, og da Statscassen har fyldestgjort alle andre Fordringer, for hvilke var givet Sikkerhed i bemeldte Intrader, saa tjene de nu kun som Hypothek: først for det nærværende og dernæst for det i 1822 ligeledes med Handelshuset Hambro & Søn contraherede Laan. — En Direction bestaaende af 5 Medlemmer, hvoraf et udnævnes af Hambro & Søn, og som har sit Sæde i Christiania er, ved et Kongl. Rescript til vedkommende Oppebørselsbetjenter, overdraget fri Disposition af bemeldte Toldindtrader, for saavidt de til Rente- og Capitalafdrags prompte Erlæggelse fornødiges; og hvilke Told- og Consumtions-Intrader, der ved det Hambroske Laans Afslutning i Aaret 1822 ansloges til Bmk. 1,800,000 have, ifølge Underretning hentet fra authentiske Kilder, i Aaret 1824 beløbet over Bmk. 3,000,000.

Kjøbenhavn, den 2den April 1825.

Skuepladsen. Mandag (d. 11te): Fugleskydningen; og en Entree. — Tirsdag: Jægerbruden. — Torsdag: Hexerie eller blind Allarm, og Balletten Det forstyrrede Malerie. — Fredag: Røverborgen. — Løverdag: Pagten, og en Entree.

Kjøbenhavns Børs, den 8de April 1825.

		à
Hamburg 2 M. a vista 215		
Species 216		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 15½ ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 10 Specier	19¾	20 Rbd. i Sedler
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52¼	52½ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	94	94½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	87½	87¾ i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102½ Rbd. r. S.
Dito Dito	110¼	110¾ i Sedler
Hamborger Laan af 1819 Bmk. 3000	99½	99¾ Banco
Dito Dito Bmk. 4000	99¼	99½ Banco
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	106½ i Banco
4 pC. Dito nye	98	98½ i Banco
Asiatiske Actier	89	89½ i Sedler.

Trykfeil i forr. No., P. 437, Lin. 23, istedetfor: Religionslæreren læs: Religionslæren

---

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Toogtyvende Aargang. No. 30.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 12 April 1825.

Fødselsstiftelsen i Kjøbenhavn.

Denne vigtige Stiftelse har efter sine Grundlove tre med hinanden forbundne Øjemeed, nemlig: 1) at indtage og give Fødselshjelp til alle Ugivte, som melde sig, og til et vist Antal Givte, enten mod Betaling eller gratis. 2. at oplære, som i en praktisk Skole, Fødselshjelpere og Jordemødre, ikke allene for Staden, men for hele Landet. 3. at sørge for eller understytte alle de Børns Opfostring, som fødes paa Stiftelsen af Ugivte, for saavidt Mødrene ikke udtage dem til egen Forsørgelse. Aarligen føde paa Stiftelsen omtrent 1000; et Aar nogle flere, et andet Aar nogle færre. Dette Antal udgjør omtrent en tredie Deel af alle Fødende i Staden, til hvilke sidste de Friliggende forholde sig som 1 til 5. Alle, saavel Friliggende som Betalende, have tilbørlig Fødselshjelp, Pleje og andre Beqvemmeligheder ligesaa gode, tildeels bedre, end Enhver der har Bolig, kunde give sig dem der. Stiftelsen har ikke det fulde Antal af 50 paa eengang, hvilket Maximum Grundloven bestemmer som højeste af daglig Liggende; men sædvanligst ikke over 30. Endskjøndt de fleste Fødende ere meget svækkede, deels ved Trang, deels ved Bekymring og Udsvævelser, før de indkomme, døe dog paa Stiftelsen almindeligen ikkun to til tre, i epidemiske Aar omtrent 4 af 100.

Betalingen (saakaldet Kammerleje) som erlægges af de Fødende, for hvem Betaling ydes, indbefatter ikke allene Leje af Værelse, men ogsaa Fødselshjelpen selv, Spise og Drikke, Medicin, Vask, Brug af Stiftelsens Linned, Senge, Sengeklæder, Varme, Lysning, fri Barnedaab m. m. Den har til forskjellige Tider været, og er nu saaledes:

	Efter Regulat. 1787 til 1812 incl.	Fra 1813.	Efter Kgl. Resolut. 8 Oct. 1824.	
	Dansk Cour. Rdlr. ugentlig.	Rbd. Sølv. ugentlig.	Sølv. Rbd. ugentl.	Mk. dagl.
1ste Klasse eller Høistbetalende	12.	14.	$18\frac{2}{3}$.	16.
for 2den Klasse	8.	$9\frac{1}{2}$.	14.	12.
for 3die —	6.	7.	$10\frac{1}{2}$.	9.
for 4de —	3.	$3\frac{1}{2}$.	$4\frac{2}{3}$.	4.

Af Fødselshjelpere og Jordemødre til Oplærelse og Øvelse har Stiftelsen et foreskrevet Antal aarligen, nemlig: af Medici og Chirurgi 12, som, medens de her øve sig i Fødselshjelpen, have allene Logis, Lys og Brænde paa Stiftelsens Bekostning; — af Jordemødre fra Landet mod fri Ophold og Undervisning 12, og mod Betaling 12; — af Staden mod fri Undervisning 12, i alt 36 aarligen, som oplæres til Jordemødre. "Ved Opfyldelsen af dette Øjemed er Stiftelsen af Vigtighed for hele Landet, og stifter for samme det væsentlige Gode, at øvet Fødselshjelp, og tillige Kundskab om, og Anvisning til de spæde Børns fornuftige Behandling derfra udbreder sig mere og mere til alle Egne i Landet, og derved redder mange Mødre og Børn i de Klasser, som udgjør Nationens væsentlige Styrke."

I Plejestiftelsen have de fødte, af deres Forældre forladte, Børn for en kort Tid været plejede, indtil de mod Betaling kunde afgives til Opfostring og Opdragelse. Dette sidste, nemlig Børnenes fremtidige Pleje og Opfostring, har ogsaa været bunden til Stiftelsens Øjemed og Omhu, og har været Stiftelsen en betydelig Byrde, og det aarlige Børnetal som afgives, har med de fremgaaende Tider forøget sig saaledes, at det i de sildigere Aar stod, et Aar i et andet, ved et aarligt Middeltal af omtrent 1200 i Kjøbenhavn og 3 til 400 paa Landet. Antallet af de Børn, som fra Stiftelsen har været underholdt og understyttet var ved Slutningen af Aar 1815, 1757; ved Slutningen af Aar 1819, 1777, og omtrent det samme var Antallet ved Udgang af Aar 1820. Ved en Kongel. Resol. af 8 Oct. 1824 ere nogle Indskrænkninger i Understøttelsen foreskrevne.

Stiftelsens Fonds ere a. faste Ejendomme, b. Kapitaler.

Dens faste Ejendomme ere tre den tilhørende Bygninger i Amaliegaden, der ere forsikkrede i Brandkassen efter Vurdering for 120,000 Rbdlr. Sølv, og forsynede med Inventarium, forsikret for 12,000 Rbd. Sølv. Disse Ejendomme ere ubeheftede, undtagen forsaavidt deri er prioriteret 25000 Rbd., tilhørende det Classenske Fideicommis, hvorom herefter.

Af Kapitaler ejede Stiftelsen 1824:

	Sølv.	Sedler.
Kgl. Obligat. og Statspapirer	33450 Rbd.	
Afg. Hofraad Meyers Legat i en Kongel. Obligation	25000.	
Endvidere i Kgl. Obligat.	3170.	
Panteobligationer	137375.	
Nationalbankoblig. r. S.	20000.	
Andre Obligationer		5200.
	218,995.	5200.

Fremdeles kan ansees at tilhøre Stiftelsen, skjøndt den er indsat i Universitetets Qvæstur, en Kapital af 10,000 Rbdlr. Sølv, som Dronning Juliane Marie, høilovlig Ihukommelse, skjenkede, paa Vilkaar, at dens aarlige Rente skal udbetales til en Professor artis obstetriciæ, der skal holde Forelæsninger paa Stiftelsen, og tillige have Overbestyrelsen over Fødselshjelpen sammesteds, og for hvem Stiftelsen altsaa sparer saadan Lønning. Ved Dronningens Goddædighed fik Fødselsstiftelsen sin egen Gaard. (Om Dronningens betydelige Gaver til Stiftelsens Udvidelse ifølge Gavebrev, confirm. 8 Apr. 1785, see Minerva 1787, April S. 113—124.)

Det Classenske Fideicommis, efter hvis godbædige Stifters Bestemmelse Stiftelsen har 1000 Rbdlr. Sølv aarligt, til 5 Pladser paa Fødselsstiftelsen og 5 Pladser paa Plejestiftelsen, har endvidere ved et Laan af 25000 Rbd. Sølv, der, som ovenfor nævnt, staae prioriterede i Bygningerne, hjulpet til Stiftelsens Udvidelse. Af samme svaredes i nogle Aar kun to Procent Renke, siden kun 1 Procent.

Af Hofraad og Grosserer David Amsel Meyer's mange Legater til offentligt Brug, er et for denne Stiftelse med 25000 Rbd. Sølv i en Kongel. Obligation.

Ved Kongel. Resol. af 3 Juni 1817 blev Stiftelsen skjenket 30,000 Rbd. Sedler af en Sum, som ved Kjøbenhavns Brændselsforsyning under Krigen var sparet. (Coll. Tid. 1817. S. 567.)

Iøvrigt er af den Kongel. Kasse Stiftelsen betalt betydelige Summer, der indtil 1824 gik aarligen indtil 44,000 Rbd. Sedler, men ved Kgl. Resolution af 8 Oct. 1824 er bestemt: at det højeste Tilskud, der for Fremtiden kan tilstaaes Stiftelsen fra den Kongel. Kasse, uden for det der forhen har været reglementeret, skal være 24000 Rbd. Sølv.

En Legat-Kapital Stiftelsen har i Vente er fra afdøde Ladige's Bo, ¼ af 36000 Rbd., som staae i Overformynderiet, indtil visse Legatarier ere døde.

Opfostrings- og Plejestiftelsen blev ved Fr. 7 Dec. 1770 §. 14, cf. Pl. 23 Marts 1793, tillagt en Afgivt af Heste i Kjøbenhavn, hvilken Hesteskat er ved Plac. af 23 Oct. 1824 forhøjet til det dobbelte. Ligeledes er samme Stiftelse ved nævnte Anord. 7 Dec. 1770 §. 15 tillagt Collektpenge, som indsamles ved de Kjøbenhavnske Kirker 4 Gange aarligen.

I Coll. Tid. 1824 No. 53. 54. 55 gives de nyeste Efterretninger om denne vigtige Stiftelse; om hvis Historie i øvrigt Anvisning til flere Oplysninger haves i Th. Stat. V. 282—283.

1810 under 21 Nov. udstedtes Reglement for Jordemodervæsenets Indretning og Bestyrelse i Danmark (og Norge), Kjøbenhavn undtagen.

I Hertugdømmene vare to Fødselsstiftelser, en i Flensborg og en i Altona. (To Forord. af 16 Febr. 1765.) Ifølge Kgl. Resol. 18 Jan. 1805 skulde de to Stiftelser forlægges fra 1 Mai s. A. til Kiel, og her, under Opsigt af en særskilt Direction, oprettes en for Hertugdømmene Slesvig og Holsteen fælles Jordemoder- og Fødselsstiftelse, hvortil H. M. Kongen, til Bestridelse af Lokalets Indkjøb og Indretning skjenkede 12000 Rthl. Cour. Antallet af de fra 1 Mai 1805 til 31 Marts 1820 i Stiftelsen indtagne Frugtsommelige var 1191; det højeste Tal af de i et Aar indtagne Fødende var 114, og dette i Aaret 1819. (Th. St. V. 283—5, Kieler Beyträge I. 352—6. Staatsbürg. Mag. III B. 1 H. 186.)

Endnu et Bidrag til Urigtigheder i Reisebeskrivelser over Kjøbenhavn.

I "T. F. M. Richters Reisen zu Wasser und zu Lande in den Jahren 1805—1817. Zweites Bändchen. Dresden 1821 in der Arnoldschen Buchhandlung", findes en "Verunglücktes Reise

von Hamburg nach St. Thomas und Rückkehr über Newyork und Kopenhagen" og deri følgende curieuse Noticer om Kjøbenhavn: "Marien eller Frauen Kirche" besaae Forfatteren ved hans Tilbagekomst i 1817 med alle de i samme værende skjønne Monumenter. I et Capel ved Sydsiden af Kirken findes et offentligt Bibliothek "Die Köpfnersche genannt." Nicolai Kirke besidder et overordentligt velklingende Orgel, og paa Taarnet findes et Klokkespil. Rosenborg Slot er i Begyndelsen af forrige Aarhundrede bygget i Stedet for det urgamle Stegelborg; det staaer ved en bedækt Gang i Forbindelse med Cancelliet. Slotshaugen bliver almindelig beundret. Raadhuset er en stor til alle Sider fritstaaende Bygning. Ved Indgangen seer man gamle Geværer og store Slagsværd. I øverste Etage er Politiekamret og Handelscollegiet. Paa Taarnet hænger i Billede Hoved og Haand af Corfitz Ulfelt. Ved et Søemandsbryllup vilde Politiet jage Gjæsterne bort Kl. 9 om Aftenen. De der modsætte dem Politiet miste den høire Haand; derfor have Politiets Betjente en Sølvhaand hos dem. (x.)

Staaer Solen op?

"Jorden er en tung, urimelig, daarlig og stor, kuns lidet til Bevægelse skikket Masse, som synes skabt til at være den ubevægelige Grund for alt det der er til: Du vil af den gjøre en Stjerne, en Vandrer i Luften, det er en meget forunderlig Paastand."

Tyge Brahe.

Da Mathematiken er en Videnskab, der ikke taaler at noget antages uden det først er

tilstrækkeligt beviist, saa maatte man vente at i Astronomien, der saa at sige maae grunde sig paa den, ingen andre Gisninger bleve antagne end de som man nødtes til, for at kunne forklare paalidelige Observationer; men Erfaring lærer, at man i dette Haab aldeles bliver skuffet, og at man ingensteds er gaaet mere efter sit eget Hoved end netop i Astronomien, uden at ændse Erfaring. Saaledes see vi daglig Solen staae op og gaae ned paa samme Maade som Maanen og Stjernerne, Planeternes Bevægelser forklares paa den meest tilfredsstillende Maade ved med Tyge Brahe at antage Maanens og Stjernernes Omdreining omkring Jorden ligesom Solens fulgt af Planeterne og deres Drabantere: alt baade i Havet, i Luften, i Himlen og paa Jorden viser os, at Jorden staaer fast, og desuagtet antager Nutidens Astronomer den Copernicanske Gjetning, uden at have afbeviist Tyge Brahes Ord: "Denne af mig opfundne Hypothes udelukker saavel hiint gamle modsigende og plumpe System, som ogsaa det nye urimelige Copernicanske om Jordens physiske Bevægelse, og svarer paa det nøjagtigste til Himmellegemernes synlige Gang."

Førend vi med Grund kunde antage den Underlighed, at Jorden aarlig svinger sig omkring Solen, maae man paavise een eller anden paalidelig Observation, der nøder os til at forudsætte denne Vandring, hvilket hidtil ikke er skeet, da derimod Erfaring og deriblandt den utvivlsomme astronomiske Observation, at Fixstjernerne ikke, endogsaa med Nutidens ypperlige Instrumenter, findes at have nogen aarlig Parallaxis (Astronomie par La Lande, Paris 1792, Tom. 3, Pag. 82) modsiger den.

Naar man spørger, hvorledes det er mueligt, at Solen, der er større end Jorden, skulle kunne svinge sig omkring den? og om det ikke strider imod al Rimelighed, at det større Legeme skulle vandre omkring det mindre? saa svarer jeg: at Virkeligheden indslutter Muеligheden i sig, tillige bemærkende at hvad man fortæller om Planeternes Gang, som en Virkning af Centripetal- og Centrifugalkraften kun er en Gjetning, der først selv maatte bevises førend deraf kunde sluttes noget, endsige saameget, da man i mine Dine, naar man gjør saadanne Slutninger, viser sig at være indtagen af den Indbildning, at Himmellegemerne skulle være af samme grove Bestanddele som Jorden, blot fordi de ligesom den ere runde: thi andet har man dog ikke at slutte det af. Betragtningen af Maanen viser idetmindste bestemt, at det ikke er mueligt at der paa den Side som vender imod os, kan, saaledes som paa enhver af Jordens Halvkugler, være Hav, og tilkjendegiver altsaa derved, saavelsom ved at den aldrig er bedækket af Skyer eller Taage naar man kan observere den, at den maae være af en heel forskjellig Materie fra Jorden; ikke at tale om Solen, hvis Betragtning visselig ingen Anledning giver til Sammenligning med Jorden. At Planeterne, Maanen og Jorden skulle være af eens Materie fordi de ere mørke og runde, er saaledes en heel overilet Slutning, og tillige at tænke sig dem af samme Materie som Solen er aldeles urimeligt.

Hvad angaaer den daglige Omhvirvlen af Jorden om dens Poler, som den Copernicanske Gjetning maae antage, for at forklare Himmellegemernes daglige Omløb om Jorden, da maae det bemærkes, at denne Gjetning, der mod-

siges af Erfaring, ingenlunde er beviist derved at Jorden er af en sphæroidisk Figur, ophøjet under Æqvator; thi Aarsagen til denne Jordens Figur, endskjøndt den ellers er os aldeles ubekjendt, kan ikke være Jordens Hvirvlen omkring Polerne, da denne Aarsag, der bestandig maatte vedvare, ogsaa bestandig maatte have samme Virkning, og at Jorden altsaa mere og mere maatte blive ophøjet under Æqvator og tilsidst blive aldeles en Skive, hvilket er urimeligt, da det modsiges af Aartusinders Erfaring. Denne Snurren om sig selv modsiges endogsaa ved Betragtningen af det Himmellegeme der er os nærmest, Maanen, der aabenbar ikke saaledes hvirvles om sig selv, men uforandret vender de samme Punkter imod os, og hvad man anfører om Solens, Venus's, Jupiters og flere Himmellegemers Snurren omkring sig selv, er saa tvivlsomt at f. Ex. 2de store Astronomer, begge med store Kikkerter, nemlig Cassini og Bianchini, have berettet os, den ene, at Venus skulde snurre sig om sig selv omtrent i 24 Timer og den anden at det skeete i 24 Dage (Astronomie par La Lande, Tom 3, pag. 332).

Man bygger saaledes just ikke paa den fasteste Grund, naar man af tvivlsomme Observationer, af adskillige saa ubestemte Foranderligheder i Solens og Planeternes Udseende, hvis Aarsag er os ubekjendt, vil, som La Lande, Tom. I, pag. 401, gjøre et Beviis for Mueligheden af Jordens Hvirvlen om sine Poler! Bedre end at gribe til denne fortvivlede Udflugt, for ikke at troe sine egne Dine, mener jeg det er, i Virkeligheden at staae stille som Jorden, og tænke sig omkring, og ikke i Indbildningen hvirvle sig med den, paa eengang baade avet og ret, omkring i Himmelrummet.

Indtil det af utvivlsomme astronomiske Observationer bevises, at Tyge Brahes Ord om sit System: "Det svarer paa det nøjagtigste til Himmellegemernes synlige Gang" ere urigtige, maae jeg saaledes forkaste den løse Copernicanske Gjetning, som stridende imod sikkre Astronomiske Observationer, og hvad vi hver Dag see med Øjnene, og besvare Spørgsmaalet: om Solen staaer op? som Tyge Brahe og de Astronomer ham følge med det bestemteste Ja! som alle Folkeslag under Solen hver paa sit Tungemaal daglig gjentager.

Kjøbenhavn, den 20de Martz 1825.

A. Aschlund.

IPSARA.

Efter St. St. Blichers Danske Original.
Oversat af N. Blicher, udtjent Sognepræst.

Luna super cineris cumulis cornuta moratur,
Pallentem faciem funeris instar habens.
Sangvinei fluctus spumantia litora pulsant,
Et tremuli repetunt ima profunda maris.
Horribili mergus stridore levatur ad astra;
Errantem fumans dira ruina fugat.
Ad desolatam pennis properantibus urbem
Gutture fatidicus corvus hiante volat.
Ipsara! ut regina maris festiva stetisti;
Eheu! nunc proprio tincta cruore jaces.
Ut gravius rueres, ideone excelsa vigebas?
Qvisnam æqvare valens fortia valla solo?
Certe non oppressa jaces, velut agnus inermis;
Non velut accipitris rapta columba dapes.

Victorem minime fecit victoria lætum;
Victori nimium cara ruina fuit.
Torva leæna velut latebris qvum prosilit ultrix;
Sic Turcas visa est fundere Græca phalanx.
Tectorum flamma suffocavere feroces.
Nobilis, heu! stygio mixte cruore cruor!
Utrinqve immanes tormenta dedere fragores —
Turcarum capitum millia plura cadunt.
Millia Turcarum, Ipsara, cecidere, cadente;
Barbarus & vastans pessima qvæqve luit.
Ipsara! Ipsara! heu! graviter, nec inulta, ruisti;
Nec suffocavit te, moribunda! timor.
Alis flammarum sublata per aera scandens
Ad styga Turcarum millia trusa dabas.
Anxia qvæ ducis suspiria cordis ab imo!
Spera! ora patiens! — vel lacrymante oculo!
Omnipotens hominum pater est, fuit, exstat in ævum.
Infligit plagam, sanat & una manus.
Non homines frustra docuit sperare creator,
Non exstingvendam protulit ipse facem.
Porrigit & donat solamina dulcia cujvis —
Lucem pro tenebris, pro dubioqve fidem,
Spiritibus noctis succedat, bella ciere;
Succedat furiis, cuncta replere malis;
Læta tamen veniet sperantibus hora salutis;
Et stabilis vigeat pax & ubiqve salus.
Fortiter at qvæ tu luctaris Græcia sola!
Libertatis amans, justaqve bella gerens;
Hostili tandem sanabis sangvine vulnus;
Interea mala tu pectore clausa tene!
Nitere, contineas suspiria corde pepressa!
Stillantes lacrymas fac, cohibere qveas!
Viribus infractis luctam modo perge cruentam!
Iam virtute tua, Græcia! macte nova!
Aut jam vincendum est, Hellas! aut usqve jacendum.

Libertatis lux ex oriente nitet.
Heic, heic eximio lumen fulgore coruscat,
Turcis portendens exitiale malum.
Immemorat ne sis sinceri vocis amici:
"Sub cineris cumulo est tecta tyrannis adhuc."
Turcica fæda manus græco est polluta cruore!
Sangvinis innocui, cernite! rore madet!
Cædite! prostratos servos calcate animosi!
Stercora sint forti comminuenda pede!
Græcia! tolle oculos! fumantes cernis acervos?
En! ex Ipsara qvæ nova luna micet!
Nonne tibi apparet peracutæ falcis imago?
Vincendi certum fortibus omen erit.
Ad palmam! ad palmam! crucis, o! coelestia signa
Tollito! nam palmam crux tibi, Graje! dabit.
Et ferro parta post libertate fruere,
Ornabitqve tuum digna corona caput.

Blandede Efterretninger.

(Meddeelte.)

Den 9 Sept. f. A. udseilede en Fiskerqvase fra Newyork, for at fange en uhyre Fisk, som man havde seet i Søen nogle Mile fra Cap Healopen. De vare saa heldige at fange samme. Den hørte til Rokkearten og havde saa overordentlige Kræfter, at efterat to meget stærke Harpuner af det bedste Jern vare kastede ind i den, Skaftet af den ene blev brukken og den anden ganske krumbøiet. Baaden, hvori Fiskerne befandt sig, blev ved Spidsen af Harpunen, befæstet til den saarede Fisk, formedelst et meget stærkt Toug; men den Hurtighed, hvormed den flygtede i det den trak dette Toug til sig, kunde kun sammenlignes med Hvalens, naar den befinder sig i en lignende Forfatning. Den drog Baaden saaledes efter sig, at der reiste sig Bølger, høiere end Baaden selv. Den var af saa betydelig Vægt, at da den som død skulde bringes i Land, vare 3 Par Stude, en Hest og tyve Mand, understøttede af en stærk Brænding,

hvis Bølger sloge op paa Strandbredden, ikke istand til at trække den synderlig langt hen paa det tørre Sand. Dens Vægt anslog man til 4½ a 5 Tdr. (90 til 100 Centner). Dens Størrelse var uhyre. Fra den ene Yderende af Finnerne til den anden holdt den 18 Fod; disse Finner udbredte sig som Vingerne af en Ørn. Den holdt 14 Fod fra Gabet indtil Enden af Halen. Gabet var 2 Fod og 9 Tommer bredt. Kampen imellem den og Fiskerne varede 9 Timer. En overordentlig Mængde Indbyggere paa Kysterne af Newjersey og Delewara og alt Mandskabet paa de i Bugten for Anker liggende Skibe vare Tilskuere dertil. Under Kampen sloge dette Uhyres store Finnevinger saa voldsomt, at Skummet reiste sig 30 Fod høit, og at det regnede indtil en Frastand af 50 Fod. — En anden saadan uhyre Fisk blev fangen i Port-Royal paa Jamaica, hvor den er bekjendt under Navn af Havdjævel. Man kastede 7 til 8 Harpuner efter den fra adskillige Fartøier, der vare bundne det ene til det andet, men den trak dem alle, tilligemed de ombord værende Folk, efter sig. Dens Styrke var saa stor, at den fortsatte dette i 4 Timer, og at den førte dem med sig i et Omfang af 10 Mile paa Søen, uagtet de Saar, den havde faaet. Natten faldt imidlertid paa, og man skjød endnu en Harpun løs paa den. Men neppe havde den faaet samme i sig, førend den sønderrev alle Rebene og tog Flugten. Næste Dag blev den atter angreben og først efter 5 Timers Kamp, den første Dags iberegnet, kunde den bringes i Land, men skjøndt bedækket med Harpuner var den dog endnu ikke ganske død.

Falkejagt bliver igjen Mode i Engelland. Hr. Hall i Weston, ved Newmarkt, har indrettet en saadan Jagt ganske paa gammeldags Maneer. Han har en Overfalconerer og en Underfalconerer, aldeles klædt i gammelt Costume. Jagten holdes sædvanligen to Gange om Ugen, og et stort Antal Ladies og Gentlemen deeltage i samme. — (Fordum var Falkejagt ogsaa meget yndet ved det danske Hof, og Falconeergaarden ved Enden af Falconeeralleen bærer endnu Erindring derom. Endnu i Kong Christian den Syvendes Tid var den i Brug og

havdes en Overfalconeermester. Men siden blev dette Slags Jagt aldeles ophævet og Jagtbetjenterne satte paa Pension.)

Alle de engelske Maanedsskrifter udkomme regelmæssigen de sidste Dage i Maaneden, paa det Forsendelsen til Provindserne og Colonierne kan skee paa eengang. I Paternosterrow, der er det samme for den Londonske Boghandel, som Østergaden for den Kjøbenhavnske Kramhandel, indpakkes den sidste Dag i hver Maaned 2000 Pakker med 70,000 Journalhefter, der forsendes overalt i den cultiverede Verden. I Longmanns, Hurst's & Comp. Boghandling, hvori 60 Commis ere sysselsatte, findes Contoirerne betegnede efter Landene, som Skrifterne forsendes til.

En Americaner, ved Navn James Whiting, var for 30 Aar siden bleven bidt af en gal Hund. Hans sidste Sygdom, hvoraf han nyligen i en Alder af 56 Aar døde, havde alle Kjendemærker af Vandskræk.

Efterretninger fra Nord- og Sydamerica kunne nu ved Paketbaaden bringes i 16 Dage til Liverpool, og derfra, ved Staffet, til London i 20 Timer.

I Frankrig forfærdiges nu Klæder af Filt i alle Farver. Man bruger dertil Hare-, Kanin-, Kameel- og Bæverhaar, ublandede og blandede, og valker dem paa samme Maade som hos Hattemagerne, i en Papirform. Ærmerne ere uden Søm.

For ikke længe siden døde en Tigger i Lucca. Hans hele Indbo bestod af gamle smudsige Smørpotter. I een af dem fandt man 70,000 Fr. i Guld.

I Nederlandene tækker man nu Huse med fast Lærred, gjennemtrukket med Mastix. Man har gjort Brug af saadant Lærred ved Krigs-

ministeriets Pallads i Brüssel og adskillige Privathuse.

En ung Italienerinde fra Ballingarry, navnlig Hannan, er for kort Tid siden kommen i Barselseng med et Drengebarn, som har 2 Hoveder, 4 Arme, 4 Been og kun eet Legeme. Det befinder sig meget vel, og man troer, at det vil blive stort og stærkt.

I Anledning af at Forfatteren til Skriftet: Die holsteinische Milchwirthschaft, anbefaler de holsteenske Malkepiger, hvis Sæder skulle være saa udartede, til Bibelselskaberne, anmærker Bogens Rec. i Leipz. L. Z. meget rigtigt: "Ih, hvorfor ikke! det costnitzske Conciliums geistlige Fædre arbeidede jo paa 800 Jomfruers Omvendelse."

Kjøbenhavns Børs, den 12te April 1825.

		à
Hamburg 2 M. a vista 217		
Species 218		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 1½ ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 10 Specier	19½	19¾ Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52½	52¾ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	94½	94¾ Rbd. Sedl.
Dito Dito	87¼	87⅜ i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	111	111½ i Sedler
Hamborger Laan af 1819 Bmk. 3000	99½	99¾ Banco
Dito Dito Bmk. 4000	99¼	99½ Banco
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	106¼ i Banco
4 pC. Dito nye	98	98½ i Banco
Asiatiske Actier	89	90 i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Toogtyvende Aargang. No. 31.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 16 April 1825.

Det Classenske Bibliothek.

Det er især riigt i de mathematiske, naturhistoriske, oekonomiske, physiske og polytechniske Fag, ogsaa i de geographiske, og paa Reisebeskrivelser. Brødrene Generalmajor Joh. Fr. Classen, der døde 1792, og Hs. Exc. Hr. Geheimeconferenceraad Peder Hersleb Classen, Ridder af Elephanten 2c. 2c., ere Stiftere. Den førstnævnte havde, ved i sine testamentariske Dispositioner at vise sin veldædige Aand til det Offentliges Beste i rige Stiftelser, tillige fastsat, at hans Bogsamlinger skulde være skjenkede Landhuusholdningsselskabet og Naturhistorieselskabet, saaledes, at om disse Selskaber nogensinde skulde ophøre, Samlingen dog stedse burde forblive til almindelig Nytte, under det Kongel. Videnskabers Selskabs Bestyrelse. Til dets Forøgelse bestemtes 300 Rdlr. DC aarligt. "En Samling af Mineralier, mekaniske Modeller og mathematiske Instrumenter skulde følge Bibliotheket" (Minerva 1795, Juni, S. 328. 335). Broderen lod paa sin Bekostning opføre, efter en af ham selv udkastet Tegning, den skjønne Bygning i Amaliegaden, hvor Samlingen er opstillet. 1794 var den færdig. Bøgerne, som vare adspredte paa den Afdødes forskjellige Bopæle og Opholdssteder, bleve samlede, endeel Dubletter og Overflødigheder bleve solgte til Anskaffelse af Fortsættelser og nye Værker; et Katalog blev forfattet, og 1796 var man istand til at aabne Bibliotheket. Det er de 4 Dage ugentlig, nemlig Tirsdag, Onsdag, Torsdag og Fredag, Formiddag Klokken 11—2 aabent. Et Værelse holdes om Vinteren varmt, indrettet for Videnskabselskere og Enhver, der vil besøge og benytte det.

Professor Ramus, R. a. D., har fra 1796 været Bibliothekar, og har en Underbibliothekar til Hjelp.

Bibliotheket har havt, og har, saare betydelige Tilskud fra de Classenske Legaters Extrafonds, og Directionen for det Classenske Fideicommis har naturligen ogsaa Bestyrelsen af Bibliotheket. Blandt de kostbare fremmede Værker, som Bogsamlingen har, tildeels for saadanne Extrabidrags Regning, er: description de l'Egypte, Voyage de Denon, Voyage pittoresque de Choi-

seul Gouffier, Oeuvres de Humboldt, Voyage du Comte Forbin, den nye franske encyclopedie methodique, Grubers og Ersch's allgem. Encyclop. d. Wissensch. (hvoraf de 12 udkomne Bind gaae til Br.); en Mængde Værker med illuminerede Kobbere i de forskjellige Grene af Naturvidenskaberne; de betydeligste lærde Selskabers Skrivter rc. rc. Hans Majestæt Kongen har viist dette Bibliothek sin allernaadigste Opmærksomhed ved Gaven af Joh. S. Kerner's kostbare botaniske Værk (Vol. I. Stutgardiæ 1795. Fol. max.), hvoraf hidtil haves 59 Dele. Bibliotheket anslaaes nu ialt til 33—34000 Vol.

I Midten af det Classenske-Bibliotheks Sals bredeste Væg, som vender mod Vinduerne, seer man den ældste af de ædle Stifteres Büste. Der er nemlig anbragt en med et stort og rigt Forhæng ziret Niche, begrændset oven til af det rundt omkring Salen løbende Gallerie; og ved Siderne indsluttet af Reolerne. Monumentet, som i denne Niche er opstillet, bestaaer af en af italiensk Marmor udarbeidet Fod, eller saakaldet sammensat Piedestal, paa hvis Overflade nogle Kanonkugler saaledes ere anbragte, at Druen af en derpaa opstillet Kanon falder ned i og understøttes af disse. Paa Mundingen af Kanonen staaer en af samme Metal som den, og paa samme Værk støbt Büste af Classen; over Nischen er en graa Marmorplade indmuret med følgende latinske Indskrivt:

Haud secus ac purum spectatur in ignibus aurum,
Ignea sic quoque vis haud ante experta probavit,
Quæ nova Marte suo finxit Classenius æra.
Ecce stat hic opifex, opere ut firmo pede fultus,
Ære inventoris vultus effingere docto.

Kanonen, der i hin colonne bellique er brugt, er opfyldt med Indskrivter og forskjellige Forziringer. Den blev allene gjort til den Prøve, som en ny af Classen udfunden Composition blev underkastet. Da en streng Prøve af 375 skarpe gesvindte Skud heldigt var overstaaet, som en Indskrivt derpaa beretter, og den desuden ikke var bestemt til videre Brug, blev den som en Mærkværdighed bevaret ved Frederiksværk, indtil man efter Besidderens Død bragte den med hans andre Sager ind til Fidei-Commisset. Naturligt og værdigt var det ved et Værk, hvor hiin Kanon blev støbt, og til hvis Fremgang og Flor det paa én Maade havde lagt Grundvold, at opbevare dette; men da man tænkte paa at opreise den Afdøde et Konstens Mindesmærke ved en af hans herlige Stiftelser, ønskedes Leilighed til derved at anbringe samme. Det blev besluttet at opstille, Manden til Æreminde, hans af hans eget Metal, og paa det af ham selv skabte Værk støbte Büste, og til Støtte for denne anbringe paa beqvemmeste Maade, efter Beskaffenheden af Stedet, den Kanon, der var Mandens egen, og som paa eengang kunde drage til Minde hvo han havde været, og give et ikke uvigtigt Bidrag til Historien om hvad han i levende Live havde virket. "Tanken i Monumentet er ligesaa naturlig og simpel, som den er enhver forstaaelig, hvilken Roes ved et Konstværk sandeligen ikke er liden eller almindelig." — (En tydsk Reisende, Merkel, havde for nogle Aar siden i neuer d. Merkur indført en Kritik over Monumentet, oversat i polit. phys. Magaz. April 1798, og denne gav Anledning til den Beskrivelse over samme, af Prof. og Ridder Chr. Ramus, i Minerva 1798. Juli 84—88, hvorfra ovenstaaende er taget.)

Sang for Studenter.

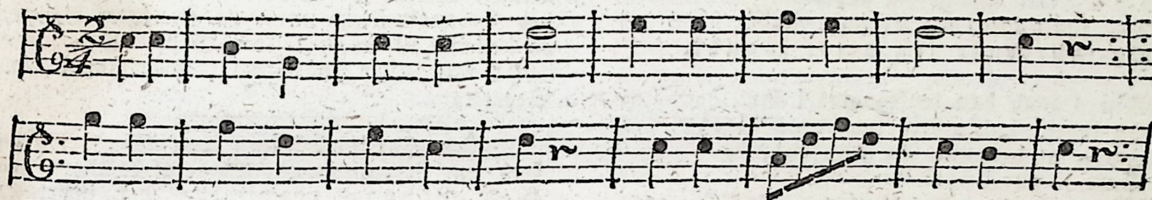
DE AGTVÆRDIGE STUDERENDE VED KIÖBENHAVNS UNIVERSITÆT

tilegnet af

N. Blicher,

udtjent Sognepræst.

A. æ. 77.

Semper sumus hilares — veri studiosi —
Vigilantes, dociles — et laboriosi.
Summa præbent gaudia — literarum studia —
Literarum studia — summa præbent gaudia.

Ceteras scientias — superat divina.
Spissas pellit tenebras — omnium regina.
Domini sublimia — prædicat oracula —
Prædicat oracula — domini sublimia.

Rite vero colitur — rationis usu.
Pessime corrumpitur — rationis lusu.
Rationalissimum — stabit evangelium.
Stabit evangelium — rationalissimum.

Porro juris studium — atqve medicinæ,
Et lingvarum studium — græcæ et latinæ
Præbent delectamina — dëinde ars æstetica —
Dëinde ars æstetica — præbet delectamina.

Totis, io! socii! — cordibus lætemur!
Liberales strenui — artes veneremur!
Vigeat solertia! — pereat ignavia!
Pereat ignavia! — vigeat solertia!

Literatos dedecet — vivere bibaces.
Literatos dedecet — vivere pugnaces.
Laude dignum valeat! — inhonestum pereat!
Inhonestum pereat! — *Laude dignum valeat!*

Regi nos et patriæ — *totos mancipamus.*
Regi regum gloriæ — vitam sanciamus!
Ter beati erimus — *ita si vixerimus.*
Ita si vixerimus — *ter beati erimus.*

Tempore provincia — nobis conferetur.
Cara tunc amasia — viro conjungetur.
Millies lætabimur — liberis beabimur.
Liberis beabimur — millies lætabimur.

Vita functi facile — imus qvo majores;
Et puellæ placide — spargent nobis *flores.*
Io! Danicum hurra — canimus *interea.*
Canimus interea — Danicum *hurra, hurra!*

Spinderſken.

(Ideen efter Voss.)

Jeg ſad og ſpandt ved Hyttens Dør,
Da kom en Yngling mig imøde;
Saa bruunt et Øje aldrig før
Jeg ſaae ved Kinder roſenrøde.
Min bruſtne Snor jeg ſammenbandt,
Saae til min Teen og flittig ſpandt.

"God Dag!" han bød — og jeg: Tak! Tak!
Han traad beſkeden ved min Side.
Jeg blev ſaa angſt, at Traaden knak,
Og Barmen monne ſig udvide.
Dog ſnart igjen jeg Traaden fandt,
Og ſnurrende jeg atter ſpandt.

Min Haand han trykte ømt i ſin
Og ſvoer, han aldrig ſaae dens Lige;
Ja — at den var ſaa blød og fiin,
Som nogen i vort Land og Rige.
Gjet ſelv om han mit Hjerte vandt?
Men ſtum jeg ſad og ivrig ſpandt.

Han lagde paa min Stol ſin Arm
Og roſte Traaden uden Lige;
Hans ſkjønne Kind var rød og varm,
Og ømt han hvidſked: "ſøde Pige!"
Han titted under Linets Kant;
Jeg bluſſede — men dog jeg ſpandt.

Imidlertid min Kind forbi
Han monne med ſit Hoved bøje,
Og, Søſtre! tænk — her mødtes vi!
Saa grumt kan Skjebnens Gud det føje.
Endſkjønt et Kys min Læbe bandt,
Med Foden dog endnu jeg ſpandt.

Omſider ſkjendte jeg mig træt,
Dog blev han ſtedſe mere driſtig;
Han tog ſig endnu større Ret,
Og favned mig tilſidſt ſaa liſtig.
O, ſiig mig, Søſtre, ſiig for ſandt:
Troe I vel, at jeg mere ſpandt?

P. E. Becker.

Indenlandſke Efterretninger.

Ved en den 12 Febr. d. A. i Staden St. Thomas opkommen rædſom Ildebrand, ſom med ſtørſte Heftighed udbredte ſig, blev en Trediedeel af Byen lagt i Aſke. Tabet af Eiendomme anſlaaes til 1½ Mill. Dollars. Ved en ſtrax aabnet Subſkription indkom 9000 D. til Underſtøttelſe for de Brandlidte. (Det er fjerde Gang i en Tid af 20 Aar, at denne ulykkelige Stad er bleven hjemſøgt paa denne Maade. I Aaret 1807, Natten fra d. 3 til 4 Dec., blev den rigeſte og bedſte Deel af Staden, ſom ſkaanedes i den der to Maaneder i Forveien udbrudte Brand, et Rov for Luerne. St. Thomas ligger ved Strandkanten, under en Række af Bjerge, og beſtaaer af en eneſte lang Gade. Den havde 1791 ialt 2087 Indbyggere, hvoriblandt 400 Negere.)

Ved Konſtudſtillingen paa Charlottenborg ſees fem lithographerede Blade af et Værk, ſom C. A. Böhndel udgiver efter den mærkværdige Altertavle af J. Brüggemann, i Domkirken i Slesvig. I Anledning af diſſe Stykker læſes i Artiſtiſches Notizenblatt No. 21 f. A. følgende Bekjendtgjørelſe fra den berømte Konſtkjender, Hofraad Böttiger: "En for Kloſterkirken i Bordesholm af den i Nederlandene dannede Billedſkjærer Joannes Brüggemann, konſtrigt componeret og 1521 fuldendt Altertavle, der i ſine Hoved- og Bitavler indbefatter 385 Figurer, ſiden 1666 en Prydelſe for den Slesvigſke Domkirkes Chor, fortjente efter Thorvaldſons, v. Rumohrs og andre erkjendte Kjenderes Dom en udførlig Fremſtilling i Billed og Ord, og ſkal nu i 33 lithographerede Blade og i 6 Leveringer (hver til 2 Th. 16 Gr. ſachſ.) fra Aaret 1825 af, udkomme tilligemed den dertil hørende Text. Tegner og Udgiver er Portraitmaler Böhndel, i Slesvig, der paatager ſig det Hele paa egen Bekoſtning og lader Billedværkerne aftrykke i det berømte Specter- og Harteriſke Steentrykkerie i Hamborg. Udſalget beſørger den forrige Harzenſke, nu Specter- og Harteriſke Konſthandling i Hamborg. Den udførlige Proſpectus til-

ligemed 7 Prøveblade ligge for os. Den forvænte, kun det Glatte og Slikkede fordrende Liebhaver vil vist nok ikke aldeles finde sin Regning ved den Maner, som den forstandige Tegner valgte, og som minder i Foredraget om det kraftige, gamle Træsnit. Men hvo ønskede her vel blot et Decorationsværk! Alt vil beroe paa, om det vil lykkes Konstneren, ganske tro at gjengive Snitværkets ubeskrivelige Flid, der indtil den mindste Detail beundringsværdigt, er aandrigt modelleret og som Thorvaldson paa hans Gjennemreise her i Dresden, med den høieste Ros har omtalt. Blandt de os foreliggende Prøveblade gjorde Fodvaskningen No. 2 og Judaskysset No. 5 det behageligste Indtryk paa os. Vi kunne af fuld Overbevisning anbefale dette af en anden Skole end den augsburgske og Nürnbergske udgangne, men med ikke ringere Konstævne udstyrede, gammel-tydske Konstværk, som een af de mærkværdigste Konstfrembringelser, og tilbyde os i den herværende Egn at modtage Subskription". Saavidt Böttiger. — Paa denne berømte Altertavle har Brüggemann, som var født i Husum, arbeidet i syv Aar, under Kong Christian den Anden. Den er forfærdiget af haardt Egetræ, kogt i Olie og ikke malet. Den er 50 Fod høi, 24 F. bred og 2 F. tyk. Den bestaaer i Hovedstykket af 6 Fag, i to Fløie, hver paa 5 Fag og et Grundstykke af 4 Fag. I 22 Feldter forestilles for største Delen Lidelseshistorien, og i nogle aabne eller gjennemsigtige Feldter frit udskaarne bibelske Figurer. Neden under læses: Opus hoc insigne confectum est. Anno incarnationis Domini MDXXI. ad Dei gloriam. Midt i Fodstykket er en Plads med et forgyldt Gitter for, hvori tilforn Monstranzen har staaet, men hvor nu Barnet Jesus findes. Adskillige af Billederne skulle være Portraiter. Saaledes have nogle villet gjenkjende i Abrahams Ansigt Johan Ranzow, og i Melchisedek den daværende Abbed Albert i Bordesholm. Usandsynligt er det ikke, at Konstneren paa denne Maade har villet give een af de vigtigste dalevende Statsmænd og det geistlige Overhoved, under hvis Bestyrelse hele Arbeidet nok stod, et saadant Bevis paa Høiagtelse. Ligesom Rubens paa sine Malerier har ogsaa Brüggemann anbragt her sit og sin Kones Portrait øverst. Hvert Billed er gjort af eet Stykke Træ, efter Perspectivens og Anatomiens Regler. At Konstneren allerede i sin Tid maa have været meget agtet, og at hans Arbeide tildrog sig endog, førend det var færdigt, Hoffets Opmærksomhed, sees deraf, at Kong Christian den Anden og Dronning Elisabeth indfandt sig hos ham, medens han endnu arbeidede paa dette udødelige Værk, og betragtede det med største Beundring. Han benyttede sig af Leiligheden til at afbilde Kongen og Dronningen i Træ, og begges Billedstøtter, hver $1\frac{1}{2}$ Alen høi, sees endnu paa to Piller lige for Alteret, paa hver Side af Choret. Maaskee Elisabeth selv, der, som bekjendt, var fra Nederlandene, havde anbefalet Konstneren, som der havde uddannet sig, til Abbeden i Bordesholms Klosterkirke. Allerede over for to Hundrede Aar siden maa denne Altertavle have staaet i stor Høiagtelse i Tydskland; thi 1613 begjerte Hertug Wilhelm af Bayern samme af Hertug Johan Adolph, men fik Afslag. Ganske undgaaet Vandalisme har den imidlertid ikke; thi i Aaret 1628 borttoge de Keiserlige Soldater adskillige af de skjønneste Billeder. (a.)

Blandede Efterretninger.

(Meddeelte.)

Til een af de Mænd, der have erhvervet sig store Fortjenester af Naturhistorien i vor Tidsalder, hører uimodsigelig Johan Centurius Greve af Hoffmansegg, født i Dresden, d. 23 August 1766. Han har paa sin egen Bekostning, til Botanikens Befordring, gjort naturhistoriske Reiser, beriget Samlinger og Museer med Naturfrembringelser, bekostet Udgivelsen af Kobberværker og trykte Skrifter, og stiftet gavnlige Anstalter for Plantestudiet. Han er Forfatter og Udgiver af Flore portugaise. Entomologien, og i Særdeleshed Planteriget, har han i en Tid af 30 Aar helliget sit Liv. For at udarbeide sin portugisiske Flora, tilbragte han ti Aar i Berlin, nemlig indtil 1816. Da den krigerske Tidspunct var den uheldigste for videnskabelige Foretagender af den Natur, saa op-

offrede han derved af sin egen Formue over 50,000 Thl., thi han afsatte af Værket kun 70 til 80 Exemplarer. Men een af hans vigtigste og almeennyttigste Bestræbelser er Anlægget af en Handelshave i Dresden paa hans Fædrenegods Fammenau i sachsisk Overlausitz. Han var bleven opmærksom paa, at der i den botaniske Handel, især for den videnskabeligen dannede Naturven, manglede et fast Foreningsmiddel. Videnskabeligen anlagte og underholdte Plantehaver sælge aldeles intet, i det mindste kun lidet, og tilstede kun ringe Valg. Handelsgartnere levere sjeldent ved et Forraad af 2000 Arter, hvilket kun i Engelland stiger til 6000, meget, men kunne, efter deres Natur, umueligt forbinde noget videnskabeligt Øiemed med nøiagtig Omhyggelighed. Overhoved er ved det nuværende saa overordentlig forøgede Antal af bekjendt blevne Plantearter, der allerede synes at overstige 40,000, hvoraf i den Kongel. academiske botaniske Have, vist nok een af de betydeligste, i Schönburg ved Berlin, dyrkes 11,000, kun faa Personer i den Stilling, at de kunne lære dem alle rigtigen at kjende. For største Delen nødsagede til at lade Vexterne beholde de Navne, under hvilke de have faaet samme af Andre, tage de ikke sjeldent Feil. Der manglede altsaa en stor, tilbørligen udstyret Handelshave, der, videnskabelig-systematisk ordnet, kunde svare til Øjemedet. Greven besluttede derfor at omskabe en ham tilhørende Have i Dresden til en botanisk Have, og bringe det nærliggende Gods Rammenau, hvis lille Lund kunde tjene til Filial, i en hensigtsmæssig Forbindelse dermed. Han lod bygge Plantehuse, anskaffede Vexter, begyndte at udbrede skriftligt Samqvem og benyttede tusinde Kilder, som hans Erfaring og mangehaande Bekjendtskaber aabnede ham. Fra de fjerneste Steder, hvor Greven havde været og anstillet botaniske Undersøgelser, lovede man ham velvilligen den virksomste Deeltagelse. For endog ved den mindste Plante at være betrygget mod Vildfarelse, har han gjort sig det til en streng Regel, at have, i det mindste af Potteplanter, uden Undtagelse, een med dens vedheftede Navn, og ved i fri Luft staaende Vexter omhyggeligen at betegne Hoved- eller Mønsterstokkene, eller Grupper af een Art. Hvad de som kostbare Ziratblomster angaaer, da indskrænker han sig til saadanne Planter, der ikke have en foranderlig Modelysts Luner at takke for deres Ry, men som anbefale sig ved væsentlige Fortrin, Vext, Blomst, Lugt ꝛc. For at forebygge Forvexlingen af hans Haveplanter i Fremtiden, har han anlagt et Herbarium, hvori de alle i den tydeligste Grad af deres Udvikling opbevares. Foruden de kostbare og finere Potteplanter, som hans fortrinlige Have i Staden indbefatter, har han ogsaa paa sit Gods Rammenau, foruden Drivehuse til alle Temperaturer, hvori han opelsker Forraad for den førstnævnte Anstalt, indrettet adskillige Tønder Land til Træ- og Buskplanter, hvori han opelsker saadanne af disse, der bruges til at beplante Landeveie og til Haveanlæg i det Store. Greven har i Aaret 1823 udgivet en Fortegnelse over sit Planteinstitut under Titel af: Verzeichniß der Pflanzenculturen in den gräfl. hoffmannseggischen Gärten zu Dresden u. Rammenau ꝛc. 121 S. 8vo. Han lever nu afvexlende paa sit Gods og i Dresden, og i og med sin Planteverden.

I Paris døde nyligen Grev v. Schlabberndorf, Forfatter til "Napoleon und das französische Volk", en Bog, som i sin Tid gjorde overordentlig Opsigt. Han var en Mand af udmærket Hoved og udbredte Kundskaber, men sær i høieste Grad. Han havde i endeel Aar levet paa sit Værelse, uden den hele Tid at sætte sin Fod uden for sammes Dør. Dette Værelse laae fuldt af Bøger og Flyveskrifter; Væggene vare beklædte og desuden laae endnu hele Bunker deraf opstablede. Da Forfatteren af en Artikel, ham vedkommende, i Morgenblatt f. A., besøgte ham for syv Aar siden, kom han denne i en gammel Slaabrok, med uredt Haar og et langt sort Skjæg, i Møde. Han havde mange sære Ideer. Saaledes pønsede han paa den Plan, at forfærdige en Sprogmaskine, der nøje skulde udtrykke et Sprogs forskjellige Lyd. Havde man, troede han, i Oldtiden havt en saadan Maskine, saa havde man kunnet overlevere Efterverdenen ganske tro den latinske og græske Udtale. Det

hørte ogsaa til hans Egenheder, at samle alle Flyveskrifter fra den franske Revolution, og han eiede i den Henseende een af de fuldstændigste Samlinger i Paris. I Efteraaret 1824 var hans Tilstand saa betænkelig, at Dr. Spurzheim lod sig forlyde for ham med, at han umueligen længer kunde blive paa sit Værelse, saaledes som han havde tilbragt der de sidste ti til tolv Aar. Man førte ham ud paa Landet i Omegnen af Paris; men ogsaa her forværrede hans Sygdom sig i den Grad, at han døde faa Uger derefter. Aarsagen til denne selvpaalagte Arrest vides ikke; men han vilde ved ingen Leilighed give Slip derpaa. Engang havde han vundet et Huus i Lotteriet; men da han aldrig forlod sit Værelse, saa lod han det staae som det var, uden at sørge for dets Vedligeholdelse eller Reparation. Endeligen truede det med Indstyrtning, og Politiet lod ham vide, at han maatte føje Anstalt til Bygningens Istandholdelse. Han maatte altsaa beslutte sig til at forlade sin Stue og kjøre derhen i en Leiekareet. Han gik lige derind, men Portneren standsede ham, indtil han erklærede sig for Husets Eier. Man fortæller, at hans Tøi skal allerede have staaet indpakket i hans Reisekuffert i en Tid af tyve Aar, paa det han, i Tilfælde af at en Revolution, hvilken han forudsaae som sikker, skulde udbryde, strax kunde afreise.

Iblandt de høist interessante Reiser hører G. Mollien's Reise i Aarene 1822 og 1823 til Columbien. Forfatteren var forhen fordeelagtigen kjendt af sin Reise til Afrika, hvori et rigtigt Blik og en skarp Jagttagelsesaand lagdes for Dagen. Saameget mere var Længselen spændt da man hørte, at han foretog sig en Reise til, det forhen Spanske, Sydamerika, som har tilkjæmpet sig Uafhængighed, og hvorover man, siden Humbold for mere end tyve Aar siden besøgte disse Lande, havde kun faa paalidelige Værker. Mollien's Reise udkom i Paris Sept. f. A. En tydsk Oversættelse har Anmelderen for sig. (Aus dem Franz. übersetzt von Fr. Schoell, Königl. Preuss. Ober-Regierungs-Rathe und vortragendem Rathe im Staats-Ministerium. Berlin 1825. 8.) Efter denne Reise gives her en kort Beretning om Staden Bogota.

Man antager at Sta Fé de Bogota, som er Hovedstaden for den nye Republik, og hvortil Grunden blev lagt den 6te August 1538, har 30,000 Indbyggere. Husene ere indvendige ikke godt indrettede; man begynder først nu at bruge Glas i Vinduerne; dog i de sidste Aar har man begyndt at opføre elegante Bygninger. Hovedkirken, som blev bygget 1814, udmærker sig indvendig ved sin Simpelhed og ved sine store Rigdomme; en eneste Statue af den hellige Jomfru er decoreret med 1358 Diamanter. I Bogota har man desuden 26 andre Kirker, 9 Munke- og 3 Nonne-Klostre. 3 Collegier, hvori man underviser i Latin, Philosophie, Mathematik og Theologie. Intet er simplere og man kunde sige intet uslere end den Bygning, som man tillægger det prægtige Navn af Præsidentens Pallads, undtagen det skulde være Meublementet deri. Det Locale, som man kalder de Deputeredes Pallads, har ikke et mere fordeelagtigt Udseende, og Senatets har det endnu mindre. Mønten og Theatret ere ikke bedre beskafne. Overflødigheden af Levnetsmidler giver en Erstatning for Folkets fattige Udseende. Alle de offentlige Pladser ere prydede med Springvand og ere rummelige. De tre Hovedgader ere muntre, anlagte i lige Linie, forsynede med Fortouge, men ere slet broelagte; kun faa Personer besidde en stor Formue i Bogota, men Indvaanerne ere godmodige, muntre og skikkelige. Fruentimmerne smukke og velskabte. Regjeringen har anlagt et Bibliothek paa 6000 Bind, en botanisk Have, et Observatorium, men begge ere aldeles forsømte. Byen har 3 Bogtrykkerier, som blive sieldent beskiæftigede; thi de have ikke andet at trykke end to Aviser ugentlig, og nogle Afhandlinger af Advocaterne.

En Konstkjender i Engelland har nyligen kjøbt hos en Marchandiser et herligt Malerie af Raphael for adskillige Shillings. Nu forlanger han 10,000 Pd. St. for samme.

I Sognet Strathmichle, Grevskabet File i

Sydskotland, har man opdaget sex Vaser af Bronze, og ikke langt derfra Levninger af en gammel Stad Orea (hos Tacitus og Ptolomæus omtalt), tredive Huse i tre Rader under Jorden.

I Warschau blev nyligen indsat den største Vinduesrude, nemlig een, der er $5\frac{1}{2}$ Alen høi og 2 Alen bred, fra Fabriken i Petersborg. Keiseren har foræret samme til Bibliothekbygningen.

Skuepladsen. Mandag (d. 18de): Fanchon. — Tirsdag: Jean de France, og Balletten: Det forstyrrede Malerie. — Onsdag (for Torsd. d. 28de): Juta, Trag. i 5 Acter af en Anonym. — Torsdag: Jægerbruden. — Fredag: Tempelherre-Retten. — Løverdag: Figaros Giftermaal, Opera i 4 Act.

Kjøbenhavns Børs, den 15de April 1825.

	à	
Hamburg 2 M. a vista 217		
Species 218		
Specier solgtes til 13 Rbmk. $1\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 10 Specier	$19\frac{1}{2}$	$19\frac{3}{4}$ Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$52\frac{1}{2}$	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig (u. R.)	94	$94\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	87	$87\frac{1}{4}$ i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$111\frac{1}{4}$	— i Sedler
Hamborger Laan af 1819 Bmk. 3000	$99\frac{1}{2}$	$99\frac{3}{4}$ Banco
Dito Dito Bmk. 4000	$99\frac{1}{2}$	— Banco
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	$106\frac{1}{2}$	— i Banco
4 pC. Dito nye	98	$98\frac{1}{2}$ i Banco
Asiatiske Actier	89	90 i Sedler.

Manibus
viri desideratissimi
CAR. FRID. DEGEN
Profess. Mathes. in Universit. Hafn.
† 6 Apr. 1825.

En lugent Musæ, nimium properantia fata
Qveis longe præstans eripuere decus.
En lugent cives, dilecto quos Libitina
Ocyus, heu!, jussit sæva carere viro.
Occubuit Degen noster, quem numina cuncta
Certarunt donis condecorare suis.
Sic fuit ingenium mirabile, fertile, vivax,
Sublime & rara dexteritate potens.
Hunc non una sibi Musarum legit alumnum,
Malebant omnes posse vocare suum.
Abstrusas leges numerorum, spatia coeli,
Qviqve tenent summis ima ligata, nodos;
Et fontes veri, sophiæ penetralia sancta,
Qvæqve ævum priscum repperit atqve novum;
Ortus & occasus populorum, stemmata, lingvas,
Fatorum cursus multiplicemqve vicem;
Qvicqvid doctarum est sacris affine sororum,
Perspiciebat mens ingeniosa viri.
Integer atqve probus, placidus vereqve modestus,
Ingenuos sensus pectoris ore ferens,
Vixit collegis acceptus, vixit amicis.
Nunc moerent demtum. Parcite, verba, loqvi;
Qvippe virum gemitus, vultus, silentia laudant
Ipsa peregregium. Molliter ossa cubent!

Posuit collega & amicus
Engelstoft.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Toogtyvende Aargang. No. 32.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 19 April 1825.

Om det Skadelige i det offentligen fremsatte Forslag, at oprette i hvert Sogn en Tvangs-Arbeidsanstalt for dovne Fattige.

I Telegraphen No. 23 for 1824 findes et Stykke som Indsendt, hvori det Første, Pag. 322 til 324, og Slutningen, Pag. 325 og Siden ud, ganske modsiger det Mellemste, Pag. 324 og 325. Stykket skulde vise: Hvad der skal gjøres ved dovne Fattige, som Ingen vil have i Tjeneste. Først vises, at saadanne forvendte Mennesker, der ved Dovenskab og Mangel af deres Lemmers og Forstands Brug har faaet som en anden Natur, og paa hvilke hverken gode eller onde Ord hjelpe, og Ingen derfor vil have i Tjeneste, kan ikke cureres og bringes til at være ordentlige Mennesker uden ved Magten, ved ordentlig at staae under Øvrighedens Opsigt og Tvang i en Kjøbstæd, for at komme af den onde Vane; saa hedder det derfor: "Saalænge et Menneskes Fornuft ei formaaer at herske, maa Frygten virke, ligesom man ei kan tale sig til Rette med ufornuftige og forvendte Børn, men Frygten for Forældrene og Straffen maa da regiere." Og tilsidst ligeledes, hvor der tales om de betlende saakaldte Natmænd i Jylland, hedder det: "Det vilde derfor være saare velgjørende, om Øvrigheden, ved at gjøre dem og alle andre Tjenesteløse til virksomme Folk, vilde forekomme Uheld i Fremtiden." Og hvad Uheld her menes, viser det strax Foregaaende: "Underligt skulde det være, om disse Natmænd ikke ogsaa fra Begyndelsen af have været berygtede Dovne, der ei kunde faae Tjeneste, og tilsidst have taget Bettelstaven i Haand, og saare befrygteligt synes det at være, at naar de ei kunne faae hvad de ville have, og med Tiden formere sig, der da kunde blive ordentlige Røverbander af dem, som vilde gjøre alle Veje usikkre, ligesom i sydligere Lande (Italien)." Ganske tvertimod dette, hedder det nu midt imellem: "Det bedste Middel til at hæve den Byrde, at underholde arbeidsdygtige Forarmede og modtvillige Tjenestløse vilde sikkerlig være, i hvert Sogn at oprette en Arbeidsanstalt for slige Mennesker, hvor de ved at sysselsættes, Enhver efter sin Alder, Kundskab og Dygtighed, kunde naae tarveligt Udkomme."

Det synes da heraf klart, at en Forfatter har viist, at slige dovne og tjenestløse Mennesker kunde paa ingen anden Maade helbredes og komme af den ulykkelige herskende Vane end ved Tvang og Øvrighedens Foranstaltning i en Kjøbstæd, hvor de baade ved Straf kunde nødes til Arbeidsomhed, og tillige ved Øvrighedens Nærværelse paa ingen Maade skulde mishandles; men at Redacteuren ei har syntes derom, og derfor har sat sin ganske modsatte Mening ind imellem. Og er dette saa, som synes tydeligt, saa vil man neppe tilstaae en Redacteur Ret til en saadan Forandring, thi en Forfatter kunde have sine vægtige Grunde for, enten ordret at ville have Indsendte indført, eller og lade det være utrykt.

Men nu videre vilde vi see, om Redacteurens Sætning paa nogen Maade kan være rigtig, og skulde Tidens herskende Modetone være som Redacteurens, saa er den aldeles forstemt, og desto høiligere behøver den at omstemmes, naar ikke dette er Principet: Stat pro ratione voluntas.

1) Først skulde en Arbeidsanstalt oprettes i hvert Sogn for slige dovne Fattige, og denne maatte nødvendig have en Arbeidsstue, 2 Soveværelser, det ene for Mandfolk, det andet for Fruentimmer, et Kjøkken, et Spisekammer, et Materialværelse til uforarbeidede og forarbeidede Varer, et Brændehuus. 2) Maatte der Senge og Sengesteder til. 3) Der skulde Kjøkken og Kogetøi til. 4) Kakkelovne samt Brændsel saavel til Kjøkken som Kakkelovn. 5) Arbeidsmaterialier af alle Slags. 6) Arbeidsredskaber ligeledes af alle Slags. 7) Flere Lærere, som ogsaa skulde holdes og lønnes *). 8) Ligeledes

*) Det hedder udtrykkelig i Redacteurens Project

en Kokkekone maatte holdes og lønnes, og om ogsaa denne tillige kunde være Vaskerkone, er et Spørgsmaal. 9) Naar nu ingen Dovne fandtes i Sognet, saa maatte et Menneske holdes i Huset til saa at sige at holde Skildvagt over Huset og alle Husets Redskaber, Ejendomme og Requisiter; og skulde Lejere anbyde sig, saa vilde derved gives god Anledning til enten at trække udenbyes unge Folk hid, eller at opmuntre unge Folk i Sognet til at gifte sig, faae en Mængde Børn, de ikke kunde føde, og foranledige Sognet en ganske betydelig Fattigskat, og imidlertid have Leilighed til at bruge, opslide eller beskadige, ja fordærve alle Husets Senge, Sengeklæder, Materialier og Arbeidsredskaber rc. 10) Men skal dette nu være en Arbeidsanstalt for dovne Fattige, som hverken ved gode eller onde Ord kunne bringes til Virksomhed, hvem skal da være den nødvendige Profos? Informatorerne vil ikke faaes dertil; Bonden tager sig ingenlunde paa at være Hovmester over Ligemand; hvem skal det da være? Og jevnlig maa saadan En være i Nærheden, da uden uafbrudt Virksomhed hjelper den hele Anstalt slet ikke. Dog hertil gives aldeles ingen

Pag. 325: "De dovne Fattige skulde sysselsættes, enhver efter sin Alder, Kundskab og Duelighed. Altsaa maatte være flere forskjellige baade Materialier, Redskaber og Lærere, naar alt dette skulde tages i Agt, og det saa meget mere, naar Mandfolkets Sommerarbeide er at pløje, saae, skjære Tørv, slaae, meje, indage, passe Kreature, og om Vinteren tærske og røgte, der altsammen ikke kunde practiseres i Arbeidsanstalten; og lige saa lidet Fruentimrets Sommerarbeide og endeel af deres Vinterarbeide.

paa Landet, da alle Øvrighedspersoner, hvis Pligt det allene kunde være, ere flyttede til Kjøbstæden; og hvortil er da det hele Project? alle Bekostninger til Arbeidsanstaltens Opbyggelse, Huusgeraads Indkjøb, Materialiers og Redskabers Frembringelse, allehaande Læreres Anskaffelse; naar alle Ting, just de synes at være komne til deres højeste Spidse, maa standse med Eet, og see de betydeligste Bekostninger forgjeves anvendte. Som det kostbareste Uhr med alle sine Hjul og Indretninger er unyttigt, og hele Værket staaer, naar Fjeren er slap eller istykker, saa ere og alle slige Anstalter paa Landet, uden Øvrighedens nærværende Almagt, aldeles spildte og forgjeves. Dog ikke dette allene, men endog fortrædeligt er det at see, hvorledes et dovent Menneske kan standse en heel Flok, saaledes i en Klædefabrik standser et Menneskes Efterladenhed det Hele i sin raske Gang. Endog er det et Særsyn, at see en Flok ellers raske Mejere gaae en Doven forbi; de synes alle at rette sig efter ham.

Endnu tydeligere vil dette Projects Ugrunde og Hensigtsløshed indsees, ja ligesom tages paa med Hænderne, naar man seer de dovne Fattiges Antal, denne Arbeidsanstalt skulde indrettes for. I de ældre Tider kunde formedelst det til Slaverie nedtrykkende Hoverie, og formedelst Stokken, Kjelderen, Træhesten, ingen Dovenskab finde Sted; men siden, da Slaveriet standsedes, Menneskefrihed viste sig, viste sig og disse menneskelige Vanskabninger, dog ikkun meget sparsomt. I mange Sogne findes de aldeles ikke, i nogle andre meget faa; naar jeg undtager Natmændene i Jylland, veed jeg intet Sogn, hvori der gives fire, end sige derover. Dette Antal kunde

dog ingen tænkende Fornuft ville have saa kostbare Arbeidsanstalter med videre og videre oprettet for, allerhelst naar de, samt alle Bekostninger og Reqvisiter, ikke allene ere aldeles uhensigtsmæssige, men endog aldeles unyttige og overflødige. Thi paa en ganske anden og let Maade kunde alt dette, uden alle Bekostninger enten til Bygning eller nogetsomhelst andet, beqvemt lade sig gjøre. Paa en Klædefabrik kan være en halv Snees Mennesker, hvor alle maa være lige virksomme, da de ere saa nøje forbundne med hinanden, at naar een er efterladen, saa standses det Hele. Her ere og lettere og tungere Arbeider, hvor en saadan Doven kunde begynde med noget af det letteste og stige op til det tungere. Her kunde beqvemmelig en slig Person bringes i Orden, uden alle Bygninger, Brændsel, Kjøkkentøi, Redskaber, Lærere, Bekostninger, med videre og videre, og vilde den Dovne ei gjøre Godt, saa vilde i en Kjøbstæd være gode Raad at finde hos en Politiemester og Politiebetjent, som ei vilde see gjennem Fingre med Dovenskaben. I hver Kjøbstæd er desuden andre Fabrikindretninger, Haandværkere, Snedkere, Smedde, Skomagere, Skræddere, hvor slig Person kunde lære, virksom at bruge sine Lemmer, og igjen dannes til et gavnligt Redskab for sig selv og Verden; og overalt hvor Hovedsagen, Øvrigheden, var ved Haanden, og hvor Vedkommende, uden hoiskoede Træsko eller Vandstøvler, og ved vaade Fødder at sætte Sundhed og Liv i Vove, kunne gaae tørskoede paa Gaderne, som ofte ei er Tilfældet paa Landet, hvor Gader og Byveie mangen Gang snarere skulde synes at ligne Moradser end Gader. Dersom da i en Kjøbstæd de Dovne kunne hos Fabrikantere, Haandværkere, Mesteren beqvemmelig, ligesaavel

som hans Svende og Drenge, faae Huusly, Seng, Føde, Lære, Opsigt, Øvrigheds Omsorg, kort, alt det Nødvendige, aldeles uden alle Omkostninger, saa maa det nødvendig falde ethvert allermindst tænkende Menneske soleklart i Øinene, hvor unyttigt, hensigtsløst bekosteligt, trykkende og skadeligt det vilde være, i hvert Sogn at oprette Arbeidsanstalter, anskaffe Meubler, Materialier, Redskaber, Lærere, og alt. Dette aldeles omsonst og uden Nytte, naar ingen Opsigt, Fremskynden, Paadrivning kan finde Sted, og ingen Øvrighed er i Nærheden, og de Dovne kan være dovne, vedblive at være dovne, og ingen kraftig Magt ikke allene holder dem tilbage fra deres Uvirksomhed og Dorskhed, samt derimod nøder dem til at bruge det sunde Legeme og de stærke Hænder og Arme ligesaa godt som Andre. Alle disse kostbare Anstalter og deres Vedligeholdelse i Sognene kan ikkun altsaa blive oprettede for deels end fuldkomnere at bestyrke Dovenskaben i sin Vane, deels endog for at belønne Dovenskaben og betrygge den et sikkert og sorgløst Opholdssted og Udkomme. Hvor grundet ellers dette Raisonnement er, vil sees endog af det, Lovene allerede i sligt Tilfælde, Lov. 3–19–16 og Forord. af 25 Marts 1791, have yttret, hvor Straffen allerede er bestemt første Gang til at sidde paa Vand og Brød i 8 Dage, og anden Gang til Tugt- eller Forbedringshuusstraf i saa mange Maaneder, som et Menneske har været Løsgænger. Denne her fremsatte Maade er allene anført, fordi den 8 Dages Straf paa Vand og Brød ikke formeentes at kunne omskabe deres anden Natur til ordentlige Mennesker, som allene en modsat Vane kunde udrette, og for endnu første Gang at forskaane dem for offentlig Vanære; men naar denne mildere Straf ei vil hjelpe, og de maa ansees for uforbederlige Mennesker, da er den i Forordningen ansatte Tugt- eller Forbedringshuusstraf nødvendig, at de ei skal blive Tyve og Røvere, eller gaae omkring i Sognene som Fattige og misbruge Fattigvæsenets velgjørende Indretning til Bestyrkelse i deres Uvæsen.

T. M. B. Galskiøt.

Indenlandske Efterretninger.

Odense, d. 15 April. Storken har indfundet sig og Frøerne bebudet os Foraarets Komme; men paa Rugagerne nær viser det Grønne sig endnu kun sparsomt. For Resten er det sandt Aprilveir. Efter nogle virkelig skjønne og varme Sommerdage sidst i forrige Uge have vi nu i flere Dage havt Ruskveir med kold Blæst og afvexlende Hagelbyger, Snee og Regn. — Medens Liigfølget i Løverdags var samlet ved Indgangen til Assistentskirkegaarden, hvor den endnu i Alderdommen blide og vennehulde Madame Müllers jordiske Levninger nedsattes jevnsides den Kiste, der gjemmer Støvet af hendes forhen afdøde Mand, Haugeinspecteur Müller, af hvem Kirkegaarden i sin Tid er anlagt, bleve 3 andre Liig indførte, og saaledes paa een Dag hele Fire begravede. Uagtet man af og til hører om en omsnigende Feber, hvoraf ogsaa Enkelte ere døde, kan dette usædvanlige Særsyn imidlertid ikke ansees for andet end ganske tilfældigt. (Hempels Av.)

I Viborger Samler No. 42 læses følgende: Som et nyt Beviis paa Eiendommenes sørgelige Fald i Priis, kan tjene, at ved 3die Auction den 21de f. M. blev for Hovedgaarden Hald, af Hartkorn 17 Tdr. 3 Fdkr. og Skovskyld 5 Tdr. 3 Skpr. 2 Fdkr. med Non-Mølle af Mølleskyld 8 Tdr. 4 Skpr., samt 6 Huse, kun buden 7000 Rbd. Sedler, og for den halve Deel af Hovedgaarden og Mølle, hvis Salg egentlig kun ved Auctionen attraaedes, da den anden

halve Part var pantsat til en anden, Udlægshaveren uvedkommende Person, blev der buden 400 Rbd. Sedler og for de 6 Huse 350 Rbd. Sedler. — I Aaret 1822 blev den til Hovedgaarden værende Skov vurderet efter eedelig Taxation til 56,400 Rbd. Sølv.

Blandede Efterretninger.

I et Brev fra London skrives: "Angaaende den uskatteerlige historiske Brevsamling, som Hr. Henry Ellis, det brittiske Museums lærde Manuscriptkustos, har udgivet, har jeg alt for lang Tid siden burdet meddelt en lang Beretning. Men med slige Værker iler det ikke; de og deres Anbefalinger komme endnu stedse til rette Tid. Værket ligger nu i sine tre pyntelige Octavbind med Portraiter og autographiske Fassimiler fuldstændig for mig: Original letters, illustrative of english history, including numerous royal letters, from Autographs in the british Museum and one or two other collections. With notes and illustrations by Henry Ellis &c. Printed for Harding, Pripshook & Lepard. — Stykkernes Valg og Anordning i denne Samling, kan tjene som Mynster for alle slige Værker, og Texten er saaledes behandlet, at den ikke mindre bærer Præget af den lærde Udgivers Flid end af hans øvede Kritik. Brevenes Indhold er overordentlig interessant og udbreder meget længe forventet Lys over nogle dunkle og forvirrede Steder i Englands politiske Historie. Ligsaa interessante ere andre Breve med Hensyn til Fortidens Sæder og Skikke i dette Land eller og blot i enkelte Steder og ved enkelte Hoffer. Bladet Literary Gazette har i flere Numere meddeelt Udtog af denne Samling, som, i Mangel af Originalen, vil bringe dem dette fortræffelige Værk nærmere. — Konsthandleren Septimus Provett er med sit store Pragtværk, Museum Worsleyanum og Viscontis Erklæringer dertil, naaet indtil Halvdelen af det Hele, og anmelder nu ved det første Prøvehefte et nyt vigtigt Foretagende, nemlig et Udvalg af græske Mynter, navnlig fra Stor-Grækenland og Sicilien, af Lord

Northvicks berømte Samling. Det Hele er beregnet paa 8 Hefter i stor Qvart. Ethvert Hefte kommer til at indeholde 5 Kobberblade, med de dertil hørende Oplysninger, som Noehden har leveret. Tegningerne ere af del Frati, en Elev af Canova, og Stikket af Henry Moses. Et saadant Værk behøver kun at nævnes, for efter Fortjeneste at agtes."

(Fortsættes.)

Et i sidste Efteraar aabnet nyt Caffehuus har i Wien tildraget sig den hele elegante Verdens Opmærksomhed. Saavel i Stuen, der er lige med Jorden, som paa første Sal, ere Værelserne aabnede dertil og indrettede og udsmykkede paa det Eleganteste. Alt: Speile, Spilleborde, Billarder, Gardiner er nyt, beqvemt og ziirligt. Man kalder det Sølv-Caffehuset, fordi i Pragtværelset i 1ste Etage, Alt glimrer af Sølv. De Knager, hvorpaa Man hænger Hatte og Klædningsstykker, Alt hvad der bruges til Beværtningen er af Sølv, og en uhyre Mængde af Sølvtøi er stillet til Skue paa et stort langt Bord strax ved Indtrædelsen. I dette Caffehuus seer Man ogsaa Damer, for hvilke et eget smagfuldt drapperet Cabinet er indrettet i Form af et tyrkisk Telt. Paa den ene Side af dette findes et Boudoir med bløde og beqvemme Hynder, og Man seer igjennem en stor Speildør ind i Salen, hvor de smøgende Herrer bevæge sig i tykke Røgskyer.

Et ørkesløst og skarpsindigt Hoved har i det bourbonske Familienavn fundet en Talharmonie. Naar man nemlig sammenlægger Tallene af Frankrigs bedste Konger, saa finder man Fødselsaarstallene overeensstemmende med Navnetallene. Saaledes er Ludvig IX. født 1215; 1 + 2 + 1 + 5 er 9. Karl VII. blev født 1402 = 7. Ludvig XII. født 1461 = 12. Ludvig XIV. blev døbt 1643 = 14; han døde 1715 = 14; han blev 77 Aar gammel, hvilket ligeledes udgjør 14. Ludvig XVIII. er født 1755 = 18.

Regnskab for Bombebøssens 22de Qvartal.

(Oprettet 1819, den 11te Augusti.) — (See Skilderiet No. 8 for d. A.)

Ved Bombebøssens 20de Aabning, den 6te April. 1825, fandtes i samme .... r. S. 52 Rbd. 80 ß. og S. o. T. 16 Rbd. 60 ß.
deriblandt var 1 Specie i en Seddel fra H. T. W. og 1 Rbdlr. i en dito fra K. A. R.

Ved denne Samling toges til Indtægt Beløbet, som er indkommet for den af Selskabet for Musikens Udbredelse, til Indtægt for Bombebøssen, paa Hoftheatret d. 13de f. M. opførte Concert, efter Afdrag af alle Udgivter med .... 69 — = 660 — 68

Fremdeles modtoges, som skjenket Bombebøssen af Hr. Prof. Hornemans Tilhørere, det som til Dato er indkommet for det af dem udgivne Skrivt om Præsten Thisteds Forhold i Regentskirken .... 40 — =

Ialt r. S. 121 Rbd. 80 ß. og S. o. T. 717 Rbd. 32 ß.

Bombebøssen eier nu:

1. Gaarden No. 167 paa Hjørnet af Dybensgade og Sqvaldergaden, der, efter Kjøbesummen for samme, med Tillæg af den senere indløste Bankheftelse, ansættes til Værdi rede Sølv 13,000 Rbd.
2. Inventarium af Senge, Sengeklæder, Borde m. m. .... —— 1000 —
3. Hofraad Meyers Legat, kongelige Obligationer à 4 pC. .... Sølv 2500 —
4. Den af Pastor Walther og Hustru legerede Depositocasse-Obligation, à 4 pC. .... — 500 —
5. Grev W. Moltkes kongelige Obligation, à 4 pC. .... — 293 — 39½ ß.
6. Den af det oeconomiske Velfærds-Selskab skjenkede Capital i kongel. Obligationer, à 4 pC., til Beløb .... — 6225 — =
7. En Obligation af Laanet i London, à 5 pC. Bcomk. 1400.

Ialt Bcomk. 1400. r. S. og Sølv 23518 Rbd. 39½ ß.

Directionen for Bombebøssen i Kjøbenhavn, den 12te April. 1825.

Sølling. Langberg. Lütken. Schack. L. Larsen.
Duntzfelt. Palme. Rauberg. Arboe. J. C. Møller.

Journal,

holden af Undertegnede over det Mærkværdigste, der er passeret i afvigte Qvartal, Bombebøssen og den af Bombebøssen fremkomne Stiftelse for vore gamle og trængende Sømænd, vedkommende.

1) Den indkomne Summa: 121 Rbdlr. 5 Mk. rede Sølv og 717 Rbdlr. 2 Mk. Sedler og Tegn fra Concerten, og hvad der var i Bombebøssen, er henlagt til Bygningens Istandsættelse og løbende Udgivter.

2) Den Erkjendtlighed, Stiftelsen skylder saavel Selskabet for Musikens Udbredelse, som de Mange, der nu i flere Aar uafbrudt have givet saa betydeligt over den fastsatte Billetpriis, men hvis Navne jeg ikke tør offentliggjøre, formaaer jeg ikke med Ord at udtrykke. Listen paa disse Damer og Herrer, saavelsom de mange Andre, der støttede Stiftelsen i dens Begyndelse, er opbevaret for at gjemmes i Archivet.

3) At Gaven fra Minervas Sønner, som i forrige Qvartal var i Farvandet, er lykkelig og vel arriveret, sees af Regnskabet; og at endnu en Rest er underveis, viser den særdeles forbindtlige Skrivelse, der medfulgte.

Blandt de i Bombebøssen ved Aabningen forefundne Penge vare:

4) de 20 Sølvdalere fra vore usvigtelige to Mænd paa Hjørnet, som i Fjor og Overfjor, og flere Gange, nedlagde lignende Summer paa Kongens Fødselsdag.

5) Fra Selskabet Nordia tilstillet mig for samme Dag 6 Rbdlr. i Sedler og 1 Rbdlr. 2 Mk. 12 ß. Sølv, med Ønske, at anvendes til Spiisning for de gamle Sømænd, saa langt det kunde række. De Gamle fik deraf kun til et Maaltid 2 Rbdlr. 5 Mk. 8 ß. S. og T., fordi en nybleven Enke med 6 smaae Børn, efter en Sømand

navnlig Maurits Hansen, som er bleven tilligemed alle Mand paa Skibet Elisabeth, Capitaine Jørgensen, — kom og fik Resten: 3 Rbdlr. 8 ß. S. og T. og 1 Rbdlr. 2 Mk. 12 ß. Sølv.

6) Specien, som fra H. C. W. blev nedlagt i Bombebøssen, med Udskrivt: til Stiftelsen for Strandede d. 2/1 25 — skal blive anvendt efter Bestemmelsen. — Digtet, der medfulgte, takker jeg for; men Forfatteren vilde undskylde, at jeg ikke kan offentliggjøre det.

7) Den 24 Martii. Hr. Grosserer Røding nedlagde 3 Rbdlr. i Bombebøssen, som han havde bestemt til Concerten den 13de s. M., uagtet han ei bivaanede den.

8) At de Herrer Skibscapitainer og Søfolkene holde ved med deres frivillige Bidrage, bør jeg ikke undlade at anmelde.

Til de Strandede og deres Efterladte har jeg modtaget følgende:

1) Fra mine Med-Directeurer er mig overleveret, som indkommet for Texter til Concerten: 16 Rbdlr. Sølv og 97 Rbdlr. 3 Mk. S. og T. — Herved bemærkes, at Giverne have seet og følt for hvad der stod skrevet over Bøssen: "Til 13 forulykkede Skibes Mandskab her fra Staden, som i denne Vinter ere forgaaede." Beviis herpaa var det, at i Bøssen fandtes følgende hele Sedler og Sølvstykker, blandt de for 400 Texter indkomne Penge: 8 Femrigsbankdalers-Sedler, 3 hele Specier, 7 halve dito, 1 Entredieedeel dito, flere Rigsorter og Markstykker og hele Sedler, foruden Kobberet. — Hr. Bogtrykker Thiele har denne, ligesom forrige Gang, leveret Texterne frit. — Her at opregne, hvorledes denne Summa er fordeelt paa saa mange, som have meldt sig i den sørgeligste Forfatning, er for vidtløftigt; desaarsag indleverer jeg Regnskabet med Qvittering fra Modtagerne til Directionen.

2) I en mig meget kjer og velkommen Skrivelse fra min gamle høitagtede Ven og Duusbroder (Sømands Sønnen) Biskop Bloch, i Viborg, blev mig tilstillet 20 Rbdlr. Sedler til Forlistes hastige Hjelp — og som jeg flux sendte den ommeldte Enke efter Matros Maurits Hansen, Jacobine, der med sine 5 smaae Drenge og det 6te ved Brystet manglede saavel Klæde som Føde og vidste ei hvorhen hun skulde tye. Hun er af god Familie; Manden havde i de bedre Tider faret som Styrmand. — Biskoppen lover end mere, aarligt at sende Bidrag til Strandede. — Gud give at Flere, som havde Evne dertil, enten i deres levende Live eller ved Testament vilde sammenskyde til en Understøttelsesfond, hvoraf kunde udbetales en Huusleiehjelp, om det saa kun var 10 Rbdlr. aarligt, til hver Trængende efter de mange af vore Sømænd, Havet hvert Aar opsluger, Climatet dræber, eller ved Nedfald fra Reisningen slaaes til døde, eller *blive Krøblinge, og hvis Efterladte derved komme i yderste Nød og Armod!*

Den Hædersmand, den Patriot, som til Nytaar 1823 sendte Stiftelsen den betydelige Gave 200 Rbdlr., og som ved denne Leilighed gav et Vink om, at han med Tiden vilde virke end mere for den, har nu fattet en Beslutning, der er overgaaet al Forventning: *Han vil forsyne en halv Etage med alt Fornødent, fra det Største til det Mindste, saaledes, at et lige Antal i* Greenwich ei engang har saa complet Inventarium; for det første til 6 nye Indkommende. Dette vil skee strax efter Flyttetiden, og i disse Værelser skal indqvarteres udlevede og trængende Styrmænd, Baadsmænd og Andre, som have tjent over Matrosen.

Foruden det, som i Penge blev sendt fra Færøerne, og er anført i forrige Qvartals Regnskab, havde og Amtmanden over Øerne forskaffet vore Gamle 20 uldne Trøier — og tillige forlangt en Bombebøsse derop, til Fordeel for Stiftelsen. — Hr. Grosserer Hagen har bekostet en Bombebøsse paa sit Dampskib Prindsesse Wilhelmine, ligeledes i samme gode Hensigt.

I Løbet af Qvartalet er en af vore Gamle ved Døden afgaaet, uden at Næringssorg plagede ham — han hensov derfor let blandt sine Venner og Kammerater. En 80aarig Sømand har udbedet sig at blive optaget i Stiftelsen, i den Afdødes Sted.

Vaterskouts-Comptoiret, ved Holmens Canal No. 256, d. 18 April. 1825.

P. N. Sølling.

Kjøbenhavns Børs, den 19de April 1825.

		à
Hamburg 2 M. a vista 216		
Species 217		
Specier solgtes til 13 Rbmk. ½ ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 10 Specier	19½	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52½	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	92½	93 Rbd. Sedl.
Dito Dito	85¾	86 i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	110¾	111 i Sedler
Hamborger Laan af 1819 Bmk. 3000	99½	99¾ Banco
Dito Dito Bmk. 4000	99¼	99½ Banco
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	106¼	106½ i Banco
4 pC. Dito nye	98	— i Banco
Asiatiske Actier	89	90 i Sedler.

Rettelser i det latinske Gravminde i forrige Numer, P. 496.

Lin. 15, istedetfor: occasus læs: casus
— 23, — vultus, — vultusqve,

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Toogtyvende Aargang. No. 33.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 23 April 1825.

Georg Zoëga.

Skrevet og helliget sine Medbrødre i Minerva
af
Torkel Baden,
Student.

Jeg havde spidset min Pen, for at skrive en skarp Recension over Kunstudstillingen, da jeg af en Hændelse stødte paa Eidora, som reent har forrykket mine Concepter. Thi jeg vidste dog før, hvad Skiønhed ikke er; nu veed jeg ikke meer at giøre Forskiel paa Skiønt og Hæsligt, efterat jeg i bemeldte Lommebog har læst, at Madame Zoëga, min Ungdoms Veninde, var meget smuk, men havde Udseende af Ondskab og Dumhed. Jeg vil ikke undersøge, hvor behageligt dette Portrait maa være for den forklarede Moders elskelige Datter, som lever iblandt os, men blot spørge, om Ondskab og Dumhed vel fordrages, og om Skiønhed kan bestaae med nogen af Delene? Thersites var ond, men ikke dum, og endnu mindre kiøn.

Imidlertid overgik, efter samme Lommebog, Zoëga sin Kone i Skiønhed, af Aarsag at han var bedre og forstandigere end hun. Jeg begriber intet af alt dette, og opsætter at kritisere Udstillingen, indtil jeg faaer Svar paa det Spørgsmaal: hvad er Skiønhed? Den Vise er Alt, sagde Chrysip; men Zoëga var en viis Mand: altsaa var han smuk. Men i Stedet for at opholde mig ved hans Udvortes, vil jeg heller anføre noget, som ikke er almindelig bekiendt, om hans Indvortes.

Zoëga var, som jeg i min Afhandling om de mythologiske Digtningers mystiske Forklaring har sagt, alt for lærd, til at braske af sin Lærdom. Han aagrede med sit Pund, og ingen hadede meer, end han, det Søgte og Tvungne. Jeg har beviist dette ved Exempler, som jeg havde laant af hans Skrifter. Jeg skal bevise det samme ved andre, som jeg har opsnappet i Samtaler med ham.

Paa det ældgamle i Villa Albani befindtlige Relief, som nogle have forklaret om Bacchus og Leucothea, andre om Eros, Aphrodite og Chariterne, saae han intet videre, end en Moder, som har sin lille Datter paa Skiødet, og tre Slavinder for sig til sin Tieneste. Han kunde dog skille en Dreng og en Pige fra hinanden.

Det kunde for bare Lærdom ingen af de andre Fortolkere.

I den spanske Prælats Despuici's Museum er et ligesaa gammelt halv ophøiet Verk, som forestiller en myrdet Person med sammes Morder, og fire qvindelige Figurer i forskiellige meer eller mindre lidenskabelige Stillinger. Zoëga forklarede det om Neoptolem, der i Delphi blev, da han betraadte Apollo's Tempel, myrdet af Orest. Andres Forklaringer ere alt for spidsfindige.

I den i Pallast dei Conservatori opstillede og under Navn af Appius Cæcus bekiendte Statue, erkiendte han en ægyptisk Præst, med indsatte Oine, som ere faldne ud.

De to paa Capitol staaende Sphinxer ansaae han for ægte ægyptiske Arbeider, den sallustianske Obelisk derimod troede han at være kommen glat fra Ægypten, og forsynet med Hieroglypher i Rom. Han meente og, at Romerne havde forstaaet Hieroglypherne, siden de giorde dem efter paa Monumenter. Thi som Figurer have de intet Tiltrækkende. Anderledes forholder det sig med de chinesiske Figurer, som, uagtet deres Uforstaaelighed, dog anbefale sig ved et Slags tækkeligt Udseende. Keiser Augustus havde altsaa ei nødig at sende et Selskab af Lærde til Ægypten, for at faae Nøglen til Hieroglypherne, som Kircher fortæller. Dette er Fabel, ligesom og det om Cambyses, der, ved at myrde alle de ægyptiske Præster, stoppede Kilden til Kundskab om de hieroglyphiske Hemmeligheder.

Paa det Spørgsmaal, hvi Herodot taler saa lidet om Hieroglypherne, svarede han, at Forfatteren af en Universalhistorie ei kan fortælle en Ting med alle sine Omstændigheder.

En stor Ziir for Villa Borghese er det trekantede Alter. Herom dømte Zoëga saaledes:

Det er afbrudt oventil; thi Randen, som omgiver det, er ny; det har neppe været en Piedestal til en Statue; dertil er Formen ikke skikket, da Statuer sattes i Kroge, og Fladen er alt for smal, til at en Statue kunde staae derpaa. Det har snarere været en Pyramide, som bar en Askekrukke, eller en Herme, hvis Hoved er tabt. Et Alter er det paa ingen Maade.

I Villa Ludovisi sees Apollo siddende med en Cithar i Haanden. Ved hans Fødder ligger Hyrdestaven som Tegn paa hans Hyrdestand. Dette Attribut giør Statuen ligesaa mærkværdig, som dens Skiønhed. Men Zoëga tvivlede baade om Citharens og Hyrdestavens Ælde.

Over Porten til Pallast Rondanini er i Muren indsat et Gravmæle, som forestiller den Afdødes Brystbillede, og paa begge Sider af samme to Genier, hvoraf den ene med Piil skyder en ligeoverfor paa Grenen af et Træ siddende Fugl, den anden sænker bedrøvet Hoved og Fakkel. Zoëga adskilte disse Genier saaledes, at han kaldte den første den active, og den sidste den passive Død.

I samme Pallast findes et Relief, som forestiller den blinde Oedip ledet af sine to Sønner. Den blinde med skiælvende Knæ fremskridende Mands Stilling er gandske fortræffelig. Men Zoëga bemærkede, at den ene af hans Ledere er klædt som Helt, den anden som Slave, og at det altsaa ei kan være Eteocles og Polynices.

End forestilles paa et Basrelief, som er i samme Pallast, en Offring til Silvanus. Guden sidder med Værdighed paa en Klippe. Over hans Arm er kastet et Bukkeskind, som naaer til Jørden. Bag ved staaer en Tisbe, som nærmer sig lugtende til Skindet. For Guden blusser en Ild, og ved Ilden kneiser en Priap. Men da man ikke seer nogen af de til en Offring hørende

Personer, saa troede Zoëga, at man bedre kunde forklare det om en i en landlig Egn til Silvans Ære evig brændende Ild. Forestillingen er vakker, og indtager Beskueren især ved det skiønne Qvæg, som græsser neden under.

Paa en i det Vaticanske Museum befindtlig Sarcophag forestilles en skiøn ubeklædt mandlig Figur. Ved dens Fødder staae to Genier med Fakler. Den ene sænker, den anden opløfter Faklen. Begge see med et uudsigelig skiønt Udtryk af veemodig Glæde op til Figuren, pegende paa en Maske, som ligger ved dens Fødder. Mandspersonens idealske Skiønhed bragte Zoëga paa den Formodning, at den Afdøde var forestilt i sin forklarede Tilstand, da Masken tilkiendegiver det aflagte Legeme.

Jeg havde optegnet disse Anekdoter i min Reisebog, og meddeler dem her, fordi, som Qvintilian siger, store Mænds Domme gielde for Beviser, og fordi man dog lærer noget af dem, naar man derimod af hans udgivne Breve ei lærer andet end forhadte Hemmeligheder, som, Gud skee Lov! ingen Dansk har forraadt.

Men Zoëga skiftede ofte Meninger, og tænkte om mange Ting anderledes til een Tid end til en anden. Det er Aarsagen, hvorfor hans skriftlige Yttringer ikke altid stemme overeens med de mundtlige. Den ene Dag lærer den anden. I følgende Stykker blev han dog stedse den samme.

Han betragtede, ligesom Johann Gottlob Schneider, Mythologien, ikke den nordiske og caledoniske, der aldrig have været til udenfor Poeternes Hierner, men den græske, som et af den oplyste Forstands vigtigste Anliggender, og anvendte den bedste Deel af sit Liv paa at indsætte den i den Agtelse, som den ved en slet Behandling havde mistet, og atter stod Fare for

at miste, dersom ikke Voß var paa sin Post. Zoëga stemmede i Hovedsagen overeens med denne Lærde. Den enes Anskuelse af Bacchusfesten ligner den andens, som een Draabe Vand den anden. Skiønt enhver gik sin Vei, kom begge dog til eet Resultat. De mythologiske Breve synes vel ikke at være passeret Alperne. Men skiønne Aander mødes, efter det franske Ordsprog.

Zoëga blev og fast ved den Mening, at man i de Gamles Kunstverker ikke altid bør søge dybsindige Tanker, men udlægge meget som et Indfald af Kunstneren, eller den, der bestilte Arbeidet. Dette, som han yttrede i et Brev til mig længe førend det med de selvsamme Ord læstes i hans gamle romerske Basreliefer, har, det forstaaer sig, fundet stærk Modsigelse hos Pedanter og Fantaster. Men det billiges af Fornuften, der snarere fortiener at kaldes det ene fornødne, end hvad overseete Mennesker nu kalde saaledes.

Endelig kunde han aldrig komme til rette med den nyere Kunst, og den tydske Poesie. Han fik en usel Betaling for at give vort Kunstacademie hver Maaned en skriftlig Beretning om de i Rom sig opholdende Kunstneres Beskiæftigelser. Intet var ham ubehageligere end dette Hverv. Thi han giorde sig derved ikke Venner blandt Kunstnerne, men snarere Uvenner, og det røvede ham megen Tid, som han gierne havde anvendt paa noget nyttigere. Academiet maa heller ingen Priis have sat paa hans Breve, siden det har ladet dem forkomme. Hvor store Tanker han havde om Tydsklands skiønne Literatur, sees af følgende Anekdote. Da han i et Museum havde fundet mig, kiæd af at stirre paa Basreliefer, læsende i Göthe's Iphigenia, som nylig var udkommen, sagde han, at han ei begreb, hvorledes nogen, som havde Homer i Hovedet

og Antiken for Øine, kunde læse saadant Tøi. Han meente dermed alle tydske Vers, og undtog kun følgende, som han fandt kiønne:

Laß regnen, wann es regnen will,
Laß der Natur den Lauf;
Denn wenn es nicht mehr regnen will,
So hört's vom selbsten auf.

Jeg troer, at denne Afsmag for alt Tydsk, er kommen fra en tydsk Dame, som ved et Giestebud i Rom udbragte hans Skaal med de Ord: Leve Zoëga! den første Danske af Hoved, som jeg har kiendt.

I Eidora siges, at han var en Platoniker. Jeg maatte snarere sige, at han var en Sceptiker. eller Fritænker. I det mindste er det ikke platonisk, at paastaae, som han giør, at der er *intet Mysterium og ingen Efterligning af Firmamentet enten i Obeliskerne eller i Pyramiderne*, men at de have faaet den Figur, og ere dannede af den Materie, som frem for andre forekom deres Opfindere at være passende, skiønne og varige. Jeg havde, da jeg skrev om Solens Billede, et Anstød af Mysticismen; Zoëga helbredede mig til Giengield, fordi jeg havde giort *ham opmærksom* paa de Gamles Masker, som han tilforn oversaae. Denne Gren af Alderdomsvidenskaben skylder ham intet, men vilde uden Tvivl have skyldt ham meget, ifald han havde bragt sine Basreliefer til Ende, eller tidligere begyndt derpaa. *Men Zoëga var ikke Herre over sin Tid. Han maatte* forlade det Skiønnes Gebeet, for at skrive en stor Bog om Obeliskerne, som ikke lærer os andet, end hvad vi før vidste, nemlig at Hieroglypherne ere ulæselige. Den gode Mand sendte mig nu og da Tegninger af Masker, som jeg for en Deel benyttede saa godt jeg kunde ved tvende Leiligheds skrifter, hvoraf det ene handlede om de Gamles theatralske Aktion, det andet om Prologen i Romernes Lystspil; men jeg overlod dem siden til Böttiger, som i disse Ting seer dybere end nogen anden af de nu levende Lærde. Men de bedste Tegninger have Mangler, og den meest Grandseende tager ofte feil, naar han ikke har Originalerne for Øine. Det sagde mig Zoëga, og det erfarede jeg selv ved at sammenligne Malerierne i den Vaticanske Terents med Kobberne. Jeg slap derfor et Arbeide, som begyndt i Rom af G. Bartholin, maa fuldendes i Rom af en anden Bartholin. Det vil bringe Fuldenderen meer Ære, end nogen, efter Dahlmanns grundige Forskninger paa Historiens Gebeet, kan indlægge sig ved at skrive om Aser og Runer, endskiønt Kreuzer tillægger de sidste en Guds Kraft til Saliggiørelse for alle dem, som troe derpaa. Thi der staaer skrevet i Symboliken: "Runer ere Pile eller Piilskrifter; men Runer "rinde tillige og flyde, som Tiden; de flyve, som "Tidsmaaleren, Solen; de flyve til Nationerne "paa Tidens Strøm; de ere Mundens Piil, "Solepilen, som dræber og helbreder. De ere "Prophetie og Prophet. Solen skriver i sine "Himmelsbaner Grundtyperne med Stierneskrift "i syv Ugedage. Formedelst den er Solepræsten "Prophet og Skriver; han flyver op og ned til "Nationerne, bringer Lære, Frelse, Raad, Trøst "og Lys". Man skulde troe, at Symblikeren havde kiget for dybt i det store Heidelberger Viinfad. Zoëga, den ædruelige Zoëga, befattede sig ikke med fordærvet latinsk Skrift; thi det er, som han sagde, Runer. Han udbredte Alderdomsvidenskaben ved at behandle den med Smag og Grundighed. Vaersommere end han, gik ingen til Verks i at undersøge et Basrelief. Ogsaa heri beviste han sig meer som Pyrrhonier end som Platoniker. Mig tiltroede han ikke Taal-

modighed nok til at beskrive et Basrelief. Jeg søgte Leilighed til at overbevise ham om det Modsatte, og troede at have fundet den i Pozzuolo, hvor jeg i Serapis's Tempel saae et ældgammelt fra Cumæ nylig herhen forflyttet Basrelief af brændt Leer, som indeholdt elleve Figurer, og syntes at forestille Jupiters Fødsel. Jeg var tre stive Timer om at beskrive det, og giorde mig selv endda ikke fyldest. Hvormeget mindre vil jeg have fyldestgiort Zoëga, som dog med venskabelig Deeltagelse modtog Beskrivelsen. Er det saa vanskeligt at beskrive Antiker, maa det være endnu vanskeligere at tegne dem, og hvo som vover at forklare dem efter Beskrivelser eller Tegninger, han gaaer, som Digteren siger, paa svigefuld Aske over gloende Kul. Det burde de Antiquarer have betænkt, som vilde skrive om Guldhornene, efterat Guldsmeden havde stiaalet dem.

Zoëga, længe tumlet paa Modgangs Bølger, kom endelig i Havn. Med Beundring og Taknemmelighed nævner den oplyste Verden Siette Frederik, som hans ædelmodige Pilot.

Det var det jeg vilde sige om Zoëga's Indvortes. Til Belæg lader jeg følge to Breve fra ham til mig. Det ene er skrevet paa italiensk, det andet paa dansk. Intet af begge staaer i den Welckerske Samling. Thi den indeholder kun Breve til monopoliserte Lærde. Imidlertid bytter jeg ikke mine to med den bonnske Professors hele Manggods. De skildre den Vise, der blandede Alvor med Spøg, bedre end de andre. De have baade fornøiet og underviist mig. Andre kan høste samme Fordele af dem. Jeg lader dem altsaa gaae ud. Her ere de:

Roma 18 novbre 91.

Caro amico,

Ho il piacere di transmettervi i monumenti scenici del Museo Borgia, disegnati dal Sig. Cardelli sotto gli occhi miei durante la nostra villeggiatura novembrina a Velletri. si è procurato di rendergli colla maggior fedeltà possibile, ma mi sono in questa come in varie altre occasioni accorto che sempre rimane qualche cosa a desiderarsi, e che certe dilicatezze, che nel monumento scuopra l'occhio dell' osservatore, nél disegno si perdono. compatirete quel che s'è fatto, e sarete persuaso della nostra attenzione e diligenza. oltregli otto commedianti di bronzo che qui ricevete nella grandezza degli originali, ho stimato bene di fare copiare ancora due tessere d'avorio, che trovansi nel medesimo museo, relativi al teatro, l'una colla maschera di Minerva. l'altra colla facciata del tempio d'Eleusi, le quali ancorche non facessero per la Vostra opera, in ogni modo sono oggetti curiosi per chi raccoglie cose sceniche. ho aggiunto ancora un nuovo è esatto disegno del frammento di bassorilievo esistente nell' entràta del palazzo Borgia, e ho copiato due iscrizioni del medesimo museo spettanti a persone addette al teatro. la brevità della nostra dimora a Velletri non mi permise di far disegnare un idoletto di bronzo rappresentante un genio con una maschera in mano, neppure un altro piu piccolo d'oro che raffigura la stessa cosa, i quali senza dubbio ci avete notati, e che in altra occasione procurerò di mandarvi. ancora visitando questi altri musei starò attento ai monumenti di questa natura, affine di communicarvene, conforme lo permetteranno le circostanze, o dei disegni o almeno delle descrizioni dettagliate. se Cabott torna a Roma, come ci fa sperare, mi prometto dalla sua amicizia che occorrendo m'assisterà con qualche disegno. i discorsi con Voi tenuti m'hanno ispirato un certo amore per questa classe di cose da me finora trascurate, persuadendomi che il teatro degli antichi, sì comico sì tragico, meriti piu attenzione riguardo ancora al suo ester-

no, di quello altre volte m'era parso. vorrei ch'arrivaste a radunare tutto quello che negli autori e nei monumenti a questa materia si riferisce: acciocchè ordinando tutto secondo le Vostre idee, che mi sono sembrate ben giuste, potreste ridurre la cosa a sistema e chiarezza. si parla d'un teatro scopertosi *in questi* giorni all' Aricia. aspetto che la scoperta si verifichi e che la stagione mi permetta di farci una camminata per osservarlo e communicarvene il dettaglio. Hirt è ritornato di Napoli tre giorni sono, alquanto dimagrito di corpo, ma molto ingrassato di spirito. egli è pieno e ripieno di vasi Campani e di codici Arabi. fralla gran moltitudine di rami di vasi, che ha portati, mi sono incontrato in parecchj d'argomento scenico. vedrò se sarà possibile d'ottenere *qualche* esemplare, o nel caso contrario il permesso di *lucidargli*. ma di ciò vi scriverò una altra volta. ieri è qui giunto il conte Raven di Laaland in compagnia del suo aio il Sig. Spandet, che passeranno un paio di *mesi* a Roma. dicono di conoscervi, ma non ho ancora potuto capire se degli studi nostri abbiano alcuna idea, o alcun amore per i medesimi. il conte sembra un buon ragazzo. Spandet ha comprato il Vasi, e vuol cominciare da porta del Popolo a vedere tutte le cose notabili di Roma. Trippel è ritornato di Carrara, e in breve darà principio all' esecuzione del suo monumento. Hull combatte ancora col suo Ercole, e Lund sta incantato avanti Orfeo. Uhden fa come io, combatte coll' idra, o sia descrive monumenti antichi. Broune fa meglio di tutti, non facendo nulla. mia moglie sta bene, e Marc' Aurelio a quest'ora ha piu forza del suo padre. se continua cosi, diventa un Aloide. ancora le mie figlie stanno bene. il Cardinale Vi saluta cordialmente, e gia gode dell' onore che a Copenaghen farete al suo museo. la Vostra lettera gli è *molto* piaciuta. io per altro Vi consiglierei

d'usare termini meno stravaganti parlando dei Vostri amici. un poco d'iperbole va bene. l'opera del venerabile conditore del sistema Brahmanico non è ancora pubblicata. la Sigra Maria sta aspettando una Vostra lettera. v'abbraccio di tutto cuore. addio.

Rom 4 Nbr 94.

Kiære gode Ven,

Gid der ingen Obelisker var til! hvor meget roeligere, sundere, og troer jeg ogsaa nyttigere vilde jeg da være. fordømt til at discurrere over Ting som hverken jeg eller nogen anden veed noget om, at skrive en tyk Bog herover, der dog aldrig kan blive tyk nok til at forhindre, at jo een eller anden otiøs og nysgierrig letterato aabner den, læser en squarcio deraf, og vigtigen observerer, at Autoren har taget feil. Jeg skaaner ikke andre, og ønsker ikke at skaanes, men derfor ønskede jeg ikke at skrive Bøger indtil jeg var istand til at tilfredsstille mig selv. Men jeg er ikke af de Lykkeliges Tal som kan tie eller tale efter eget Godtbefindende. jeg maa nu eengang skrive og maa skrive meget. De veed at min første Plan var blot at compilere over den givne Materie; men dette ennuierede mig siden alt for meget; saa har jeg trukket adskillige andre Sujetter hid, som egentligen ikke høre til Sagen, men som gav mig Leilighed til at fremstille facta og at ræsonnere over dem. De vil finde der det hele Sepulcral- Mumie- Pyramide- og Hieroglyphe-Væsen, og deus scit hvad mere. Sexhundrede Sider i folio, hvoraf 400 allerede ere trykte, vil maaskee endnu ikke strække til. Derefter kan De nu beregne hvor mange Exemplarer et Skib kan føre, reflecterende at det er paa tykt Papir, og at der komme fem store Kobbertavler dertil. Neppe bliver jeg i denne Vinter færdig dermed, men næste Sommer haaber jeg med en Slags Vished at see det fuldendt: altsaa veed De og hvor snart Skibet bør affendes. Jeg har særdeles i disse sidste Aar tabt en stor Deel af min Tid ved huslige Bekymringer. Min Søns Sygdom røvede mig næsten en heel Sommer, og siden hans Død har min Kone bestandig været sygelig, saa jeg frygter hun har en Ansats til Udtæring. Octo-

beren har vi efter Lægens Raad tilbragt paa Landet, men uden nogen mærkelig Fordeel. Hun synes tillige at være frugtsommelig, saa jeg kan vente mig Plage nok i denne hele Vinter. Mine Financer saavel som mine Studeringer derangeres herved, særdeles i en Tidsforfatning der for Videnskaberne er saa lidet fordeelagtig. Verden er i Begreb at oplukke Øinene og indsee at alle disse Ting ikke er Menneskenes Møie værd, og hvad vil da blive af os andre der ej have lært andet end just dette, som vi vel vidste ikkun at være un ozio affaccendato, men som den hele Forfatning med sig førte, og som havde sin hemmelige Nytte i den existerende Forfatning. Deres Brev bekom jeg Dagen efter min Tilbagekomst til Byen. Jeg behøver ej at sige Dem at det var mig overmaade velkommen. Jeg ønsker Dem til Lykke at være bleven placeret i det skiønne Kiel, den By som jeg frem for alle vilde vælge, dersom min Skiebne vilde tolerere mig i mit Fædreneland. Jeg ønsker Kiel til Lykke at eie en Mand, hvis Producter bære et saa decideret Præg af Geniet. Ingen venter hos mig Flatterie, ikke engang de Store, allermindst mine Venner. Deres sidste Afhandling skatterer jeg for Behandlingsmaaden og for de indstrøede Bemærkninger. I Sagen er jeg med Dem ikke enig, som De og selv ikke synes at være overbeviist om Rigtigheden af den fremstillede Forklaring. At den Aleander som De strider imod, og som jeg ikke har læst, er et Fæ, vil jeg gierne concedere Dem, saasom Præsumptionen altid er for Antiqvarernes Bestialitet; men derfor troer jeg ikke desmindre, at Hovedsagen i den omtalte Tavle (Tabula Heliaca) er Solens Billede, og at Forfatteren aldrig har drømt om Strædet ved Gibraltar, om Commercen imellem de to Verdens Dele, eller om en Søfart extra columnas. Jeg formoder at dette Marmorstykke var en Façade af et beskadiget Alter, som man i moderne Tider har afsavet fra Massen for at kunne indfatte det i Muren, ligesom saa mange andre. Det flade Relief foranlediger mig til at troe at det ej var Hovedfaçaden, men en af Siderne, der venteligen begge to var orneret paa samme Maade. At dette supponerede Alter var Solen helliget, tør jeg ikke paastaae; det kunde være for alle Guder samtligen, det kunde end være dis manibus sacrum. Ved Sculpturen havde man ej til Øiemed at fremstille nogen besynderlig Theorie, men at pryde Stenen med adskillige Guders Attributer, saaledes componerede, som de meest syntes at frembringe en behagelig intreccio. Derfor forestillede man to Herkules Køller som bære Frugtkrandsen, der i andre deslige Monumenter sees ophængt mellem to Ammonshoveder eller baaren af to Geniusser eller deslige. Derfor anbragte man to Caduceer, saasom dette magre Attribut eenligen forestillet ej fyldte Øinene, og ydermere for at occupere den ledige Grund beklædte man dem med Rørblade. Og efter den herskende Mode at placere et Ansigt paa Midten af slige Forziringer, og derved saa at sige forbrede Liv over det Hele, valgte man denne Gang Solens Hoved: maaskee af blot Caprice, maaskee fordi at den, som lod Alteret giøre, havde en besynderlig Devotion til denne Gud, eller efter det af Dem saa vel applicerede Macrobianske System ansaae Solen for de samtlige Guders Essence. Uden nu at bestemme hvad Forfatteren egentligen tænkte, anseer jeg dette Hoved som den fornemste Gienstand, der først og meest frapperer Beskueren, og fra hvilken de maa udgaae, der i Stykket søge andet end Ornament, og da kan saavel dette, som hundrede andre Arabesker give Anledning til en combineret Explication, der som Ode eller Hymnus kan have sine store Meriter. Saavidt jeg kiender Antiquiteten, har de gamle Kunstnere sielden betient sig af deslige Allegorier, men at hentyde denne Ting paa Calpe og Abyle synes mig aldeles borte fra Alderdommens Genius. thi deres Gudelære, som i alle Tider og under alle Behandlingsmaader, var og blev et Aggregat af Hieroglyfer, tillod mørke og forcerede Allusioner, men i deres Æresminder elskede Græker og Romere, de ældste dunkle Tider undtagen, Præcision og Klarhed. For Resten er Stenen et Romersk Arbeide af Antoninernes Tidsalder. Her har De nu min Mening om den, men dersom De finde at Abildgaard er indtagen af sin ny Fortolkning, saa meddeel ham ikke min Kritik, som jeg ei ønsker at støde ham. Vosses mythologische Briefe har jeg ikke seet, ikke heller vidste at saadan Ting existerede. Jeg er nysgierrig efter dem, da De melde at de synes at indeholde meget overeensstemmende med mine Tanker.

Dog mine Tanker forandres Tid efter anden; jeg tænker nu meget koldere over Mythologien end for faa Aar siden. Uhden hilser Dem venskabeligst. Han lægger sig nu stærkt efter Mineralogien. Hvad egentligen hans Plan er, veed jeg ikke; men han er i den lykkelige Forfatning at kunne studere, samle, combinere, og saaledes forberede sig til et stort Foretagende, uden at aflægge Regning for sin Tid og sine Hensigter. Paa den Maade kan man udrette noget i Verden. I Kiel vil De hilse min Fætter Fabricius. Gid vi der kunne sees sammen! Cardinalen skal jeg meddele Indholden af Deres Brev saa snart han kommer tilbage. Viscontis Beretning om den saakaldte Toilette skal jeg sende Dem saafremt jeg kan faae fat paa den. Tingen selv har jeg ej kunnet nogensinde faae at see, men hørt meget tale om den. Jeg er Deres oprigtige Ven.

Indenlandske Efterretninger.

De til det qvindelige velgjørende Selskab, efter foregaaende Indbydelse, indkomne qvindelige Arbeider m. m., som, til Fordeel for de ved Oversvømmelserne paa Vestkysterne af Nørrejylland og Hertugdømmene Skadelidte, skulle sælges ved offentlig Auction, der var bestemt til d. 26de d. M., men er udsat til 4de Maj, have siden i Torsdags været til Eftersyn paa den store Sahl i Gjethuset, imod 24 ß. Erlæggelse af hver Person ligeledes til det forhennævnte ædle Formaal. De indsendte Stykker beløbe sig ialt til 448 Numere, og bestaae for det meste af syede og broderede Arbeider. Blandt de deels ved den høje Haand, de komme fra, deels ved deres særdeles Fortrinlighed udmærkede Arbeider fortjener at nævnes: en Tabouret (No. 49, mrkt. W. L.); et Mahognie Sybord med en rund broderet Plade, til at slaae ned (No. 64, mrkt. H.), en Kakkelovnsskjærm, forestillende Oversvømmelsen, fra Grevinde R. (No. 77), en Barnekjole, en Portemontre, i Form af en Lyre, en Kurv, en Fodpude (No. 84—87, alle mrk. K. P. C.), en Lampebakke, en Bobinets Fraisé (No. 88—89, mrk. W.), en Claveerstol (No. 112, mrk. A. F.), en Tabouret (No. 129, mrk. F. U.), en Papirspresser (No. 228, mrk. A. D.), 4 Vaser med Frederiksberg Slot, det Norske Huus, 8 Par Kopper, af Kjøbenhavnsk Porcellain (No. 254—265), en Fodpude (No. 332, mrk. P. H.), en blaa Fodpude (No. 440, mrk. P. C. A.), en Tabouret (No. 443, mrk. G.). Iøvrigt er hver Gjenstand enten betegnet med et Bogstavmærke eller en Devise. I Gaar indfandt sig saa mange Mennesker, især Damer, for at see denne Udstilling, at henimod Kl. 2 ingen Flere kunde indlades, uagtet den store Sahl, hvori den findes, sikkert kan rumme 300 Personer. Udstillingen vedvarer i hele næste Uge.

Een af det Hamborgske Theaters første Skuespillerinder, Jomfru Pohlmann, er i disse Dage ankommen til Kjøbenhavn, og vil med det første lade sig høre paa den Kgl. Skueplads. Alle de, som have seet hende spille i Hamborg, rose hendes Spil, Sang og Anstand i lige høi Grad. Det vilde være at ønske, at hun vilde give nogle Scener af det yndede Syngestykke: die Wiener in Berlin.

Kjøbenhavns Børs, den 22de April 1825.

		à
Hamburg 2 M. a vista 216		
Species 218		
Specier solgtes til 13 Rbmk. $1\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 10 Specier	$19\frac{1}{2}$	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$52\frac{1}{4}$	$52\frac{1}{2}$ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$92\frac{1}{2}$	93 Rbd. Sedl.
Dito Dito	$85\frac{5}{8}$	86 i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$111\frac{1}{4}$	— i Sedler
Hamborger Laan af 1819 Bmk. . 3000	$99\frac{1}{2}$	$99\frac{3}{4}$ Banco
Dito Dito Bmk. 4000	$99\frac{1}{2}$	$99\frac{1}{2}$ Banco
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	$106\frac{1}{2}$ i Banco
4 pC. Dito nye	98	— i Banco
Asiatiske Actier	$89\frac{1}{2}$	90 i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Toogtyvende Aargang. No. 34.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 26 April 1825.

Skulde der ikke til Pensionsfond kunne udfindes Indtægtskilder, der gjorde forønsket Nedsættelse i Postporto anbefalelig?

Det i Skilderiet adskillige Gange Fremsatte om Postporto og Postkassepensioner har frembragt følgende Anskuelser hos en Mand, der har ubetydelig Correspondence, altsaa ikke kan føle sig besværet ved høje Postportoer eller Postsportler, men upartisk har overtænkt hvad det Fremsatte gav Anledning til, og ønsker hverken at kaste Skygge paa nogen tilværende Indretning eller sammes Bestyrelse, attraaer blot, om muligt, at fremlede Kyndigeres og mere Competentes Overvejelser.

Endskiønt af alle Tænkende erkjendes med Taknemmelighed og dyb Følelse, at Overskuddet af Postindtraderne anvendes til at afhjelpe mange Enkers og Faderløses store Nød, uden hvilken Hjelp Mængden maaskee vilde hensmægtet i Elendighed, synes dog derved at opstaae det simple Spørgsmaal: Hvorfor skal just de, og ene de, der modtage eller afsende Breve med Posten, ved at betale højere Portoer end der egentlig udfordredes til Postvæsenets Vedligeholdelse, bære den Byrde, at skaffe Embedsmænds Enker og efterladte trængende Børn Hielp, fordi deres afdøde Mænd eller Fædre enten ikke have formaaet eller maaske have forsømt at sørge for dem? Andre end Embedsmænds Enker og trængende Børn erholde, saavidt vides, ikke Understøttelse fra Postkassen; Embedsklassen tilkom det altsaa fornemmelig, saavidt de kunde, at bære denne Byrde, men de bidrage Lidet eller Intet til de forhøjede Postportoer, da Embedsbreve gaae frit, og deres private Correspondencer sjelden ere af Betydenhed. De Handlende derimod ere vel dem, som bidrage meest, siden de ere nødte til at vedligeholde Correspondence, skjønt samme i disse Tider for endeel er dem til liden Nytte; men deres Efterladte erholde ikke, saavidt det er bekjendt, i det mindste ikke i Almindelighed, Understøttelse derfra, om de end ere meget trængende. Vist nok vil indvendes, at den største Deel af Embedsmænd ikke formaae, naar de gifte sig, at udrede det udfordrende Indskud i den almindelige Enkekasse, og nødes de end til at

indsætte Noget, er dog den derefter erholdende Pension sielden tilstrækkelig for de Efterlevende, efter disse Tiders tilvante Fornødenheder. Men hertil kan dog og svares, at ikke Faa af de civile Embedsmænd dog ere temmelig vel aflagte, om ikke i det første Embede de erholde, eller strax de blive gifte, saa dog siden, naar de, som ofte skeer, forflyttes til andre Embeder; Indsætningen i Pensionskassen er tillige lettet for dem; de kan erholde lang Credit og afbetale Noget aarlig; kan først indsætte til en liden Pension, og siden forøge denne, som deres Indkomster forbedres; men de Fleste lade det beroe med at indsætte saa lidet muligt. Næsten synes det, som Mængden finder det vigtigere at bestride Udgifter, der forskaffe dem Vellevnet, end at tænke paa de Efterlevende. I Kjøbenhavn troer de Fleste ei at kunne leve anstændigt, uden at være i een, undertiden i flere Klubber, hvor Manden om Aftenen kan finde Spillepartie og Kone og Døttre komme til Assembleer, Concerter, Baller og Maskerader; eengang om Ugen maa i det mindste haves Deel i en Loge paa Comoedien. Nogle deeltage desuden i private dramatiske Selskaber, for at faae Leilighed at vise deres dramatiske Talenter. Om Sommeren maa de ofte til Vogns foretage Skovtourer, ja vel endog have Værelser paa Landet; maa ofte have Selskab hos sig, for igjen at kunne blive budne af Andre; uden at melde om det, Klæder og Meublements i disse Tider fordrer. I Provindserne have Embedsmændenes Familier ligeledes, efter Stædernes Leilighed, deres overspændte Levemaade. Hvorledes det vil gaae Kone og Børn, om de bortdøe fra dem, ja see — dette er en ubehagelig Tanke, som undertrykkes ved Adspredelser, og taler Nogen med

dem derom, høres iblandt, at de stole paa, at deres Enker eller uforsørgede Børn vil erholde Understøttelse af Postpensionskassen, ligesaavel som saa mange Andre have erholdt. Altsaa — denne i sig selv høist nyttige, veldædige og gode Indretning forleder maaske endog til heller at anvende til Dieblikkets Fornøielser det, de burde have afgivet for at sikkre deres Efterlevende det fornødne Udkomme. Dog, antages endog, at Mængden af Embedsmænd, uagtet en tarvelig Levemaade, virkelig ikke formaaede, end ikke paa de for dem lettede Maader, at indsætte i Pensionskassen saa meget som der udfordredes for at skaffe deres Enker og uforsørgede Børn nødtørftig Udkomme efter deres Død, hvilket især, saavidt de fleste Militaire angaaer, kan være rigtigt; saa synes dog deraf atter at frembyde sig følgende Anmærkninger: Først: Kunde der ikke, naar Flere nøje overvejede Alt, udfindes en mindre byrdefuld Maade at sikkre deres Efterladte Understøtning paa? og Andet, hvis dette ikke aldeles kunde skee ved Embedsmændenes egen Hjelp, hvorfra da det Manglende helst burde tages? Hvad nu det Første angaaer, formenes, om ikke nogen bedre Maade kunde findes, at det vilde være lempeligere for Embedsmændene, om de af alle deres Indkomster, saavel faste Gage som tilladelige uvisse Indkomster, fra det første de indtraadte i Embedsklassen, enten de vare gifte eller ikke, afgave aarlig 1 a 2 pC. til et Pensionsfond, hvorefter deres Enker og uforsørgede Børn, efter deres Død, kunde være visse paa at erholde en i Forhold til deres sidste Embedsindkomster svarende Understøttelse, uden at indsætte nogen videre Sum, som dog altid, om dens Afbetaling end dilateres, trykker dem. Naar saadant var for Alle bestemt,

og disse Procent ikke kunde gjøres Regning paa, vilde denne Afkortning aarlig neppe savnes. Efter hvad der offentlig er seet fremsat, skal Civiletatens Lønninger udgjøre aarlig 2 Millioner Rbd. r. S., hvorunder dog neppe er Justits-, Told-, Consumtions- og andre Embedsmænds tillagte uvisse Indkomster, eller Hoffets Embedsmænds Gager, da Hofholdningen er anført for sig. Disse anslaaes til i det mindste ½ Million. De militaire Embedsmænds ligeledes til ½ Mill., samt Pensionerne, som ogsaa offentlig ere opgivne til 1 Million, der da alt udgjør 4 Millioner, hvoraf 2 pC. vilde blive 80,000 Rbd. S., der synes at ville være en ikke ubetydelig Sum til Enkepensioner.

Men for det Andet: Kunde nu denne Sum el være tilstrækkelig, som de der kjende Enkepensionens Beløb baade ved den almindelige Enkepensionskasse og ved Postpensionskassen maa bedømme, hvorfra synes da det Manglende at kunne tages? Det simpleste Svar bliver vist nok, af Statens almindelige Kasse, følgelig af alle Skatter og Afgifter, ikke af enkelte, og vilde da blive ubetydelig Forøgelse paa hver. Statskassen kunde maaske endog søge Erstatning uden at forhøje de ordinaire Skatter, ved at belægge Fornøjelser og Uundværligheder med nogle Bidrag, saasom paa Klubber, dramatiske Selskaber, Maskerader, Baller, Concerter, Fornøjelsesequipager og Rideheste, for Adgang de Søgnedage i Charlottenlund og Dyrehaugen. Naar Søn- og Helligdagene havdes fri Adgang, synes det at være nok, da Enhver i Søgnedagene bør passe deres Dont og udrette noget Nyttigt; paa Billiarder, Vertshuse, Kroer, Conditorier, Kort, Lotterier og andet deslige. Muligen Noget da

og kunde blive for andre trængende Enker og uforsørgede Børn, end alene Embedsmænds.

Postportoen kunde i slig Fald betydelig nedsættes for dem, som ere nødte til at correspondere, og blev derved endda noget Overskud, formenes samme at kunne anvendes til det, der nærmest staaer i Forbindelse med Postvæsenet, saasom til Dampfartøier ved Oversættelsesstederne, paa det baade Posterne og Passagererne kunde komme hastigen og sikkert over; Hjelp til Vei- og Broforbedringer, hvor disse endnu behøve det. Landmanden medtages derved undertiden vel meget, og maa dog betale Bompenge for at kjøre paa de Veje, han har hjulpet at anlægge og aarlig maa vedligeholde; til gode og beqvemme Befordringsanstalter med mere.

Forestaaende er tilstillet Redactøren til Optagelse i Bladet, uden at den ærede Indsender har nævnet sig. Han tilføier, at det er langt fra Forfatterens "Mening at ville fornærme, og at om der skulde være Anledning til at troe sligt, det da maatte udelades eller forandres efter Behag." Med lige Aand for Afholdelse fra enhver Yttring, der kunde paa nogensomhelst Maade fornærme, har Redactøren ikke taget i Betænkning at optage et Stykke, hvis hele Tone er Anstændighedens og Patriotismens, og hvis Forfatter saa aabenbar lægger for Dagen, ikke at have havt Bihensigter ved det Indgivne, men kun at ville fremsætte til højere Eftertanke Ideer, hvis Udførelse han ansaae gavnlige, og som sikkert erkjendes værdige Opmærksomhed.

Nogle ikkeoverflødige Sprogbemærkninger.

Paa en Tid som denne, da Mængden af Dagblade, deres Udgiveres Trang til Bidrag og deraf snart følgende Mangel paa Kræsenhed i Valget af samme, Letheden altsaa ved at faae Pennefostere bragte for Lyset, kort Alt dette tilsammenlagt er Skyld i, at

"Enhver, der kan skjære* en Pen,
"piner sin Muse og trætter sin Ven",

paa en saadan Tid, mener jeg, er det heelt naturligt, at lidt efter lidt mangfoldige Skjødesløsheder hjemle sig en saare skadelig Plads i Skrift og Tale. Det er endog ei at finde forunderligt, om over alt det saakaldte Nye, man opvartes med, og som endog Mange indbilde sig, at de, for at "følge med Tiderne", bør kjende til, den større Deel af Læserne omsider glemmer en Regelrethed, der dog lader sig tilsyne hos flere ældre Forfattere, dem man da over de mange Nye killige glemmer. Efterhaanden at gjøre opmærksom paa de meest gjængse af slige Skjødesløsheder og vise, hvorlunde de let havde været undgaaede, havde man kun haft den rette Agtelse baade for sit Sprog, og sig selv, og sine Læsere, kan følgeligen næppe kaldes et aldeles unyttigt Arbeid. Derfor forelægges da nu her en Begyndelse dertil, og den kan ledsages af flere Fortsættelser, om de maatte ønskes. Sagtens veed Forfatteren, at der er sagt: at "man stundom maa tillade sig "hyppige (?) grammaticalske Licentser", og at "Ingen, der stræber efter Sprogets (?) "høiere Skjønhed, undgaaer dem ganske". Men han veed tillige: at denne Tilladelse, som saa saare farlig, i det den kun alfor let vorder

* I den gamle Original staaer "tygge"; men, da det kunde falde byrdefuldt nok at tygge, mens man skifter Tænder, og paa enkelte Arbeider Forfatternes Tandskiftning er synlig nok, synes dette Udtryk, der forresten muligvis har passet dengang, ikke almindeligpassende nutildags.

Smøreriets tjenstfærdigste Jordemoder, langt fra at taale allermindste Udvidelse, æsker saare mange Indskrænkelser. Ei heller skulde det vel falde meget vanskeligt just, at samle Beviser for, at baade hos ældste og nyeste Forfattere findes i alle Sprog tidt de skjønneste Steder at være de fra alle Sider ogsaa regelretteste. Skriver, vilde han heller raade, skriver ei for Almeenheden, før fremfor Alt Eders Skjønsomhed er moden, før I forinden have noksom øvet Eder i det Stille! lader endeligen ikke Eders Arbeider gaae lige fra Pennen i Trykkeriet! mindes, anvender, anvender strængt Filen! og I skulle see, mine Herrer! at hiin lidt magelige Tilladelse vorder Eder saare overflødig. Visseligen bliver den Forfatter den mægtigste, som, under fuldest Overholdelse af alle Sprogets og Stilens Forskrifter, endda er lige lys, lige kraftfuld, lige hjertelig, endnu er Alt, hvad han ifølge sit Emne bør være.

De Skjødesløsheder, som denne Gang paaankes, lade sig bringe ind under følgende Oversigtsdele.

I. Hvor tvende Verber staae i een og samme Tid, udelader man Hjælpeverbet ved det sidste, skjøndt de — det ene som activt, det andet som passivt Verbum — ei paa nogen Maade have Hjælpeverbum fælleds.

Exempler: *

a) "Poesie er igjen bleven en Gjenstand for "Nationalopmærksomheden og (har) faaet i "det mindste en Grad af dens Ild tilbage".

b) "Havde Enighed besjelet Insurgenterne, og

* Disse Exempler tilhobe indeholde ikke Feil, begangne af "Folk uden Dannelse", men ere tvertimod, skjøndt Magen til dem gjerne derfor kan findes i "Avertissementstidender", tagne af Skrifter, i hvilke et bedre Sprog kunde ventes. Dette lod sig bevise, om det var ret og nødvendigt at opgive de Skrifter, som bidroge dertil.

(var) deres hele Magt bleven styret af een og samme Aand, vilde" o. s. v.

2. Hvor fleer eller flere burde bruges, fordi Stedet kræver et Fleertalsbegreb, anvender man meer, der indeholder et Enkelttalsbegreb.

Exempel:

c) "Han maatte trække sig tilbage med et Tab "af meer (flere) end hundrede Mand".

Aldrig kan det dog nægtes, at der er stor Forskjel paa, om f. Ex. en Linie af Krigsfolk optager flere end een Miil, ɔ: flere Miil, eller om den kun optager meer end een Miil, ɔ: een Miil og noget paa den anden.

3. Man agter ikke paa Subjectet i Sætningen og forbryder sig følgeligen siden let imod alle de Regler, som tage velgrundet Hensyn dertil.

Exempler:

d) "Siden sin (hans) Faders Død var det "de første Taarer, han fældede over en anden Smerte".

e) "Aldrig saasnart vare (var) imidlertid "mine Forhaabningers Fyrighed noget ned-"stemt".

f) I Exemplet ovenfor a) staaer af samme Aarsag mod Slutningen et dens for et sin.

4. Sætningerne i een og samme Tankerække rives fra Steder, hvor de dog virkeligen hørte hen, og sættes paa Steder, hvor de saa aldeles ikke have hjemme, at de endog kunne der frembringe en skadelig Tvemening.

Exempel:

g) "Iøvrigt maae saadanne Begjæringer, naar "Vedkommende ikke af det kongelige danske Can-"cellie ere meddeelte særskilte Bevillinger, "inden de af Skovrideren kunne antages, være "forsynede med Paategning".

Dette rettedes letteligen saaledes:

"Ere Vedkommende ikke meddeelte særskilte "Bevillinger af det kongelige danske Cancellie, "maae iøvrigt saadanne Begjæringer forsynes "med Paategning, inden de kunne antages af "Skovrideren".

5. Verbet gives ikke den udmærkende Plads, som det dog, just fordi det tager lige meget Hensyn til tvende paafølgende Genstande, burde i samme Grad have foran begge.

Exempler:

h) "Han ikke alene kunde (kunde ikke "alene) Engelsk, men og Spansk".

i) "Det kan ligefuldt ikke nægtes, at hun hver-"ken gjorde (gjorde hverken) Gud, eller "Mennesker noget Godt".

Didhen kunde og, skjøndt ikke fuldt af samme Grund, dette Exempel høre:

k) "Da Alting her kjøbes og bedømmes efter "Udseende, saa opblæse adskillige Slagtere ikke "alene ofte Kjødet", (saa ikke alene opblæse adskillige Slagtere ofte Kjødet, eller rettest forandret: saa er ikke det alene nok, at adskillige Slagtere ofte opblæse Kjødet,) "men ogsaa Kokkene og Kok-"kepigerne koge Edikeagurker i Messingkar".

Kokkene og Kokkepigerne kunne, især nu ved blot et ulykkeligt Comma efter de sidste, ellers under hurtig Læsning let vorde opblæste ogsaa.

6. Det agtes ikke paa, at der gives Taledele, som saa aldeles kræve bestemte Partikler efter sig, at de paa ingen Maade tillade Anvendelsen af andre.

Exempel:

l) "Vi kunne ikke bedre indrette det ene, eller "det andet Slags Arbeid, uden (end) ved at "udkaste en almindelig Underretning om Vi-"denskabens nuværende Behov".

7. Man lader i samme Sætning de samme Conjunctioner følge ligeovenpaa hinanden, uagtet den Ildelyd, som deraf opstaaer, godt og let lod sig afværge ved Brugen af andre.

Exempler:

m) "Men (midlertid), da dette ikke blot "nægtedes ham, men han ogsaa af sin Fætter" o. s. v.

n) "Men denne Griben til kunde "(midlertid, dog kunde denne Griben til) ikke "skee paa Byøvrighedens Side, men maatte "udgaae fra Commandantskabet".

8. Man synes at forglemme, deels at vi have flere relative Pronomer, end eet eneste, deels at vi have Pronomer og Partikler, som saa aldeles ligne hinanden, at de paa ingen Maade bør komme sammen paa eet Sted, f. Ex. Pronomen *som* og Partiklen *som*, de flere Pronomer der og Partiklen der. Man husker aldeles ikke paa: at, ved saa meget muligt at vaage over, at den Person eller Ting, der flere Gange i samme Sætning faaer et relativt Pronomen efter sig, altid faaer det samme og først brugte, kan, især hvis andre Personer, eller Ting ogsaa have relative Pronomer efter sig, megen Forvirrelse undgaaes. Saaledes seer følgende Sætning langt klarere ud ved Iagttagelsen deraf, end om det eviggjenkommende som sættes allevegne ind i de udmærkede Ords Sted.

Den Lyksalighed, der søges udenfor os selv, der skal øses af larmende Forlystelsers Væld, som dog ei er bundløst, der maa betales med Penge, hvilke dog kunne slippe, der ei følger, lig vor Skygge, med os i Løndom, i Selskab, i Glæder, i Sorrig, altid vor, aldrig Verdens, den Lyksalighed er og ei varig.

Man sammenholde nu dermed følgende, til Beviis for den ovenfor nedlagte Paastand henhørende

Exempler:

o) "Vi formode: at de i samme Blad fore-

"kommende, nærmere detaillerede Omstændigheder "herved turde saa meget snarere være interes- "sante for vore Læsere, som netop vor Handel "tør kunne haabe overordentlig Fordeel af denne "Gjennemgang, som (der) for vore Søfarende "forkorter Veien til China for 3750 Sømile, "som (dem) den hidtil i de heldigste Tilfælde "udgjorde, til 2250 slige Mile, eller med an- "dre Ord gjør hele Farten $\frac{2}{5}$ Dele kortere og "desuden ei blot bringer hele Coursen bestandig "udenfor Linien, som (hvilken) ellers paa "Hen- og Tilbagereisen maatte fire Gange pas- "seres" o. s. v.

p) "Hele Gensehausen, som var erfaren nok "til at gjøre rigtige Slutninger for Fremtiden, "ansaae mig, som (hvilket) jeg erfarede, "som (for) en" o. s. v.

q) "For nogle Dage siden rasede her et græsseligt Uveir, som har kastet vel over de hun- "drede af de Egetræer om, som (kan reent "udelades) Du plantede i Din Ungdom, og "som (kan ogsaa udelades) jeg derfor "aldrig har villet lade fælde".

r) "Tvertimod have Routinisterne, som (der) "næsten overalt ikke saae saa meget paa den "Stats sande Tarv, hvis Pengevæsen de vilde "forvalte, som paa at forøge Finanzernes Ind- "tægter, som (der) mere speculere, end de "oeconomisere, det er at sige, som (der) spille "mere Kjøbmandens usikkre Rolle, end den sande "Huusholders, som (thi han) gaaer sindigt "frem".

Forfatteren vil dermed lægge Pennen for dennesinde, i det han — fremmed i Tiden og ei istand til altid at fatte, Hvad den anseer for magtpaaliggende og underholdende — maaskee alt af sin Kjærlighed for Sprog og Stiil har ladet sig henrive for vidt, i det Læserne ikke dele den med ham. Ende vil han imidlertid med en mærkelig Oldtidsmands mærkelige Ord om Sprogkunsten i vidtløftig Forstand. Saa siger da Quinctilian: "mindst at udholde ere

"de Personer, der haane denne Kunst, som en "tynd og fattig Kunst; og dog, har ikke den "lagt en trofast Grundvold i den vordende Ta-"ler, falde sammen skal da Alt, hvad siden bli-"ver opbygt; saa nødvendig er den for Drengen, "saa behagelig for Oldingen, den, alle Hem-"meligheders venlige Ledsagerinde; og af alt "Slags Vidskab er den jo ene om, at kræve "megen Anstrængelse, men Intet give at bramme "med".

Eshaage.

Til en Konstven paa Landet.

Himmlisch und unsterblich war das Feuer,
Das in Pindars stolzen Hymnen floß,
Niederströmte in Arions Leier,
In den Stein des Phidias sich goß.
Beßre Wesen, edlere Gestalten
Kündigte die hohe Abkunft an,
Götter die vom Himmel niederwallten,
Sahen hier ihn wieder aufgethan.

Schiller.

Hvor ofte, min ædle Ven, har jeg ikke ønsket mig din lykkelige Lod, at leve i og for Naturen! Hvor ofte har jeg ikke i et mismodigt Øjeblik beklaget min Skjebne, at være for stedse fængslet til Hovedstaden, fjernet fra Mark og Skov, fra alle de landlige Gjenstande, som endnu i denne Stund, da min Isse begynder at glindse af Alderens Snee, opvække saa søde og rørende Tilbageerindringer? Jeg behøver kun at gjøre nogle hundrede Skridt udenfor een af Hovedstadens Porte, naar den dalende Aftensol kalder mig til Hvile fra mine mange og tørre Kaldspligter, — og jeg føler strax det store Held, I Landboer nyde fremfor os Kjøbstædsfolk. Men jeg forsoner mig dog igjen snart med Skjebnen, naar jeg betænker, at den sjeldent er saa partisk, som vi Dødelige ofte indbilde os; at den giver med den ene Haand, hvad den har taget med den anden. Det, vi Residentsbeboere saaledes savne i Naturens Nydelse, finde vi igjen nogen Erstatning for i Konstens Studium og Beskuelse. Da jeg kjender din store og levende Konstsands, saa har jeg tusinde Gange beklaget, at denne skal, om just ikke hendøe, saa dog sløves, i en fjern Afkrog, hvor man af Konst næsten ikke finder noget andet Mindesmærke end den malede Altertavle og de plumpt udhugne Figurer paa Prækestolen i Landsbykirken. Da dine Forretninger nu i en Tid af femten Aar ikke have tilladt dig at komme til Hovedstaden, saa staaer du næsten i samme Forhold til den plastiske Konst, som jeg til den landlige Natur.

Men maa jeg af Mangel paa Virkelighed, som oftest, tye til Phantasien, saa maa du af samme Grund søge din Trøst i Bøger, og, for at give dig Leilighed hertil, sender jeg her et høist læseværdigt Skrift, som i disse Dage er udkommet fra Pressen: Prof. Torkel Badens Bog: Et kort Begreb af det græske Maleries Historie for Konstnere. (Foruden Forord VIII S. 126 S. 8vo.) Det sidste Ord maa du ikke tage i strængeste Forstand. Uagtet Skriftet nærmest er forfattet for Konstnere, saa udelukker det dog aldeles ikke Konstelskere fra dets Læsning. Desuden har du jo bestemt din Fritz til at være Maler. Naar du har læst Bogen, vil sikkert han ikke have Skade af at studere den.

Du seer af "Forordet", som Forfatteren saa beskedent kalder sin Fortale, at han ved denne Lærebog har søgt at afhjelpe vore Konstneres Trang til at faae et Begreb om det græske Maleries Historie. At denne Trang, som du og ingen Sagkyndig nogensinde vil drage i Tvivl, ei kunde afhjelpes bedre ved nogen mig bekjendt dansk Forfatter end ved Prof. T. Baden, derom vil du ved Gjennemlæsningen snart blive overbevist, om du end aldrig i Forveien havde vidst, at han er en Mand, der forener en renset Smag med grundigt Studium af den classiske Literatur.

Din oprigtige Ven
Julius.

Indenlandske Efterretninger.

Hs. Majestæt har i Aar, ligesom forhen, allernaadigst ladet udsætte 28 Landstutterie-Hingster i Jydland til Racernes Forbedring. De 5 ere udmærkede engelske af Yorkshire Vognslags-Racen og en af Rideracen, alle brune af Lød, hvilke Hs. Maj. ved sin Stutmester afvigte Aar har ladet kjøbe i Engelland. De øvrige Hingster ere udsøgte af det Kongel. Stutterie, og bestaae af 10 sorte, 9 brune og 3 blaae af Lød. De blive hver med en kongelig Stutteriekarl omsendte i forskjellige Egne af Landet og placeres i de Districter, som have de fleste Hopper, der ved Stutteriecommissairernes Undersøgelse ere antagne og mærkede som stutteriedygtige, og hvoraf Jydland nu har 2300 Stykker. Landmænd, som hensende Hopper til Bedækning, skulle endnu i Aar ingen Betaling erlægge, men blot levere 1 Skjeppe Havre for ethvert Spring til Hingstens Underholdning. Fra sikker Haand er Man tillige underrettet, at Kongen har befalet, at Hovedgaarden Moosgaard skal indrettes til Opstalling for de Kongel. Landstutterie-Hingster, som ere bestemte for Jydland, og snart tør Man vente flere gavnlige Indretninger iværksatte paa de Kongel. Godser, til Udvidelse og Forbedring af Qvæg- og Faareavlen, hvilket Alt kan antages som Virkninger af vor allernaadigste Konges Reise der i Landet afvigte Aar.

Viborg, d. 20 April. Man seer i sidste Randers Avis et Stykke af et Brev herfra, angaaende et i Hr. Kjøbmand Guldbergs Gaard under et Gulv fundet Beenrad af et Menneske, hvoraf man seer: at det travle Rygte ventelig har fortalt meget derom, som Brevskriveren har villet stille i Sandhedens Lys. Vel er det tænkeligt og muligt, at dette Skelet af et Mandfolk, der laae paa Maven, med 2 Kampestene over Armene, omgivet med nogle Levninger af Sækkelærred, og hvorved fandtes en Flintekugle af Bly, er død voldsom og rimeligviis dræbt ved et Skud; men det bliver end mere rimeligt, da det laae kun en Alen dybt i Jorden. Imidlertid er det umuligt at give Sagen Oplysning, da det forlængst, dog vist nok efter Ildebranden 1726, er skeet; thi ellers maatte man vel, da Gaarden efter Branden opbygtes, have truffet paa den saa øverlig i Jorden Begravne. — Vi have her hver Nat streng Frost og nordvestlig Vind, der qvæler Plantelivets Frembryden — og især ængster de mange Landboere, hvis Kreature maae søge Føden i Marken. — 1ste Søndag efter Paaske bleve i Domkirken confirmerede af Hr. Pastor Friis: 21 Drenge og 20 Piger; i Søndresogn af Hr. Provst Zahrtmann: 14 Drenge og 5 Piger.

Skuepladsen. Tirsdag (26 April): Figaros Giftermaal, Syngest. i 4 Acter. — Onsdag (for Fredagen d. 29de): Viinhøsten. — Løverdag: Hildegard v. Hohenheim, nyt originalt Sørgespil i 5 Acter af Hr. Pastor Nicolai Søetoft.

Kjøbenhavns Børs, den 26de April 1825.

		à
Hamburg 2 M. a vista 216		
Species 218		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 1½ ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 10 Specier	19½	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52¼	52½ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	94	94½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	87¼	87½ i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	111¼	111½ i Sedler
Hamborger Laan af 1819 Bmk. 3000	99½	99¾ Banco
Dito Dito Bmk. 4000	99¼	99½ Banco
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	106¼	106½ i Banco
4 pC. Dito nye	98	— i Banco
Asiatiske Actier	89	90 i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Toogtyvende Aargang. No. 35.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 30 April 1825.

Endnu Noget om den geistlige Stands Stilling og Kaar, samt Midlerne til Forbedring for den.

Da den geistlige Stands Kaar og disses Forbedring ikke allene offentligen af Flere ere afhandlede, men samme endog har været Gjenstand for en i dette Øjemed nedsat Kongelig Commission, saa formenes det ikke upassende at meddele alle de Oplysninger, som i denne Sag kunde gives, og det saa meget mindre, som de Synspunkter, hvorfra Anmelderen betragter denne Sag, ere noget afvigende fra de ham hidtil bekjendte, og hvorfra andre Forfattere have betragtet den. Skulde jeg i mine Ansyn feile, vilde det gjøre mig ondt, men jeg maa dog tilstaae, at mere end 30 Aars Erfaring til den geistlige Stands Kaar leder min Pen, og det nøje Bekjendtskab saavel til Kjøbstædernes som Landsbyernes Geistlige, jeg har havt og endnu har, tør forsikkre mig om, at jeg dog neppe aldeles kunde feile. Jeg skrider derfor til mit Forehavende, og beder at det maa blive optaget i den bedste Mening, som et Bidrag til Standens Frelse og til Sandhedens nøjere Erkjendelse.

1. For at udfinde de sande Aarsager til Geistlighedens Ødelæggelse, maa man ingenlunde blive staaende ved de nærværende Tider, men man maa gaae tilbage til Reformationstiden, den egentlige Tidspunkt, hvorfra Ødelæggelsen begynder, hvorefter den systematisk skrider frem indtil vore Tider, hvor den snart synes at have naaet sin Fuldendelse og blive synlig for alle. I den Henseende maa jeg først bemærke, at den Stamme, hvorfra vore Præster ginge ud, var den catholske, at samme var eenlig, og at det, der var henlagt til dens Underholdning, ikke var mere end hvad der udfordredes til dens standsmæssige, men dog kun tarvelige Underholdning, som eenlige Mænd, og mange Steder ikke engang saa meget, hvilket Datidens hyppige Klager over Mangel tilstrækkelig bevise. Selv Luther istemmede disse. Hvad der var dem tillagt, saasom fri Bolig, Jord, Skov, Fiskevand, Ildebrændsel, var i Regelen befriet for alle staaende Byrder og Skatter, og saaledes

bleve og deres Indkomme overgivet dem ved Reformationen, paa det nær, som de aldeles mistede. Men efter Reformationen skulde Præsterne være givte Mænd og af samme Indtægter ernære, klæde og opdrage Familie, endskjøndt en stor Deel af dem, ikke engang som ugivte, havde det Fornødne. Det ubetydelige Tillæg, som nogle af Præsterne finge ved Reformationen og i de følgende Tider af Vicariegods, Mensalgods og nogle Bispetiender, samt Sammenlægningen af flere smaa Pastorater til eet, kunde ingenlunde opveje Tabet ved de adelige Hoved- og Sædegaardes Fritagelse for Tiende, Adelskabets Reclamationer af Forfædres til Præstens Underholdning givet Gods, og ved Sjelemessernes Ophør. Man kan med Sikkerhed antage, at de givte Præster efter Reformationen ikke engang beholdt saa meget, som de som ugivte havde havt før Reformationen. Klagerne over deres Nød lød allerede i Luthers Tid meget høit; Tilstanden var meget ringe, og det endskjøndt Præsternes egne og deres Familiers Nødvendigheder kun vare faa, og som det synes, ikke vanskelige at tilfredsstille. Christian den 3die, Frederik den 2den og Christian den 4de, saavelsom og nogle Private, søgte efter Evne at bøde paa Geistlighedens ublide Kaar, paa den ovenfor anførte Maade, men man vil let indsee, at dette ikke kunde være, i det mindste ikke allevegne, tilstrækkeligt til at underholde hele Familier og opdrage deres mange Børn, da det neppe noget Sted beløb sig til saa meget, som Præsten forhen havde havt som catholsk Præst og eenlig Mand. Christian den 3dies Opfordring til Adelen, at yde Præsten Tienden af deres Hoved- og Sædegaarde, hvormed Kongen selv foregik dem med sit priisværdige Exempel, forblev uden Virkning. Siden

den Tid er det ikke bekjendt, at den geistlige Stand har nydt noget Tillæg af nogen Betydenhed; thi at der nu og da er blevet taget noget fra nogle Kald og tillagt andre endnu ringere, kunde ikke bevirke nogen Forbedring i det Hele. Confirmationens Indførelse gav vel nogle faa Præster i de meget store Stæder noget Tillæg, ligesom og Agerdyrkningens Forbedring, og i de senere Tider før Krigen Kornprisernes Stigen gav Landsbypræsterne noget blidere Udsigter; men den allerede da meget kostbarere Levemaade og de stedse stigende Paalæg, toge meget mere bort end hine gav, og det maatte derfor stedse blive vanskeligere for den geistlige Mand at ernære sig. Hvor der da ikke var tilstrækkeligt for en ugivt Mand, der kan da meget mindre være det Fornødne til en givt, ofte med en meget stor Familie. Geistlighedens Giftermaal bliver da den første og vigtigste Kilde til deres Ødelæggelse. Reformatorens egen Hustrue maatte derover friste det sørgeligste Liv, og selv maatte hun anholde om en liden Understøttelse fra Kongen af Danmark. De efterfølgende Præster maatte end mere beklage dette uforsigtige Skridt, der satte dem og mangfoldige Uskyldige i en høist sørgelig Forfatning, og det dog paa en Tid, da Pigerne opdroges til Huuslighed og Tarvelighed; men hvorledes maatte den vel siden blive, da dette ophørte?

2. Men paa Præsteembederne, indrettede og doterede ikkun for en enlig Mand, men nu efter Reformationen beklædte af en givt Mand med Familie, hvilede ikke allene Byrden af denne Families Underholdning, men ogsaa som en let forudseelig Følge deraf, da ingen anden Udvei var, naar Enken ikke ved Giftermaal kunde

blive forsørget af Eftermand, Pensioner til Formands Enker af de Kald, der ofte ikke engang kunde ernære den enlige Præst standsmæssig. Danske Lov 2—13—10 og senere Reskriptet af 10 April 1744, bestemte disse Enkepensioner saaledes, at de ikke maatte overstige ⅛ Deel af Kaldets visse Indtægter; at den skulde af Provsten og 2de Præster, som han selv udnævnede, sættes efter Kaldets og Enkens Vilkaar, og eftersom Kaldets Forfatning var paa den Tid samme skulde sættes. Praxis heri er nok meget forskjellig, nogle Steder tages endog de uvisse Indtægter med og betragtes som visse. Overalt er det en stor Byrde, som i de senere 50 Aar er gradviis stegen efter Enkernes Fornødenheder, ligesom Præstekaldenes Indtægter ere aftagne *). Klagerne ere derover ogsaa almindelige; men man vidste ingen anden Udvei til at bøde paa de ulykkelige Præsteenkers Kaar efter Reformationen. Enkekasser havdes ikke, og havde man end havt dem, vilde Præsternes store Armod ikke tilladt dem, deri at gjøre noget klækkeligt Indskud.

*) Hvortil jeg ikke finder at man har lagt Mærke, hvilket neppe skulde være begribeligt, hvis man ikke saae mange Beviser derpaa. Saaledes er i Aarene 1780—1790 paa Vedkommendes Ansøgning, mange Steder bestemt en vis Sum til Enkepension, hvilken man da efter Tidsomstændighederne maa have anseet som passelig, og sandsynlig saa høi som muligt; men flere Steder ere disse bestemte Pensioner til Enkerne igjen ophævede og forøgede med det tredobbelte. Men ere da og Kaldene i samme Tid, 1790—1825, blevne tre Gange bedre? Dette maa vist nok meget paatvivles. Man har Grund til at troe, at Kaldene ere blevne 3 Gange slettere. Dette dog kun eet Exempel iblandt mange.

Hvilken bedrøvelig Forfatning Enkerne da vare i, det skildres hos den Tids Skribenter med de sørgeligste Farver. Men det var endnu ikke nok med den Byrde, een Enke lagde paa Præstekaldet. Det var Præsten tilladt at givte sig, ikke allene eengang, men endog flere Gange, saa ofte han vilde, og de lutherske Præster have kun alt for meget betjent sig af denne Tilladelse. Gamle Mænd givtede sig med unge Enker, ja vi have havt Præster, ja endog Biskopper, der i deres 70 til 80 Aar have givtet sig med unge Piger. Dette maatte efterlade en ung Enke paa Kaldet og en evig Enkepension, ligesom og derved lagdes en fast Udgivt paa høist uvisse Indtægter, hvilken endnu mere blev byrdefuld derved, at Biskopperne og Amtsprovsterne gjorde den Indretning, at Betalingsterminen ansattes qvartaliter, og at følgelig Pensionen ligesom Skatter og Rigsbankrenter, skulde erlægges prænumerando, længe før de Indtægter faldt, hvoraf Enkepensionen skulde svares. Tienden, som Kaldets Hovedindtægt, er i Almindelighed først forfalden til Betaling naar Kapitelstaxt er sat, og Betalingen kan uddrages indtil St. Hansdag næste Aar, og de uformuende og fattige Sognefolk maa Præsten, der efter Religionens hellige Bud maa og bør øve Barmhjertighed, undertiden eftergive deres Skyld til ham. Offere og Accidencer ere, udenfor Kjøbenhavn og maaskee Odense, saa yderst ubetydelige, at de ikke forslaae til de daglig løbende Udgivter i Huset, meget mindre til desforuden deraf at udrede Pensioner og Skatter og Rigsbankrenter; derfor staaer ogsaa Præsten som oftest tilbage med alt dette, og maa døje alt det Krænkende og Forhaanende, som er forbunden med at han ikke kan betale de ham paalagte Byrder i rette Tid, og en vanskelig

Sag bliver ved Betalingsmaaden endnu vanskeligere. Det vilde da her være en vigtig Lettelse for Geistligheden, saalænge den ikke har en Enkekasse, og den ikke formaaer at sætte det Fornødne i for dens Enker, naar Præsterne vilde afholde sig i det mindste fra det andet Ægteskab, og man maatte ønske, at det andet Ægteskab i det mindste maatte blive aldeles forbudt de gamle bedagede Mænd med de unge Enker og unge Piger, hvilket nu ikke er saa sjeldent, og umueligt kan hædre den geistlige Stand. Geistligheden maa imidlertid med Glæde og Taknemmelighed erindre, at den Kongelige Commission, der var nedsat til dens Kaars Forbedring, har gjennemskuet denne Punct og ladet den blive Gjenstand for Høisammes Indstilling til Majestæten, saa at den tør haabe, naar Tiderne tillade det, at see denne svære Udgivt til Enker at ophøre og Pensionerne lagte paa en dertil oprettet Enkekasse, hvori de Geistlige, der ønske at indgaae Ægteskab og troe samme passende for deres Stilling, kunne gjøre passende Indskud, og befrie Eftermand for at bære en Byrde, der er ham uvedkommende, og som, i Forbindelse med de mange andre, maa gjøre ham aldeles modløs.

3. Vel ikke i saa viid en Kreds, som Enkepensionerne, men til en langt større Uhelds Frembringelse og til det totale Ruin, hvor de bevilgedes, have Pensioner til Formand virket og endnu virke, hvilket og let vil indsees, naar man kun vil have det for Øje, at disse Embeder ikkun ere doterede for en eenlig Mand, og det vist de allerfleste Steder maadelig nok, og desforuden skal udrede alle andre Byrder, som i Tidens Længde ere paalagte. Det blev imidlertid strax efter Reformationen Skik, at den personelle Capellan eller Hjelpepræst, den gamle Mand havde,

tjente ham saalænge, at Embedet, tilligemed Datteren, blev ham efter indbyrdes Overeenskomst afstaaet imod uforandret Ophold i Gaarden sin Levetid. Denne Afstaaelse skete med Vedkommendes Samtykke, og ingen Hindring blev deri lagt fra vedkommende Authoriteters Side. Ofte fik Sønnen og Faderens Kald, og forsørgede saaledes Familien uden nogen trykkende Byrde, thi man vedblev at leve som een Familie, og Pengeudgivter til den gamle Fader eller Svigerfader kjendtes enten ikke, eller vare høist ubetydelige. Klæder havde de, kun Føden var det om at gjøre, og den var ikke saa vanskelig at udrede ved fælleds Bord. Hverken Embedsbolig eller Jord eller Tiender vare beskattede eller beheftede. Saavel den gamle Olding, som den yngre tiltrædende Præst befandt sig vel derved, og Klager hørtes ikke. Men nu opkom en anden Periode. Den frivillige Overenskomst mellem den gamle Sognepræst og hans Capellan eller anden Mand, om Afstaaelsen af Kaldet mod Ophold i Huset, blev ikke mere bevilget, uden paa Proprietairgodser, og ofte ikke engang her mere, da Proprietairkaldene bleve Afsætningssteder for Hovedgaardenes Hovmestre og Informatorer. Personelcapellaner bleve nu mere og mere vanskelige at erholde, da den afgaaende Præst vel maatte resignere formedelst Alder og Skrøbelighed, men ikke accordere Nogen Kaldet, og hine desforuden skulde tjene i 7 Aar, førend de maatte søge Befordring. Resignationer bleve da og sjeldnere, og de fleste gamle Mænd forbleve i Embedet til deres Død, naar det var dem mueligt at erholde en Medhjelper paa nogenledes taalelige Vilkaar, da deels Sønnen lettede Faderen Embedets Byrder, deels de theologiske Candidater, som vanskelig kunde ernære sig i Hovedstaden, gjerne modtoge

denne Forsørgelse. Reskriptet af 29 Nov. 1789 udkom, der ansaae det i visse Tilfælde tjenligere, at Præsten reent ud resignerede Embedet, imod at erholde en efter dets Indkomster passende Pension (NB. af Embedet). Ved samme Tid begyndte den Mening at yttre sig, at de gamle Præster ikke vilde være den nylig opkomne Skolereformation gunstige, ligesaa lidet som den paa samme Tid opkomne friere Tænkning over religiøse Gjenstande, hvilken man gjerne vilde befordre. Istedetfor den forrige Skik med Personelcapellaner, som nu ikke mere kunde vente sig nogen fordeelagtig Employ i de Huse, hvor de tjente som saadanne, anbefaledes aldeles Resignation fra Embedet, med Pension af samme. Den blev saa meget lettere tilstaaet, som Fordringerne i Begyndelsen syntes at være billige, i Forhold til Kaldets formodede Indtægter, og gjerne bestod i Beboelsen af visse Fag Huus i Præstegaarden og Selvoppebærelsen af visse Tønder Hartkorns Tiende. Men disse Resignationer bleve snart meget hyppige, ligesom og Fordringerne større og større, og da man stedse har staaet i den Formening, at Sognekaldene vare uudtømmelige Guldgruber, hvilket upaatvivlelig ogsaa baade Bisper og Provster have troet, da begge Parter ofte ikke tilstrækkeligen kjendte Præstekaldene, og man aldeles havde glemt, at de ikkun vare doterede for en eenlig Mand, og de bifaldt derfor let enhver Fordring, og nu bleve snart mange Kald og mange Familier ødelagte. Efterhaanden afkastede de resignerende Præster al Undseelse i deres Fordringer, og samtlige Kaldets visse Indtægter kunde nu ikke mere udrede Pensionen. Undertiden var der endnu foruden denne Pension Enkepension, Afgivt til residerende eller Personelcapellan, samt alle øvrige Paalæg. Ødelæggelsen derved maatte da blive fuldstændig. Hertil kom, at den resignerende Præst fandt det beqvemmere for sig, at tage visse Tønder Byg efter Capitelstaxten af Eftermanden, hvilket endnu mere forøgede Byrden, da det kun er saare faa Steder at Præsten kan faae de accorderede Tønder betalte efter Capitelstaxten, men oftest maa sælge dem 1 a 2 Mk. under samme, og desuagtet dog svare det fulde Antal Tønder Byg efter Capitelstaxten. Kommer hertil endvidere den Vanskelighed det har for Præsten, at faae sin Tiende accorderet nogenledes taaleligt, saa føles Byrden end mere, og bemærker man endvidere, at den resignerende Præst kan angive Kaldet saa høit han vil, uden at Eftermands Indsigelser kan bevirke noget Afslag, saa indseer man let, hvor uheldig og for Geistligheden som dette traf, aldeles ødelæggende denne Operation maatte blive. Det maa derfor glæde Geistligheden, at disse Operationer nu skulle ophøre; men det Uheld, de have fremvirket, vil derfor ikke i nærværende Generation kunne standses. Man seer og heraf, at Skaden udsprang af den Kilde, at man forglemte, at vore Præsteembeder kun vare doterede for en ugivt Mand, og selv for ham tarveligt nok. Var der nu ikke engang til een Familie, der maatte da være meget mindre til tvende.

(Fortsættes.)

Mere om Hr. Professor Kruses Maneer som Novelforfatter.

(See No. 24.)

I en tydsk Musenalmanak for Damer har Hr. Prof. Kruse leveret en Fortælling under Titel af Skjebnen (Das Verhängniß). Herom dømmes saaledes i Litterarisches

Conversationsblatt. 1824. No. 294. "Atheri er meget Fatum, det lærer Firmaet, et Commissionsoplag af det store Hus: Werner, Müllner, & Comp. Skal jeg kortelig karakterisere Fortællingen, da er det en Skarpretterhistorie, for ikke at sige R—historie, græsselig og crass indtil Ækelhed. Visselig, at lade en saadan Fortælling aftrykke i en Lommebog for Damer, er ligesaa galt, som om Nogen opfordrede det smukke Kjøn at reise til en Execution, en Radbrækning eller Halshuggelse, og lovede de skjønne Tilskuerinder Plads paa Skaffottet, for at de ret kunde see Henrettelsen nærved. (b.)

Indenlandske Efterretninger.

Viborg. Beensamlingen er nu bleven en Slags rasende Industrigreen her i Jylland. — For at faae 5 a 6 ß. for Lispundet af friske og halvforsulede Been, overløbe Børn og Andre Marker, Haver og Indhegninger og rode efter Been. — Vor Politiemester har derom udstædt Advarsel, og baade i Aalborg og andetsteds har man omtalt den for Agerbruget ulovlige og skadelige Nedtræden af Sæden og Roden i Markerne. Det synes, da Fordelen ikke er større, at være rimeligt: deels at disse Beensnusere foretoge sig anden nyttig Haandgjerning, deels og at Benene bleve i Landet, og, som Iversens Avis yttrer, at det Kgl. Landhuusholdningsselskab vilde goddædigen forskaffe en Beenknusemaskine til Model for Andre, og kundgjøre det i England Bekjendte om dette Beenpulvers Benyttelse til Gjødske paa gamle og sure Jorder og Mosebund. Endelig kan man og da haabe, at man i enhver Huusholdning, ligesom Brug er med gamle Klude, vilde samle Benene i en Krog for at afhænde dem, isteden for de nu slænges i Møddingen.

(Viborg Samler.)

Blandede Efterretninger.

(Meddeelte.)

Et Bevis paa, hvor megen Høiagtelse den tydske Nation end i levende Liv viser den store Digter Göthe er det, at den aandrige Konstner Prof. Rosel fra Berlin, paa Digterens 75de Fødselsdag, d. 28 Aug. 1824 tegnede i sammes Fødeby, Frankfurt am Mayn, Gaardspladsen ved hans Faders Bolig, efter Naturen. Kort førend d. 28 Aug. 1824 udkom dette Blad som et taknemmeligt Erindringstegn.

Indbyggerne i Ukraine ere bekjendte for den Færdighed, hvormed de vide at bruge Øxen. Dette simple Redskab er tilstrækkeligt for disse Naturbørn ikke allene til at udføre alle Slags Bygnings- og Vognarbeider, men tillige til at forfærdige dermed de konstigste Sager, f. Ex. smaae nydelige Æsker, Tobaksdaaser med udskaarne Zirater 2c. Ogsaa skulle de besidde den beundringsværdigste Færdighed i at slynge dermed.

Norges Kyst, siger Prof. Dittmar, er næsten overalt høi og steil, og Havet ved samme uhyre dybt. Ligesaa er det 9 danske Mile lange og ½ Miil brede Øresund 1331 Favne dybt. Overhoved ere næsten alle Kyster paa hiin Side Østersøen, ligesom i Middelhavet paa europæisk Side, betydeligt højere og Vandet dybere end paa tydsk, preussisk og russisk, og, med Hensyn til Middelhavet, paa den africanske Side. Det atlantiske Havs Vand tager sin Gang mod Norden i Middelhavet, og det sidstes Vand gaaer ad Sydsiden. Skulde dette, spørger han derpaa, ikke være en Følge af Jordkugle-Fladhedens Skakhed mod Norden? Vandets Tilbagetryk og dets Ophøjelse maatte følgeligen lade sig mere iagttage paa hiin end paa denne Side Østersøen. (Dette er skrevet d. 22 Dec. 1824. Hvad der siden er indtruffet paa Vestkysten af Holsteen er noksom bekjendt.)

Handelen med Blodigler fra det Posenske over Hamborg paa London er saa anseelig, at siden Paaske f. A. til Begyndelsen af dette allene

i Bomsterkredsen i Omegnen af Rakwitz henimod 1 Mill. Igler ere blevne opkjøbte for 3 til 4000 Thaler. I Førstningen betaltes hvert 100 kun med 20 Sgr., men siden med 3 Thal.

I London ankom nyligen den første Ladning columbisk Tobak, men som blev sendt til Hamborg, da i Engelland maa betales 6 Sh. Forbrugsskat. Nordamerika kan allene forsyne Engelland med denne Artikel mod 4 Sh. Afgivt. Den columbiske Tobak ligner den bedste Cigartobak fra Cuba.

En Skomager i Berlin skal have opfundet uigjennemtrængelige og uopslidelige Skoe, der have sex Saaler, tre af Metal, to af Læder og en af Kork. Inden en saadan Forsaaling gaaer itu, kan den, der bærer dem, spadsere tre Gange omkring Verden!

Af et Brev fra London.

(Fortsat; see No. 32.)

Den saakaldte Illustreren af poetiske Værker, ved at anbringe Kobberstik, tiltager bestandig mere. Ikke tilfreds med, at forskjønne Romaner, Fortællinger, episke og dramatiske Digte ved slige Illustrationer, kommer Touren nu ogsaa til lyriske Digte, og den flittige Vestall har nylig leveret slige til Burns og Moores Nationalsange. Den maleriske Illustreren bringer mig til at tale om ældre Skribenteres kritiske og hermeneutiske Illustreren, og jeg bemærker her først den af den berømte Historiker William Roscoe besørgede Udgave af Popes Værker: The works of Alexander Pope. With notes and illustrations by himself and others. To which are added a new life of the author, an estimate of his poetical character and writtings, and occasional remarks &c. Ti splendide Octavbind med to Portraiter af Digteren, trykt paa de betydeligste londonske, edingburgske og cambridgske Konsthandleres Forlag, f. Ex. Rivington, Longman, Baldvin, Whittaker og Flere. Roscoe har i mange Aar med videnskabelig Flid beskjeftiget sig med at samle og revidere Digterens Værker, og den Maade, hvorpaa hans Udgave nu er kommet frem, viser tydelig, at Tidens Modekritik dog ikke har betaget Nationalsmagen Følelse for Nydelsen af Klassiker fra de foregaaende Perioder. Iøvrigt maa bemærkes, at Roscoe's Pope i mange Henseender optræder som Rival med denne Digters Udgave af Hr. Bovles, og det hedder derfor, at denne har et eget Stridsskrift imod Roscoe under Arbeide. Det er bekjendt, at Bovles, hvis Udgave af Pope for flere Aar siden blev trykt for et lignende Boghandler-Compagnie, den Gang formedelst sin Biographi og Charakteristik af Digteren maatte udstaae mange Bebreidelser, og navnlig angreb Lord Byron i sin English bards and scotch reviewers Udgiveren meget haardt. Den Bebreidelse, som man især gjorde ham, var, at han ikke havde behørig værdiget Pope's poetiske Genie og ved uvæsentlige Detailler, som ikke vedkom Publikum, sat Digterens Liv i et ugunstigt Lys. Disse Bebreidelser er Hr. Roscoes Udgave sikkerlig ikke udsat for, men Medium tenent beati!

Den siden nogen Tid i London naturaliserede berømte Digter Ugo Foscolo arbeider paa en stor Samlings-Udgave, bestaaende i en Samling af de bedste italienske Digtere fra Fortiden, med Anmærkninger, Indledninger, Biographier og Karakteristiker. Hele Værket skal bestaae af 20 Bind, af hvilke Dante vil indtage 4, Petrarca 2, Bojardo 5, Ariosto 6 og Tasso 3 Bind. Hver tredie Maaned skal udkomme et Bind, saa at altsaa det Hele maa ligge færdig til Trykning.

Miltons latinske Manuskript er nu ogsaa under Pressen og vil i Begyndelsen af næste Aar komme for Lyset. Kongen lader dette Værk trykke paa sin Bekostning, paa latinsk og engelsk, begge i Cambridge University Press. Den anmeldte Titel er: Joannis Miltoni Angli de doctrina christiana libri duo posthumi, nunc primum typis mandati, edente C. R. Summer M. A.

Ogsaa paa Theatrene er mere af det Gamle bleven forfrisket og alt Nyt indført. Paa Haymarket saae vi den ellers saa populaire Comedie The Hypocrite, igjen med Deeltagelse, skjønt

den nu ikke længer griber ret med ind i Livet. Paa samme Sted er ogsaa Poole's letfodede, men aandrige Skitse, The Intrigue, efter flere Aars Henliggen, igjen kommet frem. I Operaen dominerer endnu stedse Friskytten og lader intet Nyt komme til Omtale eller Ære. Conventgarden har glimrende og værdigen begyndt sine Vinterforestillinger. Romeo and Juliet var det første Indvielsesstykke. Anmeldte ere: As you like it, with additional music — og — Friskytten. That's all the worlds as you like it!

Reise-Litteraturen har i England aldrig Ferier eller Pauser. Den engelske Consul i Nyyork, Hr. Buchanan, har i sit Værk angaaende de nordamericanske Indianere, hvis Titel jeg maaskee allerede har meldt dem, ikke allene leveret Frugterne af sine egne Iagttagelser, men tillige med stor Flid og god Dømmekraft sammendraget Alt, hvad Heckevelder, Clinton, Hunter og Andre allerede har leveret angaaende disse vilde Stammers Historie, Sæder og Skikke. Men hvad der især gjør Bogen interessant, er den varme Kjerlighed for de Vildes simple Natur i dens Kraft og Reenhed, som Forfatteren i sin Fremstilling ligger for Dagen. Letters from North America, written during a tour in the United States and Canada, af Adam Hodgson, handle derimod mere om det civiliserede Nordamerika. Der gives to Classer af engelske Reisebeskrivelser i de forenede Stater, det ene Slags finder der blot Honning, det andet overalt Anledning til Misnøie. De førstnævnte gjelde for fordomsfrie, liberale, ædle, de andre udskriges almindeligen som eensidige, egoistiske og smaalige. Hr. Hodgson hører til den første mere yndede Klasse og fremstiller Alt, hvad han i Amerika seer og hører, i det skjønneste Lys, maaskee blot undtagen Indvaanernes sorte Slaverie og deres Fordærvelse ved de Hvides hidsige Drikke. Men desværre er Bogen noget for vidtløftig, til at blive ret populair; og den Reisende lader os med sig tilbagelægge tusinde Mile og paa denne Vei hver Aften indtage, i Dag hos Hr. A., i Morgen hos Hr. B., Overmorgen hos Hr. C. Fremdeles erfare vi hver Dag, om det var koldt eller varmt, om Folkene vare høflige eller grove. Hvor han ellers behandler en Gjenstand, værdig Opmærksomhed og Beskrivelse, er hans Fortællingsmaade for det meste meget tiltrækkende og ofte glimrende. (Slutningen i næste No.)

Skuepladsen. Mandag (2den Maj): Sovedrikken. — Tirsdag: Skuespillerselskabet, og et Divertissement. — Onsdag (istedetfor Torsdag d. 12te): Hildegard v. Hohenheim. — Torsdag: Medea, nye Opera i 3 Acter, Musiken af Cherubini. — Fredag: Den pantsatte Bondedreng, og Vexelen. Mellem Stykkerne en Entree. — Løverdag: Medea.

Spørgsmaal til Handelskyndige.

Skulde det ikke være hensigtsmæssigt, om det ny østersøiske Handelsselskab forenede sig med det nu ud af Virksomhed værende asiatiske Compagnie, hvis Pakhuse, Pladser, Fartøjer &c., i Forening med dets Fond, strax kunde benyttes til Øjemedets Opnaaelse?

Spørgsmaalet er ikke fra Udgiveren, som anseer det Asiatiske Compagnies Gjen-Oplivelse ønskelig og muelig.

Anecdot.

Den catholske Provst Bastiani var falden i Unaade hos Kong Friedrich II. af Preussen. Da Kongen engang kom til Breslau, for at holde Mønstring, havde Bastiani ogsaa stillet sig paa Trappen af den Kongelige Bolig blandt de andre Honoratiores, for at modtage Monarken. Da Kongen blev ham vaer, spurgte han Provsten, der siden nogen Tid var bleven tunghørig: "Er De endnu døv?" Bastiani trak paa Skuldrene og svarede: "Deres Majestæt! For Deres Ord har jeg aldrig været det." Friedrich sagde derpaa: "De spiser hos mig til Middag." Fra den Tid af spiste Bastiani igjen ved Kongens Taffel, hver Gang han kom til Breslau.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tooogtyvende Aargang. No. 36.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 3 Mai 1825.

I Anledning af Gienmælet (Skilderiets No. 23) fra Deodats Recensent, af Deodats Forfatter.

Undertegnede holder det for Skyldighed mod sig selv, offentligen at erklære, at han var ligesaa uvidende om "Brevet" hans Fortællinger angaaende, som om Recensionen af Deodat, og sammes Forfattere, førend han læste begge i de Blade, hvor de findes aftrykte, hvorvel han ikke nægter, han under Læsningen af Tonen og Stilen i begge har troet at gjætte Forfatterne. Han haaber desaarsag Deodats Rec. vil fortryde de Sidehug, han i sit Gjenmæle (i Overskriften, i Begyndelsen og endelig i Slutningen af samme) med en vist utidig Bitterhed tildeler Bogens Forfatter, som om denne havde stillet sig bag ved den unavngivne Brevskriver. Rec. vil sikkert ligesaalidet have fundet, at jeg nogensinde, paa en underfundig Maade har søgt at fremme min egen Roes, som at jeg har manglet Mod, eller, jeg haaber det, Evne til at møde den Kunstdommer, der efter min Mening havde mishandlet mit Arbeide. At jeg ikke i et heelt Aar og mere har sagt et Ord offentlig mod Recensionen af Deodat, maatte bevise ham, enten at jeg har været tilfreds med samme, eller at jeg, selv utilfreds, ikke har fundet det tjenligt — hvorvel en rolig og sindig Udvikling af Grunde og Modgrunde i videnskabelige Materier, altid giver et Udbytte for dem, som holde det værdt at samle det — at give Misnøie tilkjende. Jeg er ikke vant til at føre hemmelige Vaaben, eller lade andre fægte for mig. Hvorfor da kiere Recensent! disse uværdige Sidehug til mig, fordi man i Anledning af mig har forsøgt at underkiende Deres Kritik hist og her, medens jeg, hvem Kritiken er overgaaet, ikke har tænkt paa offentlig at gjendrive, og endnu mindre fortørnes over den? Hvo har her høiest Tanke om sin Ufeilbarhed — Forfatteren som tier, eller Recens. som tillader sig Bitterheder, selv mod Forfatteren, fordi hans Ufeilbarhed betvivles? Hvo røber meest Selvtillid, Egenkierlighed og Indbildskhed, den Forfatter, der, — som ikke her er Tilfældet — bruser op med en ofte overfladisk, fornem, eller indskrænket Dom, eller den Recen-

sent, der geraader i Vrede, fordi hiin, eller hans Velyndere, ikke tause og ydmyge kysse og venerere den Svøbe, han svinger, som om det er nok at usurpere en saadan, for ogsaa at besidde den nødvendige Circumspection til at svinge den? Hvorfor stedse indtil Væmmelse raabe paa, at det blot er Forfatternes saarede Egenkierlighed, der driver dem til at underkiende en Recensions Værd, som om denne Underkiendelse ikke ligesaa godt kunde grunde sig paa Recensionens indvortes Utilstrækkelighed? — Vilde den Beskedenhed, den Mistillid til sit eget Værd, som man undertiden med Rette, og Recensenterne med, fordre af Forfatterne, ikke ogsaa klæde en Rec. ret godt? Jeg for min Deel agter enhver Recensent, i den Grad, som han viser Agtelse for mig, og jeg er ham af Hiertet takskyldig, selv for hans Dadel, naar hans Anskuelse opklarer og berigtiger mine. Men dertil udfordres, at han i sine Udviklinger viser mig, at han staaer paa samme Synspunkt som jeg selv, og da, som oftest, Recensenter saavel hos os, som paa mange andre Steder, søge blot at giøre deres Synspunkter gieldende, uden at bryde sig om Forfatterens, saa blive deres Domme skieve, og opvække Forbittrelse i samme Grad, som de med Fornemhed see ned paa et Værk, de ikke har havt Aandsomfatning nok til at opfatte.

At dette, kiere Rec., ikke er Tilfældet ved Deres Domme, maae, om ikke min lange Taushed derom, saa dog den Agtelse, jeg i mange Henseender bærer for disse, overbevise Dem om, uagtet jeg derfor ikke nægter, at jeg i nogle ikke er tilfreds med dem, langtfra ikke fordi jeg ikke finder dem berømmende nok, (fornuftig Dadel kan ogsaa være Roes), men fordi det forekommer mig, som Rec. har stillet sig paa en Høi, hvor han har betaget sig selv et frit Overblik over den Gienstand, han bedømmer; men jeg erkiender Stræben efter Upartiskhed deri, og et ikke uvenligtsindet Hu mod Forf., som nu til Dags er al Ære værd, da disse endogsaa siges Bitterheder, fordi de have Venner; med alt det finder jeg dem noget eensidige, og urigtige forsaavidt som mine stille Modgrunde vel turde veie op mod Recs. høit udtalte Grunde. Men hvorfor skulde der ikke ogsaa være Urigtigheder og Feil i Deres Recension, ligesaavel som efter Deres Mening og min med i min Bog? Begge ere jo Menneskeværk, og Rec. anseer vist ikke sit for at være overmenneskeligere, end jeg mit menneskeligt? Ergo: Bedøm mig som hidtil, kiere Rec., efter Kunstdommer-Samvittighed, som jeg ønsker hverken meer eller mindre menneskelig end hidtil, men saar mig ikke med uværdige Angreb, og herpaa rækker jeg Dem venskabelig Haanden.

Hvad Dommen over nogle af mine Arbeider i Revue encyclopedique angaaer — hvilke jeg blot kiender af Skilderiet — anseer jeg dem forsaavidt som aandelige Mord, som de bryde Staven over Arbeider, der ubekiendte i Frankrig, ikke kan føre sin egen Sag, og ikke betydeligere end enhver umotiveret Paastand, den være rosende eller dadlende, der blot grunder sig paa Anmelderens Aandsdannelse, Fornuft, Smag og Convenientser, og som følgelig blot troer, der kan blive noget af den, der giøre sig hans Begreber om disse egne. Anmelderen er iøvrigt ikke den eneste (thi det er ogsaa paastaaet i Tydskland), som finder i mine Fortællinger Usandsynligheder, men Beviset derfor er man mig endnu skyldig. Der gives indvortes og udvortes Usandsynlighed; udvortes, naar Begivenhederne i deres Gang,

efter den almindelige Maalestok, overskride, eller synes at overskride Muelighedens Grændser; indvortes, og det er den vigtigste, naar Personerne, uden tilstrækkeligt Motiv, handle mod den dem tillagte Charakteer; dette er en Modsigelse, som en Digter aldrig bør giøre sig skyldig i; med det andet Alternativ af det første, regner jeg det med Flid ikke saa nøie, vel erindrende mig Voltaires: le vrai n'est pas toujours vraisemblable. Imidlertid vil den Rec. give mig en Lære, hvorfor jeg vil være ham forpligtet, som — vidende at skille Poesie fra Prosa — viser mig et eneste Sted, hvor jeg virkeligen har overskredet Muelighedens Grændse; selv neppe i Badene ved Lukka, der dog, som et blot Phantasiespil, ikke gjør Paastand paa at være mere. Imidlertid er jeg Ref. forbunden for Tillægget af Anmelderens Navn, der istedet for at være mig og enhver Myndig i sine egne Domme, en slagende Autoritet, giør mig hans Anskuelser begribelige og giver mig Anledning til at excipere mod dem, skjøndt udkomne paa fransk, som udenlandske: da Anmelderen i alle sine Skrivter har yttret sig som Antagonist af Fantasie, og hvad vist flere end jeg forstaaer ved Poesie, og han desuden paa en Maade er min Landsmand. I Øvrigt kan vist ingen mere end jeg være overbevist om Omne nimium nocet, vel vidende, at selv blot varm yttret Forkierlighed, uden at tænke derpaa, aabner en velkommen Dør for Malvolencen; men naar Brevskriveren paastaaer: at mine litteraire Bestræbelser mødes med mindre Fornemhed og mere offentlig Paaskiønnelse uden for end i mit Fædreneland, saa driste mine mere end tyveaarige Erfaringer, sig i Sandhed ikke til at modsige ham.

L. Kruse.

Endnu Noget om den geistlige Stands Stilling og Kaar, samt Midlerne til Forbedring for den.

(Fortsættelse; see forr. No.)

4. Ikke heller har den i den sidste Deel af forrige Aarhundrede ved Flyveskrifter ogsaa blandt Almuen udbredte irreligiøse Tænkemaade ladet sig uden Virkning paa den geistlige Stand. Man begyndte at ansee den, ikke allene for en unyttig Statsborgerclasse, men og, da den modsatte sig den stigende Irreligiøsitet, for en skadelig Lem i Staten. Ikke allene Foragt, men og Had sporedes imod den. Dette kunde ikke blive uden Indflydelse paa Standens Indkomster, da disse næsten samtligen beroede paa Menighedernes Begreb om Standens Gavnlighed og Uundværlighed, og ikke vare bestemte, men aldeles tilfældige. Indtægterne ved accidentelle Tilfælde bleve stedse mindre, og tilsidst ophørte de mange Steder aldeles. I Kjøbstæderne bleve Froprædikener afskaffede; med dem ophørte Tjenestetyendets Høitidsoffer og de ringere Classers Offer. Kirkegangskonens Introduction blev i Hovedstaden afskaffet, i de øvrige Kjøbstæder afskaffede man den for det meste selv. Ligprædikener ophørte, ligeledes Betaling derfor. Andre Foræringer, som i gamle Dage af Menighedens Medlemmer ikke vare sieldne, gik over til andre Classer af Borgersamfundet, og for Præsten ophørte de ganske. Qvægtienden og Smaaredsel bleve meget formindskede, og ydet med største Uvillie. Mangt et Landsbyesognekald tabte anseeligt derved, at de af Bønderne ikke mere fik Gaasetienden. Paa Korntienden opnaaede Præsten ikkun med stor Vanskelighed *nogen taalelig*

Accord, og mange Steder maatte de overlade den for halvt Værd. Jo mere hans offentlige Agtelse og Indflydelse sank, desto mere sank hans Indkomster. Kummerlig blev hans hele Forfatning, sørgelige hans Udsigter. Han maatte tie og lide, for ikke at gjøre Ondt værre; thi kunde han end ved Regjeringens Hjelp faae en Bestemmelse for een eller anden Deel af sine lovmæssige Indtægter, saa tabte han det dobbelte igjen ved en anden. Han turde ikke engang yttre Misfornøjelse med nogen Indtægt eller med nogen Familiens Gave til ham, hvor ringe den end var, for ikke aldeles at miste den og forhaanes desforuden. Man troede sig berettiget til at sige ham enhver Uartighed og behandle ham med yderste Foragt. At tie og flye om han kunde, var oftest den eneste Udvei for ham, thi at betale Ondt med Ondt sømmede ham ikke. Om Tonen i den senere Tid i Hovedstaden end er bleven noget bedre imod ham, har denne dog endnu ikke udbredet sig langt derudenfor. Hans nuværende Forfatning paa Landet og i de fleste Kjøbstæder er heller ikke skikket til at gjenvinde Agtelse og Indflydelse, om han end selv var en Engel. Dog, Gud give, at det var den største Ulykke, den irreligiøse Tænkemaade havde anrettet! Men det vil vare endnu længe inden dens frygtelige Vaaben kan bekjempes. Men give Gud, vi nu ikke maa faae en blind Authoritetstro paa Menneskers Udsagn istedenfor Vantroe; thi vi ere ligesaalidet tjente med den ene som den anden. Kjættermageriet tilligemed de aandelige Anfægtelser ere jo nu i fuld Gang. Protestantiske Inqvisitioner og Kjætterbaal ville vel ikke længe udeblive. Men alt dette er en saare bagvendt Maade at skaffe Geistligheden Anseelse paa, om det er Hensigten.

5. Hertil kommer endnu de offentlige Byrder, der ere Geistlighedens Embedslønning paalagte, saavelsom og et og andet Tab, de ved disse Paalæg have lidt. Først mistede Geistligheden, ved Erkebiskop Svanes Forestillinger, den frie Bopæl, som deels Kirken, deels Sognefolkene vedligeholdt, uden nogen Byrde for Præsten; nu indløses samme med 500 Rbd. i Almindelighed; foruden at alle Forbedringer, ligesom og Vedligeholdelsen, udredes allene af Beneficiarien. Paa Præstegaarden blev siden lagt Rytterhesten, vel mod nogen Godtgjørelse, men nu ikke mere i Forhold til Byrden og de dermed tilfældigen følgende Udgivter; saa kom Familie- og Folkeskat, samt Consumtion; saa Embedsskat; derpaa Extraskatten, Brandforsikkringspenge, Afgivt af Besiddelse, Nytte og Brug af Præstegaardens Jorder, der 2 Gange blev forhøjet, hver Gang med $\frac{1}{4}$. Derpaa Afgivter til Seminariefond, omtrent $\frac{1}{8}$ Deel af hele Kaldets Indtægt; ligesaa Afgivt til Amtsprovstefond, omtrent $\frac{1}{4}$ Deel af hele Kaldets tiendeydende Hartkorn; derpaa Rigsbankrenter af Jord og Tiender, omtrent $\frac{1}{6}$ til $\frac{1}{4}$ Deel af Kaldets Indkomme. Foruden alle disse offentlige directe Paalæg er der endnu Expenser til 2 Landemoder, Fattigskat, Meubelassurance, Afgivt til trængende Præsteenker, hvoraf der i Sjelland omtrent er 60; Dito til Stiftsbibliotheket, Dito til Hjelpecassen for Præsteenker; desforuden den tabte Skifteret og tabt Indqvarteringsfrihed. Indtil 1802 vare Afgivterne, paa Embedsskatten nær, endnu taalelige, men fra den Tid stege de i betydeligt Forhold, indtil H. M. Kong Frederik den 6te hævede næsten alle Skatter for Geistligheden. Den venter nu paa, at Rigsbanken skal gjøre det samme, saa vil en tung Byrde hæves for Standen, men der

bliver desuagtet endnu meget tilbage; thi naar man betragter, hvad den desforuden har tabt ved at miste den fri af Kirke og Menighed vedligeholdte Bopæl, saa er Byrden endog ikke ringe, især i Kjøbstæderne, hvor passende Bolig ofte er aldeles umuelig at faae uden Capital til Kjøb, og den har Geistligheden ikke og Præsterne har aldrig havt den. De have egentlig subsisteret ved Credit, og da nu den overalt er falden, ere de og faldne med den. Naar man imidlertid betragter, hvor villig Hs. M. Kong Frederik den 6te har været til høje Vedkommendes Forestilling, at eftergive dem samtlige Skatter, og veed at Allerhøistsamme har privatim endogsaa hjulpet Mange, der henvendte sig directe til Ham, og naar man betænker, at samtlige Allerhøistsammes Forfædre have altid med største Naade hjulpet den geistlige Stand i sin mislige Forfatning, saa havde det vistnok været at ønske, at Geistligheden altid havde havt Talsmænd, der havde kjendt dens siden Reformationen i det Hele taget ikke misundelsesværdige Stilling, og havt Interesse for dens Velvære og derom gjort de fornødne Forestillinger til Majestæten; da det alt er Paalæg paa deres Embedslønning, hvorfra de øvrige Embedsmænd for det meste hidindtil have været fritagne.

6. Men ikke allene de directe Paalæg, men og de indirecte, have været følelige og nedbragt endmere Geistlighedens Kaar. Hertil maa regnes især følgende: de igjennem de hensvundne Aar siden Reformationen forøgede Statsbyrder, der har gjort det vanskeligt, ofte aldeles umueligt, endog for de villigste Ydere, at have noget tilovers fra deres fornødne Udkomme til frivillige Gaver. Pengevæsenets Forandring, hvorefter

de nuværende Gaver, om de end i Navneværdie, saa dog ikke i sand Værd kunne lignes med, hvad disse Gaver vare i Værdie før denne Forandring skete. — Præsten, som Formand i Ansættelsescommissionen til Fattig- og Skoleskat. At Præsten er Formand i disse Commissioner, formenes at være aldeles nødvendigt, om Noget skal udrettes; men at han tillige er det naar Ansætningen skal skee, forvolder ham mange indirecte Udgivter og bittre Krænkelser. Der er, i Almindelighed, Ingen i Fattig- og Skoledistricterne, som godvilligen ville yde til disse Indretninger saa meget der nu er fornødent, for at de beregnede Summer kunne udkomme. Ansætning maa altsaa skee, og at Ingen dermed var tilfreds, lærer den daglige Erfaring. De troe alle at være for høit ansatte, og da Præsten er Formand og han tillige er den eneste i Commissionen, hos hvem de kunne refundere sig den formentligen for høit ansatte Fattig- og Skoleskat, saa vil Præsten i sit Høitidsoffer og ved anden accidentel Indtægt faae at see, at nu Een, nu en Anden, som troer sig fornærmet, har afdraget ham det i hans Offer, eller og aldeles efterladt at give ham noget. Holder han strengt over Skolegangen og mulcterer, hvor Anordningen byder, saa beregnes ham dette ved Leilighed ogsaa som et Afdrag af Een og Anden; og saaledes kommer han til indirecte at betale, saavidt mueligt, et Extrabidrag til Fattig- og Skoleskatten for sin Nidkjerhed i sit Embede. Der er vist kun faa Præster, som ikke skulle have prøvet dette. Her er altsaa en meget ubehagelig Kilde til hans Embedsindkomsters Formindskelse.

7. Jeg kommer endelig til en meget vig-

tig Aarsag til den geistlige Stands trange Kaar, det er, Kornvarernes dybe Fald og dermed Creditens Tab. Jeg har sagt, at Geistligheden, selv i den Periode, da den troedes at leve i Overflod, bestod allene ved Credit, og dette gik saaledes til. Da Kornvarer søgtes og Prisen stedse havde Udsigt til at stige, vare vedkommende Handelsmænd meget villige til, tidlig paa Aaret at slutte Accorder om Tiendekorn og at give Forskud derpaa, selv om Kornvarerne ikke kunde leveres før næste Foraar. Jo tidligere Kjøbmanden kunde slutte Accorden, des ringere Pris erholdt han, og derfor var Tilbud om Forskud allevegne almindeligt, da Penge ikke manglede. Præsterne, som vare fattige og sadde i ringe Kald, maatte være saare glade ved saadanne Tilbud, hvorved de sattes istand til at anskaffe sig det Fornødne til Familiens Føde og Klæde. Vilde end nogle Præster ikke antage disse Tilbud om Forskud paa deres Kornvarer, saa, naar de vare uden Gjeld til Kjøbmanden, som dog ikkun de færreste vare, kunde de faae de fornødne Penge tillaans paa andre Steder, og ved at beholde deres Kornvarer til Foraaret tiltvinge sig høiere Kornpriser, og derved betale den gjorte Gjeld. En Middelpris var da 7 a 8 Rdlr. pr. Tønde Hvede, 5 a 6 Rdlr. pr. Tde. Rug, 3 a 4 Rdlr. pr. Tde. Byg, 2 a 3 Rdlr. pr. Tde. Havre. Nu ere Tiderne forandrede; nu spørges der ikke mere om Kornvarer. Det er endog høist vanskeligt at faae dem solgte. Forskud kunne ikke erholdes, Laan derpaa endnu meget mindre; Priserne ere stedse i Synkende; isteden for 7 a 8 Rdlr. pr. Tde. Hvede faaer man nu, hvis man kan faae den solgt, 3 a 4 Rbdlr., Rug 11 a 13 Mark, Byg 9 a 11 Mk., Havre 7 a 7½ Mark. Forhen kunde man betale Skatter og andre Udgivter efter Leilighed i det løbende Aar. Nu skulle de prompte erlægges, endog under Execution, hvorfor endogsaa Justitsbetjenten skal betales et ganske antageligt Salair, saa stort, som Præsten ikke har for nogen af hans vigtigste og meget anstrængende Embedsforretninger. Da Præsterne nu i deres mest glimrende Periode allene bestode ved Credit, og en stor Deel af dem endog i den Tid ikke havde det Fornødne, saa er det let at see, hvorledes de senere Omveltninger i alle Ting og de stedse forøgede Byrder maatte bringe de fleste af dem til den yderste Armod, da Kornvarerne vare i ingen Pris og Crediten for dem, som Følge deraf, aldeles var omstyrtet. Jeg tør dristigen beraabe mig paa Skifteprotocollerne og paa Kjøbmandsbøgerne i alle Provindser; de ville sikkerlig kunne bevise at det er Sandhed, jeg her fremfører. Det vil altsaa let indsees, at Embeder, der ikke ere doterede til Familier, men kun til enkelt ugivt Mand, som desforuden har paa mange Maader lidt stort Tab i sine allerede fra de første Tider efter Reformationen tillagte Indkomster, saavel ved Tienders Fratagelse, Accidencers Ophør og ved directe saavelsom indirecte Paalæg, maatte under nuværende trange Omstændigheder gaae aldeles til Grunde, som de virkelig ogsaa i Grunden ere, og hvilket let vilde erfares, naar høie vedkommende Collegier af hver geistlig Mand vilde, under Tausheds Løvte, forlange en edelig Opgivende af deres status rerum familiarium.

(Sluttes i næste No.)

Indenlandske Efterretninger.

I Søndags Aftes gav Jomfrue Emilie Pohlmann, første Sangerinde ved det hamborgske Theater, en Concert paa det Kgl. Theater for fuldt Huus, og vandt overordentligt Bifald. Hendes Stemme er ret nydelig, uden dog at være af stor Omfang, men hendes Foredrag fortræffeligt. Man taler om, at hun vil give Scener paa Skuepladsen. I saa Fald vil man maaskee faae større Aarsag til at beundre Skuespillerinden end Sangerinden, uagtet hun ogsaa i den sidste Egenskab har stor Fortjeneste. Ved denne Concert lod et ungt Menneske, Capelmusicus Frölich junior, sig høre paa Violin, og opvakte herlige Forhaabninger.

I Hr. Hempels Avis, af 29de f. M., læses følgende under Overskrift: (Meddeelt.) Fra St. Thomas angives som Aarsag til Ildens Opkomst den 12 Februar: En Negerinde havde af Overtroe sat Lys i en Tønde, for at brænde Forbandelse over de Personer, der havde stjaalet nogle Ænder fra hende. Hun gik ud og glemte Lysene; Tønden og Værelset tændtes. Ilden mærkedes først, da den slog ud af Huset, og rasede siden, som bekjendt, paa det frygteligste.

I Viborg Samler af 27de f. M. læses følgende under Overskrift: (Meddeelt.) Naturhistorisk Mærkelighed. I Marsvinslund Skov blev for 1½ Aar siden fundet et Hvepserede i — Toppen af en Birk. Det var klistret paa 3 af de høieste fine Qviste saa fast, som om det var limet. Qvistene stak igjennem Redet, den ene oven ud, de to andre til Siden. Redet selv havde aldeles Figuren af et Æg med den brede Ende opad; det lignede et Strudsæg, men var dobbelt saa stort, og kunde vel rumme 3 Potter Vand. I den smalle Ende, som vendte nedad, var Hullet — lidet snævrere end et Bøsseløb — gjennem hvilket Beboerne droge ud og ind, uden Frygt for at Regnen skulde fordærve deres Kager. Denne Kube var — som andre — forfærdiget af en Materie, der seer ud som graat Papiir, og var pakket lagviis sammen til en halv Fingerstykkelse i det højeste. Lagene,

som vare meget tynde, kunde ikke tælles, da de vare mangfoldige og saa konstig indslættede i hverandre, at man ei kunde faae dem rigtig adskilte. I Kuben selv fandtes nogle tomme Kager, og et Par Snese døde, eller maaskee blot hendaanede Hvepser. Det var hen i October Maaned; og denne forvovne Speculation — der seer ud som meer end Instinct — maae dog af een eller anden Aarsag være mislykket for disse Jordboere. At dette virkelige Luftcastel — som maaskee er det eneste i sit Slags — ikke er Satire, Allegorie eller nogen anden Opdigtelse, kan bevidnes af en Præst i Nærheden, som fandt det; af Gaardens Eier Hr. Hansen og endnu en tredie Mand.

Blandede Efterretninger.

De nordiske Kæmpehistorier, hvoraf den anden Deel er tilegnet den tydske Professor Gräter i Ulm og von der Hagen i Berlin, vare den første udenlandske Foræring, som die Gesellschaft der Dänenfreunde an der Donau har modtaget til at grunde et eget Bibliothek. Selskabet har derfor, til Bevis paa sin Taknemmelighed, strax i sit første Møde, d. 24 Maj 1824, udnævnt Forfatteren til sit Æresmedlem og ladet udfærdige Diplomet hertil. — Allerede i A. 1823 bleve de Herrer Etatsraad Birger Thorlacius, R. af D., i Kjøbenhavn, og von Weisser, Comthur af Kroneordenen i Stuttgart, udnævnte til ordentlige Medlemmer. Selskabet arbeider vel endnu i Stilhed, men det er meget virksomt, og i Aar vil sandsynligviis udkomme et Bind af dets Skrifter. Nyligen mistede det sin Secretair, Hr. Andolin Ruß, i en blomstrende Alder. Af hans Enthusiasme for det danske Sprog var meget at vente. Han efterlader, foruden adskillige Oversættelser af Digte, en næsten allerede til Trykken færdig Oversættelse af Nyerups antiquariske Optegnelser paa hans Reise til Ulm og München i A. 1821. (Liter. Convers. Blatt No. 12, 1825.)

Steffens, der tilbagevendt fra sin Reise i Sverrig, Norge og Danmark, holder Forelæsninger her (i Berlin) Vinteren over, kunde, naar

der blev ham fra alle Sider meddeelt factiske troe Efterretninger om dette Aars Naturbegivenheder, vel levere det største, poesierigeste og meest belærende Digt om denne Jordrevolution.

(S. B. No. 13.)

Ogsaa i Engelland gives Bibeludgaver, som, paa Grund af forargelige Trykfeil, ere blevne til Sjeldenheder. Et Sidestykke til den Cansteinske Bibel, som findes i Wolfenbüttel, og hvis Sætter i det sjette Bud har udeladt Ordet ikke, er en under Carl I. Regjering trykt Bibel, hvori staaer: Thou shalt steal (Du skal stjele). I en anden fra samme Tid staaer: The fool had said in his hearth. there is a God (istedetfor No God, Psalm. XIV, I.), en Trykfeil, der drog hele Oplagets Borttagelse og en Mulct af 3000 Pd. St. efter sig.

Indfald.

I Paris foreviste man engang en Elephant, som var Gjenstanden for alle Samtaler i Staden. Længe talte man om den i et Selskab, hvor Duclos befandt sig. Endeligen kom ogsaa Dagens Begivenheder paa Bane. "Mine Herrer, raabte Duclos, lad os kun tale om Elephanten. Den er det eneste store Dyr, som det nuomstunder er mueligt, at tale om uden Fare."

* * *

I det doppelte Hensyn: at fremme, til Tarv for Fædrelandet, det kjøbenhavnske østersøiske Handels Selskabs Fremskridt og Virksomhed, og at forskaffe de mindre Formuende af Landets Børn, Leilighed til at tage Actier i Selskabet; vil en Mand, uden derfor at nyde noget Vederlag, søge at opsamle hos Flere en Kapitalfond, i Rbdalere rede Sølv, hvorved de som ikkun have Pengeevne til at indskyde en eller anden Andeel af Aksierne, kunde paa Vexel-Obligation, mod 5 pC. Rente, samt mod Underpant af Indskudsbeviserne eller Actierne med 5 pC. Rentecoupons, erholde hvad der maatte mangle i det videre Indskydende. De,

som paa foranførte Maade, maatte vilde enten laane, eller gjøre Udlaan, vilde paa Dagens Contoir, behage at faae Mandens Navn og Bopæl opgivne, for nærmere hos ham at faae mundtlig Efterretning om det Videre.

Det anmærkes i øvrigt: at Manden ikke indlader sig i Modtagelse og Aflevering af Pengene, men blot at anvise Ud- og Ind-Laanerne, for at de selv med hinanden kunde ordne det Fornødne, hvorved han i øvrigt ikke vil undslaae sig for, efter Evne, at virke med Raad og Daad.

* * *

Aftvunget Svar til Herr Pastor Galskiøt, paa hans i Skilderiet Nr. 32 for d. A. Indrykkede, vil findes i Telegraphen Nr. 42 og 43 i Morgen.

J. C. Lange.

Kjøbenhavns Børs, den 3die Maj 1825.

Hamburg 2 M.	à	
a vista 216		
Species 218		
Specier solgtes til 13 Rbmk. $1\frac{1}{3}$ ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 10 Specier	$19\frac{1}{8}$	$19\frac{1}{4}$ Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52	$52\frac{1}{4}$ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$94\frac{1}{2}$	95 Rbd. Sedl.
Dito Dito	$87\frac{3}{4}$	88 i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	$102\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	$111\frac{1}{2}$	— i Sedler
Hamborger Laan af 1819 Bmk. 3000	$99\frac{1}{2}$	$99\frac{3}{4}$ Banco
Dito Dito Bmk. 4000	$99\frac{1}{2}$	— Banco
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	$106\frac{1}{4}$ i Banco
4 pC. Dito nye	98	$98\frac{1}{4}$ i Banco
Asiatiske Actier	89	$89\frac{1}{2}$ i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Toogtyvende Aargang. No. 37.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 7 Mai 1825.

Endnu Noget om den geistlige Stands Stilling og Kaar, samt Midlerne til Forbedring for den.

(Slutning; see forr. No.)

Saaledes er da i en Række af 300 Aar den geistlige Stands Stilling stedse forværret ved de forhen anførte Aarsager. Saa meget maa man imidlertid sige, at havde Geistligheden vedblevet at være ugivt, indtil vedkommende Pastorat havde faaet et saadant Tillæg, at en Familie derpaa kunde have ernæret sig, saa vilde jo nok de stedse stigende Paalæg og Omvæltningerne i deres Foresattes Embedsstilling blevne haarde og trykkende; men da behøvede ogsaa kun en eenlig Mand lidt, og det stod da til ham, aldeles at sætte Tæring efter Næring, og i alt Fald, naar han ikke havde havt mere til Underholdning af Embedet, kunde han have aabnet sig en anden Næringsvei. Men den givte Mand med Familie maatte tage Hensyn paa Familien, blive ved sit Kald, lide og synke, og med ham tusinde uskyldige Familier, som for disse Lidelser kunde have været forskaanede, hvis Geistligheden havde holdt sig sin Stilling for Øine, og ikke, i det mindste ved Reformationen, sat en stor Deel af sin Rettroenhed i deres Giftermaale. Jeg maa derfor søge Hovedaarsagen til den geistlige Stands nuværende trykkende Kaar i at den ikke vilde, eller muligen endog, da det første uforsigtige Exempel var givet, ikke kunde vedblive at være eenlige, da deres Indkomster ikkun dertil vare indrettede, men ingenlunde til at ernære Familie og opdrage Børn. Den vilde og, baade fra den lærde som fra den moralske Side, kunnet virke langt mere og langt kraftigere til sin Bestemmelses Opfyldelse. Men da dette ikke hører herhid, vil jeg derom tie til anden Leilighed.

Efter saaledes at have fremsat min, Ingen forgribende, men paa tilstrækkelige historiske Grunde byggede Mening om Oprindelsen og Fremgangen til Geistlighedens trange Kaar, og næsten tør jeg sige haabløse Stilling, thi den kjendes ikke og ansees følgelig heller ikke for saa ringe som den virkeligen er; tillader jeg mig

og at fremsætte, hvad jeg efter mere end 30 Aars Erfaring formener at kunne tjene til dens Frelse.

Først anseer jeg det ønskeligt, at alle de Byrder, der ere lagte paa den i en lang Række af Aar, maatte om muligt hæves, og at en grundig og gjennemgribende Reform i den Henseende maatte iværksættes. Hertil regner jeg det store Tab af fri Bopæl, saavel paa Landet som i Kjøbstaden. Strax at refundere dette Tab, er umueligt, men ligesaavel som der er gjort saa meget for Skolelærere og for ordinerede Catecheter i denne Henseende, formenes det og, at der, uden alt for stor Byrde for Communen, kan gjøres noget for Præsten. Sagen synes mig ikke at have store eller uovervindelige Vanskeligheder. Dernæst maatte alle Skatter og Afgivter, som hvile paa deres Embedslønning ɔ: Tiender, Jorder, Bopæle, visse og uvisse Indkomster, enten dem aldeles eftergives, eller dog lempes i Forhold efter deres Indtægter og de verdslige og militaire Embedsmænds Afgivter af deres Gager og Lønninger. Den tabte Skifteret, der har havt en ublid Virkning paa de geistlige Mænds Efterladte, maatte dem igjen forundes, og hvad de have uretmæssigen tabt, maatte dem igjen, saavidt skee kunde, refunderes. Selv da var der for Præsterne intet tilovers, endog som ugivte; thi hverken deres Tiender eller Jorder eller øvrige tilfældige Indkomster have nogensinde været saa ringe i sand Værdie, som de nu ere, og Udsigter til Kornvarernes højere Priser ere der ikke og komme neppe i Hast igjen. Det er barnagtigt og tillige skadeligt at smigre Nogen dermed. Den upartiske og kyndige Grandsker vil let kunne indsee, at

Geistligheden selv med disse Immuniteter ikke engang nu havde saa meget, som de havde ved Reformationens Udbrud, og følgelig, at der endog da ved de fleste Kald ikke var at tænke paa at ernære nogen Familie.

2. Vilde det være ønskeligt, at det blev samtlige Præster paalagt, ikke at indlade sig i Ægteskab, naar de ikke foruden det, der nødvendigen maa antages at behøves til deres Bopæls Vedligeholdelse eller Leje, og til Bosættelse for en eenlig Mand, og det til hans Ophold aarlig Fornødne, havde en reen og sikker Indtægt af 400 Rbd. Sølv. Det er vist den mindste Indtægt, hvoraf en Familie kan ernæres hjemme; er der mange Børn, og skulle flere Sønner holdes ved Universitetet, saa vil dette ikke engang være tilstrækkeligt.

3. Vilde det være ønskeligt og for den geistlige Stands Vel af uberegnelige Fordele, at samtlige Bispeembeder, efterhaanden som de bleve ledige, indgik, og det dem Tillagte blev samlet til en Hovedcasse, hvoraf de meest nødtrængende Præster kunde faae et anstændigt og passende Tillæg. Det har før været foreslaget, at ophæve Bispestolene, og jeg skjønner ikke rettere, end at jo disse Embeder baade kunde undværes, og at tillige en ikke ringe Fond kunde samles til den egentlig gavnende Classe af de geistlige Embedsmænd, nemlig Præsterne. Samtlige geistlig-verdslige Affairer vilde og ret vel kunne bestyres, erklæres og tilendebringes desuagtet. Skulde Bisperne fra Lærdommens Side ansees uundværlige, med Hensyn paa en Vaagen over den rene Lærdom og Forhindring for den vildfarende, saa maa der behageligen bemærkes, at ikke alle danske Biskopper have været lærde

Theologer, og vi have det theologiske Facultet, hvis Erklæringer med Hensyn paa Lærdomme ville være af samme Gyldighed som Bispenes, og ligesaa sikkre at forlade sig paa. Det er mig desuden ikke bekjendt, at Biskopperne i Almindelighed, enkelte gives vel, men de ere faa, have virket synderligt til den geistlige Stands Velvære. Jeg vil kun nævne Svane, der bevirkede det store Tab af den fri og af Kirke og Menighed vedligeholdte Bopæl, og selv Balle, der i mange af sine Erklæringer, som ligge trykte for Alles Øine, aldeles glemte Præstens Stilling. Men han havde jo og kun været ½ Aar Præst, og kjendte altsaa af Erfaring kun lidet til Standens, allerede i hans Tid temmelig haarde Trængsler. Han sørgede meget for Enkerne, det var hæderligt; men han udledte Hjelpen til dem fra de allerede næsten udtømte Kilder, og forøgede Geistlighedens Byrder mere end han lettede dem. Han synes heller ikke at have talt med Kraft mod de mange projecterede skadelige Indretninger, der førte megen Nød over den geistlige Stand. Mangel paa grundig og tilstrækkelig Kundskab om Præstestandens Stilling, Trængsler og Lidelser, vildledte denne ellers høist agtværdige Mand. Bispecontoirerne vilde ved samme Leilighed og kunne afskaffes, og det de koste at underholde, lægges til den forhen nævnte Fond.

4. Med de biskoppelige Embeders og deres Indkomsters Ophævelse kunde beqvemt ogsaa Amts- og Districtsprovsterne følge. Jeg troer ikke at de vilde savnes, og skjøndt der vel ikke ved disse Embeders Inddragelse vilde blive noget synderligt at vinde for det omtalte Fond, til Hjelp for trængende Præster, saa vilde der dog

dermed være forbunden andre ikke uvigtige Fordele for det hele Kirke- og Skolevæsen, som nu ikke kunne opnaaes, og som virkeligen ikke ere ringe, men som jeg, for ikke at blive for vidtløftig, ei kan videre omtale; thi at selv Skolevæsenet ikke har vundet saa meget ved Amtsprovsternes Indførelse, som man haabede, synes vel ved første Øiekast at være et Paradoxon, men for den i Sagerne Indviede er det meer end tydeligt. Der er endnu meget tilbage at gjøre.

Derimod, for at erstatte hvad der i Bestyrelsen maatte ansees at tabes ved de biskoppelige Embeders, samt Amts- og Districtsprovstiers Ophævelse, vilde det være en Velgjerning mod Geistligheden, at Herredsprovster igjen beskikkedes; han nød som Embedsindtægt, foruden Sognekaldet hvori han var Præst, de Indtægter af Kirkerne, som Amts- og Districtsprovsterne nøde og endnu nyde. Desforuden de ministerielle Forretninger i Præsternes, Degnenes og Skolelærernes Familier i Herredet; men ingen Forret til det bedste Kald i Herredet, da dette vilde have en ikke gavnlig Indflydelse paa de øvrige Herredspræster, og ikkun give Anledning til at man paa mange ikke ædle og passende Maader vilde søge at komme ind i Provste-Embedet, for derved at sætte sig i Besiddelse af Herredets bedste Kald. Han varetog samtlige Provstiets Forretninger, ligesom han og correspondered directe med de høje Collegier. Ham tilforordnedes som Assessorer i samtlige Provsteforretninger 2de af Herredets Sognepræster med Stemme og Underskrivt, men de forbleve ikkun 3 Aar i Embedet som saadanne, hvorefter 2de andre Præster i Herredet valgtes ved fleste Stemmer af Herredspræsterne. Dette Collegium afgjorde for sit

Vedkommende alt hvad nu Bisper, Amts- og Districtsprovster afgjøre. Disse Assessorer nøde ingen videre Lønning end hvad de som Sognepræster i deres respective Sogne var tillagt. Provsten valgtes som forhen af Herredets Præster, men paa Embedstid i Herredet, og om muligt ikke under 45 Aars Alder; saavel Provsten som Assessores confirmeredes af Majestæten, og Votaerne indsendtes directe til vedkommende høje Collegium. Jeg tvivler ingenlunde paa, at Sagerne vilde blive hurtigen og vel expederede, da 3de med Sagerne vel bekjendte og værdige Mænd, der selv paa Tid og Sted kunde undersøge Tingene, og altsaa ikke let kunde føres bag Lyset, udførte samme.

6. Isteden for Enkepensioner af Kaldene maatte den Præst, der agtede at indlade sig i Ægteskab, sætte saa anseeligt i vedkommende Enkecasse, at hans eventuelle Enke kunde derfra have en efter sin Stilling passende og anstændig Pension, som ogsaa maatte udredes til Børnene indtil deres 18de Aar. Den geistlige Enkecasse kunde muligen indrettes saaledes, at den ved et større Indskud kunde udrede en større Pension, og naar det befandtes, at den saaledes indrettet, kunde udrede i det mindste 400 Rbdlr. aarlig, kunde Indsættelse deri være tilstrækkelig. At denne Enkecasse stod under det høje Canceliecollegiums umiddelbare Direction vilde vistnok være ønskeligt, ligesom og nødvendigt, naar Bispeembederne ophørte. Det andet Ægteskab formenes at burde aldeles Geistligheden forbydes.

7. Pensioner til Formænd maatte aldeles ophøre; Personelcapellaner beskikkes, hvor det fandtes nødvendigt, og kunde ingen faaes, maatte

den ordinerede Catechet, hvis saadan en fandtes i Herredet eller i Nærheden, eller i Mangel deraf, de tvende nærmest boende Præster imod Messefald i de respective Sogne tilforordnes den virkelig affældige Olding imod fri Befordring og fri Underholdning i den Tid Embedet blev varetaget, uden al anden Godtgjørelse. Ingen velsindet Præst vilde vægre sig derved. Beviser kunne hentes fra flere Steder herfor.

8. Da adskillige Leiligheder gives hvorved Præsternes accidentelle Indtægter billigen kunde formeres og tjene til nogen Erstatning for de mange, de i den henrundne Tid siden Reformationen have tabt, og som ikke kunne gjenvindes, saa formenes, at det vilde være billigt, at han, ligesom den juridiske Embedsmand, nød noget for sit Arbeide. Lovene tillægge ham for mange Forretninger slet Intet, og de yttre sig ikke sieldent derom saaledes, at det kan ansees som et Forbud, og af Mange bliver anseet som saaledes. Han skal mægle Fred mellem Ægtefolk og udstede derom anordnet Attest; naar de igjen ville samles skal han holde en Formaningstale til dem — men ham er intet Salarium derfor bestemt, og det er mig heller ikke bekjendt, at nogen Præst derfor har erholdt noget, endskjøndt Forretningen er saare byrdefuld og ofte ledsaget med bittre Udeladelser af de haarde Hjerter, han vil søge at forene. Han skal udstede Døds-, Døbe- og Ægteskabs-Attester; Lovene tillægge ham intet derfor, og i de allerfleste Tilfælde faaer han intet. Jeg veed endog mange Exempler paa, at Præsterne hist og her maa tillægge det anordnede stemplede Papir uden Godtgjørelse. Ved Sessionerne har han i et Sogn af 4 a 500 Tdr. Hartkorn en 40 til 50 Attester af alle Slags

at udstede, og jeg veed ikke at han nogetsteds derfor erholder noget Salar; ligesaa Skudsmaale, hvorfor han dog nu og da erholder Lidet. Noget kunde ham dog derved forundes, som var passende deels til Godtgjørelse, deels og for at forebygge, at Uvedkommende ikke skulle benytte sig af den fri Udstedelse af Attester af Kirkebogen til at drive Spok med Præsten og at sætte ham i Arbeide uden nogen Aarsag og uden anden Hensigt end den, at vise at de kunne tvinge ham til at udstede Attester naar forlanges. Jeg har oplevet et saadant Tilfælde. Vel ere de sjeldne, men alletider høist ubehagelige.

Saaledes har jeg fremstillet mine Ansyn af Sagerne. Skulde jeg feile, vilde det gjøre mig meget ondt. At Alle ikke dermed ville være tilfredse, indseer jeg vel. Jeg indstiller imidlertid Sagen til upartiske og kyndige Mænds velvillige Bedømmelse; — og den høist vigtige Omstændighed beder jeg ikke tabt af Syne, at de anførte Byrder jeg har nævnet ere alle Paalæg paa Embedslønning.

(c.)

Det Asiatiske Compagnie.

I disse Dage have vi atter seet offentlig Auction afholdes ved det Asiatiske Compagnie over Varer, hjemførte i Aarene 1818, 1820, 1821, 1823, af hvilke, som sædvanlig, de fleste bleve indeholdte, omendskjøndt mange af disse Artikler kunne kaldes opkogte for 12te Gang ved Auction, til liden Baade for Interessenterne i dette sørgelige Institut. Af chinesiske Varer solgtes for Rbd. 102,600., af ostindiske Varer for Rbd. 6200., til Forbrug inden Stadens Volde.

Efter Cataloget kunde den Masse af Varer, der kom til Auction, betragtes:

Fra 1818	Rbd. 38,000 Værdie,	hvorpaa hviler 8 Aars Rente	
1821	— 175,400	—— 6	——
1823	— 369,000	—— 4	——

til Hovedstoel Rbd. 582,400
kommer ..... — 141,620 tabte Renter, som følgelig forhøjer enhver Artikel med en fjerde Part i det mindste, siden til China og Indien hvorhen der handles, Sølv og Varer i Forveien anskaffes, og af Compagniet, som er i Gjeld, maa forrentes. Saaledes, naar man kjøber hos de Farende et Stykke Nanquin for 1 Rbd., eller et Stykke Damast for 54 og 60 Rbd., saa har Compagniet viist deres Betjente en særdeles Tjeneste; men Interessenterne kan vel neppe bifalde, at Nanquin nu koster dem 7 Mk. og 12 ß. eller Damast 78 Rbd. ved at indeholdes. (x.)

Indenlandske Efterretninger.

Odense, d. 3 Maj. Ved den jevnlige Regn staaer Alt i herligste Grøde, og flere Steder ere Køerne alt paa Græs. Efter at det i nogle Dage har været ganske lummervarmt, trak i Formiddags et Tordenveir over Byen, som begyndte Kl. 9 og med korte Ophold vedvarede lige til Middag. Uagtet Daglyset vare Lynglimtene gjennemtrængende; dog høres ikke til noget Nedslag.

Viborg, d. 30 April. I de sidste 14 Dage har Veiret været mere foraarsagtigt, end i de foregaaende Aar i Maj. Vinter- og Vaarsæden tilligemed Græsset frembryde ved den milde Luft, Regn og ingen Nattefrost frodigen. Den nødlidende Agerdyrkers Haab oplives paa ny ved den godgjørende Naturs skabende Aande til Liv. Havevexterne fremspire i Mængde. Frøerne

synge deres Aftensang i de sidste 8 Dage, og endskjøndt Vinden springer ofte om i modsatte Hjørner, er dog Veiret egnet til at begunstige Planterigets Fremvext.

Viborg. Ikke allene faldt en tæt mild Regn Valdborgaften og Nat; men i Gaar, den 1ste Mai, faldt en Maimaaneds Skylregn om Eftermiddagen Kl. 5, der rullede Kampestene med sig af Gader og Render. Samme Dag saaes Svalerne at være komne. Frugttræerne ere nu i Udspring, selv Nøddetræet har udfoldet sine første Blade.

Blandede Efterretninger.

Af et Brev fra London.

(Slutning; see No. 35.)

En protestantisk Geistlig, W. S. Gilly, Rector ved North-Fambridge i Essex, har udgivet et Qvartbind over sine Reiser i Piemont, ledsaget af historiske Undersøgelser angaaende Valdenserne: Narrative of an excursion to the mountains of Piemont and researches among the Vandois or Waldenses. Denne Bog er tilegnet Kongen, der, som en Ven og Beskytter af Tolerance, kun vil finde liden Smag i den forhadte Iver, hvormed en Geistlig af den engelske Kirke forfølger den Catholske. I det han angriber denne sin Fjendes fanatiske Intolerance under en lignende Tænkemaade, taber det Sande i hans Beskyldninger al overbevisende Kraft, og hans eget Exempel er den bedste Undskyldning for de Feil og Ufuldkommenheder, som han forekaster hiin. Den Deel af dette Værk, som handler om Valdenserne, er af det Hele det Bedste. Denne Deel anbefaler sig ikke alene ved mange nye og interessante Bemærkninger over denne ulykkelige Sect og den Egn, som den beboer, men oplives ogsaa af en ædel Enthusiasme for de undertrykte Medkristne i Ørken.

Der har nylig her dannet sig et Selskab for Chemien. Hver fjorten Dage forsamle dettes Medlemmer sig til Forelæsninger, Samtaler og andre Meddelelser over Chemiens Gjenstande. Derhos skal tillige Experimenter foretages. Et Læseværelse og et Bibliothek staae i Forbindelse med dette Selskab, og ere ugentlig 5 Dage aabne for Medlemmerne.

(L. Conv. Bl. 260.)

En videnskabelig Reise paa Sprogforskning bliver foretaget af Doct. Sjøgren, som var forhen Amanuensis ved Aabo Universitet, og sidst Bibliothekar hos den Russiske Rigskanzler Grev Rumjänzow (Rumanzow) — den af Ruslands Magnater, som gjør de største Opofrelser for Videnskaberne, og som med en særdeles Opmærksomhed omfatter de skandinaviske Oldsager og Sprog. Reisen foretages paa den russiske Keisers Bekostning; den fortsættes i flere Aar, til en Begyndelse paa 3. De uralske Folkestammer ville saa meget sikkrere blive et af Formaalene for Doctor Sjøgreens Efterforskninger, som det er bekjendt, at man med Kjendskab til det finske Sprog kan forstaae og gjøre sig forstaaet af Flere blandt dem. — Doctor Sjøgreen er allerede bekjendt ved flere, tildels særskilt trykte Afhandlinger; blandt andet ved en i Aaret 1821 udgivet, der fører den Titel: Angaaende det finske Sprog og dets Literatur. Han har i flere Aar forberedet sig til denne Reise. For at antyde hvad man af denne Reise tør vente sig, maa nævnes, at han — foruden et saa nøiagtigt og fuldstændigt Studium af alt hvad der findes trykt paa eller om det sirjanske og de øvrige Sprog af den tschuckiske Stamme, at han har forfattet Sproglære for flere af dem — nylig i Petersborg af indfødte Tatarer har ladet sig lære deres Sprog. For de nordiske Lande er det imidlertid af den største Vigtighed, at han besidder udmærkede Indsigter i den ældste nordiske Historie, samt i Norræna Sproget — hvilket han for en Deel har lagt for Dagen ved en i Manuskript færdig Afhandling om Varegerne, forfattet med den nøieste Kjendskab til de skandinaviske, russiske og byzantiske Kilder. Hans Reise vil saaledes komme til at udbrede meget Lys over Nordens Historie i de Tider, da Novgorod var en varegisk Stad, og Rusland ved

sine Fyrster, ved sin Stilling, og mange andre Berøringspunkter udgjorde en integrerende Deel af det nordiske Forbund.

En af Ruslands høieste Embedsmænd — stor i Literaturen og en grundig Kjender af de nordiske ældste Oldsager og Forhold — er nu sysselsat med et Arbeide, som i nysnævnte Henseende vil give megen Oplysning. Dette er nemlig en ny, kritisk Udgave af Pravda Ruskaja, eller den af Jaroslav Wladimirovitsch i Aaret 1035 udgivne Lov, forsynet med Paralelsteder af de svenske Love, af de longobardiske Love, samt af de Love, de Svenske bibeholdt fra Nationer af skandinavisk eller germanisk Oprindelse. En udmærket, ofte næsten ordlydende Lighed, skal findes i Særdeleshed imellem de svenske Landskabslove og denne, Ruslands ældste Lov.

(Arg. 33.)

Den berømte Englænder John Bowring, Esquire, har givet en kort Oversigt over de spanske Fængslers Tilstand, og over de Forbedringer, som under Cortes Regjering heri, som i saa mange andre Hensyn, bleve iværksatte, og hvoraf her optages følgende: I Inqvisitionens Tider var de spanske Fængslers Tilstand virkelig gyselig, og jeg kan endnu stedse ikke forklare mig, hvorledes menneskelige Væsener kunde være saa ugudelige, saa ubarmhjertige og grusomme, at bestemme disse frygtelige Huler, disse ved Fugtighed og Ureenlighed med stærk forpæstet Luft opfyldte underjordiske Grave, til deres Medmenneskers Opholdssted. I Madrid har jeg seet Zeller, hvorfra Fangerne udkom aldeles blinde og uden mindste Haab om, igjen nogensinde at erholde deres Syn. Andre vare i en saadan Tilstand, at deres Legeme ikke kunde blive i nogen naturlig Stilling, hverken siddende, staaende, knælende eller liggende.

Uagtet utallige gruelige Exempler staae for mig, vil jeg kun omtale tvende Mænds Lidelser, som sildigere kom til at beklæde betydelige Roller i dette Land. Den ene af disse Herrer forsikkrede mig, at han i de første tre Dage af sit

Fangenskab, for at fordrive sig den dræbende Kjedsomhed, foretog sig at dræbe og tælle Utøiet, og at han paa denne Maade ikke talte mindre end 30,000.

Den Anden fortalte mig, at hans Lintøi, da det blev ham tilladt at skifte samme, var gjennemtrængt af en saa pestartet Luft, at endog de fattigste Folk vægrede sig ved, at modtage samme til Vadskning, uagtet han bød dem en meget høi Betaling. Sandelig! ingen Lidelser kunne vel sættes i Sammenligning med dem, som en ulykkelig Fange i de spanske Fængsler forhen havde at udstaae.

Indspærret i et smudsig, fugtigt og nøgent Fængsel, belæsset med tunge Lænker, ikke i Besiddelse af nogen Bog, til om Dagen at opmuntre og trøste den nedbøiede Aand; berøvet en Haandfuld Straae, ja end ikke i Besiddelse af et eneste Halmstraae til at kunne nedlægge sit af slet og utilstrækkelig Kost udmattede og henvisnede Legeme; udelukket fra al Samqvem med følende og medlidende Sjele; omgivet af Mennesker, hvis Hjerter ere saa kolde og haarde, som Fængslets Steenmure; — hvilken Stilling kan være frygteligere end hans! — — Efter Constitutionens Gjenoprettelse beskjeftigede Cortes sig med Fængslernes Forbedring, og udnævnte en Committee, som skulde undersøge sammes Beskaffenhed. Af den Beretning, som denne Committee forelagde Cortes, er følgende et Uddrag.

Spaniens Fængsler, især deleshed de i Madrid, ere frygtelige Huler, hvori det er aldeles umueligt, længe at beholde Sundhed og Liv. Det vilde være en uudslettelig Skjendsel for Menneskeheden, endnu i det 19de Aarhundrede at taale disse qvalfulde Boliger. Mørke Huller, uden Lys eller Luft, finder man i begge Fængslerne i Madrid, saavel i Cortes- som Villa-Fængslet. Slette og utilstrækkelige Levnetsmidler rækkes de Fangne, som maaskee ere fordømte til at tilbringe hele Aar i aldeles Mørke og i en forpestet Luft, under Lænkernes Raslen. Og nu den Mængde Utøi, som piner og plager den Ulykkelige, der kun er skjult med halvopraadnede

Pjalter, og som bedækker alle Væggene i hans jammerfulde Opholdssted.

Deres Skjebne, som boe oppe i Gaardene, er neppe bedre. Om Dagen udsatte for Aarstidernes Foranderlighed og Indvirkning, mishandlet af Opvarterne, truede med Forbandelser og Spot, uden Beskjeftigelse og kjede af Livet, lide de Helvede paa Jorden. Om Natten indsperrede i deres mørke Fængsler og plagede af en Mængde uhyre store Rotter, som berøve dem deres allerede saa Levnetsmidler og forstyrre deres længselsfuld ventede Søvn, er deres Tilstand endnu skrækkeligere; og saaledes bringer den Tid, som skjenker alle andre Skabninger Trøst og Ro, kun over dem ny Elendighed og forøgede Plager.

Saa mørke og usunde ere ligeledes Fængslerne i hele Kongeriget. I Andalusien er ikke et eneste Fængsel, som Menneskeheden vilde kunne billige. Af 2285 Steder i Valladolids District, have kun 167 sikkre og sunde Fængsler, saa at 2118 Steder have intet egentligt Fængsel, eller dog kun høist usunde og usikkre, som ikke engang til deres Vedligeholdelse besidde nogetsomhelst Fond. I Grenada gives der kun 22 taalelige Fængsler, saa at kun 491 kunne regnes til de mindre og usunde, og maa underholdes blot ved milde Bidrag. Fængslerne i Gallizien ere i den sletteste Tilstand. I Asturien er ikke et eneste sikkert Fængsel. Estremadura har kun faa Fængsler, og de ere høist usunde. I Arragonien ere de eneste sikkre og sunde Fængsler i Alcaniz, Calatagud og Zaragoza; de øvrige ere alle saa slette, at det falder vanskeligt at bestemme, hvilket der er det sletteste, og desuden have 1280 Steder og Byer aldeles ingen Fængsler. I hele Kongeriget Valencia, som har en Million Beboere, er neppe eet eneste sikkert og sundt Fængsel. I Katalonien have ligeledes mange Districter slet intet Fængsel; Antallet af dem, som kunne kaldes blot nogenledes taalelige, beløber sig til 45, dog have de intet Fond til deres Fangers Underhold. De sletteste ere paa de balleariske Øer, mauriske Fængsler kaldede, hvori Stanken, Fugtigheden og Mangel paa frisk Luft foraarsager større Dødelighed, end den heftigste Pest. Det var Cortes forbeholdt, at forbedre denne Fængslernes gruelige Tilstand, og saaledes at begrunde Menneskehedens herligste Værk. De underjordiske Huler bleve forkastede længer at afbenyttes til Fængsler, som derimod erholdt Dagslys og frisk Luft. Der herskede ogsaa forhen i Spanien den skjendige og barbariske Grundsætning, at overlade Fængslernes Bestyrelse til den Høistbydende, og saaledes at gjøre dette til en Gjenstand for kjøbmandsagtig Speculation. Dette blev ogsaa ophævet, og saaledes væsentlige Forbedringer iværksatte.

Skuepladsen. Mandag (9de Maj): Ungkarlen og Ægtemanden; og: Diderik Menschenskræk. Imellem Stykkerne: En Entree.

Kjøbenhavns Børs, den 6te Maj 1825.

Hamburg 2 M.		à
a vista 216		
Species 218		
Specier solgtes til 13 Rbmk. $1\frac{1}{3}$ ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 10 Specier	$19\frac{1}{2}$	$19\frac{3}{4}$ Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52	$52\frac{1}{2}$ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$94\frac{3}{4}$	95 Rbd. Sedl.
Dito Dito	$87\frac{3}{4}$	88 i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102.	$102\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	$111\frac{1}{2}$	— i Sedler
Hamborger Laan af 1819 Bmk. 3000	$99\frac{3}{4}$	100 Banco
Dito Dito Bmk. 4000	$99\frac{1}{2}$	$99\frac{3}{4}$ Banco
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	$106\frac{1}{2}$ i Banco
4 pC. Dito nye	98	$98\frac{1}{2}$ i Banco
Asiatiske Actier	89	$89\frac{1}{2}$ i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Toogtyvende Aargang. No. 38.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 10 Mai 1825.

Optegnelser til Søekadet-Akademiets Historie *).

Søekadet-Akademiet i Kjøbenhavn regner sin Stiftelse fra 7 Mai 1701. For den foregaaende Tid finder man enkelte Spor af en Navigationsskoles Tilværelse i Hovedstaden.

*) Det vigtigste Literaturen har om denne Stiftelse er: Samlinger Søe-Etaten i Almindelighed, og Søekadetacademiet især deleshed vedkommende. Udgivne af C. Fr. Dichman, Lærer i Philosophien og de skjønne Videnskaber ved det Kongel. Søekadetakademie. 1ste Samling. Khavn 1801. Trykt paa Boghandler C. L. Buchs Forlag, hos N. Christensen. 340 S. 8. Mere udkom ikke. Med Academiets Historie kom Forfatteren ikkun til 1747. Prof. R. Nyerup gav i Recensionen, L. Efter. 1801 S. 737—744 nogle Bemærkninger; og gav overhovedet den Dom, som vel enhver Læser underskriver, at denne Skildring af Akademiets Historie "forener alt hvad der kan bidrage til at give den det meest udmærkede Værd, Stiftelsens Vigtighed, som den angaaer, de anstillede Undersøgelsers diplomatiske Nøiagtighed, Resultaternes lyse og klare Fremstillelse, frimodige og skarpsindige Domme og Reflexioner, luttret Patriotisme og Borgersind, deiligt Sprog."

Holberg *) og E. Pontoppidan **) omtaler en saadan at have været 1563. Man har og nævnet en saadan 1588. K. Christian IV. stiftede 1647 en Navigationsskole, om hvis Forfatning og Fortsættelse man ikkun har faa Efterretninger tilovers, hvilke Dichman har samlet.

1701 blev Søe-Etatens Navigationsskole ombannet til et Søekadet-Akademie for 100 Kadetter; men dette Antal blev meget snart nedsat, og Akademiet var baade i Henseende til Lærlingernes Antal, den videnskabelige Kultur, den praktiske Øvelse, Omsorg for Kadetternes Forfremmelse m. m. et meget slet Underviisnings-Institut, lige indtil Aaret 1737. Den var i dette hele Mellemrum, efter Dichmans Udtryk,

*) Holbergs Danmarks Stat.

**) Origines hafnienses. p. 278.

"som en udyrket Have, sparsom beplantet, bevoxet med Ukrud, og sjelden røgtet af Gartneren." Allerslettest gik det fra 1727. Læreren førte dette Aar, igjennem Chefen, følgende Anke: "Akademiets Indretning hindrer al Fremgang, Kadetterne sidde oven paa hinanden, man kan ej see paa Læresalene, man kan ej nære sig der for Kulde." K. Frederik 4des overdrevent-knappe Husholdning, for at kunne efterlade Staten et rigt Skatkammer, følte Akademiet paa flere Maader. I bemeldte Aar blev det pakket sammen med Landkadet-Akademiet i en fælles Boepæl paa Amalienborg. Begge Korpsers Kamre blandede sig vexelviis mellem hinanden, og Søekadetakademiet, som blev berøvet sine egne Lærere, paa Navigations-Direktøren og den engelske Sprogmester nær, samt en Baadsmand for at lære dem Takkelagen, maatte forresten nøjes med den Undervisning der blev tildeelt af Landkadetternes Lærere. Foreningen grundede sig paa at for den Kongelige Kasse beregnedes en Besparelse af — den liden Sum 670 Rdlr. aarlig. Høistinteressante ere Dichmans Skildringer af den sørgelige Stilling, hvori Akademiet var stædt.

Fra 1737 til 1747 virkede Frederik Greve af Danneskjold Samsøe for Akademiet, i hvis Historie disse Aar udgjør en glimrende Periode. Han skaffede Akademiet egne Lærere. "I hin Periode gav en Baadsmand paa et Dukkefartøi Kadetterne, inden Akademiets Vægge, en død Undervisning i den vanskelige Konst at tiltakle Krigsskibene. Denne besynderlige Lærer forsvinder fra Aaret 1737 af, bortkyset ved Danneskjolds skarpe Ørneblik, som opdagede og forjog Akademiets indgroede Misbrug. Isteden for Matrosen viser sig nu en oplyst Officeer; istedenfor Dukkefartøjet et Krigsskib, kneisende i naturlig Størrelse, og isteden for det lune Værelse paa Akademiet, Vandenes vindstrøgne Slette. Didhen forflyttes Undervisningens Skueplads; og under Veiledning af Kompagniets Næstkommanderende tiltakle Kadetterne selv det Fartøi, som skal bære dem over Bølgerne. Ja, endog de som ikke havde Andeel i Toget, havde det dog i Tilberedelserne dertil." 1737 udgik saaledes det første Kadetskib. Nu blev og hin fælles Bolig deelt; og man byggede paa Gammelholm et eget Akademiehuus for Søekadetterne, som dog, da det blev fuldført, toges til andet Brug.

1767 fik hvert Academie sit eget Lokale. Søekadetterne fik nemlig den hidtil fælles Bygning i Academiegaden, og Landkadet-Academiet derimod det forhen Brockdorfske Palais paa Frederikspladsen, men siden ifølge Kongel. Resol. af 6 Juni 1788 *) skete en Ombyttelse, fra hvilken Tid Søekadetakademiet har havt den det endnu har, paa bemeldte Plads, bygget 1750 for Baron af Brockdorf.

Iblandt den senere Tids Mærkeligheder hører: at efterat de danske Søeofficierer havde besluttet at lade slaae en Skuepenge, Henrik Gerner til Hæder og Minde **), skjenkede afdøde Geheimeraad E. C. E. Schack 300 Rdl. til en stedsevarende Hovedstol, af hvis Renter et

*) i Rosenstand-Goiskes Samling.

**) Efterretning om denne Skuepenge og dens Afbildning i Kobber findes i Minerva, Marts 1790. S. 305—315.

Aftryk i Sølv af bemeldte Skuepenge aarligen skulde tilvejebringes, som Belønning til den af Kadetterne ved Akademiet, som, ved en til den Ende anstillet Examen, viser mest Indsigt og Kyndighed i de Videnskaber, der danne Søe-Officeren, især i Matematiken. En Fundation for denne Præmie-Medaille blev udfærdiget under 31 Marts 1792 *), og ved dens Confirmation af Kongen blev tillige under 1 Maj 1792 bestemt: at dens Udgivelse skal aarligen skee den 27 Dec., som var Gerners Dødsdag. Siden blev det bestemt, at Tilkjendelsen skulde være forbunden med, og udgjøre eet med den saakaldede decisive Examen, eller for Befordring til Officier. 1792 fandt Præmiens offentlige Uddeling Sted første Gang **).

Ved Examen prøves Kadetterne ikke allene i Hovedvidenskaberne, men ogsaa i Bividenskaberne. Dommen i enhver Videnskab fældes ikke allene af Læreren, men desuden i det ringeste af 3 Meddommere. Karaktererne afgjøres ved Middeltal af de Domme i Talstørrelser, som enhver Dommer er forpligtet at afgive, uden at have udladt sig til Nogen af de Andre dermed.

1793 blev bestemt at Dommene over Kadetternes Duelighed til Søes og deres militære

*) Fundationen, med den Kongel. Confirmation, samt Instrux for Concurrencen til, og Tilkjendelsen af Medaillen, læses i Minerva 1792. Nov. 210—231.

**) Th. Thaarups Tale i denne Anledning læses i Minerva Dec. 1792. S. 387—396, med en kort Forerindring om den anstillede Examen.

Conduite ligeledes skulde gives i Talstørrelser, og at Summen af de tre Tal, for Videnskaberne, for Duelighed til Søes, og for militair Conduite skulde uden Undtagelse afgjøre deres Anciennitet til Officier.

1798 blev bestemt, at Chefen for Kadetcorpset tillige commanderer Kadetfregatten, som aarlig gjør to Togter, hvert paa 6 Uger, og med 40 Kadetter.

Samme Aar blev bestemt: at gymnastiske Maskiner skulde opsættes i Akademiets Gaard, og at Kadetterne methodisk anføres til Gymnastik. Ligeledes at alle Kadetter lære at svømme *).

Antallet af Kadetter ved Academiet ere 10 med 100 Rbd. aarlig Gage; 30 med 50 Rbd. aarlig, og 6 uden Gage.

Af de Chefer Kadet-Academiet har havt, nævner Dichmann de fire første:

Christian Thomsen Sehested.
Anders Rosenpalm.
Frederik Hoppe.
Caspar Frederik le Sage de Fontenay. 1737—1751.

De sildigere ere:

Joh. Christoph. Holst. 1752.
Adam Frederik v. Lützow. 1753—1758.

*) Disse sidste Data har saaledes Nyerup i sin Kjøbenhavns Beskrivelse S. 508—9. I samme Skrivt er optaget den trykte Underretning som da fra Academiets Chef blev meddeelt de Forældre eller Foresatte, der lode Børn indskrive ved Corpset. Nogen Forandring deri skal siden være skeet.

Carl Frederik de Fontenay. 1759—1770.
Frederik Christian Kaas. 1771—1781.
Jørgen Balthasar Winterfeld.
1782—1791. Lit. Lex.
Andreas Henrik Stibolt. 1792—1797.
Han tog sin Afsked fra Søe-Etaten og levede paa Landet. Lit. Lex.
Hans Christian Sneedorf. Fra 1797 til sin Død 13 Oct. 1824. See Dagen 1824 No. 253. Skilderiet s. A. No. 84. Lit. Lex.

---

* * *

Nogle af de Sange, Færøeboerne fra Oldtiden mundtligen have forplantet til Nutiden, synes at være digtede i selve Danmark, og derfor især at fortjene ved en Oversættelse at blive danske Læsere igien bekiendte.

Blandt disse synes Sedla Ruima at have givet Stoffet til 2de Islandske Sagaer, nemlig Heding og Hagnes, samt Sørle stærkes Sage, begge indførte i anden Deel af Hr. Professor P. E. Müllers Sagabibliothek, og da intet af det Fabelagtige, som Sagaerne indeholde, findes i Sangene, maa de sikkert være ældre end disse.

Ligeledes synes Ebbe Galts Vise at være en troere Efterklang af hvad danske Oldfædre digtede og sang, end den i Peder Syvs Samling om Hr. Tidemand indførte Vise: "De Hovmænd de sidde i Roeskilde Bye". Begge ere derfor oversatte, saavidt muligt, ordlydende med Originalerne.

Oversætteren, som aldeles ikke giør Fordring paa Digternavn, vil som en Prøve fremstille disse, for om de finde Bifald, da at udgive Oversættelser af alle ham bekiendte Oldtidsviser, hvilke troes at være digtede og i Brug i Danmark, men endnu synges paa Færøerne.

Sedla Ruima kaldes af andre Sadli Ruima; om den færøiske Talebrug, at kalde den ain Sedli, som er stor af Væxt, og ansees fortrinlig stærk, er opkommen ved Sangene, eller Navnet Sedli ikke er et egentligt Egetnavn, men skal betyde den fortrinlig stærke, maa Oversætteren lade ubestemt.

Almindeligen bruges til Sedla Ruima et Omqvæde, som hører til den adstadigere Magde at danse Kredsdansen paa, hvilken synes især at have været brugelig, naar Ynglinger beredte sig enten til Krigs- eller Vikingstog, saasom Oldtidskrigerne ei vare fremmede for den Tanke, at stille sig frem til Fald, naar de kun faldt for kjekke og hæderligen. At Valfruen, Valkyrien, ved Dansen udkaarer dem, som skulle fældes, synes at vise, at Omqvædet i det mindste er fra den hedenske Oldtid.

Dansemaaden kaldes a stuja, som omtrent svarer til det danske stige, nemlig træde højt op, hvorfor Ordet er beholdt i Oversættelsen.

Sedla Ruima.

1. Eilandt nævner jeg Konningen,
Som raader for Oplands Rige;
Mere ejer Han Guld og Fæe,
End fleste af hans Lige.

Omqvædet.

Lader Dands dundre
Drenge!
Ny stadseligen stiger!
staaer ved Kredsen Valfruen.

2. Han eier sig den unge Søn,
Arving til hans Evne,
Væn er han og voxen vel,
Sedli skal vi ham nævne.

3. Han var ikke ældre end Vintre tolv,
Ham lystede ud at ride,
Kiøbte sig Sverd og Brynje blaa
mod kiække Kiæmper at stride.

4. Han var ikke meer end Vintre tolv,
Skib lod han udrede,
Agtede sig i fremmede Land,
Bytte at oplede.

5. Mældte Eilandt Konge selv:
Brat bryder Havets Bølge;
Jeg skal dig min kiære Søn,
Paa dette Krigstog følge.

6. Bedre var dig hiemme at blive,
Raade for Guld og Lande,
End at drage i Viking ud
Og volde di'g større Vaande.

7. Bedre var dig hiemme at være,
Giemme Guldet rød,
End at fare i Hærjen ud
Og komme i større Nød.

8. Saa lader Sedli Kongens Søn
Sine Skibe udrede,
At den hele Skiærstab var
Prydet med Guldet røde.

9. Saa ruster Sedli Kongesøn
Ud sit Skib saa froe;
Alle lader han Tougene
Med røde Guld omsnoe.

10. Sedli lagdes i Havet ud
fulde Maaneder tre,
Ingen Vætter finge de
fra noget Land at see.

11. Ingen Vætter kunde de
fra Land i Syne faae;
For de høje Grundebrud
saa faldt den Bølge blaa.

12. Halfdan seiler af Dannerige
med tolv Hundred i Tallet,
Selv saa styrer han Langskib sit
ned til Vandgangen malet.

13. Halfdan havde inden Borde
femhundrede denne Sinde,

Brat saa brød den Vestenbølge
i begge Borde ind.

14. Halfdan seiler af Dannerige
hiin den lange Strække,
Ingen styrer af Syderlande
Høvdingsligere Snekke.

15. Sedli saa til Orde tager,
freidig var han i Hu,
Hvem styrer dette malede Skib
som vi nu fik at skue?

16. Svarede Sedlis Mærkesmand,
kiæk men ilde tilmode,
Halfdan styrer dette Skib,
Dannerkongen den gode.

17. Vide skal alle høviske Svende,
i Lunden Viin tør drikke,
Jeg skal styre dette Skib
fro og frygte ikke.

18. Vide skal alle høviske Svende,
i Lunden tør yppe Kiv,
Jeg skal styre dette Skib
eller miste Liv.

19. Svarede Sedlis Mærkes Mand:
Godt er at agte sin Evne;
Halfdan eier tvende Sønner,
begge kan jeg vel nævne.

20. Haagen hedder den ældre Broder,
vel maa jeg ham nævne,
Han er sig baade flink og snar,
Han tør vel Drenge stevne.

21. Høgni hedder yngre Søn,
Ingen hans Styrke kiender;
Guld giver han med begge Hænder,
Saa Hirdmænd sig tilvender.

22. Høgni, som vi tale om,
naar til Hest han sidder;
Smal i Midie og Hærdebred,
saa tykkes alle den Ridder.

23. Sedli saa til Orde tager,
vant til Skioldegnye,
Eier han end femten Sønner,
for ingen vil jeg flye.

24. Halfdan bandt sine Skib tilsammen
kort fra Øresund,
Did kom Sedli sønden fra
samledes klække den Stund.

25. Hør det Halfdan, Dannekonge,
Skibet sælge du mig,
Sømmer ikke saa gammel Mand
Guld og Skib tillige?

26. Svarede Halfdan Dannekonge
næsten vandt Vreden Seier.
Saa siges i alle gamle Sagn
"Sømmer den best som eier"!

27. Vidste det alle høviske Svende
i Lunden Viin torde drikke,
Jeg skulde styre dette Skib
froe og frygte ikke.

28. Vidste det alle høviske Svende
i Lunden yppede Kiv,
Jeg skulde styre dette Skib
eller miste Liv.

29. Bedre var dig at bie,
end bradligen at ride;
Jeg sælger ingen Snekken min,
medens jeg er i Live.

30. Saa tæt da Skibene lagde sammen,
som man Skiolde kan knuge;
Da var der intet andet for,
end træde paa Faldnes Buge.

31. Sedli trænger i Hoben frem,
ivrig Han det giorde;
Saa hug han til Halfdan Konge,
at død faldt han til Jorde.

32. Sedli monne sit blodige Sværd
høit i Luften svinge;

Her skal du Haagen skue det Blod
dig ofte Sorg skal bringe.

33. Haagen sprang i Skaren frem,
vred og ivrig tilmode,
Saa slog han til Ejlandt Konge,
død faldt han ham for Fode.

34. Haagen monne sit blodige Sverd
høit i Luften føre:
Her skal du Sedli skue det Blod
dig ofte Sorg maae giøre.

35. Jeg seer saa mangen høvisk Dreng
stille sig frem for Fald,
Jeg kalder det intet Hædersværk
at fælde en gammel Karl.

36. Sedli trænger i Skaren frem,
af ivrigt Mod det giorde;
Saa hug han paa Haagen unge
at død faldt han til Jorde.

37. Sedli monne sit blodige Sverd
høit i Luften føre:
Her skal du Høgni skue det Blod,
hvis Minde dig ofte maae røre!

38. Høgni sprang i Skibet frem
Haand paa Sedli at lægge,
Du tør ikke Sedli Kiæmpe stærk
til Kampen saa mig ægge!

39. Hvad heller vil du med Skibene stride
lægger jeg Kaar til dig,
Eller vil du i Landet op
at prøve Styrke med mig?

40. Lader os gaae i Landet op,
vel monne det mig lige;
Jeg vil spare mine Mænd,
øde ej Karle slige.

41. Ginge de i Landet op
saa rask en Kiæmpe hver,
Det kunde ingen Levende see,
at nogen blegnede der.

42. De sloges i fulde tvende Dage,
Ingen Seier vandt,
Indtil paa den tredje
Solen af Veje randt.

43. Indtil paa den tredje
da Soel mod Nedgang randt,
da faldt Sedli Kiæmpen stærke,
han den raske Mand.

44. Sedli saa til Orde tager:
Und mig nu den Vælde,
Skiøndt vi have Styrke prøvet,
lad ingen det undgiælde.

45. Høgni saa til Orde tager:
Det volde dig ingen Vaande,
Jeg vidste ingen Tolvaaring
bedre mod mig stande.

46. Du var ikke ældre end Vintre tolv
dig lystede ud at ride,
At kiøbe Sverd og Brynje blaa
mod mig selv at stride.

47. Det var paa en Helligdag
saa vel gik det i Lav;
Begge svore de Kongesønner
dem i Staldbrødre Lag.

48. De svore sig i Staldbrødre Lag
og lagde saa vel i Minde:
Maatte den ene ej ude være
medens den anden var inde.

At jeg har beholdt Ordet Mærkesmand er skeet, fordi jeg ei kiendte noget dansk Ord, som fuldeligen udtolkede Meningen af samme, da det ligesaavel indbefattede Kyndighed i Heraldiken som i Lodsvæsenet og forskiellige Sprog. Flere af Oldtidens Talemaader maatte beholdes, da jeg ei besidder Færdighed nok i Sproget, for ziirligen at forandre dem.

(Slutningen i næste No.)

Indenlandske Efterretninger.

Til den i April Maaned 1825 afholdte fuldstændige juridiske Examen havde meldt sig 19 Candidater, af hvilke dog 1 forlod den skriftlige Prøve. Af de øvrige 18 erholdt 1 Characteren Laudabilem & qvidem egregie, 9 Laudabilem, 6 Haud illaudabilem, 1 Non contemnendum, og 1 udholdt ikke den mundtlige Prøve.

De opgivne skriftlige Qvæstioner vare følgende:

1. An datur jus naturale circa existimationem, & qvinam, si admittitur, sunt ejusdem effectus?
2. An ex jure universali lex ante promulgationem suam eos civitatis subditos obligat, qvibus nondum promulgata innotuit?
3. Hvorledes bør Lovens 1—13—22 fortolkes, efter dens Ordbetydning og Lovgiverens Hensigt?
4. Num jus romanum & patrium eodem seqvuntur principia qvoad inventionem thesauri?
5. Hvori bestaaer Forskjellen mellem den naturlige Vanære (infamia facti) og Vanrygtet; og hvilke positive Retsvirkninger bør man, efter vor Lovgivning, tillægge det sidste?
6. Strækker Sameiet imellem den længstlevende Ægtefælle, som sidder i uskiftet Boe, og de fælleds Børn, sig til det, som den Længstlevende erhverver ved en af Boet uafhængig Adkomst, saasom ved Arv eller Gave?
7. Hvorvidt finder, efter vor Lovgivning, Straffes Cumulation Sted for homogene Forbrydelser?
8. I hvilke Tilfælde skulle Interlocutorier gives særskilt beskrevne, uagtet den i Frd. 17 Maj 1690 indeholdte forbydende Bestemmelse?

Til den juridiske Examen for Ustuderede havde 13 Candidater meldt sig, af hvilke 7 erholdt Characteren Beqvem og 6 Ei ubeqvem.

Følgende skriftlige Qvæstioner bleve af dem besvarede:

1. Er Eieren, som søger sin Ting tilbage, berettiget til Erstatning af den troskyldige borgerlige Besidder for den Skade, Tingen ved dennes Forseelse har lidt?

2. Udfordres der en vis Alder hos Enken til at forestaae sine Børns Værgemaal?

3. Hvorvidt kunne Forpagtningscontracter, indgaaede af en Lehns- eller Stamhuusbesidder, være forbindende for hans Eftermand?

4. Hvorvidt er det, efter vor Lovgivning, ei tilladt en Cautionist at opsige sin Caution?

5. Hvorvidt er Injuriantens Bestræbelse for at Injurien skal blive almindelig bekjendt, efter vor Lovgivning en Omstændighed, som bidrager til Straffens Skjærpelse?

6. Om og hvorvidt finder Arrest for illiqvide Gjeldsfordringer Hjemmel i Lovens 1ste Bogs 21de Capitel?

Det er behageligt at kunne meddele, at det qvindelige velgjørende Selskabs Bestræbelse for at komme de ved Oversvømmelserne i Nørrejylland og Hertugdømmene Skadelidte til Hjelp, har havt et heldigt Udfald. Saaledes har Udstillingen af de til Selskabet indsendte qvindelige Arbeider m. m. indbragt meer end 1000 Rbd., og ved Auctionen, hvor Alt blev meget høit betalt, og ikke faa No. fra 100 Rbd. indtil 460 Rbd., som var det Høieste, der blev givet for noget No., er indkommet over 7000 Rbd., saa der fra dette gavnvirkende Selskab til ovennævnte Øiemeed vil blive afleveret over 8000 Rbd.

Jomfru Pohlmann har nu to Gange givet Scener af Jægerbruden i det tydske Sprog paa det Kgl. Theater, hver Gang, uagtet Veirliget indbød til andre Glæder, for fuldt Huus. I Aften giver hun Scener af Barberen i Sevilla, understøttet af de Herrer Frydendahl, Zinck, Cetti og Foersom.

Jomfru Frølich giver d. 11te Mai en Concert paa det store Theater. Den bliver den sidste, vi faae at høre af hende, da hun med det første agter at reise herfra.

Skuepladsen. Tirsdag (10de Maj): Uldmarkedet; og: Scener af Syngestykket Barberen i Sevilla, udføres af Demoiselle Pohlmann og Dhrr. Frydendahl, Zinck, Cetti og Foersom. — Fredag: Tempelherreretten, og: Scener af Demois. Pohlmann. — Løverdag: Medea, ny Opera i 3 Acter.

Kjøbenhavns Børs, den 10de Maj 1825.

		à
Hamburg 2 M. a vista 217		
Species 218		
Specier solgtes til 13 Rbmk. $1\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 10 Specier	$19\frac{1}{2}$	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$52\frac{1}{2}$	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$94\frac{1}{2}$	95 Rbd. Sedl.
Dito Dito	$87\frac{1}{2}$	$87\frac{3}{4}$ i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	$102\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	$111\frac{1}{2}$	— i Sedler
Hamborger Laan af 1819 Bmk. 3000	100	— Banco
Dito Dito Bmk. 4000	$99\frac{1}{2}$	100 Banco
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	$106\frac{1}{2}$ i Banco
4 pC. Dito nye	98	— i Banco
Asiatiske Actier	89	$89\frac{1}{2}$ i Sedler.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere. I Følge Kgl. allernaadigst Tilladelse, forsendes det med Brevposterne, og kan bestilles paa alle Postcontoirer. Her i Staden modtages Subskriptionen hos Bogtrykker Höecke, i store Helliggeiststrædet No. 144. Enkelte Numere overlades ikke.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Toogtyvende Aargang. No. 39.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 14 Mai 1825.

Historiske og statistiske Optegnelser om Mynt-, Penge-, Bank- og Finantsvæsenet i Danmark, saavelsom i andre Lande; efter trykte og offentlige Kilder.

(Vil efterhaanden i dette Blad, der stedse har havt meget hidhørende, blive fortsat, men uden at man binder sig til en vis Orden; blot Materialier, ligesom de haves forhaanden eller blive meddeelte.)

I.

De forskjellige Statslaan Frankrig fra 1817 til 1823 har gjort, ere følgende:

I Aaret 1817 det første Laan af 18 Mill. 600,000 Fr. Renter til	55 Fr.	= C.
Det af 9 Mill. til	64 —	=
I Aaret 1818 det tredie af 14 Mill. 600,000 til	66 —	50
Det fjerde til 17 Mill. 800,000 til	67 —	=
I Aaret 1821 det femte Laan af 12 Mill. 512,220 til	85 —	55
I Aaret 1823 det sjette Laan af 23 Mill. 114,516 til	89 —	65

I afvigte Aar, havde et Selskab af Capitalister tilbudet sig at betale 125 Franker for det, som for 7 Aar siden kjøbtes for 55 Fr. Paa den stegne Statscredit grundedes Projectet, at reducere Statsrenten, hvilket nu er gaaet igjennem og ligeledes hidrører fra Lafitte. De Grunde, man har havt derimod, har Lafitte alle bekjæmpet, og selv de stærkeste deraf, at Statens Capitalgjeld forøges, ved at forvandle 100 i Capital til 133½ tre pC. Papirer, har han gjendrevet derved, at Staten ikke skylder nogen Capital, men Renter, og altsaa altid vinder, naar den betaler mindre i Renter, hvor høit eller lavt den Capital end lyder, som disse Renter gjelde i Omløbet. Da Capitalen, til hvilke samme kunne sælges, ikke forestille andet end Statscrediten og denne tjener til at oplive Handel og Vandel, følgeligen til at forøge Nationalrigdommen, saa fremlyser heraf, at Forøgelsen af denne Creditcapital er saa meget fordeelagtigere for Folket, jo mindre Rente det har at betale derfor. Kunde Renterne bringes til 1 pC. og disse 1 pC. Fonds gjeldte 100, saa vilde intet være fordeelagtigere, end at lade dem hen-

staae for stedse; thi ingen kunde skaffe en billigere Capital end saadanne Creditcapitaler.

(a.)

II.

Et Skrivt om Finance- og Pengevæsenet, der lover meget, men i det Hele ei fyldestgjør billige Fordringer, er udkommet paa Engelsk med følgende Titel: Compendium of Finances, containing an account of the origin, progress, and present state of the public debts, revenue, expenditure, national banks and currencies of France, Russia, Prussia, the Netherlands, Austria, Naples, Spain, Portugal, Denmark, Norvay, Hannover and other german States, U. St. of America, Buenos Ayres, Columbia and Chili, and shewing the nature of the different public securities, with the manner of making investments therein. Also an historical sketch of the national debt of the british empire. Authenticated by official documents. By Bernard Cohen. Lond. 1822. 8. Artiklen om Danmark S. 141—48 begynder med den Tilstaaelse, at Forfatterens Oplysninger om denne Stats Financer ikke ere fyldestgjørende. Meddelelserne bestaae blot i nogle Sider om Banken, nogle feilagtige Linier om Statsgjeldens Beløb, og endeligen Aftryk af den Kongel. under 10 Nov. 1821 udstædte General-Obligation til de Herrer A. F. Haldimand & Sønner i London, for et Laan af 3 Mill. Pd. Sterl., ifølge Contract af 16 Oct. f. A. ved afdøde Hofraad Georg Gerson. (Om dette Laan, som kom ud til 77½ pC., ellers i L. d. B. H. 1821. No. 2885 og 2890.) De ⅔ Dele af Laanet optoges i Pd. St., og ⅓ eller 1 Mill. i Hamb. Bco. Mark, 14 Mk. regnet for 1 Pd. Sterl., altsaa 14,000,000 Mk. H. B.; om den ene Halvdeel af Laanet

var bestemt, at samme ikke skulde præsteres førend 1825. Renterne 5 pC. aarlig. Nu ere ifølge Bekjendtgjørelse af 3 Maj fra Directionen for Statsgjelden og den synkende Fond, og paa Grund af Kongel. Befal. 22 Marts d. A. alle til dette Laan hørende Obligationer opsagte til Udbetaling til 31 Dec. 1825; at modtages hos Bankøren B. A. Goldschmidt & Comp. i London.

Færøiske Sange.

(Begyndt i No. 38.)

Ebbo Galts Vuisa.

Maaskee rettere Ebbo Kadls, da det forskjelligen udtales. Kadl skulde da være det samme som Karl. Men Peder Syv kalder det Ebbo Galt, som vel derfor i de senere Tider har været meest giængs paa Færøerne.

1. Det var hiin unge Ebbo Galt
   ham lystede ud at ride..
   Mødte ham da hans Morbroder
   under grønne Lide.

2. Mødte ham da hans Morbroder
   under grønne Lide,
   Hilsæl du min Systersøn,
   hvor lyster dig at ride?

3. Rid dig ikke i grønne Lund,
   spild ikke Aftenen din,
   Rid dig heller til Kroen hen,
   Drik der Miød og Viin.

4. Han reed sig i Lunden hen,
   samme Aftenstid,
   Der ham ene i Møde kom
   Bondens Viv saa blid.

5. Hør du væne Bondeviv
   Yndest und du mig,

Tolv Mark af det røde Guld
vil jeg give dig?

6. Ikke vil jeg unge Mand
Gave tage af dig;
Jeg seer saa meget med mine Øine
som Gud har undet mig.

7. Behold du selv dit røde Guld,
jeg vil det ikke tigge;
Jeg eier mig en Dannemand
han lader dit Guld vel ligge.

8. Han rev af hende Kaaben,
han skar den med en Kniv;
Vogte dig vel kiære Dannesvend
sligt koster dit unge Liv!

9. Han rev af hende Kiolen,
han sleed den med sin Spore,
Vogte dig vel du Dannesvend,
du kommer for Stevnings Borde.

10. De har nu revet mine Klæder sønder,
giort mig Last og Skam,
Gjør det dog for Deres Æres Skyld,
døls ikke Deres Navn?

11. Kaaben min er riblet og stribet,
med Skarlag syet den er,
Svende kalde mig Ebbo Galt,
det Navn til Hove jeg bær.

12. Kaaben min er riblet og stribet,
dobbelt Skarlag jeg bær;
Hoffolk kalde mig Ebbo Galt
og saa gaaer Sagnet her.

13. Silde var det om Aftenen,
Gierningen var giort.
Aarle var det om Morgenen
den blev for Kongenført.

14. Det var kiække Bonde,
ganger for Kongen at kære,
Hustrue min er voldtagen,
og vunden mig stor Vanære.

15. Jeg klager ikke om Oxe,
jeg klager ikke om Koe;
Jeg klager om min Danneqvinde
for mig skulde holde Boe.

16. Jeg klager ikke om Oxe,
og ei klager jeg om Kalv,
Men jeg klager om min Danneqvinde,
jeg kunde ikke raade hende selv.

17. Det var hin unge Konge,
han var saa hastig til Tals,
Haver det Svend eller Ridder giort,
det koste hans egen Hals.

18. End mæl'de Dannerkongen
og uddrog han sin Kniv,
Haver nogen af mine Hovmænd det giort,
da skal det koste hans Liv.

19. Kaaben hans var riblet og stribet,
med Skarlag syet den er,
Svende kalde ham Ebbo Galt,
det Navn til Hove han bær.

20. Kaaben hans er riblet og stribet,
Dobbelt Skarlag han bær.
Hoffolk kalde ham Ebbo Galt,
og saa skal Sagnet gaae her.

21. Mæl'de det Dannerkongen,
og slog sin Haand mod Bord,
Jeg vilde før mistet mit halve Rige
end have talet det Ord.

22. Fremkom Ebbos Moder,
faldt for Kongen i Knæ,
Jeg byder for min kiære Søn
halvt mit Guld og Fæe!

23. Fremgik Ebbos Fæstemøe,
faldt for Kongen i Knæe,
Jeg byder for min Fæstermand
Alt mit Fæste Fæe!

24. Jeg byder for ham Dyrs Horn,
i Sydlande er det kiøbt,

Uden til af hvide Sølv,
inden af røden Guld støbt.

25. Fremgik Peder Gruer,
det kunde ingen formode,
Jeg byder for min Fostbroder
Femhundrede Gaarde saa gode!

26. Jeg byder for ham Landsborg,
du monne den længe forlange;
Det bliver ikke medens du lever,
den bydes dig for een Fange.

27. St. Mikkels Kirke staaer i Lund,
skinner heel af Guld.
Den frelser ei Ridderens Liv i Dag
var den end inden fuld.

28. Det var Ebbos Fæstemøe,
kiæmmede hans gule Haare,
Ved hver den Lok hun redte
mødige fælder hun Taare.

29. Tag nu kun min Kaabe blaa,
bær Bondens Kone i Løn,
Jeg svær ved mig og ei ved Gud
Hun føder ei slig en Søn.

30. Tager I nu min Kaabe blaa,
bringer den Bondens Viv.
Jeg svær ved mig og ei ved Gud,
hun føder ei sligt et Liv.

31. Mæl'de det kiække Ebbo Galt,
da han blev leedt til Stokken.
Min kiære Bonde hug nu haardt,
saa Blod smitter ei mine Lokker.

32. Det var kiække Bonde
hug med ivrigt Mod,
Hovedet fløi langt af Leed,
men længe Kroppen stod.

Omqvædene bruges forskjellige, hvilket næsten altid er Beviis paa, at Viserne ei ere af de ældste.

Nogle udsige Peder Druer for Gruer, andre Bruer eller Struer; ligeledes sige nogle Dansborg for Landsborg. Hvorvidt Visen passer med Historien kan Oversætteren ei bedømme.

Schröter,
Præst i Süderøe.

Indenlandske Efterretninger.

Een af de meest udmærkede Bassister, Hr. Franz Siebert, er tilligemed hans Datter, Demoiselle Clara Siebert, nyligen ankommen her til Hovedstaden. I adskillige Aar har han været ansat ved det K. K. Hoftheater i Wien, og, paa sin Reise derfra i Aaret 1820 gjennem Tydskland, har han i Breslau, Berlin, Augsburg, Leipzig og München, og siden som Kongel. Sachsisk Kammersanger, erhvervet sig det meest fortjente Bifald. Næsten i enhver af Tydsklands Hovedstæder har han, i Forening med sin udmærkede og talentfulde Datter, givet adskillige Gjæsteroller og 2 til 3 Concerter. Den Stuttgardske Hoftidende af 4 April 1824, der omtaler Hr. Siebert meget hæderligen, kalder ham den første nu levende Bassist, og kan ikke noksom rose hans Datter, der i Stuttgard, Carlsruhe og Manheim fremtraadte som Prindsessen af Navarre (i Johan fra Paris), Amenaide (i Tankred), Nattens Dronning (i Trylleeløiten) og Agathe (i Friskytten), og lod sig høre i adskillige Concerter. Dette Blad priser især hendes Sølvstemme og hendes ypperlige Foredrag, der ikke er overlæsset med alt for mange Snirkeler, men udmærker sig ved Følelse og Smag. Om Hr. Siebert selv hedver det deri, at han udmærker sig ved Høide og Dybde, Kraft og Fylde, Tydelighed i Udtalen og fortræffelig Skole. Hans Romanzer til Guitar henrykkede overalt Alle. I Hamburg har han ladet sig høre i fire Operaer og fire Concerter; i Bremen i fire Operaer og to Concerter; i Lybek i fire Operaer. — Den 23de d. M. agter han tilligemed hans Datter at give en stor Vocal- og Instrumentalconcert paa det Kgl. danske Theater. Billetter blive at faae i hans Bopæl, Nyhavn No. 9, 1ste Sahl.

Borgemester og Raad i Odense har for nogen Tid siden modtaget et fuldstændigt Apparat til Behandling af Druknede, tilligemed et anonymt Brev, hvorefter bemeldte Apparat skjenkedes Byen, for at afbenyttes i paakommende Tilfælde. Magistraten takker nu, paa Byens Vegne, den ubekjendte Giver for denne særdeles velkomne Gave, og bekjendtgjør tillige, at Apparatet er foranstaltet hensat hos Hr. Møller Krag, samt at Barbeer Schwendsen er instrueret af Hr. Stiftsphysicus Guldbrand til i paakommende Tilfælde at give Vedkommende foreløbig Anviisning til Afbenyttelsen, ligesom han ogsaa er anmodet om at have fornødent Tilsyn med, at Instrumentet conserveres.

I Hr. Hempels Avis af 6 d. M. læses følgende: "Tordenen i Tirsdags slog ogsaa ned i Mesinge Præstegaard her i Fyen, hvorom Præsten selv har havt den Godhed at give følgende paalidelige Oplysning: "For at befrie Avisens Læsere og mine Venner fra urigtig Underretning og deeltagende Bekymring, meddeler jeg følgende mærkelige Tildragelse: I samme Minut, som jeg Kl. 12 om Middagen under det frygtelige Tordenveir i Gaar var beskjæftiget med at berolige min Familie ved at bevise, efter de almindelige Jagttagelses-Regler, at Tordenen endelig maatte være over 1 Fjerdingvei borte fra os, slog Lynet med frygtelig Skrald ned lige for mine Øine i min lige for Stuen liggende Ladebygning, i hvis Midte er indrettet 2 Fæehuse til deri værende 32 Creature med Foderloe midt imellem, hvorover var en Quist og en Fløi. Midt imellem Jernstangen og Rygningen synes Straalen at have først ramt Træstangen, som sønderslagen blev kastet ind i Gaarden tilligemed flere Rygningstræer; men Straalen deelte sig ved Rygningen og spaltede Spærretræet paa den søndre Side i utallige fine Splinter, som ei allene fandtes overalt paa Høeslyden, men endog mellem Creaturerne og langt borte i de tilstødende Loer. Denne Straale har fra Enden af det knuste Spær slaaet ind igjennem Væggen og dræbte een af de 2 i Baasen staaende Kalve. — Den anden Straale fulgte Taget paa den nordre Side ind ad Gaarden, slog Qvisten saavel af Tømmer som Muur i Stykker, og deelte sig atter fra Qvistens Sider i 2 Dele, hvoraf den vestlige spaltede Remmen, slog ind gjennem Væggen og derved saarede en indenfor staaende Qvie i samme Rad Baase som Kalven mod Sønden. Den Straale, som fulgte Qvistens østlige Side, slog gjennem Taget og ind igjennem Væggen til det andet Fæehuus og dræbte der en Koe, som Røgteren i samme Dieblik havde forladt, og i det han var i Begreb med at lukke Døren, fik en Contusion, der slog ham kraftløs til Jorden. — Paa de dræbte Creature saaes flere svedne Striber, som om Man kunde have trukket en gloende Sømteen derover, og stærk Røg og Svovldamp lod befrygte Antændelse i Taget eller Høet; dog egentlig Ild fandtes ikke, men Røg og Hede i Hullet, hvor Straalen var gaaet igjennem Rygningen og Taget, og kunde maaskee have tændt, om ei øieblikkelig Virksomhed og Forsynets Godhed havde forebygget denne Ulykke for Mine og mig. — Mesinge Præstegaard, den 4 Mai 1825. — Jak. Kr. Schmidth."

Blandede Efterretninger.

Ægyptisk Papyrus i det turinske Museum.

Champollion den Yngre, hvem man har at takke for de nye vigtige Oplysninger om Hieroglypheskriften, er for Tiden beskjæftiget med Undersøgelse af den anselige turinske Samling af Papyrus-Manuscripter. Hvad han allerede hidtil har udfundet, fortjener stor Opmærksomhed. Det omhyggelig sammenrullede vel vedligeholdte Papyrus indeholdt alene Begravelsesritualer; derefter vendte Champollion sig til smudsige og uanselige Pakker, om hvilke Ingen bekymrede sig. Den første Række af Hieroglypher viste ham strax Navnet Sesostris. Fire Timer tilbragte han med at sammenføie 50 forskjellige Stykker, og han erholdt da et Blad, som hører til Sesostris Historie. Han fandt desuden Navne paa mange Pharaoner, som høre til Manetho's 18de Dynastie, med Angivelse af deres Regjeringsaar. Tilfældigviis erfarede ogsaa Champollion, at endnu flere Papyrusfragmenter i yderst

fet Tilstand vare forhaanden. Paa hans Ønske derom drog man dem frem af en Afkrog, og hvor forbavsedes han ikke ved det Syn, som fremstillede sig for ham, da han traadte ind i dette Værelse, som han fra nu af kalder Historiens Columbarium. Her stod et Bord af 10 Fods Længde, ½ Fod høi, bedækket aldeles med Levninger af Papyrus. Det første Fragment, han stødte paa, var et Skrivt fra Pharao Amenophis-Memnons 24de Regjeringsaar; dette bestemte ham til den Beslutning, at undersøge disse Millioner (!!) Blade, et efter andet. De Følelser, som opstode hos ham, da han saae for sig Levningerne af dette Historiens store Liig, formaaer han ikke at beskrive; han fandt sig hensat i Aarhundreder, hvis Minde er i Historien næsten ganske uddød; blandt Guder, hvis Altare siden 1500 Aar ikke ere mere til. Han reddede et lidet Stykke Papyrus, som oppebevarer det sidste Spor af Mindet om en Konge, for hvem, da han endnu levede, maaskee det umaalelige Pallads i Carnac i Theben var for snævert.

Men det vigtigste Papyrus i denne Samling er en chronologisk Fortegnelse paa over 100 Pharaoner; et uvurdeerligt Supplement til de berømte genealogiske Tabeller af Abydos. Han har desuden udfunden flere omhyggeligen udførte groteske Billeder: en Kat, som vogter Ender; en Cynocephalus, som blæser paa Fløite, o. s. v. Endnu har Champollion ikke seet Alt, endnu ikke sammensat Alt. Den meest kostbare historiske Skat, som han blandt disse Levninger allerede har opdaget, lader beklage Tabet af hvad mere der ved dette Papyrus's bedre Opbevaring endnu kunde være reddet. (L. Conv. Bl. 67.)

Parisisk Skuespilsvæsens Statistik.

De 11 store Theatre i Paris yde aarligen efter et Middeltal en Afgivt for Fattigstiftelserne af Beløb 475,199 Fr. 13 Cent. Indtægterne i det Hele har, ogsaa efter et Middeltal, udgjort i et Aar 5,232,465 Fr. 17 C. Der har været givet 3297 Forestillinger aarligen, og de bestemte Pladser have været 16924. Den daglige Indtægt af Forestillingerne have i Gjennemsnit beløbet sig til 29237 Fr. 71 C. Det dagligen betalende Publicum bestaaer paa lige Maade efter Gjennemsnit i 6816 Personer, altsaa omtrent $\frac{1}{100}$ Deel af den hele parisiske Befolkning. Det med Fribilletter til 3000 Personer.

Af de 12 smaa Theatre, 22 Balsteder, 5 Have-Skuespil, 9 Concertsteder, 60 musikalske Foreninger, 13 Aften-Underholdnings-Kaffeer, 58 Kuriositeter, udkommer i to Oppebørsler efter Gjennemsnit et Beløb af 649072 Fr. 7 C. og Afgivten for de Fattige er 76668 Fr. 50 C. (C. B. 65.)

Fremskridt i Kanada.

Hertug af Rochefaucault-Liancourt, der for omtrent 30 Aar siden gjennemreiste Amerika, forsikkrer i sin Dagbog, at i hele Kanada var kun et Bibliothek, og dette i Quebek; men ubetydeligt, og for det meste bestaaende i franske Bøger. Literarisk Virksomhed var da der ubekjendt, og man trykte der kun en eneste Bog, nemlig Quebeks Almanakken. Hvor ganske anderledes er det ikke nu? Literaturens Fremskridt er vel gaaet langsom frem, men sikkert. I Juli f. A. udkom det første Numer af en literarisk og historisk Journal under Titel: The Canadian review, and literary and historical journal. No. I. Juli 1824. Montreal, H. H. Cunningham. Udgivelsen af en review forudsætter nødvendigen literarisk Virksomhed, og hvorvidt den her er bleven udbredet, derom giver Journalen selv følgende interessante Notizer.

I Øvre- og Nedre-Kanada udkomme for nærværende Tid 19 offentlige Blade. 6 af dem to Gange ugentlig. 4 trykkes i Quebek, hvoraf et aldeles fransk, og et andet halv engelsk, halv fransk. I Montreal allene, en Stad af ei stor Befolkning, udkomme ugentligen 7 Blade, af hvilke et i det franske Sprog. I Berkville i Øvre-Kanada et, i Kingston to, i York et, i Niagara et, i Queenston et. Før 1809 udkom kun 4 Blade i begge Provindser.

Foruden Bibliotheker ved de katolske Seminarier i Quebek og Montreal, gives nu i hver Stad et offentligt, og nogle private Bibliotheker.

Det Qvebekske er righoldigt, men end righoldigere og af større Værd er det i Montreal. Desuden har næsten hver Boghandler et Bibliothek for det læsende Publicum. Man kan antage, at et saadant efter ringeste Beregning indeholder 10000 Bind. Ikkun ved Skolerne er Forfatningen maadelig.

Af en Artikel i Journalen seer man, at den første i Kanada skrevne Roman: St. Ursula-Klosteret eller Nonnen af Kanada, er udkommet i Kingston i to Dele, og at en 17aarig Frøken er Forfatterinde. I Spidsen for Udgaven af denne Journal staaer Greve af Dalhousie, og et af Tidsskrivtets Formaale er at udbrede Lys over den ældste og ældre Historie af de brittiske Provindser i Nordamerika. (C. B. 69.)

Ødelæggelser ved et Moradses Udstrømning.

Paa Grændsen af Lancashire i England, 9 engelske Mile fra Keighley og 6 fra Colne, ligger, betydeligt høiere end den forbi Leed flydende Aire-Flods Niveau, og inddiget ved stærke Dæmninger, et Morads, som pludselig i forrige Sommer med en saadan Voldsomhed gjennembrød sin Omgivning, at den tilgrændsende Dal indtil i en lang Frastand blev paa det skrækkeligste ødelagt; Klippestykker bleve førte halve Mile bort og Aire-Flodens Vand blev for det Første gjort ubrugeligt til nogensomhelst Anvendelse. Til Lykke omkom dog intet Menneske ved denne skrækkelige Begivenhed. Overalt saavidt Ødelæggelsen naaede, bedækkede en tyk Mudder Markerne og gjorde dem for længere Tid ufrugtbar. Man tilskrev først et Jordskjelv denne Begivenhed; men da man forresten aldeles intet Kjendetegn hertil bemærkede, og der i Udbrudets Dieblik herskede en heftig Storm og tyk Taage, saa troer man nu med større Sandsynlighed, at en Skyepompe har givet Anledningen dertil. Lignende Begivenheder fandt iøvrigt Sted i det 16de og 17de Aarhundrede i Egnen af Lancaster. (Lit. Conv. Bl. 53.)

Et interessant Skrivt, hvis Fortsættelse sees imøde, er nylig udkommet i Paris, nemlig: 1ste Deel af: oeuvres complètes de M. le Comte de Ségur (Louis Philip), de l'academie française. Memoires ou souvenirs & anecdotes. Naar man veed, at Forfatteren var yndet af Ludvig XV. og hans Eftermand, hædredes med Washingtons Venskab, agtedes af Friedrich 2den af Preussen, af Catharina, af Joseph den 2den, af Gustav 3die — at han var af Voltaire, Diderot, d'Alembert hyldet — var Kriger i de Nordamerikanske forenede Stater, Gesandt ved det russiske Hof, Reisende i Sydamerika, Catharinas Ledsager til Crim, Søn af en af Ludvig XVI's Ministre, forviist i Rædselstiden, modig Publicist under Directoriet, Statsmand under Napoleon, forbundet med Kosciusko, Ven af Lafayette, Historiker, dramatisk Skribent, Senator, det franske Academies Medlem, Deputeret, Medarbeider i Journaler, Pair af Frankrig, saa skjønnes, hvormeget saa mange Stillinger for en Mand af Aand og Kundskaber maa gjøre hans Værker interessante og vigtige. Ogsaa hans Broder Octave de Segur var en yndet Skribent, og fra hans Søns General Poul Philippe de Segur's Haand har Literaturen nylig modtaget et interessant Værk under Titel: Histoire de Napoleon & de la grande-armee, pendant l'année 1812, par Mr. le general comte de Segur, 2 vol. 1825, 8. et Skrivt, der i Paris finder ligesaa overordentlig Bifald som Afsætning. Det er rec. i Lit. Convers. Bl. 71. Om de af Louis Philip Greve af Segur begyndte, her forstnævnte, memoires læser man i Martsheftet af revue encycl. I 6te Oplag af Convers. Lex. finder man Notizer om disse aandfulde Mænd, Greverne af Segur. Af General Segurs Værk om Napoleon blev i Paris i 6 Uger solgt 10,000 Exemplarer.

Nyligen er den lærde Britte Wilhelm Bullock kommen tilbage til London fra Mexico med en heel Skibsladning af Afgudsbilleder, Modeller af gamle Templer og Pyramider, Haandskrifter og Malerier fra Montezumas, Panoramer og Prospecter, optagne paa Stedet selv, Nationaldragter og Maatter af Fuglefjer, og store og

mangfoldige naturhistoriske Samlinger. Han har ogsaa opdaget det Træ, hvis Frugter ligne Menneskehænder. Udstoppet og i Viinspiritus har han medbragt Exemplarer af den smukke vilde Hund fra Durangoberge, Acolottle kaldet, der ikke er større end en Rotte, og en Art Frø, der ligner i Størrelse den største Skildpadde. Alle disse Sjeldenheder vilde Bullock stille offentligen til Skue i London; ogsaa agter han at udgive sin Reise under den Titel: Six months in Mexico. Bullock har lært at læse og skrive det Gammel-Mexicanske og tildeels at dechiffrere de malede (hieroglyphiske) Haandskrifter. Tilfældigviis er han kommen i Besiddelse af den Samling af Antiqviteter og Malerier, som den for 40 Aar siden i Puebla døde, ved sin Lærdom berømte, i Skotland fødte Munk Mac Taggart havde anlagt. I Mexico har Bullock ladet sin Søn blive tilbage, da man der har foræret ham et Sølvbjergværk.

Kongen af Frankrigs forestaaende Kroning har sat Silkemanufacturerne i Lyon i en overordentlig Virksomhed. De Tøier, som de forfærdige, skulle overgaae i Rigdom, Pragt og Skjønhed alt hvad man hidtil har seet i saa Henseende. Det Skjønneste er bestemt for Baldachinen, under hvilken Kongen skal modtages i Porten af Rheims.

Johannes Langius, en berømt Retslærd i det sextende Aarhundrede, blev af Keiser Ferdinand den Første sendt i et vigtigt Ærinde til Spanien. I en Samtale med en spansk Grand rosede denne det spanske Sprogs Blødhed og Behagelighed, i Modsætning af det Tydske, og paastod, Gud maatte, ved vore første Forældres Forjagelse fra Paradiis, nødvendigen have talt tydsk, fordi dette tordenlige Sprog er bedst skikket til at opfylde med Skræk og Frygt. Vel muligt, svarede Langius — det er imidlertid ikke mindre sandsynligt, at Slangen har talt spansk, da den forførte vor stakkels forfængelige Stammemoder. (D. Freim. 241.)

Da Pave Leo X. kom for Himmelporten og bankede paa, raabte Petrus: "hvem er der?" — "Luk op, det er mig, Leo X.!" — "Ih, naar du er Pave, saa luk selv op, du har jo Nøglen til Himmerige." — "Vist nok! men du veed jo ligesaa godt som jeg, at Luther har ladet Laasen forandre."

Skuepladsen. Mandag (16de Maj): Den paadigtede Galskab; og de to første Acter af Preciosa, hvori Demoiselle Pohlmann udfører Preciosas Rolle. Til Slutning en Entree. — Tirsdag: Sovedrikken. — Onsdag (istedetfor Løverd. d. 21): Den afbrudte Reise, og Balletten Det forstyrrede Malerie. — Torsdag: Floribella. — Fredag: Valerie, og Scener af Demois. Pohlmann.

Kjøbenhavns Børs, den 13de Maj 1825.

		à
Hamburg 2 M. a vista 217		
Species 218		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 1½ ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 10 Specier	19½	19¾ Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52½	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	95	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	87½	87¾ i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	111½	112 i Sedler
Hamborger Laan af 1819 Bmk. 3000	100	— Banco
Dito Dito Bmk. 4000	99½	100 Banco
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	106½ i Banco
4 pC. Dito nye	98	98½ i Banco
Asiatiske Actier	89½	90 i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Tooegtyvende Aargang. No. 40.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 17 Mai 1825.

Nicolai Abildgaard.

Skrevet og tilegnet hans aandrige Enkefrue Justitsraadinde Juliane Abildgaard
af
Torkel Baden,
Professor.

Abildgaard freqventerede Kunstacademiet fra 1766 til 1772, og var saa lærenem, at han fra anden Frihaandstegningsskole sprang lige over til Modelskolen, uden at have tegnet efter Gypsfigurer, og uden at oppebie Academiets Kiendelse om hans Duelighed til at tegne en Figur efter Naturen. Saly, som da var Directeur, studsede over Ynglingens Dristighed, men denne retfærdigede sig fuldkomment ved sin første Prøvetegning, som Prisen tilkiendtes. 1771 concurrerede han selv tredie for Academiets Reisestipendium, og erholdt samme paa den ærefuldeste Maade, idet hans Arbeide blev foretrukket for en andens, der kiendeligen viste, at en vis Professor havde haft en Finger med deri. Efter sin Hiemkomst 1777 optoges han til Medlem paa Maleriet af Kong Svends Løskiøbning, og i Academiets Salon 1778 udstillede han den saarede Philoktet, hvori Kiendere roste saavel en kraftig Tone som en kiæk og sikker Pensel. Men hans Hovedværker vare de, som han havde forfærdiget til Christiansborg. De syntes malede for Evigheden, men bleve i Slotsbranden, tilligemed Riddersalen, hvori de befandt sig, et Rov for Luerne. Endda har han ved andre Arbeider, som endnu ere til, sørget for sit Eftermæle. De fornemste blandt disse ere: Sokrates, stukket, under Mesterens Opsigt, af Clemens, Jupiter som vejer Menneskenes Skiebne, Verdens Skabelse efter Orpheus, og Culmins Gienfærd som viser sig for Moderen efter Ossian, foruden en Cupido, der vandrede til Spanien. (Om disse Malerier see Minerva 1785 Oct. S. 98. T. Badens Afh. om Tilhyllen i Maleriet S. 37, og Sammes Zustand der bildenden schönen Künste in Dänemark, i Henning's Musaget St. 3.) Sin Kunstnerbane besluttede han med fire store Malerier, som fore-

stille ligesaamange Optrin af Terentses Lystspil. Inden han lagde Haand derpaa, søgte han ved Læsning og Grandskning at danne sig et rigtigt Begreb om de Gamles Theatre. Det lykkedes ham tilsidst at blive enig med sig selv om en Form, som har i det mindste Sandsynligheden for sig, og er i øvrigt saare malerisk. Beskuerens Øie forlystes i disse Stykker mindre ved Maskerne end ved den skiønne og i enkelte Dele prægtige Architektur, som viser, at Mesteren kunde meer end male, at han ogsaa kunde bygge, og at han ikke tiltog sig for meget, da han vilde paatage sig Christiansborgs Gienopbyggelse. Saa langt er det fra, at Abildgaard, som i Fueßli's Künstler-Lexicon siges, utrøstelig over hine med Kongeborgen ødelagde Malerier, lagde sin Pensel saa godt som tilside. Han følte vel Tabet, men trøstede sig dermed, at han nu ikke behøvede at sætte sin Kunstnerhæder paa Spil ved at male Plafonden, som efter Bestemmelsen skulde fyldes med Emner af den nordiske tusind og een Nat, der gemeenlig kaldes den nordiske Mythologie.

Den lærde Kunstner Fernow giver i Carstens's Levnetsbeskrivelse Abildgaard det ærefulde Vidnesbyrd, at hans Colorit, især i det Nøgne, er næsten saa skiønt, som i Poul-Veronese's og Tizians Malerier, tilføiende: "jeg har og siden hos ingen nyere Maler seet det skiønnere".

Abildgaard var derhos en brugbar Kunstner. Hvo tæller de mange offentlige og private Mindesmærker, som han har udkastet, besørget, eller selv udført? Alle raadførte sig med ham over Kunstens Anliggender, og fulgte hans Raad, som de bedste. Thi han var ikke alene hiemme i sin egen Kunst, men kiendte ogsaa Væsenet af

alle de andre Kunster, som forudsætte Tegning, og overalt de tegnende skiønne Kunsters indbyrdes Forhold til hverandre. Dertil kom en ypperlig Bogsamling, som nærede hans desuden frugtbare Indbildningskraft med Billeder, og giorde ham, fremfor nogen anden, skikket til at gaae det Offentlige tilhaande med Ideer og Opfindelser. Vi have nyelig seet, hvorledes det nu betienes, og hvor store Fremskridt vi siden hans Tid have giort i Kunsterne.

I den lærde Verden er Abildgaards Navn heller ikke fremmed. Endskiønt han ej ansaae Kunsten for en Videnskab, som kan læres, men troede, at naturligt Anlæg og Øvelse giøre Mesteren, saa var han dog vel bevandret i Kunstens Theorie og Historie. Beviis herpaa ere hans 1785 udgivne Skrift til mine Landsmænd, der have læst den urigtige Beskrivelse og Forklaring over Maleriet af Kong Christian den 3dies Historie, som er opsat paa den kongelige Riddersal, i Hr. Etatsraad Rothes Skrift til Publicum om Selskabet for Borgerdyd, og hans 1786 med A. C. Hviid vexlede Stridsskrifter, blandt disse fornemmelig Nogle Anmærkninger o. s. v. til Vedkommendes Oplysning, som bragte den lærde Modstander til Taushed, og blottede hans Uvidenhed i Kunstsager. Desuden indførte han i Minerva 1793 Forklaring over Marmortavlen med Solens Billed, i den matthæiske Samling i Rom, og i samme Maanedsskrift 1798 Nogle Efterretninger om et Malerie af Correggio. Naar man har turdet sige, at vi tegne og male bedre end Abildgaard, saa tør man og sige, at vi dømme bedre om Kunsten

end han. Thi hvo som eengang har overtraadt Beskedenheds Grændser, bør være tilgavns ublue. Det har Cicero sagt.

Som Lærer ved Academiet tællede Abildgaard mange Skolarer, deriblandt Carstens, Wahl, Flindt, Wulff, Høyer og Nationens Zir, Thorwaldsen. Ere dueligere Kunstnere siden hans Tid udgangne fra Academiets Skiød, saa nævne man dem. Jeg kiender dem ikke.

Abildgaard bestyrede Academiet i en lang Række af Aar, og pleiede at sige, at det var ude med de frie Kunster, naar en Architekt blev Directeur. Saa meget er vist, at de sytten Aar, i hvilke Saly bestyrede det, vare de lykkeligste Tider for Kunsten i Danmark, som jeg, udviklende hans Fortienester af Kunstacademiet, har sagt. Jeg nævnede ved samme Leilighed, som Academiets første Medlemmer, Saly, Pilo, Als, Mandelberg, Høyer, Lund, Pezold, le Clerc, Stanlei, Wiedewelt, Jardin, Harsdorff, Preisler, Arbien, Adzer, Wolff, og tilføiede: "Intet andet Academie kan opvise saa mange paa een Tid berømte Kunstnere. Deres Rygte forhialp Academiet til ærefulde Forbindelser med Academierne i Petersborg og Paris, og med udenlandske Kunstnere, som Lorrain, Natier, Toqué og flere. Rygtet fortalte store Ting, men overdrev intet. To Monumenter opreistes paa eengang, det ene til Guds Ære, det andet til Ære for hans fuldkomne Billede, som Jardin udtrykte sig, da han overleverede Academiet Planen til Frederikskirken. Prægtige Gravmæler sattes forevigede Konger. Erkiendte Mesteres Hænder førte Pensel, Meisel, Gravstikke. Derhos adspurgte man Academiet i Kunstens vigtigste Anliggender, og fulgte dets Raad: saasom da en Tegner skulde vælges til den arabiske Reise, hvor det, efter anstillet Concurs mellem fire Elever, foreslog Baurenfeind; da Kobbere til Flora Danica skulde stikkes og illumineres; og ellers ofte." Denne Academiets udmærket skiønne Morgenrøde udleder jeg deraf, at Modelskolen var dets Hiesteen, var Middelpunkten af den hele Underviisningsanstalt, og at man, saalænge der gaves Wiedewelt'r, Stanlei'r og Preisler'r, ej havde nødig at vælge en Architekt til Directeur.

Abildgaard indførte, som Directeur, baade en bedre Orden i Skolerne, og en fastere Plan i Underviisningen.

Academiets Forvalter skulde paasee, at Disciplerne uden Vildskab og Støi gik til og fra Skolen, at enhver efter Orden indtog den ham anviste Plads, at til rette Tid saavel Ovnene hededes, som Lysene og Lamperne antændtes, paa det at ikke Undladelse af det ene eller det andet skulde forvolde Adspredelse hos Disciplerne, eller Sinkelse i Øvelserne, at især ingen Uordener ved Læreres Udeblivelse fandt Sted i Skolerne, at Ilden i Ovnene, samt Lysene og Lamperne, forinden hans Bortgang, tilgavns slukkedes, at Brændet, Olien, Lysene, og hvad ellers Academiet tilhørende en Forvalter i Følge Reglementet har i Laas og Lukke, vedbørligen, efter Skoletidens Udløb, giemmedes og forvaredes. Disse Regler for den indvortes Orden følger Academiet bestandigen, overladende til Politiet Omsorgen for den udvortes Orden.

I Underviisningen fulgte Abildgaard, hvad Frihaandstegning angaaer, Volpato's og Morghens

Grundsætninger. Han troede nemlig, at de, der give Underviisning i Kunsterne, bør bringe Begyndelsesgrundene til den største Klarhed og Simpelhed, og for Alting vogte sig for at give andre end sunde og ufeilbare Regler. Ved de ofte forvirrede og vanskelige Grundregler ekles unge Mennesker som, af Naturen adspredte og utaalmodige, have fornøden at opmuntres og føres, saa at sige, ved Haanden til Kundskab om Tingene. Desuden ere falske Lærdomme saa meget farligere, som de giøre paa Ungdommen et saa stærkt Indtryk, at det kun sielden udslettes, og ved derpaa at anvende en kostbar Tid med Tabet af de rivende Fremskridt som havde kunnet giøres, hvis Disciplen fra første Færd havde lært de sande Regler. Efter denne Grundsætning fordrede Timotheus, en berømt Fløitespiller, som ansaae sig for den eneste paa Creta der kiendte sin Kunstes Theorie, dobbelt Betaling af de Lærlinger, som allerede havde studeret under en anden Mester, og laster Qvintilian i den unge Talers Opdragelse dem, der betroe deres Børn til mindre duelige Rhetorer i den falske Mening, at de bedre, end de store Mestere, skulde kunne nedlade sig til deres svage Forstand. Efter samme Grundsætning handlede Abildgaard i at forsyne Skolerne med de bedste Mønsterblade af Tegnekunstens forskiellige Grene og i de fornødne Grader.

Henvendende dernæst sin Opmærksomhed til Bygningsskolen, foranledigede han, at visse egne, til ogsaa her at fremme Grundighed i Underviisningen tienlige Forskrifter, bleve affattede og meddeelte Skolens Lærer. Det bedste Beviis for deres Godhed er, at de endnu gielde og følges.

Med exemplarisk Nidkiærhed røgtede han sit Kald i Modelskolen, der aldrig var saa besøgt, som naar han stillede Modellen. Hans Akademier bleve for en Deel følgeværdige Mønstre for Frihaandstegningsskolens Discipler. Men de fleste og skiønneste bevarer hans Enkefrue, som et dyrebart Klenodie. Thi de ere udførte med saa træffende fremspringende Træk, og med en saa lykkelig Anvendelse af Forkortningen og en saa nøiagtig Kundskab i Anatomien, at de maa fortrylle enhver Kiender. Hun bevarer og de plastiske Arbeider, som han, oplærende Thorwaldsen i Modelleren, forfærdigede. Mesteren fornægter ei Læreren.

Skiønt Historiemaler, forsmaaede han dog ligesaalidet, som Rafael, Decorationsmaleriet. Alle indvendige Decorationer i H. H. Prinds Christians Palads ere af ham, og smagfuldere Decorationer end disse har Kongestaden ei at opvise. Endeel udførte han selv, andre lod han udføre ved sine Discipler, som her lærte mere i eet Aar, end de i Skolen havde kunnet lære i ti Aar. Det var at ønske at, da Paladset ikke, som Rafaels Loge, er tilgængeligt for enhver, de af Mesteren selv zirlig forfærdigede og ved Farver forhøiede Tegninger, som Enkefruen besidder, til dette Værk, dog maatte komme for Lyset. Vore Decorateurer skulde deri finde værdigere Mønstre til Efterligning, end Percier tilbyder dem. Thi hvo foretrækker ei Hadrians og Titus's skiønne Paladser for Østergadens og Bredgadens stadselige Kramboder? Men Abildgaards Værker, de mindste som de største, aande Antiken, efter hvilken og Thorwaldsen, ikke efter en leiet Model, under hans Veiledning dannede sig. Dette være sagt uden at komme deres

Originalitet for nær. Thi en fornuftig, fri og ædel Efterligning er, som Milizia siger, en fortsat Opfindelse.

Naar man vil bedømme Abildgaard som Kunstner, saa bør man tage hans egne Arbeider til Maalestok, ikke Skolarers under ham slet forfærdigede Modeltegninger, som ere slumpede til at faae Prisen. Ellers giør man ham Uret, og det saameget mere, da alt hvad Academiet ejede af gode Tegninger, i Aaret 1811 er vandret til Norge. At dette er saa, vil erfares af følgende, som jeg i min allerunderdanigste Beretning af 31te Marts 1812 har sagt: "End fortiener at bemærkes, at Selskabet for Norges Vel, blandt sine flere patriotiske Bestræbelser ogsaa betænkt paa, at udbrede Smag paa de skiønne Kunster i Tvillingriget, raadførte sig med Academiet om Planen til en Tegneskoles Anlæg i Christiania, og at Academiet lykkeligviis saae sig i Stand til at bortrydde een af de Hindringer, som modsatte sig et saa priseligt Anlægs Iværksættelse. Denne Hindring laae i Mangel paa gode Fortegninger. Med en udsøgt og til Hensigten passende Samling af Ornament-Frihaands- Model- og Bygningstegninger ilede det til Hielp, og Hielpen var overmaade velkommen". Academiet skal derfor have ondt ved at opvise gode Tegninger fra de ældre Tider, fra dets Blomstertid, som jeg, prisende Saly's Fortienester af Kunstacademiet, har omtalt, da Æren var dets Løsen, og en høioplyst Directeur hævdede den baade ved sin Kunst og ved sin Veltalenhed. Hvad Jaques François Joseph Saly var for Academiet som Directeur, det blev Cornelius Høyer for Academiet som Secretair. Han var Siælen i samme, og jeg giorde mit bedste, for ikke at staae tilbage for min berømte Formand.

Saadanne vare de Tider, da Abildgaard vandt Prisen for Modeltegning. At han har vundet den, staaer i Weinwichs Kunsthistorie. Om han har fortient den, maa Norge vide, som ejer hans, og Baurenfeinds, og Bruns, og Rachettes, og Trippels, og Haas's, og Poulsens, og Cramers, og Carstens's, og Probsthayns, og Flints, og Wahls o. s. v. Modeltegninger, som ejer, kort sagt, Kiærnen af alt, hvad vore unge Kunstnere i et Tidsrum af sex og halvtrediesindstive Aar have frembragt. Men hvo som har en Kunstners Mesterværker for Öine, spørger ikke efter hans Skoleøvelser og Skolepræmier. Abildgaards Mesterskab er uimodsigeligt.

Historiske og statistiske Optegnelser om Mynt-, Pengevæsen ꝛc.

(Fortsættelse; see forr. No.)

III.

Ved Forhandlingen om Rentereductionen i de Deputeredes Kammer i Aaret 1824, sagde Financeministeren i Anledning af Hr. Labourdonnaye's Forslag, at lade Rentenererne beholde Valget mellem at faae deres 5 PC. omskrevne til 4 PC. til en Cours af 96 ꝛc., "at dette Forslag ikke lod sig udføre, fordi ingen Penge vare at faae, selv mod en Præmie af 4 PC." Derimod indvendte igjen Labourdonnaye: "Hvorledes? Financeministeren erklærer, at han kan, selv mod en Præmie af 4 PC. og med de $1\frac{1}{2}$ PC. Provision, som han allerede har bevilget Bankierselskabet, altsaa $5\frac{1}{2}$ PC. Præmie, intet Laan

gjøre, og dog paastaaer han, at Rentefoden staaer 4 PC.? Begaaer han altsaa ikke en stor Uretfærdighed mod Statscreditorerne, naar han tvinger dem til at lade deres Penge blive staaende til 4 PC.? (Som bekjendt, blev det efter den endelige Bestemmelse $4\frac{1}{4}$ PC. for dem, som ville have deres Capital omskrevne til Pari.)

Den Gjeld, som er Gjenstand for ovennævnte Tilbagebetaling eller Reduction, udgjør, efter en officiel Beregning; 140 Mill. Renter og bestaaer af 200,000 Inscriptioner, der i det Høieste ere fordeelte blandt 145,000 Eiere, efter følgende Oversigt:

Renter.	Rentenerere.	Renternes Beløb.
Fra 10 til 50 Fr.	10,600.	Fr. 310,000.
— 50 — 99.	36,300.	2,750,000.
— 100 — 999.	76,000.	30,600,000.
— 1000 — 4999.	15,500.	42,500,000.
— 5000 — 9999.	5,000.	27,290,000.
— 10,000 og derover	1,600.	36,550,000.
Summa	145,000.	140,000,000.

De offentlige Stiftelser ere i Besiddelse af 56,196,615 Fr.

Den, som har grundet det nye System af overordentlige Financekilder i Frankrig, var Ludvig den Tolvte, der regjerede fra 1497 til 1515. Han begyndte et Slags Laan med Embeders Salg, hvoraf Virkningerne bleve saare skadelige. Han tilbagekjøbte dem vel igjen førend sin Død; men ved en Indkomst af 8 Mill. Liv. efterlod han dog en Capitalgjeld af 1,800,000 Livr.

Under Henrik den Fjerde og hans store Minister Sully forbedrede de franske Financer sig; men under Ludvig den Trettende var Uordenen grændseløs. Allerede 1614 var Udgivten 9 Millioner større end Indtægten, Capitalgjelden forøget med 60 Mill. og Embedscapitalen beløb sig til 200 Mill. Efterat Forøgelsen af Paalæg og Embeder ikke havde frugtet mere, og Indtægten af solgte Adelsbreve var utilstrækkelig, skred man til Laan, der omsider beløb sig til 16 Millioner, rigtig nok til $6\frac{1}{4}$ og $5\frac{5}{9}$ Rente, men Renterne overlodes Selskaberne og Underhandlerne til en saa lav Priis, at de i Grunden maatte forrentes med 15 til 20 PC. Vel søgte Richelieu (1624) at standse dette Aagrerie ved at nedsætte en Commission, som skulde undersøge Financeembedsmændenes og Pengemæglernes Fremfærd, men efterat de meest Skyldige havde taget Flugten, een virkeligen og mange in effigie vare blevne hængte, endeel kastede i Fængsel, og 18,800,000 L. i Paalæg og Mulcter tilveiebragte, blev Commissionen, et halvt Aar derefter, opløst. Kun ved Marchal af Effiats kloge Styrelse blev det muligt, at gjøre Laan til 10 PC. 1634 tilintetgjordes 13,800,000 Liv. Renter og 11 Mill. nye sattes i deres Sted; man gav til Grund, at hine vare blevne overladte for billige (til $16\frac{2}{3}$ a 20 PC.). De nye faldt til $\frac{1}{2}$ og $\frac{1}{4}$ af deres Værd. 1634 blev Rentefoden nedsat til $5\frac{5}{9}$ PC. "for, som det hedte, at tæmme Rentenerernes Ørkesløshed og Overdaad." 1643 laantes 12 Mill. Capital mod 3 Mill. Renter (altsaa til 25 PC.). 1660 var den aarlige Rente voxen til $27\frac{1}{2}$ Mill. og Gjelden fortærede af Bruttoindtægten 52 Mill. Nu fremtraadte Colbert og han forbedrede i høi Grad de dybt sjunkne Financer. (Meddeelt.)

Indenlandske Efterretninger.

Løverdagen d. 14de Maj forsvarede Cand. juris Chr. P. N. Petersen sin for Licentiatgraden i Lovkyndigheden skrevne Afhandling: Om collatio bonorum, indskrænket til Intestatarvinger, efter de romerske og danske Love. De ordinaire Opponenter vare: Conferentsraad, Dr. og Professor juris Schlegel, R. af D., Dr. og Professor juris Bornemann. Fra Auditoriet opponerede de Herrer Dr. juris Paulsen, Auditeur og Bureauchef under Directionen for Universitetet og de lærde Skoler J. C. Kall. Respondens var Cand. juris P. Kjær. Acten foregik i Regentskirken og varede fra Kl. 9 til 2 Formiddag og fra Kl. 4 til $6\frac{1}{2}$ Eftermiddag.

Nationalbanken har sidstafvigte Onsdag (d. 11te) paa Exerceerpladsen ved Rosenborg Slot, under behørig Control, ladet opbrænde: 1) Forslidte, af Nationalbanken udstedte, Sedler til Beløb 3,237,000 Rbd., for hvilke nye Sedler ere satte i Circulation. 2) Indfriede Obligationer af Banklaanet 4de Februar 1820, til Beløb 521,500 Rbd. rede Sølv og Mark 17,700 Hamb. Banco, under hvilken Sum indbefattes de 433,300 Rbd. rede Sølv, som ifølge Bankens sidste Regnskab skulle tilintetgjøres for afvigte Bankaars Overskud. 3) Indfriede opsigelige Bankobligationer, til Beløb 717,929 Rbd. 8 ß. Sedler og Tegn og 1,500 Rbd. rede Sølv. 4) Indfriede slesvig-holstenske Obligationer a $6\frac{3}{4}$ pr. Ct., til Beløb 2,652 Rbd. Sølv. 5) Ombyttede slesvig-holstenske Obligationer a 4 pr. Ct. 13,400 Rbd. Sølv.

Hovedgaarden Egemark, beliggende mellem Callundborg og Holbek, tilhørende Hs. M. Kongen, er, efter Reisendes Beretning, sidste Løverdag (7 Maj) afbrændt. Circa 2000 Tdr. Korn og nogle og tredive Køer bleve et Rov for Luerne. Af Bygningerne reddedes kun en Deel af Meieriet. (Aarhuus Av.)

I Aarhuusavisen No. 66 læses følgende: "Efter i 3 Dage at have drevet om paa Søen, og i 5 Timer at have kæmpet med de rasende

Bølger, hvoraf enhver truede at bortskylle os fra Skibets Dæk, som vi havde klamret os fast til, lykkedes det vor brave Skipper, ved Guds Bistand, Onsdagsmorgen Kl. 10 at kaste Anker ved Norsminde, af hvis venlige Beboere vi paa det menneskekjærligste modtoges, opvarmedes og forsynedes med tørre Klæder og Linned. Vi takke Eder, og de gode Fiskere, som bragte os til Land i deres Baad, trods de skummende Bølger. Vi, min Kone og Datter især, trænge endnu til lidt Hvile for at komme os igjen, derfor haabe vi godhedsfuld Overbærelse af Aarhuus respective Indbaanere, som have beviist os den Ære at tegne sig paa vort Circulaire, at den anmeldte Forestilling først kan blive givet næste Søndag. — Aarhuus, den 12te Mai 1825. — Det Beckerske Skuespillerselskab."

Blandede Efterretninger.

Det er bekjendt, at da Napoleons svækkede Sundhed paa St. Helena, imod hans sidste Levetid bragte Englands Regjering til at tillade, at en Læge, en Geistlig, og et Par Betjente maatte sendes ham til Longwood, satte Lord Bathurst sig i Correspondence med Cardinal Fesch om Valget. Autommarchi, Professor i Anatomien i Florenz, og Udgiver af Mascagni's anatomiske Tavler, blev valgt til Læge, en Abbe Parigi blev udkaaret til Sjelesørger, Princesse Pauline, Napoleons Søster, gav Slip paa en af sine Kokke, og Madame Moderen paa en Kammertjener. Hvad Sjelesørgeren angik, da var den valgte Abbe Parigi en Mand af Aand, af Belæsenhed, en Verdensmand, og vist nok velskikket til at kunne tjene Napoleon til Selskab: men han var ei Devot, ei Ojenfordrejer, kort ei af de Subjecter, Fesch kunde finde duelig til Sendelsen. Der maatte skee nyt Valg; en Inspiration hjalp hertil. En from Olding Buonavita, som i 26 Aar havde prædiket Evangelium for de mexikanske Landes Hedninger, blev den hellige Guds Mand, der ansaaes for den rette. Men han var afkræftet, gigtisk, lam paa Tun-

gen; ham maatte gives en Adjunkt, en Abbe Vignali. Autommarchi vilde man gjerne ogsaa see tilbageholdt; dog man blev ved dette Valg. Langsomt gik Afreisen for sig, mange Ophold foraarsagedes; men endeligen kom Selskabet til St. Helena; Autommarchi vandt Napoleons Tillid, bestræbte sig for at redde ham, men forgjeves. Autommarchi har efter sin Tilbagekomst nylig udgivet et høist interessant Værk, der ligesom slutter sig til Greve Las Casas bekjendte Dagbog. Det beskriver Mærkværdighederne af Napoleons sidste Levedage, udkom først i Paris i to Bind, siden et Eftertryk i Brüssel; to tydske Oversættelser ere udkomne, den ene i Leipzig, den anden i Stutgard. (Derom i Lit. Conv. Bl. d. A. 60. 61.)

Af Autommarchis kranologiske Undersøgelse, efter Spurzheims og Gall's Lære, over Napoleons Hjerneskal, fandtes følgende Organer udmærkede: 1. Forstillelsens Organ. 2. Erobringssygens. 3. Godmodighedens. 4. Den levende Indbildningskrafts. 5. Ærgjerrighedens og Æresfølelsens (l'organe de l'ambition & de l'amour de la gloire). I Hensyn til intellectüelle Færdigheder fandt man især: 1. Individualitetsorganet, eller Kundskab til Individuer og Ting. 2. Lokalitetsorganet og for Forholdene af Rummet. 3. Beregningsorganet. 4. Sammenligningsorganet. 5. Casualitetsorganet eller for hurtige og rigtige Slutningsfølger; den philosophiske Tænken.

Da Autommarchi var kommen til Europa begav han sig uopholdelig til Parma, hvis Hertuginde Marie Louise han havde Budskab til fra hendes afdøde Gemal. Man henviste ham til Greve v. Neipperg, der gjorde ham en Mængde Spørgsmaal om Napoleons Sygdom og Død. "Jeg ønskede at meddele Keiserinden de samme Efterretninger, vedblev Dr. Autommarchi, og levere hende et Brev fra Greverne Montholon og Bertrand, hvorfor jeg beder D. Exc. forskaffe mig en Audience hos hende. Det kan jeg ikke, svarede Greven. Efterretningen om Deres Ankomst har fornyet hendes Smerte. Hun klager, sukker, græder! hun er ikke istand til at modtage Dem; men jeg skal sige hende Alt, og levere hende Brevet." Da han igjen kom ud fra Hertuginden af Parmas Gemak leverede han Lægen en kostbar Ring i hendes Navn, med den Forsikkring, at hendes Gemals Ønsker ham angaaende skulde vorde opfyldte. Napoleon havde bedet sin Gemalinde om at udbetale Dr. Autommarchi 6000 Franker aarlig, indtil hans Søn blev myndig, som derpaa kunde antage sig hans videre Forsørgelse. Autommarchi reiste fra Parma uden at faae Hertuginden i Tale, men saae hende i Operahuset. "Hun havde ikke, skriver han, mere den Sundhedsfylde, hvorom Napoleon saa ofte har fortalt mig. Hun saae nedslagen ud, og bar dybe Præg af Sorg og Græmmelse."

Kjøbenhavns Børs, den 17de Maj 1825.

		à
Hamburg 2 M. a vista 217		
Species 218		
Specier solgtes til 13 Rbmk. $1\frac{1}{2}$ ß.		
Bank=Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 10 Specier	$19\frac{1}{2}$	$19\frac{5}{8}$ Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$52\frac{1}{2}$	$52\frac{3}{4}$ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	95	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	$87\frac{1}{2}$	— i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	112	$112\frac{1}{4}$ i Sedler
Hamborger Laan af 1819 Bmk. 3000	100	— Banco
Dito Dito Bmk. 4000	$99\frac{1}{2}$	100 Banco
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	$106\frac{1}{4}$	$106\frac{1}{2}$ i Banco
4 pC. Dito nye	98	— i Banco
Asiatiske Actier	$89\frac{1}{2}$	90 i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Toogtyvende Aargang. No. 41.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 21 Mai 1825.

Et Par Ord om den indbyrdes Underviisning.

Da Hans Majestæt allernaadigst har overladt det til enhver Skolecommissions Overbeviisning og bedste Skjøn at indføre den indbyrdes Underviisning — eller ikke, er denne Læremethode endnu ikke indført i Damsholte Sogns Skoler paa Møen. Jeg har i flere Aar læst og gransket over denne Læremethode. Jeg har besøgt mange Skoler, hvor den er indført, men har endnu ikke, at jeg skal tale og sige min Mening uden at hykle, kunnet overbevise mig om dens Nytte og Nødvendighed i et Land som Danmark, hvor — til Ære for vor Regjering — Almue-Skolevæsenet alt længe har naaet en høi Grad af Fuldkommenhed; thi paa intet Sted i Europa — det har jeg med glad Følelse læst i udenlandske Efterretninger, og veed desuden med Vished — staaer Skolevæsenet paa en bedre Fod end i Danmark, og derom kan enhver vorde overbeviist, som vil besøge Almueskolerne i Lollands, Falsters, Fyens, Sjellands og endeel af Jyllands Stifter. Paa intet Sted af Kloden er den indbyrdes Underviisning altsaa mindre nødvendig end i Danmark. Af Erfaring kan jeg bevidne, ligesom jeg og herved erklærer: at een duelig Lærer ret godt kan undervise 60 Børn tilsammen i een Skole. Bogøe Skole, hvis Præst jeg var i 12 Aar, havde 120 skolepligtige Børn; Læreren havde altsaa dagligen 60 Børn at arbeide med, og jeg bringer det hædrende Vidnesbyrd med mig fra Danmarks første Skolemand Hans Høiærværdighed Hr. Biskop Boisen: "at Bogøe Skole var en af Stiftets bedste Skoler."

I Damsholte Pastorat, hvor jeg nu i 4 Aar har været Præst, har jeg samme Erfaring. Ebbelnæs Skole, som Frenderup Districts Børn nu i mange Aar have søgt, har 116 skolepligtige Børn, der alle ere underviste med Held og Nytte af Læreren Hr. Studiosus Paludan til vore høie Foresattes fuldkomne Tilfredshed, og har saaledes afgivet Beviis for, at den projecterede Frenderup Skoles Opbyggelse er unødvendig. Maatte kun lykkeligere Tider for Landmanden tillade, at Ebbelnæs Skolestue kunde

vorde udvidet, have vi her, med Hensyn til Skolevæsenet, intet mere at ønske.

Da en Skole uden Læsebøger er det samme som et Værksted uden Værktøi, have vi her, som paa Bogøe, anskaffet de nødvendige Exemplarer af forskjellige Slags Læsebøger til hver Skole. Læsning i Bog er dog Hovedsagen i vore Landsbyskoler, og jeg indseer ei, og har aldrig kunnet indsee, hvorledes en Lærer kan skaffe Børnene Færdighed i Læsning, naar ei hvert, eller i det mindste hvert andet, Barn i Klassens læsende Afdeling har sin Læsebog i Haanden. Da — og kun da, lærer saavel det læsende Barn, som det Barn, der seer og hører til, at læse, naar Læreren er aktiv og opmærksom paa Børnenes Agtpaagivenhed og Deeltagelse i Læsningen. Jeg har, ved for Skolecassens Regning at indkjøbe og udsælge til laveste Priis Stave- og Læsebøger til Fædre og Mødre i min Menighed, bragt det dertil her, som paa Bogøe, at enhver Fader og Moder, eller disses vel oplærte Sønner og Døttre, selv lære deres smaae Børn at stave og læse i Bog saaledes, at Commissionen, naar den indskriver 7 Aars Barnet til Skolegang (hvilket ei burde skee uden til hvert Aars 1ste Mai, fordi Læreren i Sommerens Dage da har bedst Leilighed til at arbeide med disse Smaae, og rette de Feil, de stundom bringe med sig fra Hjemmet), med største Glæde befinder Barnet at læse saaledes i Bog, at Læreren strax ved dets Antagelse kan sætte alle de Unge i een Afdeling, give dem hver sin Bog i Haand, og saaledes uden Vanskelighed og under eet fuldkommengjøre og fuldende hvad kjerlige og christelige Forældre, Brødre og Søstre i Vinterens, ja saagar i Sommerens mange ledige Timer

saa villigen og med saa megen naturlig Taalmodighed og Overbærelse begyndte. Mig synes det at være Synd imod Naturen, at nægte Faderen eller Moderen Opfyldelsen af denne kiære og naturlige Pligt, at lære sit Barn Modersmaalet. Vor elskede Dronning, denne Landets hulde Moder, som jeg beder Gud længe vil lade leve, som Mønster for Hendes Kiøn paa qvindelig Dyd og Gudsfrygt, har, som jeg veed, forbeholdt sig selv, at lære sine Døttre at læse og at undervise dem i Religionens Sandheder.

Dersom vort Skolevæsen, hvis Opkomst, Fremgang og Fuldkommenhed vi ene skylde vore høistfortjente Hædersmænd Boisen, Plum og Hammond m. fl., som med saa utrættelig Iver og Varme have arbeidet og virket for Almuens Oplysning — saaledes vil vedblive at gaae frem, vil den Tid komme og ei være langt borte, da enhver Fader og Moder blandt Almuen i Danmark kan lære sit Barn at læse, skrive, regne, og Skoleunderviisningen paa Landet saaledes indskrænkes til 1 a 2 Aar i Skolen for at fuldkommengjøres og ½ Aar hos Præsten for at fuldendes. Og hvorfra hentes da nu Beviis for Methodens Nødvendighed i Danmark?

Mig forekommer det, at den indbyrdes Underviisning, hvis Nødvendighed eller fortrinlige Nytte jeg paa ingen Maade kan øine i vore Skoler paa Landet, forjager al Alvorlighed af vore Skoler, og at ikke een af 100 Skolelærere, især de ældre, kan udføre den med Nytte og uden Tab af Tid, eller afværge de Unoder og Feil hos Børnene, som denne Methode giver Leilighed til. Jeg vil ei tale om dens Bekostelighed, da det allerede har viist sig i flere Skoler,

at Tabellerne &c. neppe kunne vare eet Aar, end sige en Menneskealder, førend de ved Pegestokkene og den evige Flytten og Behandling, Væggenes Fugtighed m. m. ere gjorte ubrugelige.

Imidlertid suspenderer jeg aldeles, som den der erkjender min Forstands Grændser, mit Judicium i denne Sag, og da Hr. Major Abrahamson nu i sin sidste udgivne og mig tilsendte Hovedrapport har angivet 500 Præster m. fl., som have hyldet Methoden, har jeg nu kun det hjertelige Ønske tilbage, at Hr. Majoren maa kunne bevirke Hans Majestæts allerhøieste Befaling til denne Methodes Indførelse overalt i Riget. Enhver har da sin Samvittighed fri og kan handle som ærlig Mand, uden at komme i Strid med sin Overbeviisning, og ærlig og redelig Præstemand behøver da ei, som nu, at skjelve for den Rapport, Hr. Major Abrahamson indgiver til Majestæten om Geistlighedens Iver for denne Sag, og hvor nu saa mangen hæderlig bekjendt Præstemand, der troede, ikke at burde handle imod sin Overbevisning, saalænge det forundtes ham at handle efter samme, ikke staaer i det ønskeligste Lys for den Konge, der har hans og enhver Undersaats timelige Lykke i sin Haand.

Man lade sig iøvrigt ikke bedrage af den Mængde Tilhængere Methoden synes at have vundet. Vor Stilling i Livet, vor Afhængighed, vor Lyst til at yndes og behage, vor Hang til at finde alt det fortræffeligt, hvori vi selv tage Deel, lede visseligen ofte os Mennesker og vore Handlinger i Livet, og disse Lyster have sikkert megen Indflydelse paa mange glimrende Beskrivelser i Verden. Menneskene lade sig, i Sandhed, i alle Klasser, og under alle Grader

af Cultur og Dannelse, mere beherske af Authoritet end de vide af, eller selv ville troe. Hvor mange oplyste Mænd og store Hoveder i og uden for mit Fædreneland har jeg ikke seet som Authoritets Slaver. Jeg troer paa Menneskeværd og Menneskedyd, men troer tillige, at det forholder sig som det hedder i den lukkede Bog, Rom. 7 Cap. 22 og 23 V. Har man ikke seet Philosopher selv — Philosopher par Excellence — at opgive den store Philosophs Hæder for den mere glimrende og anseete Stilling i Livet. Vi Mennesker ere paa denne Klode ikke uafhængige nok til altid at kunne handle efter bedre Overbeviisning, og desuagtet kunne vi, som jeg troer og haaber, i Hjertekjenderens Øine — som i sin Dom over os og vore Handlinger vil og maa tage de mange i deres Virken og Følger saare afgjørende Omstændigheder med i Betragtning — være ret gode og Gud behagelige Mennesker.

Jeg har sagt min Mening i al Oprigtighed, og frygter slet ikke for at vorde miskjendt af Hædersmanden Major Abrahamson, Søn af vor herlige og uforglemmelige Abrahamson, eller hvilkensomhelst Sandhedsven i mit Fædreneland; thi begge troer jeg hade Hyklerie og elske Sandhed, fremsat i Oprigtighed og uden Bitterhed, og slutter denne min Meningsyttring med den retlærde og retfærdige Gamaliels Ord i Raadet i Jerusalem: "Er denne Handel og dette Raad af Menneskene bliver det forstyrret, men er det af Gud, kan I ikke forstyrre det."

Skrevet i Damsholte Præstegaard, Christi Himmelfartsdag 1825.

B. Pontoppidan,
Menighedens Præst.

Himmelen har dog i Havet et Speil!

Efterat Newton, i Slutningen af det 17de Aarhundrede, havde opdaget, at Tiltrækningskraften og Centrifugalkraften, anvendt paa et Legeme, var istand til at drive samme omkring Tiltrækningskraftens Center, og man havde antaget den Gjetning, at disse Kræfter ogsaa drev Planeterne omkring Solen, istedetfor den Hvirvelvind man forhen, paa Descartes's Ord, havde tillagt denne Forretning, søgte man naturligviis at bestyrke sin Gjetning ved Erfaring. Iblandt andre Naturbegivenheder, man saaledes søgte at forklare som en Virkning af Tiltrækningskraften, er ogsaa Ebbe og Flod, der bestaaer i, at Havet 2de Gange i hvert Døgn sænkes under sin Middelhøide, og ligeledes i samme Tid 2de Gange hæver sig over samme; Floden er høiest paa de Steder, hvor Maanen culminerer, og paa de Puncter, der ere 180 Længdegrader fra dens Culminationslinie, og Ebben er mindst 90 Grader fra Maanens Culminationslinie, imod Østen og Vesten at regne.

De ældre Naturkyndige meente, at denne Begivenhed, paa en dem uforklarlig Maade, bevirkedes af Himmellegemernes og i Særdeleshed Maanens Virkning paa Havet, da bemeldte Ebbe og Flod, i det store Hav hvor ingen Hindringer møder Vandet, regelmæssig indtræffer efter Maanens forbemeldte Stilling paa Himmelen, ligesom Ebben og Floden er størst paa de Steder, der ere lodrette under Maanen, og forstørres i Nye- og Fuldmaane, paa hvilken Tid Solen og Maanen enten ere i Konjunction eller i Opposition med hinanden.

Men nu tænkte man at have udfundet den sande Aarsag der bevirkede Ebbe og Flod, hvilke man, som en Virkning af Tiltrækningskraften, forklarede saaledes: naar man forestiller sig Jorden som en fast Kugle, omgivet med et tyndt Lag Vand, saa er det klart, at Maanen, efter Tiltrækningskraftens Love, maa tiltrække det Lag Vand, der er den nærmest (nemlig paa det Sted af Havet, som er lodret under Maanen), stærkere end det længere fraliggende Jordens Center, hvoraf maa følge, at Vandet paa det Sted vil hæve sig over sin Flade. Jordens Center vil derimod blive tiltrukket mere end Vandet, paa den Side af Jorden, der vender fra Maanen, og altsaa er saa meget længere borte fra Maanen, som Jordens Radius er, hvilket er det samme, som om Vandet hævede sig over sin Flade, og som en udkastet Figur nærmere skal vise. Hver Gang Maanen gaaer igjennem et Steds Zenit, vil den altsaa løfte Vandet op der, saavelsom ved samme Steds Nadir, og altsaa paa begge Steder foraarsage Flod, hvorimod 90° derfra maa blive Ebbe.

Men, man synes, under slig Forklaring af Floden paa den Side af Jorden som vender fra Maanen, ganske og aldeles at have glemt, at dersom Jordens Center drages imod Maanen, maa Havet, som bundet til Jorden ved Tiltrækningskraften, nødvendigviis følge med, naar ellers intet andet holder det tilbage. Det er saaledes vist nok tænkeligt, at Maanen, foruden den Tiltrækning den havde paa Jordens Center, endvidere kunde drage Vandet noget imod sig, og saaledes, paa den Side af Havet der var den nærmest, hæve det over sine Bredder eller foraarsage Flod, men denne Tiltrækningskraft hos Maanen (om den i Virkeligheden var til)

maatte da nødvendig ligeledes yttre sig paa den Side af Jorden, som vender fra Maanen, ved, i Forening eller tilligemed Jordens Center, at trække Vandet imod Maanen, og altsaa der foraarsage Ebbe, istedetfor at der i Virkeligheden paa det Sted er ligesaa høi Flod, som lodret under Maanen. Endvidere seer man letteligen, at dersom Maanen er i Besiddelse af nogen Tiltrækningskraft, der skulde kunne virke paa Havet, da maa samme yttre sig eens i de samme Afstande fra Maanen, og altsaa foraarsage Ebbe overalt paa de Steder, der have Maanen i Horizonten, saaledes at der under den nordre Polarcirkel, ved Vinter Soelhvervs Tider, i Ny- og Fuldmaane, maatte indtræffe uafbrudt Ebbe; men tvertimod har jeg selv, paa omtalte Tid og Sted, seet Vandet regelmæssig at hæve og sænke sig, med den betydelige Forskjel af 5 a 6 Alen, hvilket aabenbar var umueligt, dersom Ebben og Floden foraarsagedes af Solens og Maanens Tiltrækningskraft. Indtil man da angiver nogen naturlig Aarsag, der kunde være istand til, trods Jordens og Maanens forenede Tiltrækningskraft, at hæve Havet, hvor det staaer længst fra Maanen, og over dets Flade, samt indtil man ligeledes kan vise nogen Aarsag til, at der ikke, trods den Tiltrækningskraft man tillægger Solen og Maanen, under Polarcirklerne, i Ny- og Fuldmaane, naar Solen og Maanen er længst borte, dog ingen uafbrudt Ebbe indtreffer, men derimod regelmæssig Ebbe og Flod, maa jeg aldeles forkaste Newtons løse Gjetning, at Solen og Maanen skulde være i Besiddelse af nogen Tiltrækningskraft.

Efterat jeg havde nedskrevet ovenstaaende 2de Beviser for at Solen og Maanen ingen

Tiltrækningskraft har, er der endnu faldet mig et 3die aldeles evident Beviis ind, da det nemlig er uden for al Tvivl, at dersom Solen eller Maanen først var istand til at overvinde Jordens Tiltrækningskraft paa Havet og drage det noget imod sig, saa maatte de saameget lettere kunne drage det endnu nærmere, da det dog er aabenbart, at Jordens Tiltrækningskraft kun svagere kan holde det tilbage, jo længere det kommer fra Centeret, da derimod Solens eller Maanens Tiltrækningskraft maa blive mere og mere overvejende, jo nærmere det kommer dem, og saaledes maatte da Verdenshavet udtørres i det samme Øjeblik, at Solen eller Maanen fik Kraft til at trække Vandet et Straaesbred imod sig.

Dette være nu, *indtil videre*, nok talt om Havet og om den Tiltrækningskraft, man har indbildt sig selv og Andre, at Solen og Maanen var i Besiddelse af, men paa Himmelen skeer der 2de Phænomener, nemlig Aberrationen og Nutationen, som begge rette sig, den ene efter Solens og den anden efter Maanens Stilling paa Himmelen, og altsaa paa nogen Maade staae i Forbindelse med Havets Ebbe og Flod, som afhængig af de samme Legemers Bevægelser.

Om Nutationen vil jeg her blot anmærke, at førend man med Grund kunde forklare den som blot tilsyneladende og bevirket af Maanens Tiltrækningskraft paa Jorden, maa man først bevise, at Maanen har nogen Tiltrækningskraft, der skulde kunne virke paa Jorden, hvilket jeg ovenfor har godtgjort, den ikke har paa Havet, og altsaa meget mindre paa Jorden.

Om Aberrationen kan man fatte sig ligesaa kort, da det er aabenbart, at førend *man med* Grund skulde kunne forklare den, *som en Virk-*

ning af Jordens Bevægelse, og af at Lyset brugte Tid, maatte det først bevises, at Jorden bevæger sig, og at Lyset bruger Tid til at gaae fra Stjernerne *) til Jorden, uagtet Lyset dog unægtelig ingen Tid bruger for at gjennemvandre den tungere Jordluft; da det, at Jupiters Drabanteres Formørkelser indtræffe noget senere, naar Planeten er længst fra Jorden, end naar den er os nærmest, som enhver seer, intet i den anførte Henseende beviser, førend man har godtgjort, at dette Ophold paa ingen anden Maade kunde foraarsages, end netop derved, at Lyset skulde bruge denne længere Tid til at gjennemløbe det større Himmelrum. Men om det skulde blive forlangt, skal jeg end ydermere vise, at om man endogsaa antager disse ubeviste og urigtige Forudsætninger, kan dog Aberrationen ingenlunde forklares som blot tilsyneladende, og bevirket af Jordens og Lysets forenede Bevægelser.

Efterat jeg saaledes, baade her, og i Skilderiet No. 30 for dette Aar, har viist, at hvad man hidtil har anført for Rigtigheden af den Copernicanske Gjetning **), aldeles intet beviser,

*) Jeg siger Stjerner, da Fixstjerner, om man endog antager Copernicus's Gjetning, aldrig har været til uden i Indbildningen.

**) Dersom den Copernicanske Gjetning var rigtig, og den senere Tids Astronomer havde Ret, saa maatte en Canonkugle, som man fra $7\frac{1}{2}$ Alens Høide lader falde til Jorden under Æqvator, i det Secund den bruger for at falde dette Stykke, endskjøndt den for vore Øine synes kun at flyttes $7\frac{1}{2}$ Alen, i Virkeligheden løbe ved Middagstid 24160 Alen og ved Midnatstid 25660 Alen, da den derimod udskudt af en Canon, kun i samme Tid kan gaae omtrent 600 Alen. Naar et Skib gaaer 7 Alen i Secunden, saa gaaer det meget stærkt.

saa kan man med Billighed vente, at de Astronomer, der endnu fordrer Troe paa dens Ufeilbarlighed, vil sige os, paa hvilke Grunde de støtte deres Troe, hvilken synes mig saa meget mere urimelig, som det dog er aabenbart, at Myntmesterens Regnepenge ikke længere kan gaae for ægte Guldmynt.

A. Aschlund.

Indenlandske Efterretninger.

Program

til den forhen anmeldte Concert, som den Kgl. Sachsiske Kammersanger Hr. Franz Siebert og hans Jomfr. Datter, Clara Siebert, agte at give paa det Kgl. Theater Mandagen d. 23 Mai Kl. 7, understøttet af det Kgl. Capel, og under Anførsel af Hr. Prof. og Musikdirecteur Ridder Schall.

Første Afdeling.

Ouverture af Mozart. — Basaria af la gazza ladra (Skaden) af Rossini, synges af Hr. Siebert. — Sopranaria af l'inganno felice, af Rossini, synges af Jomfr. Siebert. — Fantasie for Violoncel af B. Romberg, foredrages af Hr. Capelmusicus Gehrmann. — Romanze; die schöne Zauberin, componeret og synges af Hr. Siebert, med Accompagnement af Guitarre. — Cavatine af C. M. Weber, synges af Jomfr. Siebert. — Duet af Paer, synges af Mad. Wexschall og Hr. Siebert.

Anden Afdeling.

Stor Ouverture med oblig. Posauner af Hr. Barth. — Cavatine af Rossini, synges af

Jomfr. Siebert. — Hymne: der Morgen, componeret og synges af Hr. Siebert. — Terzet og Polonaise af Salieri, synges af Hr. Kirchheiner, Jomfr. Siebert og Hr. Siebert. — Caspars Thriumpharie af Jægerbruden, synges af Hr. Siebert.

Billetter til Loger og enkelte Pladser faaes til de sædvanlige Priser hver Dag fra Kl. 8 om Morgenen til Kl. 6 om Aftenen i Nyhavn No. 9, første Sahl.

Vi maa gjøre Musikyndere opmærksomme paa, at dette Konstnerpar kun denne Gang lader sig høre.

Viborg, d. 11 Maj. Efterat de sidste Dage af April og Maimaaneds forløbne Dage have gjengivet os Fortidens Vaar og bragt Frugttræerne i Blomster og Græsset til en Vext, som det ellers pleier først at have i Juni, fik vi i Gaar fra Kl. 2 Eftermiddag til $5\frac{1}{2}$ et stærkt Tordenveir, der ledsagedes først med store Hagel og siden med Skylregn. — Regnen vedvarer endnu i Dag med Nordost og Luften er mærkelig afkjølet.

Blandede Efterretninger.

Napoleon.

I No. 39 nævnte vi General Segurs mærkelige Skrivt om Toget i Aaret 1812 mod Rusland. Da Napoleon havde bestemt dette Tog havde han en Samtale derom med 3 af sine Storofficierer: Hertugen af Friaul, Greve Segur, og Hertugen af Vicenza. Ved denne Leilighed bemærkede den ældste Storofficier (Segur) "man turde ikke saaledes udbrede sig, uden at svække

sig, det var at tabe Frankrig i Europa, og blev det ikke allerede, forladt, uden Overhoved, uden Armee, ved saadan Udmarsch tilgjengelig for enhver Armee; hvo skulde forsvare det?" "Min Ære", raabte Keiseren; "jeg lader dem mit Navn tilbage og den Frygt, som en bevæbnet Nation indgyder." Nu søgte han at svække eller ganske tilintetgjøre alle de gjorte Indvendinger, i det han gjennemgik dem enkelt, og da han da dermed var færdig, tilføiede han: "I frygte Krigen for mit Liv? Saaledes vilde man i Sammensværgelsestiden skrække mig med Georges, overalt fulgte han mine Skridt, den Elendige skulde sigte efter mig. Nu, han havde i det høieste kunnet dræbe min Adjutant: at dræbe mig, det var umueligt! Havde jeg da allerede opfyldt Skjebnens Villie? den driver mig mod et Maal, som jeg ikke kjender; naar jeg har naaet dette, og ikke mere er til Nytte, da vil et Atom være tilstrækkelig til at styrte mig; men indtil den Tid formaae alle menneskelige Kræfter Intet mod mig. I Paris eller ved Armeen, det er altsaa eens. Naar min Time er kommen, da kan en Feber, et Fald med Hesten paa en Jagt, ligesaavel dræbe mig som en Kugle. Vore Dage ere talte!"

(L. Conv. Bl. 71.)

Efterat Napoleon havde besteget Frankrigs Keisertrone formørkede den politiske Horizont sig, især mod Slutningen af 1804, da ogsaa Rusland viste sig utilfreds. For at vinde dette Hof — hedder det i Joseph Fouchés Mindeværdigheder — foreslog man Intriger af Hofmænd og galante Qvinder. Valget af Midlerne, siger Fouché, syntes mig latterlig, og jeg sagde i Raadet, at et heldigt Udfald var umueligt. "Hvorledes?" anfaldt Keiseren mig: "en Revolutionsveteran bruger et saa forsagt Udtryk! Ak, min Herre! Anstaaer det Dem at antage, at noget er umueligt? Dem, som i en Tid af femten Aar virkeligen har seet Ting, som man med Rette kunde holde for umuelige? Den Mand, som saae Ludvig XVI's Hoved falde under Bøddelens Jern, som saae en Erkehertuginde af Østerrige, en Dronning af Frankrig, oppe-

biende Echaffottet, lappe sine Skoe og Strømper? den Mand endeligen, der seer sig som Minister, hvor jeg er de Franskes Keiser, burde sandeligen aldrig føre Ordet umueligt i Munden." Jeg svarede, uden at lade mig bringe ud af Fatning: "I Sandhed, jeg burde husket paa, hvorledes Deres Majestæt har lært os, at det Ord (impossible) "umueligt" ikke er fransk."

Skuepladsen. Tirsdag (24de Maj): Braun & Comp.; og: Die Wiener in Berlin, Liederposse in 1 Acte von Carl v. Holtei. — Onsdag (istedetfor Mandagen d. 23): Laurbærkrandsen, nyt Skuespil i 5 Acter af A. Ziegler, oversat af Hr. Dr. Ryge; og en Entree. — Torsdag: Valerie; og: Die Wiener in Berlin. — Fredag: Pebersvendene; og en Entree. — Løverdag: Don Juan, Opera i 2 Acter.

Kjøbenhavns Børs, den 20de Maj 1825.

		à
Hamburg 2 M. a vista 217		
Species 218		
Specier solgtes til 13 Rbmk. $1\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 10 Specier	$19\frac{1}{2}$	$19\frac{5}{8}$ Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$52\frac{1}{2}$	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$94\frac{3}{4}$	95 Rbd. Sedl.
Dito Dito	$87\frac{1}{2}$	— i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	112	$112\frac{1}{2}$ i Sedler
Hamborger Laan af 1819 Bmk. 3000	100	— Banco
Dito Dito Bmk. 4000	$99\frac{1}{2}$	100 Banco
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	$106\frac{1}{4}$	$106\frac{1}{2}$ i Banco
4 pC. Dito nye	98	— i Banco
Asiatiske Actier	$89\frac{1}{2}$	90 i Sedler.

Vaarsang.

"Kjerlige Sjel! ak lad min Natur dig henrive!
"Luk dine Øine for Tant, og lad lukte dem blive.
"Men lad med Andagt, med brændende Andagt, dem skue
"Dybt i Alkjerligheds evige straalende Lue!
"Da skal Din Aand
"Bryde sit jordiske Baand,
"Svinge sig høit imod Himmelens hvælvede Bue."

Oehlenschläger.

(Mel. Navnløs Salighed jeg finder.)

Hvo kan skue Vaarens Under
Og ei, Skaber! takke Dig.
See, den hele Jord forkynder
Os Din Godhed rundelig;
Og Naturens Pensel maler:
Jorden er paa Glæder riig;
Høit til Mennesket den taler:
"Kommer, seer, og fryder dig."

See, hvor Blomsten sig udfolder
Yndig i sin Skjønheds Pragt.
Fuglene nu Høitid holder,
Hvad har al den Glæde bragt?
Det er Kjerlighedens Lue
Som opliver Skabningen,
Som vi i hvert Blad beskue,
Sendt til os fra Himmelen.

Derfor ville vi Ham love,
Som har nedsendt Vaarens Liv,
Som nu smykker Mark og Skove
Ved et nyt og kjerligt: Bliv!
Ham lovsynger Fuglens Toner,
Ham lovsynger viden Jord;
Ham, som over Sole throner,
Herren, evig, god og stor!

Mülertz.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Toogtyvende Aargang. No. 42.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 24 Mai 1825.

I Anledning af Hr. Pastor Pontoppidans "Et Par Ord om den indbyrdes Underviisning"; see Skilderiet No. 41.

Indførelsen af indbyrdes Underviisning i Skolernes yngste Classer er tilladt, men ikke befalet. Naar derfor de øvrige Medlemmer af Damsholt Skolecommission dele Hr. Pastor Pontoppidans Overbeviisning mod den nye Læremaade, saa have de Medhold af Loven, ved ikke at anvende den. Denne Overbeviisning være iøvrigt vrang eller ret, hverken er det Stedet her, eller tilkommer det mig, at yttre mig desangaaende. Men naar Hr. Pastor Pontoppidan troer at see Grunde mod Methoden, i flere Kjendsgjerninger der tale for den, da anseer jeg det for Pligt, noget nærmere at oplyse disse Fremsætninger.

Naar nemlig Hr. Pastor Pontoppidan anseer indb. Underv. "som den der vil forjage al Al-"vorlighed af vore Skoler," saa tillader jeg mig at spørge: hvor vel meest Alvor hersker, der, hvor hvert Barn altid er sysselsat, eller der, hvor det er umuligt for Læreren at overkomme, paa eengang, hvert enkelt Barns Underviisning. Det er iøvrigt mærkeligt: i flere Aar lastede man ved indbyrdes Underviisning, at Ordenen var for streng, at den forjog den barnlige Munterhed; — og nu anklages den for at forjage al Alvorlighed!

Naar Hr. Pastoren taler "om Unoder og "Feil hos Børnene, som denne Methode giver Leilighed til," da tillader jeg mig mod denne haarde Beskyldning, istedenfor et almindeligt benægtende Svar, og at henholde mig til andre Landes Snese Aars Erfaring, at anføre:

Deels: at over 300 værdige danske Geistlige skrivtligen under deres Haand have erklæret, at Erfaringen har viist og dagligen viser indbyrdes Underviisnings gode Indflydelse paa Orden, Flid, Opmærksomhed, Sædelighed. Mon det var muligt om indb. Underv. frembragte, saaledes som hiin Anklage vil det: "Unoder og "Feil?"

Deels: at Straffene i de militaire Caserneskoler, de første, der fuldstændigen indrettedes efter indbyrdes Underviisning, forholde sig nu

mod før, som 1 til 4 og Børneantallet nu mod før, som 3 til 1. Der udgives altsaa nu $\frac{1}{12}$ Straf mod før. Mon saa overraskende Resultat var muligt, hvis indb. Underv. fremmede Feil og Unoder? Nei, med fuld Grund tør man vel vove at paastaae: at netop det Modsatte er Tilfældet, at den Orden, der er Methodens Væsen, bortfjerner ja afholder fra Feil og Unoder hos Børnene.

Naar endvidere anføres: "at ikke een af "100 Skolelærere, især de ældre, kan udføre indb. Underv. med Nytte, og uden Tab af Tid," da tillader jeg mig at ansee denne Yttring vel vovet; thi Hvad blive da de Vidnesbyrd til om god, hensigtsret og nyttig Udførelse af Methoden under alt forlængst udnævnte Skolelærere, hvilke haves fra de danske Provindsers Amtsprovster og Provster? Hvad blive de Vidnesbyrd til der haves fra 500 Præster, det er det halve Antal af de danske Provindsers samtlige Geistlighed? Jeg kan ikke, ei paa det Fjerneste, tillade mig at troe Muligheden af, at 99 af 100 af disse Vidnesbyrd skulde være ikke overeensstemmende med Sandheden; og det maatte jo være Tilfældet, om Paastanden var rigtig, "at "ikke een af 100 kan udføre Sagen med Nytte."

Naar endeligen anføres: "at det allerede "har viist sig i flere Skoler, at Tabellerne ꝛc. "neppe kunne vare eet Aar end sige en Menne-"skealder", saa svarer jeg dertil:

Deels: at Erfaringen ogsaa har viist eet Sæt Tabellers Brug i 4 Aar, 9 Timer dagligen, det er saa godt som 7 Aars Skolegang ellers, uden Opsliden; og at Hvad eet Sted skeer, kan skee et andet, naar man med lige Omhu tager sig af Sagen, — videre: at jeg, uagtet min

Brevvexling med mere end 200 Geistlige her i Landet, kun veed 3 Steder, hvor man klager over, at Tabeller (efter resp. 2 à 3 Aars Tjeneste) lide, vedgaaende, at de ikke ere bevarede som de burde mod Fugtighed; — at Mangel paa Omhyggelighed i at opbevare Tabellerne, paa at beskytte dem mod Fugtighed, mod Overlast, ei kan lægges Tabellerne tillast;

Deels: at Fordringen, at Tabellerne skulle vare en Menneskealder er vel streng; kunne ABC Bøger vare saalænge? neppe ville disses Beløb medgaae, til nu og da at kjøbe en enkelt ny Tabel, og end vil indb. Underv. aarligen give Besparelse med Hensyn til Skrivmaterialier.

Saavidt de Kjendsgjerninger ved hvilke jeg ligefrem anseer det for Pligt, at tage til Gjenmæle mod det af Hr. Pastor Pontoppidan, vist iøvrigt i bedste Hensigt, Fremsatte. End tillader jeg mig at yttre:

Ingen kan mere end jeg være enig med Hr. Pastor Pontoppidan i den Paastand, at Almueskolevæsenet her i Landet staaer paa et høit Trin, naar Sammenligning i den Henseende gjøres, med andre Lande i Europa; men naar deraf skal følge: at indb. Underv. ei kan gjøre Nytte her, da troer jeg der feiles. Hvis indb. Undervs. eneste Nytte var at gjøre Underviisning mulig, hvor det ellers ikke kunde skee, da er det vist, at de Communer ei ere mange (skjøndt der dog ere endeel i det Tilfælde) i Danmark, der saaledes, som absolut Nødvendighed maae indføre den nye Læremaade. Men er det ligesaavist at den har særdeles nyttige Følger, der spores paa Lærer og Børn, i Lethed ved Underviisningen, i Orden, Flid, Opmærksomhed og Sædelighed,

i Fremgang i hver Underviisningsgreen, da er det sikkert, at medens den i hine Communer er absolut Nødvendighed, bliver den til Nytte selv i den mindste Landsbyskole. Ogsaa haves jo talende Beviis derfor:

baade udenlands: f. Ex. i den sveitserske Stat: Vaadtlandet, hvis Skolevæsen alt i 70 Aar var i en udmærket Tilstand, og som i Forhold til sin Størrelse og Folkemængde har langt flere Skoler end vi. Der var visseligen indb. Underv. ei Nødvendighed, men vel til Nytte, og man indførte den derfor i det hele Land;

og indenlands: i det ingen Upartisk dog vil nægte, at det var en let Sag mellem de 1000 (nu 1200) Skoler, der have erklæret sig for den i. Underv. at nævne flere Hundrede af vore bedste Skoler?

Naar jeg altsaa giver Hr. Pastor Pontoppidan Ret i "at een duelig Lærer ret godt kan "undervise 60 Børn (i de 2 Classer) i een Skole" saa gjør jeg det, i det jeg der ingenlunde paastaaer Nødvendighed af i. Underv. at finde Sted; men derfor er jeg ligefuldt overbeviist om den Nytte, baade saadan Skole, og den der har langt, langt mindre Børneantal, kan have af Indførelsen af indbyrdes Underviisning i den yngste Klasse.

Det være mig tilladt ved denne Leilighed, i Anledning af den Paastand, som her er fremsat, at den vel indrettede Skole, der ikke har overdrevet Antal Børn, ikke kan have Nytte af indb. Underv. og i Anledning af at Hr. Pastor Pontoppidan mellem vore af Skolevæsenet høifortjente Mænd, nævner, og det visseligen med fuld Føie: Biskop Boisen, at bemærke, at

denne Under og Fremmer af Almueoplysning netop nu paa det Ivrigste udbreder indb. Underv. i Laalands og Falsters Stift, arbeider for dens Indførelse overalt efter at have ladet den indføre i Skolerne i sit eget Pastorat Vesterborg og Birket og at han derved understøttes af et stort Antal værdige Geistlige i bemeldte Stift. Nu er det dog vel vist at Laalands og Falsters Skoler høre med til de bedste i Riget? der er ingen bydende Nødvendighed for indb. Underv. Indførelse, men Nytten indsees, og dette bevæger Biskop Boisen og Stiftets Geistlighed til at arbeide for Sagen. Ved dette Aars Slutning vil et høist glædeligt, overraskende Resultat for Laaland og Falster sees.

Langt være det fra mig, at ville kaste Skygge paa den Geistlige, der ei arbeider for indb. Underv.; men fortænke maa man mig heller ikke i, at jeg med glad Tilfredshed og Erkjendtlighed, med Glæde griber Leiligheden til at nævne de Mænd, der befordre den almeennyttige Sag, der efter deres og min klippefaste Overbeviisning er paa hvert Sted til saa saare megen Nytte; — og det forekommer mig som det ogsaa er Andres (Methodens Modstanderes) Pligt, ei at kaste Skygge paa de mange værdige Mænd der arbeide for denne nyttige Sag, og jeg kan derfor ingenlunde tillade mig at billige de i den Anledning fremsatte Yttringer. Ogsaa forekommer mig det af Hr. Pastor Pontoppidan brugte Udtryk "den Mængde Tilhængere Methoden sy"nes at have vundet" — ikke passende. Den der med Eftertanke og Upartiskhed gjennemlæser 2den Hovedrapport, vil visseligen ei være enig med at man kan sige "synes at have vundet Tilhæn"gere" om en Sag, som det halve Antal af

Rigets Geistlighed, en Tredie-deel af samtlige Skolelærere og et stort Antal af Rigets første og hæderligste Borgere af andre Klasser paa det Bestemteste have erklæret sig for.

Naar til Slutning Hr. Pastor Pontoppidan tilføier, at være vis paa, at han ikke vil blive miskjendt af mig i denne Anledning, da beder jeg ham at være overbeviist om hvor ganske han havde Ret i saa Henseende, ligesom at jeg stoler paa, at han selv vil finde det rigtigt, naar jeg anseer det for Pligt, at tage til Gjenmæle mod Det, jeg holder indb. Underv. ugrundet anklagedes for. Dog tillader jeg mig end at tilføie, at langt kjærere havde det været mig, om Hr. Pastor Pontoppidan, saaledes som mange, mange af hans Embedsbrødre, mig ligesaalidet personligen bekjendte som han, havde gjort mig den Ære at give mig denne Meddelelse directe, saa at Meddelelse og Svar vare blevne Privatbreve mellem Mænd, der agte hinanden og føle varmt for saa vigtig en Sag som Almueskolevæsenet, og ikke Artikler i offentlige Blade.

Kjøbenhavn, den 23 Mai 1825.

J. Abrahamson.

Historiske og statistiske Optegnelser om Mynt-, Pengevæsen ꝛc.

(Fortsættelse; see No. 40.)

IV.

Den Norske Bank.

Extracter af Bankens Regnskaber for 1824 ere bekjendtgjorte under Datum: Tronhiem 31

Dec. 1824, fra Bankens Direction, som Bilag til den Norske Rigstid. No. 32.

Man seer deraf at Bank-Indskuddet og Sølvfonden udgjør:

	Indskudet Spdlr. ß.	Deraf erlagt Spdlr. ß.
Aggershuus Stift	1000090. 11.	983665. 36.
Christiansands =	287003. 62.	281434. 88½
Bergens =	362027. 39.	361975. 83.
Tronhjems =	296030. 7.	295985. 35½
Nordlands =	55022.	54581. 74.
I alt	2,000,172. 119.	1,977,642. 77
Restancen i det Hele		22,530. 42

Af Restancen de 16424 Spd. 95 ß. for Aggershuus Stift; de 5568 Spd. 93 ß. for Christiansands Stift; de 536 Spd. 93 ß. for de andre Stifter.

Bankens Sølvfond ved Aarets Slutning 1966379 Spd. 70 ß., hvoraf er opbevaret ved Bankens Hovedsæde 1771982 Spd. 45 ß. og paa Kongsberg i umyntet Sølv 184824 Spd. 74 ß. Det øvrige ved de Bank-Afdelinger der ere i Christiania, Christiansand og Bergen.

Banken eier Beholdning

rede Sølv .... Spd.	1,985,284. 97½
udestaaende Kapital	3,993,917. 85
Eiendomme, nemlig Bankens Gaard i Tronhjem af Værdie 4500 Spd.; Bankens Gaard i Bergen 1800 Spd.; Inventarium af Redskab, Møbler ꝛc. 3300 Spd.; i alt	9,600.
	5,988,802. 63½

Derimod er Banken skyldig

1. For de i Cirkulation værende Sedler	Spd. 3,618,423.	48
2. Til Statskassen, Foliohavere ꝛc.	167,403.	69
3. Paaligger Banken at udbetale til Actiernes Ejere dette Aars rene Fortjeneste	127272.	39
4. at indkjøbe til Fordeel for Actie-Ejerne smaa Indskud for	94608.	$74\frac{1}{2}$
	4007707.	110
Følgelig er Bankens beholdne Formue	1981094.	73

Blandt Bankens Udgivter udgjør Lønninger til Bankens Embedsmænd og faste Betjente ifølge Gagelisten 13050 Spd.

V.

Loven for Pengevæsenet i Norge er af 14 Juni 1816, og efter samme regnes Speciesdalere til 5 Rixorter eller 120 Skilling; og Talværdien er fastsat til $9\frac{1}{4}$ Speciesdaleres Udmyntning af en Mark fiint Sølv cøllnsk Vægt.

I Aaret 1821 fattede Storthinget den Beslutning, som af Kongen blev gjort til en Lov, at de norske Eenskillinger af Kobber, som udmyntes, skulle være af den Gehalt at 50 Stykker udmyntes af et Pund cøllnsk Vægt. Foruden deslige Eenskillinger maae og udmyntes Toskillinger af den Gehalt at 25 Stykker udmyntes af et Pund cølnsk Vægt. Ligeledes skulle de Femtedeels og Femtendedeels Specier som udmyntes være 14 lødige.

Under 22 Marts d. A. er af Directionen for Norges Bank bekjendtgjort, at de i Omløb værende 1 Spd.-Sedler blive efterhaanden inddragne og erstattes ved nye, som, med Hensyn til Text og Antal af Underskrifter, ligne de nu havende 1 Spd.-Sedler, men derimod ere noget mindre og af forskjelligt Løvverk og Skrift, samt foruden Controlstemplet, kun forsynede med 2de Stempler. Det hvide Papir, hvorpaa de nye 1 Spd. Sedler ere trykkede, er fiint og bøieligt, og viser følgende Vandmærker:

Øverst Ordene: NORGES BANK, fatte i en Cirkel-Segment og i Papiret udtrykte med store latinske Skrivt-Bogstaver; midt under disse Ord, ligeledes med store Bogstaver: EEN SP^s, og paa hver Side heraf Norges Vaaben, uden for hvilket igjen Chiffret 1.

Directionens ældre Advarsler mod Banksedlernes Klistring gjentages ogsaa med Hensyn til de nye 1 Spd.-Sedler, med Tilføiende, at Banken ikke ombytter eller indløser klistrede Sedler, hvis Vandmærker saaledes blive ukjendelige.

VI.

Nogle historiske Notizer om ældre Bank-Indretninger i Danmark meddeles:

Den første Bank-Indretning hos os organiseredes i Kong Christian VI's Regjeringstid. Den Kjøbenhavnske Assignations-Vexel- og Laane-Bank blev nemlig da oprettet, og Octroi for samme udstædt under 29 Oct. 1736 og under 5 Nov. s. A. en Kongl. confirmeret Banco Reglement og Anordning. Ved Fr. 8 Mart. 1737 blev Publicum underrettet om Ind-

regningens vigtigste Poster. Bankens Øjemeed var deels at dens Participanter eller Andre kunde der have et sikkert Sted til at indsætte og deponere allehaande rede Midler og Contanter, saavel i alle Slags Mynt, som i umyntet Guld og Sølv, og derpaa igjen at kunne anvise til Udbetaling; og saaledes have Regning og Folium i Banken (cf. Regl. §§. 2. 3. jf. §. 10. 12. 13. Convention §. 16) — deels at discontere Verler, og Verelobligationer, at gjøre Udlaan mod gangbar Rente, og imod tilbørlig Sikkerhed, ved Hjelp af dens Sedler, som den maatte udstæde, hvilke Sedler den paa Anfordring skulde indløse med Landets Mynt som de løde paa, og som ikke kunde paanødes nogen imod hans Villie, skjøndt dem i øvrigt blev givet frit Omløb som rede Penge, og tilladt at de saaledes maatte imodtages i de Kongel. Kasser (Octr. §. 13 og 20. Reglem. §. 6. Forordn. 8 Marts 1737. §. 7.). — Banken skulde være en privat fri, af Kongen stadfæstet Indretning, der stiftedes ved Subskription for Portioner, hver paa 500 Rdlr. (Conv. §. 1.). Portionernes Antal bestemtes til 1000; altsaa Fondet til 500,000 Rdl. Bankens Sedler løde paa 100, 50, 40, 30, 20 og 10 Rdlr. Ved Forord. 13 Septbr. 1748 bleve disse indkaldte og indløste mod andre paa 100, 50, og 10 Rdl.; trykte og indrettede paa forskjellig Maade. Siden 1762 havde den Sedler paa 1 Rd.; siden 1775 paa 5 Rdl.

Med bemeldte Fond skal den, uden Svækkelse for dens Kredit, have i Aaret 1755 (altsaa omtrent 20 Aar efter dens Stiftelse) havt Udlaan af omtrent 2,000,000 Rdlr. Sedler. Men de paafulgte Tidsomstændigheder, og især de da forehavende Rustninger imod Rusland gjorde at Regjeringen behøvede Bankens Kredit, og 1763 skal Kongens Gjeld til Banken have opløbet til henimod 11 Millioner. (Büschings Magaz. VIII. 263.)

Dette havde Indflydelse paa Bankens Kredit, som var svækket herved, og derfor havde foranlediget Forord. 6 Oct. 1757 om Forbud paa alle Slags Myntsorters Udførsel af Landet, Anstillelse af Undersøgelser i denne Henseende; og at imidlertid for en kort Tid "ei videre rede Penge af Banken maatte udleveres end hvis en og anden til nødvendige daglige Udgivter maatte behøve, og ingen maatte vægre sig for i alle Tilfælde Bancosedler i Betaling at modtage." Nu vare da disse Sedler givne et tvunget Omløb.

1760 var Bankens Fond bleven forøget ved et nyt Indskud af 100,000 Rdlr. i 1000 Actier hver paa 100 Rdlr. 1762 bleve de gamle Actier hver, som anført paa 500 Rdl., deelte i 5, saa at nu Actiernes Antal vare 6000, a 100 Rdlr. Ved Forord. 4 Sept. 1762 bleve nye Banksedler indførte paa 1 Rdl., da hidtil ingen som ovenanført havde været ringere end paa 10 Rdlr., og tillige befaledes, at Bancosedler paa 100, 50 og 10 Rdlr. bleve af Banken at omverle med smaa Sedler a 1 Rdlr., og "af disse til hver Person ei mere end 1 Rdl. i klingende Mynt af Banken betales."

Imidlertid var den Mand, der siden fik saa vigtig Indflydelse, som Finantsminister, paa Danmarks Pengevæsen, Hr. Henrik Carl Greve af Schimmelmann, kommen til Danmark, og faaet Deel i Finants- og Pengesagernes Bestyrelse. Ved Laan i Holland og ellers, tilvejebragtes at en stor Deel af Kongens

Gjeld til Banken blev efterhaanden afbetalt, saa at den 1771 ikkun skal have været 1,800,000 Rdlr. Bankens Udlaan til Private til samme Tid 3 Millioner Rdlr.

Under Struensees Ministerium var det Regjeringens Ønske at see en Specie- og Girobank forbundet med den Kjøbenhavnske Bank. Nogle Forhandlinger herom foregik; men Sagen blev stillet i Beroe. (Høst 1 B. S. 336.)

1773 overgik Banken til at blive en Kongel. Indretning, da Interessentskabet blev udløst med 350 Rdl. for hver Actie, altsaa for 6000 Actier den Sum 2,100,000 Rdl. hvorfor Obligationer bleve udstædte.

Bankens Historie til denne Tid og om den saaledes 1773 foretagne Forandring læser man i en Memoire, dateret 26 Juni 1773 i Büschings Magaz. VIII. 261—270, cf. de biogr. Efterr. om Greven af Schimmelmann i Clio 1 B. 2 H.

Banken skulde iøvrigt, ifølge Plac. 5 Apr. 1774, forblive i dens forrige Forfatning under "Ober-Skatte-Directionens" Bestyrelse.

De paafølgende Aars Conjuncturer, Krigene imellem de store Magter, og de som det synes heldige Handelsomstændigheder man vilde benytte, gave Anledning til at Bankens Udlaan og med dem dens Sedler formeredes til den Grad at det i Aarene 1785 og 1786 menes at have været 14 til 16 Millioner Rdl.

Nu udkom under 8 Juli 1785 en Placat, i hvis Indledning siges at det var taget under Overvejelse den betydelige Skade Staten, Finantserne, og Handelsbalancen lede ved den allerede nogen Tid vedvarende ufordeelagtige Vexelcours, og de af Banken udgivne Sedlers

ringere Værdie, fornemlig paa nærliggende fremmede Handelssteder; men og tildeels i nogle Provindser i Staten, samt den deraf følgende Sjeldenhed af klingende Mynt m. m.; — at det i den Anledning var besluttet at see den Kongl. Gjeld til Banken betalt — Grændser satte for Bankens Udlaan ꝛc. Derfor blev, som Placaten viser, stiftet en Rentefond og en synkende Fond til Forrentelse og Afbetaling af Statens Gjeld.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Sidste Torsdag, den 19de Maj, afgik ved Døden Hs. Exc. Geheime-Conferentsraad Peder Hersleb Classen, Ridder af Elephanten, Storkors af Dannebr. og Dannebrogsmand, i den høie Alder af over 87 Aar. Hans Minde, som hans 1792 afdøde Broders, Generalmajor Joh. Fr. Classen's, er, evigt i Fædrenelandets Aarbøger ved udmærket Virksomhed og herlige Stiftelser. I Dag er Liget nedsat i en Familie-Begravelse i Holmens Kirkes Capel. I en Tale af Hr. Provst Holm, R. a. D., tolkedes den Afdødes høie Værd, som paaskjønnes af erkjendtlige Medborgere.

Ogsaa sidste Torsdag Aftes bortrykkedes pludselig Grosserer Iver Wibroe, forhen Casserer paa det Rybergske Contoir: en høist agtværdig Mand, lige saa fordeelagtig bekjendt for sin Virksomhed som Soliditet og uegennyttige Hjelpsomhed.

En tredie Hædersmand, som Døden i disse Dage har bortrevet, var Justiceraad Ole Hougaard, Kongl. Lotto-Administrator, forhen Amtsforvalter.

Vor lærde og uforglemmelige P. Fr. Suhm fik i sin Tid, som bekjendt, et venskabeligt Brev fra Catholicismens Overhoved, hvoraf følgende danske Oversættelse vel maa interessere:

Pave Pius VI.

Vi ønske Dem, berømte Mand! Held og Lys af den guddommelige Naade. Deres Brev til Os, tilligemed det 5 Bind af Middelalderens Forfattere om danske Sager, have Vi, paa Deres Vegne, med Fornøielse modtaget af Vor kjere Søn Stephan Borgias. Efterhaanden, som Tiden vil tillade det, skulle vi ikke undlade at gjennemløbe Værket; thi Vi finde ei lidet Behag deels i den Rigdom af Materie, hvorved det udmærker sig, og som oplyser Nordens Kirke- og Stats-Historie, deels i den ikke ringe Flid, hvormed De beflitter Dem paa, ved Oplysninger og Anmærkninger at pryde de udkomne historiske Mindesmærker. For denne Deres Flid tvivle vi ingenlunde paa, at Videnskabselskere jo i saare høi Grad ville blive Dem forbundne, og Vi lykønske Dem af ganske Hjerte. Men at De kan have et bestandigt Beviis paa Vor Erkjendtlighed for den af Dem modtagne Gave, sende Vi Dem igjen en Udgave af den turinske Biskop Sl. Maximus's Værker, hvilke Vi, efterat de fortrinligste Haandskrifter ere jevnførte, have ladet trykke i eet Bind med romerske Typer. Vi havde ønsket, tillige at kunne have forceret Dem de Danskes og Svenskes Apostel Sl. Anscharius's Dagbog, hvorom De har anmodet Os, som Noget, der nu paa ny pirrer Deres lærde Videlyst, ligesom forhen Leibnits's. Men denne Sjeldenhed har hidtil forgjeves paa Vor Befaling været eftersøgt i det vaticanske og barberinske Bibliothek. Vi befrygte, at den ligeledes forgjæves vil søges i de øvrige af Byens Bibliotheker, hvilke Vi, for, saavidt det staaer til Os, at tilfredsstille Deres Attraae, have givet Befaling til nøiagtigen at gjennemsee. Thi man har ei alene ingensteds afgjort Vished om, at Oldsagen, De interesserer Dem for, er kommen ind i den pavelige Stoels Boggjemmer; men dens Oversendelse til Hovedstaden kan ansees for tvivlsom, da den eneste Forfatter af den corveiske Krønike, som tillægger Abbed Tymo samme, beretter det ikke efter paalidelig Kundskab om Tingen; men efter et nogenlunde almindeligt Sagn. Men Vi ledes saameget lettere paa denne Tvivl, jo stærkere Formodning der kan være om, at Tymos Tildragelser have, hvad Forfatterens Haandskrift angaaer, aldeles ikke været nøiagtige; thi han sætter, som De veed, hans Udnævnelse til Abbed i Aaret 1259, hvilken Vi dog klarligen see, at være skeet allerede i Aaret 1255, blot af det Brev, Vor Formand Alexander IV., under 18de September i hans (Regjerings) første Aar, skrev til Biskopen i Minden, for at denne kunde faae at vide, at Tymos Udnævnelse var skeet med den hellige Stoels Samtykke. Men at Vi have berørt dette, er nok til at lægge Vor Tilbøielighed til at tjene Dem for Dagen. Vi bede inderligen Gud, al Godheds Giver, at han længe vil bevare Deres Sundhed, og overgyde Deres Sjel med sin himmelske Naades Lys.

Vaticanet i Rom den 22de Marts 1785, i Vor Regjerings 11 Aar.

Callistius Marinius,
Hans Helligheds latinske Secretair.

Kjøbenhavns Børs, den 24de Maj 1825.

		à
Hamburg 2 M. a vista 216		
Species 218		
Specier solgtes til 13 Rbmk. $1\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 10 Specier	$19\frac{1}{2}$	$19\frac{5}{8}$ Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52	$52\frac{1}{2}$ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$94\frac{1}{2}$	$94\frac{3}{4}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	$87\frac{1}{2}$	— i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	$111\frac{1}{2}$	112 i Sedler.
Hamborger Laan af 1819 Bmk. 3000	100	— Banco
Dito Dito Bmk. 4000	$99\frac{3}{4}$	100 Banco
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	$106\frac{1}{8}$ i Banco
4 pC. Dito nye	98	— i Banco
Asiatiske Actier	89	90 i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Toogtyvende Aargang. No. 43.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 28 Mai 1825.

Papirs og andre Skrive- og Contoir-Materialiers Priser i Kong Frederik den Tredies Tider.

(Efter en Original.)

Efftersom wy haffuer bekommett hans Kongel. May. Naad. Befallning, med een sicker og wiß Mand att handle oc Accordère, som hans Kongel. May. Hoff, saa well som Skatte-Cammeritt, Canzelierne, oc andere nødwendige Steder, med fornøden Pappier, saa well till det nylig anrettede tryckte Pappier, saa oc andre fornødenhed, udaf attschillige slaugs oc Sortamenter Idelig kunde forsiune, Saa haffuer wy derom een fuldkomne oc fast Contract sluttet, med Erlig oc Wellfornemme Heinrich Müller dend Yngre, Att hand det nødwendige Pappier oc andere Species, som epter herneden benefnede Specification Aarlig kand behoffwis, til retter Thid paa Hans K. May. Skatte Cammer, till hanns K. May. øffuerste Renteschrifwer, eller hwem udaf Rentemesterne forordnet worder; dett att annamme, schall lade leffwere; udi dend bonität oc icke ringere, end de af wor Rente mestere oc hannem Underschreffne oc beseiglede, oc her i Skatte Cammeritt Indleffwerede, oc hannem tillstillede Prøfwer udwiiser; Och Paa huis hand eller hans Fuldmechtig i saa maader forschaffendis oc Indleswerendis worder, huer Fierding Aar tage Richtig Bewiiß, huoreffter hannem, hans Intressenter eller dieris Fuldmechtige forschr. Pappiers Beløb, huer Quartall vdaf de Penge, som for dett Tryckte Pappier Indkommer, V-feylbarlige schall bliswe betaelt; effter dend Taxt oc Priiß som hereffter følger:

Fiin Forgyltt Postpappier heele Arcker Thou, halfue Arcker Een Riiß, Tillsammen Trei Riiß, Á Sechs och een half Rixdaller.

Fiin Forgyltt Pappier liden Formaet, heele Arcker Otte, halfue Arcker Thou Riiß, Tillsammen Thy Riiß. Á Fiire Rixd. Fiire Marck dansch.

Fiin beschaaren Postpappier, Halfftredsindstiuffue Riiß. Á Fiire Rixd. Fiire Marck dansch.

Fiin beschaaren Pappier Liden Formaet Tou Tusinde Fembhundrede Riiß. Á Femb Slettedaller,

Middell Pappier Fembhundrede Riiß. Á Fire Sletted.

Ordinarie Pappier Fembhundrede Riiß. Á Tou Rixdahler.

Gemeen Pappker Touhundrede Riiß. Á Thii Marck dansche.

Graa Pappier Tiufue Riiß. Á Halfstredie Marck dansche.

Stoer Regall Pappier Femb Riiß. Á Ni Rixd.

Halff Regall eller Median Pappier Thy Riiß Á Sechs Rixd.

Schriiff Pergament Tiuffue Degger. Á Thii Slettedahler.

Rødwox Treihundrede Tiuffue Scholl㎏ Á Trei Marck Dansche.

Grønwox Firesindstiuffue Scholl㎏ Á Trei Marck Dansche.

Tegtur aff Postpappier Thou Riiß. Á Femb Rixd.

Tegtur aff ditto Forgyltt. Een Riiß. Á Sechs och een halff Rixd.

Ordinarie Rød och Sortt Lack Tiuffue Scholl㎏ Á Trei Rixd.

Perfúmirt Lack, Guhll, Rød och Sortt, Ny Scholl㎏ Á Fire Rixd.

Breffuegarn Itthundrede Tredsindstiuffue Scholl㎏ Á Femb Marck Dansche.

Bleck Pulver Sechshundrede Scholl㎏ Á Tou Marck Fiire Schilling Dansche.

Blicerz Penne Tolff Doßien. Á Een Rixd.

Stoere Papper, Touhundrede. Á Een Rix Ohrtt.

Lißebonschen Olie Een Pott, Thou och een Halff Marck Dansche.

Worstabeler med Jern, Fiire Á Tou Rixd.

Hollandsche Penne Fære Sechs Tusinde. Á Sechs Rixd. pro mille.

Och schal samme Contract Angaa oc Begynde fraa dato oc for hannem oc hanns med Interresserende Bryggelige fast staa i Nestfølgende Thii Aar.

Saa hand oc hans Interesserende derfor i alle maader schall bliffwe Schadeßløeßholde.

Hereffter schal Contracten Med Hendrich Müller den Ynger Sluteß och Expederes.

F r i d e r i c h.

A v i s = S p a a d o m m e.

(Indsendt.)

Kjere Hr. —m, De er en daarlig Spaamand, thi alle Deres Avisspaadomme gaae i Lyset, og De stifter virkelig Skade derved; thi 1) De nærer Deres egen forfængelige Indbildning om sær Kløgt paa Fremtiden, skjønt Udfaldet altid viser sig at have skuffet Dem. Spaaede De ikke forlængst om Tyrkernes hurtige Undergang? om Grækenlands snart tilkjæmpede Frihed? om Puslands visse Deeltagelse i Kampen? Men see! Er noget deraf endnu skeet? Derefter, da det syntes at gaae lidt Krebsgang med Grækerne, blev De bange, og nu spaaede De strax: det er forbi med det stakkels Grækenland, og De var færdig at græde over Deres tomme Indbildning. 2) De skader A n d r e derved; thi De bestyrker simple Folk i Indbildskhed, der troe, at naar de kan slaae om sig med Deres Spaadomme ere de hele Karle og have slugt al

Viisdom. De berøver dannede Læsere af Deres Avis Fornøjelsen af selv at tænke over Begivenhederne, og De skader saare mange Landmænds Pung ved Deres uheldige Spaadomme om Sædeprisernes Stigen; thi i Tillid dertil troe de fuldt og fast at de snart maa stige, og afslaae gode Tilbud, som de siden ikke kunne faae; men da deres Pung ikke tillader dem at vente til evig Tid paa de deilige Priser, maae de siden sælge langt under de første Tilbud. Det er vist, at De saaledes i flere Egne har skadet Landmænd, der vare troskyldige nok at sætte Lid til Deres Avisspaadom, for flere 1000 Rbd. Kort sagt, kjere Hr. —m, De er en daarlig Spaamand, og De skulde saa mare ikke spaae undtagen i Kort, og dog beholde Deres Viisdom for Dem selv; thi den som styrer det Hele lader sig saamæn ikke bestemme af Deres Spaadomme, og alle de Grunde De opstiller for Deres Mening, kan en eneste lille Omstændighed kuldkaste.

Indenlandske Efterretninger.

I Kirkeaaret 1824 er i hele Danmark Ægteviede 9513 Par, Fødte af Mandkjøn 17,234, af Qvindekjøn 16,489, i Alt 33,723, foruden Uægte af begge Kjøn 3278, saa at følgelig hele Antallet af de Fødte bliver 37,001. Af Mandkjøn ere Døde 11,575 og af Qvindekjøn 10,703, i Alt 22,245 og følgelig 14,756 flere Fødte end Døde, eller omtrent et Forhold af 5 imod 3. Antallet af Dødfødte er 1358. 79 Mænd og 162 Qvinder have oplevet en Alder af 90 til 100, 3 Mænd og 7 Qvinder ere blevne 100 Aar og derover. Antallet af uægte Børn er størst for Kjøbenhavn, nemlig 896 af 3095, dernæst kommer Fyen, nemlig 601 af 4703. Sjellands Stift har af 9675 kun 492 Uægte, Aarhuus Stift af 5347 de 427 og Ribe Stift af 5087 de 259 Uægte.

Vor almindelig agtede og fortjente Hofboghandler J. H. Schubothes 50de Jubelaar feiredes den 10 Mai, paa hvilken Dag han havde været paa Børsen fra sit 14de Aar i een og samme Boglade, baade som Dreng, Svend og Mand. Festiviteten var foranstaltet og bestod af samtlige Bodleiere paa Børsen, som samledes Kl. 7½ om Aftenen i den ældgamle Bygning, inden hvis Mure ingen Fest før har været holdt. Administrationen for Assurancecompagniet paa Varer og Effecter havde været saa velvillig at laane dertil sammes 2 Værelser. Festen var Hr. Schubothe ganske uvitterlig, indtil han der blev indført. Udi det første Værelse blev han modtaget af samtlige Bodleiere, og lykønsket. Derefter blev aabnet Døren til det næste Værelse, hvor Hines Koner og Familie vare komne for at hilse paa ham. I dette Værelse var anbragt, lige for Indgangen, Portraiterne af de afdøde Bodleiere paa Børsen, saavel Boghandlere, som Kræmmere og Glashandlere, saa mange som vare at erholde, og ligeledes afdøde Agent Gyldendahls Portrait. Ved at indtræde i Værelset, saae Man Taarer i Oldingens Die. Over Bordet, som var serveret med koldt Kjøkken og Punsch, talede et af Medlemmerne nogle hjertelige Ord til Schubothe. Derefter blev foruden flere Sange afsjunget en skjøn Sang af Hr. Lieutenant Garbrecht, og Skaaler tømte for Børsen og dens Stifter Christian den Fjerde, for Landsfaderen, Handelen, Søefarten rc. Punschen blev frembaaren i en stor chinesisk Bolle, hvorpaa Børsbygningen var tegnet. Glæde, Moerskab og Orden herskede under hele Festen. — Denne Fest, hvorom Dagen har givet nærmere Underretning, anføres i Hr. Hempels Avis med følgende Tillæg: Før Udgiveren slutter denne Anmeldelse, hvori han selv tager saa meget varmere Andeel, som han, ved nogle og 30 Aars mangehaande Forbindelser med Manden, i ham stedse fandt den Ædling, hvis Virksomhed, sjeldne bramfrie Retskaffenhed og uegennyttige Velvillie giver ham en velfortjent Plads blandt gjæve Danneborgere, og hvis usvigelige Venskab Udgiveren regner for et af sit Livs kjereste Goder, føler han ogsaa Trang til at ønske Oldingen en glæderig Livs Aften, og er overbeviist, at Mange

med ham istemme følgende Strofe af Hr. Garbrechts ovenmeldte skiønne Digt:

O! Held den Mand, der blid og glad
I Stilhed Landet nytter,
Og mellem Egens grønne Blad,
Smukt Flidens Roser knytter!
Han skaber Glæde trindt paa Jord,
Han er en kraftig Eeg i Nord,
En saadan Mand bør kaldes stor,
Som Fredens stille Borger!

I Aarhuus Avis No. 71 læses følgende Bekjendtgjørelse: "Jeg vil ikke undlade at underrette Byens Indvaanere om, at man af Ondskab i sidstafvigte Nat har brækket flere i Grøde staaende Træer i Alleen bag Byen. Jeg er overbeviist om den almene Glæde, hvormed disse Anlæg betragtes, og gjør derfor sikker Regning paa, at enhver retsindig Indvaaner vil gjøre alt, for om muligen at opdage Gjerningsmanden, samt at man vil anmelde mig enhver, endog den ubetydeligste Formodning, der erholdes. I det jeg herved opfordrer hertil, lover jeg tillige at Anmelderens Navn skal vorde fortiet, og at han, saafremt Gjerningsmanden derved opdages, skal paa Forlangende erholde en Douceur af 15 Rbd. Sølv. — Aarhuus Politikammer, den 24de Mai 1825. — Fleischer."

Mærkeligt nok, at samme Nat mellem d. 23 og 24 har i Odense adskillige ondskabsfulde Personer deels omhugget, deels beskadiget de uden for Stadens Nørreport langs med den forhøiede Spadseregang plantede unge Træer. Da det er Magistraten særdeles magtpaaliggende at faae Gjerningsmændene opdagede, saa udlover den en Belønning af 25 Rbdlr. rede Sølv til Den eller Dem, som saaledes kan paavise Een eller Flere af disse, at vedkommende Politie-Øvrighed kan forsikkre sig deres Person og drage dem til vedbørlig Ansvar efter Anordningerne.

Aarhuus. Det Beckerske Skuespillerselskab gjør atter megen Lykke her, hvad Bifald angaaer, men har kun smaat Besøg, som ei kan ventes anderledes paa nærværende Aarstid. Da Selskabet, efter Sigende, agter sig til Aalborgs

Vindsemarked, saa er denne Konstnydelse snart forbi, dog haabe vi, at see dette vakkre Selskab igjen til Efteraaret.

Blandede Efterretninger.

En engelsk Konstdommers Mening om Walter Scotts nyeste Romaner.

Det er en antagen Skik hos Konstdommerne at begynde alle Bedømmelser over de skotske Noveller med nogen Forundring over Forfatterens Frugtbarhed. Men intet kan være kjedeligere end Beundringen af enhver Deel af samme Særsyn, og vi maa aabenhjertet tilstaae, at vi siden nogen Tid have aldeles ophørt med at beundre Sagen. I Sandhed, naar vi maa yttre et Slags Forundring, saa er det de løse Materialier, hvoraf hans sidste Arbeider ere sammensatte; og saa langt fra at føle nogen Forbauselse over at Svangerskabstiden kun er tre Maaneder, vente vi derimod at see hans Fostere fødte endnu hyppigere og i Kuld af en halv Snees ad Gangen. Vi begynde nu at ansee Sir Walter Scotts Læsere for langt beundringsværdigere end hans Værker. Kort, Sagen er virkeligen dreven for vidt. Man har kun eet Exempel paa et Menneske, der med Held har fortalt 1001 Fortællinger, og det er den vidtberømte Prindsesse Scheherezeade; men da Sultanen sandsynligen vilde betegne hver Afsmag for hendes Arbeider med Sværdet — da Straffen for hendes Uduelighed var Forliset af hendes Hoved, saa blev denne underholdende Dame naturligviis holdt paa qui vive og slumrede aldrig under Udførelsen af hendes lange Arbeide. Hvert Forsøg at beile til denne Prindsesses Navnkundighed ansee vi altsaa for høist voveligt, hvor Sværdeggens levende Spore ikke er tilstede, for at forøge Livfuldheden og formindske Frugtbarheden hos Fortælleren; og skulde Waverley's Forfatter have fattet det Forsæt, at levere os Tusind og een Fortællinger, saa bede vi ham at afstaae derfra, skulde han end have tilbagelagt den halve Vei til Maalet. Det er næsten Alle vitterligt, at denne Forfatters Genie ikke holder Skridt med

sin Pens Hurtighed, og det vilde være forunderligt om den gjorde det, uagtet hans maadeligere Arbeider havde mødt en Yndest og Lykke, der uden Tvivl opmuntrer ham til at vedblive at levere lette Værker stans pede in uno — naar Almeenheden vil læse, hvorfor skulde han da ikke skrive? Saa stærk er imidlertid Forbindelsens og Vanens Magt, at naar Folk først har føiet Ideen om Fortræffelighed til et Navn, varer det længe førend den kan blive overbeviist om, at Tingen aldeles har tabt de ypperlige Egenskaber, som oprindeligen anbefalede den samme, — saaledes vedblev den pippinspisende Verden at nyde og anbefale deres gyldne Pippiner, længe efter at de vare udartede, og da de havde bidt deres Tænder fordærvede, undredes de over, at de gyldne Pippiner vare ikke saa velsmagende som de forrige, men aldrig drømte de om, at de tracterede sig selv med indenlandske Frugter, den indfødte Yppigheds og vor egen Bunds frivillige Frembringelser. De skotske Romaners Beundrere ville en Tid lang læse saadanne Arbeider, som St. Ronans Kilde, Abbeden, Klosteret ꝛc. uden at opdage at de gjennemløbe Bøger af samme Præg og Classe som "Minerva Press" og at Waverley Forfatters Genie er udartet til de circulerende Bibliothekers almindelige Sammenjaskerie. Men disse Opdagelser, skjøndt sildige, ere sikkre — Folk spise ikke bestandigen Skovæbler under det bedragerske Navn Pippiner, og den Dag vil komme, dersom Forfatteren vedbliver at følge sin nuværende Bane, da de indbydende Ord paa Titelen "ved Waverley's Forfatter" ikke ville anbefale et ubetydeligt Arbeide til offentlig Opmærksomhed. Det interesserer os alle at Forfatteren raadfører sig med sin egen Berømthed; vi have alle glædet os ved hans tidligere Værker; hele Verden har bevidnet deres Fortjenester, og hans Navnkundighed er en Nationaleiendom; men i dette Øieblik er han en Ødeland i Henseende til sit Genie og lever paa sit Navns Credit. — Alt hvad vi kunne sige til Anbefaling for Redgauntlet er, at det staaer over det, som er gaaet umiddelbart foran samme: St. Ronans Kilde, en Roman, der vilde have fortjent Ligegyldighed og Ringeagt, dersom den ikke var udkommen med et stort Navns Anbefaling; thi uagtet Historien er urimelig nok, indeholder den dog adskillige Steder, som ere fulde af Lune, og hvis Behagelighed minder os om Forfatteren i hans bedre Dage. (Af en Recension over Redgauntlet i Westminster Review, July 1824.)

Af en Skrivelse fra Paris.

"Har Læseren hørt tale om et vist Befrugtelsesselskab, societé de fructification, i Paris? Faae vi paa dette Spørgsmaal et benægtende Svar, saa maae vi bekjende, at vi heller ikke vide meget mere om samme, end kjende dets anførte Navn; men hvor dets Sæde er og hvo Medlemmerne ere, have vi ikke kunnet erfare, dog maa Selskabet virkelig existere, da et Maanedsskrift med lysegrønt Omslag fører den Titel Annales Européennes et de la societé de fructification. Disse Annales Européennes, som imidlertid endnu ikke ere blevne bekjendte i Europa, udgives af en forhenværende Ingenieur, ved Navn Rauch, maaskee er han selv for Tiden Selskabets eneste eller dog dets Hovedmedlem, og i saa Fald kunde man, med eller uden Ordspil, sige at Projektet gaaer op i Røg. Hvem Selskabet bestaaer af gjør heller Intet til Sagen; dets Formaal er det eneste som tydelig udtaler sig. Det hedder nemlig i disse Annaler: Man har i Frankrig i lang Tid intet videre gjort, end at presse Mennesker og Penge; med Bestyrelsesmaaden har det kun seet slet ud og af Jordbunden drager man langt fra endnu ikke den Fordeel, samme er i Stand til at yde. Mange Artikler maae derfor erholdes fra Udlandet, hvorved Frankrig taber aarlig 90 Millioner. Dette Onde vil Befrugtelsesselskabet afhjelpe. Det vil dyrke 20 Millioner Morgen Land, beplante 4 Millioner Morgen, besætte 60,000 Mile Floder, Søer og Parker med Fisk, og foretage Frugtplantninger paa alle Biveie. Ved disse udstrakte Anlæg, mener Befrugtelses-Selskabet, vil det lykkes det, i en Tid af 15 Aar at omskabe Frankrig til et "jordisk Paradis." Om dette Paradis nogensinde kommer i Stand, tør vi vel ikke borge for; imidlertid er Planen

til dette Rauch'ske Paradis os dog altid behageligere end det Project, hvorefter det saakaldte jesuitiske Partie ogsaa vil omskabe Frankrig til et Paradis. Denne sidste Plan lyder ogsaa ganske anderledes end det respective Befrugtelsesselskabs. Jesuiterpartiet vil nemlig, at man skal frasige sig selv at tænke og raisonnere, og derimod, ligesom i den høit prisede Middelalder, bøie sig under Aaget og Næveretten, bortvise langt paa hiin Side Oceanet al Tænke- og Pressefrihed, ikke bekymre sig om andet end hvad Statstidenden behager at lære os, betale Skatter og Paalæg, saa ofte og saa mange fordres, og i Øvrigt lade de Mægtige skalte og valte efter eget Tykke; fremfor Alt intet at læse, uden hvad de Herrer Patres have tilladt; da Underviisning opvækker Fornuften, og Fornuften forfører Mennesket. Naar alt dette skeer, da vil ogsaa for Frankrig, ligesom for andre Lande, som have underkastet sig denne lægende Kuur, fremstaae et Paradis, om ikke for Folket, saa dog i det mindste for den katholske Geistlighed og de privilegerede Kaster. For de Første var egentlig Befrugtelsesselskabets Paradis, da dette Selskab lover, at, naar dets Projecter ere udførte, vil derved fremstaae en saadan Tilvext af Levnetsmidler i Frankrig, som om 220,000 Øxer, hver paa 500 Pund, 1,833,000 Kalve til 60 Pund, 1,100,000 Sviin til 100 Pund og 2,750,000 Faar til 40 Pund vare mere i Landet. Et Selskab, som vil forskaffe Landet 220,000 Femhundredepunds Øxer mere, bør dog altid berømmes fremfor det, der vil lægge Folket i Slaverie og opdrage Ungdommen i Dumhed. Gid at derfor Forsynet vilde give Befrugtelsesselskabet god Fremgang og derimod henflytte det andet Selskab til Tyrkiet eller hvilketsomhelst andet lignende Sted. I Frankrig kommer dette sidste Selskab dog alligevel for seent, hvor megen Umage det end anvender for der at fæste faste Rødder. I Paris og mange af Frankrigs mindre Steder har det oprettet saakaldte Congregationer. I saadanne Congregationer søger det efterhaanden at inddrage Folket. En fattig Mand, der ikke veed anden Udvei, lader sig indskrive i en Congregation, synger to Gange om Ugen med i et Capel, hører en Prædiken om Fordelene ved blind Lydighed eller ovenkjøbet til Gunst for Overtroe, derfor erholder han at leve af, og har han Børn, sørger man ogsaa for disse. Naturligviis foretrække Mange dette beqvemmere Liv for Arbeide, og synge saalænge med som man vil, naar man blot godt underholder dem og Familie. Imidlertid hersker dog hos Nationen en Æresfølelse, som forsmaaer en saadan Hjelp og heller forlader sig paa Fortjeneste ved Haandarbeide. Derhos kan siden Revolutionen Enhver opnaae Alt, uden deri at hindres ved Andres Forrettigheder. Enhver nyder rolig Frugten af sit Arbeid, og kan efterlade sine Børn samme i lige Dele, uden at een Broder gives større Net end den anden, eller nødes til at give sig i Tjeneste hos andre Folk, eller gjøre sig Umage for at erholde en Post, der bringer Løn uden Arbeide. Disse ere den franske Nations store Fordele siden Slutningen af det forrige Aarhundrede; og saalænge disse fremdeles bestaae, ville Jesuiter og Congregationer af lignende Slags kun lidet udrette.

(Morgenbl. 11 Febr. 36.)

I Engelland er Afsætningen paa Tidender langtfra ikke saa stor, som i Frankrig. The Times f. Ex., som har længe været den meest udbredte af alle engelske Aviser, har aldrig i Tider, hvor særegne Tilskyndelsesmidler manglede, afsat mange over 6000 Exemplarer dagligen, da derimod Constitutionel skal have tre Gange saa mange regulære Subskribenter, og Journal des Debats 14,000. Aarsagen dertil ere de svære Paalæg, som, foruden andre Udgivter, de engelske Tidender ere bebyrdede med. Allene Tilveiebringelse af Efterretningerne om Parlamentsforhandlingerne koster 3000 Pd. St. aarligen.

Hofraad Rochlitz inddeler Musiktilhørere og Musikbedømmere — ligesom Sterne de Reisende og Jean Paul de Spadserende — i fire Classer. I den første sætter han dem, der kun af Forfængelighed og Mode høre Musik, og kun besøge Concertsahlene og Operaerne, for at have været der og kunne tale derom; i den anden dem, som skjøndt opmærksomme, kun kan høre saa at sige med Forstanden, ønske at kaldes Konstkjen-

dere, og uden at agte de Fortrin, som et Tonestykke i Henseende til Aand og Følelse kan have, blot høre det, for at opdage en Feil mod Regelen; ogsaa Virtuoser, der ikke ere andet end Virtuoser, duelige Sønner af Jubal, "som Spillemænd og Pibere nedstamme fra", og for hvilke blot det Vanskelige og Halsbrækkende, og hvis heldige eller mislykkede Udførelse har Interesse. Til den tredie Classe regnes de, som besjelede, modtagelige, maaskee enthusiastiske, men dog kun med Øret, høre, og overeenstemmende dermed dømme, ligesom hine, der blot betragte Musiken som et beqvemt Hjelpemiddel:

"auszufüllen die Leere der Stunden
"und die lange, unendliche Zeit."

Denne Classe holder Forfatteren for den talrigeste. I den fjerde sætter han dem, der med hele Sjelen høre og som ikke ere for talrige.

Efter et af General-Qvarteermesterstaben i Wien 1824 udgivet Kort over Monarkiet medfølgende Tabel udgjør de østerrigske Staters Befolkning 30,006,949 Mennesker paa et Fladeindhold af 12,153 Qvadratmile. Interessant er Sammenligningen mellem de forskjellige Lande, der udgjøre dette Monarkie, i Henseende til deres Fladeindhold og Befolkning. Saaledes har Ungarn med 4181½ Qvadratmile og 8,585,814 Mennesker, altsaa paa en Qvadratmiil 2053, medens i de lombardisk-venetianske Provindser ere paa 852 Qvadratmile 4,161,078 Mennesker, altsaa paa en Qvadratmil 4388, der er mere end det dobbelte mod Ungarn. Stærkest befolket uden for de italienske Provindser er Mæhren, som har 481 Qvadratmile og 1,890,806 Indvaanere, altsaa paa en Qvadratmiil 3922 Mennesker. Opgivelserne ere officielle, og saaledes har Østerriges Befolkning meget tiltaget. (A. Z. 135.)

Den afdøde Rich, der i mange Aar som det engelske ostindiske Compagnies Agent residerede ved Paschaen af Bagdads Hof, havde en ypperlig Samling af Manuskripter, Medailler og Oldsager. Denne Samling bestod af 1) 900 Bind Manuskripter i det persiske, tyrkiske, kaldæiske, syriske og arabiske Sprog, indeholdende

Commentarer over den hellige Skrivt; 2) af orientalske og græske Medailler; 3) af en stor Mængde Oldsager, fundne i Egnen af Babylon og Ninive, paa hvilke Bogstaver, som man endnu ei har afchifret, og neppe vil kunne dette, uden man anstiller Sammenligninger med andre Oldsager af lige Slags som man maatte finde. Fra Forstanderne for det brittiske Museum er Underhuset ved Sir E. Long overrakt en Ansøgning om Erhvervelsen af denne Samling for en billig Kjøbesum, som ved Sagkyndige kunde sættes paa samme. Hr. Long forklarede, at den hele Samling vel vilde faaes for 8000 Pd. St., og androg paa at en Commission maatte udnævnes for at give Huset en Rapport derom, og saadan Commission er derefter udnævnt. (A. Z. 135.)

Til de interessanteste smaa Skrivter af den nyere engelske Literatur kan man regne et under den besynderlige Titel: the modern Athen, eller det nyere Athenen, som i det Hele giver en ganske træffende Skildring af dette Athen, nemlig Edinburg, hvis Indbyggere give deres Stad dette Navn. Vel har literary gazette udtalt en Fordømmelsesdom over Skrivtet, men det er dog aabenbare skrevet af en Mand, der nøie er bekjendt med Sted og Personer. (M. f. g. St. 28.)

I Wien seer man en mærkværdig Samling af Byster, som en berømt Lærer i Billedhuggerkonsten, Messerschmidt, har forfærdiget, og som fortræffeligen udtrykke Lidenskaber og Følelser, ofte i forskjellige Gradationer, efter Forskjelligheden af de Indtryk eller de Udspring, der fremkaldte dem. De udgjøre et Bidrag til Physionomiken, der er eget i sit Slags, og nu er Samlingen, efterat den har vandret meget omkring fra den oprindelige Eiers Besiddelse, kommet i en privat Mands Hænder, som har erhvervet den for en ringe Priis. I Konstnerens Levetid skal en høi, rigtbemidlet Person have budet ham 40,000 Gyld. C. M. for samme. Aarsagen, hvorfor den ikke blev afstaaet, kjendes ikke. Konstneren var ei færdig med sin Samling. Tallet skulde, efter hans Plan, have gaaet til 100. Han arbeidede i sin Levetids sidste Aar med utrættelig Flid paa samme, drog sig bort i en ensom Egn, for, af-

sondret fra Verden, og taaligen bærende Trang og Ubeqvemmelighed, at kunne leve ene og alene for sin Idees Udførelse. Men han bragte det ikke videre end til næsten det Halve af det bestemte Antal; thi endnu førend han kunde lægge Haanden paa den 50de Byste overraskede Døden ham. Den største Deel er udført i Bronze; de øvrige i Alabaster. I sine tidligere Aar studerede han anatomiske Værker, og beskjæftigede sig Nat og Dag dermed. Dette, forbundet med hans levende Indbildningskraft og hans sjeldne Konsttalent gav ham fortrinlige Egenskaber til at udføre sin Idee. (Mere ibid. 31.)

Hr. Arrowsmith, Søn af den berømte Geograph, fortsætter sin, nu længe siden, afdøde Faders Værker, i hvilket Fag han, skjøndt ung, lover meget. Et Værk, som med det første fra hans Haand vil udkomme, er et almindeligt Atlas i 45 Karter under Titel: Outlines of the world, og derved hans Faders Portrait.

(ibid. 47.)

Det er bekjendt, at Hr. Domenico de Rossetti har med en høistpriselig Nidkjerhed faaet et Monument bragt til Udførelse over Winkelmann, at opsættes i Triest. Ved Subskription over hele Europa er Bekostningen for en Deel tilveiebragt, men største Deel har Rossetti selv tilskudt. Den venetianske Billedhugger Antonio Bosa har forfærdiget Monumentet, og det er nu fuldendt; men nogle Vanskeligheder ere endnu at rydde afveien, førend det kan blive opstillet. Imidlertid er udkommet et Pragtværk, med lithographerede Blade, hvori deels Monumentet er afbildet, deels Winkelmanns Portrait m. m. Det har den Titel: Il Sepulcro di Winkelmann in Trieste; trykt i Venedig 1823 i 4to, med 8 lithographerede Afbildninger og et Facsimile. (Mere i Konstblatt 15.)

I Juni Maaned 1822 sendte Raja af Nepaul Delbunjun Pondee, Bhugut og andre, et Gesandtskab til China. De kom d. 18 Oct.

1823 tilbage til Nepaul og meddeelte følgende Beretninger: De havde tilbragt 8 Maaneder paa deres Reise indtil Pekin. De havde passeret 33 høje Bjerge, opholdt sig 55 Dage i Hovedstaden, med Keiserens Tilladelse, som havde ladet dem anvise en Bolig. Keiseren, fortælle de, er 38 Aar, men har endnu intet Knævelsbart. Fire Ministre bestyre alle Forretninger, og hver Morgen forsamle 1,500 Adelsmænd og Generaler sig i det Keiserlige Durlan. — Alle Qvinder i China bære Slør. Hver Krambod har kun een Artikel at handle med. Om Sommeren er Heden overordentlig. Om Vinteren ere Floderne bedækkede med Iis, som er saa tyk, at Elephanter kunne gaae paa den. Ved Afreisen bleve Gesandterne iførte Hædersklæder. Keiseren sendte Rajahen af Nepaul tre Heste med alle Slags kostbare Foræringer.

Kjøbenhavns Børs, den 27de Maj 1825.

Hamburg 2 M.	à	
a vista 215		
Species 217		
Specier solgtes til 13 Rbmk. $\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 10 Specier	$19\frac{1}{4}$	$19\frac{3}{8}$ Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$51\frac{3}{4}$	52 Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$94\frac{1}{2}$	95 Rbd. Sedl.
Dito Dito	88	— i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	$111\frac{1}{4}$	$111\frac{3}{4}$ i Sedler.
Hamborger Laan af 1819 Bmk. 3000	$99\frac{1}{2}$	100 Banco
Dito Dito Bmk. 4000	$99\frac{1}{4}$	$99\frac{1}{2}$ Banco
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	$106\frac{1}{2}$ i Banco
4 pC. Dito nye	98	— i Banco
Asiatiske Actier	89	90 i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Toogtyvende Aargang. No. 44.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 31 Mai 1825.

Ved

Professor Carl Ferdinand Degens

Død.

Du dalede ikke, du herlige Stjerne,
Som lyste saa vide, saa klart og saa gjerne!
Du slukdes ej heller til Glemsel og Haan.
Thi da du, som vordende Seraph, nedsendtes
At lære Guds Veje paa Jorden, antændtes
Det Sandhedens evige Lys i din Aand.

Det lever, det lyser, det drager, det stiger
Ustandseligt frem gjennem Alherrens Riger,
Bestraaler Hans Veje, opklarer Hans Bud;
Og fører i korte, men daadrige Dage
Den Himmelens herlige Arving tilbage,
Beriget med Dyd og med Sandhed, til Gud.

Hvor herligen drogst du ad Banen! Dit Øje
Udmaalte det Dybe, bespeided' det Høje,
Og samlede Viisdom i barnlige Sind.
Du fatted' det Sande; du elsked' det Gode
I Menneskets Barm, som paa Menneskers Klode;
Og iilde — ach! iilde — til Himlene ind.

Min Ferdinand, ach med en tungere Vinge
Arbeider din Ven, at han ogsaa maa svinge
Sig over til Lysets og Sandhedens Hjem.
Engang skal den salige Time mig røre,
Forynge min Kraft, og veldædigen føre
Til Evigheds straalende Porte mig frem.

Da skal jeg i Lyset den Fader tilbede,
Som førde og mig til sin evige Glæde.
Og, Ferdinand, da skal jeg see dig igjen,
Din kraftfulde Gang paa seraphiske Veje,
Og frydes i Himlene selv ved at eje
Blandt Viisdommens frommeste Sønner en Ven.

Ribe Bispegaard, den 10de Maj 1825.

Dr. J. M. Hertz.

Historiske og statistiske Optegnelser om Mynt-, Pengevæsen ꝛc.

(Fortsættelse; see No. 42.)

VI.

I Forbindelse med den nævnte Plak. af 8 Juli 1785 om Afbetalingen af den Kongel. Gjeld til Banken ꝛc., udkom to Forordn. af samme Dato om Aabningen af to Laan paa Annuiteter, et af 500000 Rdlr. dansk Cour. i Kjøbenhavn, og et andet af 500000 Rd. Species eller Banco i Altona. For at give denne, da i den danske Stat nye, Indretning desto mere Opmuntring, tilstodes Betingelser, der vare fordeelagtigere end de som sædvanligen gjaldt for indenlandske Laan. Der blev nemlig for hver af de 500 Annuitets Obligationer, hver paa 1000 Rdlr. d. C. eller 1000 Rdlr. Spec. eller Banco, som for Laanene udfærdigedes, tillige udstædt en Præmie-Annuitet af 150 Rd. d. C. eller 150 Rd. Bco. Hoved-Annuitets Obligationerne bare 4 pC. aarlig Rente. Hver Præmie 2 pC. Altsaa i det Hele næsten $4\frac{1}{2}$ pC. af den laante Capital.

Et vist Antal af Obligationerne skulde aarligen udtrækkes, saaledes at de 4 pC. Rente bærende skulde være indfriede i 28 Aar, fra 1 Sept. 1786, og de 2 pC. bærende i 35 Aar. Laanet blev i kort Tid i Kjøbenhavn fuldstændigt. I Altona gik Subskriptionen langsommere, og kun omtrent for 300000 Rdlr. Spec. blev tegnet.

Den hele tegnede og ved disse Laan indkomne Sum blev med omtrent 900,000 Rdlr. d. Cour. til Banken betalt.

Fremdeles blev samme anviist de i solgte

Kongel. Godser af de forrige Rytterdistrikter ꝛc. indestaaende halve Kjøbesummer, omtrent 2,000,000 Rdlr. d. C. Endvidere anslog man de Banken overdragne, mod Hypotheker udestaaende, sikre Fordringer, og rede Kassebeholdninger til 3,000,000 Rdl., saa at af den Kongl. Gjeld til Banken, som man regnede imod 9 Millioner, blev imod 6 Mill. afdraget, og for den tilbagestaaende $\frac{1}{3}$ blev givet lige saa gode, men først Tid efter anden realisable Hypotheker.

Den hele Plan blev udviklet i et libet Skrivt af Hr. Etatsraad Kirstein, R. a. D., under Titel: Briefe über den neuen Finanzplan für Dänmark. Hamburg X u. 104 S. 1786. 8. — Oversat paa Dansk. e. a. — Nogle Anmærkninger saavel til dette Skrivt, som til Pl. 8 Juli 1785, over hvilken det er Commentar, findes i Förtalen til Gaspari's Urkunden, 2te Fortsezzung 1790.

Da Pengevæsens Forandringen 5 Jan. 1813 foregik, var af hine Laan efter Planen kun tilbage: a. For det Kjøbenhavnske det 28de Aars 30 Nummere eller 30000 Rd. d. C. af Hoved-Annuitets Obligationerne, og 8 Aars Udtrækning af 146 af Præmie-Obligationerne à 150 Rdlr., i alt 8760 Rdlr. b. For det Altonaiske Laan var Planen lige, om det havde blevet complet.

En anden vigtigere i hin Finanzplan indbegreben Foranstaltning var Indførelsen af en nye Species Mynt i Hertugdømmene Slesvig og Holsteen. Den blev allerede ved Kongl. Resol. af 18 Oct. 1786 approberet, men først, efterat forskjellige nøjere Bestemmelser vare tilkomne, blev den bekjendtgjort ved to Forordninger af 29 Febr. 1788; den ene handlede om denne nye

Species Mynt og Myntfod, som Hertugdømmene saaledes fik, og at de danske Bankosedler skulde fra 1 Oct. s. A. ophøre i Hertugdømmene at være gangbar Mynt. Den anden Forordn. angik Stiftelsen af en Slesvig=Holsteensk Species=bank i Altona. Den forhen for Altona allene, under 11 Oct. 1776, oprettede Species=, Laane= og Giro=Bank blev ophævet og forbundet med denne nye Bank. Denne Bank maatte for de i den nedlagte, ei paa Folier staaende, Speciesmynt, udstæde Sedler paa 80, 40, 20 og 8 Th. Spec., som ved Forevisning og paa Forlangende strax skulde omverles mod Sølvmynt.

Da i det følgende Aar politiske Conjuncturer medførte store Udrustninger, og ved tre Forordn. af 11 Marts 1789 (en for Danmark, en for Norge og en for Hertugdømmene) en overordentlig Skat af Formue, Indkomst og Næring blev paabudet, blev med samme sat i Forbindelse nye Laan af transportable Annuiteter til 3 pC. Alle nemlig, som vare pligtige til at svare hin Skat, bleve indbudne til desforuden at laane Statskassen det tredobbelte af Skattens Beløb, og da skulde Skatten ogsaa ansees som Laan. For Laanets og Skattens sammenlagte Beløb udfærdigedes Annuitetsbeviser, lydende paa 3 pC. aarlig Rente, saaledes at den der for Danmark og Norge var ansat til Skat af 100 Rd. dansk Cour. og i Hertugdømmene til 100 Rdl. Schl. Holst. Cour., og desuden gjorde et Indskud af 300 Rd., skulde derfor erholde Annuitetsbeviser paa 400 Rd. d. C. eller resp. Schl. Holst. Cour. Ingen kunde deeltage i Laanet for mindre Summer end 25 Rd., Paalægget iberegnet. Nærmere Bestem-

melser i Plak. 16 Juli 1789. Ved to senere Plakater af 16 Sept. s. A. bleve Reglerne kundgjorte for Annuitetsbevisernes indvortes Indretning, Maaden paa hvilken de skulde betegnes, for ved de aarlige Trækninger at kunne stilles fra hinanden, med mere saadant. Det blev bestemt at de skulde betegnes med Bogstaver fra A til Z inclusive, at ethvert Bogstav skulde indeholde 1000 Rd. af den subskriberede Sum; at naar det første Alphabet saaledes med 24000 Rd., og for det slesvig=holsteenske Laan med lige Sum Schl. Holst. Cour. var udfyldt, igjen skulde begyndes med et nyt Alphabet, hvis Bogstaver betegnes med A 2, B 2 o. s. v. Hvert Aars 1ste Juli skulde Renterne betales; og hvert Aar skulde aarligen ved Udtrækning bestemmes et vist Afdrag af Laanets fulde Beløb. Annuitetsbeviserne i Hertugdømmene udstædtes i Species, altsaa 80 Rd. Spec. for hvert tegnet 100 Rd. slesv. holst. Cour.

Ved to Plak. af 26 Nov. 1790 kundgjortes, at de fra Danmark og Norge forstrakte Summer beløbe i alt omtrent til 396000 Rd., og for Hertugdømmerne 63000 Rdl. Species, for hvis Afbetaling med 2 pC. aarligt efter Udtrækning 50 Aar vilde medgaae.

Efter Pengevæsens Forandringen 1813 bortfaldt Trækning og Tilbagebetaling af disse Annuitets=Obligationer. Af de Slesvig=Holsteenske lydende paa Species betales 3 pC. aarlig Rente. Af de danske var Renten nedsat, indtil de fra 14 Jan. 1819 igjen har været 3 Rbd. af hver 100 Rbd. Sølv.

Vi gaae tilbage til hiin Tid, da disse Annuiteter stiftedes.

Efter tilbagevendte fredelige Forhold kom det under Overvejelse at bringe det danske Pengevæsen paa en sikker Fod, og som en Følge af disse Overvejelser blev 1791 en Dansk og Norsk Speciesbank oprettet og givet Octroi af 16 Febr. s. A. paa 40 Aar. Denne nye Banks Mynt og Sedler skulde være Speciespenge, indrettede efter den gamle danske Species Myntfod. Den gamle Banks Sedler skulde efterhaanden inddrages, og bemeldte Bank lukkes for alle nye Udlaan og Disconteringer, som overdroges den nye Bank. Denne skulde være en ved privat Formue stiftet offentlig Indretning, og derfor uforanderligen staae under dens Interessentskab selv. Actiernes Antal blev bestemt til 6000, hver paa 400 Species; altsaa i alt 2,400,000 Rdl. Spec. Denne Bank maatte vel ogsaa udstæde Sedler; men som Ingen kunde paanødes, altid af Banken ved Forevisning og paa Forlangende skulde omverles med Sølvmynt, eller den gamle Banks Courantsedler efter indenlandske Speciers Cours mod Courantsedler, paa den Tid naar Verlingen skete; for Speciesbankens Sedlers Antal var sat en vis Grændse, saaledes at Summen af de Speciessedler, som vare i Omløb, ikke maatte forholde sig til den Sum af rede Valuta som Banken havde hos sig i Forraad, højere end som 19 forholder sig til 10, et Forhold som det imidlertid gaves Haab om, naar særdeles overordentlige Omstændigheder skulde møde, at faae Kongelig Tilladelse til at faae, under Betingelser, som da bleve fastsatte, og kun for en vis bestemt Tid, forandret til det Forhold af 22 til 10. (Octrojen 1791. §§. 7—9.)

Nu vare altsaa i Kjøbenhavn to Banker. Hvo der ønskede Laan eller vilde have Verler,

Verelobligationer rc. disconterede, havde at henvende sig til Speciesbanken. Den hvis Anliggende angik et tilforn i den Kjøbenhavnske Courantbank optaget Laan havde at holde sig til samme. Den som vilde deponere Sølv eller Species, saavelsom de der vilde have verlede Speciessedler, havde med Speciesbanken at bestille; de der vilde deponere Kjøbenhavns Courant Banksedler eller lade samme verle, henvendte sig til den Bank der havde udstædet samme. Denne gamle Bank skulde nu være indskrænket allene til de Forretninger der reiste sig af de i den engang optagne Laan, og de af den udstædte Sedler. Af disse skulde aarligen, et Aar i et andet, inddrages og kasseres 750,000 Rdl. Nye Myntkegn eller Sedler ikke udgives (undtagen istedet for et lige Antal forslidte). Cf. aabent Brev 16 Febr. 1791 §. 8. Forord. 24 Juni 1791. Plac. samme Dato. Octroien. Convent. for Speciesbanken af 22 Oct. 1794.

See og Skrivtet: "Underretning om den nye Danske og Norske Speciesbank, tilligemed en Samling af hvad derom under offentlig Autoritet er bekjendtgjort, udgiven af C. U. D. v. Eggers." Khavn 1791. 228 S. 8.

Virkningerne af disse Indretninger vare saa heldige, at det endog kom dertil at den gamle Courantbanks Sedler gik i Handelen efter deres fulde paalydende Sum; og dette vedblev indtil 13 Sept. 1799, saa at de vedligeholdte sig deels under, deels paa Pari, deels stundum lidt over Pari; dog til 13de Sept. s. A. aldrig over 126½.

Ved en i Speciesbanken holdt Generalforsamling 17 Oct. 1799 blev taget den Beslutning, at gjøre et Tilskud af 100 Rd. Species pr. Actie,

for hvilke nye Indskud gaves særskilte Qvart-Aktier. Derved blev denne Banks oprindelige Fond forøget med 600,000 Rdl. og den hele Grundkapital altsaa bragt til 3,000,000 Rd. Spec.

Fra ovennævnte Dag den 13de Sept. 1799 begyndte Coursen at tage en uheldig Vending; saa at den inden Aarets Ende gik lidt efter lidt op til 137, og siden næsten altid var henimod ja over 140; i August 1803 endog 153, og i Slutningen af 1806, samt Begyndelsen af 1807, 152. Uheldige Handelsconjuncturer havde i Aaret 1799 foranlediget en saadan Søgning af Laan, at Speciesbanken ikke kunde bestride samme. Regjeringen fandt nødvendigt at afhjelpe Trangen ved overordentlige Midler. Deels fik Grosserer-Societetet Tilladelse til ved en Committee at maatte paa ustemplet Papiir udstæde rentebærende Sedler, for dermed at gjøre Laan paa Varer og andre Effecter; (Plac. 4 Oct. 1799. Colleg. Tid. 1802 No. 7. Plac. 18 Dec. 1806) — deels oprettedes en saakaldet Deposito Kasse, hvoraf Udlaan paa nye i danske Courantbanksedler tilstodes, medens Speciesbanken ophørte at gjøre nye Laan (Pl. 13 Nov. 1799). Nu blev et Qvantum af Sedler, hvis Beløb skal have gaaet til 6 Millioner, udfærdiget; og disse Sedler bleve paa Bagsiden mærkede med et Stempel, forestillende en Seule med Omskrivt: Depositum; men skulle gaae og gjelde lige med de øvrige Banksedler. Indretningen skulde kun være interimistisk. Ved Plac. 12 May 1802 blev det bestemt, at Deposito-Kassens Fond skulde være indskrænket til den Sum, som da allerede var udlaant; men videre Lejlighed havde man ej fundet til at faae den forandret, da Krigen i Aaret 1807 gjorde det umuligt at tænke derpaa. (Fortsættes.)

Borchs Collegium.

Sidste Løverdag var her i Staden en academisk Høitidelighed, nemlig Indvielsen af den nye Bygning, som for Borchs Collegium er bleven opført paa samme Sted hvor de ældre stode, der bleve Rov for Luerne ved Ildebranden 1728, og ved Bombardementet i September 1807. En Indbydelse var udstædt i latinske Hexametre af Hr. Etatsraad og Professor Birg. Thorlacius, R. af D. En latinsk Tale blev holdt af Collegiets Ephorus Hr. Etatsraad Fr. Th. Hurtigkarl, og derefter en Taksigelses-Tale paa Alumnernes Vegne af Collegii Inspector, Hr. Dr. Krarup. En Cantate blev af endeel Studenter udført før og efter Talen; Ordene af Hr. Prof. K. L. Rahbek, R. af D., Musiken af Student Hr. A. P. Berggreen.

Derefter blev paa Skydebanen af Collegiets Ephorus givet et Festmaaltid, hvortil vare indbudne de Herrer Profess. Consist.; de Herrer her i Staden tilstedeværende, som have studeret i sin Tid i Collegiet; og dets nu værende Alumner. Ved samme blev afsynget nogle til Festen forfattede Sange, blandt hvilke en læses i Dagen No. 127.

Dette Collegium blev stiftet den 29 Juli 1689 og indviet den 29 Maj 1691. Den lærde Oluf Borch, Professor Medic. og Assessor i Høiesteret, stiftede det, ved at skjenke sin Gaard i store Kannikestrædet, tilligemed en betydelig Capital.

Stiftelsens første Ephorus Poul Winding berettede, i den Tale han holdt ved Collegiets Indvielse, at Stifteren paa sin Sotte-

og Sygeseng havde tiltalt ham saaledes: Tu, cui hæc Ἐφορεία commissa est, provideas sollicitius, ne pessimæ notæ mancipia in hoc magisterium recipiantur, homines inter oleum & vinum occupati &c. (Lærd. Eft. 1791, S. 398.)

I vore Tider har Ephoratet været bestyret af Peder Holm 1765—1777 — Peder Kofod Ancher 1777—1782. "Han, sagde Secretair Gudenrath, nedlagte det, om jeg ei feiler, af Fortrydelse over en Cabinetsordre i Aaret 1782". — Abr. Kall. — og fra sidstnævntes Død 1822 nuværende Ephorus.

I Kalls Ephorats Tid indtraf ogsaa en Fest for Collegiet. 1791 blev nemlig Collegiets hundrede-aarige Jubelfest høitideligholdt. Om Formiddagen blev paa Collegiets Auditorium opført en Cantate, hvortil Ordene vare af R. Frankenau, og en latinsk Tale blev holdt af Collegiets daværende benævnte Ephorus, hvori han opregnede alle "de Mænd, som i de første 6 Decennier af Aarhundredet vare udgangne fra dette Collegium, og havde gjort sig berømte og fortjente af Fædrenelandet ved ypperlig Lærdom, eller anseelige Embeder, tilligemed Stiftelsens yngre Fosterbørn, som ved Talenter og Lærdom give Haab om at ville vedligeholde Stiftelsens gamle Ære." Denne Tale, som udbredte meget Lys over vor Literairhistorie, var meddeelt afdøde Prof. Jac. Baden til Afbetjening. "Da den snart, skrev han (i sin Univers. Journ. 1794, S. 16), kan ventes udgiven i Trykken, vil jeg ikke forekomme Læseren, men allene melde, at dette Aarhundrede har i en Tid af 63 Aar seet af Borchs Fosterbørn 11 Biskopper, 36 Professorer ved Kjøbenhavns Universitet (blandt dem L. Holberg),

7 ved Sorøe Academie (blandt dem Kraft og J. Erichsen), 1 ved det Parisiske (Jacob Winslow), 1 i Kiel, som siden blev Procanzler sammesteds (Martin Friis, fra Ribe), 1 i Helmstadt (Justinus Bing), 7 ved Odense Gymnasium, 1 ved Seminarium i Kongsberg (Thorstensen). Doctorgraden i Theologien har 12 Borrichianer erholdt, i Lovkyndigheden 5, i Medicinen 24. I Skolerne have været ansatte som Rectorer, Lectorer og Conrectorer 39, Provster paa Communitetet 7. Ikke at tale om de mange, som have beklædet andre civile og geistlige Embeder." Det er Skade, at denne Tale er tabt (formodentlig i et Officin i Ildebranden 1795). Stupenda eruditio in illa oratione splendebat, sagde Secr. Gudenrath om den.

Før og efter Talen opførtes en Cantate, hvortil Ordene vare af R. Frankenau. De tre Skuespillere Musted, Rossing, Ibsen tjente ved Udførelsen med deres Talent. Om Aftenen var et Gilde paa Skydebanen, hvortil vare indbudne de i Byen Tilstedeværende, som have ligget paa Collegium.

Hr Secr. Jac. Just. Gudenrath skrev derefter: "Betragtning over de sidste 15 Aar paa Ole Borchs Collegium, foranlediget ved dets første Aarhundredes Jubelfest, holden d. 9 Juni 1791". (Indført i Iris 1791, Aug. S. 67—190. Sept. 268—301. Oct. 49—69. Nov. 168—178. Dec. 308—348.)

Vi slutte med de Ord, med hvilke Hr. Etatsraad Engelstoft, R. af D., fra hvis Haand et lidet latinsk Digt medfølger førnævnte Indbydelse, har sluttet samme.

Qvalia vidisti florentia laudibus olim,
Multa renascantur talia lustra tibi.
Perge, favente Deo, gnavos educere alumnos;
Egregios felix perge nutrire viros,
Qvêis recti cultus, qvêis vera, decentia cordi,
Qvêis operis sacri pectore castus amor;
Sic demum patriæ, sic demum reddita Musis,
Sic demum vere nomine digna tuo!

Indenlandske Efterretninger.

Skriftlige Spørgsmaale, fremsatte ved den theologiske Embedsexamen i Januari 1825.

1) Evang. Joh. 1, 24—34.
2) Psalm. 95.
3) Exponatur, qvid de divortio sit statuendum, tam juxta effata sacræ scripturæ qvam secundum præcepta philosophica.
4) Qvid docuit ipse Jesus de morte sua deqve vi hujus mortis salutari.
5) Qvibusnam modis & institutis conati sunt antistites ecclesiæ per medium ævum mores tam populi qvam cleri christiani emendare.
6) Ex locis inter se comparatis ep. Pauli ad Galatus 1, 17 seqv. 2, 1 seqv. Act. 9 imprimis a v. 19—30. 15, 1 seqv. 22, 17 seqv. 2 Cor. 11, 32—33 enarrentur itinera Pauli suscepta ab anno Christi 37 ad annum 51.

Skriftlige Spørgsmaale, fremsatte ved den theologiske Embedsexamen i April 1825.

1) Actor. 2, 22, 31.
2) Psalm. 16.
3) Exponatur præstantia religionis christianæ præ Pharisæo-judaica in universum brevius nominatim autem qvoad doctrinam de modo, qvo deo probari sive favorem divinum conseqvi possunt homines.
4) Doctrina biblica de precibus earumqve vi afferatur & illustretur.

5) Exponatur & illustretur doctrina biblica de gratia divina cooperante.
6) Adumbretur veteris ecclesiæ disciplina morum cum crisi subjuncta nec non ratione usus hodierni adhibita.

Odense, d. 27 Maj. Hs. Høihed Prinds Christian Frederik indtraf først her til Byen i Aftes imellem Kl. 10 og 11. Overfarten over Beltet skeete med Postjagten Ørnen under Ledsagelse af Hr. Søecapitain Ravn, og Hs. Høihed ankom til Nyborg Kl. 6 Aften.

Aalborg, d. 26 Maj. Cancellieraad Poul Mørck Gleerup, der den 21de Dennes ved Døden afgik, blev i Dag paa det hæderligste jordet. Foruden de mange Indbudne havde og et stort Antal Uindbudne indfunden sig for at ledsage ham til sit Hvilested. Over i 30 Aar beklædte han den hæderlige Post at være Stadens Raadmand, hvilket Embede han bestandig udførte med den strengeste Redelighed og den punctligste Nøiagtighed. Da Orden i alle hans Forretninger og hans hele Vandel var en af de mange Dyder, der især udmærkede ham, saa nød han og en bestandig vedvarende Sundhed indtil det sidste Aars Tid, samt opnaaede den høie Alder af 71 Aar. Han havde aldrig været gift, men mod sin Familie og nærmeste Paarørende var han en sand Fader. Ikke heller glemte han Fremmede, da han følte en inderlig Glæde ved at lindre sine trængende Medmenneskers Kaar, saameget som det stod til ham. — Længe vil han derfor savnes blandt os.

Aarhuus, d. 27 Maj. I Gaar Eftermiddags Kl. 6 indtraf Hs. Høihed Prinds Frederik Ferdinand hertil fra Callundborg, efter en tolv Timers Overfart. Høisamme hilsedes fra Havnebatteriet med 9 Canonskud, og modtoges paa Skibsbroen, hvor det borgerlige Jægercorps paraderede, af Sit Regiments Officerer, Byens Øvrighed og Honoratiores, der ledsagede Prindsen til Hans Logis i Hr. Oberste von Scholtens Gaard.

I Norburg paa Alsøe udbrød d. 21 d. M. Ild hos en Brændeviinsbrænder. Formedelst at Alt var saa tørt og Husene straatakte, bleve i en Tid af een Time 6 Huse med Sidebygninger lagte i Aske, hvorved 10 Familier mistede næsten al deres Bohave. Til Lykke omkom hverken Mennesker eller Creature.

Hr. Franz Siebert, Kongl. Sachsisk Kammersanger, som nyligen med fortjent og enstemmigt Bifald gav en Concert paa det store Kongl. Theater, agter, tilligemed sin Datter Jomfr. Clara Siebert, efter adskillige Musikynderes Ønske, at give Onsdagen den 1ste Juni, om Aftenen Kl. 7, paa det Kongl. Hoftheater, en Concert, af følgende Indhold:

Første Afdeling.

1) Qvintet af Mozart.
2) Basaria af Mozarts Tryllefløite: In diesen heil'gen Hallen.
3) Scene og Sopran-Aria af Paers Sargino.
4) Polonaise af Mayseder for Violin.
5) Romance: "Die Sehnsucht", af Göthe, for Tenor og Bas, componeret for Fr. Siebert, af den Kongelige Baierske Musikdirecteur Häußler.
6) Romance af Boyeldieu.
Til Slutning: En lystig Tyrolersang for Sopran og Tenor, af Weigl.

Anden Afdeling.

7) Qvintet af Mozart. Rondo.
8) Basaria af Mozarts Figaro: Non piu andrai farfallone l'amoroso o. s. v.
9) Sopran-Aria af Rossini.
10) Romance: Das Grab und die schöne Zauberinn, comp. af Siebert.
11) Duet for Sopran og Bas, af Rossini.
Til Slutning: En Wiener Folkesang af Trylleoperaen: Die Fee aus Frankreich, af Wenzel Müller.

Billetter, saavel til Loger, som til enkelte Pladser, faaes i Nyhavn No. 9, 1ste Sahl, fra om Morgenen Kl. 8 til om Eftermiddagen Kl. 6. Følgende ere Priserne paa Pladserne:

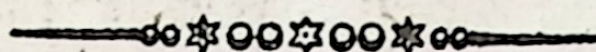
En Loge i 1ste Etage til 10 Personer	10 Rbdl.
En enkelt Plads i 1ste Etage . .	1 —
— — — i Parkettet . . .	1 —
— — — i 2den Etage . .	4 Mk.
En heel Loge i 2den Etage . . . til 10 Personer.	7 Rbdl.

Kjøbenhavns Børs, den 31te Maj 1825.

		à
Hamburg 2 M. a vista 214		
Species 216		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 15½ ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 10 Specier	19¾	19⅜ Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52½	52¾ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl Oblig. (u. R.)	94½	95 Rbd. Sedl.
Dito Dito	88½	— i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	110½	111 i Sedler.
Hamborger Laan af 1819 Bmk. 3000	99	99½ Banco
Dito Dito Bmk. 4000	99	99½ Banco
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	106¼ i Banco
4 pC. Dito nye	98	— i Banco
Asiatiske Actier	89	— i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Toogtyvende Aargang. No. 45.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 4 Juni 1825.

Frederiksbergs nye Kirkegaard.

I Onsdags, d. 1ste d. M., imellem Kl. 12 og 1, blev Frederiksbergs nye Kirkegaard høitideligen indviet, i Overværelse af en stor Mængde Mennesker, saavel fra Byen, som fra Hovedstaden. Høitideligheden aabnedes med følgende Sang, der blev affjungen af Skolens Børn, under Accompagnement af blæsende Instrumenter.

Med Veemod og med Andagts Lue
Indvie vi vort Hvilested.
Vort Haabes Gud! til Dig vi skue!
Du skjænke de Henfarne Fred!
Byd, at vi selv fra Gravens Bo
Maae see til Dig med Haab og Tro.

Skal her end jamre Ægtemage,
Og see i Muldet lagt sit Alt;
Staaer Barnet her med bitter Klage,
Naar Jord paa Fædre=Kisten faldt;
Og græder Vennen her for Ven,
Da mind os om Opstandelsen.

Derpaa fremtraadte Hr. Provst Schack og holdt en rørende Tale, hvori han udviklede med megen Veltalenhed de Ideer, som en saadan Indvielse lede paa, og styrke Troen paa et bedre Liv hisset. Efter Talen istemtes igjen, ligeledes under Accompagnement af blæsende Instrumenter, følgende Sang.

Den Gud, som ved almægtigt: Bliv!
Fremkaldte Alt til Fryd og Liv,
Han skal os atter vække;
Men Jesus, Sandheds Tolk, har sagt:
"Skal Frøet blive Jordens Pragt
"Maae Muldet det udklække."
O Gud!
Det Bud
Daglig taler,
Sødt det maler
Grav herneden,
Som vor Vei til Evigheden.

Og Han, som styrkede vort Haab,
Blev, efter Lidelsernes Daab,
Da han paa Korset døde,

Fremkaldt af Gud fra Gravens Ro
Og stod til Trøst for dem der tro
Som Livets Morgenrøde.
Saa vist
Gud Christ
Da fremkaldte
De Udvalgte
Til hans Rige
Skulle gjennem Graven stige.

Frederiksberg By har saaledes nu ikke allene faaet en paa alle Sider med Muur omgiven ny Kirkegaard, hvori Nicher ere anbragte, og hvortil det forhen til Præstegaarden hørende Stykke Jord er taget, men kan ogsaa med det første vente sig en ny smagfuld Præstegaard, som nu opføres, istedet for den gamle, meget forfaldne.

Indenlandske Efterretninger.

Den forhen i dette Blad bebudede Concert af Hr. Siebert og hans Datter, blev givet i Onsdags Aftes, men for et indskrænket Antal Tilhørere, hvortil nok Aarstiden bidrog det meste. Mange Virtuoser og Virtuosinder have fuldt Huus, mange fortjente at have det. Baade Fader og Datter høstede imidlertid denne Aften eenstemmigt og fortjent Bifald, og da Stemmer bør veies, ikke tælles, saa er der ingen Tvivl om, at dette lidet Publicum, hvoriblandt saa mange virkelige Kjendere fandtes, maatte ved sit Bifald glæde begge ligesaa meget, som det, der kom fra et større, men langt mere blandet. Om Hr. Sieberts Sang kan der kun være een Mening, og han viste blandt andet ved den Wiener Folkesang, han til Slutning saa fortræffeligen sang, og som han ved et da capo blev opfordret til at synge endnu engang, en Prøve paa, hvorledes "die Wiener

in Berlin", der i det Hele, især fra Spillets Side, blev givet ret godt paa vort Theater, egentlig kun udføres paa tydske Skuepladse. Jomfru Sieberts Sang behagede den Aften almindeligt, og der er ingen Tvivl om, at hun om faa Aar vil blive een af de meest udmærkede Sangerinder i Tydskland. Hun kunde maaskee allerede have været det nu, naar hun ved Anstrængelse havde villet forcere sin Uddannelse, men da Erfaring ofte har lært, at sligt ikke kan skee uden Fare for ganske at miste eller fordærve sin Stemme, saa er det visseligen mere at rose end at laste, at hun har foretrukket en gradviis naturlig for en hurtigere, men unaturligere Udvikling. (a.)

I Hr. Hempels Avis af 30 d. M. læses følgende: "Ogsaa jeg var iblandt de Ulykkelige, som i Orcanen Natten den 20 Decbr. sidst, tabte Alt, ved at tilsætte min eiende Jagt paa Sjællands Kyst. Bag Ulykkens Mørke glimtede dog Haabets Stjerne: "Hjelp og Trøst er jo Danskes Glæde!" Dog — det eneste Sted, hvor jeg altid har faret fra, og kunde vente tilstrækkelig Hjelp fra, var — Faaborg; men ved Siden af mig laae Skipper Anders Bankes sønderknuste Vrag, der, som indfødt Borger, havde billigere Krav paa Indvaanernes Bistand. Dybt nedbøiet ankom jeg til min ulykkelige Familie og derpaa til Faaborg, hvor jeg desuagtet blev modtaget med forekommende Velvillie og øm Deeltagelse. Inden 2 Dage forsvandt havde jeg Faaborgernes Godhed at takke for et grundet Haab om at erholde et nyt Fartøi, ja! Mænd blandt disse, som jeg med tungt Sind nærmede mig, fordi de ved mit Uheld havde lidt Tab, rakte mig uopfordrede, med de Ord: "Vi have vel mistet Noget; men Du Alt" en dobbelt kjærkommen Gave. Atter her stode de brave Svendborgere ei tilbage; Egnens goddædige Landmænd kappedes, efter Evne og Leilighed, at yde mig Bistand, og herligt vidner nu Krandsen fra min opførte Stavn om dansk Hjelpsomhed og Brodersind. — Snart glider min nyfødte

"Haabet" ud paa Bølgen, da skal min Takkebøn opstige til den Algode for Dem, Høie eller Lave, som, ved Guldets Klang eller kun ved et trofast Haandtryk, hjalp mig i Nøden og lindrede min Sorg; hans Velsignelse over hver Den, som forbarmede sig over mig! — Ulbølle Strandhuse, den 24 Mai 1825. — Hans Rasmussen."

Aarhuus, d. 31 Maj. I Søndagsformiddag var der Cour hos Hs. Høihed Prinds Frederik Ferdinand. Om Aftenen beærede Høisamme Skuespillet med Sin Nærværelse. — Jomfrue Beckers Benefice i Søndagaftes var talrigt besøgt, og nød denne vakkre, almeenyndede Skuespillerinde den Ære, at vorde fremkaldt efter Forestillingen og hilset med et tredobbelt Bravoraab.

Viborg, d. 28 Maj. Efter et fortræffeligt Foraarsveir fra den 24de Mai af med mild Regn og Torden, der gjentoges i Gaar, har det i Nat frosset ikke saalidet. Tamperdag den 25de bragte om Morgenen Regn, siden mild Sydvest. Nu springer Vinden fra Syd- til Nordvest, og, skjøndt det i Gaar andensteds tordnede, have vi dog kun faaet Kulden, der især skader Frugttræer og Havevexter, samt Fiskeriet i Liimfjorden. De Brasen, der nu pleie at fiskes, samt Aborrene, udeblive, og kun Aalene, af maadelig Qvalitet, ved Putsvaadde opjagede, bringes til Torvs.

Blandede Efterretninger.

Toget mod Rusland 1812.

Vi have forhen omtalt det mærkelige Værk af General Greve de Segur om det franske Tog mod Rusland 1812, og her atter komme tilbage til samme, formedelst dets Vigtighed og almindelige Interesse.

Frankrig havde ved Napoleons Feldtherretalenter og Genie naaet sin høieste Culminationspunkt. Carl den Stores Rige var paa Ny oprettet. Napoleon havde ført sine seierrige Ørne lige til Niemen og lige til Herkules Støtter. I den pyrenæiske Halvøe herskede kun endnu aabenbar Modstand mod ham, en Modstand, der efter Tingenes Stilling dog endelig havde maattet vige for Overmagten. Alle Continentets øvrige Stater havde, efter ofte fornyede Kampe, overbeviist sig om Umuligheden af, enkelt at træde frem med Held mod denne Kjempestat, uagtet de af sammes voxende Styrke havde Alt at frygte og Intet at haabe.

I lige Storhed paa Fastlandet stod mod denne Kolos i Syden kun alene Rusland, forsvaret ved sine til ubetinget Lydighed vante Folkeslag, beskyttet ved sine Ørkener og den Alt stivnende Kulde.

Foreningen af Holland og af endeel af det nordlige Tydskland med Frankrig; de til at tæmme England med den største Strenghed anordnede Continentalspærringer, der fremkaldte Indskrænkninger og øieblikkige Forlegenheder, og i det de hentydede paa Planer til Frankrigs vedvarende Udvidelse, opvakte Mistanke, som paa mange Maader næredes, alt førte til en Spænding, og endelig til en Kamp paa Liv og Død.

Denne Katastrophe, i Forbindelse med de foregaaende Aarsager, har Forfatteren beskrevet, og derved udfyldt en hidtil følelig Aabning i Begivenhedernes Historie. Han har i dette Værk forsøgt at skildre Anledningen til og de nærmere Omstændigheder ved en Krig, som i sine Følger gav Europa en anden Form, og overdrog den sydlige Kolosses Overvægt paa den nordlige.

Ved de officielle Beretninger fra de stridende Hæres Anførere, gjennem de offentlige Blade og ved flere Beskrivelser af Militairoperationer, beregnede til Strategiens Berigelse, ere Hovedbegivenhederne i denne sidste Kamp om

Overherredømmet i den civiliserede Verden blevne bekjendte. Forfatteren har ikke indskrænket sig til denne eensidige Fremstilling. Hans personlige Stilling og Forbindelser satte ham i Stand til, at see meget i Nærheden rigtigt, af hvad der for tusinde Andre forblev skjult. Derved har dette Værk erholdt en fleersidig Interesse, og vil formedelst de vigtige Oplysninger, som Forfatteren meddeler om flere hidtil ubekjendte Kjendsgjerninger og Bevæggrunde, erholde vedvarende historisk Værd, om endogsaa nogle mindre væsentlige Omstændigheder, som han har beskrevet, og som man allerede har villet modsige, skulle tabe i deres Troværdighed.

I Særdeleshed geraader det Forfatteren til Berømmelse, at han ligesaa aaben tilstaaer Misgreb og Overilelser, ledende til fordærvelige Følger, som overalt lader Fjendens Klogskab og Tapperhed vederfares den fortjente Ret, saavidt dette efter hans personlige Stilling var muligt. Som Exempel paa denne hans bestandige sjeldne Upartiskhed anføres kun, at han ved Slutningen af 2den Deel paa en meget skaanende Maade omtaler de Forbundnes Frafald, og endog ved nogle Omstændigheder er tilbøjelig at undskylde dette.

Det vilde optage for megen Plads at følge Historiens Gang i det Enkelte, eller deraf udtogsviis at uddrage de mærkværdigste Steder. Man indskrænker sig altsaa til alene at gjøre opmærksom paa nogle Steder, som synes særdeles skikkede til at bekræfte den givne Dom, betræffende dette Skrivts Vigtighed. Den afgjørende Kamp mod Rusland blev ikke som de foregaaende, begyndt efter rask fattet Beslutning. Der skulde ingen Angrebskrig forekommes, heller ikke skulde nye Erobringer tilføies de gamle. Continentalsystemets følgerige Plan var udtalt, men maatte igjen opgives, dersom de af Rusland opvakte Hindringer ikke kunde ryddes af Vejen. Hvad der ikke kunde jevnes ved Pennen skulde Sværdet alene afgjøre.

Napoleon følte meget levende det Vanskelige ved dette Foretagende. Udrustet med saadanne Hjelpemidler, som vanskeligen i flere Aarhundreder samles i en Dødeligs Haand, i Forveien vis paa, at Østerrig, Preussen og Rhinforbundets Fyrster, skjønt ugjerne, vilde tilbyde ham deres talrige Hjelpetropper, saalænge han vedblev at være lykkelig, var det ham særdeles paafaldende, at dette Foretagende ikke erholdt ubetinget Bifald af de til Raads dragne Generaler og første Statsembedsmænd, at disse endog fandt det deres Pligt at yttre deres Betænkeligheder og Frygt for Fare. Det var ham ikke fremmed, at ved denne Krig, saa forskjellig fra enhver der føres i civiliserede og befolkede Lande, maatte Subsistents- og Militairfornødenheder anskaffes paa hans egen Bekostning, og fra fjerne Steder føres efter Armeen. Paa hans Marschallers og Generalers glade Hengivenhed og Kamplyst kunde ikke som hidtil regnes, da de for det meste vare blevne gamle og rige. De skulde nu ombytte deres Beqvemmeligheder med de haardeste Undværelser i det uciviliserede Norden; de skulde paa Ny sætte Alt, hvad de havde dynget sammen, paa Spil.

Vel var Peter den Stores Plan, at gjøre sit udbredte Rige, ved en Ørken rundt om samme, utilgjengelig for ethvert Angreb, ikke længere mod Napoleon udførlig, da Polen og det frugtbare Lithau frembøde mange Hjelpekilder og en fast Samlingspunkt for de Angribende, men det var dog bestandigt let, at afskjere ham langt fra sine Subsistentsmidler. I det Alternativ, igjen at opgive den allerede deelviis udførte Plan, ved Continentalspærring at tvinge England til Fred, igjen at godtgjøre de ved Landes Aftrædelser stiftede Misfornøielser, og igjen beskjemmet stige ned fra sin Magtfuldkommenheds svimlende Høide, var denne Krig, som Følge af tidligere Begivenheder, bleven en Frembringelse af Tidsomstændighedernes Nødvendighed.

Om Forfatterens rigtige Blik vidner det, at han især gjør opmærksom paa, hvorledes Napoleon ved denne Krigs Begyndelse begik den fordærvelige Feil derved, at han, ved Revolutionen hævet og befæstet, forsmaaede sammes Mid-

ke til sin Vedligeholdelse, og forsømte denne aldrig tilbagevendende Leilighed til at gjenoprette Polen som et selvstændigt Rige. Halve Forholdsregler og usikkre Løvter skadede ham i dette afgjørende Øjeblik overordentlig meget. Da man trængte ind i Rusland foraarsagede Forvovenhed og uoverlagt Forfølgelse af Fienden ved Murat, store Tab, uagtet endnu ingen Fiende var at bekjempe. Her var, tvertimod hvad ellers er sædvanligt, Tilfældet at Fordelen maatte være paa de Angrebnes Side, som endog under Tilbagetoget vandt i Styrke. Murat, denne Mand uden Karakteer, der havde Napoleon at takke for Alt, var endnu mindre istand til, ved Tilbagetoget at standse den opstaaede Forvirring, og gjengjeldte til Slutningen med Utak de ham beviste Velgjerninger.

Napoleon, forhen selv nærværende overalt, iagttagende Alt, benyttende enhver Omstændighed til sin Fordeel, ledende enhver af sin Hærs, endog den mindste, Bevægelse, nu dertil ude af Stand ved Sygelighed og Legemskrafts Aftagelse, maatte overlade sine Befalingers Udførelse til Andre. Derfra hidrører det Vaklende i hans Beslutninger. Uretfærdig er Forfatterens Bebreidelse, at der ved Fiendens raske Forfølgelse ikke overalt sørgedes for Armeens Fornødenheder. Thi i de af Fienden besatte Egne kunde Forantaltninger af dette Slags ikke treffes. Derimod misbilliger han med Føje, at i Tilfælde af et muligt Tilbagetog var ingen god Position til at kunne holde sig befæstet i Ryggen af Armeen og i Overflødighed forsynet med Levnetsmidler, hvilke end ikke i tilstrækkelig Qvantitet førtes bag efter Tropperne.

De om Tilvejebringelse af Subsistentsmidler uddeelte Befalinger bleve kun feilfuldt, tildeels slet ikke opfyldte. Man maatte see igjennem Fingre med at Soldaterne, ofte lidende Mangel paa Alt, begik ustraffede alle Plyndringer og Udsvævelser. Endnu var ej noget Slag forefalden. Den ubeseirede Fiende havde trukket sig tilbage i al sin Styrke. Armeen saae intet Resultat i sin udmattende Fremrykkelse. Deraf opstod Utilfredshed; den forhen ypperlige Di-

sciplin begyndte at aftage, og dette maatte ved indtræffende Uheldstilfælde vække de største Bekymringer. Længe har man troet, at det var den russiske Feldtherres Barclay de Tollys, paa højeste Sted billigede, overlagte Plan, at undgaae al alvorlig Kamp, og ødelæggende alt bag sig, at trække sig tilbage i det Indre af Riget, og saaledes ved Mangel og Kulde bevirke den fiendtlige Armees Ødelæggelse. Denne Formodning eller Troe har Forfatteren ved Kjendsgjerninger afbeviist indtil fuldeste Overbevisning, men tillige frimodig tilstaaet, at dette fornemlig har bidraget til Armeens Undergang. Han dadler ogsaa, vist nok med Ret, at man da Wilna var indtaget, har, formedelst den fremrykkede Aarstid og ifølge Napoleons første Plan, ikke draget i Vinterqvarterer i befæstede Leire, og derved undlod at kunne i et nyt Feldttog have en udhvilet, forstærket, med alle Nødvendigheder forsynet Armee at gaae Fienden imøde med. Den russiske Overbefalingsmand Kutusow og Civiløvrighederne var det lykkedes at udbrede og styrke en almindelig Troe paa, at denne Krig truede Folkets helligste Interesser i høieste Grad. Derved blev den til Nationalkrig, ført med største Forbittrelse, understyttet af hele Folket. Derved blev den fremtrængende franske Armee, som af Mangel paa Spioner svævede stedse i Uvidenhed om alle de fiendtlige Bevægelser, bedraget af endog dyrekjøbte Mennesker, ved hvilke den søgte Underretning. Det første ei langt fra Borodino leverede Slag bragte Seirerne ikke i mindste Maade den haabede Fordeel. Russerne forsvarede sig lig Fortvivlede; og tabte kun faa Soldater i Fangenskab. De Dødes Antal var næsten lige.

Over Aarsagerne og de nærmere Omstændigheder til Moskaus Brand har Forfatteren givet nogle hidtil meest ubekjendte Oplysninger, saa at om samme ei kan være mere grundet Tvivl. Napoleon, fremrykket for Stadens Porte, havde ei mindste Ahnelse at den var ganske rømmet af Mennesker.

Uheldene paa Tilbagetoget fra Moskau, Undværelserne og lidte Tab af alle Slags, som traf den svækkede og ganske modløse Armee, de

Gysen og Forbauselse opvækkende Scener ere skildrede indtil en trættende Detail, men med megen Troskab. Flere Træk af det største Heltemod og af den hensigtsløseste Hengivelse ere stillede ved Siden af de afskyeligste Grusomheder. Meget sædvanligt er det, at ville skyde selv paadragne Uheld fra sig, og at tillægge Andre Skylden derfor. Saaledes skete det og ofte at Napoleon paa Tilbagetoget, ved Synet af de tusinde faldne Offre og de frygteligste Ødelæggelser udbrød i Forbandelse mod Krigens Ophavsmænd. Dette var især paafaldende, da den til Fange tagne General von Winzingerode blev ført frem for ham. (Af Skrivtets Recension i Leipziger Lit. Zeit. Marts No. 61.)

Göthe,
skildret af en Engellænder i Aaret 1824.

Af Weimars Vise og Digtere lever kun endnu Göthe. Han har sjungen en Drape over den ene efter den anden, over Herder og Wieland og Schiller: hans qvædende Brødre ere alle svundne, "men eensom som han nu er i Geniets Verden kan man med større Føje sige om ham end om nogen Anden, at han, tilsidesat (?) og undertrykt, ønsker at være hos dem og i Ro"; thi ingen levende Forfatter, mindst i Tydskland, kan rose sig af en saa lang og glimrende Løbebane. En Mand af Genie, og en Mand af Verden tillige, har Göthe viist sig ikke mindre som en fuldendt Hofmand end en stor Digter. Han tilbragte i Weimar over Halvdelen af sit daadrige Liv, som Gjenstanden for hans Landsmænds enthusiastiske Beundring; hædret af Souverainer, som hans Muse aldrig har forsømt at vise Agtelse; en Ven af sin Fyrste, der anseer ham for den første Mand paa Jorden; og smigret af alle Qvinderne i Tydskland, til hvis Aandstjeneste han har helliget sig fra sin Ungdom af. Det er kun nødvendigt at vide, hvad Göthe end er i rolige og venlige Øjeblikke, for at indsee, med hvilken Ret den almindelige Stemme beskriver ham som den Mand, der er indtagende af Person, Sæder og Talent. Han er nu fire og halvfjerdesindstyve Aar gammel, men desuagtet er hans høje, imponerende Figur ikkun lidet bøjet af Aarene; hans høje aabne Pande har vedligeholdt sin hele Værdighed, og selv Øjet har ikke tabt meget af sin Ild. Alderens Virkning er fornemmeligen mærkelig i en tilfældig Utydelighed i Udtalen. Meget har været sagt om den Ængstelighed, hvormed han vaager over sin literaire Navnkundighed og den hovmodige Tilbageholdenhed, hvormed denne Ængstelighed omgiver Omgangen med ham. De, som fandt det saaledes, maa enten have været saadanne, hvis egen Berømthed gjorde ham forsigtig i deres Nærværelse, eller hvis tvivlsomme Hensigter paalagde ham endnu ubehageligere Tvang; thi han lukker stundom sin Dør og ofte sin Mund af Frygt for utilbørligen at bringes ind i Bøger. Hans Omgang er utvungen, fiin og underholdende; i hans Udtrykkes Zirlighed og Fynd gjenkjendes, ligesom i hans Værker i Henseende til Sproget, den første tydske Classiker. Han har et Steds sagt, at han betragter sig selv kun at have erhvervet eet Talent, det: at skrive Tydsk. Han yttrer ingen Lyst til Brammen, og mindst i hans Yndlingsstudier. Det er ikke usædvanligt at høre Folk sige, at de ei have fundet i Göthes Tale nogen paafaldende Prøve paa det Genie, der besjeler hans Skrifter; men det er, som det bør være. Der gives faa utaaleligere Mennesker end de, der, efter eengang at have erhvervet sig et Navn for Dygtighed, troe sig forpligtede til, aldrig at aabne Munden, uden at sige noget, som de antage for skarpt og ualmindeligt. — Alderens Nærmelse og visse udvortes Omstændigheder, som saarede hans Forfængelighed, have omsider bragt Göthe til at drage sig tilbage. Han tilbringer Vinteren i Weimar, men ingen sees mindre end han. Begraven blandt sine Bøger og Kobbere, tilegner han sig Alt, hvad der i Tydsk, Engelsk, Fransk og Italiensk fortjener at læses; han har sagt Farvel til verdslige Glæder og Fornøjelser og endog til mangt af det almindelige Selskabssamqvem. For ikke længe siden indfandt han sig ved en Concert, som til Hæder for en Fødselsdag blev given ved Hoffet. Han kom sildigt; men da han traadte

ind i Concertsahlen standsede strax Musiken; alle glemte Hoffet og Prindserne for at samles om Göthe, og Storhertugen selv nærmede sig for at lede sin gamle Ven frem. — For henved fem Aar siden forlod han Theatret, som pleiede at være Skuepladsen for hans største Ære. Ved Vægten af sin Navnkundighed og Directørpost havde han indført en saadan Despotisme, at Tilskuerne vilde anseet det for Forræderie at applaudere førend Göthe fra sin Loge havde givet Bifaldsløsenet. Imidlertid kunde dog en Hund og en Qvinde fordrive ham fra Theatret og fra Verden. De Fleste kjende det franske Melodrama Skoven Bondy eller St. Aubry's Hund. Det blev for en Tid et Yndlingsstykke saavel i Tydskland som i Frankrige, thi det var noget Nyt, at see en Pudel spille en tragisk Helts Rolle. Der gjordes Forsøg paa at faae det spillet i Weimar. Göthe, som efter Schillers Død, var Skuepladsens uindskrænkede Monark, modsatte sig med Iver Forslaget; han ansaae det for en Vanhelligelse af det Theater, som han og hans Brødre havde reist til Rangen af de meest ubesmittede i Tydskland, at det skulde besudles af usle Mennesker, støiende Optoge og en Pudels Gøen. Men denne Modsættelse var forgjeves; den første Skuespillerinde paastod, at det skulde gives, og dette Fruentimmer havde i lang Tid havt en særdeles Indflydelse hos Storhertugen. Hunden kom og Göthe gik. — Göthe staaer høit over alle sine Landsmænd i Geniets Bøjelighed og Almindelighed. Der ere faa Fag, hvori han ikke har forsøgt sig; og i mange har han vundet den første Hæder. Der er ingen Digteart, hvori han ikke har arbeidet: Sang, Epigram, Ode, Elegie, Ballade, Opera, Lystspil, Sørgespil, Heltedigt, og det borgerlige Epos, der, forsagende Heltenes Daad og Nationernes Skjebne, besynger i velklingende Hexametere Borgernes og Landmændenes jevne Liv og Kjerlighed. Men Muserne have langt fra ikke beholdt Eneret til denne utrættelige Mand; ligesom de vare de første, han bar Kjerlighed til, saaledes ere de endnu hans Genies Yndlinger; men han har beilet til talløse Rivaler, og Mineralogie, Critik over de skjønne Konster, Biographie og Topographie, sentimentale og philosophiske Romaner, Optik og sammenlignende Anatomie have alle syssels at hans Pen. Hans Arbeider i Videnskaberne have hverken vakt stor Opmærksomhed eller Beundring. At skrive vel om enhver Ting er ikke nok til at tage Interesse i hver Ting. Det er i de skjønne Konster, i Poesie og som Artist, i Malerie og Billedhuggerie som Critiker, at Göthe retfærdiggjør den Berømthed, han i halvtredsindstyve Aar har nydt; thi hans Frembringelser i dette Fag indbefatte en Samling af ulige Fortræffeligheder, som ingen af hans Landsmænd kan frembringe, uagtet de i det Enkelte kunne finde deres Lige eller overgaaes. Faust allene, et Digt, som ene en Tydsk kan ganske føle eller forstaae, er aabenbart Frembringelsen af en Genius, næsten hjemme i hver Ting, der kan være Gjenstand for Poesien, og Mester af al den Stiil, Poesien kan antage. Fra hans Ungdom af har han været Berømthedens Yndling; han har naaet Gravens Bred, hyldet af hans Fædrenelands Røst, som den ypperste af dets Store, dens Literaturs Patriark og dets Genius's Mønster. Paa hans gamle Alder, indelukket i Weimar, hører han, hvilket ogsaa passer saa ganske til hans Aar og er saa svarende til hans Vaner, ingen andre Lyd end Lovtalens og Hengivenhedens. Lig en østerlandsk Potentat, eller en skinsyg Guddom, seer han fra sin Eensomhed paa den intellectuelle Verden, han har dannet ved sine Forskrifter og sit Exempel; han affiger Orakeldomme eller udsender en Aabenbaring, og Folk stirre paa ham, for at ære og adlyde ham. Fyrster ere stolte af at være hans Selskabsbrødre; mindre høje Mennesker nærme sig ham med Ærefrygt, som en højere Aand, og naar Göthe skal følge de beslægtede Sjele, som han har seet forlade Verden i Forvejen, saa vil Weimar have tabt sin sidste Støtte af Navnkundighed, og i Tydsklands Literatur vil der være en ledig Trone. (Af A Tour in Germany and some of the Southern Provinces of the Austrian Empire, in the Years 1820, 1821, 1822. In two volumes, 12mo, Edinburgh 1824.)

(Indsendt.)

Danske Vine og dansk Kersey.

Ikke enhver Dansk hylder den moderne Daarekiste*)=Grundsætning: "at enhver Skilling, som Danske betale til Fremmede, maa være fortjent i Danmark". Enkelte hænge endnu saa haardnakket ved det Gamle, at de fuldt og fast troe (hvad ogsaa især vor Laane=Tidsalder saa lydeligen tilraaber dem!): "At laane er lettere, end at fortjene!" — Saadanne Gammeldagsfolk antage, med den gamle Søren Mathiesen, trods den moderne Herr Say og hans Tilhængere: "at Statens, ligesom Enkeltmands, Huusholdning maa gaae tilgrunde, naar den giver to Daler ud, hvor den tager een ind."

Anmælderen haaber derfor ogsaa, at glæde nogle af hine ægte, gamle Danske, ved her at anføre et Par danske Bestræbelser, for at mindske vor — Danmark forarmende! — Skatskyld til Fremmede.

Tracteur Braun, paa Vesterbro, Nr. 28, tilbereder og udsælger, ogsaa i Glasviis, følgende 7 Slags, meget sunde og særdeles velsmagende, danske Vine, hvis billige Priser han venter, endnu at kunne efterhaanden nedsætte betydeligt: Ribs=, Stikkelsbær=, Solbær=, Æble=, Kvæde=, Hyldebær= og Slaaen=Viin.

*) Redacteuren, som ikke holder af saadanne Udtryk, som overhovedet neppe nytte (foruden hvad ellers kan være at erindre mod dem), havde sin Pen fat til Ordets Udstrygelse, men lod det dog staae, og gaae paa Indsenderens Regning.

Fra Klædefabrikken i Magstrædet, Nr. 30, udsælges til meget billige Priser, foruden andre gode danske Klædevarer, dansk Kersey eller Fireskaftsklæde, som, baade i Styrke og Udseende, kan sættes ved Siden af det Slags bedste fremmede Varer, og, formedelst sin Styrke, fortrinligen egner sig til Beenklæder.

Kjøbenhavns Børs, den 3die Juni 1825.

		à
Hamburg 2 M. a vista 212		
Species 214		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 14 ß.		
Bank=Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 10 Specier	19⅛	19⅜ Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52	52½ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	94½	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	88¾	89 i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	110¼	110½ i Sedler.
Hamborger Laan af 1819 Bmk. 3000	99½	100 Banco
Dito Dito Bmk. 4000	99½	— Banco
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	106¼ i Banco
4 pC. Dito nye	98	— i Banco
Asiatiske Actier	89	89½ i Sedler.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere. I Følge Kgl. allernaadigst Tilladelse, forsendes det med Brevposterne, og kan bestilles paa alle Postcontoirer. Her i Staden modtages Subskriptionen hos Bogtrykker Höecke, i store Helliggeiststrædet No. 144. Enkelte Numere overlades ikke.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Toogtyvende Aargang. No. 46.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 7 Juni 1825.

Formeentlige Feil ved Bomme.

Af T. M. B. Galskiøt,
Sognepræst for Hyllested, Vændsløb og Holsteinborg.

Der er en Bom sat ved Korsøer. Naar man nu har kjørt en Miil paa Landevejen, skal gives Bompenge for 1 Miil; men er det ikke da urigtigt, at der fordres og maa gives en fuld Miils Bompenge, endog da, naar man ei har kjørt uden en Fjerdingvei paa Landeveien? Man tør ikke her sige: det samme skeer ved alle Bomme; thi det retfærdiggjør ligesaa lidet Sagen, som at en Uretfærdighed kan blive en Retfærdighed, fordi Mange øve den. Skal der gives 2 Skill. Sølv for 1 Miils Kjørsel paa Landevejen, saa kan der efter samme Regel ei fordres mere end 1 ß. Sølv for ½ Miil, og ½ ß. for ¼ Miil. Men endnu større Ubillighed synes det at være, at, naar en Vogn først har givet en heel Miils Betaling, undertiden blot for ¼ Miil, at samme Vogn atter skal give en fuld Miils Betaling for et halvt Bøsseskud, nemlig fra Korsøer Byes Port indtil Bommen, det er 2 fulde Miils Betaling for ikke ½ eller ¼ Miils Kjørsel paa Vejen, og det af Landets Folk, som har været med at arbeide paa og bekoste Vejen. Dersom nu disse Sætninger ere rigtige, saa var det høilig at ønske, at Øvrigheden vilde gjøre Forandring heri. Det koster kun en aldeles ubetydelig Omstændighed, at vise hvorfra en Vogn er, og fra Korsøer Byeport til Bommen behøves intet Beviis. Omtrent lige Urigtighed synes at finde Sted i Skielskiør. I denne Bye er en Broe. Tilforn skulde gives Bro- eller Bompenge af Hver, som kjørte over Broen, til dens Vedligeholdelse, og en Mand, nærmest boende Broen eller Bommen, lukkede op og tog mod Pengene. Dette kunde være rimeligt; men for nogle Aar siden er dette saaledes forandret, at enhver Kjørende, Ridende, med Kreature Trækkende, som kommer ind af hvilkensomhelst Byens Port, enten han kommer over Broen eller ikke, skal give Bropenge. Nu at give Bropenge for ingen Ting, eller for en Broe, som man ikke benytter, finder man ikke let Mage til, og at Landmanden skal betale til Kjøbstædmandens Fordeel, som fornemmeligen har Nytten af Broen

ogsaa her, ligesom alle consumtionspligtige Vare, synes dog vel meget, og det saa meget mere, naar man beregner den sammenstrømmende Mængde af Vogne, Heste, Qvæg, fra Aarets Begyndelse til Enden, nu til hver Dags Brug med Kornvarer fra Omegnen, nu Markedsdage, i Fasten og andre Tider, da Enhver, som paa nogen Maade kan, skal til Marked, og Folkevrimmelen kan være saa stor, at den Ene støder den Anden paa Armen, saa man næsten skulde troe, at en ny Broe hvert Aar kunde opføres, følgelig al denne Broepaalæg, naar man ikke bruger den, ubillig. Beregner man dertil, hvad en Broe koster at vedligeholde, naar den een Gang forsvarlig er opbygt, der er saa godt som Intet, da den kan staae i flere Aar uden al Reparation, saa maa den synes aldeles overflødig, denne evige Broepengeafgift for Enhver, som kommer til Byen uden at reise over Broen. Dette maa saa meget mere være klart, naar enhver anden Broe med lige eller færre Broepenge kan holde sig selv, og naar Skielskiør Broe fra sine første Tider af altid har havt Broe, og altid har kunnet holde sig selv, saa maa den og kunne det endnu. Overalt, skulde Broen endog nu mindre kunne holde sig selv end tilforn, saa maatte det være for den bedre Dyrkningsmaade paa Skielskiør Jorder, efter deres Udskiftning, altsaa den stærkere Kjørsel over Broen med Afgrøde og Gjødning, og i saa Fald kan dog ingen Fornuftig fordre, at Landmanden uden Nytte skal paalægges Afgifter, paa det Kjøbstædmanden uden Afgifter kan erholde egne større Fordele. Er maaskee denne senere Indretning truffen, for at spare at holde en Bommand ved Broen, for at hæve Bompengene, som tilforn har været holdt ved denne Broe, som ved enhver anden, saa

staaer det dog ikke skrevet i nogen Billigheds og Retfærdigheds Lov, at, paa det Kjøbstædmanden kan spare en nødvendig og dem selv gavnlig Udgivt, saa skal saa mange Landmænd, som komme til Staden, betale, uden al egen Nytte, denne Afgift, ja endog til Overmaal. Er nu alt dette rigtigt, saa var det og meget at ønske, at Landmanden kunde blive befriet for den Kjøbstædskat, at betale Broepenge, naar han ikke benytter Broen. Skulde denne Broepengebetaling af alle Landmænd have til Hensigt, at forbedre Byens Havn eller Indseilingen til Byen, saa maatte dog noget Betydeligt aarligen kjendes dertil, da disse Broepenge af Alle ikke allene maa beregnes til det Dobbelte, men endog til det Tre- eller Firedobbelte (thi de Fleste, som tilforn kom ind af Byen, satte sin Vogn og sine Heste ind, uden at komme over Broen, og Markedsdagene kom kun den Deel af de Kreature, der kom ind ad den Port, som førte over Broen til Torvet, at betales Broepenge for), saa at denne Havneskat, under Navn af Broepenge, dog ikke skulde vare evig. Men overalt, hvor Noget anvendes til Havnenes Forbedring eller Oprensning, mon Landmanden deromkring betaler og ene betaler disse Bekostninger, og betaler han ikke disse Bekostninger, saa synes Landmanden omkring Skielskiør ligesaalidet at være forpligtet dertil. Skulde denne Indretning ogsaa have den Bihensigt, at spare Bommandens Lønning, saa maa Gevinsten og være saa meget større.

Ved denne Leilighed et Ønske i Henseende til Bommene paa Landeveiene. Landboen synes at have mange Grunde til at ønske sig fritaget for Bompenges Svarelse paa Landeveiene; ja maaskee meget gavnligt disse Bommes ganske

Afskaffelse, naar det kunde skee uden Tab for de Indretninger, der herfra har Indtægtskilde; thi

1) Bondestanden i Nærheden af dem har skaffet Steen, store og smaae, Gruus, og forrettet Arbeidet. Den længere borte Boende, samt de over Bondestanden, have bidraget Penge dertil.

2) Det samme finder Sted endnu i Henseende til deres Vedligeholdelse. Intet kunde derfor synes billigere, end at Landboen, som saa meget har bidraget og bidrager til dem, dog i Betragtning af alt dette i det Ringeste kunde fritages for Bompenge.

3) Jo længere Landboen boer fra Kjøbenhavn, naar man maaskee undtager dem, som boe i Nærheden af Callundborg, desslettere ere alle Landboens Producter, des dyrere alt det, han skal kjøbe, følgelig maa det og være ham desto nødvendigere, at bringe en Deel af sine Producter til Kjøbenhavn, hvor Kornvarerne betales bedst, og hvor hans Nødvendigheder faaes lettest; men des betydeligere ere og alle Reiseomkostningerne, Natteleje, Fortæring, Drikkevare, Staldrum, Hestefoder, Drikkepenge, Accise eller Consumtion, Vognslid, Forsømmelse fra Hjemmet, og skal han saa gjennem 14 Bomme frem og tilbage, give 3 Skilling i hver Bom (det skulde kun være 2 ß. hver Bom; men det er sjelden man har de sølvgjeldende Toskillinger, og derfor maa gives 3 ß.), saa bliver det, foruden alt det andet, næsten 1 Rbd., saa det letteliig vil sees, at Landboen, og især den langt fra Kjøbenhavn Boende, høilig kunde behøve Fritagelse for Bompenge.

4) Saa dertil det, Landboen maa betale for Kjøbstædmanden. Det er Kjøbstædmanden,

som fortærer Varerne og altsaa skulde betale Consumtionen. Men naar Landboen saa kommer paa Torvet med Varerne, maa han tækkes med hvad man vil give; naar han trænger til Penge, har reist lang Vei, spildt Dagen, saa maa han sælge for hvad man byder ham, om saa kun for halv Værd, saa Landboen nok kunde behøve Fritagelse for Bompengene. Ja, mon det ikke var et stort Gode, om alle disse Bomme og Bommænd reent kunde afskaffes?

5) De synes i Grunden aldeles unyttige Mennesker, naar denne Bomskat enten kunde eftergives eller paa anden beqvem Maade erlægges. Deres hele Forretning er at modtage nogle Skillinger, og derfor skal holdes saa mangfoldige Mennesker, ja Familier, ved hver eneste Miil ved disse Steenveje, hele Landet over. Lad end disse Mennesker være Forpagtere, saa maa de dog have Livets Ophold og Løn, ja dertil Lys og Varme, og det alle Nætter hele Vinteren igjennem, og hvad enten de nu ere Forpagtere eller ikke, saa lønnes de dog paa Statens Bekostning, da Forpagtningssummen bliver saa meget mindre.

6) Og saa dertil foraarsages disse Folk et ikke mindre end behageligt Liv. Et Menneske kan ikke overkomme at vaage Dag og Nat; mestendeels 2de behøves at skifte med, og det ofte hvert Øieblik, Dag og Nat, i hvad Veir end gives under Solen.

7) De foranledige de Reisende ikke liden Forsinkelse. Lad end disse Bommænd om Dagen være nok saa paapassende, kan det da tænkes, at de kunne vaage hele Natten igjennem? Og ligge de end ganske i Klæderne, saa maa dog nogen Tid, om de aldeles ikke sov, til at komme

op af Sengen og ud til Bommen, og faae den optrukken; og naar det nu er Vinter, Vognene ei kunne høres, og endnu mindre Slæder, saa maa de udraabes, og er det da og mueligt, allerhelst i stormende Veir, at de kunne udraabes ved første eller andet Raab, og lægger man nu sammen, endog ved den hurtigste Expedition, blot at holde, at give Penge, at kjøre afsted igjen, saa maa det dog ikke lidet forsinke paa 14 Mile i Sjelland, 10 Mile i Fyen, og langt flere i Jylland.

8) Regner man saa hertil, hvad Pladsen til disse Huse har kostet, Bygningerne at opbygge, samme at vedligeholde, Renter at betale, som og gaaer fra Fordelen, saa tabes meget.

9) Kunde saa alle disse Bommænd og Huse undværes, og de sidste sælges, saa maatte dette dog indbringe i Kongens Kasse en ikke saa liden Indtægt. Men hvad kan det dog være for en Tanke, at sælge Bomhusene med Pladsen; skulde da Kongen, som har havt saa mange Bekostninger med disse Veie, i Henseende til Officerer og Opsynsmænd, Intet have for alt dette? Jo visselig.

10) Milepenge kunde uden Tvivl meget godt ydes og modtages paa en ganske anden Maade. Naar det

a) blev bestemt, at hver Landboe skulde være fri for alle Milepenge.

b) At ikkun Vognmandsbefordring eller Reisende med slig Befordring skulde betale den; men at allene Vognmanden skulde svare disse Penge, indsees let. Disse have i ældre Tider, da Kornvarerne vare i en langt høiere Priis end nu, faaet betydeligt mindre for Milen, end

nu. Ere disse Chausseer virkelig bedre end andre Veie, saa er det dem, deres Heste og Vogne, som have Fordelen deraf, og naar de faae en god Betaling for Milen og have Fordelen fornemmelig af Veien, saa synes de ulige mere forpligtede til Milepengene end den Reisende, som har Bekostninger nok ved en mange Mile lang Reise, naar Vognmanden kan spise hjemme, føre Hestefoder hjemme fra, uden mindste Skillings Udgift.

11) Kunde da disse Milepenge erlægges uden Bekostning og uden Bommand? Uden al Tvivl. Naar Vognmandsheste eller Vogne skal tilsiges, saa maa det skee ved Oldermanden efter Bud fra den Reisende paa Postgaarden; hvor da Tilsigelsespenge bleve leverede, kunde og disse Milepenge aflægges, eller og hos Gjestgiveren paa Postgaarden, og disse Penge kunde hver Maanedsdag eller Qvartals sidste Dag, igjen afleveres til Stedets Borgemester eller Byfoged, der atter ved hvert Aars Udgang skulde indsende dem i Kongens Kasse; naar saa tillige paa hver Postgaard laae en Protocol, hvori hver Reisende skulde indskrive sit Navn, Stædet hvorhen og hvorfra, og tillige om han havde Noget at klage, saa vilde Milepengene sikkert uden alle Bekostninger og Vanskelighed kunne hæves. Men, vilde man saa sige, herved blev dog uendelig Forskjel mellem Bompengene og disse Milepenge. Nei, Forskjellen vilde neppe blive stor, thi disse mange Bomhuse og Bomfolk koste meget at holde; men om saa endog var, saa vilde denne Fordeel ganske forsvinde, dersom disse Chausseer engang kunde agtes ganske overflødige, ja om Fordveie, belagte aarlig inden 1ste April og 1ste October med smaae Stene af et Hønseægs Størrelse og

derunder, blandet med noget virkeligt Gruus, og det uden alle videre Bekostninger og Tilsyn end at Stedets Politiemester efter hver 1ste April og 1ste October skulde med et Par Mænd bereise alle offentlige Veie, og strax efter lade hver Mands Veipart, som enten ikke var istandsat, eller istandsat med det urigtige Material, strax istandsætte paa Vedkommendes Regning, tilligemed en passende Mulct. Saadanne Veie, vil jeg troe, skulde blive bedre med Tiden end de bedste Chausseer. Naar saa alle Veiofficianter, ligesom de med Tiden afgik, bleve afskaffede, saa vilde vist nok ingen Tvivl være om, at saavel Kongens Kasse, som Landboen og Veiene, vilde vinde betydeligt.

Indenlandske Efterretninger.

Atter har Døden henrevet en ædel Mand, Hr. Biskop Jens Michael Hertz, Ridder af Dannebrog. Han var fød d. 26 Juli 1766 i Ørslev ved Vordingborg, hvor hans Fader boede som Skovrider over Vordingborg Amt. Hans Moder var den som Digterinde bekjendte Madame Birg. Cathrine Boye, der efter sin første Mands, Hertz's, Død, ægtede Toldskriver Boye. Vor Hertz blev Student 1784. Sognepræst for Nørhaa i Aalborg Stift 1791 — for Butterup og Tudse i Sjælland 1796 — i Korsøer 1800. — Til Domkirken i Roeskilde 1804 — Amtsprovst i Roeskilde Amt 1807 — derfra forflyttet til Ribe Bispe-Embede, da V. Chr. Hiorth var død. Blev Ridder af Dannebrog 1812 — Doct. Theol. 1817. Efter 8 Ugers Sygdom er han d. 2 d. M. henslumret i en blid og rolig Død, i sin Alders 59 Aar. Blandt hans literære Arbeider er: Det befriede Israel; et Priisdigt i den episke Poesie, belønnet af Selskabet for de skjønne Videnskaber. Udkom 1804. Næstforegaaende Nummer (44) af dette Tidsskrivt var prydet med et Digt fra hans Haand over Vennen, afdøde Prof. Degen.

I Frederiksstad er nyligen bleven skudt en Fugl, som man strax formodede at være en ægyptisk Ibis. Den sendtes til Justitsraad Wiedemann, Dr. og Prof. i Chirurgien og Fødselsvidenskaben ved Universitetet i Kiel, og denne stadfæstede hiin Formodning. — Ibisen, siger Funke, som især findes i Ægypten, ligner i Skabning Storken, har en mindre Krop, men længere Been og Hals. Dens ufjerede Hoved er bedækket med en rynket Hud; Kroppens Fjere ere rødlig hvide, Svingfjerene sorte. Der findes ogsaa ganske sorte, som ere meget mindre end hine. Disse Fugle æde Slanger, Fiirbeen, Frøer o. s. v. og rense Ægypten især fra slige Dyr, som blive tilbage paa Markerne efter Nilens aarlige Oversvømmelser. De fredes derfor omhyggeligen. Fordum viste man dem guddommelig Ære, balsamerede dem efter deres Død til Mumier og satte dem i dertil bygte Hvælvinger. De skulle ofte blive plagede af Forstoppelse, og da med den lange Snabel sprøite sig selv Vand bag ind, for at forskaffe sig Aabning. Dette skal først have ledet Mennesket paa Brugen af Klisterer; men denne Efterretning synes at være en Fabel. Formodentlig æder Fuglen, naar den har Forstoppelse, saaledes som andre Dyr, der befinde sig i samme Tilfælde, afførende Væxter, og bliver saaledes ved en Naturdrivt sin egen Læge. — Navnet Ibis forekommer to Gange i den græske Oversættelse af det gamle Testamente, nemlig 3 Mos. Bog 11, 17. Jes. 34, 11, hvor den er sat istedetfor det hebraiske Ord Janschuf, og 5 Mos. B. 14, 16, hvor i det Hebraiske staaer det Ord Tinschemeth. Men uvist er det, om derved virkeligen forstaaes Ibisen. Plutarch siger: Merkur skal i Ægypten have opfundet Bogstaverne, og at Ægypterne derfor gjorde Ibisen til et Tegn paa deres første Bogstav. De havde helliget Toth eller Merkur denne Fugl og gjort den til Symbol for hiin Guddom.

I Borchs Aalborg Avis No. 83 læses følgende: "Meddeelt. — Naturmærkværdighed. — I forrige Uge er paa Ferdinandinesdal af et sort Faar født et Misfoster. Dets Overansigt lignede fuldkommen en Abekats. Øinene sadde tæt sammen. En stor Haarbusk,

lig de unge Herrers forrige Hanekam, sad i Panden. Desforuden midt i Panden et Horn, omtrent 1 Tomme langt. Da Faaret var 8 Dage om at føde denne Vanskabning, der desuden ved chirurgisk Operation var sønderlemmet og gaaet i Forraadnelse, kunde den ikke videre bevares til Undersøgelse. Vil man sammenligne Happelii Cronica om slige Fødsler, ere de ikke saa sjeldne, uagtet heraf var en Variation.

Blandede Efterretninger.

Den 21de Marts ankom fra Tripolis til Qvarantaine-Lazarethet i Livorno Major Denham og Lieutenant Clapperton, begge Englændere, paa Tilbagevejen fra en Reise paa 3½ Aar i det Indre af Afrika. Denne Reise har været meget besværlig og de have gjennemvandret Egne, som endnu ingen Europæer har besøgt. Disse uforfærdede Reisende have medbragt vigtige Efterretninger om dette Lands Historie og tillige mange Gjenstande af højeste Mærkværdighed. De have nylig begivet sig til Pisa og Florents, og ville inden kort Tid fortsætte deres Vej til England. Da de vare ankomne til Tripolis fra deres lange og farlige Reise, gav den der residerende engelske Consul dem til Ære en Fest. En Beskrivelse heraf indeholder følgende Brev:

Tripolis, den 26 Marts.

Den 26de Januar om Morgenen ankom de to Reisende, Dhrr. Denham og Clapperton, med et talrigt Følge hertil. Ved deres Indtog i Staden vare de ledsagede af Generalconsulen Hr. Warrington, af Gouverneuren i Tripolis og af mange Embedsmænd, som Paschaen (Beyen) havde sendt dem imøde, for at complimentere dem. En stor Deel af Stadens Indvaanere var strømmet til, for underveis at være Tilskuere ved Toget, der bestod af Heste, Cameler, forskjellige sjeldne Dyr og mange andre Gjenstande for Videbegjerlighed. Nogle Dage efter deres Ankomst gav den ovennævnte Consul, Hr. Warrington, de Reisende en herlig Fest og et Bal, hvorved H. H. Jusuf Karamauli, Pa-

scha i dette Regentskab, med sit hele Hof var tilstede.

Hr. Warringtons Smag og Gavmildhed gjorde denne Fest pragtfuld og glimrende. Den Gade, hvorigjennem Paschaen skulde komme, var lige indtil Consulatet bedækket med en stærk illumineret Bue af Blomster og grønne Grene. Ved Indgangen til denne Gade var anbragt et Slags Æresport eller Triumphbue, ligeledes oplyst og med en transparent Indskrivt i det arabiske Sprog, passende til Festens Anledning. Til den bestemte Tid begav Consulen med sin Cancelliesecretair, begge til Hest og i Galla-Uniform sig til Castellet, med Janitscharer foran sig, for at afhente Paschaen og ledsage ham til Festen. H. H. forlod sin Residents med et Følge af 300 Personer, sin Livvagt deri medregnet, og ankom henimod Kl. 8 til Consulatet. 60 Fakkelbærere fulgte Toget. Paschaen, prægtig klædt, reed mellem Consulen og Secretairen for hans Cancellie. Mængden af Folk var derved umaadelig, og de opfyldte Luften med Frydeskrig. I Mands Minde er det endnu ikke skeet, at en Pascha i sin Hovedstad har bivaanet en af Europæere given Fest.

Det Indre af Consular-Palaiet var paa det kostbareste udziret og oplyst. Paschaen modtoges af alle de europæiske Consuler, som befandt sig i Tripolis og vare der forsamlede med bemeldte Reisende. I Balsahlen vare forskjellige arabiske Indskrivter anbragte, Hs. brittiske Majestæt, Paschaen og de to Reisende til Ære. Et Slags Trone var oprettet der, hvorpaa H. H. satte sig, for at more sig som Tilskuer ved Ballet. Førend dette begyndte opførtes en meget smuk Concert. Henimod Kl. 11 begav Selskabet sig til Aftenstaffel i 2de dertil bestemte Sale. I den første stod et Bord paa 40 Couverts, hvorved Paschaen og omkring ham Herrerne af de første europæiske Familier, Consulerne, de to Reisende, den første Minister og Secretairen hos Paschaen sad. Over Thronen, hvorpaa Paschaen sad, saae man et stort Transparent-Malerie, som forestillede Dherrer Denham og Clapperton, holdende et geographisk Kort i

Haanden, hvorpaa den lange Vej, som de havde tilbagelagt, var aftegnet. Ved det andet Taffel paa 180 Couverts sad Consulens Cancellie-Secretair, Gouverneuren i Tripolis, Paschaens fornemste Ministre og Embedsmænd og de fornemste Kjøbmænd, saavel europæiske som indfødte. Andre Anretninger for Paschaens Garde og andre Personer vare anbragte paa den platte Jord.

Efter Aftensmaaltidet begyndte Ballet igjen, hvormed Paschaen underholdt sig lige til om Morgenen Kl. 3, hvilket efter orientalsk Skik virkelig er noget særdeles Overordentligt. Festen endte henimod Kl. 6 og erhvervede ved den Maade, den blev udført paa, ved den af Paschaen yttrede Erkjendtlighed og ved den Glæde, man kan sige, den blandt hele Befolkningen udbredte, ofte nævnte Hr. Warrington stor Ære.

I Bladet Courier Français af 4de Maj findes følgende om den nylig afdøde berømte Denon's sidste Levetimer.

"Baron Dominique Vivant Denon's sidste Øieblikke vare, ligesom alle hans Leveaar, en offentlig Eiendom. Faa Mennesker har levet mere, levet bedre for Andre og for sig selv. Den ham betreffende biographiske Efterretning (i 5te Bind af Biographie nouvelle des Contemporains) indeholder en tro Fremstilling af dette paa Begivenheder og i sine Følger saa rige Liv, hvis Details ere omhyggeligen samlede efter Hr. Denon's egne Meddelelser. Med hvilken Fornøielse skrev jeg: "Man er lykkelig ved at kunne sige: En Mand, som har tjent Ludvig den Femtende, Ludvig den Sextende, Republikken, Napoleon og stedse sit Fædreland; som tæller næsten 80 lykkelige og gavnende Aar; der var alle det 18de Aarhundredes store Mænds Samtidige; der med Ære er fremtraadt blandt de mærkværdigste Mænd i det 19de Aarhundrede — ved sine udviste Tjenester, sine Talenter, sine Værker; der maaskee ere de eneste der med Rette kunne glimre i begge de to i Frankrigs Historie mærkværdigste Tidsaldre — — denne Mand lever blandt os, han er vor Samtidige, et yndet Medlem af den fjerde Generation, som han oplevede at fødes i."

Jeg har i denne Notice udkastet et Malerie af 75 Aar. Der staaer kun tilbage nu at beskrive een Dag. "Sidste Tirsdag, den 26de April, bivaanede Hr. Denon Hr. Lapeyniers Auction over Malerier. Efterat han der i hele to Timer havde indaandet den varme indespærrede Luft i Galleriet, følte han sig upasselig og søgte uheldigviis Afkjøling i det yderste Værelse. Den pludselige Forandring af Temperatur gjorde et heftigt Indtryk paa ham; Sveddraaber traadte frem paa hans Pande — en Tilstand, der var ham aldeles fremmed. Klokken 5 forlod han Auctionen for at begive sig hjem. Hans Svaghed var stor; han maatte lade sig lede, for at naae til sit Værelse; her overfaldt ham en let Besvimelse, som var ledsaget af heftig Smerte i Maven, Trangbrystighed og Kulde i Extremiteterne. Hr. Dubois, hans Ven, blev kaldet; men han var fraværende og i hans Sted kom Sønnen. Pulsen var uforandret og uden nogen særegen Symptome; beroligende Midler bleve med nogen Held anvendte. Kl 11 om Aftenen bemærkede Hr. Larvey, en anden af Denon's Venner — hans Ven fra Ægypten — foruroligende Symptomer; den Syge syntes ham nær Døden. Dhrr. Brunet, Denons Fætter, og hans antagne Sønner, forsøgte forgjeves hele Natten igjennem igjen at bringe nogen Varme i Extremiteterne. Imidlertid havde Denon, efter en ny Besvimelse, efterhaanden igjen erholdt Brugen af sine Sandser, og de organiske Functioner vare tildeels igjen komne til Kraft; men to Timer senere faldt han igjen tilbage i sin forrige Tilstand og blev, uagtet Anvendelsen af de samme Forsøg som forhen, og Brugen af stærke Pirremidler, hans Aande stedse i tiltagende Grad svagere; han talte koldt og for første Gang om sit Endeligt; hensov paa tyve Minutter, og opvaagnede ikke igjen.

Hr. Denon var født den 4 Juni 1747; han døde 78 Aar og 3 Maaneder gammel. Uagtet denne høje Alder vare hans moralske og physiske Kræfter Tirsdag Morgen endnu saa ungdommelige, at Døden, som bortrev ham den følgende Dags Morgen Kl. 7, syntes at overraske ham midt paa hans Løbebane. Man kan ikke afholde sig fra den Bemærkning, at Patri-

arken for de skjønne Kunster, netop paa det ham stedse indviede Sted, modtog de første Kjendetegn paa det ham truende dødelige Slag, og man kan ikke bære Tvivl om at det Tilfælde, som tilstødte ham i Galleriet Lebrun, maaskee har fremkaldet hans Endeligt nogle Aar tidligere. Det hele dannede Europas Beklagelse, Hovedstadens almindelige Deeltagelse, og hans Neveu's, Hr. Brunets utrøstelige barnlige Smerte, ville endnu længe ære denne Mands Minde, hvis Samtidig man kan glæde sig over at have været, og hvis Ven man maa være stolt af at kunne kalde sig." (Dateret den 1ste Maj 1825; og undertegnet J. Norwins.)

De meget lovende Udgravninger af Badene af Pompeji vorde fortsatte med forhøjet Anstrængelse, som det hedder. Et Værelse med Malerier af det skjønneste Slags roses meget, som det skjønneste Udbytte. Derom er af en agtet neapolitansk Konstner givet følgende Meddelelser. "Ligeover for Thermen er en liden Corridor, der fører ind i en viid Bygning. Væggen paa venstre Side af denne Corridor er overtrukken med en guul Grund, paa hvilken er anbragt en Genius med Laurbærkrands i Hænderne. Paa hver Side af Genius ere to runde Afdelinger. Den ene forestiller et lidet Tempel; i den anden seer man Frugter, saavel af Vandets som Landets. Derpaa træder man ind i det videre Værelse. Der bemærker man strax til Venstre en fortrinlig skjøn Figur af en Venus, hvis øvre Deel er ved den slet skete Udgraven bedærvet. Overraskende skjønt er et Malerie paa høire Side, bestaaende af 3 eller flere Figurer. Det forestiller en siddende Barbar (Frigio) og ved ham en Kone af majestætisk Udseende. De ere fulde af Udtryk i Trækkene; i nogen Afstand er et andet Malerie af samme Størrelse af Figurerne. Det har omtrent 12 Figurer. En af disse forestiller en siddende Person; en anden en Kriger, der har ved Haanden en skjøn Pige med et Slør. Dette Malerie er fra alle Synspunkter saa skjønt, at om og det hele

Pompeji vorder udgravet, skal ikke noget skjønnere kunne ventes."

Hin Meddeler fortæller derefter om Malerierne paa en anden liden Væg. Paa et af dem er en Gruppe af tre Figurer, af hvilke een tager Maal af et Fruentimmer til en Klædning.

Et i Midten af Januar ikke ganske afrømmet Værelse har nogle Malerier, der vel ere gode, men dog maa staae tilbage for hine.

Derimod frembyder Rummet paa venstre Side af hin Venus mangen Mærkværdighed. Af den nærmeste Væg var kun en liden Deel fremkommet af et Stykke, som forestiller en skjøn Triton, og en Dreng med en Triangel i Haanden, siddende paa en Delphin. Et derpaa følgende lidet Værelse, ligesaa ei ganske opdaget, viste noget af Amazonfægtninger, et Fruentimmer med Laurbær, en Dreng med en Kugle (con mondo). Man havde skjønne Forhaabninger om dette Værelse. (Kunstblatt 21.)

Kjøbenhavns Børs, den 7de Juni 1825.

		à
Hamburg 2 M. a vista 212		
Species 214		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 14 ß.		
Bank=Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 10 Specier	19	$19\frac{3}{4}$ Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52	$52\frac{1}{2}$ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	94	$94\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	$88\frac{3}{4}$	89 i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	110	$110\frac{1}{2}$ i Sedler.
Hamborger Laan af 1819 Bmk. 3000	$99\frac{1}{2}$	100 Banco
Dito Dito Bmk. 4000	$99\frac{1}{2}$	— Banco
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	$106\frac{1}{2}$ i Banco
4 pC. Dito nye	98	— i Banco
Asiatiske Actier	89	$89\frac{1}{2}$ i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Toogtyvende Aargang. No. 47.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 11 Juni 1825.

Verdenslivet.

Hovmodig af sin Klodes laante Pragt
Betragter Mennesket sit lille Eden,
Som første Mesterværk af Himlens Magt
Og som et Centrum for Fuldkommenheden,
Og trods en sund Fornufts Erfaringsdomme
Han haaber dog den gyldne Alders Komme.

I uforandret cirkelformigt Løb
Afvexled' hidtil alt fra Syd til Norden,
Snart som en Ørn Culturen steg, snart krøb
Den atter som en nedtraadt Orm paa Jorden;
Vor Kraft en afmaalt Spænding kan modtage,
Naar den har virket synke vi tilbage.

Saa steg Du, Roma! frem af Tidens Nat
Paa andre Rigers synkende Ruiner,
Du dannede en vældig Heltestat
Af Catoer og af Capitoliner;
Du hævede Dig som en mægtig Bove,
Der steg og faldt ifølge Tyngdens Love.

Saa, Hellas, over Raaheds tykke Dunst
Du hævede Dig høit mod Evigheden,
Dit Attribut var Videnskab og Konst,
I Krigen var Du stærk og viis i Freden,
Men Grændselinien, som alt omfatter,
Du naaede, og maatte dale atter.

Som i det Store gaaer det i det Smaae,
En enkelt Kunst, en enkelt Mand paa Jorden
Kan ikke varigt paa sit Toppunkt staae,
Det strider engang mod Naturens Orden;
Det Progressive har en moden Alder,
Hvorfra nødvendigt det tilbagefalder.

Det Blik, der skuer om sig uden Tvang
Og smaaligt ei til Enkelthed sig binder,
Seer Verdenslivet i sin store Gang
Med dyb Forundring, medens Letsind finder
Stof til en Verden, svøbt i Fantasier,
Hvor selv man byder og hvor Orden tier.

Der er et evigt Tyngdepunkt, hvorom
Det Hele som en Himmelkreds sig svinger,
Men hvert System har eget Spillerum,

Som hiin Central til Regelrethed bringer,
Og om Systemets Grundpunkt Stjerner tindre,
Som følge Tyngdeloven i det Mindre.

Saa svinger Massen sig med Værdighed
En evig useet Gang; dens mindre Sphærer
Betragte vi igjennem Tid og Sted,
Hvor Livsmeridianerne dem skjærer,
Og derfra troer vor svage Sjæl at ane
Det Heles uberegnelige Bane.

Hvis Blod ei flød, hvis Dyden ikke sukked',
Hvis Støvet sig til Evigheden svang,
Og Dødens Morderarsenal blev lukket
Veeg Livet ud af sin bestemte Gang,
Hvorfor? Det vide Menneskene ikke,
Men klarligt er det for Erfarings Blikke.

Bort derfor med Fantastens tomme Lære
Om Gjenoprettelsen af Paradis;
Alt er i Alt som det skal evigt være,
Og Planen være maae algod, alviis,
Hvi den saa ligger og hvortil den leder
Blier dunkelt gjennem alle Evigheder.

M. F. Hansen.

Nogle Ord om Bompenge.

Vei- eller Bompenge-Afgivten paa de nye Landeveje blev først anordnet for Danmark ved Forordn. af 15 Febr. 1786 til Indtægt for Veivæsenet. Naar man vil tale om dem, hvorvidt det er en Afgivt, som bør ønskes ophævet, hvorvidt enkelte af de Lovbud og Artikler, der angaae dem, bør ønskes forandrede o. s. m., saa bør man kjende hin Forordn. med tilhørende Bestemmelser, man bør vide hvad Betydenhed Afgivten er af; man bør erindre, at Beløbet ikke, som det staaer i sidste Nummer af Skilderiet, falder til den Kongl. Kasse; og man bør, som stedse, naar Talen er om stats- eller national-oekonomiske Gjenstande, kjende National-Oekonomie-Cathekismens simpleste Sætninger om Afgivter, middelbare og umiddelbare, og sammes gjensidige Fordele og Mangler; tillige bør man ej troe, at de Mænd, som i sin Tid gjorde Indstilling til H. M. Kongen om denne Afgivt ikke skulde have indseet de Indvendinger der kunne gjøres mod Bompenge-Afgivt i Særdeleshed, foruden hvad der gjelder alle umiddelbare Afgivter.

Efterseer man det af Hr. Etatsraad og Deputeret Mandix, R. a. D., givne ypperlige Skrivt om det danske Kammervæsen, da finder man S. 316—17 følgende:

"I Følge Veiforordningen af 13 Dec. 1793 §. 25 maae, naar Hovedlandeveiene af ny ere anlagte og fuldførte, af de ad samme Reisende erlægges saakaldte Bompenge. Fra Miil til Miil er nemlig en Bom indrettet, hvor de bestemte Bompenge til den derved ansatte Betient af de Giennemreisende maa erlægges. Indretningen er imidlertid, ligesom Veianlæggene, hvorpaa den grunder sig, ældre end bemeldte Veiforordning. Ved For. af 15 Febr. 1786 blev det nemlig befalet, at Bompenge skulle erlægges paa Landeveiene fra Kiøbenhavn til Corsøer, fra Kiøbenhavn til Fredensborg og Helsingøer, hvilke Veianlæg da tildeels alle vare færdige, saavelsom fra Roeskilde til Kallundborg, dog for det første ikkun saavidt Veien gik over Roeskilde Kiøbstæds og Amts Grund. Bompengene bleve

ved For. §. 8 efter Kiøretøiernes Forskiellighed bestemte forskielligen fra 1 til 8 ß. Ogsaa af Ridende saavelsom for løse Heste og Hornqvæg samt Sviin, Faar og Lam maae betales Bompenge. Nu betales de med 1 til 13 ß. Rigsbankpenge Sølv efter Qvartal-Courfen. For. 10 Febr. 1819.

For Veien fra Kiøbenhavn og til Roeskilde Kro og for Kiøbenhavn til Lyngbye tilfalde disse Bompenge Veikassen, af hvilken Bekostningerne paa disse Veies Reparation for det meste besørges. Paa de andre Veie tilfalder derimod ikkun det halve Vei-Kassen, men den øvrige halve Deel Amtet. Indtægterne ere bortforpagtede. For Aarene 1787 til 1796 var deres Beløb noget over 15000 Rd. aarlig. For 1805 beregnedes de til 18177 Rd. Efter Pl. 17 Apr. 1804 skal for alle Vogne, der befindes at have andre Søm i Hiulene end forsænkede i Skinnerne og med flade Hoveder, betales dobbelte Bompenge."

De Indvendinger der gjøres mod Bompenge-Afgiveten betyde ei meget, og synes ingenlunde af tilstrækkelig Styrke til at anbefale Ophævelsen af en Afgivt, der giver en nødvendig Indtægtskilde, hvis Erhvervelse paa anden Maade, ved andre Afgivter, torde være forbunden med større Uleiligheder. Det er jo utvivlsomt at det var ønskeligt, at al Afgivt kunde bortfalde, men da dette lader sig ikke tilvejebringe, hvorfor da gjøre store Ophævelser om Smaating? f. Ex. at de Reisende opholdes ved Bomme, hvilket jo er i det Hele saare lidet, da vel og uden Bomme en ringe Tids Holden eller Pusten vilde finde Sted, som nu kan passes efter Bomstedet. Man siger at mange unyttige Mennesker

sysle med Bomskats Oppebørsel. Man glemmer at Bommanden og hans Familie har andre Livets Sysler, og at Oppebørslen er en Ting, der tages med, men overhovedet er Bisag. Hvor mange ere vel desuden Bommenneskene? — Nu: Bygningerne? Naar de ikke havde dem at boe i, maatte de have andre Bopæle. Bomhusene ere vist alle fuldt benyttede, saaledes at Beboelses-leilighed ej er gaaet til Spilde. En Indvending læser man i No. 46 i Skilderiet mod at Bompengeafgivt ej er netop for hver Mils Kjørsel, saaledes at nu undertiden et Bøsseskuds Kjørsel, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$ Mils Kjørsel betales med samme Afgivt i den første Bom man naaer, som om en fuld Mil var passeret. Hvilke uendelige Vrøvlerier vilde ikke forefalde, Brøkberegninger, Bevisligheder, Ophold, naar den Afgivt, hvis Forfaldstid er nu Ankomsten til en Bom, skulde foruden efter de nu bestemte Regler, tillige beregnes efter passeret Veilængde. Naragtig er den Indvending: at Bompengeafgivten foraarsager de Folk der oppebære den, et ikke mindre end behageligt Liv. Mon dette Liv ikke attraaes som noget Gode, og mon der ikke er for hver Bommandspost, naar den er ledig, mange Ansøgere, — naar den er besat, mange Misundere — og mange Paapassere naar Ledigheds Leilighed skulde falde? Dog, vi have kun henſat Vink om hvor lidet det der siges mod Bomafgivt (saaledes som den er hos os, nemlig ej byrdefuld) har at betyde; Sagen er desuden i sig selv ikke af den Vigtighed, at den fortjener en Afhandlings Udførlighed.

Tillæg til Stykket: Nicolai Abildgaard, i Skilderiet No. 40 d. A.

I bemeldte forhen meddeelte Stykke staaer: "Hun (Enkefrue Abildgaard) bevarer og de plastiske Arbeider, som han (Abildgaard), oplærende Thorwaldsen i Modelleren, forfærdigede. Mesteren fornægter ej Læreren". Til Bestyrkelse tiener følgende Anekdote, som er fortalt i det i Riises Archiv f. A. S. 371 meddeelte Bibrag til Thorwaldsens Levnet: "Hans (Thorwaldsens) sidste større Kunstværk her hiemme var den afdøde Grev A. P. Bernstorfs Buste. Han havde aldrig seet den hedenfarne Ædling, mindre havde han Maske af hans Liig, og modellerede Busten alene efter et Oliemalerie af Juel. Abildgaard, hvem han ærede høit, hialp ham derved noget af sin Hukommelse, ja, tog endog engang selv Poussеerstokken, for at rette et Træk ved Munden, hvilket, han meente, Thorwaldsen havde forfeilet. Jeg (Haste) var da just tilstede i Dennes Attelier, og saae hans Skræk, da Velynderen rørte ved hans kiære Blaaleer, men ogsaa hans Glæde, da han, ved at dele Blikket mellem Busten og Maleriet, fandt, at Abildgaard havde Ret; og i et Nu var samme Træk anbragt paa Ansigtets anden Side. Busten, der, som man kunde vente sig, blev anstændigt betalt, fandt saa udeelt Bifald, at Familien bestilte Modellen udført i Marmor. Thorwaldsen pakkede da Hovedet i sin Kuffert, og udførte Arbeidet i Rom".

Ny Legater for det Kongl. Døvstumme-Institut og Blinde-Institutet i Kjøbenhavn.

Et Testament dateret: Wedbek d. 24 Aug. 1822 lyder herom saaledes:

"I Kraft af det mig under 25 Martz 1787 allernaadigst forundte facultas testandi haver jeg underskrevne Halfdan Lassen, forhen Eqvipageskriver ved den Kongelige Søe-Etat i Kjøbenhavn, ved fuldkommen Sjels- og Legemsstyrke, 85 Aar gammel, og uden at efterlade mig Livsarvinger, oprettet følgende Testamente, som skal være min sidste Villie hvorledes der skal farholdes med mine efterladende Eiendele, naar jeg ved Døden er afgaaet, nemlig:

I. Det Kongelige Institut for Døvstumme i Kjøbenhavn skal tilhøre nedenanførte Obligationer:

a) en Depositokasseobligation, No. 22558, dat. 11te Juni 1811, stor .... Rbd.	1000
b) en dito, No. 22383, af dito Dato	500
c) en Kongel. Oblig., No. 1627, af 30 April 1781	500
d) en dito, No. 2578, af 16 Sept. 1791	500
e) en dito, No. 2777, af 7 Oct. 1791	500
f) en dito, No. 2584, af 16 Sept. 1791	500

Det Kongelige Institut for Blinde skal tilhøre nedenanførte Obligationer:

a) et consignable Bankfond, den 16de Novbr. 1809, stort .... Rd. Species	1500
b) en Kongel. Obligation, No. 1808, dat. 11 Decbr. 1801, stor Rbd. Sølv	500

Dog skal min Søsterdatter Maren Kleistrup, afgangne Toldbetjent Abraham Terkelsens Enke,

nu 65 Aar gammel, som i endeel Aar med megen Troskab og Omhyggelighed har været mig til Hjelp i min Alderdom, nyde Renten af bemeldte til disse 2de Stiftelser eller Instituter bestemte Obligationer, og blive de til den Ende ved min Død at aflevere i Kjøbenhavns Overformynderie, hvor ovennævnte min Søsterdatter hæver Renterne, og efter hendes Død udleveres de, nemlig Obligationerne, til Bestyrerne af ovennævnte respective Stiftelser."

De øvrige Poster af Testamentet ere til Fordeel for Private, saasom for hans ovennævnte Systerdatter Enken Madame Terkelsen, som og skulle have det Huus med Have som Testator ejede i Vedbæk Bye, Kjøbenhavns Amt i Søllerød Sogn, hvilket dog naar hun døer, eller om hun forinden maatte flytte derfra, skulde tilhøre hans afdøde Vens Krigsraad og Forvalter P. Poulsens efterladte to Børn.

Indenlandske Efterretninger.

Indtil den 27 Mai er ved de anordnede Kirkecollecter, Huussamlinger og andre frivillige Gaver til Understøttelse for de ved Oversvømmelserne skadelidte Districters Beboere i Jylland og Hertugdømmene indkommet følgende Summer: Fra Staden Kjøbenhavn 17,030 Rbd. 47 ß. r. S. og 29,740 Rbd. 27 ß. S. og T. Desuden en Deposito-Casse-Obligation, lydende paa 100 Rdlr., og følgende Myntstykker: 1 Guinee, 5 danske Ducater, 8 hollandske Ducater, 24 Pjastre, 1 hollandsk Gylden, ½ Krone, 9 Styver, 1 Rubel, 1 Brandenborg ⅔ Stykke. Endvidere er i Kjøbenhavn indkommen: fra det Qvindelige velgjørende Selskab 62 Rbd. 8 ß. r. S. og 8301 Rbd. 8 ß. S. og T.; fra Provindserne i Danmark 13,424 Rbd. 46½ ß. r. S. og 47,490 Rbd. 83 ß. S. og T. Desuden følgende Myntstykker: 26 hollandske Ducater, 4 Pjastre, 59 Kroner, 1

Rubel, 1 Preussisk ⅔ Stykke, 2 Guld Souverains, 1 Svensk Species, 1 Frederiksd'or, 1 Preussisk Sølvdaler, 3½ engelske Skillinger, 1 hollandsk Tregyldenstykke, 1 engelsk Trestilling, 5 Otteskillinger d. C., 1 Tolvskilling d. C., 4 Toskillinger d. C., 15 Fireskillinger d. C., 2 Tiskillinger. d. C., 1 Preussisk Skilling, 5 fremmede Mynter. Fra Hertugdømmene Slesvig, Holsten og Lauenborg 86,958 Rbd. 94 ß. r. S. Fra Udlandet 5,508 Rbd. 24 ß. r. S. Ialt 122,984 Rbd. 27 ß. r. S. og 85,532 Rbd. 22 ß. S. og T. — Til Fordeling blandt Halligbeboerne er desuden fra Staden Frankfurt am Main indsendt 126 Rd. 32 ß. rede Sølv. — Foruden ovenstaaende Summer er fra godjørende Foreeninger og Enkelte ydet adskillige Bidrag, baade i Natural-Leveringer og Penge, hvoraf den største Deel foreløbigen er bleven uddeelt til de meest Trængende. Saasnart de fuldstændige Taxations-Forretninger over samtlige Skaders Beløb indkomme fra de adskillige Authoriteter (hvilket hidtil ikke er skeet), bliver den allerhøiest anordnede Regulerings-Committees Forretning uopholdelig fremmet, og naar det derefter er bleven bestemt, hvor stor en Deel af det indkomne Pengebeløb, der skal tilfalde Districterne i Jylland, og hvor stor en Deel Hertugdømmene, saa vil den specielle Repartition, samt Uddelingen til de enkelte Skadelidende strax blive foretaget og snarest muligt tilendebragt ved de hertil beskikkede Authoriteter. Over de indkomne Bidrage, og sammes Uddeling bliver derefter et detailleret Regnskab ved Trykken offentlig bekjendtgjort.

Rudkjøbing paa Langeland mangler nu en Arbeider i Træe-Dreierprofessionen, og efter et Avertissement i Hr. Hempels Avis No. 80 formenes, at der kunde blive en særdeles god Næringsvei for en kyndig og duelig Person i dette Fag.

Odense, d. 7 Juni. Den 28 Mai om Eftermiddagen mønstredes den herværende Borgervæbnings samtlige Corps for hans Hoihed Gouvernøren, som yttrede sin naadigste Tilfredshed med det Hele. Samme Dag var Arbeidet ved Canalen og Stige Strand forud taget i høieste

Diesyn. Den 2den tiltraadte Hs. Høihed en Reise til Svendborg-, Faaborg- og Assens-Egnen. Paa Torsdag agter Høisamme at lægge Grundstenen under den nye Raadstuebygning, som opføres i Middelfart, og samme Aften igjen at indtræffe hertil.

Viborg, d. 6 Juni. Efter mange Dages streng Nattefrost og Kulde om Dagen med Nordvest, have vi siden i Onsdags næsten daglig Regn og Storm, meest med Sydvest. Den vedvarer endnu i Dag. — Vel er det, om de gruelige Insecter og Jordlopper, der afæde Frugttræbladene og alle Kaalsorter m. m. derved faae deres Rest. Endog udplantede Kaal have Lopper aldeles fortæret. Blandt Agurkerne er og en Pest, da de, ventelig af de samme, gjennemstikkes og Bladene afædes og forsvinde strax efter de opkomme.

Blandede Efterretninger.

Om Kirkeforfatningen og Missionsselskaberne i de forenede Nordamericanske Stater læser man følgende: Af de fem protestantiske Kirkeafdelinger, som findes i de forenede Stater, have Congregationalisterne det største Antal af Medlemmer. De erholdt dette Navn deraf, at de afvege fra deres Forfædres strenge Kirkeuafhængighed, og undertiden af Præsteforsamlinger lader de kirkelige Anliggender afgjøre. De besidde over 25,000 Kirker med et ligesaa stort Antal Præster. Efter dem ere de fleste vel Presbyterianerne, som ingen Biskopper have, men hvis Kirkeforstandere ere Eldste, Presbytere. De talte allerede i Aaret 1810 ikke mindre end 772 Congregationer og 434 Præster. Mindre talrige ere Episcopalerne, hvis Kirke forestaaes af et Collegium af Biskopper. De talte alt i Aaret 1808 i de forskjellige Stater 238 Kirker, med 225 Præster og 5 Biskopper. Særdeles talrige ere Methodisterne, som meest have udbredt sig i de mellemste og sydlige Stater, og nu tælle henved 300,000 Medlemmer. Ogsaa Baptisterne have i den sildigere Tid meget forøget sig i Nordamerika, og deres Antal er allerede steget op til over 100,000 Medlemmer. Hver af disse fem Afdelinger have deres egne Missionsselskaber. Disse ere: 1) Den amerikanske Forening for udenlandske Missioner. Den bestaaer for største Delen af Medlemmer af Kongregationalkirken, og har sin Direction i Boston. Den stiftedes 1810; erkjendtes 1812 som et offentligt Institut af Kirken. Havde 1823 ej mindre end 74 ansatte Missionærer. 1822 var Selskabets Indtægt 300,000 Rdlr. amerik. Fra Selskabet udkommer maanedligen i Boston en Missionstidende. 2) Det forenede Missionsselskab for det hedenske Udland. Bestaaer meest af Presbyterianer; stiftedes 1817 i Newyork, virker hidtil udelukkende paa Omvendelser af Hedninger i Statsforbundets vestlige Distrikter. Udgiver ogsaa et Maanedsskrivt i Nye-York. 3) Baptist-Missionsselskab i Philadelphia, oprettet 1814, har blandt Tscherokeserne en betydelig Nedsættelse. Hver anden Maaned udgiver det et Tidsskrivt om dets Arbejder. 4) Det amerikanske Methodist-Missionsselskab stiftedes 1819. Udgiver ogsaa et Missionsskrivt. 5) Det nyeste Samfund af denne Art i de forenede Stater er det biskoppelige Missionsselskab, som 1820 oprettedes i Philadelphia. Det begyndte med at anlægge i New-Haven et theologisk Seminar, og gjorde det til Betingelse for enhver Studerende, der ønsker at antages ved samme, og som paa Selskabets Bekostning driver sine Studier, maa, efter Fuldendelse af sit Studiecursus, tjene tre Aar troligen og retskaffent som Missionær, førend han kan melde sig om et Sognekald.

Foruden de indenlandske Missionsforeninger gives følgende udenlandske Missionsselskaber, som i Nordamerika have gjort Forsøg paa at aabne sig en Virkekreds: Det mæhriske Brødremenighedsselskab. Deres Missionairer bleve i Aaret 1741 indførte af Greve Zinzendorf selv i det da endnu for det meste vilde Pensylvanien. Deres Hovedsæder ere Bethlehem, Nazareth og Litiz i Pensylvanien, Hope i Ny-Jersey og Wachorina i Nord-Karolina. Ogsaa blandt Indianerne have de mæhriske Brødre arbeidet ikke uden Følger. Nordamerika skylder dem

størst Tak for deres Missionsarbeider i Grønland og paa Kysten af Labrador. I den sildigere Tid har de nævnte Nordpolarlandes forladte Tilstand, samt det af de mæhriske Brødre givne opmuntrende Exempel, med Hensyn til Grønlænderne og Eskimos, ladet det biskoppelige Missionsselskab i England henvende sin Opmærksomhed til de beboede Iismarker ved Baffinsbugten, hvor een af deres Missionairer allerede arbeider, hvem Selskabet nu er bereed til at tilsende nogle Hjelpere. Foruden disse Missionsselskaber, som ere nærmest virksomme for Hedningeverdenen, gives der i de forenede Stater under samme Benævnelse endnu andre Indretninger, som have til Formaal, under de hvide Indvandrede, som efterhaanden have nedsat sig i de vidtløftige vestlige Gebeter, at vedligeholde den christelige Lære.

(Forkortet af B. z. a. Z. 144.)

I London har et Selskab med en Capital af 3 Mill. Pd. St. forenet sig om at dyrke Thee i Brasilien og Caffe i Mexico. Et andet Selskab har sammenskudt en ligesaa betydelig Capital for igjen at bringe paa de peruaniske Kyster Perlefiskeriet i Gang, som er blevet aldeles forsømt i 141 Aar.

I Bagdad findes et høist mærkværdigt Uhr, som ikke allene viser Timer, Minuter og Secunder, men ogsaa Dage, Maaneder, Aar og Aarhundreder. Hver Time spiller det en harmonisk Concert og viser paa Qvadranten et Træk af Mahomeds Liv. Det viser ogsaa Sol- og Maaneformørkelser og tjener baade til Fyrtaarn, Barometer og Thermometer. Det skal være forfærdiget af en Araber, som har arbeidet derpaa i 83 Aar. Det er 111 Aar gammelt.

Den for ikke længe siden i Memphis opdagede Sarkophag af Porphyr er ankommen i Paris. Den bestaaer af to Dele; Laaget har en prismatisk Form og Polituren paa Siderne er blank som Staal. Paa Randen af den øverste Flade forestilles den Afdødes Indførelse i Ægypternes Underverden.

Perkins har opfundet et Damp-Skydegevær, der i et Minut affyrer 4 til 500 Kugler.

I Portugal ere nu af 456 Fabriker 297 standsede, som en Følge af de ulykkelige Forhold med Brasilien.

Lord Byron har af sin Forlægger, Boghandler Murrey, faaet i Honorar for sine forskjellige Digte 15,455 Pd. St., altsaa over 130,000 Rbdl. Sølv. Allene for den fjerde Sang af Child-Herold, der kun bestaaer af 186 Stropher paa 9 Linier hver, fik han omtrent 100 Rbd.

Et mærkeligt Skrift er udkommet under den Titel: Die Moden in den Taufnamen, mit Angabe der Wortbedeutung dieser Namen, v. M. C. Dolz. Leipz. 1825. Dets Anmelder i Liter. Conv. Blatt raader Enhver, der hvert Aar lader sit Navn indskrive i Kirkebogen, at kjøbe Skriftet, for ikke et eneste Øieblik at staae i Tvivl angaaende Valget af et Navn for sin Livsarving. Er han fattig, saa kalde han den Diedrik, den gode Rige; er Faderen Gjæstgiver, saa kalde han den Ditlev, Folkevennen; nyder han Titel, saa vælge han Ewald, den Vaabenkyndige; er han Taarnvægter, saa foreskrive han Hugo, den Ophøjede; tænker Moderen i Fremtiden at faae sin Datter gift med en Collegiemand, saa hedde hun Rudolfini, Raadgiverinden. — Indtil Begyndelsen af det 16de Aarhundrede, siger Dolz, fik hvert Barn i Tydskland kun eet Døbenavn. Men dette tog snart en anden Vending. Joseph den Anden hedte Joseph Benedict August Johann Michael Adam, og man har fundet, at en Mand har havt 52 Døbenavne.

I forrige Aar erholdt en venetiansk Adelsmand Anton de Rossi Tilladelse til at forestille St. Petersborg efter en architectonisk Plan i Relief. Han forskrev i den Hensigt duelige Artister og Arbeidere fra Italien. Under Veiledning af Dhrr. Rossi og Caro har dette vanskelige og interessante Arbeide en rask Fremgang. Allerede er en stor Deel af denne mærkelige Residentsstad færdig, saasom det Keiserlige Vin-

kerpalais, Admiralitetets imposante Bygning med alt hvad dertil hører. Peter den Stores Monument, Isaksbroen med dens beundringsværdige Mekanisme, Senatet, den engelske Quai, Kasernerne for Garden til Hest, Postbygningerne m. m. Alle disse Dele af Staden ere forestillede med en Nøiagtighed, der gaaer indtil den mindste Detail. Intet er forbigaaet. Tage, Balkoner, Støtter, Gittere, Statyer, selv Husenes Farve er efterlignet med skuffende Lighed. Hr. Rossi havde den Lykke i sidstforløbne Vinter at fremstille denne Model for deres Majestæter Keiseren og Keiserinden; den behagede dem ualmindeligen og han fik de meest smigrende Berømmelser over Arbeidet. Modellen vil indtage et Rum af 55 Arschiner i Længden og 32 i Breden. Husenes Façader ere gjorte af dobbelt Pap og støttede med Træværk; Tagene af Blye, Statyerne af Gyps, Vinduerne af skuffende Glasværk, Newaflodens og Kanalernes Leje af Tin. De kunne fyldes med Vand, og bære de anbragte svømmende Broer og Byrder af Landtransporterne. 55 Personer arbeide bestandigt paa denne Model, som i to Aar skal være fuldført. (Allg. Z. 145.)

Efterkommerne af de i Historien formedelst lidte Religionsforfølgelser bekjendte Valdenser beboe Dalerne og Bjergkløfterne i Piemont, hvor de udgjøre 13 Kirkesogne, har en Befolkning af 20,000 Mennesker, og leve under trange Kaar. Der arbeides i denne Tid paa deres Understøttelse. I alle de preussiske Kirker skeer en Kollekt efter Kongl. Bevilling til Oprettelsen af et Hospital for fattige Syge hos dem. For at modtage milde Gaver til samme Formaal, har og i Berlin stiftet sig et Selskab, hvori Statsminister v. Clewitz har virksom Andeel. Der er og for disse første evangeliske Christne i Nederlandene, i Sveits, i Genf, Frankfurt, og i flere af Tydsklands Stæder og Lande af Regjeringerne bevilgede Samlinger, saa at man tør haabe i næste Aar at bringe Hospitalet i Udførelse, da Hans Majestæt Kongen af Sardinien ved Intendanten af Provindsen, Pignerol, har givet Tilladelse til Kjøbet af et Lokale i Menigheden la Tour. (A. Z. 144.)

Kjøbenhavns Børs, den 10de Juni 1825.

Hamburg 2 M. a vista 212		à
Species 215		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 15 ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.	-	
Norske Speciessedler pr. 10 Specier	19	$19\frac{1}{4}$ Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$52\frac{1}{2}$	$52\frac{3}{4}$ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$93\frac{3}{4}$	$94\frac{1}{4}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	$88\frac{1}{2}$	$88\frac{3}{4}$ i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	$110\frac{1}{2}$	111 i Sedler.
Hamborger Laan af 1819 Bmk. 3000	$99\frac{1}{2}$	100 Banco
Dito Dito Bmk. 4000	$99\frac{1}{2}$	— Banco
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	$106\frac{1}{2}$ i Banco
4 pC. Dito nye	98	— i Banco
Asiatiske Actier	89	$89\frac{1}{2}$ i Sedler.

Anecdot.

I de paa Fransk udgivne opbyggelige og curiøse Breve paa Hr. de la Brumes, Bisp i Halicarnasse, apostoliske Besøg i Cochinchina, 1740, af Hr. Favre, schweizersk Præst, fortælles, da Hr. de la Brume gjorde sit apostoliske Besøg i Cochinchina, 1740, blev han meget overrasket ved at træffe der en P. Siebert, mathematisk Jesuit, som var Capitain over Kongens Hunde, hvilket gav Rangen og Rettigheder lige med Monarkens Slaver.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Toogtyvende Aargang. No. 48.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 14 Juni 1825.

Velmeent Raad til vore Kjøbstædskolers bedre Organisation.

At vore Kjøbstæd- eller saakaldede Borgerskoler ingenlunde fyldestgjøre de forskjellige Kjøbstædindvaaneres Ønsker og Tarv, er vist længe indseet af alle i disse Ting Kyndige og Erfarne. Allene det Tilfælde, som Forfatteren heraf har været Vidne til i flere, saavel store som smaa Kjøbstæder, hvor Borgerskolerne vare anordningsmæssigen organiserede, at aldeles Ubekjendte, Studenter eller Seminarister, kunne, skjøndt fremmede, og i ingen Forbindelse iøvrigt med Kjøbstæden staaende, strax oprette Underviisningsanstalter, og finde Tilløb fra alle Kanter, og fornemmelig af de meest formuende og anseeligste Indvaaneres Børn, som didindtil af Mangel paa andet Underviisningsinstitut havde søgt Borgerskolen, saa at selv Bænkene der bleve overladte til den ringeste og fattigste Almueclasses Børn; viser tilfulde, at disse offentlige Borgerskoler dog ikke maa være paa den rette Fod. Aarsagerne til dette Særsyn er vist nok deels den, at der i disse Skoler er et stort Antal Børn, deels at der i Skolerne ingen Adskillelse finder Sted mellem den fattige og slet opdragne Ungdom og den velhavende og bedre opdragne, men alle samles paa eet Sted og i eet Selskab med hinanden, deels og at de Forældre eller Foresatte, der ønske at deres Børn skulle gjøre nogen udmærket Fremgang, maa lade dem undervise privat uden for Læretimerne, for at erstatte Tabet ved den korte daglige Undervisning i Borgerskolerne, der ikke stiger over 4 Timer daglig for den øverste Classe, og det ikkun om Sommeren, og kun er 2 Timer daglig for den nederste Classe, hvorfra endog maa regnes 2 Timer for Løverdag Eftermiddag, hvori ingen Skole holdes; og endelig og det, at Skolegangen er tvungen, hvori de mere dannede Borgerklasser ikke ret ville finde sig; ogsaa den Grundsætning, at Alle, enten de have Børn eller ikke, skulle ansættes til Skoleskattens Svarelse, har heller ikke havt nogen gunstig Indflydelse paa Stemningen i Kjøbstæderne, især da man allevegne troer, at et baade mindre kostbart og et mere virkende Skolevæsen kunde i de fleste Kjøbstæder været indrettet, og

de Kilder man muligen kunde have opladt, kunde bedre have været afbenyttede. Undertiden er det vel og indtruffet, at de approberede Planer til Skolevæsenets Organisation ikke ret vilde passe til Kjøbstæden, hvilket saa meget lettere kunde hændes, som Vedkommende, der gjøre Forslaget, ikke altid, som bosatte som oftest paa Landet, kan have den fornødne locale Kundskab til Kjøbstæden, for selv at bedømme det vigtige og passende, der ofte for enhver Kjøbstæd er forskjelligt, naar Hensigten skal opnaaes. Disse og flere saadanne Aarsager virke samlede og gjør at Kjøbstædskolevæsenet endnu mange Steder kunde underkastes en ny Organisation, og muligen den saa mange ikke behagelige Skoleskat betydelig kunde nedsættes.

For at udfinde den rigtige Maade, hvorpaa en Kjøbstædskole bør indrettes hensigtssvarende, maa man skjelne mellem Kjøbstæder med Latinskoler og Kjøbstæder uden samme, og dernæst tage de forskjellige Indvaaneres borgerlige Stilling og Kaar i Betragtning. Hvor der ere Latinskoler, der haves ikke allene Adgang til den saakaldte lærde Underviisning og til Embedsvejen, og formuende Borgere og Embedsmænd, der vel ikke ønske den egentlige lærde Underviisning for deres Børn, men dog noget mere end der læres i Borgerskoler, have Adgang til den Underviisning i Modersmaalet, de levende Sprog og de mathematiske Videnskaber, som i Latinskolerne meddeles de Ustuderende for Betaling. Men da Skolepengene i de latinske Skoler ere temmelig høje, saa formaae mange Familier, der gjerne vilde give deres Børn en meer end almindelig literair Dannelse, ikke at skaffe dem denne i disse Skoler. Og da man tør antage,

at alle Embedsmænd og de Borgere, som ihenseende til Opdragelse og Formuesomstændighed staae paa eet Trin med disse, dog gjerne vilde dette, naar Evne og Omstændighederne tillade det, saa er det og billigt, at deres Tarv kommes imøde og deres Trang afhjelpes. Borgerskolerne i de Kjøbstæder, der have Latinskoler, bør derfor have en saadan Afdeling, hvori uformuende Embedsmænd og Andre, som sættes paa lige Trin med dem i Cultur og Forhold, kunne imod taalelige Skolepenge lade deres Børn nyde en for dem passende Undervisning i de Discipliner, som høre til et velopdraget og velunderviist ungt Menneskes Stilling, hvoraf det latinske Sprog dog ikke bør være udeladt; saa meget mere, som det giver Nøglen til det Franske, og for endeel og til det Engelske, ej at tale om det Italienske, hvis Ynglingen skulde engang i Tiden behøve det. Men denne Afdeling, man kalder den Realclassen, maa og bør ikke staae i nogen Forbindelse med de øvrige af Borgerskolens Classer; Disciplene ikke have nogen Omgang indbyrdes, og den bør bestaae aldeles for sig selv, ligesom den og bør have sin særskilte Lærer. Foruden denne Afdeling, Classe eller Skole, hvad man vil kalde den, bør Borgerskolen endnu have 2de andre Afdelinger, en for den mere formuende Haandværkers Børn, og deres, som dermed kunne sættes i Ligning, og en for Daglejernes og de Fattiges Børn, og begge disse Afdelinger være adskilte fra hinanden. I disse 2de Afdelinger kunne Lærerne gjerne afvexle med hverandre i Skoletimerne, men ikke med Lærerne i den saakaldte Realclasse, da han slet ikke bør befatte sig med anden Undervisning i Skoletimerne, end den, som han giver Realclassen.

I de Kjøbstæder derimod, hvor der ikke

haves Latinskoler, men hvori der dog befindes endeel conditionerede Familier, bør Realclassen saaledes indrettes, at der foruden de i Anordningen for Kjøbstædskolevæsenet befalede Discipliner kunde faaes en lærd Dannelse for dem, som maatte ønske samme, og hvorfra endog, om fornødent gjordes, maatte kunne skee Dimission til Universitetet. Thi hvorfor skulde i de Kjøbstæder, hvor ingen Latinskoler ere, saa mange Familier udelukkes fra at give deres Børn en passende Underviisning? Hvor mange ere ikke de der Bosiddende, som ønske dette, og hvor faa ere der de, som have Raad til at holde deres Børn i de fjerne Kjøbstæders Latinskoler, og om Enkelte end have Evne, saa have de maaskee ikke Lyst til at overantvorde deres Børn i Fremmedes Hænder og i den vilde Støi og iblandt de mange ikke altid saa sædelige unge Mennesker, og lade dem deri ofte aldeles, uden al Opsigt, være overladte til dem selv. Tænker jeg saa paa de mange Kjøbstæder i Danmark, som ingen Latinskoler have, og altsaa savne dette vigtige Middel til en større og vigtig Cultur; tænker jeg paa, at fra Ribe til Skagen er paa hele Vesterjyllands 40 Mile lange Strækning ikke en Latinskole; at Steder som Ringkjøbing, Thisted og Veile ingen have; at i hele Vendsyssel er ingen Latinskole; heller ikke Assens eller Svendborg, eller Kallundborg, eller Kjøge have noget lærd Undervisningsinstitut; medens man igjen seer latinske Skoler ligesom sammendyngede i enkelte Egne, saasom Slagelse, kun 2 Miil derfra Sorøe, 4 Miil derfra Nestved eller Herlufsholm, og 4 Miil fra denne Stad Vordingborg; ligesaa Roeskilde, Kjøbenhavn, Frederiksborg, Helsingøer; saa, ligesaa meget som dette opvækker Forundring, opvækker Savnet af

saadant et videnskabeligt Institut, der dog altid er den sande Culturs Basis, hos mange, ja saare mange Familier megen Bedrøvelse. Her have dog vore Forfædre havt et rigtigere Blik end deres Efterkommere, da de indrettede Latinskoler i enhver endog aldrig saa lille Kjøbstæd. Men da nu Evnen ikke er dertil, at anlægge Latinskoler i enhver Kjøbstæd der ingen har, saa var det dog vist meget ønskeligt, at der i ingen Kjøbstæd, hvor conditionerede Familier boede, savnedes Leilighed til at forskaffe deres Børn en videnskabelig Opdragelse paa selve Stedet, og uden alt for store, deres Evne overstigende, Bekostninger. For at opnaae dette formenes det rigtigt, at den der er den øverste Lærer i enhver Kjøbstædskole burde være duelig til at give lærd Undervisning, ja endog at kunne dimittere til Academiet, og altsaa at kunne foredrage alt didhen hørende. I samme Kjøbstæder burde desforuden den ringeste Almues Børn afsondres fra den bedre opdragne, thi ellers blive disse Skoler ikkun Sædelighedens Grav. I de egentlige Borgerskoler ɔ: Haandværkernes og Daglejernes samt de Fattiges Skoler blev Læsning, Skrivning, Regning og Religion alt hvad der burde foredrages. Mere er ikke fornødent. Læsningen maatte indeholde noget af den criminelle Lovgivning og noget af Diætiken. Mere heraf maatte foredrages i Realclassen. Vore nuværende Læsebøger synes ikke dertil at være meget skikkede. De ere som oftest en forunderlig Blanding af al Verdsens Ting.

Til den øverste Afdeling udfordres en duelig Candidat, bedst en philologisk, eller En af dem, som havde freqventeret det pædagogiske Seminarium. Den høje Direction for Univer-

stiket og de lærde Skoler vilde vel bedst kunde udfinde dertil et dueligt Subject. Det maatte ikke derved forglemmes, at han foruden de lærde og levende Sprog ogsaa skulde underviise i de mathematiske og physiske Discipliner og besidde nogen Færdighed i at anvende dem praktisk. Tegning, Sang, gymnastiske Øvelser kunde gives uden for Skoletimerne af Timelærere, og samme ligge aldeles uden for Realclassens Skoleundervisning.

Til den anden Lærer i Kjøbstæden eller de øvrige Lærere, om flere behøvedes, ville gode Seminarister være tilstrækkelige, og være istand til at opfylde alle billige Fordringer, og disse kunde uden for Skoleundervisningen give Undervisning i Sang, Tegning og gymnastiske Øvelser, naar forlangtes.

Til Bestyrelsen af Skoler og hele Skolevæsenet i Kjøbstæderne, der vilde blive i mange Dele forskjellig for Landsbyskolevæsenet, vilde vist nok et Skoleraad af kyndige og for Skolevæsenets Fremgang interesserede Personer, som og dertil havde den fornødne Tid, være det bedste. Jeg vilde ikke tilraade Skolecommissioner i almindelig Forstand og efter de nu gjeldende Indretninger; thi det er som oftest dermed qvot capita, tot impedimenta, og det kan vel ikke heller være andet, da de ere sammensatte af saa heterogene Dele, der som oftest have en aldeles modsat Polaritet, og Nogle vel ikke læse eller skrive en Linie rigtig. Præsten eller Præsterne, om der vare flere, og Skolernes Lærere, ville bedst vide hvad der skulle læres, og hele Undervisningens Indretning, Gang og Styrelse vilde bedst kunne betroes dem. Det Oekonomiske derimod og Resourcer til Skolernes Bygning,

Vedligeholdelse, Lærernes Lønning m. v. didhen hørende maatte det overlades de eligerede Mænd under Magistratens Opsigt, at bestemme og indkræve, fordele og udbetale. Directionen for samtlige Kjøbstædskoler bestod af Biskoppen, Stiftamtmanden og et Medlem af Directionen for Universitetet og de lærde Skoler. At give Kjøbstædernes Indretninger noget udmærkende fremfor Landsbyernes, har vel Lighedssvimmelens Periode anseet for skadeligt. Men fordomsfrie Ansyn deraf ville vist bifalde vore Forfædres rigtigere Meninger herom og deres i den Henseende gjorte Indretninger.

At Skolerne vare i een Bygning, kunde vel tillades, naar de mere dannede Classers Disciple vare aldeles adskilte fra den simplere, og de hverken under Læsningen eller i Legetiden havde eller kunde have nogen Communication med den anden. I modsat Tilfælde var det aldeles nødvendigt, at de forskjellige Classer eller Skoler vare paa forskjellige Steder i Byen. Det er vist en saare stor Feil ved vore Kjøbstædskoler, at man vil have Byens samtlige Ungdom paa eet Sted og i en saa nøje Forbindelse med hinanden, som de nu almindelig ere. Et a to hundrede Børn samlede under en ofte maadelig Opsigt, ere en rig Kilde til alskens Usædelighed, Byesladder og allehaande kun lidet anbefalende Optøjer, som man finder i enhver noget talrig Skole. At finde en saa anseelig Bygning i de mindre Kjøbstæder, at samme kunde rumme al Byens Ungdom, vilde deels være vanskeligt, deels forbunden med store Bekostninger, men at finde et Værelse eller to, tilstrækkelige til hver af Skolens Afdelinger i forskjellige Egne af Byen, vilde være baade let og sparsommeligt.

I Henseende til Lønningen for Lærerne maatte man vende om til Forfædrenes efter Landets Kræfter rigtig beregnede og derpaa byggede Lønningsmaade. Kost, Logie og hvad dertil hørte, maatte gives dem in Natura. Pengelønningen blev da kun ringe og vilde uden betydelig Byrde og uden Misfornøjelse kunne udredes af Skoledistrictet. Børn fra andre Skoledistricter maatte aparte betale Underviisningen efter billig Taxt.

Hvo der kjender vort nuværende saavel Kjøbstæd- som Landsbye-Skolevæsen, og gjennem flere Aars Erfaring veed, hvori Hindringerne ligge og hvorfor det ikke er bedre end det er, vil sikkerlig bifalde mit Forslag. Naar dermed skeer en gavnlig Forandring efter de af mig angivne Principer, paatvivler jeg ikke, at vi jo ogsaa heri vil kunne tilfredsstille Tidernes Tarv og de mange billige Klager, som nu høres allevegne, ville da af sig selv forstumme.

En Sommer-Eftermiddag i Christianias Omegn i August 1822.

Den 5te August. — "Til Middags vare vi budne til Bekkerø; Veien didhen er Landeveien til Drammen o. s. fr. og fuld af de deiligste Situationer; — af hvilke een er stukket i Kobber blandt den haasiske Samling, og flere findes mellem Paulsens Skizzer, som han efterlod sig fra sin Norske Reise, og som nu findes blandt Sanderumgaards Eiers, den ædle Geheime-Conferenceraad Bülows Samling af Haandtegninger. — Man maa see slige Egne flere Gange, (hvortil vi ogsaa i den følgende Tid fik Leilighed) for ret at kunne fatte dem; Landskabet er saa fuldt og rigt, hvor man henvender sig, nydelige Landsteder ligge omspredte paa Bakkerne og i Dalene, og Søen har man næsten hele Veien igjennem paa venstre Haand, snart aaben, snart tittende frem gjennem Naale- og Løvskove. Før Bordet blev de nærmeste Egne beskuet, og jeg tog en Udsigt af Gaardens Hovedbygning og Omgivende, som rigtignok ikke er det meest maleriske Punkt, men som jeg forudsaae vilde interessere Beboernes danske Slægt. At gjøre Bekjendtskab med den videre Kreds, blev opsat til efter Middagsmaaltidet; men hertil kom vi temmelig sildig, fordi nogle Herrer af det fra Christiania budne Selskab havde taget sig fore, at seile derud, og fik Modvind, saa de brugte 3 Timer til en Reise, der til Lands endes i 3 Qvarteer. Dog maa bemærkes, at Søeveien gaaer udenom Lundegaards-Øen, eller rettere sagt Halvøen, der strækker sig temmelig langt ud i Fjorden. Den korte Eftermiddag og den lyse og klare Aften blev da anvendt, til at besee trende Gaarde i Nærheden, der hver har sin egen Mærkelighed: Drager beboes af Oldingen, vor forhenværende Generalgouverneur i Ostindien, Anker, (Fætter til den nylig afdøde Statsminister P. Anker, og vel omtrent i een Alder med ham). Vi vare ikke saa heldige at finde ham hjemme; men i Betragtning af det Selskab, vi kom i, tog hans Huusholderske, som desuden er en gammel Veninde af min Moder, ikke i Betænkning, at vise os om i hans Værelser. Og, dersom jeg nogensinde har seet et Forbillede til Rahbeks danske Eneboers Vaaning, og dennes Udpyntning, saa var det her! Man forestille sig en aldeles almindelig norsk Landbygning, saaledes som de i hundredeviis beboes af velhavende Bønder, eller Familier, der ere kun lidet over Bondestanden, hvis Yderside alene har et Par større Vinduer, end sædvanlig, og hvis Indre viser de blotte Træevægge, ikke engang panelede, men tilligemed Lofterne malede med Oliefarve; men deraf 2 Værelser behængte paa Væggene med ypperlige Haandtegninger og fine Kobbere, Gulvene dækkede med fine figurerte Tæpper, og især i det inderste af disse, det egentlige Arbeidsværelse, en Kunst- og Bog-Samling, hvis Mage i Valg og Zirlighed, skjøndt ikke i Talrighed, man ikke lettelig finder udenfor England. Bøgerne ere alle indbundne i rødt Saffian med

forgyldt Snit, og opstillede med engelsk Beqvemmelighed ikke i Hylder, men liggende paa skraae Borde, hvorunder atter findes Reoler til Kobbere og Kunstsager. Omkring paa Meublerne, ja endog paa Gulvet staae indiske Oldsager, Gudebilleder, Offerredskaber og deslige opstillede, som Eieren har samlet paa sin Gouvernementspost, og sine andre Reiser. Denne hæderlige Olding, som lever der i philosophisk Roe og Ensomhed, fandt vi siden engang paa Vekkerø. — Jeg vidste vel en Gaard i Fyen, som omtrent kunde sammenlignes hermed, saavel med Hensyn til Eierens Aand og Humanitet, som de der opbevarede Kunst- og Videnskabsskatte, men Dette, Drager nemlig, er dog meget simplere. — Fra ovenomtalte større Vinduer falder gjennem de store klare Ruder en udmærket deilig Udsigt, mere landlig, end man sædvanlig har nær omkring Christiania, hvor Egnen næsten er altfor fuld af Bygninger."

"Fra Drager begav Toget sig, deels tilfods, deels sammenklynget paa Baronessens Droscha, hen til Ullern, en meget smukt bygget, og endnu smukkere beliggende Gaard, men som staaer ubeboet, da Eieren, Engelskmanden Mayor nu boer, om jeg forstod ret, ved sit Garverie i Christiansand. Udsigten derfra er især usigelig deilig, den skjønneste af Alt, hvad vi endnu have seet: en herlig Blanding af Fjeld, Skov, Eng, Ager, og Vand, i hvis Baggrund man har Staden, dens høit cultiverte og forskjønnede Omegn, og bagerst Egebjerg. En vel med Eet overskuelig, men uberegnelig Rigdom af Gjenstande, hvori man kunde behøve flere Timers Gjennemskuen, og tildeels nærmere Undersøgelse med væbnet Øie, for tilstrækkelig at orientere sig. Men nu faldt desværre Mørket paa, og vi maatte vende om, uden at have kunnet efter Ønske, lægge Veien omad til det udmærkede Bogstad, hvis Betragtning vi nødtes til at slaae en Streg over. Men, man skal jo altid have noget at haabe i Livet; ellers var det galt fat med os! Efter Tilbagekomsten til Vekkerø var det netop Tid, til at spise Aftensmad, takke for alt beviist og nydt Godt, og vende hjem til Byen, hvor vi kom ved Midnatstid, ikke uden at blødes af et Par Regnskyer, da Veirliget her nu allerede begynder at blive høstligt og ustadigt."

Indenlandske Efterretninger.

Aalborg, d. 9 Juni. Det Beckerske Skuespillerselskab ankom her til Byen i Aftes, hvor det i nogen Tid agter at give Forestillinger. — For det Skuespilsøgende Publicum anmærkes: at Becker har i 10 Aar været Skuespildirecteur i Lübeck, og har været ansat ved Theatrene i Hamborg, Hannover og Schwerin; Mad. Becker, har som Jomfru Renstein spillet i Hannover, Stettin, Hamborg, og Lübeck; Hr. Mapol, der giver comiske Roller, har spillet i Schlesvig, Hamborg, Altona og Lübeck; Hr. Rosenthal, som giver Elskerroller, har spillet i Bremen, Altona og Lübeck.

Viborg. Søndagen den 5te Juni mønstrede Hs. Høivelbaarenhed Hr. Stiftamtmand Ridder Schønheyder denne Byes Borgerbevæbning og bevidnede samme sin Tilfredshed med de udførte Øvelser. Førend den egentlige Mønstring blev af Bevæbningen skudt til Skiven efter de af S. T. Hr. Stiftamtmanden udsatte Sølvpræmier, der saaledes bleve vundne: 1ste Præmie, en Potageskee, Sergeant og Skomagermester P. Langeland; 2den Præmie, 6 Theskeer, Skomagermester P. C. Handberg; og 3die Præmie en Flødeskee, Smedemester F. Astrup.

Blandede Efterretninger.

Ogsaa en Audients hos Napoleon.

Uddraget af: "Meine Lebensreise. In sechs Stationen rc., von Urceus" (den berømte tydske Prof. Krug).

Da Urceus var bleven Universitetets Rector i Leipzig, maatte han (1813) bide i det sure Æble, at gjøre Keiser Napoleon sin Opvartning i Forening med andre Embedsmænd. "Ou font

les députés de l'université?" var eet af Keiserens første Spørgsmaale, og inden Nogen kunde frembringe et Ord, overøste han os med en Mængde af Bebreidelser, ikke engang forsmaaende Skjeldsord, og uden at forraade mindste Sands for Videnskab og højere Aandsdannelse. Derpaa bekom de nærværende Medlemmer af Statsraadet en mildere Irettesættelse. Derpaa vendte han op og ned paa Kjøbmændenes Lommer, spurgte iblandt andet, om hvor mange Millionærer der vare i Leipzig, og paa Svaret: Ingen — klappede han haanligt paa Lommen, som om han vilde sige: Jeg skal nok faae Eders Guld fat! Det var som om hele hans Hoved kun drejede sig om de 2 Ting: herske og have. Da Audientsen var forbi, og Napoleon netop vilde trække sig tilbage, vovede endnu een af mine Colleger at tiltale ham. Keiseren traadte lidt tilbage, sandsynligviis i Tvivl om, hvorledes det var meent. Thi denne alvældige Mand var saa frygtsom, at han overalt sporede Attentater paa sin Person; og i Königsberg, da han engang seilede paa Pregel, og bemærkede en Bevægelse blandt de med mange Folk besatte Skibe, sprang han endog ud af sin Baad imod den nære Strandbred; men springende for kort, havde han nær druknet. Da han her imidlertid saae, at min Collega intet Ondt førte i Skjold, men kun vilde formilde hans Harme med nogle gode Ord, grinede han ham haanligt i Ansigtet, og vendte ham Ryggen.

Hvad det var for 3 store Feil, som Urceus begik.

Den første, at han stedse skrev klart og tydeligt, efterdi Læserne, naar dette ikke skeer, indbilde sig, at der ligger meget skjult deri, og beundre Autor, som et stort Genie, især naar han bruger det Kunstgreb, ud af sin Skytaage af og til at udslynge nogle Tordenkiler paa de gemene Naturer, der ikke ville yde ham Bifald. Den anden, at han holdt den sunde Menneskeforstand for meget iÆre, og derfor afholdt sig fra Paradoxer. Havde han kun opstillet den eneste lille Sætning, som en berømt Philosoph

i Berlin har bragt for Dagen: "Hvad der er fornuftigt, er virkeligt, og hvad der er virkeligt, er fornuftigt", hvor vilde da ikke Verden have studset, og tillige den tyrkiske Sultan med Storveziren og Mufti have frydet sig, ved at fornemme, at Alt hvad deres Forfædre og de selv have bragt til Virkelighed, er fornuftigt, altsaa ogsaa ret og billigt. Den tredie og maaskee den største, at han i sine Skrifter saa ganske og aldeles lagde sig ud med det hele Cleresie af Hældører og Bedesøstre, som nu paa Jorden staae i stor Anseelse. Havde han fra Tid til anden fordreiet Øinene, udstødt hjertebrækkende Suk om den onde Verden og fordærvede Fornuft; talt ret meget om christelig Ydmyghed (trods indre Stolthed) og christelig Kjerlighed (trods indre Had) og desuden sagt dem, der havde Roret i Haanden, alskens Sødheder om guddommelig Ret og absolut Magt, og dem, som derom Intet vilde høre, om Revolutionssyge og Landsforræderie; hvor meget Guld og Ære kunde han da ikke have vundet!

De Lærde have i adskillige Aar, især i Tydskland, ført en levende Strid om den græske Mythologie. Hovedpunktet i denne Strid er, om en renere Gudelære, opfunden i de ældste Tider i Indien og i Symbolers Slør kjendt af de græske Præster, ja selv af Homer, er med Forsæt af denne forvandlet til det Smukkere, men Tommere, og saaledes bleven Grundvolden for Grækernes Religion, eller om Fabler om Guderne og det Guddommelige, opstaaede iblandt Grækerne selv, af de ældste Poeter, som vare uvidende om deres fremmede Oprindelse, om end en saadan fandt Sted, ere blevne uddannede ganske efter deres eget Genie, og først lidt efter lidt længe efter Homer, begyndt at holdes for Symboler. Den første Mening er Creuzers, og fremsat i hans lærde og bekjendte Symbolik. Paa den anden Side staaer Voß, som først i Mythologische Briefe fremsatte sin Mening, siden i Recensionen over Creuzers Symbolik (og i sin Antisymbolik) paa det heftigste har fegtet mod Creuzer. Men Creuzer, hvis Lærdom og Talenter andre Disipliner skylde saa meget, er ikke den

eneste som troer, at Grækernes Mythologie er kommen fra Indien. Der ere nuomstunder Mange, som, efterat noget af de Indiske Fabler ved Fremmedes Travlhed er kommen til os, skuffede af nogen Lighed, antage det samme. Og saae vi blot, at nogle engelske eller franske Militære eller Kjøbmænd, med en Smule Kjendskab til Humaniora og overfladisk dømmende, havde fattet denne Mening, saa var der ingen Grund til Forundring. Men at Tydskere, bevandrede i den græske Literatur, og Critikere, uden nogensinde selv at have seet slige Bøger, uden at forstaae deres Sprog, uden at besidde nogen heel Oversættelse deraf, forfærdiget af Kyndige, dog have kunnet ladet sig forlede af andres Fortællinger til at indrømme dem den højeste Alderdom, og, efter hvad de paa anden Haand have hørt, at fælde en Dom om Indernes ældste Lære!! Visseligen vilde de udlee den, som nutildags, af de Vers der bleve vore Forfædre paabyrdede under Orpheus's eller Musæus's Navn, vilde udlede den forhomeriske Tids Religion; og dog mene de, at de ikke behøve at vente paa, jeg vil ikke sige Bentleyer, Hermanner eller Wolfer, men ikke engang Langer eller Fischere, for ved deres Hjelp at skaffe sig Adgang til de indiske Bøger, see med egne Øine, og dømme om det Seete. (C. E. Chr. Schneideri Præf. Ind. Lectt. in Univ. litt. an. 1821 institut.)

At Skjægget eller Knebelsbarten reiser og kruser sig af Harme, er et Phænomen, som ikke er sjeldent hos en opbragt Musulmand. Lord Byron fortæller, at i 1809 var engang Capudan Paschas Skjæg under en diplomatisk Audients ikke mindre levende af Arrigskab, end en Tigerkats Børster, til alle Dragomaners Rædsel. De ildevarslende Knebelsbarter drejede sig, reiste sig af sig selv, og ventedes hvert Øjeblik at skulle forandre deres Farve; men tilsidst nedlod de sig til at dale og blive rolige, hvilket rimeligtviis frelste flere Hoveder, end der var Haar i hans Skjæg.

Napoleons store Feil var, at han bestandigen vilde paatrænge Menneskeheden hans Mangel af fælleds Følelse for, eller med dem; dette var maaskee meer fornærmende for den menneskelige Forfængelighed, end et mere ængsteligt og mistænkeligt Tyrannies virkelige Grusomhed. Saadanne vare hans Taler saavel til offentlige Forsamlinger som til Individer; og et enkelt Udtryk som han skal have betjent sig af, da han var kommen tilbage til Paris, efterat den Russiske Vinter havde ødelagt hans Armee, i det han nemlig, varmende sine Hænder over en Ild, sagde: "Dette er moersommere end Moskov," kunde lettelig fjerne flere Hjerter fra hans Sag, end den Ødelæggelse og de Ulykker, som ledte til Bemærkningen. Med Hensyn hertil siger Byron:

Alt for stor
En Tønde var for sceptret Cyniker vor Jord.

Kjøbenhavns Børs, den 14de Juni 1825.

Hamburg 2 M.		à
a vista 212		
Species 215		
Specier solgtes til		
12 Rbmk. 14$\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler		
pr. 10 Specier	19$\frac{1}{8}$	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler		
pr. Rdlr. Rigsgjeld	52$\frac{1}{2}$	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	94	94$\frac{1}{3}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	88$\frac{3}{4}$	89 i Banco
Nationalbank Obligationer		
(af Laanet 4 Febr. 1820)	102$\frac{1}{2}$	— Rbd. r. S.
Dito Dito	110$\frac{1}{2}$	110$\frac{3}{4}$ i Sedler.
Hamborger Laan af 1819		
Bmk. 3000	99$\frac{1}{2}$	100 Banco
Dito Dito Bmk. 4000	99$\frac{1}{2}$	— Banco
6 pC. norsk Laan		
ved Hambro & Søn	106	106$\frac{1}{2}$ i Banco
4 pC. Dito nye	98	— i Banco
Asiatiske Actier	89	89$\frac{1}{2}$ i Sedler.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Toogtyvende Aargang. No. 49.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 18 Juni 1825.

Om den underordnede Embedsstand, med fortrinlig Hensyn til Geistligheden.

Hvor lunkne, letsindige, ja vel endog lastefulde Geistlige blive ansatte for en Menighed, der kan et religiøst og sædeligt Liv ikke danne sig; der forsvinder hos Folket Agtelsen for den geistlige Stand, og, med den, tillige Tilliden til det guddommelige Ord. Med den rigeste Masse af Talent og Videnskab, vil en saadan Præst slet opfylde sit Kald, og foraarsage megen Forargelse. Det er utroligt, hvor megen Skade uværdige Geistlige gjøre Religion og Stat. Pligt og Samvittighed fordrer derfor saadannes Bortfjernelse fra hellige Steder, og ingen utidig Barmhjertighed bør bestikke deres Foresatte til at taale disse Lejesvende i Herrens Viingaard. Dette erkjendte Preussens ædle Konge, da Han skrev til Statsminister von Massow:

"Min kjære Statsminister von Massow!

"Efter mine igjentagne Yttringer over saadanne Geistliges Afskedigelse, om hvilke Man "har den Overbevisning, at de ikke kunne opfylde "deres vigtige Bestemmelse; havde Spørgsmaalet "i Eders Indberetning af 13 d. M., om Præsten "***s Afskedigelse, ikke været fornødent. Det "kan ikke være mindste Tvivl underkastet, at "dette Spørgsmaal kan og bør afgjøres af det, "under Eders Styrelse staaende, Overconsistorium, "blot efter Grunde, som have Kirketugtens Bedste "til Øjemed. Det er ikke engang nødvendigt, "at bringe Sagen for det forsamlede Statsraad, "da ethvert af dets Departementer bedst kan "bedømme, hvad der udfordres til den Deel af "Statsstyrelsens Fremme, der staaer under dets "Ressort.

"Hvorledes jeg i Øvrigt tænker om Tjenstafskedigelse i slige Tilfælde, hvor Talen er om "Udygtighed til at forestaae et Embede; det er "meget tydeligt udviklet i den Halleske alminðelige Literaturtidende, No. 302. S. 343 og "344. Jeg anbefaler Eder denne Recension til "nærmere Eftertanke og forbliver Eders velaffectioneerte Konge.

Berlin, d. 17 Dec. 1805.

Friederich Wilhelm."

Recensionen er over et, i Aaret 1804, udkommet Skrift: Gedanken und Meinungen über Manches im Dienst, von A... — De Steder, hvortil Hs. Majestæts Haandskrivelse henviser, ere følgende:

"Nogle Forfatteres egenmægtige Lovgivning, og en, ved sære Misbrug i smaae, vilkaarligt og slet regjerte Stater foranlediget, Retspraxis ved Rigskammerretten, har, i den største Deel af Tydskland fremavlet den Fordom: at Enhver som er ansat i et offentligt Embede, kunde ikke fratages samme, uden ved processualsk Fremgangsmaade og Dom. Efter denne Grundsætning skulde Forvaltningen af en Deel af det Offentlige, og den derfor bestemte Lønning, behandles som Ejendom! Et Statsembedes Værdighed som en Livrente! I disse Ord viser sig allerede det Modsigende i Paastanden. De i Tjenesten begaaede Forbrydelser: Utroskab, Bestikkelse o. s. v. skulde — om ikke i enkelte Tilfælde en særdeles Fremgangsmaade var foreskrevet — undersøges og straffes som almindelige Forbrydelser; men Uduelighed i at bestyre et Embede, Forsømmelse af de vigtigste Embedspligter, som i de fleste Tilfælde let kunne skjules og unddrages den almindelige Dommers Undersøgelse; disse og mange andre Ting, der have den største Indflydelse paa de offentlige Anliggenders Forvaltning, kunne kun bedømmes af de Foresatte i Tjenstfaget. Det er meget at ønske, at denne Sag maatte blive regleret ved hensigtsmæssige Love, hvorved ogsaa Embedsstanden kunde blive sikkret for de skadelige Følger af lidenskabelig Vilkaarlighed."

"Recensenten maatte derimod gjøre opmærksom paa, at Opsigten over Statens Embedsmænd burde indbefatte noget Mere end den blotte Censur over deres egentlige Embedsforretninger. Af den samme Grundsætning, efter hvilken alle Statstjenere kun betragtes som betalte Arbejdere, følger endnu en anden Fordom, den: at Enhver der taliter qvaliter forretter det ham paalagte Arbejde, kan i Øvrigt gjøre hvad han vil, og at det Opsyn, som Regentens højere Repræsentanter have over deres Undergivne, ikke maa strække sig videre end til Embedsforretninger. Denne grundløse Anskuelse kan være behagelig nok for Tidsalderens sløve Sjele, som ikke gjerne ville have den individuelle Frihed indskrænket ved Noget, uden i det Højeste ved Criminallove. Men med disse alene vil der overhovedet ikke udrettes Meget i det borgerlige Selskab. Det Blot-sædelige bør aldrig tabes af Syne, og allermindst ere de offentlige Embedsmænds Moralitet ligegyldig for Statens Vel. Deres Sæders Indflydelse paa Almeenvellet, er mere skjult og mindre paafaldende, end de Handlinger, som efter de almindelige Love kunne blive straffede. Men denne Indflydelse er derfor ikke mindre vigtig, og maa falde enhver Fordomsfri i Øjne, saasnart han bliver gjort opmærksom derpaa. Her kommer det i Særdeleshed an paa de forskjellige Forhold. Enhver Stand har sine ejendommelige Dyder, og sin snævrere eller videre Kreds af sædelige Forpligtelser. I nogle Stænder, og paa nogle Poster kan en Grad af Letsindighed og Udsvævelser oversees, som i Andre ikke bør taales. Nogle Embeder fordre, efter deres Natur, en udmærket Grad af Alvorlighed og Værdighed; derfor ogsaa Tilbageholdenhed i Opførsel. Kunde det taales, at et Medlem af Landets øverste Domstol, som det hele Publicum bør ære som Ejen-

doms og Sikkerheds højeste Værn, var forfaldet til Spil, Drukkenskab, eller gjorde sig foragtelig ved selskabelig og nøje Omgang med berygtede Mennesker? Saadanne Sæder i saadanne Embeder ere ligesaa lidet at taale som Fejghed i høje Militairposter, hvor den — om den end ikke drager en Krigsret over sig — dog ikke vilde blive ustraffet af de øvrige Krigsfæller."

(Slutningen følger.)

Det Islandske literære Selskab.

I Overensstemmelse med Selskabets Love meddeles herved offentlig Forklaring over dets Foretagender og oekonomiske Forfatning for Tidsløbet fra 30te Marts 1824 til Aarsdagen 1825.

I dette Aar har Selskabet udgivet: 1) Den 4de Deel af Islands Aarbøger (Árbækur) ved Sysselmand John Espolin, som indbefatter Tidsrummet fra 1541 til 1567. Dette for enhver Ynder af Nordens almindelige og Islands specielle Historie vigtige Værk er en Fortsættelse af den forhen ved Selskabet i 4 Qvartbind udgivne Sturlunga-Saga. Til enhver Deel høre tvende Forerindringer, der ere forsynede med dansk Oversættelse. 2) Andet Binds tredie Afdeling af den geographiske Lærebog (Landaskipunarfrædi), forfattet ved Consistorial-Assessor Gunløg Oddsen. Til dette Værk høre 5 illuminerede Landkort, hvorpaa Stedsnavnene ere anførte i det Oldnordiske eller Islandske Sprog. 3) Den 9de Aargang af Sagnablöd eller historiske Blade, redigerede (som hidindtil) af Professor Finn Magnusen, indeholdende en sammentrængt Udsigt over det forløbne Aars

vigtigste Verdensbegivenheder, samt tillige Formandens Tale paa Selskabets sidstafvigte Stiftelsesdag og de originale Regnskaber for dets Pengesager og Forlagsværker m. m.

Hans Majestæt Kongen har allernaadigst skjænket 100 Rbdlr. Sølv til Selskabets Kasse for det sidstafvigte Regnskabsaar. Desuden har det, i samme Tidsrum, atter seet sig betydelig understøttet af dets sædvanlige Velgjørere, især af Hs. Excellence, Geheime-Conferenzraad Johan Bülow til Sanderumgaard (med 60 Rbd. Sedler); Greve og Kammerherre A. W. Moltke til Bregentved, Deputeret i Rentekammeret m. m. (med 100 Rbd. Sedler), Greve Knuth, Deputeret i samme Collegio (med 25 Rbd. Sølv), samt Etatsraad, Professor og Ridder Thorlacius (med 16 Rbd. Sølv). Som overordentlige Medlemmer i Danmark have desuden bidraget: Overlærer Dr. Mühlertz 5 Rbd., Regimentsqvarteermester Faber (for 2 Aar) 8 Rbd. 17 ß., Cand. Theolog. Borring 3 Rbd. 40 ß., Lærer Rasmussen (i Assens) 3 Rbd. 54 ß. De ordentlige Medlemmers Bidrag ere specificerede i de trykte Regnskaber.

Selskabets Indtægter, bestaaende i Medlemmernes Bidrag her og i Island, overordentlige Gaver, hvad der er indkommet ved Salg af dets Forlagsværker, samt Renter af dets Hovedstol i offentlige Obligationer (alle paategnede at være Selskabet tilhørende) m. m., have i det sidstafvigte Regnskabsaar beløbet i Alt til 332 Rbd. Sølv samt 775 Rbd. 3 ß. i Sedler og Tegn. Derimod have Udgifterne (som til Papir, Tryk og Indbinding for dets Forlagsværker m. m.) i Alt været 65 Rbd. 40 ß. Sølv

og 569 Rbd. 66 ß. i Sedler og Tegn. I sidstafvigte Regnskabsaar er Selskabets rentebærende Kapital bleven formeeret med 200 Rbd. Sølv i Kongelige Obligationer. Ved Regnskabets Slutning var dets Ejendom (Bøger og andre deslige Effekter fraregnede): i Kongelige og Bank-Obligationer 3000 Rbd. Sølv og 800 Rbd. Sedler, som udgjøre dets faste Fonds, samt i Contanter 349 Rbd. 6 ß. r. S. og 455 Rbd. 88 ß. S. og T., som anvendes til at afholde de Tid efter anden paakommende nødvendige Udgifter, især ved Forlagsværkernes Trykning og Indbinding m. m. I øvrigt kunne vi henvise til det af Selskabets Kasserer her i Staden til 28de Februar 1825 aflagte og i Trykken udgivne Regnskab.

Med Hensyn til det i Selskabets fem sidste Aarsberetninger indførte angaaende Islands Stiftsbibliothek i Reikevig, bemærkes: at Lieutenant og Cand. jur. Rafn, som en af sidstnævnte Stiftelses første og virksomste Befordrere, atter har indsamlet adskillige Bøger dertil, hvis Antal og Givere han selv vil offentlig anmelde, da han nu har tilbudt selv at ville modtage og affende de Gaver, der fremdeles maatte her i Staden skjænkes eller hertil indsendes, til den førommeldte offentlige Bogsamling.

I afvigte Aar blev constitueret Stiftamtmand over Island, Amtmand P. F. Hoppe, samt Landets Biskop, Steingrim Johnsen, udvalgte til Selskabets Hædersmedlemmer.

I Selskabets Kjøbenhavnske Afdelings almindelige Forsamling den 30 Marts sidstafvigte blev Professor Finn Magnusen paa ny valgt til Formand, Cand. jur. Lauritz Thorarensen til Kasserer, og Consistorial-Assessor Gunløg Oddsen til Sekretær. Endvidere bleve valgte: Professor Rasmus Rask paa ny til Vice-Formand, Stud. Medic. Sæmund Brynjulvsen (som tillige forvalter det herværende Oplag og Udsalg af Selskabets Forlagsskrifter) til Vice-Kasserer, samt Stud. Theolog. Thorstein Helgesen til Vice-Sekretær. Dets Afdeling i Island bestyres, som hidindtil, af Følgende: Stiftsprovst Arne Helgesen som Formand, Land- og Byefoged Sigurd Thorgrimsen Kasserer, Lector Theol. John Johnsen Sekretær; — Etatsraad Islev Einarsen Vice-Formand, Adjunct Dr. Scheving Vice-Kasserer, og Landphysicus John Thorsteinsen som Vice-Sekretær.

Det Islandske literære Selskabs Afdeling i Kjøbenhavn, den 31te Maji 1825.

Om nogle Synonymer.

(Meddeelt.)

Ved at læse Dagen No. 133 f. d. A. stødte jeg paa en Anmeldelse af det nyligen udkomne Skrift: Forklaring over eenstydige Ords Bemærkelse ved H. Marius Svane, hvoraf Anmelderen leverer et Par Exempler.

Da Forfatteren selv med Rette tilstaaer, at et Arbeide af denne Natur er i mange Henseender meget vanskeligt, saa vil vel efterfølgende Moderindringer, som ved Læsningen af de fremsatte Exempler ere faldne mig ind, ikke være ham ukjære.

"At søge efter, siger Forf. er at gjøre

sig Umage for at finde en skjult Gjenstand, — at lede efter er længe og nøje at søge efter."

Efter min Mening kan man ligesaa godt søge som lede længe og nøje efter noget. F. Ex. "Jeg har længe og nøje søgt efter Barnet, og jeg har længe og nøje ledet efter Barnet, uden at kunne finde det." Men Forskjellen bestaaer nok snarest deri, at man leder efter den Gjenstand, som man har været i Besiddelse af, eller har Vished om at være til, men at man ofte søger efter en Gjenstand uden at man har været i Besiddelse deraf, eller er vis paa at den er til. F. Ex. "Han har forkastet sin Nøgle og leder efter den i alle Gjemmer"; men "han søgte efter en Kilde i Ørken, da han var nær ved at omkomme af Tørst." "Han søgte (ikke ledte) efter Lykken."

"Forske efter, er, efter Forf. Mening, i videnskabeligt Øjemed, at lede efter"; men kan man ikke ligeledes forske efter i andre Øjemed; f. Ex. "Politiet har efterforsket hans Opholdsted?"

"At randsage er at lede efter en af et Menneske skjult Gjenstand"; men kan Bjergmanden f. Ex. ikke randsage Bjergets Inderste for at finde Metaller?

"Forslagent er det Menneske, som af Naturen er listig."

Den Listige er ogsaa listig af Naturen. Jeg troer et forslagent Menneske er Een, der forbinder List med Dristighed, og som ikke seer saa nøje paa Midlets Moralitet, naar det kun leder til Øjemedet.

"Snu er det Menneske, som er listigt for at komme til Kundskab om Noget."

Den, som er snu, behøver just ikke at være listig. Snuhed troer ieg, forudsætter en stor Grad af Virksomhed og Opmærksomhed, for i Tide at erfare det, som kan tjene til vor egen eller Andres Fordeel.

"Snildt er det Menneske, som er listigt for at komme til sin Ret."

Hvad Snildhed er findes bedst og fuldstændigst forklaret i O. Mallings Bog. S. 278. Snildhed er en Datter af Klogskab, Mod og Aandsnærværelse. Egentlig er Ordet snildt mere norsk end dansk. Ved en snild Karl forstaaer Nordmanden et Menneske, der forener naturlig Klogskab med tilvant Færdighed, og ved et snildt Arbeid noget, der ligesaa meget vidner om et opvakt Hoved, som om erhvervet Sagkundskab.

Jeg har endnu ikke havt den Fornøjelse at læse Skriftet selv. Mueligen faaer jeg med det første Anledning til atter at komme tilbage til samme Æmne.

Indenlandske Efterretninger.

Løverdagen den 11te Juni holdt Universitetet sin aarlige Høitidelighed, i Anledning af Rectoratets Omskiftelse. Hr. Doctor og Professor Medicinæ O. L. Bang nedlagde dette Embede og Hr. Doctor og Professor Ørsted, Ridder af Dannebrogen og Dannebrogsmand, blev hans Eftermand. Den fratrædende Rectors Tale handlede: de regimine Universitatum diætetico (om Universiteternes Diætetik). Indbydelsesprogrammet, forfattet af Hr. Etatsraad og Ridder B. Thorlacius, handlede: de *privatis* Romanorum sacris.

Ved denne Leilighed tildeeltes de forhen tilkjendte Præmier for videnskabelige Afhandlinger følgende: i Theologien: Marcus Pauli Hvass, Cand. Theologiæ; i Medicinen og Naturhistorien: Peter Wilhelm Lund, Cand. Philosophiæ; i Historien: Carl Holger Visby, Cand. Theologiæ; i Philosophien erholdt Accessit Paul Rützou, Cand. Theologiæ.

Fyens Stifts-Physicat i Odense har den 10de d. M. ladet bekjendtgjøre følgende: "At der, foruden det i Munke-Mølle allerede værende Rednings-Apparat for Druknede, er tillige ved Odense Canal foranstaltet hensat et lignende Apparat, ved hvis Anvendelse i behøvende Tilfælde enhver af de herværende Læger vil afgive Assistence efter Anmodning, ifølge Forordningen af 4 August 1819, bringes herved til offentlig Kundskab."

Ribe, den 7de Juni. I Gaar blev Biskop Dr. Theol. Hertz, Ridder af Dannebroge, begravet, ledsaget til sit sidste Hvilested af et talrigt Følge, saavel af Omegnens Geistlige, som Byens Indvaanere. Processionen gik fra Bispe-residentsen til Domkirken; her tolkede Hs. Høiærværdighed Hr. Stifts- og Amtsprovst Dr. Theol. Koefod i en hjertelig Tale sin og den almene Veemodsfølelse ved denne elskede Foresattes altfor tidlige Død. Før Talen blev fra Orgelet, ved Hr. Adjunct Hanssen, Hr. Musiklærer Lorentzen, 6 sortklædte Damer og nogle af Skolens Disciple afsjungen Psalmen No. 422, og efter Talen No. 424 i den evangelisk-christelige Psalmebog. En Egekrands lagdes nu af et lidet hvidtklædt Pigebarn paa Kisten og 12 sortklædte Damer strøede Blomster omkring den, fulgte derpaa med Følget til Graven, for efter Jordspaakastelsen igjen ved Blomsterstrøening at hædre den Hensovedes jordiske Levninger.

Aalborg, d. 13 Juni. Af de tvende Forestillinger, som det Beckerske Selskab har givet her i Aalborg, er man beføjet til at bemærke: at dette er et Selskab af virkelige og gode Skuespillere; at Decorationer, Garderobe og Omsorg

for Illusion, frembringer Ønsket om at dette Selskab kunde erholde et bedre Locale, hvor den Deel af Publicum, der har Sands for mentale Forlystelser, kunne, uden den trykkende Hede og for en moderatere Betaling, nyde denne Forlystelse. Vel beklager man, især for Directørens Fordeels Skyld, at der gives tydske Forestillinger; imidlertid kan dog den største Deel af det Publicum, der søger Skuespillet, Tydsk, saa de kunne nyde disse gode Forestillinger med Behag. — (Anmeldelsen i Skilderiets forrige Numer om det Beckerske Selskabs Ankomst til Aalborg, indført efter Borchs Avis, rettes i et følgende Numer af samme Avis saaledes: Jomfru Renstein læs: Jomfru Kirstein — Hr. Mapol, læs: Hr. Magot,)

Blandede Efterretninger.

Baade Grækerne og Romerne brugte Lodkastning til at erfare Gudernes Villie og visse Fremtidsbegivenheder. Den udgjorde altsaa en egen Art Spaadomskonst, som Grækerne betegnede med Navnet κληρομαντεια. Grækerne brugte meest sorte og hvide Bønner til at lodde med (i de ældste Tider ogsaa smaae Stykker Jord, Stene o. s. v.); men Romerne helst Tærninger, af Træ, Metal, eller en anden fast Materie, hvilke vare betegnede med visse Ord, Bogstaver eller Charakterer. Efterat disse vare kastede i et Kar, bad man til Guderne, og trak derpaa Lodden, for af de derpaa tegnede Charakterer at erfare hvad man vilde vide. Undertiden var Karret fyldt med Vand. Paa nogle Steder brugtes, ligesom ved vort Lotterie, fattige Drenge til at uddrage Lodden. Meest Tillid satte man til de Lodder, som gjemtes i et eller andet Fortunas Tempel, saasom i Præneste, Falerii, Cære. Det første Sted med sine klygtige Lodvælgere (sortilegi) var fortrinligen berømt; thi naar Lodkastningen fandt Sted i et Tempel, maatte naturligviis en Præst eller Præstinde fortolke Svaret. Det ansaaes for uheldvarslende, naar der tilstødte noget usædvanligt ved Lodningen. Saaledes fortæller Cicero de divinatione l. 1. c. 34 at da Spartanerne

havde skikket et Gesandtskab til Dodone, for at adspørge Jupiter om de skulde seire i den Krig de førte, og Gesandterne havde opstillet Karret med Lodderne, kom en Abekat til at omstøde det hele Apparat, hvorpaa Præstinden strax erklærede, at Lacedæmonierne snarere maatte tænke paa at redde sig end at seire. Man læser en interessant Afhandling af Hr. Dr. Theol. Prof. J. Møller om Menneskenes Tilbøjelighed til at agte paa Varsler af Forsynet, og især om den religiøse Brug af Lodkastning hos Jordens berømteste Folkeslag, i N. theol. Maanedsskr. VI B. 118 o. f.

Antonio Ugarte var tidligere simpel Dørvogter. Først gjorde man ham til General-Agent, og brugte ham til Ting, som udfordrede nogen Behændighed eller Snuhed. I denne Egenskab blev han brugt ved Forretningerne med den Russiske Gesandt, da denne kom til Spanien; ogsaa hos nogle franske Generaler betjente man sig af hans Virksomhed, den Tid, de Franske endnu vare paa Halvøen. Tatistscheff behandlede ham lang Tid som en simpel Tjener, og meer end een Gang saae man ham i sammes Forgemak underholde sig paa det fortroligste med Tjenerne, indtil han pludselig blev kaldet til en Audients hos sin Herre. I kort Tid blev han Eguias (Krigsministerens) Ven og Raadgiver; han beherskede ikke alene Krigsdepartementet og Armeen paa despotisk Viis, men vandt ogsaa snart Kongens Tillid. Hans Indflydelse var i flere Maader af den Slags, at den kun kan sammenlignes med Godoy's, i dennes meest straalende Periode.

(Denckwürd. Ferd. 7, v. M. J. Quin.)

En Forbindelse mellem London og Calcutta ved Dampskibe vil blive iværksat. Nylig er ved Themsen et Dampskib løbet af Stabelen, kaldet Entreprise, og bestemt til Paketbaad mellem England og Ostindien. Den vil komme til at passere Madera, San Yago, St. Helena, Mosambikkanalen, og gaae til Johanna og Bombay, derfra til Madras og til Calcutta. Paa disse forskjellige Steder vil den indtage de til dens Brug nødvendige Steenkul. — Man troer

at disse forskjellige Farters Varighed vil blive: Fra London til Madera 7 Dage; til St. Yago 5, til St. Helena 11, til Godehaabs Forbjerg 6, til Johanna 11; herfra til Bombay 12½; altsaa ialt 52½ Dage for at komme fra London til sidstnævnte Colonie; hertil regner man for nødvendig Ophold og Hvile 10½, og altsaa vil medgaae i det Hele 63 Dage. — Fra Bombay til Madras 55 Dage, hvortil 12 Dages Ophold; altsaa 67 Dage. — Derfra til Calcutta 4. — Altsaa fra Bombay til Calcutta 71 Dage, og fra London i alt 135 Dage. Den hurtigste Reise til Indien, som hidtil er skeet, er den Medusa gjorde i Aaret 1805, som blev fuldført i 86 Dage. (Revue enc.)

Om at give noget efter i Qvarantaine-Ordenens Strenghed, eller endog ganske at afskaffe alle Quarantaineforskrifter, føres der en Strid i England. I Aaret 1819, da dette Anliggende blev undersøgt ved en Committee af Underhuset, gave 26 af de lærdeste og erfarneste Læger deres Votum herom. Med Undtagelse af 2, erklærede de sig samtlige paa det meest afgjorte for Existencen af Pestsmitte. I forrige Aar indbragtes en Bill om til Handelens Lettelse at eftergive noget i Quarantainens Strenghed, og de fleste Talere i Underhuset erklærede sig for, aldeles at afskaffe den. En erfaren Læge fraraader høiligst denne Uforsigtighed i en Afhandling, trykt i London Medical Repository and Monthly Journal, og derfra oversat i Literar. Wochenblatt der Börsenhalle. No. 10.

Man beregner, siger en Londoner Tidende, at ikke mindre end 500000 L. Sterl., under Parlamentets nærværende Møde, ere udbetalte til Advokater og Sagførere, for at bringe de forskjellige i Parlamentet fremførte Projekter paa Papiret, forsvare eller bestride dem.

I Bologna lever Giuseppe Mezzefante, der taler henimod 30 Sprog, og forstaaer henved 40 gamle og nyere occidentalske og orientalske Sprog, og det endog grundigen.

Numismatik.

For nylig er en høist besynderlig og sjelden Guldmynt af Richard den 3die, meget godt vedligeholdt, funden i et gammelt Huus i Devon, en Mynt, som endog var den sidst afdøde berømte Skribent om de brittiske Mynter, Hr. Rudall (Ruding) ubekjendt, og endnu ikke er beskreven i nogen Mynthistorie. Den er Kong Richards Engelstykker (King Richards Angel) meget lig, og ogsaa fuldkommen saa stor, men Bogstavet R er udeladt i den sidste Stavelse af hans Navn, og Bogstaverne i det sidste Ord paa Reversen forsatte. Ogsaa afviger Forkortningen fra hine Englers, saavidt de nemlig ere angivne i historiske Beretninger. Omskrifterne lyde saaledes: Forsiden: Richad di Gra X Rex Angl. z Franc. Reversen: Per Cruce X tua X Salva Nos X P C X Redempt. Denne Mynt ejer nu Hr. S. Woolmer i Exeter.

Kjøbenhavns Børs, den 17de Juni 1825.

		à
Hamburg 2 M. a vista 212		
Species 215		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 14½ ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 10 Specier	19¾	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52½	52¾ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	94½	95 Rbd. Sedl.
Dito Dito	89½	89¾ i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	110½	111 i Sedler.
Hamborger Laan af 1819 Bmk. 3000	99½	100 Banco
Dito Dito Bmk. 4000	99½	100 Banco
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	106½ i Banco
4 pC. Dito nye	98	— i Banco
Asiatiske Actier	89	89½ i Sedler.

In obitum
Perillustris, summe venerandi et doctissimi
Dni. JANI MICHAELIS HERTZ,
Doctoris Theologiæ et Præsulis dioeceseos Ripensis vigilantissimi, nec non
Ordinis Danebrogici Eqvitis aurati.

Væ mihi qvod lacrymas inter gemitusque cupressum
Jam tremula ponam, Præsul amande, manu!
Væ mihi qvod qverulum moerenti pectore lessum
Suppressa fletu jam Tibi voce canam!
Ad Tua nec solus miseras ego busta qverelas
Fundo, cui semper, Dive, colendus eris.
Cujus et afflicta magni documenta favoris
Multa manent alta mente reposta Tui.
Ast lacrymis cuncti fusis Tua funera lugent,
Cognita qveis pietas, candor, amorque Tuus.
Æqvus eras, constans, mitis, promtusque juvandi,
Hostis at occultæ fraudis acerbus item.
O qvoties animos solamine lingva replevit
Sollicitos dulcis speque fideque Tua!
Pura etenim Domini docuisti dogmata qvondam
Sacra pius populum viqve nitore simul.
Splendida lux nobis etiam post fata refulges
Dotibus eximiis cordis, Amande, Tui.
Qvidqve, Beate, Tuis tandem domuique fuisti,
Ulla satis nunqvam pingere verba valent.
Ante meos oculos pia stat Tua semper imago,
Stabit et, hac liceat dum mihi luce frui.
Jam Te blanda manent, moriens qvæ dulce canebas,
Gaudia, si virtus præmia digna ferat.
Dive Patrone, vale! cæcat mihi lumina fletus,
Atque ligata gravi lingva dolore silet.

J. F. Biering.

Af dette Blad udkomme ugentlig to Numere. I Følge Kgl. allernaadigst Tilladelse, forsendes det med Brevposterne, og kan bestilles paa alle Postcontoirer. Her i Staden modtages Subskriptionen hos Bogtrykker Høecke, i store Helliggeiststrædet No. 144. Enkelte Numere overlades ikke.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt hos J. H. Høecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Toogtyvende Aargang. No. 50.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 21 Juni 1825.

Historiske og statistiske Optegnelser om Mynt-, Pengevæsen ꝛc.

(Fortsættelse; see No. 44.)

VIII.

At den vigtige Hamborgske Bank i Slutningen af Aaret 1813 og Begyndelsen af Aar 1814, under det franske trykkende Herredømme, blev tømt, er bekjendt nok. Det var Finanz-Intendant Chaban, der ansaaes som Ophavsmand. Det var Natten imellem 4de og 5te Nov. man begyndte med Udførelsen af denne mærkelige voldsomme Handling, som siden i de følgende Maaneder blev fuldført. Den Hamborgske Senator, da værende Præses for Banken, Hr. C. N. Pehmøller, har givet Oplysning herom i Skrivtet: Geschichtliche Darstellung der Ereignisse welche in Folge der Verfügung des französischen Gouvernements die hamburgische Bank betroffen haben. Hamburg 1814. Man seer deraf, at det hele Beløb af Banken udgjorde efter den sidste af samtlige Creditorer antagne Opgjørelse

Bco. Mk.	7,489,343.	$12\frac{1}{2}$ ß.
og af et Overskud af	17,612.	$7\frac{1}{2}$
Er	7,506,956.	4

Den 11 Nov. bortførtes deraf 275 Punge Piastre, og 22 Punge Courant, af Beløb 744,168 Mark Bco. 13 Nov. bortførtes 170 Punge Piastre og 33 Punge Albertsdalere. Siden i Nov. og Decbr. 372 Sølvbarrer og 42 Punge Courant. I det følgende Aar 1814 indtil 17 Apr., da Saldoen toges, bortførtes i alt 1512 Sølvbarrer. Mange to Marks Stykker udmyntedes, bekjendte under Navnet "Chabansstücke."

I Schirach's Beyträge ꝛc. er et lidet Stykke S. 168—176 om den Hamborgske Banks Borttagelse ved de Franske, og sammes retlige Følger.

IX.

Fra 1816 til 1824 er i Østerrige bleven tilintetgjorte 466,113,625 Fl. Papirpenge, og derefter bliver kun omtrent 200 Millioner endnu i Omløb.

X.

Til den forrige Altonaiske Speciesbanks Historie hører dens Forflyttelse i Aaret 1812 til Rendsborg. Derom har et af vore udmærkede Tidsskrivter: Staatsbürg. Magaz. (IV B. 3 u. 4 H.) berettet følgende, der tjener til at berigtige hvad andre, f. Ex. Venturini, have sagt derom.

"Uagtet den saa høist betænkelige Forværrelse af de danske Banksedler beholdt dog de i Hertugdømmene circulerende forskjellige Slags Papirpenge ikke alene i selve Landet deres fulde Værd, men bleve ogsaa uvægerligen modtagne i Hamborg og Lybek, som rede Penge, da de, i det de særdeles lettede enhver Handel, bestandigen ved Banken i Altona og den slesvig-holstenske Hovedkasse kunde erholdes omverlede mod rede Sølv. Men den Tillid, som de slesvig-holstenske Sedler nød, blev ligesaa heftigt som uventet rystet, ved den altonaiske Banks rede Myntforraads Forflyttelse til Rendsborg. Under 12te August udstedte Bankdirectionen en Bekjendtgjørelse af følgende Indhold: "H. M. Kongen havde i Betragtning af de nærværende Omstændigheder under 7de August behaget at befale, at den slesvig holstenske Species-banks contante Myntforraad skulde uopholdelig føres til Rendsborg, og som Følge af denne Foranstaltning maatte alle Bankens Forretninger for det Første ophøre, hvorimod det nærmere skulde blive bekjendtgjort, naar de efter Omstændighederne igjen kunde begynde."

Hvilke de Omstændigheder vare, paa hvilke Directionen i sin Bekjendtgjørelse hentydede som de, der havde bevæget Regjeringen til dette Skridt, derom vare Meningerne da meget forskjellige. Imidlertid vare kun meget faa underrettede om de egentlige Bevæggrunde hertil, og de forbleve at være en Hemmelighed, i det Regjeringen havde sine gode Grunde for, ikke at bekjendtgjøre dem. Dog antydede en Artikel i Hamborger Correspondent No. 130, af 14de August, rimeligviis paa høiere Foranledning, det Synspunkt, hvorfra Man ønskede at Sagen skulde betragtes. Denne Artikel lød saaledes:

"Fra Kjøbenhavn meldes, at Regjeringen har anordnet den altonaske og rendsborgske Banks Forening. Som det synes, har denne Bestemmelse foranlediget de altonaske Directeurers Afreise til Rendsborg, for at forberede denne Forening. Denne Forholdsregel, der blot er financiel, synes at have til Hensigt, at lade den rendsborgske Bank tage Deel i den velgrundede Credit, som den altonaske Bank nyder."

En tydelig Fremstilling af Bankens daværende Forhold vil imidlertid oplyse Publicum om de sande Aarsager til Sølvforraadets Forflyttelse fra Altona til Rendsborg, og udviser tillige, at denne nødtvungne Forholdsregel ikke var fremkaldet ved noget Magtsprog af Regjeringen (efter Venturinis Udtryk i hans Chronik IX. 371), som man da, endog længe efter, ofte holdt den for, hvorfor den af Uunderrettede bedømtes haardt og urigtigt.

Det er bekjendt, at alle Seddelbanker i Europa aldrig have den fulde Sølv-Valuta for den udstedte og circulerende Seddelmasse, ufrugtbar henliggende. Ved de fleste — maaskee ved alle — Seddelbanker er det paa Erfaring grundede Forhold octroimæssig bestemt til 10 mod 19. Ved en circulerende Seddelmasse af 2 Millioner f. Ex. maa stedse 1,100,000 i rede Sølv være forhaanden, for at de Penge, der præsenteres, strax kunne omverles. $\frac{9}{19}$ af Bankfonden gjøres derimod til Fordeel for Banken frugtbringende, dog saaledes, at samme strax kan realiseres, naar Forholdet af 10 til 19 ved en stærk Seddelpræsentation forrykkes. Derfor benyttes disse $\frac{9}{19}$ overalt kun til dermed at discontere Vexler. Muligheden af, at en saaledes funderet Seddelbank nogensinde kan komme i den

Stilling, at maatte ophøre med at verle sine Sedler, kan altsaa — Misbrug af Magt fraregnet — kun ligge i uforsigtige Verxeldispositioner. Saaledes overalt, saaledes ogsaa ved den altonaske Speciesbank. Denne Banks Direction havde i en lang Række af Aar — ubekjendt om dertil foranlediget ved de høie Discontopræmier, eller efter Anmodninger fra Kjøbenhavn — næsten udelukkende disconteret danske Regjeringsverler, det vil sige: Verler fra det kjøbenhavnske Bankcontoir paa Bankcontoiret i Altona, Fiskerie- og Handelsinstitutet og paa i det høieste 4 til 6 altonaske Handelshuse. Discontopræmien for disse Verler var betydelig højere, end for Verler paa Huse i Hamborg, og denne betydelige Gevinst kom i mange Aar Banken tilgode. Men i de sidste Krigsaar var disse Regjeringsverlers Credit sunket saa meget, at de paa Hamborgs Børs slet ikke kunde realiseres. Alle de Summer, som Bankdirectionen havde i sin Verelportefeuille, vare derfor i Nødstilfælde i disse sidste Aar ikke disponible. Iøvrigt kunde man endnu ikke den Gang forudsee, hvorfra et saadant Nødstilfælde skulde fremstaae. Sedlerne vare saa vel ansete, at det ikke faldt nogen ind at ville verle dem mod Species. Bankens Kjelder laae Aar ud og Aar ind fuld af Specier, som samlede Rust. En Forlegenheds absolute Mulighed var dog alligevel til, ved den omhandlede Verxeldisposition, i det disse Verler ikke kunde gjøres i Sølv, men til Forfaldstiden bleve indløste med andre Verler af lige Slags. Om samtlige $\frac{9}{19}$ Dele af Bankfonden var paa denne Maade anbragt, om maaskee mere eller mindre, er ubekjendt.

At en Forlegenheds Mulighed blev til Virkelighed, laae ene og alene i uventede politiske Begivenheder. I Hamborg, som det franske Elbmundings og den 32te Militairdivisions Hovedstad, var etableret en Caisse générale. I Aaret 1812, da den franske Hær stod i Polen og Rusland, kom hver Postdag fra Paris Udbetalingsordrer til denne hamborgske Caisse générale. Den havde uhyre Remisser at gjøre, deels til Strasburg, deels til Elbingen. Uheldet vilde, at Guldet den Gang stod uforholdsmæssig høit i Prisen, og at Pengecoursen stod i et saadant Forhold, at denne Caisse générale havde $\frac{1}{2}$ til $\frac{3}{4}$ Procent Fordeel, naar den gjorde sine Remisser i hele Specier. Fra dette Øieblik af lod den ved over 20 Agenter med Hamborger Banco, med Courant, med alle Mynter i Landet opkjøbe alle Speciessedler og Laaneinstitutssedler. En af disse Agenter (Heilbuth) præsenterede daglig 27000 Rd. for Banken og en lignende Sum ved Laaneinstitutets Kasse. De hævede Specier bleve daglig bragte paa Vogne til Hamborg, nedpakkede i Foustager og affendte til Strasburg og Elbingen. I Frankrig bleve de for det meste omsmeltede til Landets Mynt; i Elbingen og Polen circulerede i lang Tid flere Specier end i Holsteen. De slesvig-holstenske Specier erholdt paa den Tid en Celebritet, liig Pjastre ved Middelhavet. I Begyndelsen nærede Banken, i Tillid til sine fyldte Kjeldere, ingen Bekymring. Pengecoursens unaturlige Standpunkt kunde jo, saa haabede man, ikke vedvare længe. Men alle Sandsynligheds-Beregninger til Trods, blev den uforandret i hele dette Aars Foraar og Sommer. Til Slutning bleve Bankkjelderne tomme. Enhver ilede med sine Sedler til Banken og forøgede Nøden. Regjeringen, selv i Pengetrang, kunde ikke indløse

sine Vexler. Ogsaa vare de Specier, som her alene kunde hjelpe, ved de franske Operationer, ligesom udfejede af Landet. Under disse Omstændigheder blev vist nok intet andet tilbage, end at henflytte Banken og Laaneinstitutet til et andet, mere fraliggende Sted. Den 11te August, om Middagen Kl. 12, ankom Befalingen dertil til Altona, og Kl. 12 om Natten vare begge Kasser, pakkede paa 20 til 30 Vogne, paa Veien til Rendsborg. 200,000 Specier beholdt Landet paa denne Maade; var den uundgaaelige Beslutning bleven udført fire Uger tidligere, vare maaskee 500,000 Specier blevne reddede.

Havde Vexlerne kunnet realiseres, saa havde vel Bortførelsen ikke været nødvendig, men med Banken havde det dog været til Ende, i det mindste for en rum Tid; den havde nemlig da inddraget alle sine Sedler, men naturligviis ikke beholdt en eneste Species tilbage. Og hvad skulde den da udrette?

Imidlertid var Publikums Tillid til Bankens Sikkerhed overordentlig rystet ved denne Bortførelse af Sølvforraadet, hvortil den sande Aarsag forblev ubekiendt. Neppe havde man erfaret det Forefaldne, før alle slesvig-holstenske Papirpenge strax begyndte at falde i Værdi; de altonaske Banksedler faldt snart 35 Procent, og Laaneinstitutets samt Skatkammerbeviserne og Repræsentativer 45. En overordentlig Calamitet opstod i Hertugdømmene, hvor en saadan Coursens Synken, ved de levende Forbindelser med Hamborg, var uendelig mere trykkende end i det danske Monarkies øvrige Provindser; ogsaa hævedes Forlegenheden ikke derved, at 28000 Rd. Kobbermynt bleve sendte til Hertugdømmene for

som Skillemynt at sættes i Omløb, hvilken Mynt, efter Patent af 5te Septbr., skulde modtages ved alle Kongelige Kasser og andre Pengeafgjørelser, dog kun til et Beløb af 2½ Rdlr. paa een Gang; ikke heller hjalp Forbudet mod al Udførsel af Sølv, saavel forarbeidet som i Barrer, som ogsaa af alle mindre indenlandske Sølv- og Kobbermynter.

Den Ulykke, som ved Papirpengenes Fald kom over Landet, syntes for alle Beboerne at være det værste af hvad der i pecuniær Henseende havde kunnet møde dem, thi hermed vare alle Afgivtsbyrder, al Standsning i Erhverv, ikke at sammenligne. At Pengevæsenet inden faa Maaneder skulde lide en Rystelse, der var endnu uendelig mere indgribende i hver Enkelts Velfærd, end Papirpengenes nuværende Synken, anede da endnu Ingen.

Vel gaves om den Finantsforlegenhed, hvori Staten var, og som desuden ikke længere kunde holdes skjult, et tydeligt Beviis ved en Finantscollegii Bekjendtgjørelse af 10 November, af Indhold, at Hans Kongel. Majestæt havde fundet sig foranlediget til at bestemme, at de i Rescriptet af 25 Januar foregaaende Aar betræffende det i Altona aabnende Bancolaan, til sammes Tilbagebetaling fastsatte Terminer, hvoraf den første skulde være forfalden den forestaaende 1ste December, alle skulle udsættes 12 Maaneder længere hen i Tiden, hvorimod de af Indskuddene forfaldne Renter skulde prompte og efter den oprindelige Bestemmelse udbetales.

Dog endnu mere betænkelig og af ulykkeligere Forbetydning syntes Cancelliepatentet af 19de November, hvorved kundgjortes den Kon-

gelige Resolution, at den forestaaende Kieler-Omslags hidtil saa hellig holdte Terminstid skulde forlænges fra Midten af Januar indtil sidste Februar, og at enhver Betaling af Capital og Renter, som skete før Udgangen af Februar Maaned 1813, skulde i alle Maader ansees og gjelde for lige saa god Betaling, som om samme var skeet i den indtil da gjeldende Betalingstermin in Octavis Trium Regum."

(Fortsættes.)

Om den underordnede Embedsstand, med fortrinlig Hensyn til Geistligheden.

(Slutning; see forr. No.)

Ypperlige Grundsætninger! udgangne fra Begrebet om et moralsk Selskabsforbund og et christeligt Levnet. Der — hvor Embedsmændene troe, at de fuldkommen gjøre deres Pligt, naar de opfylde Lovens Bogstav, opoffre deres Embede den nøje afmaalte Tid og holde Alt i upaaklagelig Orden; der har Staten ikke det indre Liv, det styrkende, varme Hjerte; der forandrer Alt sig til nødtørftig Maskinvæsen og stivner i Egennyttens kolde Beregninger. Tro Hengivenhed til Regenten, inderlig Kjerlighed til Fædrelandet, utrættelig Iver for det almindelige Bedste og ædel Begeistring for Ret og Sandhed; disse Dyder trives kun der, hvor Statstjenerne holde den udvortes Tugt og gode Sæder i Ære. Jo mere Odselhed og Overdaadighed, Udsvævelser og slette Sæder, Ligegyldighed for Moralen og Ringeagt for Religionen tager overhaand, desto hastigere og sikkrere styrter Alt i uundgaaelig Fordærvelse. Men er nu alle Embedsmænds Moralitet og Retskaffenhed

nødvendige Betingelser for Statens Tarv; hvor meget mere da for dem, der tillige ere Kirkens og Jesu Christi Tjenere; som ved Lære og Vandel skulde befordre et moralsk og fromt Liv hos deres Menigheder; som skulde føre et stille og tugtigt Levnet i al Gudfrygtighed og Ærbarhed; hvis Lys skulde skinne for Menneskene, at de kunne see deres gode Gjerninger og prise den himmelske Fader. Det er utroligt hvad Skade en Geistlig stifter, hvis Liv i Ugens sex Dage spotter den Lære, de Advarsler og Formaninger, han kommer frem med paa den syvende. Derfor bør de bedømmes strængere og straffes efter en højere Maalestok end de øvrige Statstjenere.

At Preussens Konge vedbliver at være de Grundsætninger tro, som han, i denne Henseende, vedgik 1805 i sin Haandskrivelse til von Massow, viser Cabinetsordren af 12 April 1822, som enhver fordomsfri og brav Mand fuldkommen billiger. Her befaler han, at: for at undgaae Vidtløftighed og Forargelse, kunne alle Geistlige og Ungdomslærere, samt andre Statsembedsmænd, afsættes uden Lov og Dom, allene efter definitiv Bestemmelse af Ministerne for de Geistlige Anliggender og Underviisningsvæsenet, Statsministerne von Altenstein og Schulckmann. Dog kunne de saaledes removerte Embedsmænd tage deres Recurs til Statskantsleren eller til Kongen.

Hvo som mener det Godt med den geistlige Stand bør ønske, at dens uværdige Medlemmer, uden processualsk Vidtløftighed, maatte bortfjernes fra Poster, paa hvilke de stifte saa meget Ondt for Stat og Kirke, for Religion og Sædelighed. Den snu og forsigtige Hykler veed nok at vogte sig for Lovens Bogstav, og at stille

sit uværdige Levnet i et mildere Lys. Deres Foresatte skulle belægge deres Anklage med juridiske Beviser, som altid er meget vanskeligt; de taale derfor med Vemodighed og Bekymring deres Stands Vanære og Kirkens Uheld. Ved den vidtløftige Proces gjennem forskjellige Domstole og varende i flere Aar, komme ofte de afskyeligste Ting for Lyset, der gaae fra Mund til Mund, og bringe Skam og Skændsel over den geistlige Stand *); ogsaa tilsidst bliver som oftest Personen, af Mangel paa juridiske Beviser, eller, om hans Forbrydelse ikke udtrykkelig er i Lovene belagt med Embedsfortabelse, ved Dom frikjendt og igjen indsat i sit Embede, og han siger da, med den urene Aand i Evangeliet: "Jeg vil vende om igjen til mit Huus, som jeg gik ud af, og naar han kommer, da finder han det fejet med Koste og prydet. Saa gaaer han hen og tager syv Aander til sig, som ere arrigere end han selv, og naar de komme ind, boe de der, og det bliver derefter værre med det samme Menneske end tilforn." Luc. 11, 24—26.

Hvor ønskeligt var det da, om Geistligheden, ved Love, blev bemyndiget til, først at udøve Kirketugten imod dem selv. Saasnart et Provincialsynode, Landemode, Overconsistorium eller hvad man vil kalde det, havde udtalt sit "Skyldig" over en Ordets Tjener, maatte han ikke længer være Huusholder. Sandelig, det vil ikke blive bedre i og med Kirken,

*) I Würtemberg removeres saadanne i Stilhed. I Danmark have vi ogsaa Exempler paa, at saadanne Personer have fra Vedkommende faaet consilia abeundi.

førend en igjennemgribende Renselse er foretaget med den geistlige Stand.

(Sammendraget af "Neuestes Archiv für Pastoral-Wissenschaft theoretischen und praktischen Inhalts; herausgegeben von Dr. Böcker, Dr. Brescius, Dr. Muzel und Dr. Spiecker. Erster Band. Berlin 1825", og meddeelt af

Frederik Møller.)

Hans Egede.

"Hvo som bekjender mig for Menneskene, ham vil jeg bekjende for min Fader, som er i Himlene".

Matth. 10, 32.

Hvor ofte lød ei Sangen
Til høie Heltes Priis.
Naar Dan ved Harpeklangen
Udtolked sit Forliis:
Skal da, ei Sangen love
Den Heltesjel, saa prud,
Som langt fra Danmarks Skove
Mod Mørket streed — for Gud!

"Saa langt fra Danmarks Strande
"Et Folk der bygger hist,
"Høit op ved Nordhavs Vande
"De kjende ei til Christ.
"Og ei har Lysets Straale
"Adspredt det Mørke der,
"De vandre uden Naade
"Som vilde Hedninger."

Saa lød en kjærlig Stemme
Udi Dit ædle Bryst:
Hans Egede du fremme
De Brødres Held og Trøst!

Jo meer til den du lytted
Den høiere gjentog:
Om du nu til dem flytted
Og dem fra Mørket drog.

Saalunde grant du mærked
Det Herrens Stemme var,
Og under Trængsler stærke
Den end lød høi og klar.
Skjønt Spotterøster løde
Og Guldets Søn blev arm,
Dog ikke den uddøde
Den ædle Røst saa varm.

Du treen for Dannerkongen
Heel djærv og høi i Aand:
"Lad mig til Grønland drage
"Beskjærmt af Kongens Haand."
Og Bifald Dig tilsmiled
Den Drot og gav sit Ord;
Og fro du nu bortiled
Til fjerne kolde Nord.

Snart lød de glade Sange
Til Jesu Christi Priis!
Og til hans Hjord saa Mange
Du drog paa Christenviis.
Hvor Afgudsaltre stode
Sig reiste Kirker nu.
Det voldte han den Gode
Og blev saa glad i Hu.

De som i Dødens Skygge
Og udi Mørke sad,
Nu barnlig-fromme bygge,
I Herrens Naade glad!
Derfor skal Sangen lyde
Paa gammel nordisk Viis
Og Avind Taushed byde —
Dog Alt til Herrens Priis!

Thi det var Herrens Finger
Som drog fra fjerne Land
Den ædle Mørkbetvinger
Til Hednings Fædreland:
Mens Troende end bygge
Ved Dans og Norges Kyst
Skal nævnes, som en Lykke
Hans Egede med Lyst.

E. Mülertz.

Indenlandske Efterretninger.

Aalborg, d. 15 Juni. I Mandags blev det her garnisonerende 3die Jydske Regiment forestillet Infanterieinspecteuren Hr. Kammerherre og Ridder Rømer, der lod compagniviis foretage forskjellige Manoeuvrer, foruden dem, hele Regimentet udførte. Blandt de compagnieviis af Inspecteuren befalede Manoeuvrer fandt Tilskuerne især Behag i den af Livcompagniet udførte. — I Dag fremstilledes Regimentet for den i Nørrejylland commanderende General. Det behagelige Veir havde lokket mange Tilskuere ud for at see paa disse Vaabenøvelser. — I Fredags eftersaae Cavalleriinspecteuren det Jydske Regiment lette Dragoner i Randers, og i Mandags blev det fremstillet for den i Nørrejylland commanderende General.

I begge Aalborgske Aviser er følgende Politie-Plakat bekjendtgjort: "Ligesom der fra det 3die Jydske Infanterie-Regiment er truffet Foranstaltninger til at forekomme saadanne taabelige Stridigheder og Slagsmaal, som nylig have fundet Sted her i Byen, finder jeg mig foranlediget til ogsaa fra Politiets Side at hindre Ungdommen i modtvillig at løbe i egen Fordærv. Det bliver derfor samtlige Haandværksmestere herved paalagt at tilholde deres Lærlinge, ei allene at iagttage sømmelig Orden og Rolighed, som paa det strængeste vil blive paaseet, men endog hver Aften indtil videre at være hjemme Kl. 9½, da Enhver, som senere træffes ude, vil blive anholdt. — Aalborg Politiekammer den 11 Juni 1825. — Schmidt."

Og i samme Wandalske Avis læses under Indsendt disse "Trestavelsesord": Tumulten — Soldater — Haandværksdreng — Skjermydsel — Aftenstid — niende — Junidag.

Blandede Efterretninger.

Herr Felix Chavannes i Lausanne har givet Cantonal-Selskabet for de naturhistoriske Videnskaber Beretning om følgende besynderlige Egenskab hos en Møller i Waadtlandet. Denne Møller, begavet med et mærkværdigt Jagttagelsestalent, som han fra sin tidligste Ungdom har øvet, isærdeleshed med Hensyn paa Kirkeuhrenes Gang, har ved flittig Bestræbelse nu bragt det dertil, at han stedse uden nogen fremmed Hjelp veed at angive Dagstiden nøje indtil Secunden. Dette Menneske, siger Hr. Chavannes, har en Art indre Bevægelse, liig Perpendikelens paa Pendulen, som selv ved den meest levende Samtale ikke bliver afbrudt. I Juli 1823 befandt han sig med mange andre Passagerer paa Genfersøens Dampbaad, hvor han satte Enhver i Forbauselse ved den Nøiagtighed, hvormed han angav Tiden, som var henløbet siden man havde indskibet sig; ogsaa strandede ethvert Forsøg paa at føre ham vild. Hr. Chavannes har ved mangehaande Spørgsmaal og ved flere Forsøg overbeviist sig om denne høist besynderlige Færdighed, hvortil Mølleren med største Villighed var beredt. (Foregaaende, som er hentet fra Lit. Wochenblatt der Börsenhalle No. 10, fortjener at sammenlignes med den udførligere Beretning om samme mærkelige Mand, som, efter en anden Kilde er fortalt af Dr. Otto i Ny Hygæa, Mai 1825.)

Efter en amerikansk Tidende skal netop under Præsidenten Adams Indførelse 4 store Ørne have holdt sig henved i 10 Minuter svævende over Capitoliet, hvorefter den ene, tilsyneladende større end de andre, efterat den flere Gange havde omkredset Kuppelens Middelpunkt, svang sig op igjen i pragtfulde Spirallinier, og fløi derpaa bort med de øvrige i vestlig Retning.

(Lit. Wochenbl. d. B. H.)

Kjøbenhavns Børs, den 21de Juni 1825.

Hamburg 2 M.		à
a vista 211		
Species 213		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 12½ ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 10 Specier	19¾	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52¼	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	94½	95 Rbd. Sedl.
Dito Dito	90	— i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	109½	109¾ i Sedler.
Hamborger Laan af 1819 Bmk. 3000	99½	100 Banco
Dito Dito Bmk. 4000	99½	100 Banco
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	106½ i Banco
4 pC. Dito nye	98	— i Banco
Asiatiske Actier	89	90 i Sedler.

Anecdot.

Da Peter den Store befandt sig i Leiden førte den berømte Læge Boerhave, der var ansat ved det derværende Universitet som Læge, og stod sig saavel ved sin Konst, at han kunde efterlade sin Datter en Formue af 2 Mill. Gylden, ham op paa Anatomiekamret. Her laae et Lig, som Huden var flaaet af. Dette Syn vakte en stor Grad af Væmmelse hos Zarens to Ledsagere. Peter, som ikke kunde lide saadant Kjellingevæsen, tvang begge Hofmændene til at løsne Senerne paa det døde Legeme med Tænderne.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Toogtyvende Aargang. No. 51.

I Etatsraad F. Thaarups Fraværelse redigeret af Chr. Thaarup.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 25 Juni 1825.

Gorm den Gamles og Thyre Dannebods Gravhøje.

Een af de mærkværdigste Oldtidslevninger i Danmark er upaatvivleligen Gorm den Gamles og hans for sine Dyder saa berømte Dronnings Mindesmærker. De findes, som bekjendt, i Jellinge, 1½ Miil fra Veile, nu en Landsby, men fordum eet af de navnkundigste Stæder i Jylland, hvor, fra ældgamle Tider, en Kongsgaard stod, hvis sidste Levning afbrændte 1675. Districtet Jellinge Syssel saavelsom den tilgrændsende Jellinge Hede bære endnu Navn af Byen. Paa denne Hede, fortælle de islandske Sagaer, ophængte Frode den Fredegode en Guldring, uden at Nogen vovede at stjæle den. Det samme fortælles ogsaa om Kong Alfred (S. Humes History of England T. I. S. 100), hvilket imidlertid ikke maa forundre os, naar vi betænke, at man anfører om Schweizerhelten Wilhelm Tell, som levede i det femtende Aarhundrede, den samme Anecdot, som Saxo beretter om Palnatoke, der levede i det tiende. Da Munkene i de Tider næsten vare de eneste Historieskrivere, saa blev det dem i Aarhundreder, hvor man intet kjendte til Bogtrykkerie, ikke synderlig vanskeligt, at udpynte deres Krøniker med Opdigtelser, og, i Mangel paa egen Opfindelse, at laane Alt, hvad der passede til deres Øjemed, endog af andre Landes Historie eller Folkesagn. Der gaves den Gang ingen critiske Domstole, der kunde paatale slig Forfalskning, og det var Klerkeskabet meget om at gjøre, at tillægge de Regenter, der toge sig ivrigen af Kirkens Sag, overordentlige Dyder. Af denne Aarsag skildrede de brittiske Munke Alfreds Regjeringstid som en sand Guldalder, maatte end Trækkene til Skildringen laanes af nordiske Sagn eller rettere Fabler; thi en Fabel er det sikkert, at Frode den Fredegode ophængte en Guldring paa Jellinge Hede, da man maa formode, at han var for klog til at friste Folkets Redelighed eller prøve dets Frygt for Straffen paa en saadan Maade. Blev Ringen stjaalet, saa beviste dette endnu aldeles intet mod den offentlige Sikkerhed i Almindelighed, da Leiligheden vel ligesaa godt i de Tider, som nu, ikke kunde andet end

gjøre Tyve, og blev den ikke stjaalet, saa beviste det intet for den offentlige Sikkerhed, thi enten maatte det da antages, at hver Mand vidste, at Ringen var ophængt som en Lokkemad, eller at ingen netop kom det Sted forbi, hvor den hængte.

Runeindskriften paa de Mindestene, som findes paa hine Gravhøje, har længe været en Gjenstand for vore Oldgrandskeres Forskning. De nyeste Undersøgelser deraf skylde vi Hr. Prof. Finn Magnusen, der i Aaret 1820 fulgte did med Geheimeconferenzraad Johan Bülow til Sanderumgaard, som engang før sin Død ønskede ret at kunne betragte hine mærkværdige Oldtidsminder. De tiltraadte Reisen d. 13 Mai, og ved deres Ankomst til Veile ledsagede en med Omegnen velbekjendt Mand, Capt. Bloch, ved Veicorpset, dem til Hovedformaalet for deres Vandring: Jellinge. De havde foretaget denne Reise i en meget beleilig Tid, thi ved Thyras Gravhøi var der i den sidste Tid just foregaaet en Forandring, som gav Anledning til nye og synderlige Opdagelser. Jellinge By havde i den senere Tid lidt stor Mangel paa Vand, som, ikke uden Besværlighed, maatte hentes med Heste og Vogne næsten i tre Fjerdingaar. I de 18 Aar, Stedets Præst Hr. Førslev har været i Kaldet her, stod der Vand paa Thyras Høi, indtil det ganske syntes at være udtørret i Sommeren 1819; før havde det været saa overflødigt, at det i ældre Tider løb igjennem en Rende ned i en ved Kirkegaardsmuren hensat Kumme. Vandet skal have været saa reent og velsmagende, at man endog fra fjerne Steder hentede deraf til Theevand, og fra Arilds Tid af troede man, at det kom fra et Kildevæld, som man nu meente var blevet tilstoppet, hvilket man saa meget mere maatte formode, som Vandet før stod i en Indfatning, der lignede en Brønd. De nyeste Undersøgelser have imidlertid viist, at sandsynligt det, som længe har været antaget for et Kildevæld, og som Overtroen tillagde Helligdom, ikke var andet end en Vandsamling, der efterhaanden var opstaaet i den brøndagtige Fordybning, der engang dannede en Nedgang til Høien. Da man under nærværende Vandmangel troede at det formeentlige Væld ved ny Gravning maatte bringes til at flyde, saa besluttede Jellinge Bønder, for at afhjelpe den besværlige Mangel paa Vand, at rydde Brønden, eller rettere den perpendikulaire Aabning, som gik ned i Høien, og hvori Vandet havde samlet sig. Man traf snart paa Kampestene, hvormed den før formodentlig havde været omgivet til Siderne, men som nu vare faldne sammen; disse bleve hidsede op. Efter saaledes at have kastet i ikke faa Alens Dybde, stødte man paa svære Egebjelker, som laae paa tvers og paa langs. Gjennem en snever Aabning gik man ned og fandt da i den vestlige Side et Afslukke, forsynet med svære Egebjelker og Loft af sammenpløjede Egefjæle. To af Bjelkerne vare brækkede. Da Rygtet om denne Opdagelse udbredtes, besøgtes Stedet naturligviis af mange af Omegnens Beboere, men ved et af disse Besøg styrtede, kort efter Opdagelsen, d. 1ste Mai, en stor Deel Jord ned i Høiens Aabninger og opfyldte for det meste Nedgangen. En Mand, som vilde besee Hulen, var nede i den, da Præsten, som stod ovenpaa Høien, hørte et Slags dundrende Lyd dernede. Præsten raabte derpaa til Manden, at han skulde skynde sig med at komme op, og knap var dette skeet, førend Muldet styrtede ind fra alle Kanter,

saa at Manden med Nød og Neppe undgik at knuses ihjel af det indstyrtende Gruus. Ved at søge Vandrender til Brønden, hvori Vandet var blevet borte, gjennemgrov man først et Jordlag af 5 til 6 Alens Tykkelse, og derefter stødte man paa et Lag Kampestene, tre Alen tykt. Da disse vare ophidsede, erfaredes, at de havde udfyldt et Hul, som var blevet hugget gjennem et Loft af svære Egebjelker. Under Steenlaget laae et Slags Loft af sammenpløjede Fjæle eller temmelig svære Egeplanker; derefter et Loft af svære Egebjelker, lagte paa tvers, og derunder igjen et Loft af samme Art, lagt langs over Værelset, saaledes som det nu viste sig lige over for Nedgangsaabningen. Det hele underjordiske Rum udgjorde et Værelse paa 10 Alens Længde og saavidt man kunde skjønne af lignende Brede og af 3 Alens Høide. Væggene kunde man ikke komme til, da Jorden var indskudt til Siderne og Gulvet ogsaa overdækket dermed. I Brønden selv fandtes et lidet Brædt, hvori to smaae Stifter, der faldt fra hinanden og vare af Sølv. Fremdeles en Mængde Materie, som lignede Papir. Af det sidste, der uden Tvivl var gammelt opløst Linned eller Uldentøi, gjemmes nu en Prøve i Samlingen af fædrenelandske Oldsager paa Rundetaarn, hvor ogsaa de to anførte Sølvstifter opbevares.

Den 2den Juni var Veirliget saa ugunstigt, at ingen egentlig Undersøgelse kunde anstilles af Reiseselskabet, og man lod sig derfor indtil videre nøje med, blot foreløbigen at besee de store Gravhøje, mellem hvilke Kirken ligger, saavelsom de ved samme hensatte Runestene. I den ældgamle Fordybning paa Toppen af Thyras Høi, Norden for Kirken, laae en Mængde af

de opgravne Kampestene, hvoraf to vare besynderligt udhulede, og Brudstykker af Egebræder. Fra Fordybningen havde Bønderne gravet en Rende ned ad Højen til Vandets formodede Afløb, som dog ikke vilde indfinde sig. Nedgangen til den dybe Aabning fandtes tillukt med et fastnaglet Lem, og den angaves at være bleven utilgængelig ved nedfalden Jord eller Gruus. Der bestiltes nu Arbeidsfolk til at borttage deels dette, deels det Mos, hvormed Mindestenene fandtes saa bedækkede, at Indskrifterne aldeles ikke kunde læses, især paa de Steder, hvor Læsemaaderne hidtil have været omtvistede og mindst bekjendte. Næste Dag, den 3 Juni, blev den nærmere Undersøgelse anstillet, efter i Forvejen at have forvisset sig om, at fra Øvrighedens Side intet var derimod. Prof. Finn Magnusen kunde ikke undertrykke sin Lyst til selv at tage Dronning Thyras underjordiske Vaaning i Øjesyn, uagtet Arbeiderne fraraadte ham det som et voveligt Arbeide. Han formaaede Sognefogden til at følge med ham derned og hjelpe ham tilrette. Ved to Gange at flytte en Stige i skraa eller og næsten lodret Stilling, kom de ned til den snævre Aabning, som førte til Hulingen, og efterat Stigen tredie Gang var nedsat, til Grunden. Den hele Aabning var bleven udgraven fra Bunden af den forrige Brønd, og endnu var der en Pyt eller Vandsamling i Grunden, paa hvis Bred Professoren knap kunde staae paa tør Jord. Han erfarede snart, at den Hule, i hvis Midte han nu befandt sig, og som før havde været indrettet som et Værelse, nu var bleven mestendeels opfyldt med Jord og Gruus. Efterat Hulen saa nøje som muligt og ikke uden Besværlighed var undersøgt, blev Nedgangen igjen lukket og Sognefogden anmodet om, at

den ikke maatte aabnes uden Øvrighedens Tilladelse. Allerede d. 10de Juni skrev Professoren en udførlig Indberetning til Commissionen for Oldsagers Opbevaring, angaaende Mindesmærkerne ved Jellinge og de ved Thyras Høi skete Opdagelser. Han foreslog, at lade foretage her en nøiere Undersøgelse, og dernæst lade Mindesmærkerne restaurere ꝛc. Undersøgelserne bleve siden virkelig foretagne, under Chefen for Veicorpset, Oberste og Ridder Heides øverste Styrelse og Capitain Blochs nærmeste Tilsyn. Ved denne Leilighed fandt man, at Høistuens Længde var 11 Alen, Brede omtrent 6, og Afstanden mellem Gulvet og Loftsbjelkerne 1½ Alen. Gulvet er af Brædder, men disse ere forraadnede. Det ligger ganske accurat, og Jorden derunder er stampet. I Høistuen, som ved Undersøgelsernes Begyndelse, var ganske opfyldt med Gruus, fandtes forraadnede Stumper af en Kiste, men uden Spor til Been, og ved Kisten et lille net forarbeidet Fuglehoved af Guld; endvidere to runde Kobberplader af gjennembrukket Arbeide, en udskaaren Menneskefigur af Træ, i Nærheden en besynderlig Haarfletning, adspredt omkring i Høistuen og paa den herliggende fugtige Jord Stumper af udskaaret Træværk, malet med guul, sort og rød Farve, som endnu tydeligen kjendes. Endeligen fandtes nær ved Nedgangen et lidet Sølvbæger, rundt omkring udgraveret, med Spor til Forgyldning eller endog Guldudfylding i Furerne, belagt indvendig rundt omkring med en glat og massiv Guldplade og forgyldt i Bunden. Man antager, at dette Bæger muligen her er blevet tabt af Skattegravere, som engang i fordums Tid have udplyndret denne Kongelige Begravelse.

Hvad nu Runeindskrifterne paa Mindestenene angaaer, da har Hr. Prof. Finn Magnusen gjort sig al muelig Umage for at udbringe en rigtigere Læsemaade end den, man hidtil har kjendt, og som har givet Anledning til Mistanke mod Indskriftens Authentie. Allerede den ved sin Lærdom som sin Særhed lige mærkværdige Oldgrandsker Arendt antog paa sin Reise i Jylland 1819, ved Stenens nøiere Beskuelse, en fra de ældre Meninger afvigende Læsemaade. Istedetfor Kessor læste han es sor, og Meningen blev da: es sor van ɔ: qvi compescuit. Men Prof. Finn Magnusen søgte med prisværdig Iver at lade netop den Deel af Indskriften rense fra Mos, som upaatvivleligen allerede maa have bedækket den 1767, da Suhm, der erklærer i sin Historie (T. 3. 138) de omtvistede Bogstaver for ulæselige og indviklede, besøgte Jellinge, og hvilket ogsaa fuldkomment lykkedes ham. Han blev nu overbeviist om, at de omtvistede Ord maatte læses: IES SOR. Indskriften paa Gorms Gravsteen kom da til at lyde saaledes paa Dansk:

"Kong Harald bad (bød, lod) gjøre (opføre) denne Gravhøi efter Gorm sin Fader og Thyre sin Moder. Den (samme) Harald, som sor (aflagde Eden ɔ: antog Christendommen) vandt (overvandt, erhvervede) hele Danmark og Norge og..."

Indskriften paa den mindre Steen, ligeledes af Granit, 2½ Alen høi og 1½ bred, tillod Leiligheden ikke Professoren nøie at undersøge, men han siger, at han ingen Grund har til at paatvivle, at den jo er bleven læst rigtigen af Arendt, efter hvem den lyder paa Dansk saaledes: "Kong Gorm opførte denne Gravhøi efter (for) Thyre sin Kone (Konu), Danmarks For=

bedring (Forbedrerinde)". — Det fremlyser ellers af denne Indskrift, hvor gammel det Ord Kone, som i det nuværende Svenske ansees for en fornærmelig Benævnelse, er i vort Sprog, og at selv Konger kaldte deres Ægtemager saaledes.

Sjeldent har vel Udbyttet af en antiquarisk Reise været rigere end dette. Ikke allene er det blevet bragt til den største Sandsynlighed, at det, som i Aarhundreder, som en Støtte for Overtroen, ansaaes for et Væld, udsprunget paa Dannebods Grav, og derfor kaldet Thyras Kilde, var intet uden en slet og ret Vandsamling, men en vigtig Indvending mod Ægtheden af Gorms Mindesteen er tillige bleven bortryddet ved den høist sindrige Formodning, at man ikke bør læse Kessor (Keiser) men IES. SOR (som svor).

Det Udførlige om disse saa høistmærkværdige Oldtidsminder kan læses i Optegnelser paa en Reise til Jellinge ꝛc., ved Finn Magnusen, Professor. Kbh. 1821.

Uldspind.

Der blev for faa Aar siden i nogle af vore Blade vakt Opmærksomhed paa en hæderlig Kjøbenhavnsk Borgers Virksomhed i at bringe Uldspind til mere Almindelighed. I Borgervennen 1823 No. 50 skrev Hr. Pastor Michelsen en liden Afhandling, med Overskrivt: Haanden. Her vises: "hvorledes Ulden kunde af alle tilberedes og forvandles fra dets raaeste Tilstand til en skjøn, fiin, blød og gavnrig Substants, anvendelig til forskjellige Klædningsstykker; saaledes at det slet ikke kom an paa Evne til at anskaffe kunstige og kostbare Redskaber. Menneskehaanden skulde udrette det Meste, og Redskaberne kunde tilvirkes, deels af Brugerne selv, deels anskaffes for en Ubetydelighed. Med den ene Haand drejes den simple Maskine, med den anden uddrages Uldspinden til forskjellig Finhed, men dette, om man vil, til den høist mulige Grad. Et Menneske kan i forskjellige Terminer tilvirke alt hvad behøves til egne Fornødenheder af den Art. Tænker man sig nu hvad flere Familiepersoners forenede Bestræbelse kan udrette; hvorledes Tyender, Børn, selv Huusfader og Huusmoder, med liden Anstrængelse, liden Bekostning, kunne tilvirke sig det vigtigste og nødvendigste af hvad de behøve til Klædning, hvilken uberegnelig stor Vinding for Staten."

I Betragtning af saa stor, saa særdeles vigtig Vinding, fremdeles da Haandgrebet er særdeles snart lært, og da Færdigheden i fint Spind kan komme ethvert Menneske til væsentlig Gavn, naar han, hvad vore Tider saa haardt har lært, at ingen kan være sikker for, mister al sin Formue, styrtes fra Velstand til Armod, og i næringsløse Tider ofte forgjeves søger Arbeide, saa maatte det vel fortjene Opmærksomhed: "om ikke det til den anførte Forarbeidning af Ulden henhørende lette Haandgreb kunde gjøres til Betingelse for alle Statsborgeres fuldendte Dannelse, saaledes at det krævedes af enhver til Confirmation sig Indstillende?" Kunde nogen Tvang være lettere, og i sin Hensigt ædlere? Hr. Urtekræmmer Ulrik Holm blev nævnt, som den Mand, der med sin Familie i flere Aar havde drevet denne Syssel i Fritimer, og var i Besiddelse af de dertil hørende faa og simple Apparater, og var villig til at forevise disse og til at veilede til en temmelig Færdighed paa ringere Tid end fjorten Dage.

I Politievennen, Nov. 1823, No. 410 og 411, bragtes Sagens Vigtighed paa nye paa Bane. "Undtager man Hamrum og Lysgaard Herreder i Jylland, hvis Indvaanere fornemlig leve af Uldproduction og af Uldens Forarbeidelse til Strømper, Vanter, Nattrøjer o. s. v., som for det meste sælges til vore Hosekræmmere, saa er Uldens Forarbeidelse saa aldeles forsømt, at der ikke allene i Kjøbstæderne gives mangen Huusmoder, som ikke kan spinde Uld, men at man endog paa Landet ikke finder een blandt ti Tjenestepiger, der besidder Færdighed deri."

I samme Blad No. 419, Jan. 1824, tog Hr. Ulrik Holm selv til Orde i Sagen, og fortalte, hvorledes han havde søgt at virke for hint Gode. I Mai 1820 sendte han den administrerende Direction for Kjøbenhavns Fattigvæsen en Prøve af sit Uldspind, tilligemed Forslag om Indførelsen i Fattigvæsenets Arbeidsanstalter af Uldens bedre Behandlingsmaade. Efter i 1½ Aar at have ventet paa Svar, tilskrev han atter under 13 Nov. 1821 samme Direction, og tilbød sig at give 8 til 10 Personer af Mandkjønnet fri Undervisning i Uldens Behandling og Spind, i et dertil passende Lokale, som tilhørte Fattigvæsenet, samt at han selv vilde forskaffe de fornødne Materialier og Redskaber, som hertil udfordredes; dog dersom Fattigvæsenet skulde eje nogle gamle skotske Rokke, udbad han sig samme overladte til bemeldte Brug. Nu bleve 12 nye Rokke forfærdigede til Frue Arbeidshuses Pigeskole, hvor da den nye Undervisningsmethode tog sin Begyndelse. — I et Tidsrum af 1½ Aar gav Hr. Holm den til Sagens Fremme fornødne Undervisning og Veiledning i 7 af Fattigvæsenets Skoler, foruden i to Kirkeskoler,

nemlig Frue og Helliggeistes Sogns. Mere end 200 Børn erholdt i samme Tid Undervisning, og af dem blev spundet omtrent 260 Lispund islandsk Uld til 4000 Strenge Garn, hvilket Fattigvæsenet forhen med betydelig Udgivt havde maattet kjøbe. Til Beviis paa den Hurtighed, hvormed man kunde gaae frem i denne saa vigtige Green af Vindskibelighed, bemærkedes, at et Barn, efter mindre end ¼ Aars Øvelse kunde i omtrent 5 Timer spinde 1 Lod Bomuld til en Streng af 850 Alen, eller 5 Lod Faareuld til en Streng af 2541 Alen. Flere af de Børn, Hr. Holm har undervist, opnaaede saadan Færdighed. Hr. Holm har siden givet lige Undervisning i Døvstummeinstitutet.

Følgende Oplysninger har Hr. Holm meddeelt Anmelderen. Han anseer det ikke rigtigt, at der i Fattigvæsenets Arbeidsskoler, hvor den af ham begyndte Undervisning fortsættes, blot forarbeides islandsk Uld, som er mere haard, og vanskeligere at behandle end den danske. Af den jydske Uld kan udbringes 4 Strenge af 1 Pund; af den islandske høist to Strenge. Han anseer det for et reent Tab, at man vedbliver med den islandske, hvis ringere Priis ikke kan opveie mod de Fortrin, den danske Uld har. Hvad er da Grunden til at man vedbliver med den islandske?

Hr. Holm bemærker, at i en Dag, regnet til 12 Arbeidstimer, kan 7, 8 til 9000 Alen af jydsk Uld udspindes af en Person, af ½ til 1½ og 2 Pund Uld, ligesom Finheden er; ja ved stor Færdighed en endnu større Længde tilvejebringes i kortere Tid. Man kan ellers regne ved ordinær god Færdighed 200 Alen i 15 Minuter.

Ved Haanden kan udbringes en Streng af 4 Lod Uld — paa Maskinen ei af ringere end af $5\frac{1}{2}$ Lod.

Endeligen har han fortalt Anmelderen, som en Grund for sin Anskuelse om Nytten af, at der forlangtes ved Skolerne, især Almueskolerne, Prøver paa Færdighed i Spind, hvorledes mange, der komme ud fra Forbedringsanstalterne, og nu skulle søge at ernære sig, mangle, uagtet de i Forbedringsanstalterne kan have lært at spinde, en væsentlig Færdighed, som de tillige burde have, nemlig den, at kunne behandle Ulden og karte. Det have de ikke lært, dem til ubodelig Skade; thi ved Forbedringsanstalterne gjøres og dannes Loketterne paa Maskiner, og den Fordeel, som fra een Synspunkt kan være ved Maskiner, kan ikke opveje det Tab, at de Mennesker, som her saa nemt faae Loketterne, ei bibringes hin Færdighed i fra Førstningen af at behandle Ulden, der, naar de komme til deres Hjem, kunde være dem af megen Vigtighed.

Anmelderen hensætter disse Bemærkninger til højere Overvejelse; de fortjene vel Opmærksomhed og Beregning: om ikke Brug af islandsk Uld burde ophøre i Fattigvæsenets Arbeidsanstalter? om ikke — ifald Kartemaskinerne beholdes ved Forbedringsanstalterne — dog tillige Undervisning burde gives i ved Haand at faae Færdighed i Uldens Behandling m. m.

(Indsendt.)

I det sidste Nummer af Skilderiet er der fremført et Par Bemærkninger imod nogle Forklaringer paa Synonymer, som forekomme i det af Hr. Cand. jur. Svane nyligen udgivne Skrift, over eenstydige Ords Bemærkelse. Da dette

Skrift er udarbeidet med Nøiagtighed og Flid, fortjente det udentvivl med Kyndighed og efter Overlæg at recenseres. De anførte Bemærkninger, der ere nedskrevne af En, der ikke har læst det omhandlede Skrift, men kun et Par Anførelser af samme i en Anmeldelse, ere baade urigtige og ugrundede, hvilket Indsenderen af disse Linier i Korthed agter at vise.

I titnævnte Modbemærkninger angives Forskjellen paa at søge efter og at lede efter at bestaae deri, at Man kun kan siges at lede efter den Gjenstand, som Man har været i Besiddelse af, eller Man med Vished veed at være til. Dette er urigtigt, thi Man kan f. Ex., uden at støde selv det fineste Øre, sige om den, der vanker om i en ubekjendt Ørken for at finde Vand, at han gaaer og leder efter en Kilde. At Hr. Svanes Forklaring paa at lede (nøje og længe at søge efter Noget) er rigtig, er iblandt Andet meget indlysende af Skriftens Ord: Leder d. e. h. l. søger længe og nøje, saa skulle I finde o. s. v. Enhver vil visseligen finde, at Udtrykket søger her var mat og mindre passende, da Søgen kan være overfladisk og stakket, men Leden derimod ikke. Dernæst spørges der, i Anledning af Hr. Svanes Definitioner paa at forske efter og at randsage, for at modbevise disses Rigtighed, om Man ikke kan sige, at Politiet efterforsker Ens Opholdssted, og at Bjergmanden randsager (anstiller Randsagning i) Bjergene, for at finde Metaller. Da det imidlertid er klart, at de nævnte Udtryk i de angivne Tilfælde ere urigtigen brugte istedet for: at søge efter, lede efter, efterspore o. s. v., og da der iøvrigt ikke er angivet noget Vink til en anden Fortolkning af de omhandlede Ord, end den, der modsiges, er det ufornødent, videre at omtale disse Spørgsmaal. Fremdeles bemærkes der, ved Hr. Svanes Definition paa forslagen, der lyder saaledes, forslagen er det Menneske, der af Naturen er listig (see dette Ord), at den Listige ogsaa er det af Naturen. Dette er ei heller sandt; mange Mennesker ere ved Omgang, Exempel, Opdragelse o. s. v. blevne listige, uagtet de ikke vare det af Naturen, og ligeledes omvendt. At Forslagenhed, saaledes som

det fremdeles i Modbemærkningerne hedder, tillige er forbundet med Dristighed og Umoralitet, som et væsentligt Reqvisit, samt at Snuhed ofte er uden List og blot bestaaende i megen Opmærksomhed for at erfare det, som tjener til Ens Fordeel, er udentvivl ogsaa en ugrundet Paastand. Ingen vil vist f. Ex. tage i Betænkning, at kalde Falstaff en forslagen Karl, uagtet han var bange som en Hare. Den meget almindelige Talemaade: et forslagent Hoved viser ligeledes, at Forslagenheden ligger i Forstanden og ikke i Hjertet, som kan være mere eller mindre godt, modigt o. s. v. Endelig anføres der ved Hr. Svanes Definition paa Ordet snild, at dette Udtryk rigtigst og fuldstændigst er forklaret af O. Malling i hans Bog, S. 278, og at Snildhed er en Datter af Klogskab, Mod og Aandsnærværelse. Da imidlertid Ingen kan nægte, at den Snilde kan være og som oftest er bange (Man erindre sig blot Demosthenes, der strax kastede sit Skjold og løb, i Slaget mod Philip) og derfor ei heller altid er begavet med Aandsnærværelse og øjeblikkelig Fatning, indsees det let, at den anførte Forklaring paa Snildhed ikke er rigtig.

Indenlandske Efterretninger.

Aalborg. Ved en 4de Auction er Kjærs-Mølle nu solgt til Hr. Raadmand Wölfferdt for 12,150 Rbd. Sølv. — For at more vore Markedsgjæster og os have vi: 1) et tilreisende Skuespillerselskab, 2) et Physisk-, Mekanisk-, Ballanceer- og Equilibreerselskab; 3) et Linedanser- og Springerselskab, 4) Cosmorama, 5) adskillige fremmede Musici ꝛc. ꝛc. — Onsdagen den 29de Juni bortsælges ved Auction paa Hovedgaarden Bygholm ved Horsens 10 Lispund 11 Pund 10 Lod forarbeidet Sølv, som er udpantet for resterende Kongelige Skatter.

Hr. Pastor S. C. Mølsted, til Hjerk og Harre i Viborg Stift, har til Viborger Samler

No. 73 indsendt en udførlig Efterretning om en Tjenestekarl i Harre, som, efter nogen Tid at have været sygelig og stemt til mørk Tungsind, nylig hængte sig selv i en Lade paa en Bjelke, ved Hjelp af et tyndt Halmreeb, men som blev reddet af hans Madmoder, Kirsten Marie Mortensdatter, der havde det uforfærdede Mod at løse Strikken, da hun af den forskrækkede Tjenestedreng blev underrettet herom, uagtet hun var ene hjemme, eftersom Manden et Par Timer før var reist til Markedet i Skive. — Indsenderen seer her en glædelig Virkning af Forordningen af 4de August 1819, og haaber, at den agtbare Danneqvinde vorder tilkjendt sin fortjente Hæder.

Kjøbenhavns Børs, den 24de Juni 1825.

		à
Hamburg 2 M. a vista 211		
Species 213		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 12½ ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 10 Specier	19¾	19⅜ Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51¾	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	95½	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	90½	— i Banco
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	109½	— i Sedler.
Hamborger Laan af 1819 Bmk. 3000	99½	100 Banco
Dito Dito Bmk. 4000	99½	100 Banco
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	106½ i Banco
4 pC. Dito nye	98	— i Banco
Asiatiske Actier	89	90 i Sedler.

Rettelse.

I Skilderiet No. 49, P. 774, L. 15, for: Deputeret læs: Committeret

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt hos J. H. Höecke.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Toogtyvende Aargang. No. 52.

I Etatsraad F. Thaarups Fraværelse redigeret af Chr. Thaarup.

Forsendes, i Følge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 28 Juni 1825.

Bemærkninger ved Hr. Pastor N. Blichers Ord om Dagens litteraire Tvistigheder.

(See Juni-Heftet af theologisk Maanedskrift.)

"Hvo Ukrudt luger, min Herre god,
Han rykke det op med Trevl og Rod!"
Oehlenschläger.

Skilderiets ærede Læsere bedes at undskylde, at jeg atter hendrager deres Opmærksomhed til en Strid, som de Fleste af dem vel ønske at glemme, og som jeg i Sandhed ikke har i Sinde at fornye. Men saavel den Opmærksomhed og Deeltagelse, hvilken hiin Strid opvakte hos flere høist agtværdige Mænd, som den Misforstaaelse og Mistydning, hvilken den foranledigede hos adskillige, gjør det til min Pligt endnu at forsvare mig mod et nyt Angreb i den Anledning.

Herr Pastor Blicher, forhen Sognepræst i Randlev, har nemlig i det ovenmeldte Hefte af theologisk Maanedskrift beskyldt mig for at have sagt aabenbar Usandhed, i det jeg skal have erklæret Talemaader for uchristelige og ubibelske, som ikke vare det. — Herved maa jeg ligefrem bemærke, at dette er en ubeviist og ugrundet Beskyldning, som jeg vistnok kan ringeagte, men som jeg dog føler mig forpligtet til at modsige og gjendrive.

Herr Pastor Blicher regner blandt disse Talemaader det Udtryk "Smerters Mand." Men derved maa jeg blot bemærke, at jeg ikke havde sagt, at dette Udtryk var ubibelsk; men jeg havde sagt, at det var herrnhutisk. Og dette er vistnok aabenbar sandt. At derimod Herrnhuterne have taget dette Udtryk af en ordret Bibeloversættelse, det har jeg ikke negtet. Men dersom dette Udtryk var et passende og egentlig christeligt Udtryk om Christus, da maatte det staae i det Nye Testamente.

Fremdeles regner Herr Pastoren blandt disse Talemaader, som han behager at kalde dem, "Christi Blod renser os af Brøde." Men herved maa jeg bemærke, at disse Ord

ere urigtigt anførte; thi de omtvistede Ord løde saaledes:

"Vor Brøde, vi bede i Tro og Bod,
Aftvættet være med Jesu Blod!"

Om disse Ord har jeg sagt og siger endnu, at de ikke ere reen bibelske. Og dette er aabenbar Sandhed; thi hverken staae disse Ord i Biblen, ikke heller er Brøde, men Synd det bibelske Udtryk i dette Tilfælde, og endelig siger Biblen ikke, at Jesu Blod aftvætter vore Synder; men at vi aftvættes, eller at Jesus aftvættede os fra vore Synder med sit Blod. (See 1 Cor. 6, 11, og Joh. Aabenb. 1, 5.) — Ingen sige, at dette er ubetydeligt. Ved saa vigtig en Sag er intet ubetydeligt. Og det er vigtigt at holde paa, at det er os, der skulle aftvættes, og at Synden ikke kan aftvættes uden derved, at vi omvendes og forbedres eller fornyes; thi den anden Udtryksmaade kan let lede til den farlige Vildfarelse, at vore Synder kunne aftvættes ved et udvortes Middel, enten vi aflagde dem, eller ikke.

Andre Talemaader har Herr Pastor Blicher ikke anført for at bevise sin Beskyldning, at jeg havde kaldt bibelske og christelige Talemaader ubibelske og uchristelige. Jeg vil ikke nævne en saadan Fremfærd med sit rette Navn; men jeg vil blot spørge: Paa hvis Side ligger den aabenbare Usandhed, som Herr Pastor Blicher behager at omtale?

Mere behøvede jeg ikke egentlig at sige om Herr Pastor Blichers Ord, for saavidt de indeholde et Angreb paa mig. Men af andre Aarsager, som det er ufornødent at nævne, vil jeg endnu tilføie et Par Bemærkninger.

For det første beder jeg, at de redelige og christelige Læsere ville erindre, at jeg ikke, som de Ukyndige maatte formode af Herr Pastor Blichers Yttringer, har nogensteds dadlet Tale om Jesu Blod i Almindelighed; thi jeg har kun dadlet en upassende, en overdreven og ikke christelig Tale om denne hellige Gjenstand. Det Hellige maa behandles vaersomt og med Ærefrygt.

For det andet maa jeg bede Læserne at erindre, at jeg ikke, som man ligeledes maatte formode af Herr Pastor Blichers Yttringer, har angrebet eller fornærmeligt omtalt Brødremenigheden. Jeg har blot kaldt dens særegne Talemaader herrnhutiske, og Menigheden selv har jeg kaldt separatistisk. Disse Udtryk ere aldeles ikke Skjeldsord, hvortil Herr Pastor Blicher synes at ville gjøre dem. Men de ere simple Prædikater, af hvilke det ene siger, at denne Menighed har eller har havt sit Hovedsæde i Staden Herrnhut i Lausitz; det andet, at denne Menighed afviger i visse Meninger, Skikke og Vedtægter fra den almindelige evangeliske Menighed. Men dette er jo noget, som intet Medlem af Brødremenigheden kan eller vil negte, og det er noget, som i sig selv aldeles ikke er vanærende. Hvorledes kan da disse Benævnelser kaldes Skjeldsord? Det er forunderligt, hvilken Tilbøielighed mange Mennesker have til at tage alle Ting i den værste Mening. Det er en ond Tilbøielighed, som man ikke bør give Raaderum; thi den kan ingenlunde bestaae med Sandhedskjærlighed eller med christelig Sagtmodighed.

For det tredie maa jeg, ligeledes med Hensyn til Herr Pastor Blichers Yttringer, bemærke, at ingen med Grund kan troe eller sige, at jeg med disse Modbemærkninger har villet haane en

gammel ærværdig Mand. Men eet er at haane, et andet er at modsige. Og det er min Mening, at en gammel Mand, ligesaa lidet som en ung Mand, har nogen Ret til at sige Usandhed eller til at gjøre ugrundede Beskyldninger. Tvertimod synes det mere undskyldeligt, at en ung Mand kan overile sig i sine Domme og Yttringer. Men af en gammel Mand fordrer man med Rette, især naar han uopfordret staaer frem, mere Klarhed og Rolighed og Billighed. Naar han udviser disse Fortrin, da tilkommer ham ogsaa fortrinlig Ære.

Det er mig virkelig særdeles kjært, at jeg kan slutte disse Bemærkninger med at henvise til en hæderværdig Oldings Exempel. Hans Excellence Herr Statsminister Grev Reventlau har nemlig just ved sin Deeltagelse i denne Strid givet det skjønneste Exempel paa den Klarhed, Rolighed og Værdighed, hvormed en gammel Mand, som med et klart Blik betragter Verden, kan og bør tale og skrive. Det var meget at ønske, at flere vilde følge dette Exempel i disse urolige Tider. Thi klar og grundig, kraftig og rolig Tale om de vigtigste Ting er det bedste Middel til at udbrede Sandhed, og det stærkeste Vaaben mod almindelige Vildfarelser. En saadan Tale virker saa formildende paa de brusende Lidenskaber, som et Fad Olie paa de fraadende Bølger. Men den forvirrede, løse, heftige og hidsige Tale, den virker som Olie i Ild.

N. Fogtmann,
Licentiat i Theologien.

Om den rette Grændse mellem Religion og Poesie.

"De religionis ac poeseos confinio recte dignoscendo quæstiones. Kiliæ 1825, 43 pag. 4to."

Under denne Titel har Hr. Dr. Phil., Professor Theol. ordinarius og Bestyrer af det homiletiske Seminarium i Kiel, Fried. Burchard Koester, nyligen udgivet et academisk Skrift i Anledning af dette Seminariums 50de Aarsfest.

Den Grundighed og Frimodighed, hvormed det er affattet, giver det Krav paa en større Offentlighed end den, der sædvanligt bliver de academiske Afhandlinger til Deel. Ogsaa torde det vel, med Hensyn til Nutidens Aand, være ønskeligt at erfare, hvad en theologisk Professor ved Søster-Universitetet dømmer om Religionens rette Fremstilling; og det saa meget mere, som en stor Deel af Fædrelandets vordende Religions-lærere ere betroede til hans specielle Dannelse. Man har derfor troet at gjøre Flere af dette Blads Læsere en Fornøjelse, ved i dansk Oversættelse at meddele dem enkelte Afsnit af hiint Skrift. De ere alle tagne af sammes sidste Deel.

Efterat Forfatteren (Pag. 25 og 26) har viist det Urigtige i deres Fremfærd; som i Religionens Fremstilling selv omhyggeligt undgaae, og ligeledes hos andre formene al Anvendelse af Poesien; fremsætter han (Pag. 27 seq.) følgende Bemærkninger:

Beslægtede med disse Modstandere af Poe-

sien ere de, som ikke ville erkjende den Anvendelse, der i Religionen er gjort af Poesien. Og bør jeg af dette Slags Folk især udhæve dem, som ved Fortolkning af de hellige Bøger mene, ikke at burde adskille den poetiske Indklædning fra Sandheden deri indeholdes. Støder Man endog sjeldnere paa Folk, der i Theorien hylde denne Regel, findes den dog ofte taget til Følge i deres Behandling af de hellige Bøger. Thi vel nægter neppe Nogen, at nogle af disse ere poetiske, eller at der, endog i de fleste, findes poetiske Afsnit, og de erkjende derfor den poetiske Form, under hvilken Jobs Bog, Psalmerne, Propheternes Skrifter, Aabenbaringen fremtræder; men ved de enkelte Steders Fortolkning komme de i Modsigelse med sig selv, i det de, snart allevegne, snart — efter eget Tykke — hist og her, formene al Bortsondring af den poetiske Indklædning fra den sande Mening. De komme da i harmfuld Affect over Udtrykket: "hellig Poesie", og ere saa lidet sindede at lade de poetiske Steder i Skriften fortolke efter Poetikens almindelige Regler, at de meget mere af disse uddrage Dogmer, uden hvis Antagelse Salighed er ikke at finde. Har dog ikke hiin stive, smagløse Skikkelse af vor dogmatiske Theologie nærmest sin Grund deri, at forskjellige af Psalmerne og Propheterne laante Billeder, der overføre menneskelige Egenskaber paa Guddommen, optoges i den i deres raae sandselige Form (crude)? Er det dog ikke selv i vore Dage Tilfældet, at man strider for Udtrykket Gud Fader, Sønnen, Guds Børn, Gjenfødelsen, Sædet ved høire Haand o. a. s. med en Heftighed, som om disse Udtryk vare egentlige, og ikke burde udtrykkes som billedlige? Og de, som mene, at der i disse Udtryk ligger et poetisk Billede, frakjende dem jo dog ingenlunde en særegen Betydning.

End de falske og farlige Læresætninger, som den bogstavelige Udlægning af Brevet til Hebr. ofte har udspredt! Hvormange Vildfarelser har ei lige fra Chiliasternes Tider indtil vore Dage den Mening avlet, at vi i Aabenbar. have, ikke en poetisk, men historisk Fremstilling af den sande Religions Triumpher. Dog — det lønner ikke Umagen at opholde sig ved med Grunde at gjendrive disse Modstandere af Poesien; thi de modarbeide deres egne Grundsætninger, og mange af dem holde saa hart ved deres Mening, at ingen Gjendrivelse gjør dem vaklende. Vi tilstaae dog gjerne, at netop denne under Feider fremæskede Stivhed ikke sjeldent har været gavnlig som Modvægt mod de Fortolkeres Vilkaarlighed (effusa licentia), som bestræbe sig for af den hellige Skrivt at udstøde — som poetiske Udsmykkelser — uomtvistelige og den særegne Lærdomme. Man holde sig her til det gamle Ord: "Middelvejen er den bedste", og ei forgjette vi, at hvad Guddommen har troet at burde fremsætte for os i billedlig Dragt, ikke af os vil kunne tilfulde udtrykkes uden nogen Indklædning.

I nøie Forbindelse med den her skildrede Fordom staaer deres ligesaa urigtige Mening, som antage, at i Skriftens historiske Bøger aldeles intet Poetisk er indblandet, og som derfor forklare disse, som om der overalt i dem — ligesom i vore historiske Haandbøger, fandtes en Fremstilling i egentlige Udtryk. Man overseer her, at de hellige Skribenter ere heelt forskjellige fra Nutidens Historikere. Disse have ingen anden Hensigt, end i en klar og tro Fortælling at fremsætte Begi-

venhederne, og den Historiker skattes høiest, som fortæller de historiske Kjendsgjerninger meest ligefrem (nudius). Men slig simpel Fortælling var ikke i hele Oldtidens Smag, ei heller yndede Orientalerne den, og allermindst var den i Brug hos Joderne. Meget mere have disse ved Affattelsen af deres Historier havt en vis bestemt Hensigt for Øie, den være nu ethisk, religieus eller vel endog politisk. Dette viser de hellige Bøgers hele Beskaffenhed, og findes end mere bekræftet ved den ældste Histories Form. Saaledes er Øiemedet, hvortil alle det G. Testamentes Bøger fortrinligviis hensigte, det: at skildre Jehovas mangehaande Velgjerninger mod det utaknemmelige Folk, og kraftigen indskjærpe hans Dyrkelse. Saaledes have heller ikke Evangelisterne villet levere os en nøgen Fremstilling af Jesu Liv — thi i saa Fald maatte Man beskylde dem for at være ufuldstændige Fortællere — men de erklære selv, Luc. 1, 4. Joh. 20, 31., at de af Jesu Liv ville godtgjøre, at han var den forventede Messias.

Og dette er en Bemærkning, der ingenlunde kan svække de hellige Forfatteres Paalidelighed, men forklarer os Formen, hvorunder de have fremsat Begivenhederne og det Valg, de have gjort. Saa ofte de derfor behandle et religieust Emne og tale i Begeistring (e sensu commotiori), er det naturligt, at de stundom efter Orientalernes Viis indblande poetiske Træk i den historiske Fortælling. Men nu gives der Fortolkere saa ængstelige, at de ikke ville erkjende dette, men selv i hine Træk ærefrygtsfulde bøie sig for den historiske deri ordret fremsatte Sandhed. I det G. T. findes denne poetiske Form i endnu større Udstrækning end i det N. T., eftersom overhovedet den poetiske Talebrug er ældre end den prosaiske. Og desuagtet gives der selv i vore Dage Folk, som slet hen ingen Forskjel i saa Henseende ville indrømme. Til sande historiske Data henregnes da Udstykningen af Verdens Skabelse i 6 Dage. At fortolke Basunens Lyd paa Sinai Bjerg om Tordenbrag, ansee de formasteligt. Ja — forfægte de ikke, at Paradisets Slange og Bileams Asen have virkeligen talet, og rimeligviis Hebraisk; uagtet de dog ikke ere undseelige ved at forklare "Himlene, der udraabe Guds Ære" (Ps. 19, 2) som et poetisk Billede. I Taler til Folket burde dog sligt fremføres med Varsomhed og Betænksomhed, at ikke den mindre dannede Mængde snarere skal forvirres end retteligen oplyses. Vel sandt — det er vanskeligt i Fortællinger af saa høi Ælde aldeles nøiagtigt (ad unguem) at bestemme, hvad Forfatteren har brugt som Indklædning, og hvad han har villet fortælle historisk; men dette tiltroe sig ei heller de meer forstandige Udtolkere. Men ikke desto mindre forlange dog disse med fuld Grund, at Man ikke ængsteligen maa hænge i Bogstaven, hvor Sammenligning af andre Fortællinger vise, at de hellige Forfattere i deres blussende Begeistring udmale Begivenhederne. Med fuld Grund tilraade de paa saadanne Steder snarere at uddrage den religieuse deri indhyllede Sandhed, end hentælle endog de ubetydeligste Træk til det Historiske i Fortællingen. Dette er ogsaa Noget, som Modstanderne af den friere Fortolkning i Theorien antage som gyldig Regel; men paa de enkelte Steder arbeide de dog i modsat Retning, som gjaldt det Arne og Gud. — —

Hidindtil have vi skildret dem, som forkaste al Forbindelse mellem Religion og Poesie. Men

end større Daddel fortjene de, som ved at sammenblande Poesien med Religionen forvanske begges særegne Væsen. Og som disse ere Mange i Tallet, saa findes ogsaa anseete Mænd deriblandt, saa selv Folk, der give sig Mine af at ville opretholde den sande Religion. — — (Vi forbigaae her Forfatterens Gjendrivelse af den schellingske poetiske Philosophie, Pag. 30. 31., og optage igjen Traaden ved følgende Sted Pag. 32.) Mindre Skade vilde dog deslige Yttringer medføre, dersom de kun fremførtes i Philosophernes Kredse; men — saa er det ikke. Grundsætningerne af hiin mystiske Philosophie have nutildags nogle Theologer tilegnet sig — nogle sig selv ubevidst, andre med fuld Bevidsthed. Herhid sigte uimodsigeligen visse Obscuranters Yttringer: at Man maa holde fast ved alle muelige gamle Læresætninger, om deres Gyldighed end ikke kan forsvares eller grundigen bevises, kun at de paa en behagelig Maade (blande) røre den indre Følelse og omstraales af en poetisk Nimbus; at man da ikke skal alt for forstaaeligen udtrykke dem, men med Flid indhylle dem i et Slør. Jeg vil ikke her gjentage hine forældede Ting om "Christus den Sjelens Brudgom", om "den aandelige Beskuelse af Frelserens Vunder", om "d. h. Skrifts Underkraft", der omtrent udgjøre de mähriske Brødres Symboler; men selv i vor Kirke findes nu for Tiden Mange, som, uden ved Grunde — hentede fra rigtig Skriftfortolkning og hjemlede i Fornuften — at bevise de paalideligste og vigtigste Lærdomme, saasom om Guds Naade, om Troen paa Christum, om Arvesynden o. a. fl., antage dem uden Beviis, fordi de jo ere gamle og almindeligen antagne og brugbare til dybt at røre Sindet. De fremsætte da som det Første og fast ene Gyldige, hvad der kun har underordnet Vigtighed og burde som Tillæg føjes til Hovedsætningerne. Disse Drømmerier ere især fremherskende i adskillige af de Smaaskrifter, som under Navn af "fromme Tractater" strøes ud blandt den store Hob. Men at selv Mænd af Hoved og Aand give dem skjult eller aabenbart deres Bifald, maa med Rette vække vor Uvillie. — —

(Slutningen følger.)

Indenlandske Efterretninger.

Aalborg, d. 22 Juni. Det saakaldte Pindsemarked var i Aar, ligesom de forrige Aaringer, høist ubetydeligt, og Man vil neppe kunne erindre sig saa faa Fremmede i Byen, som denne Gang var Tilfældet. De fleste hertil komne Galanteriehandlere, Lærredskræmmere, Skomagere og flere Haandværkere solgte neppe saameget, at de, for det derfor Udkomne, kunde have deres Reise og Ophold her, betalte. Ligesaa død og stille var Terminen, og Man kan næsten sige, at der var saa godt som ingen; i Børssalen saaes kun faa Mennesker, og disse syntes at have lidet eller intet at forrette. Pengeudbetalinger og gjensidige Afregninger, hvilke vare de Gjenstande, hvorfor Man tilforn kom i Børssalen, høre nu ikke mere til Dagens Orden. Efter den Stilling, hvori Landet befinder sig, kan det ei heller være anderledes; enhver som er og har været i nogen Virkekreds, enten som Handelsmand eller Landmand — de to Classer blandt hvilke Omsætninger af Betydenhed kun egentlig finde Sted, og hvis Stilling har saa megen Indflydelse paa de øvrige Classer — ere og blive ved de ulykkelige Følger, der ere foraarsagede af et vaklende Pengevæsen og andre Danmark tilstødte Uheld, saa forarmede, at det er ganske umuligt at ældre Fordringer kunne berigtiges, og da Kornvarer — Danmarks vigtigste Udførselsproduct — i hvor lav Man end synes Prisen er og har været derpaa i de senere Aar, endnu falde dagligen mere

og mere, saa har der i Aar saa godt som ingen Omsætning dermed fundet Sted mellem Kjøbmænd og Landmænd, og hvilken Omsætning egentlig var det, der tilforn oplivede Terminen. Det var inderligt at ønske, at vore Landmænd vilde tænke noget mere over og indsee, at det umuligt kan være overeensstemmende med deres Tarv, at betragte Kornproductionen som deres Hovednæringsvei, men derimod at lægge dem mere efter Qvæg- og Faareavl, og af alle Kræfter søge at forbedre disses Racer, da der ere alle Udsigter til, at Uld, og Smør i Særdeleshed, ville sikkre dem en varigere og fordeelagtigere Afsætning end Kornvarer; i Sverrig, England, Holland og Frankrig har Agerdyrkningen i flere Aar tiltaget saa betydeligt, at disse Lande intet Korn behøve fra Udlandet; kun naar Misvext indtræffer, og saadant et temporairt Tilfælde er ikke at stole paa; i Portugal og Spanien ere fremmede Kornvarer vel stundom tilladte at indføres, men de, ved saadanne Tilladelser iagttagne Formaliteter, og det korte Tidsrum der ofte bestemmes til Indførselen — ei at tale om hvor vanskeligt det er i saadan en Crisis som Spanien befinder sig, at have med dette ulykkelige Land at bestille — ere Omstændigheder, der meget bidrage til, at Forsendelser af Kornvarer her fra Norden til hine Lande sjelden afgive noget fordeelagtigt Resultat. Det Haab, Man nærede i Aar, at Kornvarer vilde blive tilladte at indføres i England, strandede da aldeles; vel troer Man, at det vil skee til næste Aar, men naar, som meldt, Misvext ikke indtræffer, vil det neppe blive Tilfældet; de fleste Medlemmer af Overhuset i Engelland ere, som bekjendt, de største Godsejere, det strider da altsaa mod deres Interesse, at det nærværende System forandres, og da Engelland, uagtet de derværende høje Kornpriser, formedelst deres mangfoldige konstige Maskiners Indretning og deres udbredte Handel til alle Verdensdele, kan levere deres Manufactur- og Fabrikvarer billigere end nogen anden Nation, og deres Skibe, som en Følge deraf, altid kan faae Fragter, saa indsees ikke, hvad der egentlig, uden i Tilfælde af Misvext, skal bevæge Engelland til at forandre deres Kornlove. — Fabrikernes Tilstand er i tiltagende Flor paa Fastlandet. Sydamerikas Uafhængighed og dets Handels Tiltageise bidrage meget til at hæve Uldpriserne. — Nogen betydelig Udførsel af Smør og Ost finder kun egentlig Sted fra Holland og Engeland; og Rusland og Preussen, de første Kornlande, faae meget tilført af disse Artikler; hertil kommer endnu, at Norges Skibsfart tiltager meget, som naturligviis maae bidrage til, at der da og i dette Land vil kunne afsættes flere Fedevarer end før. Andre nyttige Næringsveie, f. Ex. Hør- og Hampdyrkning o. s. v., kunde vist ogsaa trives her. Skade at Ingen her i Provindsen søger at faae Maskiner, som de der haves i Engelland og andre Lande, til at bearbeide Hørren paa, da det er egentlig deri, at vi staae saa meget tilbage. — Regjeringen bidrager alt muligt til Hesteracens Forædling, imidlertid har det ufordeelagtige Rygte, der har udspredt sig i Frankrig om en smitsom Syge blandt danske Heste, foraarsaget en betydelig Standsning i Hestehandelen, og det var derfor meget at ønske, at den danske Minister i Paris vilde bestræbe sig for at faae denne Mistanke udryddet. — — I Søndags Aftes gaves paa det herværende dramatiske Selskabs Theater til Bedste for den paa Skovbakken anlagte Plantage, den unge Zigeunerinde, Skuespil i 5 Acter af Kotzebue, og hvortil henimod 500 Billetter vare udgivne. Hvis dette Anlæg lykkes, saa vil det med Tiden blive et for Stadens Indvaanere særdeles smukt Forlystelsessted, og Stifteren saavelsom Bestyrerne derved indhøste dem et varigt Taksigelsesminde for deres utrættelige Bestræbelser med at have bidraget saa meget til Aalborgs Forskjønnelse. — I Mandags Aftes var Vauxhall ved Frederikskilde, hvortil omtrent 300 Billetter vare udgivne. Da Veiret var særdeles smukt, vare en overordentlig Mængde Mennesker ude for at see den skjønne Illumination, der tog sig fortræffelig ud. Ballet vedvarede til anden Dags Morgen, og overalt herskede den bedste Orden. (Borchs Avis.)

Viborg, d. 22 Juni. Fra 6te Juni af, da den kolde Regn og Hagl ophørte, paafulgte Storme, Nattekulde, Taage om Natten, og en Tørke, der skadede Græsvæxter og Havesager og frembragte Spindelorme, der fortærede Æble- og Kirsebærtræers Blade og Frugt m. v. Efter 3 Dages

og Nætters Nordvest-Storm fik vi i Gaar paa Soelhvervsdagen en gjennemblødende Regn her; andre Steder faldt den Dagen før. 2 Mile herfra derimod ingen. I Dag har det tordnet langt borte i Nord og Øster. I Nat var det atter følelig koldt. — Til Terminen mærkes aldeles intet endnu.

Blandede Efterretninger.

Efter de Festligheder, som i Anledning af Keiseren og Keiserinden af Østerrigs Nærværelse ere givne i Mailand, og som, ved den classiske Smag, der var udbredt over samme, havde noget saare Ophøjet ved sig, fulgte der et reent moderne Skuespil. Mlle. Garnerin steeg nemlig i Veiret i en Luftballon, og nedlod sig igjen ved en Faldskjærm. Men da hun, skjøndt rigelig betalt, denne Gang dalede ned fra en langt ringere Høide end for nogle Aar siden i samme Arena, øjensynligen en Følge af at hendes Ballon var for lidt fyldt, saa viste Publicum hende, efterat Hoffet havde begivet sig bort, sit Mishag paa en høist utvetydig Maade. Heller ikke dette var som en Mærkelighed at forkaste; thi ligesom ved Keiserens Ankomst 60,000 Hænder i meer end 10 Minuter uophørligt havde tilklappet Bifald, saaledes gave nu vel 20,000 Personer Luftskipperskeu ved heftig Piben deres meest levende Uvillie tilkjende.

(Allg. Zeit.)

Helleborus eller Nyseroden blev, som bekjendt, meget brugt af de gamle Grækere og Romere. Da den affører skadelige Vædsker, troede de, at den helbredede afsindige og miltsyge Folk. Den var to Slags og havde Kraft deels som Vomitiv, deels som et afførende Middel. Men hvorledes denne Urt ogsaa lader sig anvende

imod en beleiret Stad, derom fortæller Pausanias i hans Phocika en artig Historie. Som man veed, voxede Helleborussen fortrinligen i Egnen omkring Anticyra og Cirrha i Phocis. Da Solon beleirede den sidste Stad, faldt han paa følgende List. Han bortledede Floden Plistus, hvis Vande løb igjennem Cirrhæernes By. Og da de Beleirede nu lede Nød for Vand, saasom de kun sparsomt kunde forsyne sig af Brønd- og Regnvand, men alligevel holdt sig; saa kastede han Helleborusrødder i Plistus, og da han mærkede, at Vandet havde trukket tilstrækkeligt af Urten, ledede han Floden tilbage i dens gamle Rende. Cirrhæerne fyldte sig nu umaadeligen med Vandet, og fik en saa ustandselig Diarrhoe, at de alle forlode deres Poster, og Staden blev indtaget.

Kjøbenhavns Børs, den 28de Juni 1825.

Hamburg 2 M.	à	
a vista 210		
Species 212		
Specier solgtes til		
12 Rbmk. 11½ ß.		
Bank-Disconto 5 pCt.		
Norske Speciessedler		
pr. 10 Specier	19	19¾ Rbd. Sedl.
Svenske Sedler		
pr. Rdlr. Rigsgjeld	51½	— Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	95	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	90½	— i Banco
Nationalbank Obligationer		
(af Laanet 4 Febr. 1820)	103	— Rbd. r. S.
Dito Dito	109	109½ i Sedler.
Hambbrger Laan af 1819		
Bmk. 3000	99½	100 Banco
Dito Dito Bmk. 4000	99½	100 Banco
6 pC. norsk Laan		
ved Hambro & Søn	106	106½ i Banco
4 pC. Dito nye	98	98¾ i Banco
Asiatiske Actier	89	— i Sedler

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt hos J. H. Höecke.